ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17. Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 1 MAI 1952 Հինգշաբթի 1 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6752-Նոր շրջան թիւ 2163

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Միջազգային աշխատաւորութիւնը լեռ ու ձոր կտրած է 1843էն ի վեր երբ օրիորդ մը, Ֆլորա Թրիսթան, կ'առաջարկէր տիեզերական միութիւն մը կազմել բոլոր բանուորներուն միջեւ :

Շարժումը հետզհետէ ձեւ ու մարմին առնելով, կը յանգէր միջազգային գործնակցութեան մը, 1864 — 1866ին : Ցաջորդական համագու - մարներու մէջ մշակուեցաւ Աշխատաւորներու Միջազգային Ընկերակցութեան ծրագիրը - կանոնադիրը :

Օրուան կառավարութիւնները անմիջապէս մի - ջոցներ ձեռք առին, չարժումը կասեցնելու հա - մար : Ցեղափոխական Ֆրանսան անդամ 1872 Մարտ 4ի օրէնքով Ֆրանսացի բանուորներուն կ'արգիլէր անդամակցիլ այդ կազմակերպու - թեան:

Եւ սակայն, ցանքը յաջողութեամբ կատար - ուած էր արդէն եւ ծիլեր ծագկեցան , ուռճացան տարուէ տարի: Մէկ երկրէն միւսը :

Երբեմն խաղաղ, յաճախ արիւնալի, ցոյցերը իրարու կը յաջորդէին չարաճուն ուժգնութեամբ, ի խնդիր աշխատաւորներու վիճակի բարւոքման :

Տարբեր էին առաջին շրջանի պահանջնե - րը,— ութ ժամ աշխատանք, ութ ժամ հանգիստ, ութ ժամ քուն: Ցետոյ մանաւոր արամադրու - թիւններ՝ կիներու եւ անչափահասներու համար:

Աշխատաւորներուն ամէնէն ազդու զէնքն էր՝ ընդհ· գործադուլը, իրաւունք մը որուն մինչեւ այսօր ալ կ'ընդդիմանան չատ մը կառավարու - թիւններ :

Այդ իրաւունքին չնորհիւ, ինչպէս եւ չբերե հետեւանք զանգուածային խլրտումներու, աշխա - տաւորական եւ արհեստակցական Միութիւնները այսօր դարձած են անդիմադրելի ուժ մը:

Ցառաջադէմ երկիրները չատոնց քուէարկած են բազմաթիւ օրէնքներ, պաշտպանելով աշխա - տաւոր բազմութեանց հիմնական իրաւունքները : Ցետամնաց պետութիւններն ալ հետզհետէ ընդ ա - ռաջ կ'երթան օրուան պահանջներուն :

Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքը չէր կրնար ազատ մնալ ընդհանուր հոսանքէն: Թուրքիա , Պարսկաստան, Լիբանան, Սուրիա եւ ուրիշ եր - կիրներ բաւական ճամբայ կտրած են արդէն : Քուն ընկերվարական չարժումին հետ, համայնա - վարական խլրտումներն ալ աչքերը բացած են այդ չրջանին մէջ :

Ժողովրդական ճակատի կառավարութեան նոր օրէնքները՝ Ֆրանսայի մէջ (1936), Արհես - տակցական Միութեանց վերթխարի ցանցը՝ Անգ - լիոյ մէջ եւ այլուր, այնպիսի նուաճումներ ա - պահովեցին որոնք երազ կը թուէին երէկ :

Դժբախտաբար այս չարժումն ալ չատ բան կորնչուցած է իր նախկին դաղափարականութե - նէն, դառնալով երկասյրի սուր մը՝ քաղաքական խաղերու համար :

Այն իշխանութիւնը որ կը կոչուի բանուորա - պետացիական, իր չոնդալից նչանախօսքերը վե - րածեց երկաթեայ կապանքներու :

Ցարկան, զրամատիրական բռնակալութիւ - նը դարձաւ պետական դիկտատուրա: Հարթիչ գլան մը, որ անխնայ կը տրորէ, կը ճզմէ, կը գլխատէ,— սկսելով իր իսկ հարազատներուն գլուխներէն :

Եւ ահաւասիկ աւելի քան երեսուն տարի վերջն ալ, միլիոնաւոր բազմութիւններ «ազատութի՛ւն» կ'ազաղակեն: Ազատութիւն՝ խորհելու, գործե - լու, չարժելու :

Ինչ որ միայն մէկ երկրի մէջ կատարուած փորձ մը կը համարուէր, պատերազմին չնորհիւ խորտակեց բոլոր սահմանները, դերութեան վե - րածելով բազմաթիւ ազգեր ու երկիրներ: Սպառ - նալով բոլորին, բոլորին :

Աշխատանքը ,որ երանութիւն պիտի դառ - նար, վերածուեցաւ աննախընթաց ճորտատիրու - թեան մը, ուր գործադուլի տարրական իրա - ւունքն անգամ չնչուած է :

Հետեւա՞նքը,— ահաւոր ճգնաժամեր եւ ճակատներ ոչ միայն դանազան աշխարհամասերու , այլեւ աշխատաւոր բազմութեանց մէջեւ :

Ազատութեան հետ, խաղաղութիւնն ալ վտան - գուած ...

Շ·

Ապրիլեան դաւադրութիւն

ՄԱՐՍԼԻԼ.— Մեծ են հայ ժողովուրդի աղ - ժանիքներն ու մեղքերը, բայց չատ ճղճիմ են ա - նոր մեղաւորները :

Մէկ միլիոն զոհ տալէ վերջ, դեռ կան հազար - ներ, որոնք կը յանդգնին ազգին սուգը օգտադոր - ծել ի չահ քաղաքական — կուսակցական նպա - տակներու: Մարդիկ՝ որոնք կը սողոսկին նահա - տակին ու զայն սպացող Հայուն միջեւ, որոնք հայրենիքի դաղափարը կը վերածեն սովետական Հայաստանի դաղափարին, Հայաստանը կը վե - րածեն քաղաքական՝ ըմբռնումի ու քաղաքական ըմբռնումը՝ հայհոյանքի :

Ո՞վ որու վրայ կը սպայ —1915ի նահատա՞կը թէ 1952ի սպահակը: Ո՛վ խեղճ Հայեր, գիտա - կի՞ց էք արդեօք ձեր անորակելի սպորնութեան՝ երբ աւելի քան մէկ միլիոնի դիակներուն վրայ կանդնած՝ կ'անպատուէք երիտասարդ հայութեան հայ մնալու մղեռանդ հաւատքը : 1952ի երիտա - սարդութիւն, դիտէ՛ ու դատէ՛ սա մարդիկը: Ու թող մեր սպատօնը ողբայ, միեւնոյն ժամանակ թէ 1915ի հարազատ Հայերու մահը եւ թէ ալ 1952ի կեղծ Հայերու հոգեկան թշուառութիւնը :

Հայրասիրութեան այս կեց - ուածքը անգամ մը եւս ցայտուն կը դառնայ, երբ կը խորհրդածենք հոս, Մարսիլիոյ վերջին ան - ցուդարձին վրայ: Ջնչին եղերութիւն մըն է, որու մասին պիտի չարժէր խօսիլ, եթէ չըլլար յատ - կանշական :

Մինչ, Նոր Սերունդ, դեռ մարտ ամիսէն մա - մուլով յայտնած էինք մեր մտադրութիւնը՝ Սգա - տօնը տօնել Ապրիլ 27ին :

Սակայն Ապրիլի սկիզբը, ընդ առաջ երթալով «Արմենիա» երգչախումբի փափաքին, համաձայ - նեցանք տօնել համազգային ձեւով: Այդ առաջա - դրութեամբ, մեր նախաձեռնութիւնը յանձնեցինք ազգ· իշխանութեան որ Ապրիլ 13ին, ի ներկայու - թեան բոլոր չահագրգռուած կողմերուն, յանձն առաւ յաջորդաբար երկու ժողովներ դումարել, մէկը՝ յարանուանութեանց հետ, միւսը՝ մեր եւ մեզ հակադրուած խմբակցութեան հետ: Մտանա - լի վերջ ներկաներու հաւանութիւնը, Ազգային Ի - շխանութիւնը անցաւ իր ծրագրի գործադրու - թեան :

Սակայն բանակցութիւնները հազիւ սկսած՝ Ֆրանսահայ Երիտասարդութիւն կոչուած չար - ժումը (ԺաՖ), որու քարեմտութեան պահ մը հաւատք ընծայած էինք, իր բուն նպատակը երե - ւան բերաւ թռուցիկներ ցրուելով եւ յայտնելով իր մտադրութիւնը՝ Սգատօնը առանձին տօնելու :

Այսպէս կը քալեն դաւադիրները :

Իսկական Հայու անվայել այս արարքին հե - տեւանքով ի վիճակի չեղանք համազգային հան - դամանք մը տալ Սգատօնին :

1915ի նահատակներ — ձեզ կը սգանք ցոր - չափ ձեր վրէժը չենք լուծած :

1952ի սպահակներ — ձեզ առ նուազն պիտի ողբանք ի կենդանութեան:

Երբ Հայ հոգին կրցաւ յաղթահարել Թուր - քին, ձեզմէ՞ է որ պիտի պարտուի :

Շրջ· վարչութիւն Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի

Մայիս մէկի ցոյցերը

Այսօր, Մայիս 1, տօն Աշխատանքի, տեղի կ'ունենան աւանդական ցոյցերը, Ֆրանսայի եւ բոլոր ժողովրդավար երկիրներու մէջ: Արհես - տակցական Միութիւնները մասնաւոր հրահանգ - ներ ղրկած են իրենց անդամներուն, յիչեցնելով իրենց պարտականութիւնները եւ իրաւունքները : Հրապարակային ժողովներ եւ ցոյցեր կազմակեր - պուած են Փարիզի թէ գաւառի մէջ: Աւանդական չքերթը՝ Նասիոնէն Պաստիլ, տեղի պիտի ունե - նայ նախաձեռնութեամբ Աշխատանքի Դաշնակ - ցութեան եւ համաչխավար կուսակցութեան: Բան - ուորական Ուժը (չափաւոր) առանձին ցոյց մը կազմակերպած է Սեւռի մէջ: Քրիստոնեայ աշ - խատաւորներու Սենտիքան՝ առենախօսական ժո - ղով մը ունեցած է, իսկ զօր· տը Կոլի կուսակից - ները հրապարակային ցոյց մը պիտի կատարեն Պուա տը Պուլոնյը, ուր պիտի խօսի զօրավարը :

Միջադէպ մը Պարիսի մէջ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԶԱՐԿԻՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ

Երեքչաբթի օր ռուսական երկու օդանաւեր յարձակում գործեցին էս - Ֆրանսի մէկ սատա - նակին դէմ, թնդանօթներով եւ գնդացիրներով , երբ կ'անցնէր Պերլինի օդային նրբանցքէն : Տաս - ներկու ճամբորդներէն երկուքը ծանրապէս վի - րաւորուեցան: Վեց օդաչուներէն երկուքն ալ վի - րաւորուեցան: Օդանաւը վնասուեցաւ, բարեբախ - տաբար առանց բռնկելու: Թերթերը կը գրեն թէ 89 ծակեր բացուած էին գնդակներէն եւ ռումբե - րէն: Օդանաւին վարիչը յաջողեցաւ ամպերուն մէջ խորասուզուելով իջնել արեւմտեան Պերլինի Թեմփլհոֆ օդակայանը: Դաշնակից հրամանա - տարները անմիջապէս ժողով գումարելով, ուժ - գին բողոքագիր մը ուղղեցին : Կը պահանջեն խիստ քննութիւն, հատուցում եւ պատիժ՝ պա - տասխանատուներուն :

Նոյն գիշերը բրիտանական եւ ամերիկեան օ - դանաւեր չարժման մէջ դրուեցան, ապահովելու համար երթեւեկը, որ վերահաստատուեցաւ ա - ռանց մեծ դժուարութեան :

Ռուսերը մերժեցին Դաշնակիցներուն բողոք - գիրը, մեղադրելով թէ Ֆրանսական օդանաւը դուրս ելած էր օդային նրբանցքին սահմաններէն՝ Պերլինի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ: Իրենք թէ Ֆրանսացի օդաչուները մտիկ չեն ըրած իրենց ազդարարութիւնը, հետեւաբար կրակ բացեր են, կարգի հրաւիրելու համար: Խորհրդային հրամա - նատարը այս առթիւ կը պահանջէ Ֆրանսական իշխանութիւններէն՝ միջոցներ ձեռք առնել, որ - պէս զի նոր օրինազանցութիւններ չպատահին :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Վարչապետը կը չարունակէ իր տեսակցու - թիւնները արտաքին գործոց նախարարներու եւ գործառէրներու հետ, որպէսզի դիները կրճատեն, ապահովելով Ֆրանքին փրկութիւնը :

× Ժողովէնի դիները զգալապէս ինկած պիտի ըլլան այսօր, հինգշաբթի ամէնէն ընտիր տեսա - կը՝ 510 Ֆրանք փոխանակ 580ի, Ա· տեսակը՝ 490 եւն· Բ· տեսակը 450 , նախապէս (540) եւն· :

× Հարկատուներու Միութիւնը կը պնդէ, որ երեսփոխաններէն ալ որ զոհողութիւններ ընե - րեն, օրինակ հանդիսանալով ժողովուրդին :

× Ներկայ ղեկավարութեան օրէնքին համաձայն, Ջուլեան պետական 6367 թափուր պաշտօնեայ - Նախարարական կառքերէն կրճատուեցան ինքնաչարժները :

ՔԱՆԻ Մ Ի ՏՈՂՈՎ

«ԴԱՒԱՃԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ»

« ԴԱՒԱՃԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ » վերջացաւ առջի օր: Ամբաստանեալներէն Ռընօ Թումլէ՝ դրքին հեղինակը եւ Անտռէ Վուրմսէր, որ յատաջաբանը գրած էր, դատապարտուեցան 12.000 ֆրանք տու - գանքի եւ մէկ ֆրանք հատուցման: Դրքին հրա - տարակիչն ալ, Տիկին մը, դատապարտուեցաւ նոյն պատիժներուն: Դատախազները՝ դնդ· Ֆո - վլեակի (Լեհ), Ժորժ Տիմիթրով (Պուլկար) եւ Նիքոլա Տիանու (Ռումանացի) եռ պիտի ստանան իրենց աւանդ ձգուած դումարը (քանի մը միլիոն ֆրանք):

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Թուրքիոյ, դանգատելով թէ դինուորական եւ քաղաքային իշխանութիւնները օրինազանցու - թիւններ կը կատարեն պուլկարական հողին վը - րայ:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ դեսպանատունը բացարձակապէս

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Մայիս մէկը տոնակուրդի օր ըլլալով, պիտի վակուին մեծ գործարանները, վաճառատուներ - րը, դրամատուները, սակարանը եւ վարչական հաստատութիւնները: Մեթրօն եւ Հանրակառ - քերը պիտի բանին կրճատեալ երթեւեկներով : Թղթատարական սպասարկութիւնը՝ կիրակնօր - եայ ժամանակացոյցով: Անթելը պիտի դադրի ժամը 8.30էն 20, եթէ վերջին պահուն նոր կար - գադրութիւն մը չըլլայ: Թերթերը պիտի չհրա - տարակուին: Պետական թատրոններ պիտի փակ - ուին, եւ ներկայացումներ տեղի պիտի չունենան ժամը 8էն առաջ: Կառախտմբերը պիտի բանին կիրակնօրեայ ժամանակացոյցով: Ամէն տեղ ա - դատօքէն պիտի ծախուի «Շուչան Հովսաց»ը (Muguet) , որ բախտաբեր խորհրդանչան մը կը համարուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ :

× *Համաչխավար կուսակցութեան կեդր· կոմի - տէն յայտարարութիւն մը հրապարակելով, իր հրաւիրէ աչխատաւորները բողոքել Փինէի կառա - վարութեան «յետադիմական» քաղաքականու - թեան, Հնդկաչինի եւ Քորէյայի պատերազմին, Գերմանիոյ եւ առ Հասարակ Եւրոպայի վերա - զինման դէմ եւ ցոյցեր կատարել, փոխել տալու համար ներկայ քաղաքականութիւնը :*

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՒՀԻՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էիք, խումբ մը Հայուհիներ խնդրագիր մը ներկայացուցած են Լիբանանի առաջնորդին, առաջարկելով Գասառ. Ժողովի բնութեան յանձնել գայն:

Այս առթիւ կարգ մը ըսի - ըսաւներ ծագած ըլլալով, խնդրագրին հեղինակներէն տիկին մը հետեւեալ գրութիւնը ուղղած է «Ազդակ»ի.—

Կը հարցնենք ամէն անոնց, որոնք ծիծաղելի կը գտնեն եւ կամ խծբծանքի նիւթ կ'ուզեն դարձընել դարերէ ի վեր անտեսուած իրաւունքներ եւ գործադրուած անիրաւութիւններ . —

Ա.— Կինը մա՞րդ է թէ ոչ: Դատողութիւն ունի՞ թէ չէ: Իր խօսքին կարելի՞ է վստահիլ թէ ոչ: Եթէ հաստատական է պատասխանը, հապա, ինչո՞ւ չընդունուիր կնոջ վկայութիւնը: Քաղաքային դատարաններէն ալ աւելի պատասխանատու պարագաներուն նոյնիսկ, կ'ընդունուին իրենց վկայութիւնը, իսկ մեր եկեղեցին չընդունիր: Ինչո՞ւ: Չէ՞ք կարծեր, որ այն աւանդական օրէնքները որոնց անունով կը խօսինք Մովսիսական հին մգլոտած սովորութիւններու եւ թրքական ծիսած բարքերու թափթփուքներ են, որոնք դարերու ընթացքին մուտ գործած են մեր աղնուական ցեղի լայնահոգ օրէնքներուն մէջ:

Մեր եկեղեցական հայրերը եւ բոլորս, շատ լաւ գիտենք, որ դարերէ ի վեր ապրելով սորուկի կեանք մը Թուրքիոյ մէջ, մեր ոչ մէկ ունեցածին տէրն էինք: Գեղեցիկ աղջնակները մանչու պէս կը ծպտէին, որպէսզի աչքի չզարնեն եւ չխլուին այլազգիներէն: Դեռ 40 — 50 տարի առաջ, Թուրքիոյ մէջ հայ կիներու կը կրէին Թրքուհիներուն տարազը եւ կը ծածկէին իրենց դէմքը: Լաւ, այդ պայմաններու մէջ. ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ խեղճ հայ կինը, յոյս աչխարհ գար եւ կամ վկայութիւն ընէր: Հիմա, ամէն ինչ փոխուած է: Հոս, Լիբանանի մէջ ամէն ազատութիւն կը վայելենք: Պատճառ մը չկայ եւ ոչ ալ ծիծաղելի պարագայ, երբ հայ կինը կը պահանջէ, որ ժամանակի պահանջքներուն յարմարուելու համար եղած դատական սրալ կարդադրութիւնները սրբագրուին: Եւ առ [illegible] խնդրէ .

1.— «Անձնական իրաւանց» կանոններու յօդ. 41ի « պատկադրութիւնը կը կատարուի առնուազն երկու չափահաս այր վկաներու ներկայութեամբ», տրամադրութեան մէջ, այր բառին ընդհանրացումը եւ կամ փոխանակումը անհատ բառով. նկատելով որ, բատ Ազգ. Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքի Ա. գ. Ա. նախադասութեան «Ազգին ամէն մէկ անհատը պարտաւորութիւն ունի ազգին հանդէպ»: Ինչպէս գիտէք ան - հատ կը նշանակէ մէկ մարդ, այսինքն, այր, կին, հայր, մայր, քոյր, եղբայր, եւն. եւ ոչ թէ մի - այն այր մարդ :

2.— Նոյն կանոններու 151րդ յօդ.ի մէջ տղոց դաստիարակութեան մասին կը դրէ.—«Ամուսնութեան տեղութեան միջոցին հայր եւ մայր հաւասարապէս կը գործադրեն ծնողական իշխանութիւնը. տարակարծութեան պարագային հօր կարծիքը գերակշիռ է: Մահուան պարագային ողջ մնացողին կը պատկանի»: Կիները կը փափաքին ջնջել՝ « Տարակարծութեան պարագային հօր կարծիքը գերակշիռ է» նախադասութիւնը, նկատելով որ, գիտակից եւ գիրար հասկցող ծնողներ կը համոզեն մէկզմէկ, իսկ անգիտակիցներու մօտ այս խօսքը շատ զօրաւոր եւ վտանգաւոր դէնք մըն է եւ որուն կամայական տեղի - անտեղի գործադրութիւնը շատ մը անպատեհութիւններու դուռը բանայ, եւ որմէ տուժողը միշտ հայ ընտանիքն է: Եթէ մօտէն հետաքրքրուինք թշուառ հայ ընտանիքներու ներքին կեանքով, շատ մը անլուր եւ անպատմելի տխուր դէպքերու ականջալուր եւ ականատես պիտի ըլլանք, որպէս հետեւանք « Ես եմ էրիկ մարդը, իմ խօսքս պիտի ըլլայ» եւ կամ «Այր մարդ չէ՞, ի՞նչ կ'ուզէ ան կ'ընէ»ի նման կամայական եւ սխալ ըմբռնումի: Արդ, ջնջելով այդ նախադասութիւնը, հիմը կը դրուի աւելի մարդկային, աւելի տրամաբանող եւ աւելի ներդաշնակ ընտանիքներու :

Բ.— Հայ կիներու երկրորդ պահանջն է քուէարկելու իրաւունք ընտրելու եւ ընտրուելու: Ներկայիս մեր ազգային բոլոր ժողովները իրենց իրր ուղեցոյց ունին ազգ. սահմանադրութիւնը , որ մշակուած եւ կազմուած է 1860 թուականին Գրիգոր Օտեանի, Ազաթօնի, Տօքթ. Սերվիչէնի եւ այլոց նախաձեռնութեամբ : Մօտաւորապէս 100 տարի առաջ Ամիրաներու, երեսփոխաններու եւ ազաներու ինքնիշխան եւ անպատասխանատու տիրապետութեան չրջանին, Ազգ. սահմանադրութեան նման ազատ եւ արդիական օրէնքներու սահմանումը, վաւերացումը եւ գործադրութիւնը չափազանց մեծ յաղթանակ մըն էր Թրքական մայրաքաղաքի եւ Թրքական աչխարհի մէջ: Դար մը առաջ, մեր ազատամիտ եւ հեռատես օրէնսդիրները կարծէք նախազգացումը ունեցած են , թէ օր մը պիտի գայ, որ աւելի ազատ եւ լաւ պայմաններու տակ, հայ կինը պիտի զարգանայ եւ յառաջդիմէ հաւասար իր եղբայրներուն եւ այն առեն պիտի ուզէ ինքն ալ իր աչխատանքի բաժինը բերել Ազգ. գործերուն: Եւ սակայն անոնք, մեր օրէնսդիրները, այնքան դժուարութեամբ ճեղք անցուած յաջողութիւն մը չճախողեցնելու մտահոգութեամբ, ընդառաջ գացած են տիրող մտայնութեան եւ չեն չեչտած կնոջ իրաւունքներուն վրայ, այլ շատ զգոյշ եղած են եւ այդ պատճառով «Ազգ. սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքներ» գրքոյկին մէջ ոչ մէկ տեղ գործածած են այր բառը, այլ ամէն տեղ՝ անհատ եւ անձինք բառերը: Ընդհակառակն, ուսման եւ դպրոցի պարագաներուն 3—4 տեղ չեչտած են «ուսումը ամէն աստիճանի մանչ եւ թէ աղջիկ տղոց հաւասարապէս ծաւալելի»ու պարտաւորութեան վրայ :

Արդ, քանի որ 100 տարիներէ ի վեր ընդունած ենք եւ կը գործադրենք մանչ եւ աղջիկ հաւասարապէս կրթել եւ դաստիարակել, ապա, ուրեմն, պարտաւոր ենք զանոնք դնել ընկերային նոյն հաւասար դիրքին վրայ, ընդունելով միանգամայն, թէ բացի ասկէ, իւրաքանչիւր այր եւ կին ըստ իրենց բնախօսական կազմին ունին տարբեր պարտականութիւններ :

Ամէնքս ալ խորապէս համոզուած ենք, որ Սիւիւրքի մէջ ազգին գոյութեան հիմքը ընտանիքն է եւ անոր ոգին հայ կինն է. ան է որ իր զաւակներուն պիտի ներշնչէ հայ մնալու եւ հայ ապրելու անխախտ հաւատքը: Լաւ, ինչո՞ւ հայութեան կռւանը, հայութեան պահապան հրեշտակը կը դնենք ծիծաղելի դիրքի մը մէջ, զրկելով զայն ձայնի իրաւունքէն, մանաւանդ հանդէպ իր զաւկին: Ան ծնունդ կուտայ իր հոգեհատորին, կը խնամէ, կը մեծցնէ հազար չարչարանքով եւ կը կրթէ զայն: Օրին մէկը իր սիրասուն զաւակը եւդած է 21 տարեկան: Դուն պատրաստելի մայր, դուն հայութեան անչէջ հուր, դուն սիւիւրքի հայութեան պահպանման միակ յոյսն ու վառ ոգին , դուն, լսէ, դուն ա՛լ եւս անպէտ, իրաւազրկուած արարած մրն ես հանդէպ քու հարազատիդ, բատ ներկայ օրէնքներուն : Խօսքիդ չեն հաւատար , վկայութիւնդ չեն ընդունիր, ոչնչութիւն մրն ես արհամարհելի եւ ծիծաղելի ... :

Պատուհան մը աոթիւ

Մ Ի Ւ Ն Հ Է Ն, 27 Ապրիլ (Ցառաջ).— Լոնտոն գտնուած միջոցիս տեղական թերթերը յայտնեցին կուիմարտի մրցումը Եւրոպայի միջին ծանրութեան ախոյեան Randolph Tulpiniի եւ Իտալիոյ միջին ծանրութեան ախոյեան Tontiniի միջեւ , բայց իտալացիի չանկարծական հիւանդութիւնը պատճառ դարձաւ որ վերջին վայրկեանին ժամ Հայրապետեանը փոխարինէ: Այս առթիւ կ'ուզէի կարծիք մը յայտնել իմ մարզական փորձառութենէս :

Ինչպէս ծանօթ է, վերջերս Հայրապետեան Լիոնի մէջ Ռուէէն պարտուեցաւ կէտերու առաւելութեամբ: Մեծ զարմանք պատճառեց ինձ, երբ այս պարտութենէ անմիջապէս վերջ, Հայրապետեանը յանձն առաւ ճակատիլ Turpiniի դէմ : Այսպիսի անուանի կուիմարտիկի հետ առպարէզ իջնելէ առաջ, Հայրապետեանը որ դեռ նոր սկսած է միջազգային համբաւի տիրանալ, պէտք էր չատ լաւ պատրաստուած ըլլար: Նոյն իսկ անհրաժեշտ էր որ Անգլիացիին մէկ մրցումին ներկայ ըլլար, ուսումնասիրելու համար իր հակառակորդին խաղին թէքնիքը, նրբութիւնները, ինչ որ բաւական ժամանակի կը կարօտէր: Իմ կարծիքով մեր հայրենակիցը առ այժմ պէտք էր մերժէր խրեն եղած առաջարկը, փոխանակ չաղթանակի հեռանկարէն խանդավառուելով Լոնտոն երթալու եւ Գ. խաղամասին ծունկի գալու: Այսպէս մեծվրնաս մը հասցուց իր համբաւին :

Վերջերս կուիմարտի աչխարհի մէջ չատ մը ապօրինի դէպքեր պատահեցան, որոնք ցոյց կուտան թէ ներկայիս «սփօո»ի կազմակերպիչները բարոյական ինչ մակարդակի մրայ կը դտնուին: Օրինակ համար, Տօրթմունտ (Գերմանիա) քաղաքին մէջ Եւրոպայի ծանր ախոյեանութեան մրցումին, որ տեղի ունեցաւ գերմանացի Հօյհաուզի եւ Եւրոպայի ծանր ախոյեան պելժիացի Գարէլ Սիոմիջեւ, թէեւ իրական չաղթողը վերջինն էր , բայց խաղավարը Հօյհաուզը չաղթական չայտարարեց պարզապէս առեւտրական չահերէ մղուած, որպէսզի մրցումը կրկնուի, որովհետեւ Սիոր բլլով ինքնին ախոյեան, եթէ չաղթական ելլէր, որոյ ժամանակի մը համար մրցումը չէր կրնար կրկնուիլ այս երկուքին միջեւ, բայց Հօյհաուզի չաղթութեան պարագային բատ օրինի Սիոր իրաւունք ունէր իր Եւրոպայի ծանր ախոյեանութեան տիտղոսը պաչտպանելու համար իր հակառակորդը կրկին մրցումի հրաւիրելու: Այդպէս ալ պատահեցաւ...

Մայիս 5ին նոյն կուիմարտիկները Անվէրսի մէջ դարձեալ հանդիպում մը պիտի ունենան աթոռ մրցումի կազմակերպիչներուն: Հաւատալի «սփօրը»ը վարագոյրին ետեւէն... : Կ'ենթադրեմ թէ Հայրապետեան ալ այսպիսի չահատակութեան մը զոհը գնաց: Իւրաքանչիւր կուիմարտիկ ունի մարզիչ մը որ միւսմանակ անձնական խորհրդատու մրն է իր պաչտպանեալին: Արդեօք Հայրապետեանի մարզիչը ինչ կը խորհէր այս մրցումին մասին: Մեր կուիմարտիկը իր այս անխոհեմ արարքով ոչ միայն պարտուեցաւ , այլեւ իր վարկը , իբրեւ կուիմարտիկ, երկար ժամանակի համար կորնչուց: Անոր կրկին տիրանալու համար պէտք ունի չարաչեւ ու ծրագրով աչխատանքի եւ բուրլ խորհրդատուներու: Այն ատեն իր այսօրուան պարտութիւնը օգտակար փորձառութիւն մը կ'ըլլայ իրեն, ապագայ իր չաղթանակներուն համար զոր սրտանց կը ցանկանք :

ԼՈՒՐԵՐ.— Հռոմի մէջ վերջերս տեղի ունեցան թէնիսի միջազգային մեծ մրցումներ, ի ներկայութեան 3000 հանդիսականներու: Աւստրալիացի Սէճման աւարտական (final) մրցումներու չաղթեց Զեխոսլովաք Եարոսլավ Տրոպինին 7—5, 6—3, 1—6, 6—4, նոյն մրցումներուն կը մասնակցէին նաեւ Եուկոսլաւներ, որոնց երկու ախոյեանները պրանովիչ եւ Միթիչ մերժեցին իրենց հայրենիքը վերադառնալ, առարկելով թէ հոմաճան չեն թխթոյի հաստատած կարդուսարքին :

× Պարսկաստանի կուիմարտի ազգային խումբը Տօրթմունտ եկած է, մրցելու համար Գերմանիոյ կուիմարտի ազգային խումբին հետ: Այս երկու խումբերը պիտի մասնակցին Հէլսինկիի օլիմպականին, Տօրթմունտի մէջ ստրքուած հանդիպումը նախապատրաստութիւն մրն է Հէլսինկիի համար: Ասկէ առաջ Գերմանացիները Պարսկաստանի մէջ մրցած էին իրենց պարսիկ արուեստակիցներուն հետ ու չաղթած 7—13: Շահը ներկայ էր այդ մրցումներուն :

Հանուի Ցիկլոպքի , Գերմանիոյ նախկին կուիմարտիկ ախոյեանը, այժմ մարզիչն է Պարսիկներու խումբին: Ամէն չանք թափած է որ իր Աբեւելքցի աչակերտները ի վիճակի ըլլան ճակատելու միջազգային խումբերու հետ: Այս խումբին մէջ կը գտնուին հետեւեալ հայ կուիմարտիկները.— Նապարբկեան, Շահինեան եւ Ցատուքեանեան, որոնք Հէլսինկիի մէջ ալ հրապարակ պիտի ելլեն :

Ցաջորդով կը տեղեկացնեմ Տօրթմունտի մրցումներուն արդիւնքը : ՄԱՔՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Նոյնն է պարագան նաեւ քոյր եւ եղբօր : Ըստ Ազգ. Սահմանադրութեան երկուքն ալ հաւասարապէս կրթուեցան, մէկը եղաւ բժիչկ կամ քիմիագէտ, միւսը՝ վաստարան կամ ուսուցիչ : Մէկը կրնայ իր անհատական իրաւունքները արժեցնել, իսկ միւսը՝ ոչ: Մէկը քուէարկելու իրաւունք ունի, իսկ միւսը ոչ: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ մէկը մանչ է, իսկ միւսը՝ աղջիկ: Եւրոպական եւ ամերիկեան ազգերը, նոյնիսկ մեր չհաւնած Թուրքիան, Սուրիան լուծած են այս խնդիրը ընդունելով կիներու արդար պահանջքը: Լիբանանը չուտով կ'ընդունի գայն: Իսկ, հոս, մեզի՝ Հայերուս կը մնայ ընտրել յետագայ երկու պարագաներէն մէկը .—

1.— Աւելի զարդացած ազգերու նման ճանչնալ դարերէ ի վեր անտեսուած հայ կնոջ իրաւունքները :

2.— Եւ կամ աղջիկները երբեք դպրոց չղրկել, պահել զանոնք տուներու մէջ ոգէտ եւ անուսում, թող մաքրութիւն ընեն, կերակուր եփեն, ամանլուան, գուլպայ կարկաեն եւն.: Այլապէս ի՞նչ իմաստ ունի կրթել զանոնք, ուսում տալ եւ դաստիարակել, անո՞ր համար, որ յետոյ ծիծաղելի ըլլան եւ ա՛լ աւելի տառապին :

Գ.— Կիները, վերոյիչեալ Բ. խնդրանքին որպէս առժամեայ լուծում կ'առաջարկեն Ազգ. ժողովին, որ մինչեւ Լիբանանեան կառավարութեան կիներու իրաւունքներու ճանաչումը, իրենք ալ դէթ ընդունին նշանակովի խորհուրդներու (Ուսումնական, Դատաստանական եւն. ինչպէս նաեւ հոգաբարձութիւններու) մէջ կիներու մասնակցութիւնը: Կարող եւ զարդացած կիներ ունինք, որոնք երկար փորձառութիւն ունին ուսումնական եւ վարչական գործերու մէջ եւ կրնան կատարեալ ձեռնհասութեամբ աչխատիլ այրերու կողքին վերոյիչեալ մարմիններու մէջ : Մեր եղբայրները հպարտ պէտք է ըլլան որ իրենց քոյրերը կատարելապէս դիտակ իրենց պահանջքին, կ'ուզեն իրենց աչխատանքի բաժինը բերել իրաւական գետնի վրայ եւս ազգապահպանման գործին, եւ ոչ թէ ծիծաղի եւ կամ խծբծանքի նիւթ դարձնեն այս սքանչելապարզ արդար պահանջքը: Իր մայրը, քոյրը եւ իր կինը չկարդող եւ անուր արժանիքները չճանչցողներն են միայն որ կրնան ծիծաղիլ եւ չընդունել այս ճշմարտութիւնը :

ԼԻՒՍԻ ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՋԱՏԻԿԸ ԿԵՍԱՐԻՈՑ ՄԷՋ տօնուեցաւ աւանդական սովորութեան համաձայն, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ պատմական տաճարին մէջ, ի ներկայութեան սուրբ արարողութեան մը, ինչպէս կը գրեն Պոլսոյ թերթերը: Շրջակայ գիւղերէն ալ ժողովուրդ հաւաքուած էր. եկեղեցին: Թալասի Ամերիկեան դոլճի տնօրէն Տօքթ. Մ. Նիւթըն եւ ուսուհիչներու ուսի 30 տնուոր եկեղեցի գացած են: Ներկայ եղած են Դեմոկրատ կուսակցութեան նախագահը, կուսակալը եւ ոստիկանապետը: Թուրքերէն քարող մը խօսած է առաջ.փոխանորդ Հայկազուն Ա. քհնյ. Կարապետեան: Կէսօրէ վերջ տեղի ունեցած է 40է աւելի չափահաս եւ անչափահաս երեխաներու մկրտութիւնը: Իսկ երկուշաբթի Ապր. գերեզմանատան մէջ նրն – ջեցեալներու օրհնութենէն ետք 12 մանուկներ եւս մկրտուած են:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ երգչախումբ մը, պոլիս գացած է համերգներ տալու: Խումբին կ'ընկերանան նաեւ իր 12 հայ երգիչները: Տիկին Մառի Աւետեան (Մեծօ Մուրատեան) խումբին լաւագոյն մենակատուն է: Ան մրեւնոյն ատեն դաշնակի ուսուցչուհի է, աւարտած է Հոմ եւ Պրիւքսէլ Ա. մրցանակով: Խումբին կը մասնակցի նաեւ Կանաչեան երգչախումբի պարիթոններէն Տօքթ. Լմմանուէլ Էմմաճեան, որ պիտի երգէ իրը մենակատու:

ՀԱՑ ԿՐԹԱԿԱՆ հիմնարկութիւնը, որ Լոս Անճէլըսի (Քալիֆորնիա) մէջ հիմնուեցաւ մէկ տարի առաջ, հետզհետէ կ'ընդլայնէ իր գործունէութիւնը: Կազմակերպութիւնը 33 հազար տոլար բաշխած է անցեալ տարի Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ գաղթականներուն: Ի նպաստ հիմնարկութեան սարքուած ճաշին ներկայ եղած են 200 հոգի (Մուտքը՝ 50 տոլար): Այս առթիւ ճառեր խօսած են ընկեր Ա. Փիլիպպոս եւ ընկեր Ռուբէն Դարբինեան, բացատրելով կրթական հիմնարկութեան դերը: Խօսած է հիմնարկութեան նախագահ ընկեր Արմ. Մեդրակեան, լայնօրէն պարզելով հայերէն դաստիարակութեան կարեւորութիւնը: Առաջին տարին կրցած են դատարկել 33 հազար տոլար, իսկ այս տարի պիտի աշխատին ձեռք բերել քառասուն հազար տոլար: Ամէն տարի աւելցնելով, դումարը պիտի հասցնեն 100 հազար տոլարի: Այդ միջոցին ընկեր Մեդրակեան կարդացած է հազար տոլարի նուէրը զոր բրած է բարերար – րուհի Տիկին Թուրֆանտա Մովսէսեանի որդին՝ Պ. Յովհ. Մովսէսեան: Ընկեր Մեդրակեան յայտնած է թէ հաբատ է որ կը պատկանի Հ. Յ. Դաշնակցութեան, որովհետեւ հայ իրականութեան մէջ միակ կազմակերպութիւնն է, որ կը հաւատայ հայ ժողովուրդի ապառութեան, եւ որ բազմաթիւ զոհեր տուած է այդ ապառութիւնը եւ ժողովրդապետութիւնը ձեռք բերելու համար: «Լուսաւորչական բլայթէ բողոքական կամ կաթոլիկ, ան որ չի ձգտիր ձեռք բերելու իր ազգային ապառութիւնը, ան լաւ Հայ չէ»: Հիմնարկութեան մղիչ ուժերէն մէկն է նաեւ ընկեր Հ. Քարեան, որուն կ'աջակցին խումբ մը սրտցաւ հայրենակիցներ:

ԼՕՍ ԱՆՃԷԼԸՍԻ հայ Ծերանոցին բացումը կատարուած է Մարտ 22ին: Շէնքը կը գտնուի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մօտ, չրջապատուած ծառատանով: Ունի օդասուն սենեակներ եւ բաղնիք, եւ առջեր Լոս Անճէլըսի գեղեցիկ համայնապատկերը: Սենեակներու մէկ մասը վարձած են բարեսէրները, ի յիշատակ իրենց սիրելիներուն, 1000ական տոլար նուէրելով:

ՄԱԿԻ ՍՈՒՐԻՈՑ պատուիրակութեան նոր նախագահին՝ տօքթ. Ֆարիս Զէյնէտինի ի պատիւ ճաշ մը տուած է ընկեր Եդ. Սահակեան, Նիւ Եորքի մէջ: Պատուիրակը այս առթիւ յայտարարած է թէ Սուրիոյ ներկայ դինուորական կառավարութիւնը մասնաւորապէս կը հետաքրքրուի Սուրիոյ հայ գաղութին վիճակի բարելաւման հարցով: « Անձնապէս կը հետաքրքրուիմ Քէսապի Հայերով, որոնք օգնութեան կը կարօտին»: Ըստ ՄԱԿի Տարագիրներու Գրասենեակի հովանաւորութեամբ հրատարակուած դրքին,, The Refugee in Post War World (1915) Սուրիոյ Հայերու թիւը եղած է 1914ին 4000, 1921ին 20.000, 1938ին 100 հազար եւ ներկայիս 124 հազար (106.298 Լուսաւորչական, 17.700 կաթոլիկ (բողոքականները հաշուուած չեն): Ընկեր Սահակեան չնորհակալութիւն յայտնած է եւ բսած է թէ Ամերիկահայ գաղութը երախտապէտ է արաբ ժողովուրդին, Հայոց հանդէպ ցոյց տուած բարեացակամութեան համար:

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ յանձնուեցաւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանատան նախկին դինուորական կցորդը, գօր. Կրաու որ իր յուշատետրին մէջ գրած էր թէ պատերազմը մօտալուտ է Ս. Միութեան հետ: Կարմիր գործակալներ յայտնած էին լուսանկարել յուշատետրը:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՂԵԳԻՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴՈՑՔԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Խարբերդի եղեգի Բարեսիրաց միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընտանեկան հաւաքոյթը՝ Ս. Նշանի տօնի առթիւ, տեղի ունեցաւ Ապրիլ 20ին, Շափլիթի դեղեցիկ սրահին մէջ: Հաւկթախաղ - խնջոյքի հրաւէրին սիրով պատասխանած էին, բացի մեր հայրենակիցներէ, նաեւ ուրիշ հիւրեր: Մանաւանդ նոր սերունդի ներկայութիւնը աւելի եւս խանդավառեց կազմակերպիչ մարմնի անդամները, որոնք քհիւրասիրեցին ազանդական կարմիր հաւկիթներով ու կարկանդակներով:

Օրուան նախագահը, Պ. Կարապետ Տէրտէրեան խնջոյքին բացումը կատարելով, կարդաց գեղեցիկ ճառ մը, որ չարժանկարի նման տարաւ մեզ դէպի մեր հայրենի գիւղերն ու քաղաքները, երբեմն հայաչէն, իսկ այսօր աւերակ ու ամայի: Այս առթիւ յիչելով աւելի քան մէկ միլիոն նահատակները, հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել անոնց յիչատակը: Եւ յիչեցուց մեր պարտականութիւնները հանդէպ նոր սերունդին: «Պէտք է միշտ բոցավառել արմենական կայծը, խանդավառել եւ խանդավառուիլ, աշխատիլ հայութեան յարատեւման համար: Ահա խորհուրդը մեր այսօրուան տօնին մինչեւ որ գեղեցիկ օր մը վերադառնանք մեր հայրենիքը»:

Այնուհետեւ 9 — 12 տարեկան տղաք եւ աղջիկներ, որոնք տեղական դպրոցներ կը յաճախեն, յաղող արտասանութիւններ կատարեցին մայրենի լեզուով: Օր. Փոլէթ եւ եղբայրը, Օր. Գոհարիկ Տէրտէրեան, Կարպիս Մուրատեան, Օր. Արզուման Հեան (Արմենիա երգչախումբէն) արժանացան ջերմ ծափերու, իրենց արտասանութիւններով եւ երգերով:

Գեղարուեստական բաժինէն անմիջապէս վերջ սեղանատէր ընտրուեցաւ հայրենակից Սիմոնեան որ ճարտարօրէն վարեց իր պաշտօնը: Մէկ սեղանէն միւսը, իրարու հետ մրցումի ելած էին, թընդացնելով մեր ազգային երգերը: Հայկական եւ տեղական պարերը նոյնպէս ոգեւորութիւն ստեղծեցին: Ժամը 7ին, Պ. Սիմոնեանի Միութեան նուիրած կարկանդակը եւ խորոմած հաւ մը ա – ճուրդի դրուելով ապահովեց կոկիկ գումար մը: Արձակուրդով ներկայ էր հայրենակից դինուոր Պ. Ս. Գարբրիէլեան որ միութեան նուիրեց 1000 ֆր.: Ներկաները ճաչակեցին Խարբերդի նշանաւոր «խրյմա»ն: Գնահատելի էր Տիկիններուն եւ յանձնախումբին աշխատանքը: Խնջոյքը վերջացաւ ժամը 9.30ին, եւ ներկաները մեկնեցան հայրենիքի կարօտը իրենց սիրտերուն մէջ:

ԵՂԵԳԻ

ՑՈՑՆԵԻԹՐՔԱԿԱՆ կառավարութեանց միջեւ համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ վիզայի ընկման, ծխախոտի ու չոր չամիչի առեւտուրին եւ ուսանողական օդափոխութեան կայաններու հաստատման մասին: Չկնորսութեան եւ կարգ մը ապրանքներու մաքսի վերաբերեալ հարցերը դեռ կը քննուին:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՕՐ. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան, որ քանի մը տարիէ ի վեր ընդհատած էր իր երգահանդէսներու չարքը, Փարիզի մէջ, այս ուրբաթ դարձեալ հաւատարկութեան պիտի ներկայանայ Շօփէնի սրահին մէջ, խիստ չահեկան յայտագրով մը, ուր իրենց մաս – նակցութիւնը պիտի բերեն անուանի տաւղահարուհի Տիկին Լիլի Լասքին, եւ մեծ սրնգահար Պ. Տեչան:

Ցայտագրին առաջին բաժինը կը պարունակէ դասական եւ արդիական ծանօթ երաժիչտներու գործերը, իսկ երկրորդ բաժինը ամբողջութեամբ հայ հեղինակներու նուիրուած է: Երկուքը մեզմէ բաժնուած (Կոմիտաս, Ալէմչահ), երկուքը Հայաստանեան երաժիչտներ եւ երկուքը փարիզահայ:

Ցիչենք Աչոտ Սաթեանի Աղբիւրի եւ Խաղողի երգերը, Ցարօ Ստեփանեանէն նորութիւն մը, Օհան Տուրեանէ երկու դեղեցիկ մեղեդի:

Օրիորդը պիտի երգէ նաեւ, առաջին անգամ ըլլալով, Պարթեւեանի հեղինակած «Տատրադոմի հարսը» օփերայի 4րդ արարուածէն հատուած մը:

× Ուրախութեամբ կ'իմանանք Օր. Մարի Կառվարենցի առաջին երգահանդէսը Պէյրութի մէջ (17 Ապրիլ), արժանացած է գաղութին, տեղական, հայկական եւ Ֆրանսական մամուլին ջերմ դնահատութեան: Ժողովուրդի բաղձանքին գոհացում տալով, երիտասարդ երգչուհին իր երգահանդէսը կրկնած է Ապրիլ 29ին, փոփոխութիւններ մացնելով յայտագրին մէջ: Երգահանդէսէն վերջ Օր. Կառվարենց կը մեկնի Հալէպ, ուր անշուշտ պիտի գտնէ նոյն ջերմ ընդունելութիւնը:

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ ՆՈՐ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս յայտարարուած է մասնաւոր աղբերով, Ensemble Orchestral de Peris այս չաբաթ փիլհարմոնիկ դահլիճին մէջ կուտայ նուագահանդէս մը դեկավարութեամբ երիտասարդ երաժչտագէտ Օհան Տուրեանի:

Խումբը կը բաղկանայ 75 հոգիէ, բոլորն ալ երիտասարդ արուեստագէտներ:

Ահաւասիկ վկայութիւն մը եւս հայ երաժչտագէտին համար, որ իր նուագահանդէսին քանի մը չաբաթ առաջ, անակնկալօրէն կ'արձագանգէ այս նոր յաջողութիւնը: Եւ դեռ ուրիշ մը: «Association des Concerts Lamoureux»ի մարչութիւնը թաղմաթիւ դիմողներու մէջէն Տուրեանի մասին չատ նպաստաւոր կարծիք յայտնած է, ու հատնութիւն յայտնած՝ որ ան դ–ը կազմակերպութեան նուագահանդէսներէն մին: Այս որոչումը եւս պատիւ մըն է Տուրեանի համար:

Ուրեմն միայն գեղարուեստական վայելքը չէ որ պէտք է մեզ մղէ ներկայ բլլալ չաբաթ դիչերուան նուագահանդէսին, այլեւ ազգային պարտականութեան մը դիտակցութիւնը.— Ա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿի կազմութեան մասին տեղեկութիւններ հաղորդելով, Պ. Ռոպէր Շուման յայտարարեց թէ դաշնագիրը պիտի նչանագրուի (վճռաթղթ) մայիս 3ին, բայց սորագրութիւնը կրնայ յետաձգուիլ քանի մը չաբաթ:

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ պիտի մասնակցին 33 օտար երկիրներ աւելի քան 10.500 ցուցադրողներով (Մայիս 17էն Ցունիս 2):

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (62)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Կամ ուրիչ ուղղութեամբ յառաջանան:

— Իրաւունք ունիք: Բայց դեռ լաւ մը չեմ հասկնար: Լոնտոնի ձայնասփիւռի յայտագիրը չաբաթներ առաջ պատրաստուած կ'ըլլայ, այս մարդիկըի՞նչպէս կը յաջողին առաջուցդիտնալ ամէն բան: Ոչ, անկարելի է, ասիկա զուգադիպութիւն ալ չէ:

— Այո, չատ ինքնավստահ կերպով կը գործեն:

— Չեմ ախորժիր այս գործէն: Մեր գիտացածը ամբողջութիւն մը չէ. պակաս բան մը կայ. եթէ գտնեմ զայն. պէտք է որ գտնեմ սակայն: Գոնէ մը անդամանձրեւէն ետք կրնայ ըսել թէ օդը խնաւ է, բայց բաղը առաջուց գիտէ թէ երբ պիտի անձրեւէ: Կը յիչե՞ք կենդանաբանական պարտէզին պահապանին խօսքերը: Պէտք է որ ես ալ բաղ մը ըլլամ ...

Փոնթիւի սկսած էր յուզուիլ եւ կը գործածէր իր ինքնատիպ ոճը:

Անմիջապէս դիմեցինք Ծովային նախարարութեան եւ պատմեցինք եղելութիւնը: Նախարարութեան պաչտօնատարները նեղսրտեցան, որովհետեւ կ'ուզէին ժամ առաջ Մալթա հասցնել կարաւանը: Այսուհանդերձ ծովով մը գումարեցին եւ որոչուեցաւ որ կարաւանը, վոխանակ հինգ չաբթիի, չորեքչաբթի առաւօտ կանուխ անցնի ճիպրալթարէն:

Իրիկունը երբ դէմ դիմաց մեր սուրճը կը խմէինք: Փոնթիւի սկսաւ «բարձրաձայն մտածել»:

— Վստահ եմ թէ գաղտնիքին բանալին Միլլըրի գրասենեակին մէջ կը գտնուի, բաւ, չե՞նք կրնար այդ մարդը միջոց մը հետացնել իր սենեակէն:

— Ուրիչ արկա՞ծ մը կազմակերպենք:

— Ոչ, լաւ չէ միշտ նոյն մեթոտով աչխատիլ, Գերմաններուն նման: Ամէն բանէ առաջ պէտք չէ կասկած արթնցնել: Մի մոռնաք որ լաւ կազմակերպութիւն մը ունին այս մարդիկը եւ եթէ Միլլըրի բան մը պատահի: Փոխանորդը անչուշտ պատրաստ է: Ա՛հ, ուղեղս չի գործեր, պէտք է ուրիչ հրահանգներ ալ ձեռք ձգենք, իսկ անկէ առաջ պէտք է դիտնանք բոլորին անձնական տակրութիւնները:

Պահ մը լուեց Ֆրասացին, յետոյ չարունակեց.

— Հիանալի դաղտնի կազմակերպութիւն մը ունին այս Գերմանները: Անգամ մը յաջողած եմ մտնել Պերլինի դաղտնի կազմակերպութեան դրասենեակը: Շէնքը իրրև թէ մեծ մասգործարան մըն էր: Բոլոր յարկերուն վրայ մեծ պահարաններ դետեղուած էին եւ արդարեւ, բայի մէկ յարկէն, միւսի մեծաքանակ վաճառում կը կատարուէր: Այն մէկ յարկը, որ յատկացուած էր դաղտնի կազմակերպութեան, հրաչալիք մըն էր:

(Շար.)

ՄԱՅԻՍ 1ի աշխատաւորական տօնին առթիւ, « Ցառաջ »ի յայսրդ համարը լոյս կը տեսնէ չաբաթ օր :

կը հերքէ այն լուրը թէ անցեալ մարտին մահափորձ մը կատարուած է Ֆարուք թագաւորին դէմ, սպայի մը կողմէ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ գերագոյն տեսեանը ապօրէն հոչակեց պղպջաւոր գործարաններու բռնադրումը, զոր հրամայած էր նախագահ Թրուման :

ԹԻՀՐԱՆի վերջին արիւնալի ցոյցերուն առթիւ ձերբակալուած են նաեւ քանի մը Հայեր,— Եդուարդ Սաթունեան, Ցարութիւն Ռոստամի եւ Ղահրաման Սաթունեան :

ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆ

Նախաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի Իթալիի մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ «Ազգիւր Սերոբ» եւ «Մ. Եօթնեղբայրեան» խումբերուն, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Քրեմլին Պիկէթի Salle Familiale-ի մէջ, rue Danton: Կ'երգեն Աւետիս Քիւրքճեան եւ Տիկին Լիւսի Ամիրայեան: Արտասանութիւններ Նոր Սերունդի անդամներուն կողմէ :

×

ԿՐԸՆՈՊԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Եկեղեց. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ., Մարտիկներու Միութեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչի եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Sacré Coeur-ի սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պ. ԱՐՄԷՆԵԱՆի: Ժողք կ'առնեն մասնակցող կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները : Դեղարուեստական բաժին:

Վասպուրականի հերոսամարտին

37րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մասնակցութեամբ Ուրֆայի, Շ. Գարահիսարի, Հաճընի, Զէյթունի, Տարօնի, Այնթապի, Մարաշի, Ագ Տաղի, Ֆրնտրճաֆի, Մուսա Լերան, Տէօրթ Եոլի եւ Վասպ. երիտ. Միութեան :

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ Dr. BERNARD LAFAY-ի

Նախկին նախարար, որ պիտի խօսի :

Պիտի խօսին.— Հ. ՍԱՀԱԿ Տ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ, Ց. ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Ղ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ, Ա. ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ եւ Ն. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ :

CERCLE MILITAIRE (Place Saint-Augustin)

Կիրակի 4 Մայիս, ժամը 15էն կէս գիշեր

Պիտի ներկայացուի Դիմադրական Հերոսամարտներուն չարժանկարը :

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ: Հանդէսէն վերջ պարահանդէս: Մուտքը ազատ է

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Մայիս 1ին հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ :

Կը դասաւանդուի հայերէն, հայոց պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն, ուսուցիչը՝ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Արձանագրուելու համար դիմել Ահարոնեան ակումբ, 26 rue des Convalescents, երկուշաբթի իրիկունները ժամը 8ին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Արդուական Զինքթլիկ գիւղէն (Թոքաթ) Պ. Պ. Խաչիկ եւ Շմաւոն Սմասրեան ընտանիքները իրենց դիւղի 1915ի ընդհ. նահատակներու եւ հոգեւոր հովիւ Արսէն քհնյ.ի եւ ազգային մարմիններուն յիշատակին այս կիրակի, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանդստեան պատարագ մատուցանել պիտի տան: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ողբացեալ Յովսէփ Յովսէփեանի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 rue Jean Goujon), նախաձեռնութեամբ Յովսէփեան եւ Տարօնեանընտանիքներու: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլ.— Տէր եւ Տիկ. Մելիք Մուչկամպարեանց եւ զաւակները, Սուրէն, Հրանդ եւ Վահան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի ժամը 11ին, Փրոտոյի Ս. Սահակ եւ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, պիտի կատարուի հոգեհանդիստ պատարագ, իրենց զաւկին եւ քրոջ՝ նորդ հանգուցեալ Օր. ՁԱՐԻՆԱՑ ՄՈՒՇԿԱՄՊԱՐԵԱՆՑի յիշատակին համար: Ներկայ առ ի դիտութիւն մեր բոլոր բարեկամներուն եւ ծանօթներուն :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՀԱՆԴԷՍ ՆԱՀԱՏԱԿՄԻԼԻՈՆԻՆՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, Variétés Casinoի մէջ (La Canebière), Մարսէյլ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի:

Նախագահութեամբ Բժիշկ Ց. ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐԼԵԱՆի, մասնակցութեամբ Ֆր. Կ. Խաչի 11 մասնաճիւղերու, Համազգային Մշակութային ընկերակցութեան, Թաղմիկներու միութեան, Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Հաբաւային Ֆրանսայի 9 խումբերու:

Կը հրաւիրուին բոլոր հայր. միութիւնները անխտիր :

Կը խօսին՝ Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ (Վիէննայէ ուխտէն), Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Պ. Վ. ՕՇԱԿԱՆ (յառնուն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան)

Արտասանութիւն, երգ, նուագ եւ կենդանի պատկեր : Մուտքը ազատ է

Հայ Առեւտրականու

ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 4ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Théâtre Verdi-ի ընդարձակ սրահին մէջ (Rue d'Alger): Պիտի մասնակցին Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր Առեւտրականներ, թեւիկներ, դայլիկներ եւ Փարիզի Առեւտրականներ :

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի բեմադրուի «Կոմիտասի մանկութիւնը» (մէկ արար):

Գեղարուեստական եւ սիրաւտական ճոխ բաժին, խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ, մարզանք, հայկական եւ դեղջկական, ինչպէս եւ դասական պարեր: Դաշնակի վրայ պիտի նուագէ նորահաս դաշնակահարուհի ՄԱՏԼԻՆ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ:

Ձեռնարկ աշխատութեանց ցուցադրում :

Մարոյկի տեսարան սիրաւտական երգերով եւ խաղերով :

SALLE CHOPIN - PLEYEL (8, rue Daru . Paris)

Ուրբաթ, 2 Մայիս ժամը 21ին:

Երգահանուհւոյ Իրիս Պուլպուլեան

Կը մասնակցին Lily Laskine (harpe), G. Deschamps (flûte), J. J. Painchaud (piano):

Ցայտադիրը կը պարունակէ կտորներ եւրոպական դասական եւ արդի հեղինակներէ, ինչպէս եւ Հայաստանի նոր երգերէն :

Գիները 200—500 ֆր., կը ծախուին սրահին կիչէն, Durand, 4 Place de la Madeleine, Hovanessian, 14 rue Rochambeau, Tru. 47-48, Studio Colibri, 19a, rue Caumartin, Opéra 54-48:

Ծրեկեւեսական փառատօն

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 75ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

Կիրակի, 4 Մայիս ժամը ճիշդ 3ին, Mutualité-ի մեծ սրահին մէջ : Բարձր Հովանաւորութեամբ կրթական նախարար Պ. ANDRÉ MARIE-ի :

Պատուոյ նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ Վրդ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի, Տիկին Ա. Էդնայեանի եւ Ռէնոսիի քաղաքապետ Marcel Colson-ի: Նախագահութեամբ Պ. ՎԱՀԷ ՓՐԻՆՆԿԵԱՆի :

Գեղարուեստական բաժին

Մեներգ, զուգերգ, պարեր ճոխ տեսարաններով: Շարժանկար վարժարանին կեանքէն :

Տոմսակները վարժարանէն 1 Bld. du Nord, Le Raincy, հեռ. 172 եւ Պարսամեան դրատունը, 46 Rue Richer :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ. — Մուրատ Ուսումնասիրաց միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ հայրենակից Զաքար Յովհաննէսեանի (Իսի լէ Մուլինօ) մահուան առթիւ իր այրիին եւ պարագաներուն :

ՔՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԶՈՑՔԸ

Քղիի Հայր. Միութեան մասնաճիւղս կազմակերպած էջերգիներու օրուան առթիւ ընտան.ինջոյք մը, այս կիրակի ժամը 14էն 20, Սէնթ Ալնի կրան փէնի սրահին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին.— Մեներգներ հայ երիտասարդներէ, արտասանութիւններ աշակերտներէն: Զաւէշտ մը, հայրենակից Նոր Սերնդականներէ: Եւրոպական եւ հայկական պարեր :

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դին:

Մուտքը ազատ է :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ վարդանդեան խումբը՝ այս հինգշաբթի ժամը 16ին:— Ընկեր Կարօ ենթակոմիտէն եւ Արամ խումբը՝ կիրակի ժամը 16ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՊԱՆԵՒՕ ՔՈՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Արմենան ակումբին մէջ: (Շար. նախորդ ժողովի) :

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին՝ Օհանջանեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Զօր. Ընդրանիկի մահուան 25ամեակի տօնակատարութիւնը Ցուն. 7ին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 6ին, ժամը ճիշդ 21ին, Le Palet d'Or-ի մէջ (80 La Canebière): Վիճաբանութիւն հետեւեալ նիւթին վրայ,— «Արուեստը ազա՞տ պէտք է ըլլայ»: Թեր կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, դէմ՝ Վ. ՕՇԱԿԱՆ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Ցարութիւն Գօճաօղլանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խորէն Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Եուսուֆեան եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որ բարեհաճեցան ցուցադրութիւն յայտնել անձամբ, որով կամ ծաղկեպսակով, հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ԳՕՃԱՕՂԼԱՆեանի (ծնեալ Գրիգորեան) մահուան առթիւ:

SALLE GAVEAU , 45 RUE LA BOETIE

Շաբաթ Մայիս 3ին, ժամը 21ին

Ensemble Orchestral de Paris, դեկավարութեամբ՝

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ դաշնակահարուհի

ANNIE D'ARCO-ի

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնէն Պ. Մելիք Գէորգեան, զաւակը եւ բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք հաճեցան ածամբ, դրատոր ու ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնել իրենց կնոջ, մօր եւ աղգականին՝ ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ԳԷՈՐԳԵԱՆի (ծնեալ Դանիէլեան) մահուան առթիւ :

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒՐՃԻ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Ինչպէս եւ հաւաքական դասաւանդութիւններ

Հեռաձայնել առաւոտները Seg. 14-07

Մ Ի Մ Ո Ռ Ն Ա Ֆ Ո Ր . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիպտիի

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ... հաճելի մթնոլորտի մը մէջ

Ամէն Ուրբաթ, Շաբաթ եւ կիրակի ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԻՆ *երգերը ու արեւելեան նուագը պիտի դանէք այնտեղ:*

Ելէք métro **Trinité** *կամ* **Notre Dame de Lorette** *եւ*

24, RUE ST. LAZARE

Ձեզի կը դիմաւորէ

ԼԻԼԱՆ **(AUX LILAS)**

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՅՐԱՆԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 3 MAI 1952 Շաբաթ 3 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6753-Նոր շրջան թիւ 2164

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԸ ԻՐ ՔԱՋԵՐՈՎ

Վերջին Աշխարհամարտէն ի վեր երկրորդ անգամ ըլլալով, Փարիզի մէջ ալ կը տօնուի Վասպուրականի հերոսամարտին տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ Հայր· Մխիթեան :

Իրրեւ նորութիւն, այս տարի տօնակատարութեան հրաւիրուած են ներկայացուցիչներ նա՛եւ այն շրջաններէն ուր հերոսական կռիւները մղուեցան, Ահուանարատի օրերուն :

Ուրեմն, տեսակ մը համազգային ոգեկոչում է որ պիտի կատարուի, ընդգրկելով ընդարձակ տարածութիւն մը :

Այս նախաձեռնութեամբ, անուղղակի դոհացում ստացած կ'ըլլան այն համեստ շրջանները, որոնք հնարաւորութիւն չունին առանձին տօնակատարութիւններ սարքելու :

Վասպուրականի Հայր· Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղն ալ, սկիզբէն ի վեր կանոնաւորապէս կը տօնէ 1915ի Ալաշկերտի Հերոսամարտին տարեդարձը: Նոյն առանձնութեան կը հետեւին Վիէնի եւ Տէսլիի ափ մը Վանեցիները :

Ինչպէս ուրիշ տօնակատարութիւններ, այս ոգեկոչումներն ալ ամէն բանէ առաջ պէտք է ծառայեն զօրացնելու ազգային գիտակցութիւնը : Մանաւանդ հպարտութիւն եւ առնական ոգի ներշնչելու նոր սերունդին, որ չատ բան չի գիտեր երկուան պատմութենէն :

Ո՛ւր որ ալ կատարուած ըլլան քաջութեան, « արութեան » գործերը, կը պատկանին ամբողջ Ժողովուրդին: Կը կազմեն անոր պարծանքը :

Այս ըմբռնումով կատարուած տօնակատարութիւն մը չատ աւելի խոր տպաւորութիւն կը ձգէ տարադիր բազմութեանց վրայ:

Ամէնէն համեստ համրանքն ալ երբ կը լսէ ամբողջ շրջանի մը — Վասպուրական — կամ այս եւ այն քաղաքին, գիւղին հերոսական մարտերն չումները, իր կարգին կ'արիանայ: Եւ խորապէս կ'ըմբռնէ հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարը :

Ողջո՛յն բոլոր քաջերուն — հայկական բռունցքի, զիմադրական ճակատի բոլոր հերոսներուն, Վասպուրականէն մինչեւ Մուսա Լեռ :

ԳՊՐՈՑԱՍԷՐԻ 75ԱՄԵԱԿԸ

Հաւատքի եւ յարատեւութեան պատկառելի տարեգրութիւն մը կը կազմէ՝ Դպրոցասէր Տիկ– նանց վարժարանին 75ամեակը, որ կը տօնուի նոյնպէս վաղը :

Պէտք է ետ երթալ մինչեւ 80—100 տարի, լիովին ըմբռնելու համար կատարուած աշխատանքին խորութիւնը :

Գրեթէ մէյ-մէկ ասպարէզ նետուեցան երկու կանացի կազմակերպութիւններ, Դպրոցասէրը եւ Ազգանուէրը, Պոլսոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ ափ մը ձեռներէց Հայուհիներու: Նպատակը,— ուսում եւ կրթութիւն տարածել մինչեւ արեւելեան նահանգները: Զուգընթաց՝ այն աշխատանքին հետ որ կը կատարուէր այրերու կողմէ, առաջնորդութեամբ Մխիթարեանց (1880 Մայիս) :

« Ազգանուէր »ը, որ աւելի յայն դեռնի մը վրայ կը գործէր, խաւարեցաւ Օսմ· Սահմանադրութենէն վերջ: Իսկ Դպրոցասէրը առաջ մը եւս քաշչելով իր գոյութիւնը, ի վերջոյ ապատանեցաւ արտասահման, տարագիր բազմութեանց հետ:

Նախ Սելանիկ ,յետոյ Մարսէյլ եւ վերջապէս Փարիզ հաստատուելով, Դպրոցասէրի վարժարանը զանազան ձեւափոխումներ կրեց, տարիներու ընթացքին: Ցաճախ ոգին ալ կ'ազդուէր օրուան հովերէն :

Ամէն պարագայի մէջ, կը կարծենք թէ այժմ դտած է իր վերջնական կայանը ,դառնալով բարձրագոյն կրթարան մը՝ աղջիկներու համար: Մանաւանդ որ, սեւ-ական չենք մրն ալ ունի, չնորհիւ բարերարի մը առատաձեռնութեան եւ հանրային օժանդակութեանց :

Իր 75 տարիներու վաստակը անշուշտ նոր եւ աւելի ծանր պարտականութիւններ կը թելադրէ :

Շնորհաւորելով յորելեանը, պիտի ուզինք որ հաստատութեան վարիչները աւելի արդիւնաւոր չրջան մը բոլորէին, ընդ առաջ երթալով օրուան պահանջներուն :

Շ·

Մտքիս հի ցոյցերը

ԱՐԻԻՆԱԼԻ ԸՆ ՀԱՐՈՒՄՆԵՐ ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի յիս 1ը տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ, աշխարհի բոլոր գլխաւոր կեդրոններուն մէջ: Ընդհանրապէս խաղաղ էին ցոյցերը, բացի Ճափոնէն ուր արիւնալի ընդհարումներ տեղի ունեցան կարմիրներու եւ Ամերիկացիներու միջեւ:

Ամէնէն ծանր դէպքը պատահեցաւ Թոքիոյ մէջ: Կացութիւնը այնքան ծանր էր որ ամերիկեան վինուորներ եւ 25.000 Ճափոնցի ոստիկաններ հարկադրուեցան միջամտել սուիններով, գնդացիրներով, տարճանակներով եւ արտասուաբեր ռումբերով :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, 2 — 300.000 համայնավար ցուցարարներ արշաւանք մը սարքեցին մայրաքաղաքին փողոցներուն մէջ, քարկոծելով եւ դանակոծելով Ամերիկացիները, տապալելով անոնց ինքնաշարժները եւ խորտակելով ամերիկեան օդանաւային կեդրոնին ապակիները : Երկու հոգի սպաննուեցան: Վիրաւորներուն 218 ոստիկաններ եւ 271 քաղաքացիներ: Ցուցարարները կ'աղաղակէին,— « Եան – քինները թող իրենց երկիրը երթան»:

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ ոստիկանութիւնը բռնած էր համայնավարական դաղտնի կազմակերպութեան մէկ չրջաբերականը, որ կը հրամայէր յարձակիլ զինադործարաններու վրայ : Քիոթօ քաղաքին մէջ եւս կռիւ մը ծագեցաւ ցուցարարներուն եւ ոստիկաններուն միջեւ, տեւելով երեք ժամ: Վիրաւորուեցան 51 ոստիկաններ եւ բազմաթիւ ցուցարարներ :

Նշանակալից է որ ցոյցերը տեղի կ'ունենային Ճափոնի անկախութեան վերահաստատումէն ետքը օր եղաքը: Մայիս 1ի տօնակատարութեան կը մասնակցէին երեք միլիոն ձախակողմեան աշխատաւորներ, բայց միայն Թոքիոյ եւ Քիոթոյի մէջ խռովութիւններ ծագեցան: Ցուցարարները կը կրէին Ֆ· Մխիթեան, կարմիր Զինաստանի եւ Քորէայի դրօշները, աշխարհի բոլշեւիկ վարիչներուն կենդանագիրները,եւ խոշոր նշանաստաղ ակներ որոնց մէկուն վրայ գրուած էր·— «Ետ – չիտայի պոռնիկ իշխանութիւնը» :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ բարեկարգութեամբ: Դէպքեր պատահեցան միայն Տուէի եւ Վալանսիէնի մէջ, Հիւս· Ափրիկէյին – րու եւ ապահովութեան պահակներու միջեւ: Ցուցարարները նշանաստաղներ կը կրէին որոնց վրայ գրուած էր «անկախութիւն կը պահանջենք· չենք ուզեր որ Հիւս· Ափրիկէն մասնակցի Ալճանեան դաչինքին »եւն· :

Փարիզի մէջ, Նասիոնի հրապարակէն դէպի Պաթիլ չքերթը տեղի ունեցաւ նախաձեռնութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան եւ համայնավար կուսակցութեան: Այս առթիւ թիւնամական կանչեր կ'արձակուէին փինէի կառավարութեան դէմ, իսկ Ալժերիացիները եւ Հիւս·Ափրիկէի միւս բնիկները անկախութիւն կը պահանջէին իրենց երկիրներուն համար :

Գաւառի մէջ ալ Արհեստակցական Միութիւնները ցոյցեր սարքած էին օրուան տօնին առթիւ: Ամէնէն կարեւորը տեղի ունեցաւ Մարսէյլի մէջ :

× Զօր· տը Կոլի կազմակերպութիւնը Մայիս 1ը տօնեց Պուա տը Պուլոնյըի մէջ: Զօրավարը ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է միացեալ ճակատ կազմել, Ֆրանսան փրկելու համար: Կոչը ուղղուած էր մասնաւորապէս ընկերվարական կուսակցութեան եւ ժողովրդական չարժումին: Զօրավարը այս առթիւ ալ պահանջեց վերաքննել ահաման ադրութիւնը, զօրացնել գործադիր իշխանութիւնը, մերժել որեւէ միջամտու –

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Պատիւ ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու այցելութիւնը Տիկին Մանիկ Յովհաննէսեանի, Դպրոցասէրի նախկին խնամակալուհին – էն, այժմ առենապետուհի նոյն հաստատութեան Նիւ Եորքի օժանդակ մարմնին: Տիկինը , այրին՝ Հանդուցեալ երեսփոխան Հայկ Յովհաննէսեանի, Փարիզ եկած է մասնակցելու համար Դպրոցասէրի հաստատման 75ամեակին :

Զորս Մեծերու ժողովը

Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց ,որով կը պահանջէ Զորս Մեծերէն՝ ժողով գումարել, գերմանական հարցը լուծելու համար: Բանաձեւը կ'առաջարկէ անմիջապէս բանակցիլ Մոսկուայի հետ, ազատ ընտրութեանց հնարաւորութիւնը քննելու համար: Այս առթիւ կը բացատրէ թէ աբեւմտեան Գերմանիոյ ներկայ կառավարութիւնը չի կրնար որեւէ յանձնառութիւն ստանձնել վերապինման մասին, ընտրութիւններէն առաջ:

× Ֆրանսայի արտաքին նախարարը զեկուցում տալով արտաքին գործերու յանձնախումբին առջեւ, բացատրեց թէ կառավարութիւնը երբեք անկարելի չի դաներ Զորսերու ժողով մը, քննելու համար Գերմանիոյ հաչտութեան ծրագիրը, բայց անհրաժեշտ է նախ յատակօրէն ճշդել միացեալ Գերմանիոյ կազմական կանոնագիրը :

× Արեւմտեան պետութիւնները նոր բողոքագիր մը ուղղեցին Մ· Միութեան, Ֆրանսական օդանաւի մը դէմ կատարուած յարձակման առթիւ:

ՔԱՆԻ Ը Ի ՏՈՂՈՎ

ԱԶԳ· ՓՈԽԱՆՈՐԴԻՆ ՄԸ հրապարակ պիտի հանուի մօտերս: Կառավարութիւնը կը քննէ մանրամասնութիւնները :

650.000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ դործադուլ յայտարարեցին Մ· Նահանգներու մետաղագործական հաստատութեանց մէջ· 90.000 հոգի ալ՝ քարիւղի դործարաններուն մէջ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ քաղաքացիները այսու հետեւ պիտի չկրնան ճամբորդել երկաթեայ վադրաղդիէն անդին դտնուած երկիրները, առանց մասնաւոր արտօնադրի :

ՔՈՐԷԱՑԻ զինադադարին բանակցութեան առթիւ կարմիրներու վերջնական պատասխանը կը սպասուէր երէկ :

30 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ Հայֆայի մէջ (Իսրայէլ), բոլշեւիկեան դոյդի մը առթիւ :

ՊՈԼՍՈՑ կուսակալ եւ քաղաքապետ վրդովեցան Ահէրեանին Քէրիմ կէօքայ ծպտեալ վիճակի մէջ եւ կերպարանափոխ եղած, պատրոյգ ելլալ դիչերադոյնս տուներու թաղերուն մէջ: Հազած էր հինումին հագուստ մը եւ դրած ադտոտ գլակ մը: Իր խոյն ալ ոչ ոք կար: Գիչերադոյնս տուներու բնակիչները բնաւ չճանչցան կուսակալը, որ սըրճարանը նստաւ եւ թէյ մը խմեց : Կուսակալը այցելեց նաեւ Շիչլիի գիչերադոյնս տուներու թաղը, միչտ ծպտեալ վիճակի մէջ :

Քիւնի՝ Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրներուն մէջ եւս յայտնի :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ . . .

Մայիս 1ի առթիւ հսկայական ցոյցեր տեղի ունեցան Պերլինի արեւելեան եւ արեւմտեան չրջաններուն մէջ: Կարմիրները մէկ միլիոն կը հաչուեն իրենց թափօրին մասնակցողներու թիւը : Միւս չրջանին մէջ ցոյցին կը մասնակցէին աւելի քան կէս միլիոն :

Տասը հազար երիտասարդ համայնավարներ արեւմտեան չրջանը արչաւեցին, բայց անմիջապէս ետ մղուեցան ոստիկանութեան կողմէ, որ ջուր կը սրսկէր եւ բիրեր կը չարժէր: Բազմաթիւ երիտասարդներ ձերբակալուեցան : Հազարաւոր աղաւնիներ պատգամներ կը փոխադրէին արեւմտեան չրջանէն արեւելեան չրջանը :

Արեւելեան Գերմանիոյ նախադահը Փիք ,ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ իրենք ալ պիտի պանդղական բանակ մը պիտի կազմակերպեն, «եթէ չարունակուի արեւմտեան Գերմանիոյ երիտասարդութեան պարտաւորիչ զինուորադրութիւնը՝ ի սպաս ամերիկեան աչխարհակալութեան եւ հետեւաբար աւելնայ ամերիկեան պատերազմի վտանգը արեւելեան Գերմանիոյ դէմ»:

Վարչապետը, Օթթօ Կրոթվոլ եւս կրկնեց նոյն ազդարարութիւնը, գրեթէ նոյն բառերով :

Իսկ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետ, Տոքթ· Ատընաուըր ,իր կարգին յայտարարեց թէ նախադահ Փիքի յայտարարութիւնները նորութիւն մը չեն պարունակեր: « Արեւելեան Գերմանիան արդէն ունի բանակ մը (ժողովրդական ոստիկանութիւն) , որ չատ զօրացած է առնէ մը ի վեր»: Եւ եղրակացուց թէ իր կառավարութիւնը պիտի չարունակէ մասնակցիլ արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանութեան ցանցին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Աւանդական չքերթը տեղի ունեցաւ կարմիր Հրապարակին վրայ, ի ներկայութեան Սթալինի, որուն կը հետեւէին Մալենքով եւ միւս երեւելիները: Շքերթը կը վարէր մառեչալ Կավարով, որ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց·

— « Անգլեւամերիկեան նախապարճակները եւ իրենց գործակիցները կը չարունակեն զինարչաւը, հակառակ ժողովուրդներու կամքին: Անոնք կը չարունակեն վերականդանացնել գերման աչխարհակալութիւնը արեւմուտքի մէջ եւ ճափոնականը՝ արեւելքի մէջ: Մօտ երկու տարիէ ի վեր ենք աւադակային պատերազմ մը կր մղեն Քորէայի հերոսական ժողովուրդին դէմ» եւն· :

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ չքերթը, մասնակցութեամբ մէկ մէկ միլիոն քաղաքացիներու :

ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆԻ ՍՈՒԳԵՐՆ ՈՒ ՉԻԳԵՐԸ

Դժբախտութիւն մը երբեմ առանձին չիգար· — Զարգուչակ այս յայտարարութեան յղացու– մը ֆրանսական է, բայց կարծէք թէ թշնամի ճա– կատագրի մը անօրինութեամբ՝ տարիներէ ի վեր հայութեան, եւ այս ժողովուրդին ալ ամէնէն ցե– ղազրկմ հատուածին — Հ.Յ· Դաշնակցութեանն է վիճակուած ապացուցանել առածին բովանդա– կութիւնը, եւ այն ալ՝ իր ընտրագոյն զաւակնե– րուն կեանքի գնովը: Ջամալեան, Խատիսեան, եւ Գիւլխանդանեան, Օհանջանեան եւ Ազգալեան, եւ Ահարոնեան, Ռուբէն, Շանթ եւ Իսկիկեան··· : Զոյգեր եւ երրորդութիւններ որոնք քանի մը տարուան ընթացքին, եւ երբեմն միայն քանի մը օրուան անջրպետումով, իրարու հետեւեցան դէպ ի գերեզման :

Անշուշտ կեանքն ունի իր անխուսափելի վախ– ճանը, կ'ընդունինք նաեւ որ անհետացողներէն մէկ երկուքը յաղթականօրէն կտրած էին բաւա– կան երկար ճանապարհ մը; բայց մահերու այս հաղճեղ, գրեթէ դահավէժ յաջորդականութիւնը կը մնայ չմեղուցիչ :

Շանթի հոդակոյտին վրայ դեռ ծաղկեպսակ– ները չվամբած, Գասպարն է որ կ'երթայ միանալ իր ուխտակիցներուն, ու կ'երթայ առանց ծաղիկի ու աղմուկի, ան որ ամբողջ կեանքին մէջ այնքան չարժում եւ ոգեւորութիւն ստեղծեց դաղութէ դաղութ , բայց մանաւանդ բեմէ բեմ:

Արդարեւ հայ թատրոնը նախընտիր մտաս– ւեռումը եղաւ Գասպար Իսկիկեանին: Անոր ծա– ռայեց իր բովանդակ կարելիութիւններով , — այսինքն՝ դերուսոյցի իր խոր ու լրիւ ըմբռնու– մով, թատերագրի իր ընդունին տպաղնդով, մե– ծատաւն մարդու իր առատաձեռն զոհողութիւննե– րով եւ իր արուեստասէր ընտանիքի բոլոր ան– դամներով: Թերեւս իր մահը քաղցրացաւ անով որ, իր հոգեվարքի օրերուն, Շանթի « Հին Աստ– ուածներ »ու ներկայացումները, խղճմտօրէն պատրաստուած ու ձեռնհասօրէն բեմադրուած, դեղարուեստական հաղուագիւտ վայելքի պահեր ընծայեցին Պէյրութի հայութեան: Աւա՛ղ , Գաս– պար չկրցաւ տեսնել այս յաջողութիւնները իրենց թանձրացեալ երեւոյթին տակ, բայց անոնց համ– բաւը, վաստհաբար, անխաոն ուրախութեան եւ արդար հպարտանքի ազբիւր մը եղաւ իր չիջելա– մերձ կեանքին համար: Քանի որ իր ցուցմունք– ներով ընտրուած էր դերակատարներու խումբը , իր ջանքերով կազմաւորուած եւ իր նուիրումի ոգիով զօրացած:

Ութ ներկայացում, որոնց յաջողութեան յա– րաճումն թափը որակելու համար տեղին է ըսել ·— « Այսօր աւելի քան երէկ, եւ նուազ քան վաղը» : Ցաջորդական այս զգալի յառաջդիմութիւնը ուղ– ղակի արդասիքն է այն աննախապաշար լայնա– մտութեան որով Համազգայինի թատերասէրնե– րու խումբին դեկավարութիւնը կ'ըմբռնէ բարեա– ցակամ քննադատութեան արժէքը: Միշտ հետա– քրքրութեամբ լսեց իրեն ուղղուած այն դիտողու– թիւնները որոնք կը բխէին արուեստի մտահոգու– թենէն եւ դիտցաւ անհրաժեշտ դասը հանել ա– նոնցմէ: Վերջին ներկայացումին, հարկ եղաւ մօտ երկու հարիւր աթոռ դուրսէն բերել եւ տե– ղաւորել հանդիսասրահին անցքերուն մէջ, կարե– նալ ներս առնելու համար դիմողներու բազմու– թիւնը: Ու դեռ ետ դարձողներ եղան:

Այսքան պատուաբեր արդիւնքի մը առջեւ , մենք կը խորհէինք թէ մեր նախանձաբեկ հակա– ոակորդները — որոնց համար անկողմնակալ դա– տումը կ'երեւայ թէ հակասովետ ըմբռնում է — դէթ մէկ անդամուան համար խոհեմութիւնը պի– տի ունենային լռելու :Մինչդեռ անոնք իրենց ժահ– րոտ լեզուները երկարեցին մինչեւ դերակատար– ներու կօշիկները, յայտարարելով թէ այդ ոտնա– մանները «Հին Աստուածներ»ու ժամանակակից կօշկակարներու գործը չէին :

Այն օրէն ի վեր որ, տկարութեան հետեւան– քով, ողբացեալ Գասպարը քաշուեցաւ խումբին դործօն դեկավարութենէն, բոլոր թատերասէրնե– րու աչքերը միաժամանակ դարձան դէպի Պ. Փորձ Սարգիսեանը: Այս միահամուռ գնահատան– քով, Համազգայինի թատերասէրները կ'ընդու– նէին որ իրենց երիտասարդ ընկերը խոր նուիրու– մով ու լարուած միտքով հետեւած էր վարպետի խօսքին ու չարժումին, խրատին ու խորհուրդին եւ ճշմարտապէս օգտուած էր անոնցմէ: Բեմին վրայ Պ. Սարգիսեանի յայտնաբերած բացառիկ ընդունակութեանը դլխաւոր վկան նոյնինքն հա– սարակութիւնն է որ բազմաթիւ անդամներ հա– ճոյքով դիտած է անոր կարուկ ու յստակ խօս– ուածքը, մէկ խօսքով անոր ապահով խաղարկու– թիւնը: Իսկ այս նշմարելի երեւոյթները հանդի– սատեսը իր մղեռ մտածելու թէ Պ. Սարգիսեան դիտէ ըմբռնել նաեւ աննշմարելին, այսինքն իր ստանձնած դերերու թաքուն ոգին :

Թատերասէրներու ամէնէն մնայուն ու բազ– մարդիւն անդամներէն է Տիկին Նելլի Մինասեանը որ այնքան արժանաւորապէս կատարած է լուրջ եւ աղնուական մօր դերերը, զանազան թատերակ– ներու մէջ: Փայլած է առանց պչրանքի եւ յուզած է առանց փոխառիկ ձեւերու: Իր գաղտնիքը, բե– մին վրայ, իր պարզ ու բնական վարմունքն է:

Իր քոյրը, Տիկին Զեփիւռ Շանթ, թարմ աղ– ջիկնութեան օրերէն ի վեր, միշտ կատարով ու դուրդուրանքով ողջունուած է Պէյրութի եւ չատ անդամ աւելի հետաւոր բեմերու վրայ: Իր վճիտ ու կորովի ձայնը, ու հայ երգը արտաբերելու համար իր ցոյց տուած անկեղծ եռանդը իրեն միշտ ապահոված են դնահատանքը հասարակու– թեան մը որ այլեւս ի վիճակի է դիտակցաբար դատելու: Ասկէ զատ իր ստանձնած դերերու մէջէն ալ Տիկին Զեփիւռ յայտնուած է ընդունակ տարր: Համազգայինի գործին բերած իր նպատաներուն շարքին՝ անջնջելի տաեղով յիշատակուելու ար– ժանի են այն թանկագին խնամատարութիւնն ու անսպառ համբերութիւնը որոնցմով Տիկ· Զե– փիւռ չրջապատեց իր մեծանուն անները, Լեւոն Շանթը, վերջինիս երկարատեւ ու տատապալից հոդեվարքի ընթացքին: Իր այս վարմունքով ալ Տիկինը ինքզինք պարտադրեց Պէյրութի հայու– թեան հիացումին:

Թատերասէրներու ծանօթ ու վիճտուած ան– դամներէն մէկն ալ Պ· Խաչիկ Աբարատեանն է : Իր դերը ապրելու ձիրքը, ու զայն արտայայտելու անբռնազբօս ձեւը կը կազմեն իր յաջողութեան դլխաւոր տարրերը: Ինքնավստահ է բայց ոչ ինքնահաւան: Օժտուած է թաւ ու զօրեղ ձայնով մը զոր դիտէ տիրապէս վարել: Մէկն է այն հազ– ուադիւտ արտասանողներէն որոնք իրենց ընտրած կտորին արժէքը կը բազմապատկեն: Կ'ենթադրեմ որ, հանդիսականները տուն վերադարձին, ա– ռանձնութեան մէջ անդամ մըն ալ կը կարդան այն տողերը զոր Խաչիկէն լսած են :

Անշուշտ, ուշադրութեան արժանի ուրիշ տարրեր չեն պակսիր թատերասէրներու խումբին մէջ: Իմ յարաբերութեանց խիստ նեղ չրջանակին պատճառով անոնցմէ չատեր անծանօթ են ինծի : Տեղական մամուլը բազմաթիւ առիթներով աւելի հանդամանօրէն խօսած է անոնց բարեմասնու– թեանց մասին: Ասկէ զատ, խումբին քանի մը կարկառուն անդամները յիշատակել՝ նոյնն դոր– ծով կը նշանակէ հռչակել նոյն կազմակերպու– թեան արժանիքները , որովհետեւ անհատ մը , որքան ալ տաղանդաւոր ըլլայ, չի կրնար առան– ձին հասնիլ ինչպէս մեկուսի ծառ մը: Մարդ– կային տաղանդը, եւ նոյնիսկ հանճարը, իր դի– տութեամբն ու ծանօթութիւններով, իր արուես– տովն ու ապրումներով, ամբողջովին արդիւնք է իր միջավայրին: Ուրեմն թող ներուի ինծի եթէ չատ մը անուններ կը մոռնամ: Մոռացումը ուրա– ցում չէ :

Արեւելքի կարգ մը ժողովուրդներու մտքին մէջ, թատրոնը համարձակ բարքերու ցուցարան մըն է կամ, լաւագոյն պարագային, ժամանցի վայր մը: Դատելու այս կերպը տխուր ապացոյց– ներէն է այդ ժողովուրդներու յետամնացու– թեան: Ո՞վ կրնայ ժխտել որ աղնուացնող թատե– րակներու հետ կան ազդակիներ որոնք կը ձգտին ապականել մարդկայինիերը:Այս ախտը յատուկ չէ միայն թատրոնին : Բոլոր արուեստներն ալ ու– նին այս բացասական երեսը :

Թատրոնը քաղաքակիրթ մարդու ըմբռնու– մով, ամէնէն աղդու միջոցն է, ժողովուրդի հո– գին աղնուացնելու համար: Օժտուած ըլլալով ձայնով ու չարժումով, թատրոնը մարդուս զգա– ցումներուն վրայ կը ներգործէ ուղղակի: Այս յատկութիւնը կը պահանջի նաեւ նուագին: Ցա– ճախ կը պատահի որ հանդիսատեսն եւ ունկնդիրը յուզումէն հեծկլտան, բայց քանի անդամ իմա– ցաք որ թանգարանի մը այցելուները փղձկին նը– կարի մը կամ արձանի մը դիմաց: Այս չի նշանա– կեր որ միւս արուեստները դուրկ են մարդուս հո– գին յուզելու առաքինութենէն, բայց ասկէ կը հե– տեւի թէ մարդս, կերպընկալ արուեստներէն ըս– տացած տպաւորութիւնները իւրացնելու համար , նախ պէտք է ձայնի ու չարժումի վերածէ զա– նոնք ·իսկ հոդեկան այս աչխատանքը կը մեղմա– ցընէ տպաւորութեանց թափանցումի ուժը :

Անտարակոյս, թատրոնի դերի մասին այս բարձր ըմբռնումը խիստ ընտանի էր Գասպար Ի– փէկեանի միտքին: Արուեստի այս ճիւղը մչակե– լու եւ դանի հայ ժողովուրդին վայելքին ընծայե– լու համար, մեր ողբացեալ ընկերը ոչ միայն միտք ու հանդիսատ զոհեց, այլ եւ դիրք ու հարըս– տութիւն, ինչ որ արդի աչխատասիրի մարդու րմ– բռնումով, ժամանակավրէպ մըն է: Սակայն Պէյ– րութի հայութիւնը որ յարաճուն բազմութեամբ հանդիսատես եղաւ «Հին Աստուածներ»ու իրերա– յաջորդ ներկայացումներուն, փայլուն կերպով հաստատեց թէ Գասպար Իսկիկեանի գործն ու զո– հողութիւնը ո՛րքան արդիական ու նոյնիսկ հա– նապազօրեայ էին :

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

Ի՞նչ է ազատութիւնը

Քանի մը շաբաթ առաջ մահուսան չորքոտն տարեդարձն էր ռուս փիլիսոփայ Պերտիայեւի : Այս առթիւ, բարեկամները հասաբոյթ մը սար– քած էին իր յիշատակը վերակոչելու համար, նոյնիսկ իր ամուսնով ընկերութիւն մը կազմուած է Saint Didier փողոցը, փիլիսոփային ազատական գաղափարները տարածելու առաջադրութեամբ :

Հանգուցեալ փիլիսոփան 1936ին ռուսերէն « Փիւթ » հանդէսին մէջ հրատարակուած գրու– թեամբ կը պանծացնէր ազատութեան գաղափա– րը: Ահաւասիկ ամփոփումը · —

Պէտք է ծառանալ ազատութեան գաղափարին ընդվզեցուցիչ ձեւափոխման դէմ, զոր իրենք ի– րենց թոյլ կուտան ազատութեան թշնամիները : Արդի աչխարհը յայտնապէս կորնչուցած է ազա– տութիւնը ըմբռնելու ամէն կարողութիւն: Ազա– տութիւնը մարդուն յատկնութիւնը կամ պահան– ջը չէ, ազատութիւնը կեանքի հեչտութիւն եւ սան– ձարձակութիւն չի նչանակեր: Ազատութիւնը՝ մարդէն Աստուծոյ ներկայացուած պահանջը չէ , այլ Աստուծոյ կողմէ մարդուն ներկայացուած մէկ պահանջը: Ազատութիւնը իրաւունք մը չէ , այլ պարտաւորութիւն մը: Աստուածն է որ կը պահանջէ մարդէն որ մտաւորապէս ազատ ըլլայ, ու ան ազատութենէն չբխած ոչ մէկ բանի պէտքը կը զգայ: Մարդը՝ ինք, չատ դիւրութեամբ կը հրաժարի ազատութենէն, կը վախնայ ազատու– թենէն, կը նախընտրէ սարկութիւնը , որովհետեւ աւելի հեչտ կը նկատէ զայն :

Ազատութիւնը դիւրին չէ, սարսափելի դրժ– ուար է: Ծանր բեռ մըն է, տաժանելի է: Արդի աչխարհին մէջ, մարդիկ կը հրաժարին ազատու– թենէ, կը հետեւին իչխանութեան դիկտատորի մը, որովհետեւ կը վախնան խոտութենէն, պա– տիժէն, ազատութեան բեռէն: Ազատութիւնը տա– ռապանք յառաչ կը բերէ : Եւ աւելորդ որ կը վախնան տառապանքէն, կ'ուրանան ազատութի– ւնը եւ անձնատուր կ'ըլլան իշխանութեան, որեւէ բռնակալութեան : Իչխանութիւնն է որ կ'ուզէ մարդոց տալ դիւրատար կեաք մը, իրենց բեռը վերցնել, ու այսպէս պատնէք կը հրապուրէ : Եւ մարդիկ դատանութիւն կ'ընեն ընդդէմ մարդ– կային արժանաւորութեան: Ընդհակառակն , այն մարդը որ կը հետեւի ազատութեան ճամբուն, ոչ մէկ բան կրնայ թոյլ տալ ինքն իրեն, չի կրնար երթալ սանձարձակութեան, հեչտ ու հաճելի կեանքի մը անձնատուր ըլլալ: Ազատութիւնն է որ կը պահանջէ ինքնորոչումը, այնպէս ինչպէս կը պահանջէ տեղծագործ արարքը :

Ստեղծագործ ազատութեամբ մը, մարդը մչ– տապէս կը յառաջդիմէ ,կը դերազանցէ ինքզինքը, կը բարձրանայ: Իչխանութեան տակ, ընդհակա– ռակն, կեանքը անիչխարար է մարդուն տկարու– թիւններուն հանդէպ, զայն կը հրապուրէ, անկէ ընաւ չի պահանջեր հերոսութիւն, այլ միայն հը– նազանդութիւն :

Ազատութիւնը մարդուն չափահասութեան տարիքն է: Արդ, չափահասներուն կեանքը աւելի դժուար , աւելի տաժանելի է, տղոցմէ աւելի բեռնաւորուած պատասխանատուութիւններով : Հրաժարիլ ազատութենէ՝ կը նչանակէ վախնալ պատասխանատուութենէ, իր ուսերէն նետել ու– րիչին վրայ :

Միայն ստրուկներն են որ ազատութիւն ըսե– լով կը հասկնան ներողամտութիւն մը իրենց ան– ձին հանդէպ,իրենց ստորակայ բնութեան լքումը, իրրեւ ձեզի հաճելի թուած բանն ընելու փորձու– թիւն մը: Մարդկային արժանաւորութեան եւ պատասխանատուութեան դիտակից մարդիկը՝ ա– զատութիւն ըսելով կը հասկնան իրենց պատաս– խանատուութեան հաչտնումը, ինքնորոչման եւ դերազանցման պահանջը, տառապանքին ընդու– նումը,— յանուն մարդուն դերազոյն արժանաւո– րութեան, — իրրեւ պայքար մը, որ հերոսութիւն կը պահանջէ :

Ազատութիւնը դիւցազնական է, ահա թէ ին– չու զայն չեն սիրեր ու կը վախնան անկէ: Խոտ յաճախ խոնարհամտութիւնը , հպատակութիւնը կր ծածկեն նկարագրի ստորնութիւնը եւ վատու– թիւնը: Ազատութիւնը ոգեկան է, մտքին արտա– յայտումն է մարդուն մէջ: Ան է որ կը սահմանէ իր ահաւոր պահանջները մարդուն հանդէպ: Բայց ստրկական բնազդով մարդիկը երբեք պիտի չըմ– բռնեն թէ ինչ է ազատութիւնը, միչտ պիտի դրր– պարտեն ազատութիւնը: Արդի աչխարհին մէջ , արտակարգ ուժով մը արթնցած են խմբակեաց բնազդները: Արդ, ոչխարներու հօտը ազատու– թիւն չի ճանչնար »:

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ մեծ ցանց մը երեւան ելած է Նազիլլիի (Իզմիրի չրջան) հիւսուածեղէնի գոր– ծարանին մէջ, ուր տասը հազար գործաւորներ կ'աչխատին: Ցանցին վարիչն է Իսմէր Գարաճան, որ չորս տարի Մոսկուայի մէջ մարդուելով վերա– դարձած է Թուրքիա :

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՋԵՌՆԱՐԿԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 28 Ապրիլ.— Փարիզի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի, աշակերտներու բա – ցառիկ թատերական ներկայացում մը, նախաձեռնութեամբ Մուրատ Ռաֆայէլեան նախկին աշա – կերտներու միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին, դառաւ մեծ յաջողութիւն: Ապրիլ 20ի կիրակի կէս օրէ վերջ, Casa d'Italiaի մեծ թատրոնը նեղ կու գար ներկայ հասարակութեան: Մկրտիչ Պէչիկ – թաշլեանի կոչը«Եղբայր եմք մենք,մորմեր—բաժ – նուած» գտած էր իր արձագանգը: Իրապէս հա – մազգային օր մը, բացառութեամբ ափ մը անուղ – ղաներու :

Ցայտագիրը, որ բաժնուած էր չորս մասերու, ներկայացուեցաւ անթերի ,ամէն մէկը իր առան – ձին վայելքներով: Բայց ըսա իս եւ ինչպէս չա – տերու նախընտրելի էր գուտ հայկական բաժինը: Բոլոր մասերու մէջ դերակատարները փայլեցան յաջողութեամբ, մանաւանդ երբ նկատի առնենք իրենց տարիքը: «Աւարայրի Հակումբ» ճղեց ճնշիչ տպաւորութիւն, բայց կը կարծեմ թէ աւե – լի ազդու պիտի ըլլար, եթէ դրուէր արձակ, եւ ոչ թէ յանդաւոր:

Դերակատարներու մասին առանձինն, առան – ձինն գրելը կը դանեմ աւելորդ, մանաւանդ որ Ցառաջ »ր ժամա ...ակին անդադարձած էր յայն – օրէն : Նոյնքան յաջող էր երդապարախառն Ֆր – րանսերէն օպէրէթը, Les lutins de Carnac ուր մեր իրապէս փոքրիկ Շուտիկները ի յայտ եկան իրենց չարաճճի խաղերով:Une client sérieux եւ «Կեղծ Ո – սիկանապետ»ը կուշտ ու կուռ խնդացուցին հան – դիսականները : Միջնարարներուն կրկնակի ծա – փերու արժանացան, փոքրիկներնվարուժան Գօճ – եան իր ջութակով եւ Ա. Տէրձեան ձեռնադաշ – նակով :

Մխիթարեան սան եւ ծանօթ նկարիչ Զ. Մու – թաֆեանի նուիրած իւղաներկ մէկ նկարը աճուր – դի դրուելով Պ .Արամ Շէխիկեանի ձեռնհաս դե – կավարութիւնը ապահովեց հարիւր հազարէն ա – ւելի գումար մը: Ժողովուրդը մասնակցեցաւ ա – ռատօրէն: Շատ ճիշդ կ'ըսէ հայկական առածը,— «Մեր ժողովուրդը ալիւրի տոպրակ է, ինչքան դարնես դուրս կուտայ»: Կուտայ երբ նպատակը իր սրտին կը խօսի: Իրաւունք ունէր նաեւ Հ. Սա – հակ Տէր Մովսէսեան, երբ կը յայտարարէր որ . — «Այսօր Մարսիլիոյ մէջ ապրեցայ այն նշանա – ւոր օրերէն մէկը, ինչպէս էր ժամանակ մը Պոլի – սը: Ես այն յոյսով եւ հաւատքով կը մեկնիմ այս – տեղէն որ այս ժողովուրդը ապրելիք ժողովուրդ է: Եթէ օր մը փճանայ ինքն իր ձեռքովն է որ պի – տի փճանայ »:

Ներկայացումէն ետք, ժամը 9ին տեղի ունե – ցաւ թէյասեղան մը ի պատիւ Մխիթարեան հայ – րերու եւ վարժարանի աշակերտութեան: Սալոն Միչէլը եւս լեցուած էր բազմութեամբ : Ներկայ էին նաեւ մեծ դիտնական և Հանդէս Ամսօրեայի խմբագիր Հ. Ակինեան եւ Հ. Կ. Ամատունի, Մար – սէյլի հովիւ Հ. Զուհաճեան: Փարիզէն Հ. Սերոբէ Աքըլեան, Հ. Խաչատուր Վրդանէսեան եւ Հ. Ցու – սիկ Արսլանեան վարդապետները: Պ .Արամ Շէ – խիկեան քանի մը խօսքով հաւաքոյթին նպատակը պարզելով խօսքը տուաւ Պ. Ֆէրտի Ապաճեանի , որ արտասանեց աւուր պատշաճի ուղերձ մը, հե – տեւեալ բովանդակութեամբ.— « Դուք ալեհեր կաղնիներ, մենք ձեր չունչով ծնած ճիւղեր՝ պի – տի աշխատինք, կրօնի, հայրենիքի եւ ազգասի – րութեան գաղափարը վառ պահել, մեր գերադոյն ճիգերը ի գործ դնելով»: Աշակերտներու կողմէ երգուեցաւ «Ով մեծասքանչ»ը եւ Ալէմշահի «Իմ հեռաւոր հայրենիքը» որոնց կ'ընկերանար դաշ – նակով իրենց ուսուցիչը՝ Պ. Օհան Տուրեան : Դաշնակի վրայ նուագեց Օր. Շահպազեան, ար – տասանութիւններ ըրին փոքրիկներն Ալիս Շա – միրեան, Եագճեան եւ Մանուկ Ադամեան: Հ. Ս. Տէր Մովսէսեան բեմին վրայ չորսպատուած նախկին աշակերտներէն տուաւ կարգ մը հայրա – կան յորդորներ :

— « Դուք ձեր աւիշը կ'առնէք հայ աւանդու – թենէն: Ով որ կ'ուզէ յաղթել պիտի ապրի: Մենք Հայերս ունինք ճոխ եւ դեղեցիկ լեզու մը, ով որ կը հեռանայ այդ լեզուէն եւ աւանդութենէն մե – ռած է: Այս համախմբումը, խանդավառութեան օրը զօրավիդ թող ըլլան ձեզի ծառայելու այս պատուական գաղութին»:

Մխիթարեան ընտանիքի բարեկամներու կող – մէ եղած կարգ մը նուէրներ վիճակախաղի դրը – ուելով չօշափելի գումար մը դոյացաւ Մխու – թեան: Հանդէսը փակուեցաւ Պ .Սուրիկ Էքսէր – ճեանի չնորհակալութեան խօսքերով, ժամը 1ին:

ՑՈՎՀ. ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ապրիլ 5ին, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը կազմակերպած էր 1952ի չրջանի անդ – րանիկ ձեռնարկը, Հանրապետականներուն սրա – հին մէջ, որ դարձած էր երիտասարդութեան ժա – մադրավայրը: Ներկայ էին Լիոնի, Տէսինի, Վի – էննի, Սէն Շամոնի խումբերը, ինչպէս եւ ընկեր – ներու եւ բարեկամներու բազմութիւն մը , քա – ջալերելով ՆորՍերունդը,որ կը պայքարի ճուլու – մին դէմ եւ կառչած կը մնայ հայրենիքին ազա – տութեան եւ ամբողջացման, արժանի ըլլալու հա – մար մեր անձնուէր հերոսներուն :

Նոր Սերունդի տղաքը ներկայացուցին « Ուշ լինի, նուշ լինի» օփէրէթը: Ցօղող էին Ցուվհ.Փի – լիկեան (Աբշակ), Ակնունի Պողիկեան (Ծառայ) , ընկերուհիներ Անահիտ Ստեփանեան (Նազիկ), Ժաքլին Երեմեան (Շողիկ), Արեւատ Սողոեան (Մարթա) : Ընկեր Նչան Այտապիրեան կը կա – տարէր նահապետին դերը, իսկ Պ. Ց. Ցովսէփ – եան Օհանի դերը: Ջութակով մասնակցեցան Պ. Մ. Քէպապճեան եւ Պ. Օհան: Դադարի մը մի – ջոցին խօսք տրուեցաւ Լիոնի Նոր Սերունդի ղե – կավար ընկեր Սերոբ Մանուկեանի, որ յորդորեց երիտասարդութիւնը , ուշադրութեամբ հետեւիլ Հայոց պատմութեան եւ ծառայել Ժողովուրդին :

Գեղարուեստական բաժնի ընթացքին, մէջ ընդ մէջ երդեցին Օր. Աբշ. Սեդրաքեան եւ Լիոնէն ընկերուհիներ: Լուիզ Հարէյեան , Ալիս Կիւրիկ – եան, եւ Փողհարեան , իսկ Օր. Ա. Թուրլեան դա – գացումով արտասանեց Ա. Ծառուկեանի «Ուխտ Արարատ»ին եւ Սիամանթոյի «Ասպետին երգը» :

Կէս դիչերէն ետք սկսաւ խնջոյքը արարհան – դէսը զոր ձեռնհասօրէն վարեց ընկեր Րաֆֆի Մարզարեան: Յանդավառուած տիրող մթնոլոր – տէն եղան ինքնաբուխ նուէրներ, որոնց մասնակ – ցեցան Պ. Վ. Սարաֆեան 1000 Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Թորոսեան 1000, Սարաֆեան եւ Երեւան – եան ընտանիքները 2000 եւ ոմն հաղար :

Խնջոյքը տեւեց մինչեւ առաւօտ, Նոր Սերն – դականները սիրայօժար զոհացում տուին բոլոր ներկաներուն : Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻՆ կը գրեն մեզի.— Այնքան կիրա – կի, Հ. Ց .Դ. Եօթնեղբայրեան Ընթակոմիտէին կազմակերպած հաւկթախաղին ընթացքին , առաքանք նշանակուած էր օտար բառեր գործա – ծողներուն դէմ: Այս առթիւ 2800 ֆրանքի դու – մար մը դոյացաւ ի նպաստ Հ. Ց. Դ. Տան :

« ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ» ԿՂ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ընկեր Սիսլեան (Կրընոպլ) հինգ օրինակ « Վարդամատեան» կը նուիրէ .—

1.— Ընկ. Տաճատպետեանի (Լիոն) : 2.— Ընկ. Թաշճեանի (Լիոն): 3.— Տիկին Արսէնեանի (Գա – հիրէ): 4.— Օր. Սիսլեանի (Պէյրութ): 5.— Զա – ւարեան վարժարանին (Աթէնք):

Տիկին Սաթօ Ցակոբեան մէկ օրինակ՝ Տիկին Ցակոբեանի (Թէհրան) :

Տիկին Տոքթ. Պողոսեան մէկ օրինակ՝ Օր. Զա – քարեանի (Գահիրէ) :

« ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ»Ի 75ԱՄԵԱԿԸ

ՄՄԲ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի 75ամեակին առթիւ, ուշադրութեան կը յանձնենք Ցորել. Կեդր. յանձնախումբին կոչը .—

1952 եւ 1953 տարիներու ընթացքին ամենուրեք պիտի տօնուի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի 75ամեակը :

Իր կրթական գործունէութեամբ, Դպրոցա – սէրը անկասկած սահմանուած է կատարելու արեւ – մտահայ նորագոյն պատմութեան ամէնէն լուսա – ւոր էջերէն մէկը:

... Իր հիմնարկութենէն մինչեւ առաջին հա – մաշխարհային պատերազմը, հարիւրաւոր վար – ժուհիներ, Պոլսէն մինչեւ դաւառի ամենահեռա – ւոր անկիւններ, տրամադրուեցան առաքելու – թեան մը որ Դպրոցասէրէն քաղուած մտքի ու սրտի լոյսը չամբելն էր՝ ի խնդիր արեւաշող վա – ղորդայներու :

Զինադադարէն վերջ, պահելով հանդերձ Վար – ժուհինոցի բաժինը,Դպրոցասէրը իր դռները լայն բացաւ Թրքական եղեռնէն հրաշքով ազատած հա – րիւրաւոր որբուհիներու առջեւ, որոնց հետ, քա – նի մը տարի վերջ, Սեբաստիա ու Մարսէյլ մնալէ ետք, 1928ին եկաւ վերջնապէս հաստատուիլ Փա – րիզի մէկ արուարձանին՝ Ռէնսիի մէջ :

Այժմ քանի մը տարիէ ի վեր ,իր վերանորոգ – ուած չէնքին մէջ , Դպրոցասէրը կը չարունակէ իր առաքելութիւնը երկրորդական վարժարանի ծրագրով եւ պիչերօթիկ ու ցերեկեայ 80 աշակեր – տուհիներով :

Իր 75ամեակին առթիւ քանի մը ամիս առաջ հանրութեան ուղղած իր կոչը, Դպրոցասէրը Տիկ – նանց Ընկերութիւնը կը վերջացնէր հետեւեալ յանձնառութեամբ . —

« Այսպէս, Դպրոցասէրը, իր աչքերը յառած դէպի լուսապայծառ ապագան, անչէջ խանդա – վառութեամբ պիտի չարունակէ իր ճամբան՝ Հա – յութեան չնորհիւ եւ Հայութեան համար » :

Այս յանձնառութիւնը որ կ'առնուի Հայու – թեան համար, կը դնէ այս վերջինը իր կարդին յանձնառութեան մը առջեւ: Այսինքն՝ չորջապա – տել Դպրոցասէրը գուրգուրոտ հոգածութեամբ ու անսակարկելի նուիրաբերութեամբ :

Որպէսզի անիկա ոչ միայն չարունակէ իր ա – ռաքելութիւնը, այլ նաեւ դաղթահայութենէն ներս հետզհետէ աւելի ծաւալուն, աւելի ներուժ աւելի խորարմատ դարձնէ զայն :

Եւ աւելի քան վստահ ենք որ, ինչպէս Փարի – զահայութիւնը Մայիս 4ին, նոյնպէս եւ Ֆրանսա – յի միւս քաղաքներուն եւ բոլոր գաղութներու Հայութիւնը պիտի փութայ բերել դնահատու – թեան ու յանձնառութեան իր ընծայականը, յա – րելենական փառաչուք տօնակատարութիւննե – րով :

Գանձապետի հասցէն.— Պօղոս Ֆրէնկեան , 56 rue Lafayette, Paris (9):

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ »Ը

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԻՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Միայն Ֆրանսական բաժինին մէջ կը պատ – բաստուին օրական եօթը հարիւր տեղեկագրեր եւ մի մոռնաք որ խաղաղութեան չրջանին այցելած էի :

— Ցայտնի է թէ Գերմանները Անգլիոյ մէջ ալ մեծ կազմակերպութիւն մը ունին: Կան հազա – րաւոր մնայուն դործակալներ, այսինքն սարդեր, ինչպէս նաեւ « չրջուն » լրտեսներ: Այնուհետեւ մաս – նաւոր կայաններ հաստատած են միանալու եւ խորհրդակցելու համար: Ունին բազմաթիւ մի – ջոցներ , տեղեկութիւն ստանալու եւ իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ դտնուելու, որովհետեւ հակառակ անոր որ քանի մը տեղէ միջամտած ենք, անոնք դեռ կը չարունակեն տեղեկութիւն ստանալ :

Այդ իրիկուն Օնօրին անակնկալացնելութիւն մը տուաւ մեզի :

— Ի՞նչ պատահեցաւ, հարցուց Փոնթիւի :

— Այսօր յաջողեցայ բանալիին ծակէն մտիկ ընել Միլլերի հեռաձայնային խօսակցութիւնները:

= Այո՞ :

— Երեք չորս անդամ հեռաձայնեց , սակայն խօսեցաւ դործի մասին: Միայն մէկ անդամ կարճ խօսակցութիւն մը ունեցաւ :

— Ի՞նչ ըսաւ :

— Ալօ, օհ դո՞ւք էք: Լաւ, ուրեմն դուք ան – ձամբ Ֆրէյտին դրեցէք: Գիտէք իր հասցէն. Օֆ – լակ 17, Գերմանիա»: Ահա այսքան: Ցետոյ գոցեց հեռաձայնը :

« Ցայտնի է թէ պատերազմական գերիի մը հասցէն է, անանկ չէ՞, Փափա: Պատերազմական գերիի մը մասին այսքան կարճ կը խօսին : Ուր – հրդուար չէ՞ ...

Փոնթիւի ոտքի ելաւ եւ գնաց Օնօրինի մօտ :

— Աղջիկս ըսաւ, լաւ գործ մը տեսած ես , կրնաս համբուրել զիս, եթէ կը փափաքիս: Իսկ դուք Նիւմըն, նամակատուն վազեցէք, կամ կարմիր Աչի կեդրոնատեղին, մէկ խօսքով հոն ուրիկ կը ղրկուին պատերազմական գերիներու նամակները: Աւելի հրահանգ առնելու պէտք չու – նէի, ոտքի ցատկեցի եւ մեկնելէ առաջ կատա – կեցի .

— Արդեօք որքա՞ն ճիշդ է ձեզ առանձին ձգել Օնօրինի հետ ...

Ձամբան կը խորհէի. Գերման լրտեսներ նա – խորդ պատերազմին ալ գործածած էին այս մե – թոտը : Անգլիոյ մէջ գտնուղ լրտես մը կը դրէր անգոյ գերիի մը: Նամակը ի հարկէ չատ պարզ լեզուով մը գրուած կ'ըլլար, սակայն կը պարու – նակէր գաղտնի հրահանգներ: Այս երեւակայա – կան գերիին անունով եկած նամակը Գերմանիա հասնելով, իսկոյն կը յանձնուէր գաղտնի կազ – մակերպութեան գրասենեակը: Ուրեմն նոր խաղ մը չէր. Գերմանները կը չարդէին աւանդութիւն – ները եւ դասական ձեւով կ'աչխատէին :

(Շար.)

Վասպուրականի հերոսամարտին

37րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մասնակցութեամբ Ուրֆայի, Ե. Գարահի - սարի, Հաճընի, Զէյթունի, Տարօնի, Այնթապի, Մարաշի, Ագ Տաղի, Ֆընտըճաճի, Մուսա Լերան, Տէօրթ Եոլի եւ Վասպ. երիտ. Միութեան :

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱ - ՆՈՒԿԵԱՆի եւ Dr. BERNARD LAFAYի

Նախկին նախարար, որ պիտի խօսի :

Պիտի խօսին — Հ. ՍԱՀԱԿ Տ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ, Ց. ՊՕ - ՂՈՍԵԱՆ, Ղ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ, Ա. ՍԱՖՐԱՍՏ - ԵԱՆ եւ Ն. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ :

CERCLE MILITAIRE (Place Saint-Augustin)

Կիրակի 4 Մայիս, ժամը 15էն կէս գիշեր

La Fanfare de la Garde Républicaine de Paris : Գեղարուեստական ընտրեալ ծրագիր

Տիկին Ա. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, *Օրիորդներ* Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ *եւ* Լ. ՃԻՏԻՃԵԱՆ : Բեմին վրայ՝ ՊԱՐՈՂ ՀԱՑ ՊԱ-ՐԻԿՆԵՐ : *Պիտի ներկայացուի* 12 ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏ-ՆԵՐՈՒՆ չարժանկարը :

Ազգային մեր յարդանքէն վերջ մինչեւ կէս գի-շեր, մեծ պարահանդէս Rico's Creole Band *նուա-գախմբով:*

Կանխաւ պահել տուէք ձերսեղանը՝ հեռ. Ale. 16.65

Մուտքը ազատ է :

Այրի Տիկին Անանիկեան, Տէր եւ Տիկին Նի-կոլա Անանիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մանաիկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Չալաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Կիւրճեան եւ ազ-ջիկը, Տէր եւ Տիկին Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նալչանճեան, Պ. Կարապետ, Ինճ-պէս եւ Գալայճեան Քիւրքճեան, Պոյաճեան եւ Երկանճեան ընտանիքները խորին ցաւով կը ծա-նուցանեն դառնադէս մահը իրենց տալոջ, մայ-րիկին եւ մեծ մայրիկին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՆԻԿԵԱՆի

(Ծնեալ Գոհարիկ Քիւրքճեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 29ին, Փարիզ, 73 տարեկան հասակին :

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ-սօր, Շաբաթ, 3 Մայիս, ժամը 14.15ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 rue Jean Goujon, *ուրկէ մար-մինը պիտի փոխադրուի* Thiais - Parisien, *ամփոփ-ուելու համար ընտանեկան դամբարանին մէջ :*

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — *Ազգովի Զինքթլիկ դիւ-ղէն (Թոքաթ) Պ. Պ. Խաչիկ եւ Շմաւոն Սմաար-եան ընտանիքները իրենց դիւղի* 1915ի *ընդհ. նա-հատակներու եւ հոգեւոր հովիւ Արսէն քհնյ.ի եւ ազգային մարմիններուն յիշատակին այս կի-րակի, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ հոգե-հանգստեան պատարագ մատուցանել պիտի տան: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — *Ողբացեալ Ցովսէփ Ցով-սէփեանի մահուան քառասունքին առթիւ հոգե-հանգիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին* (15 rue Jean Goujon), *նախաձեռնութեամբ Ցովսէփեան եւ Տարօնեանըն-տանիքներու: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յար-գողները :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — *Մարսէյլ* — *Տէր եւ Տիկ. Մելիք Մուշկամպարեանց եւ զաւակները, Սու-րէն, Հրանդ եւ Վահան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի ժամը* 11ին, *Փրատոյ Ս. Սահակ եւ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, պիտի կատարուի հոգե-հանգիստ պատարագ, իրենց զաւկին եւ քրոջ՝ նո-րայդ հանգուցեալ Օր. ՋԱՐԻՆԱՑ ՄՈՒՇԿԱՄՊԱՐ-ԵԱՆՑի յիշատակին համար: Ներկայս առ ի դի-տութիւն մեր բոլոր բարեկամներուն եւ ծանօթ-ներուն :*

ՆՈՒՀԷՐ — *Քաղաքացի Տէր եւ Տիկին Գ. Ցարութիւնեան իրենց անդրանիկ Թոռնիկին՝ Ժե-նեւիեւի ծննդեան առթիւ* 1000 *Ֆր. կը նուիրեն Տիկին Լեվխուսի, «Ցառաջ»ի միջոցաւ :*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Գրիգոր Եաղուպեան, քնիկ Ու-չագի, (Իզմիրի չրջան): Հօրը անուն Ցակոբ, մօր՝ Զիմբրիթ: Երեք եղբայր ունի, Մելքոն, Միհրան եւ Կարապետ: Քոյրը՝ Փոլանթի, Աւս-տրալիա եղած է երկար տարիներ, ո՞ր քաղաքը գտնուիլը չեն գիտեր: Իմացնել իր ազգականին՝ Գրիգոր Կարապետ Փափազեանի, 6 rue de la Butte, *Մարսէյլ: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :*

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, Variétés Casinoի *մէջ* (La Canebière), *Մարսէյլ :*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի:

Նախագահութեամբ Բժիշկ Ց. ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ - ԼԵԱՆի, մասնակցութեամբ Ֆր. Կ. Խաչի 11 *մասնաճիւղերու, Համադգային Մշակութային ընկերակցութեան, Ռամկիկներու մխութեան, Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հա-րաւային Ֆրանսայի* 9 *խումբերու :*

Կը հրաւիրուին բոլոր հայր. միութիւնները ան-խտրաբար :

Կը խօսին՝ Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ (Վիէննայի ուխ - տէն), Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Պ. Վ. ՕՇԱԿԱՆ (յա-նուն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան)

Արտասանութիւն, երգ, նուագ եւ կենդանի պատկեր : *Մուտքը ազատ է*

×

Նախաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի Իթալիի մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ «Աղբիւր Սե-րոբ» եւ «Մ. Եօթնեղբայրեան» խումբերուն, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, *Քրեմլին Պիէթրի* Salle Familiale*ի մէջ,* rue Danton: *Կ'երգեն Ալեհա Քիւրքճեան եւ Տիկին Լիւսի Ամիրայեան: Արտա-սանութիւններ Նոր Սերունդի անդամներուն կող-մէ :*

Կը խօսի ընկեր ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

×

ԿՐՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Եկեղեց. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ., Մարտիկնե-րու Միութեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Կար-միր եւ Կապոյտ Խաչի եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Sacré Coeurի *սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պ. ԱՐՍԷՆԵԱՆի: Խօսք կ'առնեն մասնակցող կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները : Դեղարուեստական բաժին:*

Հայ Արհեստչութիւն

ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 4ին, *Կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը* 3ին, Théâtre Verdiի *ընդարձակ սրահին մէջ (*Rue d'Alger): *Պիտի մասնակցին Մարսէյլի եւ արուար-ձաններու բոլոր Արհեստչները, թեւիկները, գայլիկ-ները եւ Փարիզի Արհեստչներ :*

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի բեմադրուի «Կո-միտասի մանկութիւնը» (մէկ արար):

Գեղարուեստական եւ սկաուտական ճոխ բա-ժին, խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ, մար-զանք, հայկական եւ դեղջկական, ինչպէս եւ զա-սական պարեր: Դաշնակի վրայ պիտի նուագէ նո-րահաս դաշնակահարուհի ՄԱՏԼԷՆ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ:

Ձեռնարկն աչխատութեանց ցուցադրում :

Խարոյկի տեսարան սկաուտական երգերով եւ խաղերով :

Ցուբելեանական փառատօն

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 75ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

Կիրակի, 4 *Մայիս ժամը ճիշդ* 3ին, Mutualité*ի մեծ սրահին մէջ : Բարձր հովանաւորութեամբ կրթական նախարար Պ.* ANDRÉ MARIE*ի :*

Պատուոյ նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ Վրդ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի, Տիկին Ա. Էքնայեանի եւ Ռէնսիի քաղաքապետ Marcel Colson*ի : Նախագահութեամբ Պ. ՎԱՀԷ ՓՐԻՆԿԵԱՆի :*

Դեղարուեստական բաժին

Մեներգ, զուգերգ, պարեր ճոխ տեսարաննե-րով : Շարժանկար վարժարանին կեանքէն :

Տոմսակները վարժարանէն 1 Bld. du Nord, Le Raincy, *հեռ.* 172 *եւ Պարամեան գրատունը,* 46 Rue Richer :

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆԴԻ ՄԻԱԿ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 6ին *իրիկունը ժամը* 8.30ին Salle d'Ienaի *մէջ,* 10 Ave. d'Iena: *Մասնակցութեամբ հայ եւ օ-տար ծանօթ արուեստագէտներու, դաշնակով, ջութակով եւ թաւջութակով :*

Տոմսերը կարելի է ճարել Restaurant Elmas, 11 rue Buffault, Paris (9) métro Cadet:

Ձինքը տեսնել չմոռնալ կրնան նոյն հաս-ցէին դիմել :

Տոմսերու համար դիմել — Restaurant Dia - mantaire, 60 rue Lafyette Paris (9): Restaurant Ko-paranian (Taverne Maubeuge), 6, rue Maubeuge, Restaurant «Lilas», 24 rue St. Lazare, Alimentation «Hratchian» 6, rue Lamartine: Alimentation «Massis» rue Saulnier :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ — Հ. Ց. Դ. *Մարսէյլի Շրջ. կոմի-տէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները կարօ եւթնա-մեան եւ Ապրամ խումբը՝ կիրակի ժամը* 16ին : *Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:*

ՓԱՐԻԶ — Հ. Ց. Դ. «*Ռոստոմ*» *խումբի ժո-ղովը այս կիրակի ժամը* 10ին, *սովորական հաւա-քատեղին :*

ԻՍԻ — Հ. Ց. Դ. *Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը* 20.30ին, *Թրիմեան ա-կումբին մէջ: (Շար. նախորդ ժողովի) :*

ՇԱՎԻԼ — Հ. Ց. Դ. «*Արդութեան*» *խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը* 21ին, *սովորական հաւաքատեղին :*

ՎԻԼԻՆ — Հ. Ց. Դ. *կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը* 20.30ին՝ Օհանջանեան *ակում-բը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրա-ժեշտ է :*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ — Զօր. Անդրանիկի *մահ-ուան* 25*ամեակի տօնակատարութիւնը Ցուն.* 7ին :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 6ին, *ժամը ճիշդ* 21ին, Le Palet d'Or*ի մէջ* (80 La Canebière): *Վիճաբանութիւն հետե-ւեալ նիւթին վրայ,— «Աբուհասը ազա՞տ պէտք է ըլլայ»: Թեր կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, դէմ՝ Վ. ՕՇԱԿԱՆ :*

ԴԱՏԵՄՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԶՈՑԲԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դատեմի Ուսումն. Ընկ. մաս-նաճիւղին կողմէ : Այս կիրակի ժամը ճիշդ 14ին, *Ցոյներու սրահին մէջ,* 5 rue Bonnefoi, Lyon (3) :

Սիրով կը հրաւիրուին Լիոնի եւ չրջաններու բոլոր Դատեմցիները եւ Միութեան բարեկամնե-րը: Առատ կերուխում եւ հաճելի ժամանց :

Մուտքը ազատ է:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ — *Տիկին Ալիս Գօճոյ-լանեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Պաքըր-ճեան* 500 *Ֆրանք կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսա-կի, Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին : Սոա-նալ «Ցառաջ»էն :*

ԲԱՆՈՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Chemisiers եւ robes *կարող, իրենց տան մէջ աշխատելու համար կ'ուզուին վարժ բանուորու-հիներ : Դոհացուցիչ վճարում:*

Դիմել Mr. Bakerdjianի, 5 rue Ordener, Paris (18), métro Max Dormoy:

Հիւսկու մեքենաներ

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր SURJETEUSEներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : Jean-Jaurès

Հեռաձայն՝ NORD 26-98

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆՁԱՇԱՐԱՆ - ԾԱՂԱՐԱՆ

«ՄԹԱՄՊՈՒԼ» Լիոն

ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՓԱՌԼԱՎԱ, ՔԱՏԻՓ ԱՆԶՈՒԳԱԿԱՆ ՕՂԻ, ՀԱՄԱԴԱՄ ԱՂԱՆԴԵՐՈՎ ՏՈՒԼՄԱ, ՔԷՕՖԹԷ, ՔԷՊԱՊ ԵՒ ՖՐԻԹ

Ամէն տեսակի յարմար ժողովրդական գիներ

24, Quai Jean-Moulin — LYON

(Ex. Quai de Retz) — Entresol

Կարեւոր հաւտկէ

Կերպասի ու կօշիկի, կարի մեքենաներու, «մօթէ-օռներու, ինչպէս նաեւ ամէն կարգի մեքենանե-րու նորոգութեան մասնագէտ Կ. ՏԱՊԱՆԵԱՆ Փարիզէն Մարսէյլ փոխադրուելով՝ իր աշխատա-նոցը հաստատած է 23, Rue Berlioz: *Իրեն դիմող-ները կատարեալ գոհացում կը գտնեն թէ' անքերի աշխատանքի եւ թէ' մատչելի պայմաններու տե-սակէտով: Հեռաձայն՝ Լիսէ* 71-30:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 4 MAI 1952 Կիրակի 4 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6754-Նոր շրջան թիւ 2165

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

Բազմաթիւ դիւքեր հրատարակուեցան Հայկական Արտասահմանի մէջ, վերակենդանացնելու համար «մեռած քաղաքներու», ամբողջ շրջաններու կամ գիւղերու յիշատակը :

Այս տողերը գրած ատեն, աչքի առջեւ չունինք անոնց ամբողջական ցանկը : Միւս կողմէ, կան հատորներ որոնց մէջ ոչ մի անունները լսած ենք :

Ուրեմն, պատահաբար կ'արձանագրենք շարք մը հատորներ, զաղափար մը տալու համար կատարուած աշխատանքին վրայ : Մի եւնոյն ատեն յիշեցնելով թերացողներուն պարտականութիւնը :

Այսպէս, Ամերիկայի մէջ հրատարակուած է ստուար հատոր մը, Մարաշ կամ Գերմանիկ, նախաձեռնութեամբ Հայր· Մխիթեան : Նոյնպէս ստուար հատոր մը՝ Հաճընի մասին : (Հատ մըն ալ Աթէնք տպուած) :

Կեսարիան ունի հատուկոր յիշատակարան մը, երկու հատոր, տպուած՝ Եգիպտոսի մէջ:

Վասպուրականի մասին հատոր մը հրատարակուեցաւ տարիներ առաջ, Վենետիկի մէջ :

Սեբաստիան ունեցաւ իր եղեռնապատումը, տպուած՝ Երուսաղէմի մէջ: Նաեւ ուրիշ փոքր հատոր մը՝ Գիւդաշխարհ :

Երզնկան (Երիզա) եւս ունի բովանդակալից հատոր մը, խմբագրուած՝ Պաղտատի մէջ, տըպուած՝ Գահիրէ :

Սիս - Մատենան մը լոյս տեսաւ, անցեալ տարի, Լիբանանի մէջ :

Նոր ստացանք ստուար հատոր մը՝ Արձակ - գանգեր Ամիդայի (Տիգրանակերտ):

Եւ վերջապէս ամենամօրը, «Ակն եւ Ակնցիէ», (1060 էջ), որ լոյս տեսաւ երկու չաբաթ առաջ, Փարիզի մէջ , նախաձեռնութեամբ Ակնայ Հայր· Մխիթեան (Ամերիկա):

Մինչ գլխաւորները յիշելով, դիտենք նաեւ որ կոչեր հրատարակուեցան վերջերս, Այնթապի եւ Խարբերդի շրջաններուն համար, որպէսզի նիւթեր ճարեն :

Անհրաժեշտ չէ արձանագրել ուրիշ բազմաթիւ հրատարակութիւններ, մեծ թէ փոքր, նուիրուած այս կամ այն նահանգին, քաղաքին, գիւղին : (Արաբկիր, Բալու, Ագտաղ, Ուրֆա եւայլն) :

Միւս կողմէ, մեր նիւթէն դուրս է խօսիլ հրատարակուած դիւքերու բովանդակութեան մասին :

Անոնց իւրաքանչիւրը կը պահանջէ առանձին գրախօսական, ինչպէս ուրիշ հրատարակութիւն - ներ :

Դժբախտաբար չատ մը շրջաններ տակաւին չունին իրենց ամբողջական յիշատակարանները :

Օրինակ՝ Բարձր Հայքը (Կարին), Տրապզոնը եւ առ հասարակ Պոնտոսի շրջանը, Տարօնը, Մալաթիան, Բիւրակնիան եւայլն :

Աւելորդ է բացատրել թէ՝ տարիներուն հետ, չատ մը վկաներ եւ վկայութիւններ հետզհետէ պիտի պակսին :

Ծրագրուած եւ ձգձգուած հրատարակութիւն մը նոյն արժէքը չի կրնար ունենալ տարիներ ետք, երբ ահագին անջրպետ մը բացուած կ'ըլլայ ե - րէկուան եւ այսօրուան միջեւ :

Որքա՞ն թանկագին կորուստներ ունեցանք անցեալ 37 տարիներու ընթացքին :

Եւ ո՞վ դիտէ որքան դեղնած թուղթեր, նի - շեր, ամբողջական աշխատանքներ եւ յուշեր ան - տէր կամ անբացատրելի պիտի մնան վաղը, երբեւ հետեւանք անոնց հեղինակներուն մահուան ...

Մեր սպասածը՝ դասական պատմութիւն չէ, այլ կենդանի վկայարան :

Ի՞նչ ունէինք երէկ, երբ թշնամին կ'անճիտէր ամբողջ ժողովուրդ մը՝ իր չէն բոյներուն մէջ : Փուչացնելով շէնատուրն ու անշունչը,— անտա - սութիւն, մշակոյթ, ընկերային կարգուսարք եւ մնացեալը :

Այս է որ կը թելադրենք, երբեւ տեւական եւ վաւերական յիշատակարան :

Անշուշտ որեւէ հեղինակ պիտի օգտուի նա - խընթաց հրատարակութիւններէն (ինչպէս Բարձր Հայքի նուիրուած երկու հատորները, հրատ· Վիէննայի մէջ) :

Պէտք է վերակենդանացնել «կորուսեալ» Հայաշխարհը: Իր դրախտովն ու դժոխքովը: Քանի արիւնը չէ սառած :

Շ·

ՏՈՄՍԵՐ

ԳԱՄԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Գամի մը պակասէն՝ պայտ մը կորսուեցաւ — պայտի մը պակասէն՝ ձի մը կորսուեցաւ — ձիու մը պակասէն՝ ձիաւոր մը կորսուեցաւ — ձիաւորի մը պակասէն՝ ճակատամարտ մը կորսուեցաւ — ճակատամարտի մը պակասէն՝ թագաւորութիւն մը կորսուեցաւ — եւ այս բոլորը՝ որովհետեւ պայտին մէկ գամը պակաս էր ... (Ֆրէնքլին) :

Դժուար թէ կարելի ըլլար աւելի պերճախօս բառերով բացատրել այն դժբախտութիւնները, որոնք, յաճախ, կը պատահին աննշան պատճառով մը :

Շատ ետ երթալու պէտք չկայ: Ակնարկ մը վերջին քանի մը տասնեակ տարիներու պատմութեան վրայ, կը հաստատէ թէ որքան խմաստալից է Ֆրէնքլինի այլաբանական պատկերը :

Եթէ, 1919ի Մայիսին, Դաշնակիցները —Պոլսոյ տէր ու տիրական — իրենց աչքերը չորս բացած ըլլային եւ կէս ժամ — այո, միայն կէս ժամ — առաջ լուր ստացած ըլլային թէ մի ոմն Մուսթաֆա Քէմալ, զիւերանց, Սամսոն կը փախչէր , մենք, այսօր անկախ պետութիւն մը ունեցած կ'ըլլայինք Արարատի ստորոտը :

Եթէ, 1920ին, չարաճճի կապիկ մը խածած չըլլար Ցունաստանի Աղեքսանդր թագաւորին սրունքը, հելլենական բանակը ծովը թափած պիտի չըլլար , Իզմիրի առջեւ, 1922ին...

Մենք ալ, կարգ մը չարիքներէ խուսափած կ'ըլլայինք , ուրիշ «եթէ»ներով :

Օրինակ, եթէ Աբչաւեր Եասեան կոչուած սրիկան իր մօրը արդանդին մէջ վիժած ըլլար, քանի Հնչակեան երիտասարդներ կախաղան բարձրացած չէին ըլլար 1915ին...

Եթէ, 1920ին, մեր կառավարութիւնը նուազ մարդասիրութիւն ցոյց ուսած ըլլար հայադէմ կարմիրներուն հանդէպ, կորսնցուցած չէինք ըլլար կարսի պատերազմը ...

Բայց, ինչպէս Ֆրանսացիները կ'ըսեն — «եթէ»ներով Փարիզը չի՛շէն մէջ կը դրուէր ...

Մեր «հիւանդութիւնը» հետեւանք է ուրիշ եղերութի մը — մենք կորսնցուցած ենք ոչ թէ մեր ձիուն մէկ պայտին մէկ գամը, այլ մեր ձիուն երեք պայտերն ու չորրորդին ալ չորս գամերէն երեքը ... Ատոր համար է որ կը կորսնցնենք եւ ձին , եւ ձիաւորը , եւ ճակատամարտը, եւ մեր խելքը...

ԵԻՐՈՊԱՑի

Քայտարարութիւն

ԽՄԲ·— Պէյրութի Ազդակէն, 6 Ապրիլ·—

Պէյրութի «Ալ — Հատաֆ » անուն թերթ մը որոշեր դոյութիւնը տեղացի ժողովուրդն իսկ կ'անդիտանայ , քանի մը ամիս առաջ Դաշնակցութեան եւ անոր քանի մը անձնուէր գործիչներուն դէմ ղրպարտութիւններով լեցուն ատոր ուղղորիչ յօդուած մը հրատարակած էր զոր արժանի չէինք նկատած պատասխանի :

Անոր հայատառ կաթնեղբայրը՝ ամփակաւոր «Զարթօնք», ամիսներ վերջ, իբրեւ թէ թարգմանարար, իր սիւնակներուն մէջ հիւրընկալած է նոյն զրպարտութեան հայերէն պատճէնը՝ այն չարաթիտ հրճուանքով, որ յատուկ է իրեն, ամէն անգամ որ Դաշնակցութիւնը վարկաբեկելու դասագիրք առիթ մը ներկայանայ :

Մեզի համար պարզ է թէ որ մութ ուժերը կը հանդիսանան աղբիւրը այդ հրէշածին զրպարտութեան, որ կը ձգտի Միջին Արեւելքի հայութիւնը ներկայացնել կասկածելի տարր եւ մոքերու մէջ նոր չփոթներ առեղծել:

Արդահատանքով կը դիմաւորենք հայադաւ զրպարտութեանց միջնորդի այն տխուր դերը, որուն լծուած է «Զարթօնք», չատ լաւ գիտնալով թէ ծիծաղելի եւ անամօթ սուտերու յերիւրանք մը կը փոխադրէ իր էջերուն մէջ :

Հայու տարրական խիղճն ու նախանձախնդրութիւնը պատճառ պիտի ըլլային որ ամէն Հայ զգուանքով երես դարձնէր նման զրպարտութեանց : Ոեմկամաւոր պաշտօնաթերթը անգամ մը եւս վատեց թէ զուրկ է ազգային այդ ոգիէն :

Կը յայտարարենք, թէ արհամարհանքէ զատ ուրիշ պատասխան չունինք տալիք զաւադիր նը - պատակներէ առաջնորդուած եւ հայութիւնը վատանդելու ձգտող այսպիսի ապազակող սուտերու, ըլլան անոնք դարբնուած « Ալ - Հատաֆ» երբ թէ « Զարթօնք»ներու կողմէ :

Ո՛Վ պիտի հրամայէ Միջերկրականի մէջ

ԱՆԳԼԻԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՃՌ ՄԸ, ՈՒՐ ԿԸ ՑԻՇՈՒԻ ՆԱԻԻ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Մ· Նահանգներուն ծովային գործոդութեանց վարիչը, ծովակալ Ֆեյլըը, Լոնտոն եկաւ օդանաւով, խորհրդակցելու համար Միջերկրականի հրամանատարութեան մասին: Այս առթիւ հատատեց թէ իրապէս տարակարծութիւններ կը տիրեն Մ· Նահանգներուն եւ Անգլիոյ միջեւ, Միջերկրականի հրամանատարութեան մասին:

Ծովակալը երկուշաբթի օր պիտի տեսակցի Մեծն Բրիտանիոյ նախարարներուն եւ հրամանատարներուն հետ, եւ Ուոշինկթըն պիտի վերադառնայ երեքշաբթի օր, զեկուցում տալու համար նախագահ Թրումընի: Ծովակալը նախապէս խորհրդակցած է Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ նաւային հրամանատարներուն հետ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Մ· Նահանգները կը պնդեն որ ամբողջ Միջերկրականի շրջանին հրամանատարութիւնը յանձնուի ամերիկացի ծովակալ Քերնիի, որ կը գտնուի զօր· Այզընհաուըրի հրամանին տակ եւ որ հրամանատարն է Հարաւ· Եւրոպայի շրջանին: Իսկ Լոնտոն կը պահանջէ անգլիացի հրամանատարի մը յանձնել այդ պաշտօնը: Իրապեկներու կարծիքով ,Անգլիա պիտի չընդունի որ Ամերիկացիները վարեն զերագոյն հրամանատարութիւնը Միջերկրականի մէջ: Անգլիա հաւանեցաւ որ Ատլանտեանի շրջանին հրամանատարութիւնը վարէ ամերիկացի ծովակալ մը, բայց այժմ չուզեր տեղի տալ Միջերկրականի մէջ :

Անգլիացիները կը դանգատին թէ Մ· Նահանգները զերակշիռ դիրք ունենալով արեւմտեան եւ բոպայի հրամանատարութեան մէջ, կ'ուզեն տեղ - բաշխել նաեւ Միջերկրականի ճակատին վրայ:

Այս առթիւ դիտել կուտան ,— Անցեալ տարի որոշուեցաւ որ Թուրքիան զառնայ անկիւնադարը Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան , քանի որ իր ստուարաթիւ եւ ռազմունակ բանակը պիտի լեցնէ հնդկական բանակին բացը: Այդ հատկացողութեամբ, Միջին Արեւելքի հրամանատարութիւնը պիտի յանձնուէր անգլիացի զօրավարի մը :

Անցեալ փետրուարին Թուրքիա եւ Ցունաստան միացան Ատլանտեանի կազմակերպութեան , իբրեւ լիիրաւ անդամներ, հրամանատարութեամբ ծովակալ Քերնիի: Այս կարդադրութեամբ Անգլիացիներուն հրամանին տակ պիտի մնային Մալթայի, Ճիպրալթարի, Կիպրոսի, Սուէզի ջրանցքային եւ ծովային ուժերը եւ ցիրուցան պահակազօրքեր Հիւս· Ափրիկէի մէջ : Մինչդեռ զօր· Այզընհաուըր իր հրամանին տակ ունի ընդարձակ տարածութիւններ արեւմտեան Միջերկրականի մէջ, ինչպէս եւ ամերիկեան եւ դաշնակից զօրաւոր ուժեր: Ցառաջիկային պիտի աւելնան ամերիկեան ուժերը, զրաւելով ամբողջ Միջերկրականի շրջանը :

Ամերիկացիները կ'ըսեն թէ իրենց ուժերը չատ աւելի զօրաւոր են Միջերկրականի մէջ քան անգլիականները եւ թէ բրիտանական տորմիղը հատ մնացած է օդանաւային մասնագիտութեան մէջ : Անգլիացիները կը պատասխանեն թէ խազարգութեան առեւ հաւատար են բրիտանական եւ ամերիկեան ծովային ուժերը՝ Միջերկրականի մէջ երբ ատկոզական պարագայ մը ծագի, անգլ· տորմիղը կրնայ կրկնապատկել իր ուժը, 48 ժամէն: Միւս առարկութիւններն ալ կը մերժեն :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ, բանակցութիւնները պիտի յետաձգուին, սպասելով որ կացութիւնը բարւոքի Միջին Արեւելքի մէջ եւ համաձայնութիւն մը գոյանայ Անգլիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ:

Եւրոպական բանակի խնդիրը

Եւրոպական բանակի գաշնագիրը պիտի նշանագրուէր չաբաթ օր, բայց յետաձգուեցաւ ,նկատելով որ Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրգի մասնագիտները զժուարութիւն կը կրեն, ծրագիրը լրացնելու համար: Գլխաւոր զժուարութիւններէն մէկն ալ արեւմտեան Գերմանիոյ նիւթական գործակցութեան խնդիրն է: Միւս կողմէ, Ֆրանսա միշտ այն կասկածն ունի թէ Գերմանիոյ առաջարկած կազմակերպութիւնը ի վերջոյ պիտի յանդի զեր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑ ՄԻՏՔՆ ՈՒ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ

Ջենք կրնար տարակուսիլ օրաթերթերու կատարած դերի մասին, մեր գրականութեան ու մշակոյթի զարգացման մէջ: Կարեւոր է մանաւանդ բարի խմբագրութեան դերը, որովհետեւ անոր ոգին, անոր ստեղծած մթնոլորտն է որ կերպով մը կ'առաջնորդեն թերթին աշխատակիցները, ինչպէս ընթերցող հասարակութիւնը: Այս տեսակէտէն, չենք կրնար մոռնալ Շահնազարի «Հայրենիք»ը, ինչպէս «Ազատամարտ»ը եւ «Ճակատամարտ»ը, որոնք չարժում եւ սերունդ ստեղծեցին մեր մտաւոր ու մշակութային կեանքին մէջ: Մեր օրերուն այդ ոգին կը շարունակուի առաւելապէս ազգային, դաշնակցական թերթերու կողմէ, որոնք աւելի աշխոյժ ու կենդանութիւն ունին եւ աւելի հարազատ ու յստակ հասկացողութիւն:

Մեր օրաթերթերը, գրեթէ բոլորն ալ, կը հրատարակեն նաեւ «Հին էջեր», կենդանի պահելով կապը երէկուան եւ այսօրուան սերունդներուն միջեւ: Նոր գրականութեան ծաղկումին համար՝ էական է հիներու ծանօթութիւնը, իրրեւ ենթահող ու աւանդութիւն, առանց որոնց նոր ոչինչ կրնայ ստեղծուիլ· կամ եթէ ստեղծուի իսկ՝ կրկնութիւն մը կ'ըլլայ միայն:

Օրաթերթի մէջ աշխատակիցներու յօդուածներուն հրատարակութիւնը, յատկապէս գրականութեան եւ մշակոյթի վերաբերմամբ, արթուն կը պահէ հայ միտքը եւ կը յղկէ ճաշակը ընթերցողներուն, առօրեայ չփումով, գրեթէ անզգալի կերպով:

Թարգմանութիւնները, որոնք արձագանգը կը բերեն օտար կեանքին ու մշակոյթին (թերթօն, պատմուածք, քերթուած եւ ուսումնասիրութիւն), մեծ նպաստ մըն են մեր մտաւոր կեանքի թարմացումին ու ընդլայնումին համար:

Այս բոլոր պատճառներով, որոնց վրայ պէտք է աւելցնել լեզուի մշակումն ու տարածումը, օրաթերթերին դերը անդնահատելի է հայ կեանքին համար, մասնաւորապէս:

Այսպէս եղած է անցեալին մէջ եւ այսպէս է այսօր ալ:

Ի՞նչ լաւ, որչափ օգտակար պիտի ըլլար սակայն, եթէ տարին անգամ մը, մեր դիխաւոր օրաթերթերը հատորի մը մէջ ամփոփէին իրենց հրատարակած կարեւորագոյն յօդուածները՝ հայ մտքին ու մշակոյթին նուիրուած: Օրաթերթի մը կեանքը վաղանցուկ է· օր մը իսկ չի տեւեր, մինչ կան յօդուածներ, որոնք մնայուն արժէք ունին:

Աչքէ անցուցէք մեր հին օրաթերթերու հաւաքածոները, եւ պիտի տեսնէք, թէ մտքի ինչ մեծ վաստակ կայ հոն դիզուած, մեծ մասով այսօր մոռցուած:

Եւրոպական թերթերէն ոմանք ունին այդ տողորութիւնը: Ինչո՞ւ չունենանք մենք: Այսօր, եթէ հին «Հայրենիք»ները, «Արեւելք»ները, «Մասիս»ները, «Ազատամարտ»ները եւ «Ճակատամարտ»ները մաղելու ըլլանք, ամփոփելով զանոնք քանի մը հատորներու մէջ, մշակութային մեծ գործ մը տեսնուած կ'ըլլայ եւ 60—70 տարուան մտաւոր ու մշակութային չարժում մը ամփոփուած, բոլորին տրամադրելի: Վերջերս առիթը ունեցայ թղթատելու մեր հին օրաթերթերը· մոռցուած ինչ հարստութիւններ, լեզուական, գրական թէ պատմական, որոնք այսօր իսկ կը պահեն իրենց արժէքն ու թարմութիւնը: Կ. Իւթիւճեան, Մ. Գարագաշեան, Եղիա Տէմիրճիպաշեան եւ ուրիշներ, կարելի է ըսել ամբողջութեամբ, ինչպէս Ռուսինեան մը եւ Գր. Օտեան մը մեծ մասով դեռ կը մնան օրաթերթերու մէջ, թանկագին չատ մը դրութիւններով:

Հին սերունդները նոր սերունդներուն հետ կապելու, հին չարժումները նորերուն խառնելու լաւագոյն միջոցն է՝ քանի մը հատորներու այս հրատարակութիւնը: Ով պիտի չուզէր, մեր օրերուն, օրինակի համար, «Հայրենիք»ի, «Ցուսաբեր»ի կամ «Ցառաջ»ի ընտրուի յօդուածներուն ամփոփումը՝ հատորի մը մէջ, որ մեծ նպաստ մը պիտի բերէր մեր մտքին ու մշակոյթին, ոչ միայն այսօրուան, այլեւ գալիք սերունդներուն համար:

Օրաթերթերու զուգընթաց սակայն, մեր գրականութիւնը կը մշակուի հանդէսներու մէջ, ընդհանրապէս ամսագիր կամ երկամսեայ ու եռամսեայ: Այս հանդէսները՝ «Հայրենիք Ամսաթիւր», «Ազօս» (երկամսեայ), «Նայիրի», «Անի», «Հայ Գիր» (Նիւ Եորք) եւն., իւրաքանչիւրը իր չուրջ հաւաքած հին ու նոր գրողներու խումբ մը, իրենց կարելին կ'ընեն գրականութիւն մշակելու եւ ապր կենալու համար հայ մշակոյթին, հայ մտքին բարմակողմանի արտայայտութիւններուն բանալով իրենց էջերը:

Ասոնց կարգին կան վանքերու կողմէ հրատարակուած հանդէսները.— «Բազմավէպ» (Վենետիկ), «Հանդէս Ամսօրեայ» (Վիէննա), «Սիօն» (Երուսաղէմ) եւ «Հասկ» (Անթիլիաս):

Այս երկու խումբերէն առաջինը աւելի գրական, յուշագրական դրոշմ ունի, իսկ երկրորդը՝ պատմական, բանասիրական:

Անշուշտ, երբ գրական գրոշմ կ'ըսենք, ըսել չենք ուզեր, որ զուտ գրականութիւն կը մշակուի մեր հանդէսներուն մէջ: Բայց առաւելապէս գրական են հրատարակուած յօդուածները, ինչպէս՝ պատմուածք, քերթուած, քննադատութիւն եւ արձակ այլ գրութիւններ — յուշ եւ ուսումնասիրութիւն:

Մեր հանդէսներուն հրատարակութիւնը անհատական կամ կուսակցական հանգամանք ունենալով, չունին զարտուղութիւններ· այսինքն՝ մասնակի ճաշակներ, նախասիրութիւններ, նոր ճամբաներ բանալու յատկանութիւններ: Ջունինք գրողներու խմբաւորումներ, որոնք առանձին «հանդանակ»ով հրապարակ գային եւ որոշ շրջանակի մը կամ գրական հոսանքի մը արտայայտութիւնը դառնային: Ունին ուրիշ ժողովուրդներ, մասնաւորաբար Ֆրանսական մտաւորական շրջանակները, որոնք իրենց սեփական օրկանին չուրջ բոլորուած, կը պայքարին, աղմուկով ու վիճաբանութեամբ կը լեցնեն հրապարակը, կը դնահատեն կամ կ'ուրանան ալ, բայց նորութիւն մը, չարժում մը, յեղաշրջում մը առջ բերելու ճգտումով: Առաջին մեծ պատերազմի նախօրեակին, այդ ուղղութեամբ ունեցանք «Մեհեան»ը, վերջաւորութեան՝ «Բարձրավանք»ը եւ քանի մը տարի ետք «Մենք»ը՝ Փարիզի մէջ: Այս երեք հանդէսներն ալ, իրենց յատկանիշներով ու ուրացումներով, չարժում կրցան ստեղծել եւ հետաքրքրութիւն՝ մասնաւորաբար երիտասարդ մտաւորականութեան մէջ, հակառակ իրենց կարճատեւ դոյութեան:

Ներկայիս, մեր ունեցած հանդէսները, գրեթէ բոլորն ալ, բարեհաճ հանդէսներ են, ազգային գրականութեան ու մշակոյթին նուիրուած եւ, հետեւաբար, պէտք չեն տեսներ խստակրօնութեան: Ով որ բան մը ունի ըսելու հոդ չէ թէ քիչ ըլլայ ան, չնչատ կամ չնորհներով աղքատ, կը հիւրընկալուի: Ջունինք չատ ու փայլուն դրողներ· չունինք նիւթական լայն միջոցներ, լատինները վարձատրելու եւ ընդունելու միայն վաւերական տաղանդի մը դրոշմը ունեցող դրութիւնները: Այս պատճառով ալ կը զարմանանք երբեմն, թէ ինչպէս այսպէս կոչուած քերթուածներ հրատարակուած են այս կամ այն հանդէսին մէջ, երբ անոնք ամէն բան են, բացի քերթուած, բանաստեղծութիւն ըլլալէ: Հասարակ ոտանաւորներ են, անճնական կամ ազգային չունչով մը դրուած, որ ոչ միայն կար ձեն այլեւ անհաղորդ բոլորովին: Կը զարմանանք, թէ ինչպէս հրատարակուած են կարճ կամ երկարապատում «պոէմա»ներ, ինչպէս նաեւ պատմուածքներ, որոնք պատմութիւն են այո, բայց ոչ գրականութիւն: Ի վերջոյ, մեր գրողները պէտք է ըմբռնեն, որ տարբերութիւն մը կայ, անհուն տարբերութիւն մը, ուսանաւորին եւ քերթուածին միջեւ. ուրիշ բան է պատմուածք մը եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ գրականութիւնը ...

... Ոչ լեզուն, ոչ յանգը, ոչ հայրենիքն ու կարօտը, ոչ սէրն ու յուսախաբութիւնը .— բաւական չեն այս բոլորը, գրականութեան հասնելու համար: Կարեւորը՝ կեանքն է, սիրտը, արուեստը: Սիրտ գրուա՞ծ է բառերուն մէջ, ջիղ ու արիւն զարճա՞ծ են տողերը. բառերը արցունքի կամ ուրախութեան փոխարկուա՞ծ են. արտայայտութեան մէջ կա՞յ ինքնատպութիւն: Հարցնելու ենք մենք մեզի եւ մեր բարեկամին, , որ գրող է, բանաստեղծ կամ նորավիպագիր .— նկա՞ր է ամէն նկար. ե՞րգ է ամէն երգ. ճարտարապետութի՞ւն է ամէն չէնք... Ուրեմն, գրականութիւն չէ եւ չի կրնար ըլլալ ամէն «գրական» անունով հրատարակուած գրութիւն:

Մէկը կրնայ, օրինակ, չատ հետաքրքրական պատմութիւն մը պատմել՝ ձկնորսներու կեանքէն. բայց երուխան մը չըլլար ատով. ուրիշ մը կրնայ կնոջ մը կեանքը տալ, բայց երբեք չի կըրնար Զօհրապ մը դառնալ:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԵԱՆ

ՀԱՑՈՒԾՈՒՄ...

Օր մը Աւօն գիս իր մօտ կանչեց:

Այլայլած երեւոյթ մը ունէր: Առաջին անգամն էր որ այդ վիճակով կը տեսնէի զինքը:

— Լսէ, Վանիկ, ըսաւ խորհրդաւոր կերպով, այս դիշեր քու քաջութեանդ երկրորդ ապացոյցը պիտի տաս: Կը ճանչնա՞ս Աբջ՝ կամ Քէլ Հասանը: Այս այն հրէշն է որ կը պարծենայ չատ Հայ Ջարդած ըլլալուն համար: Այդ հրէշը մաքրելու գործը քեզի ձգեցինք, կրնա՞ս ...: Վաղը սովորականին պէս կը մեկնի Սէմիլար: Մեր հաշուով Գայլաձոր կը հասնի դիշերուան «Լղան»էն վերջ: Աւենին կ'իջնես Գայլաձոր, դիրք կը բռնես «Ծակ քար»ին մօտիկը ու հաշիւը կը մաքրես, կրնա՞ս:

Կրնայի՞ «ոչ» պատասխանել:

— Ահա դաշոյն մը եւ սա սրուակը: Դաշոյնը դիտես ինչու համար է: Սրուակին հեղուկը պիտի պրկէ ջիղերդ: Կը խմես Աբջ Հասանին հանդիպելէ առաջ: Դեհ, քաջութիւն եւ յաջողութիւն:

Առանց բառ մը արտասանելու մեքենաբար ձեռքէն առի երկայրի, մեծկակ դանակը եւ սրուակը ,երկուքն ալ խրեցի լայնեկ գօտիիս մէջ ու հապճեպով հեռացայ: Արագ քայլերով, դրեթէ վազելով տուն հասայ:

Կեանքիս մէջ առաջին անգամ էր որ մարդասպանութիւն պիտի փորձէի: Անիկա անշուշտ կարելի չէր բաղդատել կալերը հրդեհելուս հետ:

Կ'ուզէի որ գիս ալ մարդու տեղ դնեն եւ «դործ» մը յանձնեն: Ահա դործը ...

Ամէն անգամ որ ընկերկումը կուգար պղտորել միտքս, ընկճել հոգիս՝ կը յիշէի մեծխօսիկութիւններս: Աչքերուս առջեւ կը ցցուէր Աւօն իր պատկառելի կերպարանքով: Կը ցցուէին Աստղիկը, Կոյրը, Երեք Նորեկները: Կարծես անոնք կը ծիծաղէին վրաս, իմ վախկոտութեանս վրայ ... Օ՛, ոչ· մեռնիլս ալ դիտնամ, չեմ նահանջեր:

Իրիկունը հասաւ, օրը մթնեց: Վերը երկնակամարին վրայ աստղերը սկսան փայլփլիլ: Փողոցները դատարկ էին արդէն: Մեր անեցիները չկային, մեծով պղտիկով պարտէզներն էին: Ցանցառ թիւով դրացիներ միայն կ'երեւային, այնպէս որ ,ժամանակը նպաստաւոր էր ինծի համար: Միտքս ամբողջովին կլանուած էր կատարելիքս: Կը ճանչնայի Աբջ Հասանը: Բարձրահասակ, թիկնեղ, վարդի մը պէս անոխ եւ արիւնարբու: Իր պատմածներուն նայելով՝ մարդերուն համրանքին չափ մարդ մորթած էր, անշուշտ Հայեր ...

Ամէն ինչ կարգի դրի, դուրս ելայ տունէն ու բռնեցի Գայլաձորի ճամբան, որ կը սկսի Բ. քարդաքի ճիշդ տակէն ու կ'երկարի մինչեւ Թալապի կոչուած այդիները, իսկ Ծակ Քարը քարդաքը այդիներուն կապող նեղ անցքի մը վրայ ամեհի ժայռ մըն է, զոր տեղին ծակեր են դէպի այդիները երկարող ճամբան կարճեցնելու համար:

Նկատելով որ անցորդներէն կրնայի նշմարուիլ, դուրս ելայ ուղիղ ճամբէն եւ ոլորոլոր

ՊՈՒՏՄ ԾԻՒԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԻՍ ՄԸՆ ԱԼ ԱՄՈՐ...

— Հընկերներ, կրկին այս տարի, մենք է որ համաճայնութեան դրօշը բարձրացուցինք Ալբիւրեան սգատօնի առթիւ եւ ահա սա միւսները՝ բոլոր յեռնականները՝ հակառակեցան մեզի եւ կը ծօնեն զայն պուրժուազիական ձեւով :

— Վա՛յ անխիղճներ : Անշուշտ, մեր առաջարկները չատ պարզ եւ տրամաբանական եղած են, հնկեր Մրտօ :

— Հապա : Ահա մեր չատ մեկին եւ յոտնակ առաջարկները, որ թղթի վրայ կոխել տալով, աբեւին անձրեւին տակ ցրուեցինք հնկեր Հայբուն :

— Ունի՞ք օրինակ մը, կրնա՞ք կարդալ :

— Ծօ Կոմիտաս, սա դրան եռեւի պարկէն քանի մը հատ թուղթիկ բեր հոս:

— Հնկեր Փիլիկ, եկուր կարդա սա թուխթը որ մտիկ ընենք: Ֆրանսերէնն ալ դիտե՞ս:

— Իմ տղաս լաւ դիտէ, հնկեր: Ես հայերէնը կրնամ կարդալ:

— Հնկեր Փիլիկ, միայն կարեւոր մասերը կարդա: Եկու ցոյց տամ մատովս: Հա հա սրկէ հոն, որ տեսնեն մեր հնկերները թէ ինչքան պարզ բաներ ենք պահանջում սգահանդէսը միասին տօնելու համար: Կարդա հնկեր Փիլիկ մատով ցուցացնելու :

— ... Քորէայի պատերազմ, Ատլանտեանի դաշինք, աթոմական, միկրոպային զէնքեր...

— Այս պարզ բաներուն խառնած էինք, ինչպէս կը կարդայ մեր հնկերը 1915ի Սարսափները, հա հնկեր Փիլիկ: Շարունակէ :

— « Եթէ Հայերը չբողոքեն Քորէայի դէմ գործուած դժոխային ոճրին, ի՞նչպէս կրնաք գանգատիլ այլեւս թէ՝ գրեթէ ամբողջ աշխարհը լուռ կեցաւ **1915**ի ոճիրին առջեւ ...»

— Ինչպէ՞ս գտաք այս զազափարները : Ատոնց մէջ որեւէ չափազանցութիւն կը գտնէ՞ք :

— Ոչ մէկ չափազանցութիւն, չատ պարզ բաներ եւ պահանջուածները: Պռաւօ:

— Լաւ չէ՞ր ըլլար ատոնց հետ պահանջուէր, Դաշնակները եւ էնոնց բարեկամներն ալ դուրս հանել Հայերու մէջէն, որպէսզի մենք մեր սգահանդէս ազատ տօնէանք ...

— Շատ աղուոր մի առաջարկ, հնկեր Հակոբ, գալիք տարի նկատի կ'առնուի ուրիշ բաներու հետ ի միասին ...

— Այս պարզ եւ օգտակար առաջա՞րկն ալ մերժեցին այդ մարդիկը եւ չմիացան մեզի Սգահանդէս տօնախմբելու: Վայ մեզի, հիմա ինչ պատասխան պիտի տանք Քորէացիներուն:

Մարդիկը մեր որոշումին կը սպասէին՝ ան չուշա ... Կ. ՊԵՏՈՒՇ

փիս, մատներուս ու կարծես ինծի կ'ըսէր· — « Նա, ահա այսպէս, զարկդ կ'ըլլայ անվրէպ, հատու , վաւերական ... »

Ոտքի ձայն : Ապա քթի տակէ թեթեւ մռընտուք մը:

Ես կպայ ժայռին, չունէի բռնած՝ դանակը պինդ սեղմած ափիս մէջ ։—

Ան էր, Աբէլ Հասանը: Հուժկու, թիկնեղ, ահարկու: Ճչմարիտ գողիաթ մը որ մութին մէջ կը քալէր անհոգ, անկերպարան, սուլելով :

Հասաւ քովս, ճիշդ մօտս: Անզգալաբար դուրս նետուեցայ թաքստոցէս ու մութին մէջ դանակս ուժգնին փարատեցի դէպի կուրծքը :

Ափսոս, հարուածս իր նպատակին չհասաւ : Դանակս խրեցաւ աջ թեւին լայն թեղանիքին մէջ եւ վերէն վար երկու մասի բաժնեց զայն :Մութին մէջ կրցայ նշմարել որ, սեւ գիծ մը իր դաստակէն երկարեցաւ դէպի վար ձեռքին մատները: Անտարակոյս վիրաւորուած էր :

Աբէլ Հասանը այս անսպասելի անակնկալէն չուարած՝ «ա՛յ» մը հառաչեց ու փորձեց ձեռքը տանիլ ատրճանակին: Ես ժամանակ չտուի իրեն: Աւելի պաղարիւն ու հաստատ՝ երկրորդ հարուածս հասցուցի: Ո՞ւր կառչեցաւ դանակս՝ չեմ դիտեր, միայն այնքանը տեսայ որ իր աղիքները դրեթէ ամբողջութեամբ դուրս կախուեցան: Ինքը կայծակէ զարնուած կաղնիի մը պէս երերաց ու ապա փռուեցաւ գետինը նեղ ճամբուն վրայ :

Գործս վերջացած էր· կը մնար անհետացնել սատակը:

Զեռքս դեռ ամուր բռնած դանակը՝ խրեցի գօտիս մէջ ու ծռեցայ վերջին գործողութիւնը կատարելու: Ոտքերէն բռնած՝ փորձեցի եռեւէս քաշել, երբ յանկարծ, ուսիս վրայ զգացի թեթեւ հպանք մը: Սարսափահար եռիս դարձայ :— Ով զարմանք , քովս կանգնած էր Աւօն իր երեք ընկերներով:— « Վարձքդ կատար, տղաս», ըսաւ մէկը, որ կը կոչուէր Զորեպան Պլօ (բուն անուն Զիւտր Պաչօ) ու ճակատս համբուրեց: «Հի մա ալ տղամարդ կրնանք կոչել քեզ,—ըսաւ Աւօն ու նոյնպէս ջերմօրէն ողջագուրեց զիս: Միւսները հետեւեցան իր օրինակին ու դովեցին քաջագործութիւնս:

Ես զերազանցապէս գոհ էի եւ հպարտ: Բէլ կամ Աբէլ Հասանի պէս հրէշ մը դժեռնած էի, ալ ո՞վ կրնար կասկածիլ իմ քաջութեանս վրայ :

Սատակը տարինք մօտակայ ժայռի մը բարձունքը, եւ ձորը գլորեցինք: Աւօն չուզեց որ անոր պիղծ մարմինը Եփրատի ջուրերուն յանձնուի:

Վերադարձանք քաղաք, եւ ամէնքս ալ մէկ մէկ անկիւնէ մեր տեղերը հասանք անվտանգ :

Տուն մտայ, տանիք բարձրացայ: Ամառ էր , օդը տաք՝ երկինքը պայծառ, եւ աստղածորան : Անկողինիս մէջ կռնակի վրայ երկարած՝ կը դիտէի յարդդողը ու կը փորձէի համբել աստղերը : Մասնաւոր գոհունակութիւն մը կը զգայի: Կը նմանէի աղքատ տկլոր մարդու մը որ յանկարծ մեծ գանձի մը կը տիրանայ: Քուն չունէի, ուրախութիւնը համակած էր ամբողջ էութիւնս :

Մէկ միլիոն անմահ, արդար եւ կորուսեալ աստղերուն դիմաց՝ այս մէկին խաւարումը, իրօք սփոփանք մըն էր լինձի համար, լինձի այնպէս կը թուէր թէ հայրս, մայրս, քոյրերս ու ծանօթներս դիմացս կանգնած՝ հրճուանքով ու հպարտութեամբ կը դիտէին եւ կ'օրհնէին զիս ...

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Աղքիւր ևայեադևերու

Մարմնագեղ լո՛յծ ջըրանոյշներ
Աւազանին մէջ հսկայ,
Իրենց իրանն են հանգուցեր
Հըրէշներու՛ գերակայ :

Կը ժայթքէ ջուրն հնչեղ ու զով
Աղբիւրներէ՛ առնքեր ,
Իրկունին մէջ մեղմ շոյելով
Փարթամ կողերն ու ծիծեր :

Եանճի զինուորն իր ընկերոջ
Դարմած՝ «O. Kay» կը հծծէ ...
Ու կը ժպտի լուսաբողբոջ
Իր շրթներով սատափէ :

Երկինք ու հող կ'այրին յորդուն
Զարթօնքին մէջ գարունի ,
Ու ևայեադներն իրենց սիրոյն
Կը փարին ա՛լ աւելի :

Ջուրի Ուժերն իրենց կարշնեղ
Բազուկներուն մէջ առած,
Կ'ըմբոշխնեն սէ՛րն հըրաշագեղ
Հըրայրքի մէջ բոցարծարծ :

Կը սուլէ հովն, ու կը պատռին
Ջուրի հիւսկերը հատ հատ,
Լայն բաւալով ուսերն անգին՝
Նայեադներուն սիրակաթ :

Մին կարծէք իր կուրծքն է աղուոր
Ցանճնած հովո՛ւն անտարբեր,
Որուն վրայ ձեռք մը հըզօր
Կը ցանէ լո՛յս ծաղիկներ :

Ու երկրորդ մ'ալ իր ծամերուն
Փակած է փունջը բեհեզ ,
Որուն խորհին վիզն իր սիրուն՝
Կը գծուի ձի՛ւն թեւի պէս :

Հըրապարակն այս իրիկուն
Լոյս առագաստ է դարձեր ,
Ուր դուն կ'ապրիս ձեր սէրն անհուն ,
Ո՞վ թարմագեղ ևայեադներ :

Հռոմ, 14 Ապրիլ 1952 ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Փարիզահայ ծանօթ նկարիչ Զարեհ Մուրադեան ցուցահանդէս մը պիտի բանայ Միլանի մէջ (Galleria Gussoni, 41 Via Manzoni) 7 Մայիսէն մինչեւ 16 Մայիս :

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

«ՅԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Նկատելով որ Միլըը այդ օրը խօսած էր իր գործակալներէն մէկուն հետ, նամակը պիտի դանուէր նոյն օրուան նամակներուն մէջ: Լաւագոյնը պիտի ըլլար կեդրոնատեղի երթալ եւ աչքէ անցընել «Օֆլակ 17» հասցէով եւ «Ֆրէտ»ի ուղղեալ նամակները: «Օֆլակ 17»ը մեծ կայան մըն էր ուր կային 500 անգլիացի սպաներ, ինչպէս նաեւ ռուս, ֆրանսացի եւ լեհ սպաներ: Երկու պաշտօնեաներու հետ սկսանք նամակները աչքէ անցընել: Շատ դժուար գործի մը մէջ էինք մը - տած : Այդ օրը ոչինչ կրցանք դտնել: Յաջորդ առտու դարձեալ գործի սկսանք: Այս անգամ Փոն - թիւի մեղի կ'ընկերանար: Այդ օրը «Ֆրէտ»ներու ուղղուած կամ միայն «Ֆ» սկզբնատառով գերի - ներու ուղղուած 37 նամակներ գտանք :

— Հիմա պէտք է մէկիկ մէկիկ բանալ այս նամակները, ըսաւ Փոնթիւի :

Պաշտօնեաներէն մէկը կը բանար պահարան - ները, իսկ միւսը նախ տաք արդուկի մը կ'անցընէր թուղթին վրայէն եւ յետոյ քիմիական ներկով մը կը գծէր թուղթը: Մինչ այդ ես ալ կը կարդայի նամակները: Բոլորն ալ դրեթէ նոյն պարունակութիւնը ունէին: « Լաւագոյն մաղթանքներ , չուտ վերադարձ· յաւիտենական սէր եւ ընտանեկան լուրեր » :

— Գտայ, դուչեցի յանկարծ : Փոնթիւի խո - կոյն քովս վազեց: Սկսայ բարձրաձայն կարդալ ·

— «Անցեալ օր մթերանոց դացած էի, փաթրօնդ չատ նեղուած էր: Հուայթհօլի (վարչապետարան) մասին խօսեցաւ եւ ըսաւ թէ չատ անկանոն վիճակ մը ունի, «կարծես թէ ցուլ մը մտած ըլլար սնահեղէնի խանութ մը» այդ վիճակը ու - նին գործերը: Ամէն բան տակնուվրայ եղած է · ինչ դժբախտութիւն մանաւանդ երբ ան կը սպասէ կարեւոր յաճախորդի մը այցելութեան :

Նամակը կը չարունակուէր եւ նամակագիրը ուրիշ լուրեր կը հաղորդէր իր եղբօրը: Սակայն իմ ուշադրութիւնը գրաւած էին «կարեւոր յաճախորդ» բառերը: Մեզի ծանօթ էին գերման լրտեսական վարժարաններու մէջ ուսուցուած մեթոտները: Միջոց մը հետեւած եմ իրենց դասընթացքներուն, (անգաղտնապահութիւն պիտի ըլլար մանրամասնութիւններ տալ այս մասին), եւ դիտեմ թէ ինչպէս կը մարզուին ապագայ լրտեսները: Ցիչեցի նամակներու մասին լսած մէկ դասախօսութիւնս: Ուսուցիչը մեզմէ պահանջած էր գոց սովիկ կարդ մը սովորական բառեր, որոնք բոլորովին տարբեր նշանակութիւն ունէին: Օրինակ, «գործաւոր» բառը կը նշանակէր «դեսպան»: Մեր թղթակցութեանց մէջ երբեք դեսպան բառը պիտի չգործածէինք :

« Տնօրէն» կը նշանակէր նախարար, « տոմ - սակավաճառ» կը նշանակէր հիւպատոս, «չունե - րու մարզիչ կամ «դեղձանիկ բուծանող» կը նշա - նակէր զինուորական կցորդ, իսկ իր օգնականները կը կոչուէին պուպրիկ: Լրտեսները «ձկնորս» կը կոչէին այն անձը որ իրենց առաջնորդ պետն էր: Վերջապէս «կարեւոր յաճախորդ» կը նշանակէր « լրտեսներու պետ»... Անկէ վերջ դիւրին էր նամակը թարգմանել: «Մթերանոցը» հաւանաբար հաւաքատեղի կը նշանակէր· այսինքն փէլըթայն պանդոկը: Փաքրօնը Միլըրն էր եւ «ապակեղէն խանութին մէջի ցուլը» կը նշանակէր թէ գործերը լաւ չէին ընթանար :

— Ըսել կ'ուզեն թէ փափա փոնթիւին սկսած է խանգարել իրենց գործը, ըսաւ Ֆրանսացին մեծ գոհունակութեամբ: Բայց «երբ կը սպասէ կարեւոր յաճախորդի մը այցելութեան» ի՞նչ ըսել է :

— Ըսել է թէ իրենց պետը Անգլիա պիտի դայ :

— Գիտեմ, սակայն ինչո՞ւ նամակին մէջ այդ մասին կըզրէ : Թերեւս այս ալ ուրիշ խաղ մըն է: Միլըը եւ ընկերները նեղ կացութեան մատնուած են եւ այս կերպով կը հրաւիրեն իրենց պետը որպէսզի Անգլիա դայ :

Փոնթիւի հրամայեց որ նամակը դարձեալ դոցուի եւ Գերմանիա ղրկուի, մեծ զարմանքի մատնելով երկու պաշտօնեաները: Ֆրանսացին գոհացաւ իր տեսրակին մէջ արձանագրելով զիրին անունն ու հասցէն. «Մատանագետ Ֆ. Է. Քոլինկս, «Օֆլաք 17» եւ ըսաւ .

— Այս անունով ղրկուած բոլոր նամակները պէտք է տեսնեմ :

Փոնթիւի մոռցած կ'երեւէր արդը եւ այժմ իր ամբողջ ուշադրութիւնը կը կեդրոնանար « կարեւոր յաճախորդ»ին վրայ :

(Շար.)

ման սպասկոյքի մը վերակազմութեան :

Եւրոպական բանակի դաշնագրին տեւողութիւնն ալ չէ ճշդուած, թէեւ 50 տարի առաջարկողներ կան: Չէ որոշուած նաեւ այն քաղաքը ուր պիտի գործէ եւրոպական բանակին վարչէ մարմինը :

Այս քաղաքական եւ մասնագիտական խնդիրներէն զատ, կա՛յ Մակուայի վերջին առաջարկը— միացում Գերմանիոյ երկու չրջաններուն : Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ այս մասին, կացութիւնը մեծ փոփոխութիւն մը կրած պիտի ըլլայ: Ա. Մխութեան առաջարկէն ի վեր, գերման կուսակցութիւնները ճնշում կը բանեցնեն Տոքթ. Ատընաուըրի վրայ, որպէս զի օրէնք յանձնառութեան տակ չմտնէ եւրոպական բանակի մասին, այլ սպասէ Ժողս Մեծերու բանակցութեանց արդիւնքին :

× Ջօր. Այզընհաուըը ճաշի հրաւիրուեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին կողմէ : Ընդունելութիւնը տեւեց երկու ժամ: Ներկայ էին նաեւ 75 թղթակիցներ : Այս առթիւ յայտարարեց.

— «Մենք երարու քով չեկանք դինակցութիւններ կամ ուրիշ դաշնի մեթոտներ քննելու համար, այլ խորհեցանք թէ ինչ կրնանք ընել, եւրոպայի խաղաղութիւնը ապահովելու համար : Ես անձնապէս ամենամեծ վստահութիւնն ունիմ թէ մեծ դէպքերու նախօրեակին կը գտնուինք, թէ լաւագոյն հանգամանքներ չրջան մը կը բացուի ամէնուս համար եւ թէ պիտի ապրինք խաղաղութեամբ եւ բարօրութեամբ »:

× Ֆրանսայի Ազգ. Պաշտպանութեան նախարարը , պ. Փլեւէն, տեղեկացուր մը պատրաստած է, որուն համաձայն 830 միլիառ ֆրանք պիտի ծախսեն 1952ին, 12 զօրաբաժին եւ 27 օդատորմիղ պատրաստելու համար: Այս ծրագրին գործադրութեան համար 170.000 միլիոն ֆրանքի օգնութիւն մը կը սպասեն Մ. Նահանգներէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁԱՓՈՆԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐԸ մեծապէս կը զբաղեցնեն Մ. Նահանգներու քաղաքական չրջանակները: Շաբաթ օր ալ բացառիկ միջոցներ ձեռք առուած էին, ի նախատեսութիւն նոր դէպքերու: Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, Մայիս 1ին եօթը հոգի սպաննուած , 1350 — 1800 հոգի վիրաւորուած են (759ը ոստիկան): Ձերբակալուած են 250 հոգի: Երէկ մանաւանդ պաշտպանուած էր կայս. պալատը, սահմանադրութեան տարեդարձին առթիւ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մեռազադրգական հաստատութեանց 650.000 բանուորներուն գործադուլը վերջացաւ, նախազահ Թրումընի մէկ ստիպողական կոչին վրայ: Բանակցութիւնները պիտի չարունակուին :

ՔՈՐԷԱՑԻ զինազադարի մասին Դաշնակիցներուն առաջարկած նոր պայմաններն ալ մերժուեցան կարմիրներուն կողմէ : Կը սպասուի հակառաջարկներու :

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ համար 700 միլիառ ֆրանք նախահաշիւ մը ներկայացուած է Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդին, գործածելի՝ երեք տարուան մէջ: Մորհրդարանը միայն հինգ միլիառ քուէարկած էր այս տարուան համար, իսկ 1951ին տրամադրելի կը մնայ երկու միլիառ :

ՍՊԱՆԻՈՑ դիկտատորը, զօր. Ֆրանքօ, հրամայեց անմիջապէս ազատ արձակել 30.000 բանտարկեալներու աւելի քան մէկ երրորդը, Մ. Հադորդութեան համագումարին առթիւ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ օդանաւ մը չարդուխչուը եղաւ Պրազիլիոյ մէջ: Ցիսուն ուղեւորները կորսուած կը համարուին :

ԳԻՆԵՐՈՒ ԱՆԿՈՒՄԸ փութացնելու համար , կառավարութիւնը որոչեց արգիլել «պարտադրեալ գիներու» դրութիւնը: Գիներու մեծագոյնակ վաճառականները որոչեցին 2 ֆր. զեղչել մէկ լիարի վրայ: Իրենց մասնաճիւղերն ալ զեղչեր պիտի կատարեն:— Մեծագոյնակ վաճառականն գիները իջեցած են բոլոր երկիրներուն մէջ :

5 % ՌԱՆԹԸ (1949) 90 ֆրանքի բարձրացաւ յանկարծ, ինչ որ բացառիկ երեւոյթ մը կը համարուի: (Ինը ֆրանքի բարձրացում երկու ամսուան մէջ) :

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ֆլանտէն, որ ընտրութեան իրաւունքէն զրկուած էր, իբրեւ գործակից Գերմանիոյ, իր թեկնածութիւնը դրած է Վերակոյտի ընտրութեանց առթիւ: Իր ընտրութենէն կամ ձախողումէն կախում ունի ուրիշ իրաւադուրկներու պարագան :

ՀԻՄ. ԱՓՐԻԿԷի բնիկներուն մուտքը պիտի սահմանափակուի Ֆրանսայի մէջ :

ԶՐԻ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ պիտի դադրի Անգլիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք ընկերային ապահովութեան օրէնքին փոփոխման :

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ կատարեալ համաձայնութեան մը յանգած են Աֆէնքի մէջ, ինչպէս յայտարարեցին երկու երկիրներուն վարչապետները :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍՊԱՏՈՂ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, Variétés Casinoի մէջ (La Canebière), *Մարսէյլ* :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան , հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի:

Նախագահութեամբ Բժիշկ Յ. ՍԻՒՐԻՀԻՍԱՐ - ԼԵԱՆի ,

Կը խօսին՝ Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ (Վիէննայի ուխտէն), Պ.Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Պ. Վ. ՕՇԱԿԱՆ (յանուն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան)

Մուտքը ազատ է

Հայ Արեւորդիներու

ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 4ին, կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Théâtre Verdiի ընդարձակ սրահին մէջ (Rue d'Alger): *Պիտի մասնակցին Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր Արեւորդիները, Թեւիկները, զայլիկները եւ Փարիզի Արեւորդիները :*

Ցորեկեւութական փառատօն

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 75ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

Կիրակի, 4 Մայիս ժամը ճիշդ 3ին, Mutualitéի *մեծ սրահին մէջ : Բարձր Հովանաւորութեամբ կրթական նախարար Պ.* ANDRÉ MARIEի :

Վասպուրականի հերոսամարտին

37րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԻ Ծ. Վ. ՄԱ - ՆՈՒԿԵԱՆի եւ Dr. BERNARD LAFAYի

Պիտի խօսին.— Հ. ՍԱՀԱԿ Տ. ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ, Յ. ՊՕ - ՂՈՍԵԱՆ, Ղ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ , Ա. ՍԱՖՐԱՍՏ - ԵԱՆ եւ Ն. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ :

CERCLE MILITAIRE (Place Saint-Augustin)

Կիրակի 4 Մայիս, ժամը 15էն կէս գիշեր

La Fanfare de la Garde Républicaine de Paris :

Գեղարուեստական նուրբ ծրագիր

Մատնակցութեամբ Լիտի Տէմիրճեանի :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱԿՆ ԵՒ ԱԿՆՑԻՆ

ՍՏՈՒԱՐ ՀԱՏՈՐ ՄԸ ԲԱԶՄԱԿՈՂՄԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ, 1060 ՄԵԾԱԴԻՐ ԼՈՋԵՐՈՎ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ : Հաւաքեց՝ Առաքել Քէչեան: Խմբագրեց՝ Մկրտիչ Պարսամեան, Փարիզ , 1952: Գին 10 տոլար : Դիմել Մ. Պարսամեան գրատուն, 46 rue Richer, Paris (9):

Հրատ. Ամերիկայի Ակնոյ Հայր. Միութեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարաքէշի (Մարոք) մէջ վերջերս մեռած Տիկ. Ալիս Սարսորեանէ (Պոլսեցի) ազգականները: Վախճանեալ տիկինը քոյրն է փաստաբան Յրէտ. Չէքիի , 1918ին ամուսնացած Պոլսոյ մէջ: Ուղղակի ժառանգորդ չունենալով իր Պոլիս, Եգիպտոս եւ Ֆրանսա գտնուող ազգականները գրեն Պ. Յարութիւնեանի 212 Bld. de Lorraine: Casablanca (Maroc) :

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ՀՈՒՏԻ ՀՐԱՆԴԻ

ՄԻԱԿ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 6ին իրիկունը ժամը 8.30ին Salle d'Ienaի *մէջ*, 10 Ave. d'Iena: *Մասնակցութեամբ հայ եւ օտար ծանօթ արուեստագէտներու , դաշնակով , ջութակով եւ թաւջութակով :*

Տոմսերը կարելի է ճարել Restaurant Elmas , 11 rue Buffault , Paris (9) métro Cadet:

Զինքը տեսնել չփափաքողները կրնան նոյն հաստցէին դիմել :

Տոմսերու համար դիմել.— Restaurant Diamantaire, 60 rue Lafyette Paris (9): Restaurant Koparanian (Taverne Maubeuge), 6, rue Maubeuge , Restaurant «Lilas», 24 rue St. Lazare, Alimentation «Hratchian» 6, rue Lamartine: Alimentation «Massis» rue Saulnier :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Գրիգոր Եաղուպեան, բնիկ Ուշագի, (Իմիրի չրջան): Հօրը անուն Յակոբ, մօր՝ Չիմբրիէթ: Երեք եղբայր ունի, Մելքոն , Միհրան եւ Կարապետ: Քոյրը՝ Փոլանթի, Աւստրալիա եղած է երկար տարիներ, ո՛ր քաղաքը գտնուիլը չեն գիտեր: Իմացնել իր ազգականին՝ Գրիգոր Կարապետ Փափազեանի, 6 rue de la Butte, Մարսէյլ: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Ընկեր Կարօ Եփթակոնմիտէն եւ Արամ խումբը՝ կիրակի ժամը 16ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, սովորական հատաքառեղին :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 6ին, ժամը ճիշդ 21ին, Le Palet d'Or մէջ (80 La Canebière): *Վիճաբանութիւն հետեւեալ նիւթին վրայ,— «Արուեստը ազա՞տ պէտք է ըլլայ»: Թեր կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, դէմ՝ Վ. ՕՇԱԿԱՆ :*

ԳՐՔԵՐՈՒ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ

Հ.Յ.Դ.Պոմոնի-Զաւարեան ենթակոմիտէն կազմակերպած է 50է աւելի արժէքաւոր դրքերու վիճակախաղ : Շատ մը հատորներու կարգին կան՝ Ա. Ահարոնեանի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, Շ. Մխսեքեանի, Վ. Նաւասարդեանի, Շ. Նարդունիի, Կ. Փորտուկեանի, Էլ. Բիւզանդի գործերէն: Ինչպէս նաեւ մէկ տարուան բաժանորդագրութիւն «Ցառաջ»ի , «Հայ-Բոյժ»ի եւ Նոր Սերունդի ամսաթերթ «Հայաստան»ի :

Հատորը պիտի յատկացուի Պոմոնի մէջ գրադարան ընթերցարանի մը հիմնարկութեան :

Վիճակախաղը պիտի կատարուի յարդանքի երեկոյթի մը ընթացքին, նուիրուած ողբ. Լ. Շանթի, Ռուբէնի եւ Գ. Իսկեանի :

Հեղինակ ընկերներէ կը խնդրուի օրինակներ ղրկել իրենց գործերէն :

ԵՐԵՒԱՆ - ՆՈՐ ԱՐԼԻՇ, 46—51 հատցէաբնակ Նիկողոս Փապուճեանէ եւ քրոջմէն Անտոյին, նամակներ կան Ձորճ եւ Ծպղիկ Թօրթօրի , Աբրահամ Նահապետեանի եւ Կարապետ Աւետիսեանի համար : Դիմել վեր. Յ. Ն. Ղազարոսեանի, 7 rue Papère, Marseille (I):

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԼ ՔԱՂԱՔԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Մայիս 1ին հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Ա. Ահարոնեան սրահներէն մէկը : Կը դասաւանդուի հայերէն, հայոց պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն, ուսուցիչը՝ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Արձանագրութեան համար դիմել Ահարոնեան սրահէն, 26 rue des Convalescents, երկուշաբթի իրիկունները ժամը 8ին :

ԲԱՆՈՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Chemisiers եւ robes կարող, իրենց տան մէջ աշխատելու համար կ'ուզուին վարժ բանուորուհիներ : Դոհացուցիչ վճարում:

Դիմել Mr. Bakerdjianի, 5 rue Ordener, Paris (18), métro Max Dormoy:

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւականութեան , ստացողին համար :

ՁԵՐ ՍՈՒՐՃԸ

ՁԵԶԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Մասնաւորապէս աղացուած արեւելեան սուրճ

Aux Cafés - San Marco

3 Rue Paul Baudry, Clamart,

(Խանութը բաց է նոյնիսկ կիրակի օրերը Fourche*ի չուկան) :*

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարսանեկան չաքարները (dragées) *ամէն տեսակ անուշեղէն եւ մրգեղէն* (desserts)

30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82

եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 փր · , Տար · 2200 , Արտ · 3000 փր ·

Tél. GOB. 15-70 Գինը 10 փր · C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 6 MAI 1952 Երեքշաբթի 6 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6755 · Նոր շրջան թիւ 2166

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ՈՒՆԷԻՆՔ ԵՐԷԿ, ԵՐԲ...

Երբ կը խօսինք «Ճիչատակարաններ»ու մասին, բացառիկ՝ հիմնական պարագայ մը կը զբաղեցնէ մեր միտքը :

Իւրաքանչիւր Հայր· Մխիթիւն երբ կը ձեռնարկէ իր երբեմնի ծննդավայրը, քաղաք մը կամ ամբողջ շրջան մը ներկայացնել, անշուշտ պիտի ունենայ որոշ ծրագիր մը :

Այս տարբերական պարագան չի կրնար անտեսել նոյն իսկ անհատ մը, եթէ այդ աշխատանքը կատարել իր նախաձեռնութեամբ :

Այդ ծրագրին հիմնական մասը պիտի կազմէ հետեւեալ պարագան .

— Ի՞նչ ունէինք երէկ, երբ թշնամին կ'անճոռնէր ամբողջ ժողովուրդ մը, իր չէն բոյներուն մէջ: Արմատախիլ ոչնչացնելով ամէն բան :

Ուրեմն, լիովին պատկերացնել ամէն մէկ շրջանի երէկն ու այսօրը: Անոր համառօտ պատմութիւնը եւ իրական վիճակը՝ 1915—1922էն ետք: Եւ ապա Հայաջինջ Սարսափները՝ կարելի եղածին չափ ընդարձակ, վաւերական մանրամասնութիւններով :

Պարտք սեպեցինք յատկապէս ծանրանալ այս կէտին վրայ, աչքէ անցընելով չարք մը հրատապ կէտեր :

Կարդ մը դիւրքեր յաւելեալ եւ ճոխացեալ մանրամասնութիւններ կը պարունակեն այս կամ այն գիւղի, քաղաքի և նահանգի անցեալ պատմութեան մասին, — ետ երթալով մինչեւ հեռաւոր դարեր :

Անշուշտ գնահատելի է այս աշխատանքը , մանաւանդ երբ կը կատարուի ձեռնհասօրէն :

Բայց չատ բան կը կորնչէ իր արժէքէն երբ երկրորդական տեղ կը տրուի այդ նոյն շրջանին ժամանակակից պատմութեան: Անոնց դլխուն պայթած ահաւոր փոթորիկին :

Ներելի չէ Հայաջինջ Սարսափները արձանագրել « ի միջի այլոց», ո՛ր շրջանին ալ վերաբերի ծրագրուած հրատարակութիւնը :

Անհամար յուշեր, տեղեկագիրներ, ականատեսի վկայութիւններ եւ նկարագրութիւններ հրատարակուեցան վերջին 37 տարիներու ընթացքին: Ոչ միայն հայերէն ,այլեւ օտար լեզուներով: Նոյն իսկ թուրքերէն եւ արաբերէն :

Միայն թերթերու մէջ տպուած դրուագները ամբողջ մատենադարան մը կը լեցնեն: Աւելի քան տեղ բռնելով քան առանձին հատորները :

Տարիներ առաջ, կը թելադրէինք ընդհանուր Ճիչատակարան մը կազմել այս ցիրուցան հրատարակութիւններէն, ազդ· մարմնի մը միջոցաւ: Ուրիշներ ալ ձայնակցեցան, գործնական թելադրութիւններով :

Դժբախտաբար ծրագիրը մնաց թուղթի վրայ : Հայր· Մխիթիւնն ալ ուշ արթնցան, կամ գործի ձեռնարկեցին անջատ - անջատ:

Այդ հրատարակութեանց մէջ հատորներ կան որոնք լաւ խմբագրուած են, եւ կը ներկայացնեն ամբողջական պատկերը իրենց շրջանին մէջ կատարուած տեղահանութեան եւ նախճիրին :

Ուրիշներ խճողուած են չափազանց տեղական եւ անհատական մանրամասնութիւններով, իսկ հիմնականը մնացած է կիսակատար :

Կան հատորներ ալ որոնք մէկէ աւելի հեղինակներ ունեցած են: Իւրաքանչիւրը իր պարտքը կատարած է համաձայն իր նախասիրութեան , ճոխացնելով հատորը :

Բայց, Արհաւիրքին պատմութիւնը արձանագրուած է չատ համառօտ :

Այսպէս , չքեղ հատոր մը, «Արձագանգներ Ամիդայի», մանրամասնօրէն կը նկարագրէ 1895—96ի ջարդերը· իսկ 1915ի Սարսափներու մասին չէ կրցած ուրիշ բան ճարել եթէ ոչ ժժդոյն տեղեկագիր մը եւ ականատեսի մը վկայութիւնը :

Կարելի՞ էր ապացուցանել թէ վկաներ կը պակսէին Տիգրանակերտի մնացորդացին մէջ :

Անդամ մը եւս կը յիշեցնենք բոլոր Հայր· Մխիթեանց ,—

Տարիներուն հետ, պիտի կորսնցնէք թանկագին պատեհութիւնները :

Վաղը ի զուր պիտի փնտռէք կենդանի վկաները եւ վաւերական վկայութիւնները :

Շ·

ՏՈՄՍԵՐ

ԶՐՈՑՑ «ԿԱՐՄԻՐ»ի ՄԸ ՀԵՏ

— Ի՞նչ կարծիք ունիս օրուան կացութեան մասին, ընկեր Փոթորիկ ...

— Կացութիւնը չատ լաւ է ...

— Այսի՞նքն ...

— Քորէայի զինադադարը ջուրը իյնալու վրայ է: Գերմանիոյ մէացման խնդիրը տակաւին չատ ջուր կը վերցնէ: Զինաթափութիւնը՝ պղտոր ջուրին մէջ ձուկ որսալու պէս բան մըն է: Սթալինի վերջին հաւատամքը թէ պատերազմ չկայ՝ պաղ ջուր մը լեցուց քու բարեկամներուդ գլխուն..

— Այդ որքան ջուր, սիրելիս: Քէօ վախնար որ ջրհեղեղ մը կը պատահի ու մարդկութիւնը կը խեղդուի ...

— Ոչ, ոչ, Աստուած օրերը աւելցնէ մեր մե՛ծ «հայրիկ»ին: Իր չնորհիւն է որ մարդիկ օր ու արեւ կը տեսնեն ...

— Ես բոլորովին հակառակը լսած եմ: Ինքը, իբրեւ Արեւ, աստուերի մէջ ձգեց մեր ճանչցած արեւը :

— Պատերազմ պիտի ըլլա՞յ թէ ոչ :

—«Հայրիկ»ը ,անցեալ օր ,ըսաւ թէ պատերազմը մօտ չէ: Հասկցա՞ր թէ ինչ ըսել ուզեց ...

— Այդ մարդուն խօսքերէն բան չեմ հասկը - ցած մինչեւ այսօր: Լաւ, ի՞նչ ըսել ուզեց ...

— Մտիկ ըրէ: Ըսել ուզեց որ ինք ամէն միջոց ձեռք առած է որ պատերազմ չըլլայ ...

— Այսինքն ի՞նչ միջոցներ ձեռք առած է :

— Վայրկեան մը առաջ բացատրեցի, բայց , դլուխդ հատ է, չհասկցար: Նորէն կրկնեմ ... Քորէայի մէջ զինադադար կնքուելու չէ, որպէս զի Ամերիկան եւ իր ընկերները յոգնին, սպառին եւ պատերազմի մասին չմտածեն: Օ՛ր մանկան պէտք է երկու մասերու բաժնուած մնայ , որպէս զի Դաշնակիցները իրենց յոյսը այդ երկրին վրայ դնելով պատերազմ մը չսպասեցնեն: Զինաթափութիւն պէտք չէ ըլլայ, որպէսզի բանուորներու եւ դիւրացիներու հայրենիքը զօրանայ եւ պաշտպանէ մեղկպէտներուն իրաւունքները: Մէկ խօսքով, աշխարհը տակնուվրայ կացութեան մը մէջ պէտք է ապրի, որպէսզի մարդ պատերազմի մասին չմտածէ ...

—Ուրիշ հարցում ,— Ձեր ակնարկած «հայրիկ»ը յաւ չընե՞ր եթէ քիչ մը իր ահմանները մէջ կծկուի եւ ասոր անոր դործին չխառնուի ...

— Ճիմարներ, չնորհակալ եղէք որ մարդը իր բանը, դործը ձգեր՝ ուրիշներուն տունը կարգի կը դնէ: Ապերախտներ :

— Դո՞ւն որ օրուան կը սպասես , չերթա՞ս ...

— Հոս քանի մը դործեր ունիմ: Նայինք հինդ, տասը տարի վերջը, կարելի է: Աւելի չի - տակը բսե՞մ , մեղկպէտները հոս մնալու են՝ ձեղկպէտները մարդ ընելու համար: Ես դացի, դո՛ր...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

« ՎԱՊՈՒՐԱԿԱՆ » ԵՒ «ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ»

Մխիթեան օրուան հանդիպելով հանդերձ, — կիրակի — մեծ յաջողութիւն դուան երկու տօնակատարութիւններ , Վասպուրականի Հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը եւ «Դպրոցասէր »ի 75ամեակը :

Հերոսամարտին ոգեկոչումը տեղի ունեցաւ Cercle Militaireի վարի սրահին մէջ, որ ամբողջութեամբ լեցուած էր :

Այս առթիւ պատրաստուած էր դեղեցիկ յայտադիր մը, թէեւ քիչ մը չատ խճողուած: Հանդէսին պատկառանքը կ'ուելցնէր Փարիզի Garde Républicaineի նուագախումբը, որ մնաց մինչեւ 4—7.30, պաշտօնական մասին լրացումը, ժամը չարք մը քայլերգներու հետ երկու անդամ նուագելով «Բամ Փորտոան»ը, մեծ յաջողութեամբ : Տօնակատարութեան դլխաւոր նորութիւններէն մէկն էր չարք մը հերոսամարտներու չարժանկարը, որ խոր տպաւորութիւնը գործեց :

Բուն հանդիսութենէն ետք, տեղի ունեցաւ պարահանդէսը, վերի ընդարձակ սրահին մէջ , մինչեւ կէս դիշեր :

× «Դպրոցասէր»ի 75 ամեակին ալ ներկայ էր խումբ մը, Mutualitéի ընդարձակ սրահին մէջ :Այս առթիւ եւս խօսուեցան Ֆրանսերէն եւ հայերէն ճառեր: Ցայտադիրը կը պարունակէր

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ|Վտանգուա՛ծ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ԿԱՌԱՒԱՐԿԵՆ ԶՈՐՍ ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ՄԸ, ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ՔՆՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Միջազգային մամուլը յոռետես տեղեկութիւններ կը հաղորդէ երկու օրէ ի վեր :

Ինչպէս դրած էինք, յետաձգուեցաւ եւրոպական բանակի դաշնագրին նչանագրումը (առաջին ստորագրութիւնը, փառաթէ) :

Նոր տեղեկութեանց համաձայն, վերջին պահուն մեծ դժուարութիւններ ծագած են թէ Գերմանիոյ մասնակցութեան եւ թէ Մոսկուայի արձագանգի պատասխանի մասին :

Վերջին պահուն Ամերիկացիները անսպասելի ձեռնարկ մը կատարեցին, առաջարկելով որ չորս պետութեանց մարզպանները ժողով դումարեն , դերմանական ընտրութեանց խնդիրը քննելու համար :

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այս ծրագիրը առաջարկուած էր երկու չաբաթ առաջ, բայց ետ առնուեցաւ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ընդդիմութեան հետեւանքով: Ամերիկացիները այժմ կը պնդեն, փորձելու համար Մոսկուայի անկեղծութիւնը: Մանաւանդ որ, կարելի չէ եղած համաձայնիլ Գերմանիոյ վերազինման, դրամական աջակցութեան եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Արեւմտեան պետութիւնները կ'ուղէին առժամեայ պայմանագիր մը կնքել եւ ջնջել դրաման կարդուածքը, մինչեւ Մայիս 20 ·բայց համաձայնութիւն չդոյացաւ :

Միւս կողմէ, արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնն ալ դժուարութեան մատնուած է, վասն զի խորհրդարանը , նոյն իսկ վարչապետին կուսակիցները ուժդնօրէն կը մերժեն մասնակցիլ Եւրոպայի պաշտպանութեան :

Հետազիրները կ'ըսեն թէ Ֆրանսա եւ Անգլիա վերապահ դիրք մը բռնած են ամերիկեան առաջարկին առթիւ, բայց եւ այնպէս պիտի խորհրդակցին , մինչեւ եզք մը դտնելու համար: Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ առաջարկուած ժողովը պարզապէս պիտի ծառայէ աւելի ձգձգելու արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը, ուրիշ խօսքով եւրոպական բանակի ծրագրին դործադրութիւնը: Եւ որովհետեւ Մ· Նահանդներուն խորհրդարանը իր նիստերը կը դադրեցնէ Յուլիսին , կը վախնան որ առաջարկուած Գերմանիոյ բանակցութիւնները ուժդնուին մինչեւ 1953 Յունուար, երբ կը վերաբացուի խորհրդարանը :

Շատ մը մասնագէտներ հաւատք չունին որ իրականանայ եւրոպական բանակի ծրագիրը : Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ նոր ձգձգումները մահացու հարուած մը պիտի տան ամբողջ ծրագրին:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ· Ռ·Շուման անցեալ չարթու յայտարարեց թէ չեն կրնար նախատեսել եւրոպական բանակի դաշնագրին ստորագրութեան վերջնական թուականը · վասն զի բազմաթիւ կարեւոր տարակարծութիւններ կը տիրեն Ֆրանսայի, Իտալիոյ, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ միւս պետութեանց միջեւ, դաշնագրին տեւողութեան, Գերմանիոյ մասնակցութեան եանց խնդիրներու մասին :

Ի՞ՆՉ ՈՒԺԵՐ ՈՒՆԻ Ֆ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան կառավարութիւնը հրապարակ հանեց զօր· Կրունթըրի կարդ մը յայտնութիւնները, Եւրոպայի դինուորական կացութեան մասին :

Զօր· Այզընհաուըրի սպայակոյտին պետը վկայութիւն տալով խորհրդարանի մէկ յանձնախումբին առջեւ, դիտել տուեր է թէ Ֆ· Միութեան ուժերը հետզհետէ կը բազմապատկուին, քանի չատով կը տարուի արեւմտեան Եւրոպայի վերազինումը: Իր կարծիքով, Ֆ· Միութեան 20 հարար օդանաւերը «ահարկու կարդութիւն» մը կը ներկայացնեն, իբրեւ չարաճուն սպառնալիք մը: Մեր ամէնէն ծանր հոգն է դիմագրաւել այդ սպառնալիքը : Նոյնիսկ եթէ ծրագրուած 4000 ռազմական օդանաւերը պատրաստ ունենանք մինչեւ տարեվերջ, Ռուսերը դերազանցութիւն պիտի ունենան Եւրոպայի մէջ, օդանաւային ուժի տեսակէտով » :

Զօրավարը 175 կը հաշուէ Ֆ· Միութեան զօրաժիններէն, որոնց 65ը զրահապատ: Աբրահամ - եակ երկիրներն ալ ունին 60 զօրաբաժին: Ռուսերը կ'աչխատին բաղնակ երկիրներուն օդանաւային ուժերը: Զօր· Այզընհաուըրի հիմնական նպատակն է փոքր, դործօն եւ խիստ տպաւորիչ բանակ մը կազմել, ճակատելու համար անակնկալ չարձակ -

(Ետքերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

դեղարուեստական բաժին մը,ինամքով պատրաստուած :

Ցաջորդով՝ երկու տօնակատարութեանց մանրամասնութիւնները :— Լ·

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐՈՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Հալէպի մեր պաշտօնակիցը, «Արեւելք», հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Քրիստոնեայ համայնքներու կրթական հոգերու մասին (8 Ապրիլ).—

Մօտաւորապէս երեք շաբաթ առաջ, Կրթական Նախարարութեան կողմէ հրատարակուեցաւ 17 Մարտ 1952 թուակիր եւ 175 թիւ նոր օրինագիծ մը, որուն կարգ մը տրամադրութիւնները կրնային համայնքներու կրթական կեանքին մէջ առեղծել անպատեհութիւններ եւ անդարմանելի դժուարութիւններ: Քրիստոնեայ բոլոր համայնքներու հանրային կարծիքը, արդար մտահոգութիւն զգաց այս օրինագրին, եւ սակայն մենք յարմար նկատեցինք լուռ մնալ եւ սպասել Բերիոյ Առաջնորդ Հօր եւ Ազգ. Իշխանութեան աշխատանքներու արդիւնքին: Նոր օրինագիծը անտարբեր չէր կրնար թողուլ մեր ղեկավարութիւնը, որ, ինչպէս կը պարզուի նաեւ Առաջնորդ Սրբազան Հօր հետ մեր մանաւանդ տեսակցութենէն, արթուն ու պաղարիւն, կը հետապնդէ գործը, լուսաբանելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններ, ու վստահելու անոնց ողջմտութեան եւ ժողովրդավար ոգիին:

Այսօր, երբ արդէն Թեմիս բարեխնամ Առաջնորդ Զարեհ եպիսկ. վերադարձած է Դամասկոս, որոշ խոստումներ ստանալէ վերջ Ն. Վ. կառավարութեան պետ զօր. Ֆաւզի Սըլոյէ, կուտանք, նոյնութեամբ, մեր տեսակցութեան արդիւնքը.—

×

ՀԱՐՑՈՒՄ.— *Սրբազան Հայր, կրնա՞ք պարզել մեզի Ազգ. Իշխանութեան տեսակէտը՝ համայնքներու եւ մասնաւոր վարժարաններու յատուկ թիւ 175 նոր օրինագրին շուրջ.*

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— 17 Մարտ 1952 թուակիր եւ 175 թիւ նոր օրէնքը երկար պատմութիւն ունի: Մօտաւորապէս տարիէ մը ի վեր, Սուրիոյ քրիստոնեայ համայնքներու հոգեւոր պետերը բազմաթիւ խորհրդակցութիւններ կ'ունենան Դամասկոսի մէջ, նախատեսութեամբ յոյն օրթոտոքս եւ յոյն կաթոլիկ պատրիարքներուն: Ժողովներուն ի պաշտօնէ կը մասնակցի նաեւ [redacted], որ Առաջնորդ Թեմին: Աւելցնեմ, որ Առաջնորդ Հայրը եւս ես ալ ներկայացնեմ այս ժողովներուն մէջ: Մեր խորհրդակցութիւնները մեկնակէտ ունէին եւ ծնունդ էին Սուրիոյ նոր սահմանադրութեան մշակումին եւ քաղաքականութեան, որ, ինչպէս յայտնի է կը դուգադիպէր 1949—1950 տարիներուն: Մեր հիմնական օրակարգը կը կազմէր ուսուցման ազատութեան հարցը:

Այս նպատակով, Հոգեւոր Պետերու ժողովը կազմած էր եօթը հոգիէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը, որուն պարտականութիւնն էր, եւ է, հետապնդել ուսուցման ազատութեան եւ յարակից հարցերու լուծումը: Վեց եպիսկոպոսներու կարգին, յանձնաժողովին անդամակցելու պատիւը ունէի նաեւ ես: Նախորդ կառավարութիւնները, Սահմանադրութեան մէջ ուսուցման խնդիրներու յատուկ տրամադրութիւնը զետեղելէ վերջ, որոշած էին նաեւ առանձին օրէնք մը հրատարակել, որ պիտի ճշդէր համայնքներու եւ մասնաւոր վարժարաններու յատուկ իրաւասութիւնները ու ձեւական մանրամասնութիւնները: Պարագաներու բերմամբ, ցարդ նման օրէնք մը չէր հրատարակուած: Այս անգամ, 17 Մարտ 1952 թուակիր եւ 175 թիւ հրամանագիր – օրէնքով մը, կառավարութեան պետ Ն. Վ. Ֆաւզի Սըլոյ կը ճշդէր վերյիշեալ վարժարաններու ազատութեան սահմանները եւ ուսուցանելու կերպերը, ինչպէս նաեւ նման վարժարաններ բանալու եւ ուսուցանելու բոլոր պայմանները:

Աւելորդ է ըսել, որ նոյն օրէնքը կը սահմանափակէր համայնքներու պատկանող վարժարաններու մեր ազատութիւնները: Հետեւաբար, որոշեցինք անձնական տեսակցութեամբ մը հարցը ենթարկել Ն. Վ. կառավարութեան պետ Ֆաւզի Սըլոյի բարձր նկատառման, նկատելով մանաւանդ, որ, նախորդ տեսակցութեան մը ընթացքին, յոյն կաթոլիկ պատրիարք Ն. Ամենապատուելիութիւն Մաքսիմոս Սայեղի խոստացած էր համայնքներու տեսակէտները եւս նկատի ունենալ նոր օրէնքի պատրաստութեան մէջ:

ՀԱՐՑՈՒՄ.— *Ի՞նչ արդիւնք տուին ձեր տեսակցութիւնները:*

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— 24 Մարտի Երկուշաբթի օրը, Դամասկոս մեկնած էինք, տեղւոյն վրայ կարգադրելու համար Ազիզիէի - Քարաքօլհանէի - ազգապատկան կալուածի վերջնական փոխանցման խնդիրը: Ինչպէս յայտնի է, երկար դատավարութենէ մը վերջ, Դատարանը հաստատած էր խնդրոյ առարկայ կալուածի եւ հողի հայապատկանը ըլլալու հանգամանքը: Այս առթիւ, նոր խորհրդակցութիւն մը ունեցանք նաեւ Հոգեւոր Պետերու հետ, եւ քննեցինք համայնքներու եւ մասնաւոր վարժարաններու յատուկ նոր օրինագիծը: Այս խորհրդակցութեանց ոգիէն հետեւանք, երկու պատրիարքներու ստորագրութեամբ ժամադրութիւն մը խնդրուեցաւ կառավարութեան պետ Ն. Վ. Ֆաւզի Սըլոյէ, 4 եպիսկոպոսներու պատուիրակութեան մը համար: Պատուիրակութեան անդամներ նշանակուեցան յոյն օրթոտոքս պատրիարքի փոխանորդ Մելեթիոս Սուէյքէ, յոյն կաթոլիկ պատրիարքի կողմէ Մոնսէնիէօր Շենիարա, Սաորի կաթոլիկներու առաջնորդ Սթէֆէ արքեպիսկոպոս, եւ Բերիոյ թեմի առաջնորդ Գեր. Տ. Զարեհ Ս. եպիսկոպոս:

Ն. Վսեմութիւնը ժամադիր եղած էր 3 Ապրիլի հինգշաբթի առաւօտեան համար, ժամը 11.10ին: Այս ձեւով կազմուած պատուիրակութիւնը, որ կը ներկայացնէր Սուրիոյ բոլոր քրիստոնեայ համայնքները, յարդանքով եւ համակրանքով ընդունուեցան Ն. Վսեմութեան կողմէ: Պատուիրակութիւնը Ն. Վսեմութեան ներկայացուց յիշեալ հրամանագիր - օրէնքի անպատեհութիւնները, եւ խնդրեց.

Ա.— Առկախել անոր գործադրութիւնը.

Բ.— Քրիստոնեայ համայնքներու կողմէ, երկու ներկայացուցիչներու պարտականութիւն տալ անհրաժեշտ փոփոխութիւնները ներկայացնելու ներկայ օրէնքին մէջ:

Գ.— Անձնական իրաւունքի — «սթաթիւ փէրսոնէլ» — նախագծի պատրաստութեան ընթացքին եւս, քրիստոնեայ համայնքներու կողմէ երկու ներկայացուցիչներ հրաւիրել խորհրդակցութեան:

Նորին Վսեմութիւնը բարեացակամութեամբ լսեց բոլոր բացատրութիւնները, եւ պատրաստակամութիւն յայտնեց ընթացք տալ ներկայացուած խնդրանքներուն:

Մեր տեսակցութիւնը, Ն. Վսեմութեան հետ, տեւեց 15 վայրկեան:

Վստահ եմ, որ Նորին Վսեմութիւնը, իր խոստումն ու հաւաստիքները ի մօտոյ գործադրութեան պիտի դնէ, զոհ Թողլով Սուրիոյ քրիստոնեայ բոլոր համայնքները: Ջատկի տօնական օրերէն վերջ, Դամասկոսի մէջ տեղի պիտի ունենայ նոր ժողով մը, վերյիշեալ եօթնանդամ յանձնաժողովին կողմէ, որուն պիտի մասնակցիմ նաեւ ես, ճշդելու համար երկանդամ պատուիրակութիւն մը, հրատարակուած օրէնքի վերաբերութեան համար:

Սուրիահայութիւնը կրնայ վստահ ըլլալ, թէ Բերիոյ թեմի Ազգ. Իշխանութիւնը աչալուրջ կերպով կը հետապնդէ գործը, բարւոք կարգադրութեան մը համար:

ԱՐԵՒԵԼՔ.— Ն. Վ. կառավարութեան պետ զօր. Ֆաւզի Սըլոյի կողմէ՝ Քրիստոնեայ համայնքներու ներկայացուցիչ եպիսկոպոսական պատուիրակութեան ցոյց տրուած սիրալիր ընդունելութիւնը, եւ, ի մասնաւորի, այն խոստումը՝ թէ նկատի պիտի առնուին ներկայացուած խնդրանքները, մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին Քրիստոնեայ համայնքներու մէջ, որոնք առքանչանքով կը սպասեն բարւոք կարգադրութեան:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Թրխական ստրկոցը

ԽՄԲ.— Ֆրանսացի թղթակից մը, Ռեմոն Քարքիէ, որ վերջերս պտոյտ մը կատարած էր Թուրքիոյ մէջ, իր տպաւորութիւնները կը հրատարակէ Թուրքիոյ մէջ, իր տպաւորութիւնները կը հրատարակէ տարակէ Matchի վերջին թիւին մէջ (3 Մայիս), թրքաճապաստ տրամադրութեամբ: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Մոսկուայի նախկին Թուրք դեսպան Սէլիմ Սարիէրի հեռագիրը,— որ Մոլոտովի հետ իր ունեցած տեսակցութիւնը կը հաղորդէր,— Անգարա հասաւ 1945 Մարտ 20ի առաւօտուն:

Ռուս նախարարը համոզիչ եւ մեղրանոյշ լեզուով մը հաւակցուցած էր թէ՝ նեղուցներու մասին կնքուած միջազգային պայմանագիրները անվաւեր են այլեւս եւ լաւ պիտի ըլլար եթէ Թուրքիա ինքնաբերաբար նկատի առնէր վերաքննութիւն մը: Մ. Միութիւնը բացայայտօրէն իրաւունքներ ունէր Վոսփորի եւ Տարտանէլի վրայ, որոնց ամէնէն տարբականն էր անոնց պաշտպանութիւնը կազմակերպել Թուրքիոյ հետ միասին: Կար նաեւ սահմանավէճ մը Կովկասի մէջ, զոր պէտք էր կարգադրել, որպէսզի խաղաղութիւնը եւ ներդաշնակութիւնը մշտնջենապէս տիրէին այդ շրջանին մէջ: 1921ին երեք նահանջներ տուած էին Ռուսերէնին, ու խորհրդային կառավարութիւնը համոզուած էր թէ Թուրքիա որեւէ անպատեհութիւն պիտի չտեսնէր զանոնք վերադարձնելու, ի փոխարէնն տեւական բարեկամութեան մը որ ապահովաբար մեծ արժէք ունէր իրեն համար: Եթէ անկարելին ենթադրելով, Թուրքիա տարբեր կարծիք ունենար, Պ. Մոլոտով կը վախնար որ 1925էն ի վեր երկու երկիրները միացնող դաշնադիրը կարելի պիտի չըլլար վերանորոգել: Իսկ ատոր հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը, ինքը՝ Մոլոտով, պիտի չկրէր ...

Այս յայտարարութիւնը հիմնուած էր Մ. Միութեան յաղթանակին վրայ: Թուրքիան հասկցաւ որ այս անգամ կռնակը պատին տուած էր:

Մինչեւ այն ատեն օձիքը ազէկ ազատած էր: Պատերազմի բոցերը դարձած էին իր չուրջ, առանց սեւցնելու, այլ ոսկեզօծելով զինքը: Երկու անգամ, — 1940ին եւ 1941ին,— խուսափած էր ռազմական պարտաւորութիւններէն, դուռ դէմ յանդիման պիտի հանդիպի զինքը Բոտսդոյ եւ Գէբմաիոյ: Ոչ ոք ճնշեց իր վրայ: Ընդհակառակն, դարպասեցին իրեն աւելի ջերմօրէն քան երբեք: Գերմանիա, Անգլիա, Ամերիկա մրցումի ելան իրարու հետ, իր քրոմն ու արմտիքը շլացուցիչ գիներով դնելու համար:

Հիթլէր իրը դեսպան ղրկեց Ֆրանց Ֆոն Փափէնը, անճարակ նայի մը, բայց վարպետ աղուէս մը: Անգարայի դիւերային նոր զբօսավայրի պարասրահին մէջ երկու կողմերու դիւանագէտները, լրագրողները եւ լրտեսները իրար կը հմշտկէին: Թուրքիան հոյակապ ճարտարութեամբ մը դործելով, միջոցը կը գտնէր ոչ յարձակման դաշինք մը կնքելու Գերմանիոյ հետ, մինչ նոյն ատեն դէնք կը ստանար Դաշնակիցներէն: Ասոր մը՝ Իսմէթ Ինէօնիւ,— Սթաթիւրքի վաղեմի զինակիցը, վարչապետէն կը վարէր այս պայծառատես քաղաքականութիւնը:

Այսուհանդերձ, այս նախկին զօրավարը սխալ մը գործած էր, ծայրայեղութեան տանելով խոհեմութիւնը: Ան երկար սպասեց որպէսզի մասնակցի յաղթանակի ցոյցին: Փափէն այն ժամանակ տասցաւ իր անցագիրը, երբ Պերլին եւ Մոլիք Հիթլէր վտուլ կուգային ռումբերու տակ: Զէզոքութեան ծուղակին մէջ ինկած՝ Թուրքիա կը հանէր ողբերգութեան վերջին արարին, առանց յաղթականներէ պէտք եղած դրաւականները ստանալու:

Եւ ահաւասիկ Ռուսիան, առանց նոյնիսկ բանակռիւ մը պահելու որ թնդանօթները լռեն, կը ներկայացնէր հաշուեցոյցը,— անդամահատում եւ զինուորական խարխոխներ Նեղուցներուն վրայ, ուրիշ խօսքով՝ մեքենական հպատակութիւն:

Մոսկուա առաջին անգամ ըլլալով իր առջեւ կը դանէր մեկուսացած եւ աննեցուկ Թուրքիա: Երբեք այնքան մօտ չէր երեւցած ապատ ծովերու երազին իրականացումը: Աչխարհը, կաչկանդուած՝ դրեթէ վերջացած պատերազմի մը վերջին ցնցումներէն, հազիւ թէ կ'անդրադառնար թէ պատմութեան ամենահին թնճուկը լուծուելու վրայ էր ...

Այսօր հարց կը տրուի թէ խնդիրը ո՞ր պիտի չանդէր եթէ Ռուսիան աւելի չտապէր եւ աւելի ճնշում բանեցնէր, եթէ խնդրելու տեղ պահանջէր եւ առաջին մերժման՝ զործողութեան ձեռնարկէր: Եալթան դեռ երկուսան պատմութիւնն էր: Բողվչեւիկեանութիւնը անմթար կը մնար, իսկ Ամերիկայի միակ մտածումն էր խորհրդային կառավարութեան աջակցութիւնը ապահովել, ճակտնի դէմ մղած պատերազմը կարճեցնելու համար: 1945ի առաջին ամիսներուն Թուրքիոյ վրայ ի գործ դրուած բռնութիւն մը անչուշտ միջամտութիւն մը յառաջ պիտի չբերէր:

Ռուսիան պարզապէս ձգեց որ կորսուի դերադոյն պատեհութիւնը: Գործելու տեղ բանակցեցաւ, Թուրքիոյ եւ Ամերիկայի հետ փոխանակեց 11 ծանուցագիրներ, որոնք բոնի ուժի մէկ չարժուձեւը չէին արժեր եւ թողուց որ ամերիկեան «Միսուրի» զրահաւորը Վոսփոր հասնի: Ամիկա տեղի կ'ունենար 1946 Ապրիլին,— առաջին դարձակէտը տաղնապին,— չօշափելի նշանը թէ այսուհետեւ Ամերիկայի պաշտպանութիւնը պիտի տարածուի Թուրքիոյ վրայ: Ամիկա նոյն ատեն պատմական յանձնառութիւն մը, հերթափոխութիւն մը եղաւ, որովհետեւ մինչեւ այն ատեն Ֆրանսա եւ Անգլիա ոչ ոքի թոյլ չէին տուած որ կանգնի Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ:

Թուրքիա անդիջող դիրք մը բռնեց այս տագնապալի առաջին տարուան ընթացքին: Պաշտօնական պատմութեանց մէջ չատ աւելի խրոխտ ձեւով մը ներկայացուած է հարցը, քան եղած է բանակցութիւններու ընթացքին, բայց Թուրքիան առանց ընկրկումի հասկցուց թէ երբեք պիտի չհատանի իր անդամահատութեան, ոչ ալ իր վերհսպետական իրաւունքներու կրճատման: Զինուորական միջոցներ ձեռք առաւ, զօրք համախմբեց, բարձրաձայն յայտարարեց թէ պիտի կռուի մոլեգնօրէն, ի հարկին առանձին:

Այսօր կացութիւնը բոլորովին փոխուած է: 1947էն ի վեր, Թրումընի վարդապետութիւնը Թուրքիոյ կ'ապահովէ ամերիկեան օդնութիւն,

զոր լինքը առաջինը եղաւ ստանալու Ցունաստանի հետ: Արտաքսմանի ամերիկեան ամենակարե - ւոր առաքելութիւնը կը դործէ Անգարայի մէջ, զօր. Արնոլտի հրամանատարութեան եւ դեսպան Մրք կիի հակակշռին տակ: Թուրքիան այնուհե - տեւ անդամ է հիւսիսային Ատլանտեանի կազմա - կերպութեան եւ իր փափաքին համեմատ պիտի մանէ ընդհ. ապահովութեան մէջ: Վեց ամիս կայ, զօր. Այզընհաուըը նամակով մը կը ներբողէր թր - քական բանակը, բայց կ'ուելցնէր թէ չէր ուղեր զայն առնել իր հրամանատարութեան մէջ: Վեց չաբաթ չկայ որ նոյն զօրավարը Անգարա դնաց, ուր միայն մէկ սխալ մը դործեց, չդնաց խոնարհե - լու Աթաթիւրքի դամբանին առջեւ: Թուրքերը ապ - դուեցան այս մոռացումէն, բայց նոյն առեն ի - րենց ուշածը առացան, մէջն բլլալով այն ապա - հովութիւնը թէ իրենց բանակը պիտի չդրուէր իտալացի զօրավարի մը հրամանատարութեան տակ :

Եւրոպայի ահմանները այսուհետեւ կը տա - րածուին մինչեւ Կովկաս: Նեղուցները առնուած են անբռնաբարելի զօտիին մէջ, անմիջական եւ ամբողջական պատերազմի սպառնալիքով: Ռու - սիան չի կրնար իսկապես արեւելեան Միջերկրա - կանի եւ անմիջական Արեւելքի ապահովութիւնը, առանց ամբողջական եւ դերազոյն վտանգներու : (Մնացեալը յաջորդով)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՋԱՊԼԱՆՔԱ. — Մարտքահայ Համայնքին վարչութեան մէկ դեկոյցը հրատարակած էինք « Ցառաջ »ի 1952 Մարտ 27ի թիւին մէջ: Կը յայտարարեմ թէ այդ դեկոյցը կեղծ է: Ես ոչ մէկ հայրենակիցէ դժգոհութիւն լսած եմ, ընդհակա - ռակն չնորհակալութիւն յայտնած են ինծի :

Գ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԽՄԲ.— Նամակագիրը ուրիշ գրութեամբ մը ծանր մեղադրանքներ կը յայտնէ գանազան անձե - րու դէմ: (Այս նամակն ալ պատշաճ ձեւի մը վե - րածեցինք):

Միանգամ ընդ միշտ կը յայտարարենք թէ մենք չենք ճանչնար իր մատնանշած անձերը եւ որեւէ նկատում ալ չունինք:

Անցեալ տարի կարգ մը բողոքագիրներ ստա - ցանք Պ. Յարութիւնեանի կատարած հանգանա - կութեան մասին, հաշուակալ մանրամասնու - թիւններով , եւ չուզեցինք հրատարակել, որպէս զի չանանց կարգադրել տեղին վրայ: Կարգադրը - ուած է, հաշիւները ճի՞շդ են,— Ահա բուն խըն - դիրը, որ դժբախտաբար չէ լուսաբանուած :

ՍՏԱՅԱՆՔ

GURDJIAN, par Maximlien Gauthier, (Թարգմ. Ա. Զօպանեան): Ողբացեալ արձանագործին ալ - պոմը, չքեղ տպագրութեամբ, 23 քանդակներու պատճէններով: Տպուած է միայն 150 օրինակ , հայերէն թարգմանութեամբ, 15 օրինակ ալ բա - ցառիկ :

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԳՈՎԵԼԻ ԵՐԿՈՑՔ ՄԸ

*****

ՍԷՆԹ ԱՆՆ , (Մարսէյլ) 29 Ապրիլ.— Մար - սէյլի կայարանին կից, նախկին «Ռուսաց քէմբ» կոչուած դաղթակայանը պարպուելէն վերջ, ուրս դաղթականներու հետ, մօտաւորապէս 120 հայ ընտանիքներ ալ փոխադրուեցան Սէնթ Անն ուր իրենց տրամադրուեցան բնակարաններ եւ կարդ մը յարմարութիւններ :

Մեր ընկերներու եւ բարեկամներու դոհողու - թեամբ ու ջանքերով, դաղթակայանին մէջտեղը շինուեցաւ սրահ մը, որ կը ծառայէ դպրոցի եւ զանազան հաւաքոյթներու :

Տարիներ առաջ Հ. Ց. Դ. «Թաթուլ» խումբի նախաձեռնութեամբ դպրոց բացուեցաւ կայանին մէջ: Այսօր սակայն այդ փոքր դաղութին ալ երկու մասի բաժնուած է եւ կը պահուին երկու դպը - րոցներ :

Դպրոցին սրահը իրրեւ ժողովրդական տուն, տրամադրելի է եւ մէկուն եւ միւսին:

Հակառակորդ խմբակը ունի իր առանձին ու - սուցիչը, որ կը դասաւանդէ 12—14 աշակերտնե - րու : Իսկ մեր դպրոցը ունի 30 աշակերտներ , մանչ եւ աղջիկ որոնց կը դասաւանդուի ամէն չո - րեքշաբթի ժամը 8—10, վկայեալ ուսուցչի մը կողմէ :

Դժբախտաբար ինչպէս ուրիշ վայրերու , Սէնթ Աննի դպրոցին ելեւմուտքն անկայուն է:

Դպրոցը կը պահուի աշակերտներու ամա - վճարներով, պատահական նուէրներով եւ Գղեի Հայր. Միութեան Կրթական տուրքով :

Օրինակելի երեւոյթ մըն է Գղեցիներու ըն - թացքը, այլապէս՝ բաւական թիւով աշակերտներ պիտի դրկուէին մայրենի լեզուի ուսումէն: Մի - ութիւնը բոլոր Գղեցիներու դպրոցական գործակ - ցութիւն համար ամսական տուրք մը կը վճարէ տարիներէ ի վեր : Այս տարի դպրոց կը յաճախեն 14 Գղեցի մանուկներ, որոնց իւրաքանչիւրին հա - մար, Միութիւնը կը վճարէ ամսական հարիւր ֆրանք :

Ահաւասիկ կենդանի օրինակ մը միւս Հայր. միութեանց համար, որպէսզի չատ աւելի մեծ թիւով մանուկներ տրվէին մայրենի լեզուն :

Հայրենակցականներ կան , որոնք հարիւր հազարներ ունին իրենց գանձերուն մէջ եւ սակայն անտարբեր են հայ դպրոցին եւ իրենց մանուկնե - րուն հանդէպ:

Շատեր կը ճառեն հայապահպանման մասին եւ սակայն երբ խնդիրը գրամին կուգայ, ամէն բան կը մոռնան:

Սէնթ Աննի դպրոցը պէտք ունի դպրոցասէր , հայապահպանման նախանձախնդիր հայրենակից - ներու նիւթական օժանդակութեան, յարատեւե - լու եւ աւելի օգտակար հանդիսանալու համար :

Ա. ՄԱՐԱԼ

61 ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԻՉՆԵՐ ձերբակալուած կամ արտաքսուած են արեւելեան Եւրոպայի մէջ , 1951ին: Ասոնց 25ը Չեխեր են, 11ը Պուլկարներ , 10ը Լեհեր, իսկ Հունդարներ, վեցը Ռումանա - յիներ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԳԵՐՄԱՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ

ՄԻՒՆԻՆԷՆ , 29 Ապրիլ (Ցառաջ).— Հազիւ եօթը տարի է որ պատերազմը վերջացած է: Այս կարճ ժամանակամիջոցին մէջ աւերակ դարձած Գերմանիան կրկին վերահաստատած չնորհիւ իր անխոնջ ակելի կամքին եւ կարդապահութեան : Այս պարագան նկատելի է ոչ թէ միայն շինարա - րութեան այլեւ մարզական կեանքի մէջ:

Գերման նոր սերունդը պատերազմի հետե - ւանքով առիթ չէր ունեցած մարզանքով զբաղելու եւ սակայն այժմ հասած է այնպիսի բարձրու - թեան որ չատ մը երկիրներու զարմանք կը պատ - ճառէ, բայց պէտք է խոստովանիլ որ պետութիւ - նըն ալ իր կողմէ մեծապէս կը քաջալերէ այս չարժումը նկատելի եւ թէ բարոյապէս, բազմա - թիւ քաղաքներու մէջ մարզական դպրոցներ ու մարզադաշտեր բանալով, ուր երիտասարդներ կր - նան ձրիօրէն դասընթացքներու հետեւիլ :

Այս վերջին երկու տարիներու ընթացքին գեր - ման մարզիկները միջազգային մեծ յաղթանակներ տարին մարզանքի բոլոր ճիւղերուն մէջ: Այժմ գերման մարզիկներ մեծ թափովկըպատրաստուին Հելսինկիի միջազգային Ողիմպիականին որուն ա - ռաջին անդամ կը մասնակցին 1936ի Ողիմպիակա - նէն ի վեր (Պերլին): Պետութիւնը մեծ դումար - ներ տրամադրած է այս նպատակին համար: Երկ - րին լաւագոյն մարզիկները հրաւիրուած են. որոնք օրն ի բուն կը դաստիարակեն մարզիկները, թէեւ այս վտրձերուն արդիւնքները խիստ զգանի կը պահուին, բայց իմ առած տեղեկութիւններուս համաձայն Գերմանիան մեծ ուշադրութիւն պիտի դրաւէ Հելսինկիի մէջ :

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ ՑԱՂԹԱԿԱՆ

ՏՕՐԹՄՈՒՆԴ, 28 Ապրիլ. — Տօրթմունդի Fsthalle մէջ որ Գերմանիոյ ամենամեծ ու չքեղ մարզասրահն է եւ որուն շինութիւնը քանի մը ա - միս առաջ աւարտեցաւ, չափուեցան դերման եւ պարսիկ ամաթէօր կոփամարտիկները ի ներկա - յութեան 6000 հանդիսականներու :

Պարսկական խումբին մէջ երեք Հայեր կա - յին, Շահինեան, Նազարբէկեան, եւ Ցարութիւն - (38 տարեկան) որ մինչեւ հիմա 251 մրցումներէն 248 չահած է մեծ մասով O. K. : Օրուան խաղա - վարն էր իտալացի Ցիարաւն: Գերմանացիք այս մրցումներուն մէջ յաղթական եկան 17—3 : Պա - սիկներու մէջ լաւագոյն խաղացողները Հայերն էին, մասնաւորաբար Շահինեանը որուն մասին գերման թերթերը մեծ գովեստով կ'արտայայ - տուին : Շահինեան յաղթեց գերմանացի Շէօփէրի կէսերու առաւելութեամբ: Այս երկու կոփամար - տիկները չատ լաւ կռուեցան, արժանանալով հանդիսականներու խանդավառ ծափերուն :

Գերմանացի կոփամարտիկ կրապանց յաղ - թեց Նազարբէկեանի երկրորդ խաղամասին մէջ :

Մրցումը վերջացաւ Ցարութիւնի եւ Գալպվէյնի խաղով: Գերմանացին բուռն պայքարէ մը վերջ յաղթեց իր հակառակորդին : Այս մրցումներուն մէջ պարսիկները միայն մէկ յաղթանակ տարին , այդ ալ չնորհիւ Շահինեանի :

Պարսկական խումբը պիտի այցելէ Համպուրկ եւ Հանովէր քաղաքները, տեղական խումբերու դէմ ճակատելու համար :

ՄԱՔՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (65)

ԼՐՏԵՄՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ)

Ի՜նչ մեծ յաջողութիւն պիտի բլլար գերման դաղտնի կազմակերպութեան պետին ձերբակա - լումը Անգլիոյ մէջ: Իսկական յաղթանակ մը ...

Կէսօրէ վերջ Փօնթիւի ըսաւ.

— Գիտէ՞ք թէ ինչ կը խորհիմ: Նամակ մը պիտի գրեմ տասնապետ Ֆ .Ի. Քօլինկսի եւ չու - տափոյթ Անգլիա պիտի հրաւիրեմ «փաթրօնը» : Բայց չեմ գիտեր թէ պատասխանը ո՞ւր պիտի դրէ: Կամ եթէ ստանամ սա տեսակ պատասխան մը.— «Հինդշաբթի օր մեր սովորական վայրը կը սպասեմ ձեզի»: Ի՜նչ պիտի գիտնամ թէ ուր է սո - վորական տեղը: Զար սատանայ. կարծեմ դարձ - եալ պիտի ստիպուինք սպասել :

Ցաջորդ օրերու ընթացքին, Փօնթիւի չափա - զանց ջղայնացած էր :

Այդ չաբթուան Սընընէյ Փրէսթերթին մէջ հակառակ տող մը կար. ուրեմն Մարթէ Րօլօն ալ տպուած տող մը կար. ուրեմն Մարթէ Րօլօն ալ դաղտնի հրահանդ մը պիտի չհաղորդէր այդ չաբթուան ընթացքին: Ոչ մէկ ճայն եւ ոչ մէկ կազմէ :

Մեր մէօրինակ չաբաթը պիտի անցնէր ա - ռանց որեւէ միջադէպի, եթէ Միլլը մեզ եւ Գարլ - թընը ճաշի չհրաւիրէր: Փօնթիւի մերժած էր հր - թընը ճաշի չհրաւիրէր: Փօնթիւի մերժած էր հր - ւանդը, յայտնելով թէ բոլորովին հին բարեկամ - ներու հաւաքոյթը պիտի խանդարէ նոր բարեկամ մը :

Կէս դիշերին երբ տուն վերադարձայ, Փօն - թիւի ինծի կը սպասէր :

— Գիտէ՞ք թէ ինչ պատահած է, Նիւմըն , ըսաւ: Քիչ առաջ Օնօրինը հոս էր: Ըսաւ թէ իր բացակայութեան Միլլը մաքրագործում կատա - րեր է գրասենեակին մէջ եւ ոչդակներով թուղթ այրեր է: Օնօրին ըսաւ ինծի . «Փափա, կարծեմ մօտերս արտասովոր բան մը պիտի պատահի. մթնոլորտը ելեկտրականացած է »:

— Ես ալ այդպէս կ'ենթադրեմ, ըսի :

— Օնօրին կ'ըսէ թէ Միլլը միշտ կարճ տե - սակցութիւններ կ'ունենայ եւ հեռաճայնին կը պատասխանէ կարուկ չեչտով մը : Երեք հեռա - ճայնի գործիքներ կան իր սեղանին վրայ: Մէկը ներքին, մէկը արտաքին : Երրորդը հաւանաբար 244 թիւին կապուած է: Օնօրին դիտեր է թէ եր - կու հեռաճայններով խօսած ատեն երկար կը խո - սի, իսկ երրորդով խօսած ատեն կը բաւականա - նայ «այո »կամ «ոչ» պատասխանելով : Հիանալի դաղափար մը ունիմ: Եթէ կարենանք համոզել իշ - խանութիւնները եւ փէլըթայնի վրայ փոքրիկ ռումբ մը ձգել ... այն ատեն նորոգութեան պատ - րուակով կրնայինք պանդոկ մտնել եւ գտնել հե - ռաճայնի գաղտնի դիծը: Իսկ դուք ի՞նչ ըրիք այս դիշեր. պատմեցէք :

— Ոչինչ, պարզապէս խօսակցեցանք: Կէտ մը կայ որ չափազանց կը նեղացնէ զիս. Միլլը անց - եալ պատերազմին իրապէս աշխատած է Ինթելլի - գընսին մէջ, հետեւաբար չենք կրնար դիւրաւ ձերբակալել զայն, եթէ չախչախիչ փաստ մը չու - նենանք :

— Գաղտնի հեռաճայնի գիծ մը կախազան կրնայ տանիլ զայն, պոռաց Փօնթիւի: Չեզի ուրիչ բան մըն ալ պիտի ըսեմ, Նիւմըն, եւ պիտի զար - մանաք: Երբ Մլլէրի թղթածրարը կը քննէի , հետեւեալ արձանագրութեան հանդիպեցայ: Հար - ցաքննութեան ընթացքին, հարցումի մը պատաս - խանելով ըսած է.— « Գիշերները դուրս չէի ել - լեր ընդհանրապէս, որովհետեւ հաւկուրութենէ կը տառապիմ»: Գիտէ՞ք թէ հաւկուրութիւնը ժառանգական է, Նիւմըն :

— Իրաւունք ունիք, Փափա, ըսի, այս գիշեր Միլլը մինչեւ դուռը մեզի ընկերացաւ. երբ չէն - քին դուրս ելանք ոտքը սահեցաւ. այն ատեն ես կարծեցի թէ դուրսի մթութեան չէր վարժուած աչքը. մինչդեռ հիմա կը հասկնամ :

— Լաւ չեմ գիտեր թէ ասիկա ապացոյց կր - նա՞նք նկատել, ամէն պարագայի մէջ օգտակար տեղեկութիւն մըն է: Հիմա բանանք Վարչապե - տին :

Կոճակը դարձուցի. ռատիօկասանէն կը նուա - դէին պարի եղանակներ: Այս յայտագիրը չարու - նակուեցաւ կէս ժամ, յետոյ խօսնակըսկսաւ նկա - րագրել այդ օրը Բէտինկի վրայ կատարուած ոըմ - բակոծումը :

— Եթէ ինծի առաջարկէր միասին ապրիլ , ըսաւ Օնօրին , կրնայի չատ բաներ սորվիլ իր մասին :

— Բայց չատ խելացի է ան, ըսաւ Փօնթիւի, եւ չեմ կարծեր որ քանի մը համբոյրի համա - քանդէ երեսուն տարուան դործը :

(Շար.)

ման մը դէմ: Արեւմտեան Եւրոպայի ուժերը զգալապէս աւելցած են, բայց տակաւին բաւական չեն ռուսական յարձակում մը կասեցնելու համար:

Զօրավարը անխուսափելի չի նկատեր պատերազմը:

× Ամերիկեան ծերակոյտին ելմտական յանձնախումբը առաջարկեց 396.250.000 տոլարէն 529.614.000ի բարձրացնել Մօտաւոր Արեւելքի եւ Ափրիկէի սահմանուած վարկը: Նախագահ Թրումըն պահանջած էր 606.370.000 տոլար:

× Ամերիկեան տեղեկագրի մը համաձայն, արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային զինուորներն են 380.000 էր անցեալ աշնան, բարձրացած է 420.000ի եւ հաւանական է որ դարձեալ աւելնայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԳՐՈՒՍՏԻ Գիներըը մէկ առ հարիւր լինկած են ապրիլի ընթացքին, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը: Կառավարութիւնը կը յանձնայ աւելի զգալի զարձնել զինեալ ղեղերը: Ընտանեկան ընկերակցութեան Միութիւնը այս առթիւ դիտել կուտայ թէ ուտեստի ծախքերը կը կազմեն եկամուտին 70 %ը: Կառավարութիւնը կը յուսայ աւելի դնահատելի արդիւնքներ ձեռք բերել մինչեւ Մայիս 20, երբ կը վերաբացուի խորհրդարանը: — Փոխառութեան համար կը նախատեսուի 3 % տոկոս, հիմնուած՝ ոսկեդրամի վրայ:

ՑՈՐԴԱՆԱՆի Աքսպա նաւահանգիստը դինուորական խարխափ մը պիտի վերածուի, անգլ. նաւատորմին համար: Երկու ընկերութիւններ յանձն առած են անյապաղ վերաշինել նաւահանգիստը, 4 —5.000.000 սթերլին ծախքով: Եթէ Անգլիացիները հարկադրուին պարպել Եգիպտոսը կամ եթէ հաւասարակշռութիւնը խանգարուի Միջին Արեւելքի մէջ, այս նաւահանգիստը առանձնապէս դեր մը պիտի կատարէ:

ԳԱՀԻՐԻի անգլ. դեսպանը վերսկսաւ բանակցիլ Եգիպտոսի հետ: Կ'ըսուի թէ Անգլիա համաձայն է Ֆարուք թագաւորը ճանչնալու իբրեւ վեհապետ Սուտանի, եթէ նախ Սուտանցիները հաւանութիւն յայտնեն: Գահիրէի թերթերը յոռետես են բանակցութեանց մասին: Կարծողներ կան թէ Եգիպտոս Մ. Նահանգներուն պիտի դիմէ, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ:

900 ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐ ըմբոստացան Մոնրէալ (Քանատա) բանտին մէջ, կրակի տալով մատուռը եւ քանի մը չէնքեր: Կը կարծուի թէ բանտապահներն ալ դերի բռնած են, իբրեւ պատանդ:

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ զինուորական համագործակցութեան հաստատութիւններ հաստած չարաթ օր խուժեցին «Սահիթէթ Սաւանթ»ի սրահէն ներս, ուր տեղի կ'ունենար հանր. սպաներուն համագումարը: Այս առթիւ խռչտանգեցին զոր. Փրթին, Ծովակալ Մուլէքը եւ Տոքթ. Տ'Ալպասը: Ուրիշ չորս հոգի ալ ծանրապէս վիրաւորուեցան: Յուցարարները ռումբ բիրերով զինուած էին, խորտակեցին աթոռները, պատռեցին դրօշները եւ կռիւի ընթացքին խզեցին զանազան վաւերաթուղթեր: Ոստիկանութիւնը մէկ հոգի ձերբակալեց: Զախակոդմեան թերթերը փաշականներու կը վերագրեն այս ցոյցը:

ԻՐԱՆի ծերակոյտը որոշեց պաշարման վիճակը երկարաձգել մինչեւ Մայիս 31: Կառավարութիւնը առաջարկած էր մինչեւ Յունիս 30ը, բայց ծերակոյտը մերժեց: Խուժխատանի նահանգին մէջ, ուր կը գտնուին Ազատանի նաւթահորերը, պաշարման վիճակը պիտի չարունակուի քանի մը ամիս եւս:— Պեհական ելեւմուտքին բացը այս տարի պիտի ըլլայ 190 միլիոն րիալ (2.142.280 սթերլին), ինչպէս յայտարարեց ելմտական նախարարը:

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ պուլկար համայնավարներ մաքրագործուած են վերջին երկու տարիներու ընթացքին, համաձայն Պելկրատի «Փոլիթիքա» թերթին: 1950ի չորքնին, ըստ Պուլկար համայնավար կուսակցութեան վիճակագրութեան, 67 հազար անդամներ պակասած են: Թերթը կը հաստատէ թէ անկէ ի վեր 35—40 հազար Պուլկարներ եւս մաքրագործուած են, որոնց մէկ կան վարիչ դէմքեր, ինչպէս եւ բազմաթիւ զօրավարներ:

ՔՈՐԷԱՅի զինադադարի բանակցութիւնները կը շարունակուին մեծ դաղտնապահութեամբ: Ինչպէս կը յիշուի, կարմիրները մերժեցին դադարեցնել առաջարկները, սակայն կողմերը նորէն կարճ խորհրդակցութիւններ կատարեցին չաբաթ եւ կիրակի:

Stիպողաբար կ'ուզուի

Սպասուհի մը տնական գործերու համար: Ուսելիք եւ բնակարան ապահովուած: Լաւ վարձատրութիւն:

Դիմել՝ Վարդանեան, 35 Bld.Magenta, Փարիզ:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme.Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ, նիւթ՝ Դաւանիվէ վարուժան: Արտասանութիւններ: Մուտքը ազատ է:

Ցորեկեայ հանդէս

Հ. Կ. Խաչի Օգնութեան մարմնին, (Փարիզ-հայ Տիկնանց Միութիւն) իր երեսնամեայ տարեդարձին առիթով:

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, 47 rue des Ecoles, métro St. Michel - Odéon:

Հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲէ Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի, եւ նախագահութեամբ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՕԼԻԷՐի:

Կը խօսին Տօքթ. Թրէմօլիէր, Տիկ. Զ. ՃԷվահիրեան, (նախագահ Տիկնանց Միութեան), Տօքթ. Պ. Քօլօլեան, (նախագահ Հ. Կ. Խաչի) եւ Միութեան ընդհ. քարտուղարը Ս. Գարեեան:

Կը մասնակցին՝ Ժան Պատաքէլ, Գօմէտի Ֆրանսէզէն, Հայկանուշ Թորոսեան, Օտէք լը Տանթիւ, (տաւիղի վրայ), Արտաշէս Գրիէրեան, Բաֆֆի Պետրոսեան, Մանուկ Բարիկեան (ջութակ՝ սոլիսթ Լոնտոնի Orchestre Philharmoniqueէն ժան Տալ, Քարթանթիէ (էքզիզեան), Ալիս Պօյաճեան, *ընկերակցութեամբ Հայկական պարի նորակազմ խումբի*, Հրաչ Պէրպէրեան, ջութակ, եւ Փարիզի Հայ Ուս. Տան երգչախումբը դեկավարութեամբ՝ Գէորգ Եանպէկեանի:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀՇՑ-ԲՈՑԺ

Ժող. ամսաթերթ բժշկութեան
Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
12ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ (1952)

ՑՈՒՆՈՒԱՐ-ՓԵՏՐՈՒԱՐ (40 էջ), թիւ 133—134 (12րդ տարի): ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Կարելի՞ է զգալ հեռուէն (ՀՇՑ-ԲՈՑԺ). — Ո՛ տայր ինձ զծուխն ... ներքոթինի (ՏՈՒԲ. ԱՇՃԵԱՆ). — Ցաւակուռք (ՏՈՒԲ. ՖՕՎԼԻ).— Ագդր (Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ).— Ուղեցոյց մայրերու (ՏՈՒԲ. Շ. ՕՆՆՈՒ).— Ծերութեան հարցը (ՓՐՈՖ. ՊԼՊՊԻՐԵԱՆ).— Բժիշկներուն թշնամին (ՏՈՒԲ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Հեղուկ ապակի (ՔԱՆՔԱՆԵԱՆ). — Ի՞նչ ընել հիւլէական ռումբին դէմ (ՔԱՂՀԱՆ) — Կուրպղին (ՏՈՒԲ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ).— Ֆրանսա կը ծերանայ (ՏՈՒԲ. ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ).— Հարցարան (ԽՄԲ.):

Այրի Տիկին Բոլանթի Մուրատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Մոդոսեան եւ զաւակները, Տիկին Ալիս Պարտադճեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՇԻՐԻՄԻԹԵԱՆի
(Մպաթիացի)

դառնադէպ մահը, որ տեղի ունեցաւ չաբաթ, 3 Մայիս, 78 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, երեքշաբթի առաւօտ ժամը 9.30ին: Հաւաքուիլ Hôpital Hôtel Dieu, 25 Quai de Corse:

Մարմինը պիտի ամփոփուի Kremlin Bicêtreի ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այն ընկատել:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Օր. Մ. Խոսրովեանի (Նիս) եւ ընկ. Ժիրայր Ոսկեանի (Մարսէյլ) նշանախօսութեան առթիւ հետեւեալ նուէրները եղած են Հ.Ց.Դ. Տան հիմնադրամին.— Պ. Ց. Տօլաշեան 5000 ֆր., Պ. Գ. Խոսրովեան, Ժ Ոսկեան, կնքահայրը եւ Պ. Աւետիս 2000ական, Պ. Բարթամեան եւ Ցակոբեան 1000ական:

Սառնալ «Ցառաջ»էն:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱԿՆ ԵՒ ԱԿՆՑԻՆ

ՍՏՈՒԱՐ ՀԱՏՈՐ ՄԸ ԲԱԶՄԱԿՈՂՄԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ, 1060 ՄԵՆԱԴԻՐ ԼՔԵՐՈՎ եւ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ: Հաւաքեց՝ Առաքել Քէչեան: *Հմբագրեց՝* Մկրտիչ Պարսամեան, *Փարիզ*, 1952: Գին 10 տոլար: Դիմել Մ. Պարսամեան գրատուն, 46 rue Richer, Paris (9):

Հրատ. Ամերիկայի Ակնայ Հայր. Միութեան:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, 8 Café de la Mairie:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին, Café de la Mairieի վերնայարկը, Place St. Sulpice, métro St. Sulpice: Կարեւոր օրակարգ:

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ հերթական հաւաքոյթը՝ այս Շորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. Նշան Պէչիկթաշլեան՝ վերջերս Պոլսոյ մէջ մեռած նշանաւոր դերասանուհի վարդիթեր Ֆելէկեանի մասին: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 6ին, ժամը ճիշդ 21ին, Le Palet d'Or մէջ (80 La Canebière): Վիճաբանութիւն հետեւեալ նիւթին վրայ,— «Արուեստը ազա՞տ պէտք է ըլլայ»: Թեր կը խօսի Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ, դէմ՝ Վ. ՕՇԱԿԱՆ:

«ՑԱՌԱՋ»Ը ՓՆՏՌԵՑԻՐ ՆԱԵԻ ՋԱՏԻԿԵԱՆԻ ՄՕՏ

Café Tout va Bien, 20bis, rue de la Défense, *իսկ լէ Մուլինօ*:

ԵՐԱԺՇՏԱՒԴԷՏ ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆի ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս **18**ին **Maison des Syndicats**ի ընդարձակ սրահին մէջ: **33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien:**

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԳՐՔԵՐՈՒ ԱՆՆԱԽՐՆԹԱՑ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ

Հ.Ց.Դ. Պոմոնիզաւարեան ենթակոմիտէն կազմակերպած է 50է աւելի արժէքաւոր գրքերու վիճակախաղ: Շատ մը հատորներու կարգին կան՝ Ա. Ահարոնեանի, Մ.թ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, Շ. Միսաքեանի, Վ. Նաւասարդեանի, Շ. Նարդունիի, Կ. Փոլատեանի, Էլ. Բիւզանդի գործերէն: Ինչպէս նաեւ մէկ տարուան բաժանորդագրութիւն «Ցառաջ»ի, «Հայ-Բոյժ»ի եւ նոր Սեբաստիոնդի ամսաթերթ «Հայաստան»ի:

Հատոյթը պիտի յատկացուի Պոմոնիի մէջ գրադարան ընթերցարանի մը հիմնարկութեան:

Վիճակախաղը պիտի կատարուի յարգանքի երեկոյթի մը ընթացքին, նուիրուած ողբ. Լ. Շանթի, Ռուբէնի եւ Գ. Իփէկեանի:

Հեղինակ ընկերներէ կը խնդրուի օրինակներ տրամադրել իրենց գործերէն:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԼ
ՔԱՂԱՔԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Մայիս 1ին հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Կը դասաւանդուի հայերէն, հայոց պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն, ուսուցիչը՝ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Արձանագրուելու համար դիմել Ահարոնեան ակումբ, 26 rue des Convalescents, երկուշաբթի իրիկունները ժամը 8ին:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Փափազեան եւ Տէր եւ Տիկ. Ոսմանեան, իրենց սիրեցեալ մօր մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 5000 ֆր. ծերանոցին եւ 1000ական ֆր. ալ Փարիզի Աղքատախնամին՝ ողբացեալ ՑՈՎՍԷՓ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆի յիշատակին:

× Նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Պամաճեան կը նուիրեն Աղքատախնամին 1000 ֆր եւ 1000 ֆր. ալ իրենց հօր մահուան առթիւ՝ պատահած Սէլանիկի մէջ: Տարօնեան եղբայրներ, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Տիկին Ոսմանչատեանի մահուան առթիւ, կը նուիրեն 1500 ֆր. ծերանոցին, Պ. Արթիւր Ցովհաննէսեան (Nevers բնակող) 3000 ֆրանք եւ 1000 ֆրանք ալ ընկերութեանս, Տէր եւ Տիկին Ապու Մալաքեան (Drancy)՝ 1000 ֆր., Տէր եւ Տիկին Մաթէոսեան՝ 350 ֆրանք:

ԲԱՆՈՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Chemisiers եւ robes կարող, իրենց տան մէջ աշխատելու համար կ'ուզուին վարժ բանուորուհիներ: Գոհացուցիչ վճարում:

Դիմել Mr. Bakerdjianի, 5 rue Ordener, Paris (18), métro Max Dormoy:

SOCIETE LYDA

21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2), métro Sentier *Սոխպողաբար կ'ուզեն, թէ իրենց տան մէջ եւ թէ աշխատանոցին համար* foնիֆէխոնի *գործաւորուհիներ եւ աշկերտուհիներ:*

ՅԱՌԱՋԱԳԻՐՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վերցուած · 1100 ֆր. , Տար · 2200 , Արտ · 3000 ֆր ·

Tél. GOB. 15-70 Գինը 10 ֆր · C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 7 MAI 1952 Չորեքշաբթի 7 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6756 Նոր շրջան թիւ 2167

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԱՌ-ՁՄԵՌ ԿԸ ՁԱՌԱՆՑՆԷՆ

« Գնաց աշուն, եկաւ գարուն» : Շուտով կը հասնի նաեւ ճպուռներու եղանակը :

Անհրաժեշտ չէ սպասել մինչեւ ամառ, լսելու համար ձեզի ծանօթ ճպուռները — անոնք որ տարին տասներկու ամիս կը ճրճռան «հայ ժողո – վրդի ամենատխերիմ թշնամիների, Դաշնակների» դէմ :

Ոչ տարիները, ոչ միջավայրը, ոչ ալ դէպ – քերը կրնան որեւէ բան փոխել անոնց խժալուր եւ անամէջ եղանակներէն:

Նոյն տափակ քառերը: Նոյն թխածոյ չա – րադրութիւնը: Նոյն եղբայրասպան խուժանավա – րութիւնը :

Ահաւասիկ վերջինը , ամն Գ. Նիկողոսեանի ստորագրութեամբ (Երեւան) . — « Դաշնակները Ամերիկա – անգլիական իմպերիալիզմի վարձ – կաններն են » :

Կարելի էր արտասպել զայն ամբողջութեամբ, իբրեւ զուարճալիք :

Այդ պարագային, ամէնէն հարեւանցի ընթեր – ցողն ալ պիտի յիշէր թէ անցեալ տարի ալ, ուրիշ տարիներ ալ կարդացած է նոյն դրդռիչ քառ – թիւնները, որոնք պարբերաբար արտասահման կը փոխադրուին «Կուլտուրակա՞ն կապին» միջոցաւ:

Հայրենիքի ժողովուրդը ի՞նչպէս պիտի դիտ – նայ բուն իրականութիւնը, քանի որ իրեւ աղ – բիւր ունի միայն «Սովետական Հայաստան»ը, եւ ուրիշ հայատառ կամ ռուսերէն հրատարակու – թիւններ: Բոլորն ալ նոյն կաղապարին վրայ ձուլ – ուած : Բառերն անդամ՝ կեղծ: Կապկօրէն ընդօ – րինակուած :

Այս նոր խուժանավարութեամբ, ամենադէպ — տղէպ — յօդուածագիրը կ'ուզէ համոզել թէ՝ Դաշնակները ալ միացած են «պատերազմի հրձիգ – ներին», «ամերիկեան իմպերիալիզմի վարած ազ – րեսկայի ու պատերազմի քաղաքականութիւնը արդարացնելու համար » :

Հատուած մը՝ իրեւ նմոյշ խելքի, խղճի եւ ... հայերէնի .

— « Միջին Արեւելքի բոլոր ազնիւ մարդիկ վճռաբար դատապարտում են ամերիկեան ագրե – սիան Կորէայում եւ պահանջում են դադարեցնել այդ պատերազմը, ամերիկեան իմպերիալիզմի լա – կէ Դաշնակները ոչ միայն պաշտպանում են ամե – րիկեան ավանտուրան Կորէայում, այլեւ հանդէս են գալիս կորէական պատերազմն ընդարձակելու օգտին »:

Հասկցաք, անշուշտ: Ուրեմն «Դաշնակ»ները կ'ուզեն որ Քորէական պատերազմը ոչ թէ դադրի, այլ աւելի տարածուի :

Այս դեռ ոչինչ: Բարեհաճեցէք մնացեալն ալ իմանալ .

— « Դաշնակցութիւնն արդարացնում է Կորէա – յում կատարուող ամերիկեան գազանութիւնները եւ կոչ են անում արտասահմանեան Հայերին՝ մասնակցել այդ սպանդին ամերիկեան ագրեսոր – ների կողմում »:

Մի հարցնէք թէ ո՛ւր լսեր կամ կարդացեր են այդ կոչը: «Պաշտօնա թխել է»: Սուտ սուտի պո – չին կապել եւ արիւն պղտորել: Առ նուազն դա – ռանցել: Ցոռնկայա կամ Նատուկ :

Հատուած մը եւս, իրեւ լրացում.

— « Սակայն արտասահմանի Հայերի հա – մակրաւիբը կորէական ժողովրդի կողմն է. նրանք մարդկանց հետ միասին , պաշտպանում են կորէական ժողովրդի արդարա – ցի պայքարը, միացնելով իրենց ձայները բոլոր նր – րանց ձայնին, ովքեր պահանջում են դադարեցնել Կորէայում տեղի ունեցող արիւնալի սպանդը , պատասխանատուութեան կանչել ամերիկա-ազգ – լիական մարդակերներին »:

Հիմա որ ծանօթացաք «անցուդարձին», ան – շուշտ պիտի ուզէիք իմանալ թէ ո՞ւր կ'ուզեն յան – դիլ այս երանելիները :

Այդ մասին ալ կը խօսինք, աչքակէս չհե – ղան նմոյշներ ներկայացնելով :

Որքան ալ տաժանելի ըլլայ, կ'արժէ երբեմն արձանագրել այս կարգի չոյորթասպասումներ , որոնք ահմանուած են ամբոխին կեղ ճարելու : Միշտ ի վնաս մեր հիմնական չահերուն : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՀԵՂԻՆԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐԾԻՔ »

Երիտասարդ հայրենակից մը՝ ինծի ղրկած է կիսկատար հայերէնով երկտող մը, որուն մէջ կը հարցնէ .

— Կ'ուզէմ նոր երգախնակ մը հրապարակ հանել երգելով «Կռուեցէք Տղերք»ը եւ « Իբրեւ Արծիւ» Ազգային երգերը... Արդեօք մեր նոր սե – բունդը պիտի ուզէ՞ լսել... Թէ ոչ վազ անցնիմ այս սէվտայէն... չատ պիտի խնդրէմ որ բարի ըլլաք ձեր հեղինակաւոր կարծիքը ինծի յայտնել..

Նամակին «յետ գրութեան» մէջն ալ զուարթ քառեակ մը.—

— Մանիճի ըլլամ թող տեսնէ ալէմ
Մախասի տեղ պռնած եմ խալէմ,
Ալէմին խօսքը հիչ հօգըս չէ
Կօխտէ ֆիմ ըսէն հայ երգիչ մըն եմ ...

Ահաւասիկ իմ չատ «հեղինակաւոր» կարծիքս՝ իր առաջարկին մասին :

Տակաւին չեմ հասկցած թէ մեր հայրենա – կիցները ինչպէս կը հանդուրժեն այն ափեղցփեղ երգերուն, որոնց եղանակներէն ու քառերէն — Լինկիւրիի կամ Մահմուտ փաչայի հոտ կուգայ :

Փառք Աստուծոյ, տակաւին, թարգմանուած չեն «Քոնեակը»ն, ու «Թէյէկրաֆքը թէյլէրի»ն , բայց դանդաղ «բանաստեղծներու» կողմէ յօրին – ուած հայերէն կարգ մը երգեր՝ անոնցմէ վար չեն մնար, իրրեւ նիւթ ու նկարագրութիւն ...

— Քէբսբիլի ճամբան, ղոր-մղոր,
Աղջիկ մը տեսայ կլոր մլոր ...

Կամ՝

— Աղուոր աղջիկ հոս եկուր ,
Ինծի մէկ պաչիկ մը տուր ,
Աստուածդ սիրես, մի՛ մերժեր ,
Ես մա՛րդու բան չեմ բսեր...

Թուրքն ալ մխեւնոյն հոմ բառերով Սէր կ'եր – դէ ու առաջ իրիկուն կ'երազէ կլոր մլոր մար – կոյտեր :

« Ազգային » կոչուած մեր երգերը կը լսուին միայն որոշ չրջանակի մը մէջ: Այդ չրջանակէն դուրս՝ խաչակրութիւն կայ անոնց դէմ :

Այո, պարոն նամակագիր, մեր նոր սերունդը չատ կը սիրէ մեր ազգային յեղափոխական ,— հոգ չէ թէ անարուեստ — երգերը ու չատ լաւ կ'ը – նես եթէ անոնց երգախնակները պատրաստես : Աւելի ազդասիրական գործ մը կատարած կ'ըլլաս: Թէեւ, չեմ երաշխաւորեր թէ դրամատունը նետած ֆրանքներուդ դիմաքը կը բարձրանայ ...

Հոգ չէ, ունեցածովդ գոհացիր եւ, ի սէր Աս – տուածոյ, Թուրքերէն մի երգեր: Հայերէն երգէ — բառով, եղանակով ու հոգիով :

Թուրքը հայերէն կ'երգէ՞... ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՑԵՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Զատկի առթիւ, Եղիպտոսի Թաղաւորը երկու պալատական պաշտօնատարներու միջոցաւ կա – րեւոր նուէր մը ըրած ըլլալով հայ աղքատներուն, առաջնորդ Մամբրէ արք. Սիրունեան, ընկերակ – ցութեամբ Քաղաք. ժողովի առենապետ Տոքթ. Յակիկ պէյ Սողիկեանի, Ապրիլ 29ին գացած է Ապտինի պալատը եւ ստորագրած այցելուներու տոմարին մէջ: Առաջնորդը յետոյ այցելած է արքունի արարողապետին եւ խնդրած է որ իր եւ իր համայնքին հաւատարմական ու երախտագիտա – կան զգացումներուն թարգմանը հանդիսանայ Ե – գիպտոսի եւ Սուտանի վեհապետին:

Ապտինի պալատէն մեկնելով Մամբրէ արք. այցելած է Գահերէցի նորընծաիր կառավարիչ Մո – համմէտ էլ Գաուիչ պէյի եւ խնդրած որ, ինչպէս նախորդ կառավարիչները, ինքն ալ հայ համայն – քը արժանի ընէ իր համակրանքին ու սիրոյն :

Նոր կառավարիչը իր պատասխանին մէջ ը – սած է թէ Եգիպտոսի բոլոր համայնքները, յաչս պետութեան եւ օրէնքին, կը վայելեն ու պիտի վայելեն ամէն իրաւունք ու պաշտպանութիւն եւ կր հաւատայ թէ այդ համայնքները իրենց կար – դին պիտի չթերանան իրենց քաղաքացիական պարտականութեան մէջ հանդէպ երկրին եւ կա – ռավարական իշխանութեանց :

Առաջնորդը հաւաստած է թէ հայ համայնքին անդամները իրենց վարած կեանքով հաստատած են մա՛րդու բան չեմ բսեր...

Թուրքն ալ մխեւնոյն հոմ բառերով Սէր կ'եր – դէ ու առաջ իրիկուն կ'երազէ կլոր մլոր մար – կոյտեր :

« Ազգային » կոչուած մեր երգերը կը լսուին միայն որոշ չրջանակի մը մէջ: Այդ չրջանակէն դուրս՝ խաչակրութիւն կայ անոնց դէմ :

Այո, պարոն նամակագիր, մեր նոր սերունդը չատ կը սիրէ մեր ազգային յեղափոխական ,— հոգ չէ թէ անարուեստ — երգերը ու չատ լաւ կ'ը – նես եթէ անոնց երգախնակները պատրաստես : Աւելի ազդասիրական գործ մը կատարած կ'ըլլաս: Թէեւ, չեմ երաշխաւորեր թէ դրամատունը նետած ֆրանքներուդ դիմաքը կը բարձրանայ ...

Հոգ չէ, ունեցածովդ գոհացիր եւ, ի սէր Աս – տուածոյ, Թուրքերէն մի երգեր: Հայերէն երգէ — բառով, եղանակով ու հոգիով :

Թուրքը հայերէն կ'երգէ՞... ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՑԵՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Զատկի առթիւ, Եղիպտոսի Թաղաւորը երկու պալատական պաշտօնատարներու միջոցաւ կա – րեւոր նուէր մը ըրած ըլլալով հայ աղքատներուն, առաջնորդ Մամբրէ արք. Սիրունեան, ընկերակ – ցութեամբ Քաղաք. ժողովի առենապետ Տոքթ. Յակիկ պէյ Սողիկեանի, Ապրիլ 29ին գացած է Ապտինի պալատը եւ ստորագրած այցելուներու տոմարին մէջ: Առաջնորդը յետոյ այցելած է արքունի արարողապետին եւ խնդրած է որ իր եւ իր համայնքին հաւատարմական ու երախտագիտա – կան զգացումներուն թարգմանը հանդիսանայ Ե – գիպտոսի եւ Սուտանի վեհապետին:

Ապտինի պալատէն մեկնելով Մամբրէ արք. այցելած է Գահերէցի նորընծաիր կառավարիչ Մո – համմէտ էլ Գաուիչ պէյի եւ խնդրած որ, ինչպէս նախորդ կառավարիչները, ինքն ալ հայ համայն – քը արժանի ընէ իր համակրանքին ու սիրոյն :

Նոր կառավարիչը իր պատասխանին մէջ ը – սած է թէ Եգիպտոսի բոլոր համայնքները, յաչս պետութեան եւ օրէնքին, կը վայելեն ու պիտի վայելեն ամէն իրաւունք ու պաշտպանութիւն եւ կր հաւատայ թէ այդ համայնքները իրենց կար – դին պիտի չթերանան իրենց քաղաքացիական պարտականութեան մէջ հանդէպ երկրին եւ կա – ռավարական իշխանութեանց :

Առաջնորդը հաւաստած է թէ հայ համայնքին անդամները իրենց վարած կեանքով հաստատած

Նորէն Միջերկրականի խնդիր

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԴԵՌ ՉԵՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱՒ

Մ. Նահանգներու նաւային գործոդութեանց վարիչը, ծովակալ Ֆեչթըլըը, որ Լոնտոն գացած էր Միջերկրականի հրամանատարութեան մասին խորհրդակցելու համար, Ուոշինկթըն վերադար – ձաւ, առանց վերջնական համաձայնութեան մը յանգելու :

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ կառավարու – թիւնը չուզեր որ ամերիկացի ծովակալ Քերնի մնայ իբրեւ գերագոյն հրամանատար Միջերկրա – կանի չրջանին, երկրորդական դեր մը ձգելով Անգ – լիոյ: Կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել, ամերիկացի ծովակալին ձգելով Ատլանտեանի ճակատին յատկացուած նաւային ուժերուն հրամանատարութիւնը, իսկ Միջերկրա – կանի անոլլ. նաւատորմը պիտի գտնայ տէր բոլոր հաղորդակցութեանց ճամբաններուն, ուղ – ղակի ենթակայ՝ Մեծն Բրիտանիոյ ծովային նա – խարարութեան: Այդ նաւատորմին հրամանատա – րը, ծովակալ Մաունթպէթըն, իր պաշտօնին պիտի ձեռնարկէ յատկոլիկայ չարթեր: Իւրաքանչիւր ծո – վակալի հրամանատարութեան տակ պիտի դրուին վեց ղինակիր պետութեանց մարտանաւերը :

Եթէ համաձայնութիւն դոյանայ այս մասին, մէկդի պիտի դրուի Միջին Արեւելքի առանձին հրամանատարութեան ծրագիրը: Այն առեն հա – ւանական է որ Մ. Նահանգները եւ Անգլիա աշխա – տին դաշնակցութիւն մը կազմել արաբական պե – տութիւններէն, ենթակայ՝ Ատլանտեանի դինակ – ցութիւն :

Այս առթիւ Լոնտոնի մէջ դիտել կուտան թէ Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը մեծապէս կախում ունի Հիւս. Ափրիկէի, Կիպրոսի եւ Իրա – քի բրիտանական ուժերուն զօրացումէն:

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Բ. օրուան նիս – տին մէջ հարցումներ եղան Միջերկրականի հրա – մանատարութեան մասին : Պ. Զըրչիլ պատաս – խանեց թէ առ այժմ չի կրնար որեւէ յայտարա – րութիւն ընել այդ մասին: Ուրիշ նեղացուցիչ հարցումներ ալ եղան, բայց վարչապետը մերժեց պատասխանել :

Յունաստան, Թուրքիա եւ Հիւսիսատլանտեան

Աթէնքի տեսակցութեանց առթիւ, Թուրքիոյ վարչապետը յայտարարեց .

— « Մենք կողմէ հարց կուտան ինծի, թէ ի՞նչ համաձայնութիւններ կնքեցինք: Համաձայ – նութիւններ կնքելու համար, երկու ազգերը պէտք է անոնց անհրաժեշտութիւնը զգացած ըլլան: Այդ մէկը կատարուած իրողութիւն է այլեւս մեզի հա – մար: Ունինք ալիւրը, չաքարը, իւղը եւ հիմա կը մնայ պատրաստել կարկանդակը: Մեր նպատակն է ապահովել մեր դիրքութիւնը ներկայ տադնապա – լի պարագաներու մէջ: Կը յուսամ թէ մեր դի – ծակցութիւնը օրինակ պիտի դառնայ նաեւ ուրիշ երկիրներու : Հասարակաց վտանգին առջեւ մենք պէտք է միանանք եւ զօրացնենք մեր պաշտպա – նութիւնը: Կը յուսամ նմանապէս, որ Եւրոպա – ւիա, իր կարգին պիտի ըմբռնէ այս անհրաժեշ – տութիւնը » :

× Պելկրատէն հասած տեղեկութեանց համա – ձայն, Եւրոպաւիա տրամադիր է օգնելու Թուր – քիոյ եւ Յունաստանի, եթէ Մ. Մխութիւնը յար – ձակում գործէ. բայց մասնաչափ թիթօ միշտ կը մերժէ յանձնառութեան տակ մտնել դաշնագիր – ներով, որոնք «քուրջի կտորներ» են իրեն համար: «Մենք միայն իրականութեան կը հաւատանք, եւ ոչ թէ թուղթերու »:

Հաւանական է որ քանի մը ամիսէն բանակ – ցութիւններ կատարուին Յունաստանի եւ Թուր – քիոյ հետ, ի հարկին գործակցելու համար, հա – մաձայն Ազգաժողովի ուխտին: Պահեստի սպա – ներու ընկերակցութեան առջեւ ճառ մը խօսելով, Թիթօ յայտարարեց.— « Եւրոպաւիա պիտի օգ – նէ ոեւէ ազգի որ յարձակման կ'ենթարկուի , մանաւանդ որ ներկայ յարձակման կ'ենթարկուի , մանաւանդ որ իր իսկ անկախութիւնը պաշտպա – նած կ'ըլլայ » :

Տեղեկագրի մը համաձայն, Եւրոպաւիա ու – նի երկու միլիոն զինուոր, այսինքն ամէնէն զօ – րաւոր բանակը՝ ցամաքային Եւրոպայի մէջ, Մ. Մխութենէն վերջ: Իր ուժը մեծապէս աւելցած է արեւմտեան պետութեանց ղրկած զինամթերքով:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

եան են թէ եղած են եւ պիտի չարունակեն մնալ ե – դիպտոսի հաւատարիմ քաղաքացիները եւ պիտի աջակցին Եգիպտոսի յառաջդիմութեան և բարգա – ւացման, իրենց եգիպտացի եղբայրներուն հետ:

Տեսակցութիւնը տեւած է քսան վայրկեան :

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լեւոն Շանթի նման մի բազմարդիւն գործչի մասին չատ բան կայ գրելու, որպէս իմաստասէր գրագէտի, հմուտ մանկավարժ դաստիարակի : Այդ բոլորի մասին ինճանիկ չատ աւելի յաջող ու կատարեալ ձեւով կարող են գրել նրա գրական երկերի մանրազնին վերլուծողները եւ մի սերունդ կազմող նրա երախտապարտ սանները :

Ես պիտի բաւականանամ մի քանի խօսք մի - այն ասելով, որպէս յարգանքի տուրք, մեծ Հայի թարմ յիշատակին :

Բառի իսկական իմաստով արուեստագէտ լի - նելուց բացի, ընկեր Շանթը բարձր նկարագրի եւ ազնուական հոգու տէր մարդ էր : Ազնուական ոչ միայն իր հոգով ու չնչով, ազնուական նաեւ իր նիստ ու կացով եւ չարժ ու ձեւով: Միչտ սիրա - լիր, ժպիտը դէմքին, մինչեւ վերջ համբերու - թեամբ դիմացինը լսող, ընդունակ իր խօսակցին անմիջապէս գրաւելու ու պատկառանք ազդելու նրա վրայ:

Ես բախտ եմ ունեցել Շանթի դլխաւորած պատ - ուիրակութեան անդամ լինելու եւ համոզուել չորս ամիս ապրելու մէկ յարկի տակ, մէկ ընտանիքի հարազատ անդամների նման եւ հնարաւորութիւն եմ ունեցել մօտիկից ճանաչելու նրան՝ որպէս մարդ անհատի իր առօրեայ կեանքում :

Մոսկուայի հայ հասարակութիւնը, թէեւ չատ դգուշաւոր, ջերմ մեծարանքի առարկայ էր դարձրել Հայաստանի պատուիրակութեան եւ ա - ռանձնապէս մեծանուն գրագէտ Լեւոն Շանթին : Նա առանձին յարգանք էր վայելում եւ հայ մե - ծամասնականների չրջանում՝ Միասնիկեան, Մա - կինցեան, Աբրա. Կարինեան եւ այլն : Ծանօթ էր նոյնպէս ռուս մեծամասնականների չրջանում՝ որպէս յայտնի գրագէտ եւ « Հին Աստուածներ»ի տաղանդաւոր հեղինակ :

Մոսկուայում եւս ընկեր Շանթը ազատ ժա - մերին գրաղում էր գրական աշխատանքով եւ օգտուելով իր չրջապատի դէմքերի ու երեւոյթ - ների ուսումնասիրութիւնից, մշակում ու բարե - փոխում էր «Շղթայուած»ը :

Որպէս դեղարուեստագէտ, Շանթը դերա - զանցօրէն զգայմունքի մարդ էր, ուստի դժուա - րանում էր իր տեսակէտից ու բարոյական հա - կացողութիւններից նահանջ կատարել եւ չափա - զանց վշտանում էր, երբ դիմացինը անիրաւացի առաջարկ էր անում կամ պահանջ ներկայացնում :

Ժամանակին չատերը մեղադրեցին , թէեւս մինչեւ օրս էլ ոմանք չարամտօրէն մեղադրում են Մոսկուայի պատուիրակութեանը, որ չկարողա - ցաւ լեզու գտնել մեծամասնականների հետ :

Սակայն, խնդիրը լեզու գտնելու մէջ չէր :

Մոսկուայի մեծամասնական կառավարու - թիւնը՝ յանձին Տրոցկու, ինքն է եղել նախաձեռ - նողը Հայաստանի պատուիրակութեան հրաւիր - ման: Այդ այն չրջանին էր, երբ Սովետները հե - տեւելով « Երեսնները դէպի Արեւմուտք» նշանա - բանին ,որոշել էին Քէմալական Տաճկաստանին հանել Եւրոպայի դէմ: Քէմալական չարժման դե - կավարները Մոսկուայի նման առաջարկից խու - սափելու նպատակով, անտեղի կերպով մտահո - գութիւն էին յայտնել որ Հայաստանը կարող է թիկունքից հարուածել իրենց: Ահա, այդ «մտա - վախութիւնը» փարատելու համար Մոսկուան ցանկանում էր օր առաջ կարգադրուած տեսնել հայ - թիւրքական վէճը :

Այդ իսկ պատճառով բանակցութիւնների սկզբնական չրջանում մեր պատուիրակութեան հետ չատ սիրալիր էին ու մի չաբաթուայ մտքերի փոխանակութիւնից յետոյ արդէն պատրաստ էր պատուիրակութեանը բաւարարող դաչնագրու - թեան նախագիծը:Դժբախտաբար ,այն օրերէն մեզ անհասկանալի պատճառներով, դաչնագրի ստո - րագրութիւնը ձգձգուեց: Հետագային միայն պարզուեց , որ այդ ժամանակամիջոցում Սովետ - ների արտաքին քաղաքականութեան մէջ խոշոր դեր ունեցող Ռադեկի, Պաւլովիչի եւ ուրիշների ազդեցութեան հետեւանքով խոշոր փոփոխութիւն էր կատարուել Մոսկուայի արտաքին քաղաքա - կանութեան մէջ «100 աստիճանի չուրջգարձով»:

Քէմալականների կեղծ բոլշեւիկ գործակալնե - րը, օգտուելով Ռադեկների եւ Պաւլովիչների միամտութիւնից, կարողացել էին համոզել Մոս - կուային ,որ աւելի գործնական է «Երեսները դէպի Արեւելք» քաղաքականութիւնը: Այսինքն, յեն - լով արեւելքի մահմէտական բազմամիլիոն զան - գուածների վրայ, խորտակել Անգլիայի աչխար - հակալութիւնը Հնդկաստանում եւ այլուր :

Սովետական արտաքին քաղաքականութեան այս հիմնական փոփոխութիւնից յետոյ հայ ժողո - վուրդը արդէն քաղաքական դերակատարի եւ դա - դարում բոլշեւիկների չահախնդրութեան գոր - ծօն դառնալուց :

Այդ էր հիմնական պատճառը Մոսկուայի բա - նակցութիւնների անյաջողութեան :

Հ· ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԼԱՐՏԿՈՑԸ

(Ր· Ի վերչին մաս)

Աչքէ անցուցէք աչխարհագրական քարտէսը , եւ ձեր առջեւ պիտի պարզուի թէ աչխարհի որ հանդոյցին վրայ կը գտնուի Լեւոնեան երկիրը , Թուրքիան, աւելի ընդարձակ քան Ֆրանսան, 21 միլիոն բնակչութեամբ: Հիւսիսային կողմէն՝ խորհրդային, հարաւային կողմէն՝ արաբական անհուն աչխարհը: Մէկ կողմը՝ ուժի եւ ընչա - քաղցութեան, միւս կողմը՝ տկարութեան եւ հարստութեան չրջան մը, ոչ թէ իր հողին որ բան մը չարժէր, այլ ընդերկրեայ յորդահոս քա - րիւղին չնորհիւ:

Թուրքիան կը գտնուի այս երկուքին մէջտեղ, մինակը, խորհրդանչական վտանգ մը կազմե - լով: Չարեւանցի ակնարկ մը ցոյց կուտայ թէ ան արեւմուտեան հակողութեան մը տակ է: Թրակիան մա - սամբ անմատչելի է: Վոսփորի բերանը ամէն կար - դի հետաքրքրութենէ ազատ է: Անդարայի ան - միջական չրջակայքը, ընդարձակ դեաին մը չահե - կան դիւնաւորական դաղտնիքներ կը պարունակէ , որովհետեւ արդիւնած է քաղաքացիներուն: Դէպ ի Կովկասի կողմը, արդիւնած գօտիներ կը բաց - ուին եւ ամբողջովին կը վակէն խորհրդային սահ - մանադլուխին չրջականները: Ոստիկանութիւնը կը հետեւի օտարին: Իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ, ան - ցաղրային սուուդումներ կը կատարուին, եւ գոնէ որոչ ճամբաներու վրայ օտար ինքնաչարժներու անցքը կ'իմացնեն պահականոցէ պահականոց : Լրտեսութեան վախը եւ բանակին վերաբերեալ ա - մէն բան ծածկելու չաճախանքը կը պարուրէ մթ - նոլորտը :

Թուրքիա երկու սահմանադլուխ ունի խորհր - դային աչխարհին հետ: Մէկը՝ 200 քիլոմեթր , Պոլչէն հազիւ քանի մը վայրկեան օդանաւով, ի - րենց ժառանգական թչնամիին՝ Պուլկարիոյ հետ: Միւսը՝ առաջինէն 1200 քիլոմեթր բաժնուած օ - դային ճանապարհով, կը տարածուի Կովկասի սեպ լեռնաչղթային մէջ, որուն բարձրութիւնը երբեմն կ'անցնի 5000 մեթրը :

Երրորդ սահմանադլուխը՝ Սեւ Ծովու ափը , դժուար է պաչտպանել: Թրքական ընդարձակ միջնաբերդը, ուրեմն սպառնալիքի տակ է երեք կողմէ: Ցարձակման անբաղդատելի դիրք մըն է , քանի որ Բագուէ նաւթահորերէն 500 քիլոմեթր տարին կը դանուի, բայց նոյն տեղն վտանգի են - թակայ դիրք մըն է: Փականքին խորտակումը Ռուսիոյ համար պիտի նչանակէր թէ պաչտպան - ղական միջոց մը եւ թէ ծաւալման ընդարձակ գործողութիւն մը: Միեւնոյն հարուածով, ան ետ պիտի մղէր սպառնալիք մը եւ միաժամանակ աչ - խարհակալութեան լայն ճամբայ մը պիտի բանար դէպի Պարսից Ծովածայր եւ Սուէզ :

Թուրքիոյ պաչտպանութիւնը հիմնուած է իր դինուորին վրայ, որ ամէնէն դէչ հագուածն է աչխարհի մէջ, իր երկար վերարկուով եւ խոշոր տրեխներով: Իր ամենօրեայ պարէնն է մանուա - րաբար մէկ քիլօ հաց եւ ոռճիկը՝ 35 ֆրանք: Իրեն համար եղած ծախքը տասն անդամ պակաս է ա - մերիկացի դինուորէն: Տասնէն ութը հոգի կը դի - մեն հանրային դրագիրներու (արզուալճի), իրենց ընտանիքներուն լուրեր հաղորդելու համար: Չամբերութիւն եւ գործնական վարժութիւն պէտք է, մանաւանդ հաստատական բաներ սորվեցնելու համար :

Թուրք դինուորը չարքաչ է, կը դիմանայ տա - քին ու պաղին եւ 100 քիլոմեթր եւ աւելի ճամբայ կրնայ քալել բեռով : Միւս երկիրներու դիւրու - թիւնները չի փնտռեր: Իր «Պօչը» Մոսկուին է : Խորհրդային Ռուսիոյ փորձեց Թուրացնել Մէհ - մէդականին մարտունակութիւնը, ցոյց տալով թէ Մուհամմէտի արքայութեան պիտի չարժանանան, եթէ իյնան պատերազմի մը մէջ զոր Գուրանը չարդարացներ (Քորէա):

Թրքական բանակը չատ մը զօրավարներ ունէր եւ 45 զօրաբաժնէ կը բաղկանար, բայց այս թիւը խարուսիկ էր, որովհետեւ զուրկ էր ռազմամթեր - քէ: 1948ին երբ Ամերիկացիները գործի ձեռնար - կեցին միայն 19 զօրաբաժին պահեցին, որոնց ե - րեքը հեծելազօրք, բայց Թրքական բանակին կը - րակի ուժը կրկնապատկուած է: Ասկէ զատ, կազ - մակերպուած են վեց զրահապատ վչտեր, որոնք առաջնակարգ կը համարուին: Ամերիկեան պատ - ուիրակութիւնը այժմ կը ջանայ մէկ առ մէկ վե - րակազմել կրճատեալ զօրաբաժինները, 35—40ի հասցնելու համար Թրքական բանակին ուժը :

Երբ այս ծրագիրը ամբողջովին գործադրուի, առաջնակարգ ուժ մը պիտի բռնէ Անատոլուի վտ - կանքը :

×

Ֆրանսացի լրագրողը յետոյ կը խօսի Քէմալի բարեկործութիւններուն, Իսմէթի դիկտատորական իչխանութեան եւ անկման մասին (1950 Մայիս 15): Այս առթիւ կը յիչէ թէ Թրքական պետու - թիւնը իր ներչնչումը կը առնար Գուրանէն, որ ուղղութիւն կուտար քաղաքական, տնտեսական , բարոյական եւ նոյնիսկ առողջապահական ու կեն - ցաղագիտական հարցերուն :

Մոհամմէտ կ'արգիլէր նոյնիսկ մարդահա - մարը: Հետեւաբար, Մ· Քէմալ հակակրօնական մը նկատուած էր իր բարենորոգումներով: Գու - րանի վերագարձը պիտի նչանակէր հրաժարում երեսնամեայ յառաջդիմութիւններէն: Այս կեր - պով, պէտք էր լքել նաեւ Ատաթուրքի դաչինքը, որովհետեւ Մուհամմէտի պատուիրանը կ'արգիլէ ամէն գործակցութիւն անհաւատներու հետ :

Քաղաքական դէմքեր, ինչպէս նաեւ դեմոկ - րատ կուսակցութեան անդամները, մտահոգ են: Բայց այս մտահոգութիւնը անձկութիւն չի նչա - նակեր: Նոր գարգացած սերունդ մը հասած է : կառավարութիւնը ծրագրած է տարեկան 1200 դպրոցներ կառուցանել: Ուսուցչուհիներուն հրա - հանգուած է ի հարկին գոյ գնել Անատոլուի խո - րերը: Փոխ վարչապետը, կ'ըսէր օր մը .

— « Ամէն տարի որ կ'անցնի, կը պակսեցնէ դէպի անցեալը վերադառնալու վտանգը : Եթէ տասը տարի չահինք, փրկուած ենք »:

Քէմալականութիւնը արհամարհանք ունէր Պոլսոյ հանդէպ, այդ պատռտ, որդնոտած, հերը - կիզուած քաղաքին, խառնակոյտ դանազան ցեղե - րու , որ Սուլթաններու մեղկութեան հե - տեւանքով օտարին նենդ տիրապետութեան , Ցոյներու չահագործման ենթարկուած էր: Քէմա - լական բանաստեղծ մը կը գրէր Պոլսոյ մասին .— «Զգենք այդ փտած տախտակներով պատառները , իր կեղծ հրապոյրները եւ կպչուն մառախուղնե - րը: Բարձրանանք դէպի Անատոլուի դժուարին արչալոյսները եւ առուցեալ լիճերը, — մեր ե - րեսուառդութեան յաւերժական աղբիւրները : Թող հին Բիւզանդիոնը փուլ դայ անցեալին հետ, որովհետեւ ապագան է որ կը լուացնէ մեր սիր - տերը »:

Այս եղանակը չէք լսեր այլեւս: Պոլիսը հիմա դարձած է ազգային մեծ խորհրդանիչը եւ սիր - տերու մայրաքաղաքը: Ղալաթիոյ վաղեմի կա - մուրջը վերաչինուած, չքեղ պողոտայ մը կա - ռուցուած է: Կառավարութիւնը կը մտածէ պերճ պանդոկ մը չինել, դբօսաչրջիկներուն պարզելու համար Վոսփորի, Սկիւտարի եւ Իչխանաց կղզի - ներու գմայլելի համայնապատկերը: Դժբախտա - բար, մութը կոխելէ վերջ քաղաքը ապահով չէ առանձին կիներու համար, երբ կը հեռանան բա - նուկ փողոցներէն :

Վերջին վիճակագրութեամբ Պոլիս աւելի քան մէկ միլիոն բնակիչ ունի, առաջին անգամ ըլլա - լով: Փոխանակութենէն ազատ մնացած հարիւր հազար հոգի, Ցունաց մեծ երազին բեկորներն են: Ասոնք միւս փոքրամասնութեանց հետ բաւական դժուարին պահեր ապրեցան, բայց քանի մը տա - րիէ ի վեր անդորրութիւն կը տիրէ: Պոլսոյ բազ - մամբոխ բնակչութիւնը պակասած է, բայց երեք ֆրանսերէն թերթեր լոյս կը տեսնեն :

Այս վերականգնած Պոլիսը յարաճուն մտահո - գութիւն մը կը պատճառէ Թուրքիոյ, հաստատ - ուած ըլլալով Վոսփորի Եւրոպական ափին վրայ: Թրակիան հարիւր քիլոմեթր հեռու է Պուլկարիա - յէն, խորհրդային աչխարհին նիզակին ծայրը: Թուրքիա չի կրնար իր հոգամասին ամբողջակա - նութիւնը պաչտպանել, ոչ իսկ կրնայ տոկալ Կով - կասի վրայ, ու պէտք է Տաւրոս քաչուի եւ զոհէ Պոլիսը, որովհետեւ անպաչտպանելի է:

Բայց այս հաւանականութիւնը դժուարաւ ըն - դունելի է հպարտութեամբ լեցուած ազգի մը կողմէ :

Բայց այս հաւանականութիւնը դժուարաւ ըն - դունելի է հպարտութեամբ լեցուած ազգի մը կողմէ: Ռուսերը երբեք չեն գրաւած Պոլիսը, թէ - եւ իրենց խաղախները անդամ մը իրենց ձիերը քչեցին մինչեւ Մարմարայի կոհակները: Թրա - կիոյ ճակատը անպաչտպանելի է, Պուլկարիոյ հողամասին ցցուածքով: Բայց ան Թուրքիան իր կողին ունի Ցունաստանը եւ Եուկոսլաւիան :

Թուրքերը չատ յարգանք չունին Ցոյներուն հանդէպ, Ցոյներն ալ չեն վստահիր Թուրքերուն, բայց երկուքն ալ կը վստահին Եուկոսլաւիոյ: Ա - մերիկայի կնքահայրութեամբ երեք պետութիւն - ները կ'ուզեն դինուորական դաչինք մը կնքել : Առաջին բախումին Արեւմուտքի պաչտպանու - թեան դիծը պիտի փոխադրուի մինչեւ Դանուբի ափերը :

Վտանգները անտեսման են, ճեղքերը տակաւին լայն, բայց եւ Մոսկուա Մերձաւոր Արեւելքի , ինչպէս ուրիչ տեղ, առնուազն կորնչուցած է դիւրին եւ անվտանգ նուաճումներու կարելիու - թիւնը: Ամէն ինչ իրեն համար դարձած է թանկ եւ նոյնիսկ անդին, ինչ որ լուրջ պատճառ մըն է խաղաղութեան հաւատալու համար :

R. CARTIER

ՏԻՐՈՒՆԻ .— Մարկոս Քհնյ· Երէցեան վախ - ճանած է Զահլէի հիւանդանոցին մէջ Մարտ 19ին: Այնճարի քահանան էր: Երբ լուրը դիւղ հասաւ , երիտասարդները, ազգականները եւ Թաղ· խոր - հուրդ գացին եւ թաւթորով դիւղ տարին իրենց քահանան կը դրէ «Ազդակ»ի Թղթակիցը: Լիբա - նանի առաջ· Քորէն եպիս· կատարած է օծման եւ

Հ. Ց. Դ. Թաղգարան

Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է· — Սօսէ մայրիկէն (Աղեքսանդրիա) Աղբիւր Սեբոյի եւ իր համբիչները (Տարօնէն բերուած) :

Տիկին Աննա Ռ· Տէր միհասեանէ·— Ռուբէնի ինքնահոս գրիչը ոսկի, Հ· Ց· Դ· զինանշանով, նուիրուած իրեն 1919ին, իր ամուսնութեան, փղոսկրեայ ծխամորճը, նուիրուած 1907ին Մուշի Հ·Ց· Դ· կոմիտէի կողմէ, 42 գանազան պատմական դէմքերու նկարներ, նախկին Հնչակեան մի շարք գործիչներու թուղթիկ - բողոքը, Արփիարեանի, Նազարբէկի, Տամատեանի եւ ուրիշներու դէմ, 11 մեծադիր էջ, գրուած 1897ին, Փարիզ, Հ· Ց· Դ· Արեւելեան Բիւրոյի շրջաբերական նամակը 1908ին եւ մի շարք ուրիշ գրութիւններ: Արծաթեայ երկար ծխամորճը՝ նուիրուած տարաբախտ Սասունցի Մանուկի կողմէ Ռուբէնին :

Տիկին Աննա Թարխանեանէ·— Գնդապետ Կուռոյի զինուորական դօտին, ակնոցները եւ իր գերեզմանէն հող :

Հերմինէ եւ Նուարդ Թիրեաքեան Բոյրերէն (Գահիրէ) ·— Իրենց հօր՝ Հայկ Թիրեաքեանի (Հըրաչ) Ճուչերը, գեղեցիկ արծաթեայ կողքով տետրակի մէջ, որ նուիրած են Հրաչին 1897ին, Թիֆլիսի ընկերները :

Բժիշկ Յ· Մելիքեանէ (Թէհրան)·— Ճատրակի (չախմատ) ձեւեր պատրաստուած հայէ 1920ի վերջերին Երեւանի բանտին մէջ, բոլշեւիկեան օրերուն, Համօ Օհանջանեանի, Բժ· Ց· Տէր Դաւթեանի եւայլ ընկերներու ձեռքով: Արամ Մանուկեանի դրասենեակի մեծ բանալին, երբ 1918ին Հայոց Ազգ· Խորհրդի լիազօր ներկայացուցիչն էր Երեւանում :Գնդապետ Սամարցեանի զնդի նշանը:

Ողբացեալ Գասպար Իփէկեանէն (Պէյրութ) · — Իր վկայականը՝ ստացած Ա· Կամաւորական գնդէն 1915ին Անդրանիկի ստորագրութեամբ : Մի շարք պատմական նամակներ ու գրութիւններ գրուած 1915 — 16 թուականներուն, Անդրանիկի, Աբշակ Ջամալեանի, Մ· Վարանդեանի, Ն· Աղբալեանի եւ այլի կողմէ :

Պրոֆ· Ա· Զաքրեանէ, (Փարիզ)·— Իր գիտական աշխատանքները 1923 — 1940 թ· 123 տպագրուած եւ 32 մեքենագրուած էջ :

Լեւոն Շաղոյեանէ (Պաղտատ)·— Արծաթեայ մեծ խաչ, երկար շղթայով, նուիրուած Վարդայ վանքին 1902ին եւ որ ձեռք է բերուած Շաղոյեանի կողմէ 1915ին, Ասորիներու միջոցաւ :

Գ ·Վազգենէ (Գահիրէ)·— Իմիերի հայ Սպասյից Միութեան վարչութեան մեծադիր նկարը, քաշուած 1919ի Օգոստոսին :

Ա· Մէօքէմէտեանէ (Գահիրէ)·— Ութ նամակներ, գրուած 1913 —14 թուականներուն Ակնունիի, Վարուժանի, Գ· Զոհրապի , Ռ· Սեւան - հսկումի արարողութիւնը: Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուներու եւ Հ· Օգն· Ուժի արծուիկները իրենց մասնակցութիւնը բերած են յուղարկաւորութեան: Մարկոս քհնյ· աւելի քան քառասուն տարի բարեւոք ծառայութիւն մատուցած է: Ծնած էր 1882ին ձեպիլ Մուսայի Քէպուսիէ գիւղը: 1911ին քահանայ ձեռնադրուած է Սահակ կաթողիկոսի կողմէ, Սիս:

կի, Թ· Թորամանեանի կողմէ, ինչպէս նաեւ Թորամանեանի լուսանկարը :

Թ· Թադէոսեանէ (Սպահան)·— 18 պատմական գրութիւններ Հ· Հանրապետութեան օրերին, պաշտօնական նամակներ Իշխանի Արդութեանի ստորագրութեամբ, երբ Հ· Հանրապետութեան դեսպան էր Պարսկաստանում : Շարք մը նկարներ եւ խմբանկարներ յատնի կուսակցական դէմքերու եւ Բաֆֆիի «Ալենք»ը մակագրուած Բաֆֆիի ձեռքով 1881 թ·:

Տ· Զիթճեանէ (Շիքակո)·— Փոքրիկ տուփ մը հող՝ վերցուած Էջմիածնի Մայր Տաճարէն 1923ին:

Յ· Մատթէոսեանէ (Քիւրմանշահ)· — Իշխան Արդութեանի զինուորական կաշիէ լայն գօտին, յանձնուած Իշխանի կողմէ, երբ Քիւրմանշահի վերջայով կ'անցնէր Եւրոպա :

Խ· Մելոմեանէ (Շիրազ)·— Գունաւոր ապակիէ արկղիկ Հ· Հանրապետութեան, Հ· Ց· Դաշնակցութեան զինանշանով եւ Վարդան Մամիկոնեանի նկարով :

Վ· Եսայեանէ (Աղեքսանդրիա)·— Ստեփան Եսայեանի ձեռնափայտը ոսկի մակագրութեամբ:

Լ· Միհասեանէ (Սպահան)·— Հ· Ց· Դ· զինանշանը ներկայացնող վոքրիկ դորգ, գործուած ընկերոջ եւ իր քրոջ կողմէ 1948ին :

Հ· Յ· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէն·— Ռուբէնի եւ Լ· Շանթի մեծադիր նկարները:

Երուանդ Յարութիւնեանէ (Փարիզ)·— 163 կտոր հայերէն եւ 23 կտոր օտար լեզուներով արժէքաւոր գիրքեր Թանգարանի գրադարանին, իր սիրելի մօր յիշատակին :

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խմբէն 2000 ֆրանք, իրենց այցելութեան առթիւ :

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԶՆՈՒԻՐ ՌԱԶՄԻԿ ՄԸ

Բոցավառ «Ցառաջ»էն սրտի կսկիծով տեղեկացայ, վաղէմի կամաւոր ռազմիկին տարաբախտ Տէվեմաք Շալճեանի մահուան գոյժը :

Այս դժբախտ առիթով, պարտք կը զգամ ուշացած երախտագիտութիւնս յայտնել հանգուցեալին, խումբ մը հայրենակիցներուս ընծայած զոհողութիւններուն համար: Երբ 1923ին իրրեւ պաղեստինեան եկանք Ֆրանսա, տեղեակ չէինք երկրին լեզուին եւ մանաւանդ օրէնքներուն : Անկանոնութեան պատճառաւ ամիսներով դժուարութիւն կրեցինք մեր ինքնութեան թուղթերը կանոնաւորելու եւ պարմանագրով աշխատանքի ձեռնարկելու համար: Պատերազմի չքանչաններով կուրծքը զարդարած, Շալճեան մեզ խմբովին կ'առաջնորդէր ոստիկանական տեսչութիւն եւ մինչեւ իսկ դատարանները, մեր թուղթերը կանոնաւորելու համար: Բարեացակամ պաշտօնէութեան տուած խորհուրդներուն համաձայն, յաջողութեամբ հարթուեցան մեր դժուարութիւնները: Թող այս տողերը իրրեւ ծաղկեպսակ մը կազմեն իր գերեզմանին վրայ: Հողը թեթեւ դայ վրադ, անձնուէր հայորդի:— Գրիգոր Չատրճեան

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ·— Ապրիլ 20ի կիրակին մեր կրտսերները իրենց փուլին առաջնութիւնը չահած էին, La Voulteի դէմ, 32 խումբերուն դիմաւորը հանդիսանալով: Ապրիլ 20ին St. Rombert Dalleon տեղի ունեցաւ «Փինալ»ի մրցումը: Դժբախտաբար այս անգամ ալ Beaumont de Valenceի դէմ անչքեայ կէտով մը կորնգուցինք խաղը: Այսպէս Տոմ - Արտէշ ախոյենական տիտղոսը այս տարի եւս ձեռքէ ելաւ, հակառակ մերոնց բուռն ճիգերուն: Մերոնք այժմ միայն «Փինալիստ» տիտղոսով հեռացան դաշտէն:

× Նոյն կիրակին մեր Ա· խումբը իր ախոյենական 16րդ մրցումը կատարեց մեր դաշտին վրայ՝ ընդդէմ St. Marcelain բարձրադոյն խումբին: Կրընոպլի մէջ տեղացող անձրեւներէն դաշտը լճակներու վերածուած էր: Կիրակի օր երկու խումբերն ալ կարապի պէս ջուրերուն մէջ կը խաղային: 70րդ վայրկեանին իրաւարարը վիրաւորուեցաւ հակառակորդ թիւ 4 մարզիկին զարնուելով եւ բուժարան փոխադրուեցաւ :

× Ապրիլ 27ին, մեր առաջինը, միշտ ախոյենական, հակաառեցաւ Veyneի դէմ, մեր դաշտին վրայ: Այս անգամ օդը նպաստաւոր էր եւ բաւական թիւով քաջալերողներ փութացած էին դաշտը: Խաղը սկսաւ ժամը 15ին, թէեւ մեր խումբը լրիւ չէր, մասնաւորաբար միջին դիծը: Բացակայ էին 3 մարզիկներ, որոնց մին, Գիւլխաս Թիւթյեանը, որ ամուսնացաւ շաբաթ դիշեր :

Հակառակ այս դժուարութեան, մերոնք չահեցան 3 — 0 :

Այսպէսով U .S. A. այս տարի եւս պատիւը փրկած եղաւ: Այժմ 33 կէտ ունի ընդհ· դասաւորման մէջ :— Մ·

ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ երեկոյ, 26 Ապրիլին տեղի ունեցաւ Ռընէ փիէռ Շուէթոյի նուագահանդէսը Սալ Կաւոյի մէջ :

Երիտասարդ երաժիշտը , Փարիզի խոհասումնասիրէ արուեստագէտներէն մին է ,որ կրնայ ապագային դառնալ լաւագոյն ղեկավար մը :

Կ'արժէ ծանօթացնել զինքը մեր հասարակութեան, անկախ իր արժանիքներէն ,նաեւ այնպատճառով որ դիտցած է խանդավառուիլ Արամ Խաչատուրեանի երաժշտութեամբ, եւ ուղած է հայ արուեստագէտի յղացումները ներկայացնել օտար երաժշտասէր հասարակութեան :

Արդարեւ, իր յայտագրին մէջ, մեծ տեղ տրամադրած էր հայ երաժշտագէտին գործերուն, նուագել տալով Գայիանէ Պալէթի երրորդ suiteը, եւ դաշնակի քոնչէրթօն, որուն soliste մեր տաղանդաւոր դաշնակահար ,Րաֆֆիկեսարոսեանն էր:

Ֆրանսացի երաժիշտներու համար օտար այս երաժշտութիւնը, բաւական յաջողութեամբ նուագուեցաւ «Ensemble Orchestral de Paris»ի կողմէ, չնորհիւ Շուէթոյի երաժշտական ճկուն ըմբռնողութեան: Իսկ Րաֆֆի Պետրոսեան արդէն քանիցս տուած է փաստը Խաչատուրեանի իր հարազատ հասկացողութեան :

Ցաւալի էր մխայն, որ հայ հասարակութիւնը որոշ անտարբերութիւն ցոյց տուած էր այս նուագահանդէսին հանդէպ , փոխանակ բազմութեամբ ներկայ ըլլալու : Օհան Տուրեան

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑԿԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Մինչ այդ վարչապետի խօսնակը կը չարունակէր լուրեր հաղորդել օրուան դէպքերուն մասին: Ոչինչ կար հետաքրքրական: Կոճակը դարճուցի : Ցաջորդ կիրակին արդարեւ արդիւնաւոր եղաւ : «Սընակէյ Փրէս»ի մէջ տող մը հակառակ տպուած էր: Եւ այդ տողին մէջ կար «Երկուշաբթի»բառը:

— Կ'ուզեմ գիտնալ թէ Տիկին Ռաքէլ ի՞նչ կ'ընէ, ըսաւ յանկարծ Փոնթիւի· Ձօրճը պիտի դրկեմ իրեն:Մարդը նպարավաճառ երեւոյթ ունի: Պիտի երթայ եւ պիտի ըսէ Տիկին Ռաքէլի թէ զաւակը Սինկափուրի մէջ դերի բռնուած է եւ ինք իրր հայր կ'ուզէ իր մասին տեղեկութիւն ունենալ: Պիտի ըսէ թէ ընկեր մը չանձնարարած է Տիկին Ռաքէլը: Վատահ էի թէ Ձօրճ կրնայ ընել այս գործը: Փոնթիւի նախկին գողին պատուիրեց նաեւ անգամ մը ուշի ուշով աչքէ անցընել բախտադուշակին սենեակը:

Երկուշաբթի դիշեր առանձին թատրոն գացինք եւ դրան քով պահուրտեցանք: Ներկայացումէն հինգ վայրկեան առաջ Փոնթիւի ինծի մօտեցաւ եւ փսփսաց.

— Դուք հոս սպասեցէք, Տիկին Ռաքէլ հիմա թատրոն մտաւ :

Հասկցայ իր միտքը, Ձօրճին ընկերակցութեամբ պիտի խուզարկէր բախտագուշակին տունը :

Ձօրճ դուրսը փոնթիւիին կը սպասէր: Գարով ինծի, արդէն իսկ դիտէի թէ ինչ հրահանգ պահ - ուած էր Մարթէ Բօլոյի երդին մէջ· Մարչըլի պաշտօնեան հետաձգնալային խօսակցութեան հետեւած էր: Տուներուն առաջին տողերուն առաջին տառերը միացնելով երեւան հանած էինքհետեւեալ հրահանգը.— « Նոր ծանուցումները պատրաստ են»: Երդը լսելէ վերջ տուն վերադարձայ : Փոնթիւի ինծի կը սպասէր :

— Այդ կինը չատ լաւ յարդարուած յարկաբաժին մը ունի, ըսաւ: Ձօրճի համար չատ դիւրին եղաւ ներս մտնել: Բարեբախտաբար անոր պէս լաւ գործակից մը ունինք: Տիկին Ռաքէլի հիւրասենեակը չատ չքեղ է եւ չատ արժէքաւոր գեղանկարներ ունի: Ժամանակ չունեցանք մանրամասն կերպով քննելու. սակայն իր ամենօրեայ սենեակը աչքէ անցուցինք եւ չատ հետաքրքրական բաներ գտանք : Պատերը գորգերով ծածկուած էին եւ անոնցմէ մէկուն ետեւը տետրակ մը կար, որուն մէջ արձանագրուած էին բոլոր յաճախորդներուն անունները եւ անոնց մասին մանրամասնութիւնները : Իւրաքանչիւր յաճախորդի անունին դիմաց գրուած էր անոր այցելութեան ժամը: Այնպէս կ'երեւի թէ Տիկ· Ռաքէլ 15 վայրկեանէ աւելի չի տեսակցիր իւրաքանչիւր յաճախորդի հետ: Փնտռեցինք եւ գտանք Որ·Լօրինկթոնի անունը: Բաւ առ բաւ արձանագրուած էր ինչ որ ըսած էր: Շատ կանոնաւոր կերպով կ'աշխատի այս կինը եւ այդ իսկ պատճառով յաջողեցանք լուծել իր գաղտնիքը :

— Ինչ կ'ըսէք :

— Այո, իր սեղանին վրայ տետրակ մը կար, ուր արձանագրուած էին օրուան յաճախորդներուն անունները եւ այցելութեան ժամերը: Հասկցած էինք թէ Տիկինը քառորդ ժամէն աւելի չի տեսակցիր իր յաճախորդներուն հետ, վնտռեցինք Ձօրճին անունը եւ գտանք· ժամը 15.45ին գացած էր· մինչեւ հոս ճիշդ: Տետրակին մէջ ժամը 16ին համար արձանագրութիւն չկար, մինչդեռ Ձօրճ կ'ըսէ թէ իրմէ վերջը կին մը մտած էր Տիկ· Ռաքէլի սենեակը :

— Ի՞նչ կը նշանակէ ասիկա :

— Կը նշանակէ թէ Տիկին Ռաքէլ նամակատուփ մըն է: Միլլըր իր հրահանգները նամակատան միջոցաւ չի ղրկեր, այլ կը տեղեկացնէ Տիկ· Ռաքէլի եւ ան ալ իր կարգին կը հաղորդէ իր յաճախորդներուն որոնք իրականն յաճախորդներ չեն, լրտեսներ են: Եւ այս լրտեսներուն անուններն ու այցելութեան ժամերը չեն արձանագրուած տետրակին մէջ: Ոհ, խելացի է այս Միլլըր եւ հնարելի դաղափարներ կը յղանայ :

— Մի ղաչնանաք, Փափա, ըսի, արդէն իսկ յաջողած էք կարգ մը խնդիրներ լուծել: Հիմա տեսնենք ի՞նչ կ'ըսէ Վարչապետի ասիճակայանը :

Կոճակը դարճուցի, երաժշտական հնչիւններ լսուեցան· յանկարծ խօսնակը ըսաւ.

— Ուշադրութիւն, ուշադրութիւն· կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ընեմ: Քէօնիկսպերկ եւ Շեֆֆին քաղաքներուն համար աշխատաւորներու պէտք կայ :

(Շար·)

Զորակոչ ժողովի պիտի գումարուի՞

Հակասական լուրեր կը չրջին Զորսերու ժողովի դադարման մասին: Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, Մ. Նահանգները ետ առած են իրենց առաջարկը, նկատելով որ Ֆրանսա եւ Անգլիա կ'ընդդիմանան: Ուրիչ լրազրկներ կը հաւատան թէ բանակցութիւնները կը չարունակուին թէ Ա-րեւմուտքի եւ թէ Մոսկուայի մէջ, ելք մը գտնելու եւ Զորսմեծերու ժողովը գումարելու համար:

Ծրագրուած ժողովին նպատակը պիտի ըլլայ քննել գերմանական հարցը, որ կատարեալ թըն-ճուկի մը վերածուած է:

Փարիզի մէջ վերապահ դիրք մը բռնած են այս հարցին առթիւ, եւ հաւանական է որ կառա-վարութիւնը նեղ կացութեան մը մատնուի Ազգ. ժողովին մէջ:

Անգլիա համաձայն է Զորսերու ժողովին, պայմանաւ որ նախապէս հարթուին կարգ մը դժ-ուարութիւններ, մասնաւորապէս ազատ ընտրու-թեանց մասին: Լոնտոն կ'ուզէ միջին ճամբայ մը գտնել, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի միջեւ: Փարիզի մէջ հակառակ են Զորսերու ժողովին, այնմտավախութեամբ թէ այդ ձեռնարկը պիտի քաջալերէ արեւմտեան Գերմանիան, ձգձգելու համար հաշտութեան առժամեայ դաշնագիրը:

⚔ Արեւմտեան Գերմանիոյ նախագահը՝ ի պա-տասխան վարչապետին մէկ հարցումին, յայտա-րարեց թէ «Գերմանիա ամէն բանէ վեր»ը կը մը-նայ արեւմտեան Գերմանիոյ ազգ. քայլերդը: Ա-յս առթիւ պատասխանելով հարցումի մը, ամե-րիկեան մարզպանը յայտարարեց.— «Ես չեմ սի-րեր այդ քայլերդը, բայց կարեւորը այն չէ թէ ինչ կ'երդէ ժողովուրդը, այլ այն թէ ինչպէս կը դործէ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԱԻ ՀՈԻՆԶՔ ՄԸ կը սպասուի այս տարի, Ֆը-րանսայի մէջ,— մինչեւ 8.000.000 թոն, որուն 110.000ը պիտի կրնան արտածել: (Անցեալ տարի 700.000 թոն ցորեն ներածեր էին, երաշտութեան հետեւանքով): Կառավարութիւնը կը յուսայ թէ այս պարագան ալ պիտի օգնէ ապրուստը իջեցնե-լու:

ՋՕՐ. ԱՑԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ Իտալիա եւս ացելե-լով, հրաժեշտ առաւ: Այս առթիւ իրեն յանձնուե-ցաւ հանրադրութիւն մը, որ կ'ըսէ թէ «Իտալիոյ դինուորական ճիդը պիտի թուլնայ, եթէ Իտալա-ցիները յուսախաբութեան մատնուին, Թրիէսթէի հարցին մէջ:— Սպարապետին յաջորդը, զօր. Րիճուէյ Եւրոպա պիտի դայ Մայիս 24ին:

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 30 միլիառ բուրլիի նոր վո-խառութիւն մը հրապարակ հանեց, վճարելի 20 տարիէն:

ԻՐԱՔի կառավարութիւնը մերժեց ճանչնալ Իրանի դերիչխանութիւնը՝ պահրէյն կղզիներուն վրայ, արաբական հող նկատելով զանոնք: Թէհ-րանի թերթերը բուռն յօդուածներ կը հրատարա-կեն Իրաքի դէմ, պահանջելով խզել յարաբերու-թիւնները:

ՄԱՆՐԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ մասին յայտարա-րութիւն մը տարարգրած էր Ֆրանսայի մեծ գիտ-նականը, Ժոլիօ Քիւրի, մեղադրելով դաշնակից-ները: Ինը գիտնականներ պահանջեցին ետ առնել իր տարարգրութիւնը:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Ընկեր Վազդէն Սէրքսկիւլեան 5000 ֆր. կը նուիրէ Մարսիլիոյ Հ.Ց.Դ. Նոր Սե-րունդին՝ ընկեր Թիրայր Ոսկեանի նշանախօսու-թեան առթիւ Օր. Մ. Խոսրովեանի հետ:

⚔ Վէդինէէն Պ. Վահրամ Մոսկոֆեան 5000 ֆր. կը նուիրէ Դպրոցասէրին, իր 75ամեայ յո-բելեանին առթիւ եւ 2000 ֆր. Ֆ. Կ. Խաչի Օգա-վոխութեան կայանին: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Օր. Մարթա Տէրտէրեանի եւ Պ. Ն. Մխիթարեան Տարաքճեանի նշանախօսութեան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 27ին, Իսի լէ Մու-լինոյի մէջ, Պ. Սերոբ Տարաքճեան 3000 ֆր. կը նուիրէ Մրմեան դպրոցին, իսկ Այրլ Տիկին Ցա-կոբեան եւ Պ. Ց. Ցակոբեան 1000ական ֆրանք կը նուիրեն «Մուրատ Ուսումնասիրաց» ընկերու-թեան:

⚔ Վալանսի Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն, ընկեր Սուրէն Խաչատուրեանի կնոջ կսկծալի մահուան առթիւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ եւ փո-խան Ծաղկեպսակի Ֆ.Կ. Խաչին կը նուիրէ 1000 ֆրանք:

ԵՐԱԺՇՏԱԳԵՏ ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆի
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 18ին Maison des Syndicats ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien:

Կը խնդրուի ներկայ ունենալ:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւա-քատեղին:

Կը խօսի Տօքթ. Ց. Կիլիկեցի, նիւթ՝ Դա-ճիէղ Վարուժան: Արտասանութիւններ: Մուտքը ազատ է:

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՑ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆի
ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէի:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր մարմիննե-րու: 10 Մայիս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28, rue Serpente, métro St. Michel կամ Odéon:

Կը նախագահէ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ եւ Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն քոյր կազմակերպութեանց ներ-կայացուցիչներ:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն ու համակիրները:

Ծոբակեռապտակ հանդէս

Հ. Կ. Խաչի Օգնութեան մարմնին, (Փարիզա-հայ Տիկիններու միութիւն) իր երեսնամեայ տա-րեդարձին առիթով:

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, 47 rue des Ecoles, métro St. Michel - Odéon:

Հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ Վ. ՄԱՆՈՒԿ-ԵԱՆի, եւ նախագահութեամբ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՕԼԻԷՐի:

Կը խօսին Տօքթ. Թրէմօլիէր, Տիկ. Զ. Ճէվա-հիրեան, (նախագահ Տիկնանց Միութեան), Տօքթ. Պ. Քօլօլեան, (նախագահ Հ. Կ. Խաչի) եւ Միութեան ընդհ. քարտուղարը Ս. Քարեան:

Կը մասնակցին՝ Ժան Պուաթէլ, Թօմէսի Ֆրանսէզին, Հայկանուշ Թորոսեան, Օտէթ Լը Տանթիւ, (տաւիղի վրայ), Արտաշէս Գմբէթեան, Րաֆֆի Պետրոսեան, Մանուկ Բարիկեան (Լու-թակ՝ սոլիսթ Լոնտոնի Orchestre Philharmoniqueէն ժաք Տալ, Քարթանթիէ (Էքզիզեան), Ալիս Պօյաճեան, ընկերակցութեամբ Հայկական պարի Նորակազմ խումբի, Հրաչ Պէրպէրեան, Լութակ, եւ Փարիզի Հայ Ուս. Տան երգչախումբը ղեկա-վարութեամբ՝ Գէորգ Եանպէկեանի:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՑ-ԲՈՑԺ

Ժող. ամսաթերթ բժշկութեան
Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
12ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ (1952)

ՑՈՒՆՈՒԱՐ-ՓԵՏՐՈՒԱՐ (40 էջ), թիւ 133—134 (12րդ տարի): ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Կարելի՞ է ղգալ հեռուէն (ՀԱՑ-ԲՈՑԺ). — Ո՛ տայր ինձ ձեռքին ... նիքոթինի (ՏՈՒՔ. ԱՇՃԵԱՆ). — Ցատկուռք (ՏՈՒՔ. ՖՕՎԷԼ).— Աղդը (Շ. ՆԱՐ-ԴՈՒՆԻ).— Ուղեցոյց մայրերու (ՏՈՒՔ. Շ. Օ-ՆԱՌ).— Ծերութեան հարցը (ՓՐՈՖ. ՊԼՐՊԼՐ-ԵԱՆ).— Բժիշկներուն թշնամին (ՏՈՒՔ. ԳԱ-ԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Հեղուկ ապակի (ՔԱՆՔԱՆԵԱՆ). — Ի՞նչ ընել հիւլէական ռումբին դէմ (ՔԱՂՀԱՆ) — Կուրադին (ՏՈՒՔ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ).— Ֆրանսա կը ծերանայ (ՏՈՒՔ. ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ).— Հար-ցարան (ԽՄԲ.):

ՀԱՆԴԷՍ — ԵՐԵԿՈՑՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը՝ կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժա-մը 15ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 30 rue de la Libération:

Գեղարուեստական բաժին.— Մասնակցութեամբ յայտնի չութակահար Ֆիլիփ Ազազարեանի: Հայ-կական պարեր Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնճիւղի պարախումբին կողմէ, երգ, արտասանութիւն, եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

Ձոխ պիւֆէ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրլ Տիկին Անանիկեան, Տէր եւ Տիկ. Ն. Անանիկեան եւ զաւակները եւ բո-լոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւ-նը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրա-ւոր ու ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐԻԿ ԱՆԱՆԻԿԵԱՆի մահ-ուան առթիւ:

ՑՈՒՇԱՑԵՑՈՒՑ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր խումբի ժո-ղովը այս հինգշաբթի ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, 8 Café de la Mairie:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին, Café de la Mairieի վերնայարկը, Place St. Sulpice, métro St. Sulpice: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise Քառէ: Երգի փորձեր, ժամը 10.30ին:

ԱՆԻԷՒ — Պ. ՔՈԼՈՄՊի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա-ճիւղի ժողովը այս չաբաթ ժամը 15.30ին Պուա Քոլոմպի կայարանին դիմացը, Café du Départ սր-ճարանը:

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի հերթական հաւաքոյ-թը՝ այս Զորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. Նշան Պէչիկթաշլեան՝ վերջերս Պոլսոյ մէջ մեռած նշանաւոր դերասա-նուհի Վարդիթեր Ֆելէկեանի մասին: Մուտքը ա-զատ է:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ Ֆ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի քաղաքի մասնաճիւ-ղին վիճակահանութեան առթիւ (30 Մարտ) չնոր-հակալութեամբ ստացուած են հետեւեալ նուէր-ները (54 կտոր).— Ատամնաբոյժ Պ. Պ. Ցակոբ-եան ոսկի ակռայ մը.— Պարոններ՝ Տէրոյեան սե-ղան մը.— Ա. Աչճեան երկու ժաքէթ (կնոջ).— Նուագար պզտիկի թաւիչ ժաքէթ մը.— Աւետեան զոյդ մը կօշիկ (կնոջ).— Տիկին Մ. Շամիրեան անարի լամբար մը.— Հացադործեան պայուսակ մը.— Բրուտեան տուփ մը անանաս.— Պօղոսեան տափաւտու մը.— Ոմն զոյդ մը կօշիկ (այր մար-դու).— Զրբաշեան 8 կապոց չամիչ.— Ոմն տուփ մը պիւսքիւի.— Տիկին Տէմիրճեան 10 կապոց հիւսելիք դերձան.— Գէորգեան տափաւտու մը (պզտիկի).— Դանիէլեան տափաւտու մը (պզտի-կի).— Կ. Խաչի կողմէ քառանկիւն ձեռադործ մը.— Տալաքիւվէլեան 5 պզտիկ չիշ օդի.— Մար-գարեան տուփ մը դամ.— Հէլվաճեան մէկ մէկ տուփ «հէլվա» եւ «լոքում».— Զալլաքեան տուփ մը անանաս.— Անտիլեան զոյդ մը կօշիկ (կնոջ).— Թադէոսեան զոյդ մը կօշիկ (կնոջ).— Կարպիս (Place d'Opéra) ժամացոյց մը.— Տիկին Թիւթէլ-եան դիչերանոց մը.— Օր. Վ. Մօրաքեան տափա-տի «Փասօն» մը.— Մարաքեան 2 պզտիկի չապիկ.— Պապիկեան դիչերանոց մը.— Պապանեան 4 պզտիկի տափաւտու.— Պաղտասարեան հագուստ-ցու մը եւ վղնոց մը: (Շար.)

ԳՐՔԵՐՈՒ ԱՆՆԱԽՁՆԹԱՑ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ

Հ.Ց.Դ.Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէն կազմա-կերպած է 50է աւելի արժէքաւոր դրքերու վիճա-կահաղ: Շատ մը հատորներու կարդին կան՝ Ա. Ահարոնեանի, Մ.Ք. Վարանդեանի, Ս. Վրացեա-նի, Շ. Մխաքեանի, Վ. Նաւասարդեանի, Շ. Նար-դունիի, Կ. Փոլատեանի, Էլ. Բիւզանդի գործե-րէն: Ինչպէս նաեւ մէկ տարուան բաժանորդա-դրութիւն «Ցառաջ»ի, «Հայ-Բոյժ»ի եւ Նոր Սե-րունդի ամսաթերթ «Հայաստան»ի:

Հատորը պիտի յատկացուի Պոմոնի մէջ դրա-դարան ընթերցարանի մը հիմնարկութեան:

Վիճակախաղը պիտի կատարուի յարգանքի ե-րեկոյթի մը ընթացքին, նուիրուած ողբ. Լ. Շան-թի, Ռուբէնի եւ Գ. Իփէկեանի:

Հեղինակ ընկերներէ կը խնդրուի օրինակներ տը-րամադրել իրենց գործերէն:

GALLERIA GUSSON; VIA MANZON 41 MILANO
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
ՄԱՑԻՍ 7 — 16

SOCIETE LYDA
21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2), métro Sentier
Սիրողաբար կ'ուղեն, թէ իրենց տան մէջ եւ թէ աշխատանոցին համար foliefeuhոի գործաւորու-հիներ եւ աշկերտուհիներ:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ԶԱՓԸՐԵԱՆ
184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet
Մաքուր եւ արագ սպասարկութեամբ ձեզի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ա-մէն կարգի նպարեղէններ:
Métro Mairie - Lilas Հեռ. Avr. 58-11

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 փր·, Տար · 2200, Արտ · 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գինն 10 փր · C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 8 MAI 1952 Հինգշաբթի 8 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6757-Նոր շրջան թիւ 2168

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ «ՀՐՋԻԳՆԵՐԸ»

Արտաքսմանի հայութեան մասին խօսած առեն, երեւանի զրիչները իրենց լուրի կամ ներ – չնչման աղբիւր ունին չորսուկէս հատընտիր պարբերականներ: Մեծ մասը՝ իրենց ուղղագրու – թեամբ եւ թխածոյ բովանդակութեամբ :

Անոնք երբեք չեն տեսներ Դաշնակցական կամ անկախ որեւէ թերթ: Նոյն իսկ ամէնէն անվնաս «բոլշեւիքեանը»: Տեսնեն ալ, երբեք չեն համարձակիր արտայայտուիլ: Կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէն է որ կը տնօրինէ ամէն բան :

Հետեւաբար , մի՛ զարմանաք երբ ձեր առջեւ կը պարզուին զոյնզոյն այլանդակութիւններ :

Երէկ արտասպեր էինք մէկ-երկու նմոյշներ, — վաւերագիրներ հոդևկան թշուառութեան :

Պարզամիտ պէտք է ըլլալ, հաւատալու համար թէ այդ անամէջ թուաթակաբանութիւնները կրնան որեւէ տպաւորութիւն գործել հայրենիքին կամ տարագիր բազմութեանց մէջ :

Անոնց հեղինակները չատ լաւ գիտեն թէ Հայաստանի ժողովուրդը չի հաւատար այդ խուժադնաւարութեանց: Իսկ արտասահմանի մէջ պար – զապէս կ'արդահատին (եթէ պատահաբար տեսնեն եւ կարդան):

Խեղճերը ի զուր վկայութեան կը կանչեն ափ մը «պրոդրեսիվ» թերթեր, իրենց մանածը ներկելու համար:

Այդ մունետիկները իրենք ալ գիտեն թէ լեռ ու ձոր կայ բուն իրականութեան եւ իրենց տուած աւետաբեր լուրերուն միջեւ:

Աւելի քան երեսուն տարի է որ ազգային թէ միջազգային բոլոր դէպքերը կ'օգտագործեն, թունաւոր ալաքներ արձակելու համար Հ. Ց. Դաշնակցութեան դէմ :

Այս անգամ ալ կ'ուզեն այդ կուռ կազմակերպութիւնը ներկայացնել թշնամի ... Քորէայի ժողովուրդին :

Անանկութիւն չէ՞ն ապացուցաներ անզօր կատաղութեան այս նոպաները :

Այս ամբողջ տղերդութեան մէջ ամէնէն կսկծալին այն է որ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ալ սոսկեցուցեր են քնարեր առպսակը :

Այո՛, ծերունազարդ Հայրապետն ալ բեմ հանած են, որպէսզի անէծքներ տեղայ պատերազմի հրձիգներուն դէմ:

Կը յիշէք անշուշտ. — Գէորգ Զ. Մոսկուա հրաւիրուեցաւ անցեալ տարի նոյեմբերին, մասնակցելու համար «խաղաղութեան կողմնակիցներ Համամիութենական Գ. Կոնֆերանս»ին :

Կաթողիկոսութեան պաշտօնաթերթը, «Էջմիածին», իր 1950 Նոյեմբեր — Դեկտեմբերի թիւին մէջ հրատարակեց այս առիթս խօսուած ճառերուն պատճէնները :

Ահաւասիկ հատուած մը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ճառէն,—

« ... Աշխարհի մեծ պետութիւնները, Անգլիան, Ֆրանսիան, Ամերիկան, Իտալիան հրահրում են նոր հսկայաչարհային պատերազմ, որ կարող է աշխարհը ահռելագործի մատնել, մարդկային մտքի ու հոգու ստեղծագործութիւնները ոչնչացնել, անթիւ անհամար մարդկային կեանքերի գոհուելու պատճառ դառնալ, աշխարհն աւերել ու կործանել եւ մարդկային կեանքը լաց ու կոծի եւ սուգի մատնել: Ցաւով նշում ենք մենք յիշեալ մեծ պետութիւնների այս գայթակղեցուցիչ ընթացքը»:

Իրաւ հոգեւոր պետ, Գէորգ Զ. կը մաղթէ որ այդ չորս պետութիւնները զարձ մը կատարեն, եւ ետ կենան իրենց «անխիղճ ծրագրից», «ապազային խղճի խայթից ազատուելու համար» :

Անշուշտ նոր պատերազմ պատրաստելու ատհաւոր մեղքին տակ չի՛նայր Ամ. Մխիթարեան :

Ընդհակառակն , ան կանգնած է խաղաղութեան պայքարին դլուխը, իրաւ «նոր զարաշրջանի կարապետը», «իր հանճարեղ Առաջնորդի՝ Ի. Վ. Ստալինի դլխաւորութեամբ, որի անունը եւ գործերը պատմութիւնը պիտի անմահացնէ եւ մարդկութեան անեղծ երախտապիտական զգացմամբ յաւերժանայ»:

Ահա թէ ի՛նչպէս կախարդական մթնոլորտ մը ստեղծեր են Աբեւելքին Արեւմուտք, մոլորեցնելու համար անճար բազմութիւնները :

... Տակաւին չըսինք թէ որոնք են բուն հրձիգները, հայկական տեսակէտով : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԵՒ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐ

Աչխարհի հրէական կազմակերպութիւնները՝ իրենց գլուխն ունենալով Իսրայէլի նորածին հանրապետութիւնը, 1500 միլիոն տոլար հատուցում կը պահանջեն արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութենէն: Ուրեմն մարդ գլուխ 3000 տոլար՝ 500 հազար տարադիրներու վրայ :

Գերմանիա կ'առաջարկէ 750 միլիոն, տարեկան մասնավճարներով: Եւ բանակցութիւնները կը քաշքշուին :

Քանի մը ամիս առաջ, մենք ալ յանուն մեր ժողովուրդին, հաշիւ մը ներկայացուցած էինք... այս սիւնակին մէջ — աւելի յարմար տեղ մը չկար — եւ առաջարկած էինք, սանկ, 150—200 միլիոն տոլարի փչրանք մը, զոր Թուրքերէն պէտք է դանձէին եւ մեզի վճարէին ...

Կը ցաւիմ ըսելու որ մինչեւ հիմա ականջ կախող չեղաւ ...

Եթէ Հրեաններուն հաշուեցոյցը նախընթաց մըն է, մենք ալ կրնանք պահանջել որ Անգարայի «բարեխնամ»ը 3000 միլիոն տոլարի հատուցում մը ընէ մեզի, որովհետեւ մեր համբրանքէն , մէկ միլիոն հոդի Տէր Զօրի անապատները աքսորուեցաւ անդարձ :

Լեզուն ոսկոր չունի, կ'ըսէ մեր խմաստուն ժողովուրդը: Ինչ կ'ուզես ըսէ, ինչ կ'ուզես ուզէ: Ցիմարանոցին խենթերն ալ շատ բաներ կ'ուզեն..

Բախտաւոր են մեր հրեայ բարեկամները: Ոչ միայն բախտաւոր, այլեւ շատ հանճարեղ: Զեմ յիշեր, որ խեթացի Դաւիթը ելեր մեզ կը բաղդատէ անոնց հետ :

Իրաւ թէ մէկ Հրեան երկու Ցոյն կ'արժէ , իսկ մէկ Հայը երկու Հրեայ: Պարապ խօսք: Աւելի ճիշդ է ըսել թէ մէկ Հրեան տասը Հայ կ'արժէ, թէ չուկան եւ թէ միջազգային քաղաքական հոլիպոնին վրայ:

Չէ՞ք հաւատար: Եա դարձուցէք պատմութեան էջերը: Մենք չիսուն տարի կռուեցանք, արիւն քրտինք մատնեցինք եւ հազիւ կրցանք հիմնել պետութիւն մը, որ տեւեց միայն երեսուն ամիս: Հրեաները միայն երեք տարի կռուեցան եւ ստեղծեցին հայրենիք մը, որ նախանձը կը դրդռէ չատ մը փոքր ժողովուրդներու :

Մենք մեր կորուստներուն մասին , երեսուն տարի է, երեսուն բառ չխօսեցանք խորհրդաժողովի մը մէջ: Անոնք, արդէն, իրենց կորուստները ցուցակը ներկայացուցած են եւ գոհացում ալ պիտի ստանան:

Ոչ միայն մեր պահանջին մասին չեն խօսիր, այլեւ տարին անդամ մը մեր աչքը կը խոթեն մեր պարտքերը — Անգլիոյ՝ չորս միլիոն սթերլին , Ամերիկայի՝ 31 միլիոն տոլար ...

Ալ ո՞վ կը համարձակի հին տոմարները բանալ, մանաւանդ որ պարտատէրն ալ երկու մեծ Դաշնակիցներուն աչքին լոյսն է: Մե՞նք — աչքի փուշ :

Այսքա՛ն ալ սեւ ճակատագիր ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

---

5 — 6 ՄԻԼԻԱՌ ՏՈԼԱՐԻ վարկ մը պիտի պահանջուի Մ. Նահանգներու խորհրդարանէն, հիւանդական չինութեանց համար:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ խորհրդարանի արտաքին գործերու յանձնաժողովը որոշեց 1.010.900.000 տոլար դեղչել նախագահին պահանջած եօթը միլիառ 900.000.000ի վարկէն որ յատկացուած է արտասահմանի: Զինուորական վարկերն ալ կրճատուած են 20 %,4145 միլիոնէն իջնելով 3316 միլիոն տոլարի: Միջին Արեւելքի, Ծայրագոյն Արեւելքի եւ Լատին Ամերիկայի տահմանուած վարկերը անփոփոխ կը մնան :

ՓԱՐԻԶ — Լիոն էլեկտրական երկաթուղագծին բացումը կը կատարուի Ցունիս 24ին: Տիժոն եւ Շալոն սիւր Սոնի միջեւ սպասարկութիւն հաստատուած է Ցունուար 22էն ի վեր :

ԹՈՒՆՈՒՃԻ նախորդ վարչապետը՝ Շենիք եւ միւս երեք նախարարները, որոնք աքսորուած էին, տասը արձակուեցան մարզպանին որոշումով: Նոր վարչապետը այս պայմանը դրած էր, բանակցութիւնները չարունակելու համար :

Խարխափներ Տարտաւելի դէմ

Պելկրատի թերթերը կը դրեն թէ Յ. Միութիւնը խարխափներ կը կատուցանէ Պուլկարիոյ մէջ, ի հարկին դրաւելու համար Տարտանէլի Նեղուցը: Այս առաջադրութեամբ, մեծ չինուածներ կը կատարուին Սթալինի մէջ (Վառնա) եւ Տոպրուճայի չուրջը, Դանուբի բերանը :

«Պորպա» թերթը այս առթիւ ռազմական եւ նուաճողական ծրագիրներ վերագրելով Յ. Միութեան, կ'ըսէ թէ ան երկու նպատակներ կը հետապնդէ,— Պատրաստութիւն՝ ծովու ճամբով գործելու Պուլկարիոյ հարաւային դրացինեբուն դէմ (Թուրքիա) եւ պատրաստութիւն՝ օդատուելու Դանուբէն, Եուկոսլաւիան զարնելու համար :

Թուրք թերթերը չունդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն Աթէնքի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց առթիւ, որոնք նոր վերջացան: Երկու պետութեանց վարչապետները եւ ռազմագէտները մասնաւորապէս քննած են հետեւեալ խնդիրները ,—

1.—Հաւաքական պաշտպանութիւն Թրակիոյ: 2.— Գործակցութիւն Եուկոսլաւիոյ հետ: 3.— Հրամանատարութիւն Թուրք եւ Հելլէն ուժերու : 4.— Զօրացում արեւելեան Միջերկրականի Թուրքհելլէն ուժերու : 5.— Ցարաբերութիւններ արաբական երկիրներու հետ: 6.— Գործակցութիւն միջազգային ժողովներու մէջ: 7.— Ռեւտրական խնդիրներ :

Ցրանսայի վերազինման ծախքերը

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Փլեւէն, առջի օր չատ կարեւոր տեղեկութիւններ հաղորդեց համապատասխան յանձնաժողովին : Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ պիտի հարկադրուին կրճատել վերազինման ծրագիրը, եւ փակել կարդ մը զինադործարաններ, եթէ Մ. Նահանդները անյապաղ չերամադրեն 485 միլիոն տոլարի յատկացուածական վարկը, ապսպրանքները յանձնելով Ցրանսական գործարաններու :

Այս ապսպրանքները անհրաժեշտ կը համարուին, ապահովելու համար խոստացուած 12 զօրաբաժիններու սպառազինումը, մինչեւ տարեվերջ :

Ցրանսայի զինուորական նախահաշիւը 1.400 միլիառ Ցրանքի դումար մը կը ներկայացնէ : Այս դումարէն 830 միլիառ յատկացուած է բուն երկրին, 440 միլիառ Հնդկաչինի եւ ուրիշ անդրծովեան յանձնառութեանց, իսկ 130 միլիառ ալ՝ ուրիշ ծախքերու: Այս 1400 միլիառը ճարելու համար Ցրանսա իր յոյսը դրած է Ամերիկայի խոստացած օգնութեան վրայ: Եթէ բոլոր անճառութիւնները կատարուին, Ցրանսան պիտի ունենայ 642.000 հոդինոց բանակ մը: Հնդկաչինի եւ ուրիշ զաղթավայրերու զինուորներն ալ հաշուելով, ընդհ. թիւը պիտի ըլլայ 885.000 հոդի : (1951ին զինուորներու թիւն էր 581.000, բուն երկրին մէջ) :

Պ. Փլեւէն այս առթիւ բացատրեց թէ անցեալ փետրուարին, Լիզբոնայի ժողովին մէջ չորս միլիառ տոլար որոշուած էր Ցրանսայի բաժինը , Եւրոպայի պաշտպանութեան համար, Հնդկաչինի ծախքերն ալ հաշուելով: Բայց հարկ եղաւ 150 միլիոն տոլար աւելի տրամադրել Հնդկաչինի :

Ցետոյ բաւ թէ Ցրանսա ցարդ 360.000 թոն ծանրութեամբ զինամթերք ստացած է Մ. Նահանգներէն :

Իր յայտարարութեան համաձայն, եթէ վերազինման ծրագիրը ամբողջովին գործադրուի, 196.000 զինուորներ պիտի դանուին Հնդկաչինի , 47.000 հոդի ալ միւս զաղթավայրերուն մէջ :

Անգլիական վէճ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպտոս մերժած է Անգլիոյ նոր առաջարկները: Վարչապետը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ առջի օր, Ցարուք թագաւորին գահակալութեան 16րդ տարեդարձին առթիւ եւ մասնաւորապէս չեշտեց թէ վճռած են պարպել տալ անգլ. զօրքը եւ եգիպտոսի միացնել Սուտանը: Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին միջնորդութիւնն ալ ապարդիւն անցած է: Եգիպտական թերթերը դրեթէ խղճած կը նկատեն բանակցութիւնները եւ կը թելադրեն միջազգային ատեանի մը դիմել :

Զբրչէլ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Լոնտոնի եգիպտական դեսպանին հետ, լրիւ տեղեկութիւններ ստանալու համար :

Հիլալի վաչա իր ճառին մէջ չեչտեց թէ «բացորոշ եւ վերջնական» լուծում մը կը սպասեն եւ ոչ թէ երկդիմի որոշում մը :

× Մոհամմէտի ժառանգորդ ցեղախումբին պետը՝ Մոհամէտ Պիպայի, երկար պրպտումներէ ետք յայտարարեց թէ Եգիպտոսի Թագաւորը Մարոկկոյին չառաւիղներէն է, հետեւաբար ժառանգորդը խալիֆայութեան : «Լը Մոնտ» կը յի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹԻՒԵՐՈՒ, ՓԱՍՏԵՐՈՒ ԼԵԶՈՒՆ

Բոլոր լեզուներուն մէջ ամէնէն «պերճախօս»ը թիւերու եւ փաստերու լեզուն է :

Այս լեզուին մէջ վիճելի կէտեր դրեթէ չկան : Այդ կէտերուն դէմ կարելի է առարկել, բայց կարելի չէ զանոնք վիճաբանութեան դնել : Թիւերու լեզուին մէ ջամէն ինչ ենթակայ է դրեթէ անվոփոխելի կանոններու :

Տեսնենք այժմ, թէ ինչ կ'ըսէ այս լեզուն Թուրքիոյ մասին :

Նկատի առնենք նախ այդ երկրի բնակիչնեբուն թիւը :

Ըստ 1951ի պաշտօնական մարդահամարին, Թուրքիա այդ թուականին ունէր քսան միլիոն բնակիչ :

Դարձեալ համաձայն նոյն մարդահամարին, արեւելեան նահանգներէն Մարբերդ ունի 29.044 բնակիչ, Մալաթիա՝ 49.077, Տիգրանակերտ՝ 45.495, Սեբաստիա՝ 52.269, Կարին՝ 54.360, Երզրնկա՝ 18.233, Վան՝ 13.410 : Գումարելով այս թիւերը, կ'ունենանք բնդամէնը 261.888 բնակիչ արեւելեան եօթը նահանգներուն մէջ :

Ո՞ւր կ'ապրին հապա մնացեալ 19 միլիոն 738.112 հոգին :

Արեւելեան եօթը նահանգները, եթէ ոչ բնակիչներու թիւով, գոնէ իրենց տարածութեամբ, կը կազմեն բովանդակ Թուրքիոյ դրեթէ կէսը : Արդ, անբնական է, որ երկրի մը մէկ կէսին մէջ ապրին 261.888, իսկ միւս կէսին մէջ՝ 19 միլիոն 738.112 հոգի :

Մեր առաջ բերած թիւերը ցոյց կուտան, թէ բան մը պատահած է արեւելեան նահանգներուն մէջ... : Բայց ասիկա արդէն ուրիշ պատմութիւն է :

Թուրք թերթերու եւ պաշտօնական մարմիններու իսկ վկայութեամբ, Թուրքիոյ բնակիչներուն թիւը ոչ միայն չաւելնար ամէն տարի, այլեւ կը նուազի : Աւերներ կը գործեն հիւանդութիւնները ն ու համաճարակները,— Թոքախտը, Հիւծախտը, Ֆրանկախտը, մալարիան եւն. : Թրքական իշխանութիւնները իրենք իսկ, ի տես այս « դեղին ջարդ»ին, կը յայտարարեն, թէ երկիրը օր մը պիտի դատարկուի, եթէ մահերու թիւը չարունակուի այս յառաջընթաց թափով :

Կ'ըսուի, թէ մարդահամարի առեն պատկան իշխանութեանց հրահանգուած է դիտակցօրէն կրկնապատկել, տեղ տեղ նոյնիսկ եռապատկել բնակիչներուն թիւը, աւելի բազմամարդ ցոյց տալու համար երկիր մը, որ հետզհետէ կը պարպուի, հետզհետէ լեցուելու տեղ : Հրահանգը դործադրողները իրենք են, որ կը խոստովանին այս պարագան եւ կ'աւելցնեն, «Եթէ երկրին հաւերն ու կենդանիները ալ արձանագրենք, դարձեալ չենք կրնար լրացնել մեզմէ պահանջուած թիւը » :

Տխուր է այս պատկերը, բայց աւելի տխուր է երկրին ֆիզիքական պատկերը :

Թուրքիա տխուր երկիր մըն է : Ժպիտը կը դեղեցկացնէ ոչ միայն մարդերը, այլ եւ հողերը : Այս ժպիտը չկայ Թուրքիոյ մէջ :

« Ճիւմհուրիէթ»ի խմբագրապետը, Տողան Նաամ, արեւելեան նահանգներուն մէջ իր կատարած մէկ ճամբորդութենէն վերադարձին, կը գրէր. «Ավազէն անդին առանձնութեան տարօրինակ զգացում մը կը պարուրէ մարդկային հոգին : Վստահ էք, թէ տրտմաթախիծ վայր մըն է, որ պիտի երթաք ուր կամ տասը ժամ եռքը : Այն տպաւորութիւնը կ'ունենաք, թէ կ'երթաք անծանօթ երկիր մը, ուր կը տիրէ միայն տխրութիւն ու առանձնութիւն » :

Գրեթէ ամայի երկիր մը, որ կարծես թէ կուլայ· ահա այսօրուան Թուրքիան, — ըսել կ'ուզէ Թուրք լրագրողը իրաւամբ :

« Լացակումած աչքերով» այս երկրին մէջ, ըստ պաշտօնական աղբիւրներու, ամէն տարի չուրջ 40.000 հոգի կը մեռնին միայն Թոքախտէ :

Վանի հալքեան երեսփոխան Ֆէրիտ Մէլէն, Մարտ 26ին դրաւոր հարցապնդում մը ուղղելով Ազգ· ժողովի նախագահութեան, լուսաբանու թիւններ կ'ուզէր Վանի նահանգին մէջ ծայր տրուած համաճարակ հիւանդութեան մասին : «Վանի Պաշտալէ գաւառակին մէջ,— կը հաստատէր ընդդիմադիր երեսփոխանը, — երկու ամսուան ընթացքին առնուազն 500 հայրենակիցներ մեռած են համաճարակ հիւանդութենէ մը : Առողջապահական դործակալութիւնը լուր ունի՞ այս հիւանդութենէն. եթէ այո, ի՞նչ միջոցներ ձեռք առած է : Եթէ առենին միջոցներ ձեռք առնուած չեն, որո՞նք են պատասխանատուները : Պաշտալէի մէջ կառավարական բժիշկ կամ առողջապահական պաշտօնեայ կա՛յ, թէ չկայ»:

Զենք գիտեր, թէ առողջապահական դործակալը ի՞նչ պատասխան տուած է այս հարցումին, կամ պատասխան մը տուա՞ծ է երբեք : Գիտենք սակայն, որ Պաշտալէն բացառութիւն չէ : Հիւանդութիւնը կը մնայ միշտ թիւ 1 Թշնամին արդի Թուրքիոյ, ուր մարդիկ կը չարունակեն ապրիլ նախնական պայմաններու մէջ, յաճախ նոյնիսկ առանց դաղափար ունենալու բժիշկի եւ դեղի մասին :

Բայց Թուրքիոյ Թշնամին միայն հիւանդութիւնը չէ : Անոր վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ թիւ 2ը եւ 3ը, այսինքն տգիտութիւնն ու մոլեռանդութիւնը : Հակառակ Թրքական « յեղափոխութեան», որ երեսուն տարուան անցեալ մը ունի իր ետին, չատ քիչ բան փոխուած է այս երկրին մէջ : Նոյն քարացած բարքերը, նոյն դաժան ու անձնեզոր մոլեռանդութիւնը, նոյն անյաւտակ տգիտութիւնը երկրին մէկ ծայրէն միւսը : Քաղաքակրթութիւնը հազիւ միայն դպած է Պոլսոյ եւ Իզմիրի պէս քաղաքներու, չնորհիւ այն իրողութեան, որ այս քաղաքներուն բնակիչները առաւել կամ նուազ չափով չփման մէջ եղած են Եւրոպայի եւ Եւրոպացիներու հետ :

Տգիտութիւնը, ինչպէս մոլեռանդութիւնն ալ, առանձին չեն քալեր բնաւ : Այս երկու «մահացու մեղք»երէն անբաժան է միշտ ոճիրը, անօրինակ ու անզսպելի այս հրէշը, զոր քաղաքակրթութիւնը, գլխագիր քաղաքակրթութիւնն իսկ դեռ կրցած չէ յաղթահարել լիովին :

Արդարեւ, Թուրք Թերթերը կը գրեն, թէ ոճիրները երկրին մէջ բազմացած են վերջերս եւ թէ կառավարութիւնը «դիտական» քննութիւններ կը կատարէ այս երեւոյթին պատճառները ճշդելու համար : Ներման օրէնքէն ետք,— կ'աւելցնեն Թերթերը, — դատապարտեալներու թիւը 12 հազարի իջած էր, մինչ հիմա բարձրացած է 28 հազարի :

Հրատարակուած Թուականները ցոյց կուտան, թէ 1950 Յուլիս 15ին, այսինքն ներման օրէնքը հրատարակուած առեն, Թուրքիոյ բանտերուն մէջ կային 31.500 յանցագործներ : Հազիւ թէ ազատ արձակուած էին անոնք, դատապարտեալներու թիւը աւելցաւ, ամէն ամիս հասնելով 1000 — 1500 հոգիի :

Ուշադրաւ են այս առթիւ հրատարակուած վիճակագրական թիւերը: Այսպէս՝ 20.432 դատապարտեալներէն 11.378 հոգի բոլորովին անդրադէտ են, 6.116ը հազիւ գրել կարդալ գիտեն, 2.121ը աւարտած են նախակրթարան, 610ը՝ միջնակարդ վարժարան, 161ը՝ լիսէ, իսկ 46ը բարձրագոյն ուսում ստացած են :

Թուրք Թերթերը իրենք ալ կը վկայեն թէ տգիտութիւնը կը համարուի գլխաւոր չարիքը : Եւ, իբր թէ դարման մը տանելու համար այս չարիքին, դատական նախարարութիւնը ծրագիրներ կը մշակէ գոնէ նախնական ուսման դրութիւն մը հաստատելու համար բանտերու մէջ :

Այս համատարած տգիտութեան անմիջական հետեւանքներէն մէկը պէտք էնկատել նաեւ ընտանիքի եւ ընտանեկան կեանքի քայքայումը : Թուրքիոյ մէջ դեռ կը չարունակուի բազմակնութիւնը, հակառակ դրուած արդելքներուն, տրուած յորդորներուն եւ հրատարակուած օրէնքներուն : Երբք չորս կին ունեցողները բացառութիւն չեն, ինչպէս կը վկայէ Մահմուտ Մադալ, Թուրք ուսուցիչ մը, որուն առաջին գիրքը՝ «Մեր Գիւղը» մեծ ընդունելութիւն դտաւ :

... Ահա « նոր » Թուրքիան ...

(Ամբագրական «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

Յունահայ կեանքէ

ԱԹԻՆԲ.— Մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Հ· Ց· Դ· Երիտ· Միութեան չորրորդ տարեդարձը : Այս առթիւ Միութիւնը հրատարակեց «Ազատ Օր»ի բացառիկ թիւ մը : Հաղիւ նախակրթութեան համեստ պաշարով դուրս եկած սան — տանուհի — ներ՝ մէկ երկու տարուան ընթացքին Երիտ· Միութեան հնոցին մէջ դարբնուած , կը դրաւեն բացառիկի ամբողջ երկու էջերը :

Հանդիսին ներկայ էին առաջնորդը, յարանուանութեանց պետերը, Ազգ· կեդր· վարչութիւնը, կրթ· խորհուրդը, Հ· Կ· Խաչի, Հ· Մ· Ը·Մ·Ի, Հ· Բ· Ը· Մ·Ի, Գարակէօզեան հաս — տատութեան եւ ազգ· մարմիններու եւ միութեանց ներկայացուցիչները : Իսկ ժողովուրդը լեցուցած էր սրահը: Բեմին վրայ, անդամ մը բռնած էր վառուած ջահը, իսկ անդամուհի մը կը բարձրացնէր ազդ· դրօշը: Նախագահեց ընկեր Սարգիս Զաքարեան, որ բացատրեց , թէ հայրենի երկրէն ներս եւ թէ այս օտար ափերուն վրայ մեզ կը չղթային երկու մեծ վտանգներ, համայնավարութեան լուծն ու ձուլման սպառնալիքը: Իսկ այս տագնապալի պահուն, Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը իր դրօշին տակ հաւաքած գաւակները կը տրամադրէ հայ ժողովուրդը փրկելու այդ չարիքներէն :

Խօսեցաւ նաեւ ընկեր Օհաննիկ Զաքարեան որ չեշտեց թէ ամէն ազդ իր խառնուածքին համա — ձայն կը յօրինէ իր աւանդութիւնը , մեր Վահաղնը չի հանդուրժեր խաւարին: Հայ ժողովուրդն ալ դարեր չարունակ ապրեցաւ քաոսի մէջ, մինչեւ որ եկաւ Դաշնակցութիւնը եւ արեւի պէս բացուեցաւ հայրենի մթամած հորիզոններու եւ արցունքի հովիտներու վրայ: Բերաւ հայութեան պայքարի դրօշ մը, եւ զոյն բարձրացնող բազուկը չընկրկեցաւ: Այդ պայքարը արժանաւորապէս տարաւ նախորդող սերունդը, այժմ կարդը նոր սերունդինն է, որու համար անհրաժեշտ է որ ան իր մտքի եւ սրտի ալաքները յառէ մեր անցեալի պատմութեան, ապրի ներկան իմաստորէն եւ նախապատրաստուի ապագային: Դաշնակցութեան նպատակն է նոր սերունդի ազդային դաստիարակութիւնը: Ազդերու վայրէջքն ու վերելքը հետեւանքն են սերունդներու դէշ կամ լաւ դաստիարակութեան :

Տեղի ունեցաւ նաեւ դեղարուեստական ընտիր բաժին մը:

Գոբլենիոյ եւ Թամպուրիոյ մէջ ալ Ապրիլ 6ին տօնուեցաւ Հ· Ց· Դ· Երիտ· Միութեան Դ· տարեդարձը, մասնակցութեամբ բոլոր շրջաններու խումբերուն: Նախագահեց Ց· Ալվազեան, եւ խօսեցաւ Ց· Մէքթուպճեան, որ վերլուծեց օտար ազդերու երիտասարդութեան վայելած պետական օժանդակութիւնը եւ հայ երկսեռ երիտասարդութեան կեանքի դժնդակ պայմանները: «Հպարտ ենք որ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը իրրեւ հարազատ եւ տարազիր կառավարութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան կրցաւ առանց միջոցներու , առանց դրամատուներու եւ նոյնիսկ ենթակայ ամէն տեսակ հալածանքի, մէկ յայտարարի տակ բերել երկսեռ երիտասարդութիւնը: Ցաջողեցաւ օտար ափերու վրայ չմոռնալ անոր հայեցի առողջ դաստիարակութիւն եւ մանաւանդ կրցաւ զայն դիտակից հայ դարձնել: Եթէ մեր նահատակներուն գծած ճամբով քալենք, օր մը պիտի կրնանք մեր բազուկներով կանդնել ազատութեան եւ անկախութեան կամարը: Ներկայ էր եւ խօսեցաւ նաեւ ընկեր Սօս Վանի, որ թելադրեց տղոց խրատացնել իրենց չարքերը նորեր արձանագրելով Հ· Ց· Դ· Երիտ· Միութեան չարքերը :

× «Ազատ Օր»ի մէջ անցորդ մը տխուր գոյներով կը նկարագրէ Թեսաղոնիկիի (Սելանիկ) երիտասարդութեան տխուր վիճակը: Զկայ այլեւս այն կենսունակ երիտասարդութիւնը որ մեղուներու վեթակի պէս բոլորուած էր մշակութային ու մարզական մխիթեանց ակումբներուն մէջ: Այն — ցորդը եկեղեցի այցելելով ,հոն գտած է ազդ· իշխանութեան անդամները, փոքր Թիւ մը հատատեալներ եւ հազիւ քանի մը երիտասարդներ : «Հ·Մ·Ը·Մ·Ի ակումբը պարապ էր: Սրճարաններու սեղանները դրաւուած էին, մինչեն տարիքի , հասուն եւ նորահաս հայ երիտասարդներու կող — մէ , որոնք փոխանակ Հայոց ներկայի եւ անցեալի պատմութեանգնութիւնը տալու իրենցմեծ եղբայրներուն, Թուղթ կը խաղային արտակարգ եռանդով: Ես ըսել որ այդ անճերը անցեալի ու ներկայի երիտասարդական չարժման վարիչներ կամ դործօն անդամներ եղած են » :

× Ազդ· Կեդր· վարչութեան կողմէ եղած դիմումները հպատակութեան հարցի մասին՝ պըսակուեցան յաջողութեամբ : Ներքին նախարարութիւնը սկսաւ ընթացք տալ օրինական պայմանները լրացնող եւ նախապէս դիմում կատարած Հայերու խնդրանքներուն :Գալով նոր դիմումներուն, աշխատանքներ կը կատարուին եր — բեք տարուան սպասման պայմանաժամը ջնջելատելու համար:

× Տրամայի Թաղ· Խորհուրդին մօտ պահ դրուած ազդապատկան դումարը Պ· Ս· Կէմճեանի ձեռքով յանձնուեցաւ Ազդ· Կեդր· Սնտուկին :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Վասպուրականի հերոսամարտը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ինչպէս դրեցինք, կիրակի օր խումն բազմութիւն մը անցեալ կիրակի օր փութացած էր Cercle Militaireի հանդիսասրահը , պանծացնելու համար Վասպուրականի հերոսամարտին37րդ տարեդարձը , որ բացառիկ փայլ մը ստացած էր այս տարի եւս: Մեծ Թիւ մը կը կազմէին երիտասարդները :

Հանդէսին բացումը կատարեց Փարիզի հանրապետական պահակախումբի նուագախումբը , յաջորդաբար հնչեցնելով «Մարսէյեզ»ն ու «Բամ Փորտոմ»ը: Օրուան նախագահը, Պ· Զիթունի քանի մը խօսքով պարզեց օրուան տօնին իմաստը: Ցետոյ հրաւիրեց ժողովուրդը յոտնկայս յարդել հերոսամարտի զոհերուն յիշատակը, մինչ նուագախումբը կը հնչեցնէր Շոփէնի «Մահերդը»:

Առաջին բանախօսն էր Հ· Սահակ վրդ· Տէր Մովսէսեան, որ Վասպուրականի հերոսամարտը նմանցուց Հայկի մարտնչումին՝ ընդդէմ Բելի եւ

տար ափերու վրայ չմոռնալ անոր հայեցի առողջ դաստիարակութիւն եւ մանաւանդ կրցաւ զայն դիտակից հայ դարձնել: Եթէ մեր նահատակներուն գծած ճամբով քալենք, օր մը պիտի կրնանք մեր բազուկներով կանդնել ազատութեան եւ անկախութեան կամարը: Ներկայ էր եւ խօսեցաւ նաեւ ընկեր Սօս Վանի, որ թելադրեց տղոց խրատացնել իրենց չարքերը նորեր արձանագրելով Հ· Ց· Դ· Երիտ· Միութեան չարքերը :

× «Ազատ Օր»ի մէջ անցորդ մը տխուր գոյներով կը նկարագրէ Թեսաղոնիկիի (Սելանիկ) երիտասարդութեան տխուր վիճակը: Զկայ այլեւս այն կենսունակ երիտասարդութիւնը որ մեղուներու վեթակի պէս բոլորուած էր մշակութային ու մարզական մխիթեանց ակումբներուն մէջ: Այն — ցորդը եկեղեցի այցելելով ,հոն գտած է ազդ· իշխանութեան անդամները, փոքր Թիւ մը հատատեալներ եւ հազիւ քանի մը երիտասարդներ : «Հ·Մ·Ը·Մ·Ի ակումբը պարապ էր: Սրճարաններու սեղանները դրաւուած էին, մինչեն տարիքի , հասուն եւ նորահաս հայ երիտասարդներու կող — մէ , որոնք փոխանակ Հայոց ներկայի եւ անցեալի պատմութեանգնութիւնը տալու իրենցմեծ եղբայրներուն, Թուղթ կը խաղային արտակարգ եռանդով: Ես ըսել որ այդ անճերը անցեալի ու ներկայի երիտասարդական չարժման վարիչներ կամ դործօն անդամներ եղած են » :

× Ազդ· Կեդր· վարչութեան կողմէ եղած դիմումները հպատակութեան հարցի մասին՝ պըսակուեցան յաջողութեամբ : Ներքին նախարարութիւնը սկսաւ ընթացք տալ օրինական պայմանները լրացնող եւ նախապէս դիմում կատարած Հայերու խնդրանքներուն :Գալով նոր դիմումներուն, աշխատանքներ կը կատարուին եր — բեք տարուան սպասման պայմանաժամը ջնջելատելու համար:

× Տրամայի Թաղ· Խորհուրդին մօտ պահ դրուած ազդապատկան դումարը Պ· Ս· Կէմճեանի ձեռքով յանձնուեցաւ Ազդ· Կեդր· Սնտուկին :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Վարդանանց պատերազմին, ու չէր անեց թէ ամէն անգամ որ Հայը միակամ եւ համախումբ ցցուած է թշնամիին դէմ, անպարտելի մնացած է:

Փարիզի հոդեւոր հովիւը, Սերովբէ վրդ. Մանուկեան յիշեց թէ ինք վեց տարեկան մանուկ մըն էր, երբ զինադադարը կ'որոտային Վանի փոդոցներուն մէջ եւ նուագախումբը կ'արձագանգէր հայ մարտիկներուն դիմադրական կորովը: Եզրակացնելով, յոյս յայտնեց թէ նոր սերունդը երբեք պիտի չմոռնայ հերոսամարտին յիշատակը, որ զինքը իր ազգին ու հայրենիքին կապող մոգական կապը պիտի ըլլայ:

Dr. Bernard Lafay, նախկին նախարար, այժմ երեսփոխան Փարիզի, դեղեցիկ ճառով մը վեր հանեց Վասպուրականի հերոսամարտին նշանակութիւնը: Այս առթիւ յիշեց համիտեան չրջանի կոտորածները, պանծացուց Հայոց դիմադրական ոգին, քաղաքակրթական արժէքը: Ցետոյ անդրադառնալով Հայոց մատուցած ծառայութեանց, երկու համաչխարհային պատերազմներու ընթացքին, յոյս յայտնեց թէ Հայոց նման աչխատասէր ժողովուրդ մը, որ կրցաւ Ֆրանսացիի հոգիով ոգեմաղաչա իմնել, Ֆրանսան պաչտպանելու համար, օր մը կ'արժանանայ իր բազմանքներու իրականացման:

Պ. Արչակ Զօպանեան.— Հայկական կոտորածներու հետեւանքով սխալ կարծիք մը տարածուած էր թէ Հայերը վախկոտ են: Դիւցազնամարտերը ջնջելին այդ առասպելը, Վանի հերոսամարտը փրկեց Վասպուրականի Հայութիւնը, իսկ Տարօնէն վերուեցան աւելի քան վաթսուն հազար հոգի: Այս բոլոր վերապրողները միանալով Արարատեան Հայաստանի ժողովուրդին, կազմեցին հայկական միաձոյլ նոր գնդուած մը:

Պ. Ա. Սաֆրաստեան պանծացնելով հայ ժողովուրդին դարաւոր չրջանը, թելադրեց միջհայրենակցական մը կազմել: Պ. Ց. Պօղոսեան մասնաւորաբար ծանրացաւ Ազ. Տաղի հերոսներուն վրայ:

Պ. Ղ. Ներկարարեան յիշեց 1893ի եւ 1915ի հերոսամարտները, զինուտար խումբերուն աչխատանքը, Վանայ ժողովուրդին փրկութիւնը եւ Վասպուրականցիներու մասնակցութիւնը Արարատեան դաշտի եւ Արտրատեանի կռիւներուն: Հայաստանի մչակութային ճակատին վրայ, Վասպուրականցիները մեծ ծառայութիւններ մատուցած են, որոնց կարգին նաեւ 800 որբեր հիմնած են առաջին տիպար ագարակը: Բանախօսը ի վերջոյ չեչտեց ազգ. ճակատ մը կազմութեան անհրաժեչտութիւնը:

Ընկեր Գերասիմ Բալայեան պարզեց հայկական հերոսամարտներու ճչմարիտ ոգին, պատկերացուց այն հսկայ աչխատանքը որ կատարուեցաւ Արիմեան Հայրիկին մինչեւ Եկարեան եւ Արամ փաչա: Ցետոյ իր անսասան հաւատքը յայտնեց հայ ժողովուրդի ապագայի մասին եւ խօսքը վերջացուց յիչելով զեղեցիկ ոտանաւոր մը՝ Վասպուրականի բարբառով:

Պ. Արմէն Մելոյեան խօսք առնելով յանուն Վասպուրականի Երիտ. Միութեան, իր սէրը յայտնեց Վասպուրականին, Ֆրանսայի եւ Հայաստանին: Պ. Ն. Վարդանեան հայ նոր մարտիկներուն յարգանքը յայտնեց հիներուն, յանուն Ռամկիկներու Միութեան:

Գեղարուեստական բաժինն ալ շատ ճոխ էր:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

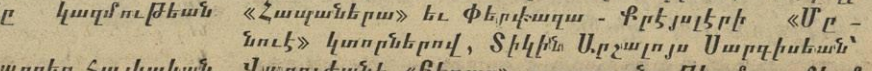
ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

ՊՈՒՏՕ.— Կիրակի օր հայրենասէրներու բազմութիւն մը փութացած էր ընկերվարական - ներու սրահը, Սընօն, Ապրիլ 11-24ի Սգատօնին, որ տեղի ունեցաւ նախաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի, «Աղբալեան» խումբի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Աչէի մասնաճիւղին:

Բեմին ճակատը «Յարդանք մեր անմահ նահատակներուն» վերտառութիւնը, ալ եւ ձախ հայկ. եւ ֆրանսական եռագոյնները, առաջինը, սեւ ժապաւէնով երիզուած, նմանապէս սեղանը սեւ ծածկոցով:

Բացումը կատարուեցաւ Շօփէնի Մահերգով, դոր Լութակի վրայ նուագեց Ց. Քէնտէրեան: Ցետոյ կենդանի պատկեր մը՝ Ա. Անտոնեանի մէկ պրոյեկտէն: Նոր լուսաբեան մէջ երբ վարագոյրը բացուեցաւ՝ բեմին վրայ տասնմեակ համր պատանի մը ցնցոտիները հագած, մազերը գզգզուած: Հակառակ իր վատոյժ վիճակին, Սէպքայի եւ Համամի կէս ճամբուն վրայ աւազին մէջ թաղուած, պարտիզակի հերոս տղեկը, Տէր Զօրէն վար իջնող Հայերը եւ դարձնելու կը ջանար: Այս տղան չէր կրնար խօսիլ, լեզուն կարուած էր, ո՞վ դիտէ ինչ զարհուրելի անցքի մը ընթացքին, բայց ձեռքի չարժումներով կը հասկցնէր թէ վարը պիտի չարդեն եւ իր անբարբառ պերճախօսութիւնը չէր ընդհատեր, մինչեւ որ մարդիկը չհամոզէր եւ դառնալու: Ցետոյ նորէն կը թաղուէր կը ծածկուէր աւազին մէջ, սպասելով նոր մարդոց: Այս զարհուրանքի յանդգնութիւնը տասնամեայ տղու մը կողմէ, որ խօսելու կարողութիւն ալ չունէր, պատմութեան աւանդ մը կը դառնայ այլեւս: Ո՞ր ազգը պիտի չհպարտանար ասանկ տղաք հասցուցած ըլլալուն համար:

Այս կենդանի պատկերը յաջող կերպով նկայացուցին Օր. Մ. Տօնիկեան բեմին եռեւէն

Հանրապետական նուագախումբը իր «Ալեկրօ»ներով «Կովկասի ոգեաճիգներ»ով և Sambre et Meuse-ով, դաչնակահարուհի Օր. Վ. Ճիմճեան՝ Աչատուրեանի «Թոքաթթա»ով եւ Սպենդիարեանի «Արմաս»ի քայլերգով, Լութակահարուհի Տիկ. Լիսի Տէմիրճեան՝ Մաթեոսեանի «Արիա», Ռաֆելի «Հասպներա» եւ Փեռխատա - Քրէյսլէրի «Մը - նուէ» կտորներով, Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան՝ Վարուժանի «Բեզաս» արտասանութեամբ, Լեմ ծափեր խլեցին:

Կատրյա Աչէի պարիկները, Օր. Ալիս Գավէզեանի ղեկավարութեամբ պարեցին տոհմիկ պարեր, որոնց կ'ընկերանային ընկեր Բենօ եւ Պ. Գարեգին: Ցետոյ ներկայացուեցաւ հերոսամարտներուն չարժանկարը (Ուրֆա, Զէյթուն, Ֆընտըճաք, Շ. Գարահիսար, Ազ Տաղ, Տէօրթ Եօլ, Հաճըն, Մուսա Լեռ, Ալթընթաղ, Մարաչ եւ Տարօն): Հանդիսին խօսնակն էր ընկեր Թիրայր Դատուրեան:

Պաչտօնական հանդիսէն վերջ, տեղի ունեցաւ պարահանդէսը, վերի սրահներուն մէջ, զանազան անակնկալներով, ճոխ սեղանով եւ Վասպուրականի բաղարջով:

ԱՐՏԱԻԱԶԴ

ՈՒԿՐԱՑՆԱԿԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Ուկրայնական ազգային կեդրոնի ներկայացուցչութիւնը Փարիզի մէջ Ապրիլ 27ի գիչերը կազմակերպած էր սգահանդէս մը, Salle de Géographieի մէջ Ուկրայնայի տարագիր կառավարութեան նախագահ Պ. Մազեպայի յիչատակին: (Մեռաւ՝ Գերմանիոյ մէջ):

Բանախօսները պարզեցին ողբացեալ պետական եւ հանրային գործիչին կատարած դերը հայրենիքի մէջ եւ տարագրութեան չրջանին: Պ. Մազեպա երիտասարդ օրերէն հաւատարիմ մնաց ուկրայնական պետութեան անկախութեան եւ ամբողջականութեան գաղափարին: Մօտէն կը հետեւքրքրուէր նաեւ ընկերային խնդիրներով, իբրեւ անդամ Ուկրայնայի սոցիալ դեմոկրատ կուսակցութեան: Գնահատելի աչխատանք տարած է մասնաւորաբար վերջին չրջանին, չանալով օտար չրջանակներու մէջ արժարծել իր հայրենիքին անկախութեան հարցը:

Վրացական տարագիր կառավարութեան կողմէ յարդանք յայտնեց Պ. Դեղէկորի, յիչելով թէ «Պ. Մազեպա կը մեռնի ճիչդ այն պահուն, երբ մօտեցած է ժամը մեր ժողովուրդներու ազատագրութեան»: Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ խօսեցաւ ընկեր Ս. Թորոսեան (ուկրայներէն), բաղդատելով ուկրայնացի եւ հայ ժողովրդի ճակատագիրը: Երկու ժողովուրդներն ալ սպայքար մղած են երկու ճակատի վրայ: «Այսօր, բաւ ընկերը, «Հայ ժողովուրդները չատ աւելի լաւ կը ճանչնան իրար քան առաջ: Հակառակ մեր հայրենիքներուն մէջ տիրողբռնապետական վարչաձեւերուն, հայ ժողովրդի ձայնը կը հասնի Ուկրայնային եւ փոխադարձաբար: Տեղի կ'ունենայ մչակութային արժէքներու փոխանակութիւն: Հայ բանաստեղծները, ինչպէս, օրինակ, Ցովհ. Թումանեան, կը թարգմանուին ուկրաներէնի, իսկ անոնց բանաստեղծները՝ հայերէնի: Մեռ ատենադայ յաղթանակը լաւագոյն ծագկեպսակը պիտի ըլլայ Պ. Մազեպայի թարմ չիրիմի վրայ»:

Սգահանդէսը փակուեցաւ նախագահին չնորհակալութեան խօսքերով:— Ներկայ մը

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ)

(Այդ երկու քաղաքները կարեւոր ռմբակոծումներու ենթարկուած էին): Աչխատասիրական հետեւեալ մխիթարիններու անդամները պէտք է պատրաստ գտնուին մեկնելու: Մանրամասնութիւնները պիտի հաղորդուին յաջորդաբար: Ա. - հաւասիկ թիւերը այն խումբերուն որոնք պիտի մեկնին իսկոյն:

Եւ խօսնակը կարդաց անոնց թիւերը, չատ գանդաղօրէն:

— Հոս կը վերջանայ կարեւոր յայտարարութիւնը, չարունակեց խօսնակը, հիմա պիտի լսէք երաժչտական կտորներ:

— Ի՞նչ կը խորհիք, Փափա, հարցուցի:

— Այս օրերս սովորական դարձած են նմանօրինակ հրահանգներ տալ ճայնասփիւռի միջոցաւ, ըսաւ:

«Այսու հանդերձ պեխերս զրաւի կը դնեմ թէ գաղտնի հրահանգ մը կայ այս յայտարարութեան մէջ:

— Ես ալ ձեզի համաձարժիք եմ: Հոս գտնուող լեհ կառավարութիւնը մօտէն կը հետեւի Լեհաստանի անցուդարձին: Ինչպէս դիտէք, ստորերկրեայ դիմադրական չարժում մը ստեղծուած է Վարչաւայի մէջ: Ա՛հ, լաւ որ միտքս բնկաւ: Ես լեհ բարեկամ մը ունիմ որ այս մասին կրնայ ինծի տեղեկութիւն տալ:

Հեռաճայնեցի բարեկամիս եւ հաղորդեցի իրեն Վարչաւայի ռատիոյին լսածները: Խոստացաւ խնդիրը քննել եւ մէկ ժամ վերջ պատասխանել:

Արդարեւ ժամ մը վերջ պատասխան ստացանք: Բարեկամս չատ հետաքրքրական լուր մը կուտար մեզի: Ըսաւ թէ ճայնասփիւռէն հազորդուած թիւերը առանց բացառութեան սխալ էին:

— Գիտէի թէ այդպէս պիտի ըլլայ, ըսաւ Փօնթիւի, արդէն իսկ հետազրեր ճամբայ ելած են բսելու համար թէ սխալ մը եղած է թիւերու ընթերցումին մէջ: Ուրախ եմ որ Միլլըր չի գիտեր թէ մենք ալ կը լսենք Վարչաւայի ռատիոն: Գերմանները դեռ չեն գիտեր թէ փափա Փօնթիւին կը հետեւի երբեմն յայտագրին եւ կը լսէ «կարեւոր յայտարարութիւնները ...»: Ցայտնի է թէ այս հրահանգը չատ կարեւոր է, սակայն ինչպէս պիտի գտնենք բանալին եւ ինչպէ՞ս երեւան պիտի հանենք գաղտնի նչանախօսքը: Խօսնակը չատ գանդաղօրէն կարդաց թիւերը, որպէս զի ունկնդիրը զանոնք գրելու առիթն ունենայ:

Սկսայ լինդի ծանօթ բոլոր մէթոտները կիրարկել գաղտնի նչանախօսքը գտնելու համար, սակայն ի զուր:

— Այնպէս կ'երեւի թէ ասիկա ձեր գործը չէ, ըսաւ Փօնթիւի, Ուիլօպի Մէյսընը կանչենք, ան այս գործին մասնագէտն է:

Արդարեւ Մէյսընն գաղտնի նչանախօսքեր լուծելու մասնագէտ էր: Հակառակ անոր որ կէս գիչերը չատոնց անցած էր, իսկոյն փութաց մեր մօտ: Ցոյց տուի կատարած աչխատանքս, որպէս զի կրկնութիւններ չպատահին:

— Ախ պէտք է գտնել նչանախօսքը, կը կրկնէր Փօնթիւի անդադար:

Ցանկարծ վազեց հեռաճայնի գործիքին մօտ եւ սկսաւ խօսիլ:

— Ալօ, Օնօրին, գիս մտիկ ըրէք: Ո՞վ կը փոխէ Միլլըրի սեղանին վրայի ծծուն թուղթը:

— Ես:

— Կրնա՞ս վազը ինծի բերել այս գիչեր գործածուած ծծուն թուղթը: — Անչուչտ:

— Մտիկ ըրէ, Օնօրին: Վատահ եմ թէ Միլլըր երէկ գիչեր գիրք մը կարդացած է. չատ կարեւոր է այդ գրքին անունը: Լաւ մը չորս կողմը նայէ եւ ստուգէ թէ ո՞ր գրքին տեղը փոխուած է:

— Կը հասկնամ, Փափա:

— Պ. Փօնթիւի, ըսաւ Մէյսընն, չեմ կարծեր որ Միլլըր ծծուն թուղթը սեղանին վրայ ձգելու անխոհեմութիւնը գործէ: Կ'ըսէք թէ չատ խելացի է:

— Այո խելացի է, Մէյսընն, եւ եղաւ առեն մը երբ յաջողեցաւ խարել գիս. նոյնիսկ այնքան վատահելի թուեցաւ ինծի որ սկսայ իրեն խօսիլ գերման գաղտնի կազմակերպութեան մասին: Կը սիրեմ յուսալ թէ երբ Նիւմրն իր յիչատակները գրի առնէ, թեթեւօրէն պիտի անցնի այս մասին վրայէն, հակառակ պարագային համբաւս կը վտանգուի ...

Ցաջորդ առաուան սպասելէ զատ ընելիք չունէինք: Առաւօտուն կանուխ Օնօրին հեռաճայնեց:

(Շար.)

չէ թէ Եգիպտոսի արքան մօր կողմէ կը սերի Ֆրանսացի գնդապետ Սեւէն, որ Սուլիման փաշա անունով ծառայած է խեդիվի բանակին: Կը թուի թէ պայքարը բուռն պիտի ըլլայ արաբական եր - կիրներու վեհապետներուն միջեւ, ձեռք ձգելու համար Մարգարէին մօրուքը եւ վերարկուն, ո - րոնք այժմ կը գտնուին Պոլսոյ թանգարանիններէն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅի արուեստից պատասխանը այս չաբթու պիտի յանձնուի, համաձայնութիւն գո - յացած ըլլալով արեւմտեան երեք դաշնակիցնե - րուն միջեւ :

ԳԻՆԵՐՈՒ ԿՐՃԱՏՈՒՄԸ փութացնելու համար, վարչապետը կը փորձէ իջեցնել հանքածուխին գինը: Հողագործները միշտ կը գանգատին ապ - րանքներու սղութենէն, եւ կառավարութեան մի - ջամտութիւնը կը խնդրեն, իրենց կարգին գիջում - ներ կատարելու համար:

ՔՈՐԷԱՅի ամերիկեան բանակին հրամանա - տարը, զօր. Վան Ֆլիթ, յայտարարեց թէ այլեւս չի հաւատար որ կարմիրները զինադադար կ'ու - զեն: «Եթէ անկեղծօրէն ուզէին, զինադադարը կնքուած կ'ըլլար տասը ամսուան բանակցութիւն - ներէն վերջ»:

ՀԱԿԻ (Հիւս. Ատլանտեանի կազմ) խորհուր - դը միաձայնութեամբ որոշեց օգնել արեւմտեան Գերմանիոյ, եթէ յարձակում կրէ: Դրաւոր երաշ - խիք պիտի տրուի այս մասին:

ՁՕՐ. ԱՁՁԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ճառ մը խօսելով Հոռ - մի մէջ, յայտարարեց թէ եւրոպական միութիւնը միակ երաշխիքն է խաղաղութեան եւ ապահովու - թեան: «Եւրոպայի ազգային անջատ տնտեսու - թիւնները չեն կրնար մրցիլ. Նահանգներուն եւ Ա. Միութեան ճարտարագործական մեծ դրու - թեանց հետ»:

ԻՍՐԱՑԻԼի խորհրդարանը որոշեց յետաձգել բանակցութիւնները զերման կառավարութեան հետ, հատուցման մասին, համաձայնութիւն գո - յացած չըլլալով :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ Տէր եւ Տիկին Ց. Խաչատուրեան եւ Այրէ Տիկին Էմիրնէլեան 1500 ֆր. կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մաս - նաճիւղին ողբացեալ Հաճի Ղազարոս Զարըհանէլ - եանի մահուան առթիւ: Ստանալ «Ցառաջ»էն :

× Տիկին Հայկուհի Տատուրեան իր ողբա - եալ զաւկին՝ Բարսեղ Տատուրեանի յիշատակին կը նուիրէ հազար ֆրանք Կապոյտ Խաչին, հազար ֆրանք ալ Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Թադեոս եւ Բերուզ Այվազեան, Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Թորգոմ եւ Մարիամ Պզտիկեան, եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց մօրը, մօ - րաքոյրին, եւ քեռկինին, ողբացեալ ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՌԵԲԵԿԱ ԱՑՎԱԶԵԱՆի (ծնեալ Այտընեան), եւ ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՆՈՒԿ ԱՑՏԸՆԵԱՆի (ծնեալ Դա - պչեան) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, հոգեհանգիստ պիտի մատուցուի, այս կիրակի, 11 Մայիս, առաւօտեան ժամը 10ին, 69 Rue Louis Blanc, Լիոնի Հայոց եկեղեցին: Կը խնդրուի ի - րենց յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ.— Այրի Տիկին Սարգսեան եւ իր հարազատները, Հայ Ազատամարտիկների, Մ. Նալբանտեան միութիւնը, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, առաւտեան ժամը 10ին Տէրունի Հայոց ե - կեղեցին, ողբացեալ ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի (զերասան Հայկասար) յիշատակին: Կը հրաւիր - ուին իր յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ողբացեալ ՑԱԿՈԲ ՏԷՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, իր այրին՝ Տիկին Եղսա Տէր Ղազարեան կը ծանու - ցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա - տարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Մերոյի հայկական դպրոցին մէջ: Կը հրաւիրուին կար - տանի, Պիվէրի եւ Մերոյի հասարակութիւնը եւ բոլոր անոնք որ կը յարգեն ողբացեալին յիշատա - կը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Վարդանեան եւ զաւակները, քոյրերը Արմենու - հի, Լեւոնիկա եւ Պերճուհի կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԿՈՓԱՄԱՐՏ.— Այս կիրակի լիբանահայ կո - փամարտիկ Հրանտ Ղազարեան կը մրցի Մէցի մէջ, Bénazacի դէմ (Լեհ):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

ՀԱՒԱՔԳՈՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւա - քատեղին :

Կը խօսի Տոքթ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ, նիւթ՝ Դա - ցիէլ Վարուժան : Արտասանութիւններ : Մուտքը ազատ է :

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՑ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի կեդր. կոմիտէի :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր մարմիննե - րու : 10 Մայիս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28, rue Serpente, métro St. Michel կամ Odéon :

Կը նախագահէ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ եւ Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ :

Խօսք կ'առնեն քոյր կազմակերպութեանց ներ - կայացուցիչներ :

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն ու համակիրները:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը սպասուի Մարսէյլի մէջ, մասնակցութեամբ քաղաքի եւ շրջաններու 7 քոյր մասնաճիւղերու :

Այս կիրակի ժամը 15ին մինչեւ կէս գիշեր, 88 rue d'Aubagne, dans Les Salles Mazenod :

Պատուոյ նախագահութեամբ Հ. ՆԵՐՍԷՍ Ա - ԿԻՆԵԱՆի : Բացման խօսք՝ Ընկերուհի ՓԻՊՐԻԹ - ՃԵԱՆ : Բանախօս՝ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒՋԱՆԴ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, որուն իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ ծանօթ դաշնակահարուհի Օր. Ականեան:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ կէս գիշեր, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախում - բի մը: Ծախքերու մասնակցութեան համար մուտք 100 ֆրանք: Ճոխ պուֆէ :

Յորելենական հանդէս

Հ. Կ. Խաչի Օգնութեան մարմնին, (Փարիզա - հայ Տիկիններու միութիւն) իր երեսնամեայ տա - րեդարձին առիթով :

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սորպոնի մեծ Ամֆիթեատրոնին մէջ, 47 rue des Ecoles, métro St. Michel - Odéon :

Հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ Վ. ՄԱՆՈՒԿ - ԵԱՆի, եւ նախագահութեամբ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՕԼԻԷՐի:

Կը խօսին Տօքթ. Թրէմօլիէր, Տիկ. Զ. Ճէվա - հիրեան, (նախագահ Տիկնանց Միութեան), Տօքթ. Պ. Քօլօեան, (նախագահ Հ. Կ. Խաչի) եւ Միութեան ընդհ. քարտուղարը Ս. Քարեան :

Կը մասնակցին՝ ժան Պատաթէլ, Գօմէտի Ֆրանսէզէն, Հայկանուշ Թորոսեան, Օտէթ Լը Տանթիւ, (տաւիղի վրայ), Արտաշէս Գմբէթեան, Րաֆֆի Պետրոսեան, Մանուկ Բարիկեան (ջու - թակ՝ սոլիսթ Լոնտոնի Orchestre Philharmoniqueէն ժամ Տալ, Քարթանթիէ (էքիղեան), Ալիս Պօյաճեան, ընկերակցութեամբ Հայկական պարի նորակազմ խումբի, Հրաչ Պէրպէրեան, ջութակ, եւ Փարիզի Հայ Ուս. Տան երգչախումբը դեկա - վարութեամբ՝ Գէորգ Եանպէկեանի :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Նիկոլ Աղբալեան» խումբի :

Կը ներկայացուի Ա. Պարթեւեանի ողբերգու - թիւնը՝ «ՁԱՑՆ ՀՆՁԵՑ» (4 արար եւ 2 պատ.):

Այս կիրակի ժամը 15ին Սընոն, ընկերվարա - կաններու սրահը : Քալալերեցիք նոր սերունդը :

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դանիէլեան եւ զաւակ - ները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ԱՐՇԱԿ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ 5 Մայիս, երկուշաբթիօր:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, հինգշաբթի առաւտ ժամը 10.30ին: Հաւաքուիլ բնակարանը 19 rue Benoit Malon, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իսի լէ Մուլինոյի գերեզմա - նատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Քրխստափոր խումբի ժո - ղովը այս հինգշաբթի ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, 8 Café de la Mairie :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին, Café de la Mairieի վերնայարկը, Place St. Sulpice, métro St. Sulpice: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, Ապզ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise Քաոէ : Երգի փորձեր, ժամը 10.30ին :

ԱՆԻՆ - Պ. ՔՈԼՈՄՊի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա - ճիւղի ժողովը այս չաբաթ ժամը 15.30ին Պուա Քոլոմպի կայարանին դիմացը, Café du Départ սր - ճարանը :

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժո - ղովը Մայիս 12ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Café Régent: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պար - տաւորիչ :

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Համախմբերդ. Մխիթեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athènes, Bar du Globeի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընթերցում շրջաբերականներու, դաշ - տահանդէս եւն.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաշտահանդէս կազմակեր - պուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին կողմէ, Յունիս 15ին, Ecouenի անտա - ռին մէջ :

Գ. ԻՓԷԿԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տիկին Հուրի Իփէկեան խորին շնորհակալու - թիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք մասնակից ե - ղան իր եւ ընտանիքին անմխիթար սուգին: Իր հօր ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առ - թիւ կը նուիրէ 3000 ֆրանք «Ցառաջ»ի տարած - ման ֆոնտին եւ հազար ֆր. «Հայ-Բոյժ»ի :

Նոյն առիթով Տիկին Անդինէ Պուտաքեան 3000 ֆրանք կը նուիրէ Պէյրութի Համազգայինի թատերասրահ ընկերութեան, իր մօրեղ - բօր ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆի անունով կառուցուելիք թատերասրահի ֆոնտին :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ Ֆ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ց. Պապիկեան պայուսակ մը. — Տիկին Գէորգեան նիլօն դուլպայ մը.— Հ. Մկրեան «Նիլօն» դուլպայ մը.— Կ. Խաչ քառան - կին ձեռագործ մը.— Քիւրտեան զոյգ մը կօշիկ (կնոջ).— Տէր Զաքարեան զոյգ մը կօշիկ (կնոջ). — Վ. Փափազեան զոյգ մը կօշիկ (կնոջ).— Զօ - րիկ զոյգ մը կօշիկ (կնոջ). — Տիկին Սինանեան կէս քիլոնոց pain d'epice մը.— Մարգուանեան պա - տիկ pain d'epice մը.— Տիկին Հազարեան ասեղ - նագործ. մը.— Սիմոնեան տուփ մը անանաս.— Վէնսան Պօյաճեան չիչ մը իտալական ընտիր դի - նի.— Զաքրեան պզտիկ տուփ մը «լօզում».— Տի - կին Զարուհի Դանիէլեան ճերմակ «պլուզ» մը. — Տիկին Խանճեան տուփ մը ընտիր «լօզում». — Փափազեան երեխայի փէլէրին մը.— Արպօեան զոյգ մը մուճակ.— Տիկին Գասպարեան զոյգ մը կօշիկ (կնոջ).— Ա. Քէօսէեան լուսանկար մը (խոշորցած) :

Հ.Ց.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 16էն կէս գիշեր, Salle Gal - manի մէջ, Place de la Gare:

Պիտի ներկայացուի Երուանդ Օտեանի

« ԶԱԻԱԼԸ »Ն

Գեղարուեստական բաժին: Նուագախումբ Վարդե - ւանեան : En attraction: Trio Arpège :

GALLERIA GUSSON; VIA MANZONI 41 MILANO
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՖԵԱՆ
ՄԱՑԻՍ 7 — 16

SOCIETE LYDA
21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2), métro Sentier
Մտիպողարար կ'ուզեն, թէ իրենց տան մէջ եւ թէ աշխատանոցին համար ֆօնիֆէխոնի դործադրու - հիներ եւ աշկերտուհիներ :

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆի ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 18ին Maison des Syndicatsի ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 9 MAI 1952 Ուրբաթ 9 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6758-Նոր շրջան թիւ 2169

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲՈՒՆ ՀՐՃԻԳՆԵՐԸ

Դաս մը մարդիկ թուքակաբար կրկնելով թխածոյ նշանախօսքեր, կ'ուզեն այն տպաւորութիւնը ձգել թէ մեր մէջ ալ կան «խաղաղութեան կողմնակիցներ» եւ «պատերազմի հրճիգներ»:

Ինչպէս կ'երեւայ, մաշած են հին կաղապարները,— «Ֆաշիստ», «նացիոնալիստ», «կոնտրռեւոլիւսիոնէր »են.: Պէտք է հետեւիլ օրուան չարժումին, ետ չմնալու համար «ինաերնացիոնալ» կարաւանէն :

Այդ ապերախտ աշխատանքին լծուած են ափ մը փախուկներ, բոլոր դաղութներուն մէջ :

Անոնք ոչ միայն թուղթիկներ կը ցրուեն պարբերաբար, այլեւ ունին պաշտօնական կամ ուղեկից թերթեր:

Ի հարկին օտար լեզուներով ալ կ'արտայայտուին, դործի վրայ երեւալու համար :

Եթէ Ֆրանսերէնը եւ անդլերէնը չբաւեն, արաբերէն կը դրեն: Միշտ միեւնոյն առաջադրութեամբ,— ճակատներ կազմել օտարին հետ, եւ ճեղքեր բանալ տարագիր բազմութեանց մէջ:

Նոր չէ այս խուժանավարական դործունէութիւնը :

Տարիներ առաջ, սաւանի մեծութեամբ թուղթիկներ կը փակցնէին պատերուն վրայ, վարկաբեկելու համար Դաշնակցութիւնը՝ տեղացիներուն առջեւ :

Այս անգամ, նորութիւնը այն է որ, ընդարձակուած են «գործունէութեան» սահմանները :

Երէկ՝ բաղդատաբար նեղ էր շրջանակը: Գրեթէ ընտանեկան: Այսօր արընթեաց կ'արշաւեն չորս ճակատ մը վրայ: Եւ չատ աւելի սրատռուչ, համամարդկային աղդանչանով մը :

— Մենք խաղաղութիւն կ'ուզենք , անոնք պատերազմ: Մենք անկախութիւն կը պահանջենք բոլոր ժողովուրդներուն համար, անոնք ընդառաջ կ'երթան անգլեամերիկեան աշխարհակալութեան :

Ամէնէն անվնաս բառերը գործածեցինք, ադօտ դաղափար մը տալու համար կատարուած խեղկատակութեան վրայ:

Շատ աւելի ծանր է արարքը, բանաւոր թէ դրաւոր: Մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ , ուր թեթեւ կայծ մը բոցերու կրնայ վերածուիլ, մէկ օրէն միւսը :

Ահա թէ որոնք են բուն հրճիգները, հայկական իրականութեան մէջ :

Այս թշուառականները չատ լաւ գիտեն թէ չկայ մէկ հատիկ Հայ, որ բարիք սպասէ նոր աշխարհամարտէ մը: Եւ չկայ տեւէ ժողովուրդ, որ այնքան կարօտ ըլլայ խաղաղութեան, երկու աշխարհասասան փոթորիկներ տեսնելէ ետք :

Եւ սակայն,— պէտք է «գործել»:

Պէտք է կեր ճարել ամբոխին: Պէտք է օտարներուն ալ բացատրել թէ Հայեր կան որոնք պատերազմին ծաւալումը կ'ուզեն, Ռուբկայի ոչընչացումը կը մաղթեն եւ դաւեր կը լարեն Միջին Արեւելքի մէջ :

Դեռ աւելին,— կը պատրաստուին կովկաս արշաւել, «Թուրքերուն հետ ձեռք ձեռքի»...

Եթէ ասոնք հրճիգներ չեն, ազդային թէ միջազդային տեսակէտով, կը նշանակէ թէ բառերը կորուսած են իրենց իմաստը :

« Խաղաղութեան կողմնակիցների » թմբուկը զարնել օտար անդաստանի մէջ, օտարին լեզուով, եւ ամէն սորընութեան դիմել, ճեղքեր բանալու համար ներքին ճակատին վրայ :

Ճիշդ այն պահուն, երբ հսկայական ուժեր ակռայ կը կճրտեն, ի նախատեսութիւն նոր փոթորիկներու ...

Որո՞ւ համար գաղտնիք է որ, առաջին զինաբախումին, անխնայ պիտի տորորուին փոքր, անճար ժողովուրդները :

Հետեւաբար, տարրական ինքնապաշտպանութիւնը կը պահանջէ ճեղքեր չբանալ: Եւ մանաւանդ նոր թիւրիմացութիւններ չստեղծել, երկպառակելով մէկուն, մռնչելով միւսին դէմ :

Խաղաղութեան եւ հայրենասիրութեան մասին խօսելու իրաւունք չունին անոնք որ կը փորձեն մոլորեցնել տարագիր բազմութիւնները: Կամ քնարեր հէքեաթներ կը պատմեն օտարներու , բերանացի թէ գրաւոր :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԻՆԳ ԱՄԻՍ ՊԱԿԱՍ Է ԵՂԵՐ ...

Անցեալ փետրուար 19ին արտասպեր էի Պ· Ա· Զօպանեանի մէկ մեղադրանքը՝ տղբացեալ Շանթի մասին.

— «երկու պարագային մէջ ալ (ՄՄԲ·— Մէկը՝ Փարիզի ազգ· հատագումարին, միւսը՝ Մոսկուայի մէջ) Շանթ երեւան եկաւ իբր կրճռոտ գործիչ մը, իբր պաղարիւնը պահել չգիտցող վիճաբեր բանագնաց մը» :

Հսկել կ'ուզէր թէ բանակցութիւնները յաջողած կ'ըլլային, եթէ ուրիշ մէկը ղրկուած ըլլար :

Այս առթիւ դիտել կուտայի , ցաւ ի սիրտ .

— « Ութսունէն վերջն ալ, Պ· Արշակ Զօպանեան կը մնայ անիմանալի եւ անդարմանելի, երբ կը խօսի հաղաքական խնդիրներու մասին»:

Միեւնոյն առեն կը բացատրէի թէ Վրացիները համաձայնած եւ դաշնադիր ալ կնքած էին Զիէրինի հետ, բայց մեղրալուսնի մը չափ ալ չտեւեց :

Ի՞նչ ահաւոր ոճիր եմ գործեր...

« Անահիտ »ի խմբագիրը, որ երբեք խօսքի տակ մնալու սովորութիւն չունի, չէ կերեր, չէ խմեր, եւ բարկաճայթ նամակով մը փրփուր կը տեղայ «Ցառաջ»ի խմբագրի դլխուն, «Հայաստանի Կոչնակ»ի զանգակատունէն (29 Մարտ) :

Ի՞նչ ըսելու համար:

Նախ՝ տարիքի խնդիրը :

Ինդրեմ, բարձրաձայն կարդացէք , որպէսզի ունկնդիրները ծափահարեն յոտնկայս .

— « ... Իմ կենսագրութիւնս մէկէ աւելի անգամ հրատարակուած է, եւ ամէն ոք գիտէ որ ես ծնած եմ 1872ի Վարդավառի տօնին օրը, ուրեմն չեմ անցած ութսունը· ութսունի հասնելու համար դեռ հինգ ամիս կ'ուզեմ · ու բոլոր ողջամիտ Հայերը գիտեն որ, հակառակ իմ բաւական յառաջացեալ տարիքիս՝ ուղեղիս պայծառութիւնը եւ սրտիս կենսախայտութիւնը դեռ անեղծ մնացած են »:

Անշուշտ ամէնքդ ալ ուրախ էք, այս կենսադրական եւ կենսակռճն ճշդումին համար :

Ի՞նչ պիտի ըլլար Հայոց ազդին վիճակը, եթէ Պ· Զօպանեան վտանդաւոր ութսունէն հինդ ամիս պակաս ըլլալու , հինդ ամիս կամ հինդ տարի աւելի ըլլար ...

Սպասենք մինչեւ Վարդավառ, որպէսզի ութսունը լրանայ :

Բայց, չմոռնանք բուն օրակարդը : Վ.Ա.Հէ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ռումբի նոր փորձ մը կատարուեցաւ Լաս Վեկասի մէջ, (Մ· Նահանդներ): Ականատեսներ կը պատմեն թէ առաջին անգամ ճերմակ լոյս մը բարձրացաւ, յետոյ տակեզօծ լոյս մը, որ ցրուեց ամպերը: Այս անգամուան փորձը կը տարբերի միւսներէն, որովհետեւ առաուն տեղի ունեցած է եւ չահեկան պարագաներ կը ներկայացնէ դիտուններուն համար:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արտաքին նախարարը Վենիզլոս մօտերս Լիբանան եւ Սուրիա պիտի այցելէ, ընդունած ըլլալով երկու կառավարութեանց հրաւէրը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ «Նոր Տեսթուր » կուսակցութեան վարիչներէն Հապիպ Պուրկիպա, որ աքսորուած էր, կալիթ կղզին փոխադրուեցաւ։ Ուրիշ չորս կարեւոր դէմքեր փոխադրուեցան ձերպա կղզին , Թունուզի մարդպանին որոշումով :

ԱՐՏԱՒԱԶԴԻԱՆԻ օդնութեան վարկերուն կըճատման դէմ ճառ մը խօսելով, Թրումըն մեղադրեց խորհրդարանին անդամները, որոնք իրենց ընթացքով երկիրը կը տանին « Սթալինի ուղած ճամբան»: Նախագահը աւելցուց թէ երկու տարիէն Ֆ· Մխութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ հիւլէական յարձակում մը կազմակերպելու Ամերիկայի դէմ եւ այն ատեն իրենք պիտի չկրնան դիմադրել»: Ինչպէս կը յիշուի, խորհրդարանին արտաքին գործերու յանձնաժողովը որոշեր նախագահին պահանջած վարկէն (7.900.000.000) դեղչել 1.010.900.000 տոլար :

ՄԱՈՒՇԱԼՈՒԹԵԱՆ բարձրացան զօր· Լըթլէր (յետ մտուու) եւ զօր· Փիւէն, Մայիս 8ի յաղթանակի տօնին առթիւ: Երկուքն ալ վճռական դեր կատարած էին ազատագրութեան պայքարին մէջ:

Ծանր կացութիւն Քորէայի վրայ

ՉԻՆԱԴԱՂԱՐԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ — ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿՂ ՄԵՐԺԵՆ ՆՈՐ ՁԻՋՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼ

Քորէայի զինադադարի բանակցութիւնները անելի մը յանդեցան առջի օր, տասը ամիս քաշքշուելէ ետք: Վերջին ըսուելու համաձայն, չատ քիչ յոյս կայ որ խօսակցութիւնները վերսկսին :

Լաւագոյն պարագային, կրնան յետաձգուիլ չաբաթներով, նոյն իսկ ամիսներով :

Ամփոփենք վերջին տեղեկութիւնները . —

Առենէ մը ի վեր բանակցութիւնները կը կատարուէին դռնփակ, ինչ որ բարենչան կը համարուէր, լաւատեսներու կողմէ :Վերջին նիստ մը պիտի դումարուէր երէկ, հինդչաբթի, համաձայնութեան մը յանգելու համար: Վիճելի խնդիրներէն մէկն է 70.000 կարմիր եւ 12.000 դաշնակից դերիներու փոխանակութիւնը: Վերջին պահուն երկու կողմերն ալ մերժեցին տեղի տալ: Կարմիրները կը պահանջեն իրենց յանձնել 70.000 դերիները, դինուոր թէ քաղաքացի: Դաշնակից հրամանատարութիւնը կը մերժէ բոնի վերադարձնել զանոնք: Միւս կողմէ, կարմիրները կը պնդեն թէ դերիներու թիւը չատ աւելի է, 160.000: Ուրեմն կը մերժեն դինադադար կնքել, մինչեւ որ բոլորն ալ չվերադարձուին: Ազգաժողովի ներկայացուցիչը, ամերիկացի ծովակալ Ճոյ, վճռապէս յայտարարեց թէ չի կրնար խախտել մարդկային իրաւունքները, բռնութիւն բանեցնելով դերիներուն վրայ: Սպարապետը, զօր· Րիճուէյ, որ Թոքիօ կը գտնուի, յայտարարեց .— « Մեր դիրքը բացորոշ է, չենք կրնար նահանջել» :

Երկու կոմմերն ալ անդրդուելի մնարով հանդերձ, չեն ուզեր ստանձնել բանակցութեանց խզման պատասխանատուութիւնը: Շատ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան վերջին նիստին մէջ: Զօր·Ճոյ ազդարարեց Հիւս· Քորէայի պատուիրակին՝ զօր· Նամի թէ չեն կրնար որեւէ նոր դիջում կատարել, եւ թէ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին եթէ ամբողջութեամբ ընդունին Ազգաժողովին առաջարկները :

Վճռական ազդարարութիւններ

Այս նոր տադնապէն անմիջապէս վերջ, Մ· Նահանդներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչէսըն, հետեւեալ յայտարարութիւնները բրաւ լրագրական ասուլիսի մը մէջ, ուժդնօրէն չեչտելով թէ կարմիրները միտք չունին դինադադար կնքելու: Այս առթիւ «միջազդային ոճիր» կոչեց մանրբեռնական պատերազմի մասին եղած մեղադրանքը, որ կ'արձարձուի Ֆ· Մխութեան կողմէ .

— « Հաւատարիմ մեծ ազդ մը որ կը յայտարարէ թէ խաղաղութիւն կ'ուզէ, ըսյց, ամսէ ամիս, աւերութեան եւ սուտի այս պայքարը կը չարունակուի Ամերիկայի եւ Ամերիկացիներու դէմ: Անհրաժեչտ է նկատի առնել այս բոլոր պարագաները, մեր յաջորդ ծանուցագիրը խմբագրած առեն : Կարմիրները դիտնալով որ մանրէական պատերազմի մեղադրանքը պիտի չդիմանայ անկախ եւ ձեռնհաս քննութեան մը, մերժեցին քննութիւնը: Աւերութեան հունաեւը ցանելով ժողովուրդներու միջեւ, համայնավարները կը յուսան օդուտներ քաղել, բայց իրականին մէջ քամի կը ցանեն» :

Քորէայի զինադադարի մասին ալ խօսելով , նախարարը չատ բանաւոր դատ զօր· Րիճուէյի առաջարկները, որոնց ամբողջովին համաձայն է կառավարութիւնը :

⚔ Նոյն օրը նախագահ Թրումըն եւս բուռն ճառ մը խօսեցաւ, վճռապէս մերժելով բոնի յանձնել դերիները:

— « Մենք չենք կրնար դինադադար մը դնել սպանդի կամ դերութեան մատնելով մարդկային արարածները » :

Այս առթիւ յիչելով դաշնակիցներուն երեք հիմնական պայմանները, ազդարարեց թէ անոնք ամբողջովին պէտք է ընդունուին, եթէ համայնավարները կուզեն դինադադար կնքել: Նախագահը չարունակեց .

— «Դերիներու բոնի վերադարձը կը հակասէ բարոյական եւ մարդկային սկզբունքներուն : Բոնի թշուառութեան եւ արիւնահեղութեան վերադարձնել մեր ձեռքն եղած դերիները՝ յանցանական անպատուութիւն մը պիտի ըլլար Մ· Նահանդներուն եւ Ազգաժողովին համար »:

⚔ Անդլիոյ արտաքին նախարարն ալ նոյն օրը ճառ մը խօսելով երեսփ· ժողովին մէջ, յայտարարեց թէ այլեւս չեն կրնար նոր դիջումներ կատարել: Այս առթիւ բացատրեց դերիներու խնդիրը.— «Բարեխիղճ քննութեան մը ենթարկուած 132.000 դերիներ, հաստատուեցաւ թէ միայն 70.000 հոգի պիտի չդեղդիմանան իրենց երկիրը վերադառնալ, դինադադարէ մը եւս: Կրնայի չանվերջ չարունակել բանակցութիւնները առանց ելքի մը յանդելու »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ, Ո՛Չ ՈՒՐԱՑՈՒՄ

Ցօսեցանք ասկէ առաջ ուրացումներու մասին :

Հայ կեանքը, դժբախտաբար, ժամանակէ մը ի վեր հարստացած է այնպիսի տարրերով, որոնք կը խեղաթիւրեն իրականութիւնը. կը վարկաբեկեն ազգային արժէքները, կ'ուրանան Հայոց պատմութեան սրբութիւնները, թուական, դէպք թէ դէմք:

Նոր չէ երեւոյթը, ոչ ալ միայն հայ կեանքին յատուկ: Ամէն ազգ ունեցած է եւ ունի չիլ «պատմաբան»ներ եւ չհախնդիր կազմակերպութիւն – ներ, որոնք ոչ միայն կը խեղաթիւրեն ամէն բան, այլեւ կ'ուրանան իրենց Առաւօտը, ինչպէս կ'ըսուի :

Սակայն այն երեւոյթը որ վերջին երկու – երեք տասնամեակներուն կը պարզուի մեր մէջ, չունի իր նախընթացը ոչ ուրիշ ժողովուրդներու, ոչ ալ մեր հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ :

Այնքան թանձրացած է առեւտրութիւնը, որ լոյսի ցոլք մը իսկ չի տեսնուիր. այնքան խորացած է սորկամտութիւնը, որ ազատութեան նման պարզ ու մարդկային զգացումն իսկ օտար կը համարուի : Այնքան լայն բաժանումը, իմացական ու հոգեկան անջրպետը՝ որ անհնարին դարձած է կեդրոնացումը ընդհանրական նպատակներուն շուրջ իսկ :

Կրնա՞յ չարունակուիլ այսպէս.— կը չարու – նակուի արդէն, մեր օրերուն, նախապատրաստե – լով կործանումը, որուն չուքը կը լայնայ հետ – զհետէ հայ կեանքին վրայ:

Կը հարցնէինք դառնութեամբ, թէ՝ եթէ պիտի չարունակուի պառակտումը ազգային նպատակ – ներու չուրջ, եթէ ուրացումը պիտի ծաւալի հայ ազատագրութեան պայքարին, հայկական անկա – խութեան ու ազատ հայրենիքին վրայ. եթէ մեր ազատութեան ձգտումը պիտի նոյնացուի արկա – ծախնդրութեան հետ, այն առեն ի՞նչ երեսով յոյս պիտի դնենք մեր երիտասարդութեան վրայ. յանուն ի՞նչ սրբութեան, ազգային մեր ո՞ր ար – ժէքներուն համար հայ երիտասարդութիւնը պի – տի կապուի հայութեան ու հայ կեանքին. հայ պատմութեան ու պայքարներուն: Ու ինչո՞ւ պի – տի կապուի :

Պառակտուած, ձախողած, խոչընդոտող, ազատութեան չհաւատացող ժողովուրդի մը հա – մար. միայն արիւն թափող ժողովուրդի մը հա – մար. միայն փոր մը հաց վճռորոշ ժողովուրդի մը համար կ'արժէ՞ որ սերունդ մը, սերունդներ իրենց ուժերը վատնեն, զոհողութիւններ ստանձ – նեն, իրենց կեանքն ու արիւը տան :

Եւ ինչո՞ւ տան :

Կ'արժէ՞ որ ազգային տխուր ժառանգութեան մը համար ահաւոր ծախքեր ըլլան եւ սերունդներ իրենց ուժերը քամեն :

Պէտք չունինք պատասխանի սպասելու: Ո – րովհետեւ կը հաւատանք թէ, բարեբախտաբար, կեանքը կ'ընթանայ հաւատաւորներու չանքերով. դաղափարական մարդոց եւ կազմակերպութիւն – ներու զոհաբերութեամբ :

Ուրացողները չեն որ պատմութիւն կը կերտեն, այլ հաւատքի մարդիկը :

Անոնք որ դիտեն ճշմարիտ արժէքները տես – նել ու գնահատել: Անոնք որ խծբծանքներ չու – նին, բայց դիտեն քննադատել, ճշմարտութեան հասնելու համար :

Անշուշտ, մենք չենք անոնցմէ, որոնք կը խոր – շին քննադատութենէն: Ընդհակառակն : Պիտի ուզէինք որ գործէր քննադատական ոգին հայ կեան – քին մէջ, ճանչնալու համար իրականութիւնը, պատմական թէ ազգային, անցեալ թէ ներկայ : Կա՞ն ծուռ ու սխալ դիծեր մեր ազգային ընդհա – նուր նպատակներուն մէջ. լծուինք գործի եւ դա – տենք որոմը ցորենէն. եղած են սայթաքումներ՝ մեր ազատագրական պայքարին, հայրենիք ու ան – կախութիւն ստեղծելու մեր երկունքին մէջ. պե – տութիւն ու ազատ կեանք կառուցանելու մեր աշ – խատանքին մէջ: Բոլորիս պարտքն է մատնանշու – մը :

Քննադատական միտքն է որ վերելքի կը տանի անհատներն ու ազգերը :

Կը հաւատանք որ, եթէ, դարերու ընթաց – քին, օտար ու բիրտ լուծերու ենթարկուած չըլ – լար ան, եթէ որորուած ու ճգմուած չըլլար ահ ու սարսափի տակ, այսօր Հայ Միտքը չէր խեղա – թիւրեր իրականութիւնը. չէր վարկաբեկեր ժո – ղովուրդի մը սրբազան պոռթկումը, չէր ուրանար ազգի մը ազատագրական պայքարը :

Տարակոյս չկայ որ հայ միտքը, իր մէկ ե – րեսովը, հիւանդ է, յանձին այսպէս կոչուած « հայաստանեան » տարրերուն, որոնք կը յամա – ռին դեռ հայրենիքի ու հայութեան անունէն խօ – սիլ: Հիւանդ՝ անբուժելի ըլլալու աստիճան : Ա՛լաւպէս ի՞նչպէս բացատրել այն իրողութիւնը թէ նոյն տարրերը, մինչ մէկ կողմէ կը վարկաբեկեն ու կ'ուրանան մեր ազատագրական պայքարն ու ազատ հայրենիքը, իրեն հետ կապուած թուա – կաններով ու դէմքերով, միւս կողմէ՝ կը փառա – բանեն բռնութիւնը, օտար իշխանութիւնը, ան – հարազատ վարչակարգը, խեղաթիւրուած մշա – կոյթը: Կ'ուրանան ազգային սրբութիւնները, ու կը լռեն, կը լռեն ստրկօրէն՝ նոյն այդ իշխանու – թիւններուն գործած չարիքներուն հանդէպ

Կը դառապարտեն նոյնիսկ հայ անդէն ու ա – հաբեկ այն բազմութիւնները, որոնք Մեծ Սպան – դի օրերուն, դէպի անապատները քշուեր էին բո – րենիներու սպառնալիքին տակ: Կը դառապար – տեն, որ այդ բազմութիւնները չեն ըմբոստացած:

Բայց այս նոյն մարդիկ, պատմական թէ ու – ղեկից կազմակերպութիւն, վատօրէն կը լռեն, երբ ժողովուրդ մը կը տապկուի այսօր հայ – նալար ճիրաններու մէջ, երբ բանտերն ու աքսո – րավայրերը լեցուած են պաղաւարական Հայե – րով: Երբ հայ մտաւորականներ ու գրողներ աք – սորուած են ու ջարդուած :

Ոչ իսկ վրդովումի արտայայտութիւն մը. ոչ իսկ հարցում մը, բողոքի ճիչ մը, հեռուէն, ա – զատ երկիրներու սահմաններուն մէջ նստած :

Այս բարոյականով ու այս խառնուածքով տարրերն են որ ելեր պատմութիւն կը գրեն ու կը վճռեն նոր պատմութիւն կերտել :

Քննադատութի՞ւն. — Պիտի ուզէինք որ ըլլար ան. բայց ոչ ուրացում :

Կ'ուզէինք որ գործէր հայ միտքը, բայց պարկեշտութեամբ ու պատուով: Իրականութեան ու ճշմարտութեան հասնելու համար: Ճանչնալու եւ ճանչցնելու համար զայն մեր ժողովուրդին ու է – րիտասարդութեան, ոչ միայն իր պլինճով, այլեւ իր ոսկիովը :

(Խմբագրական՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ազգայնական խաղարտներ Ալժերիոյ մէջ

Թունուզի, Մարոքի եւ ուրիշ ափրիկեան եր – կիրներու ազգայնական շարժումներուն առթիւ, չատ կը խօսուի նաեւ Ալժերիոյ մասին: Փարիզի մէջ, Մայիս 1ի ուժնին, Ալժերիացիներն ալ ան – կախութիւն կը պահանջէին, մասնակցելով աւան – դական թափորին :

Տեղական թերթերը թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտնեն այս հարցի մասին :

Ալժերիոյ եւմտագոյցը մօտաւորապէս 130 մի – լիառ ֆրանք է, որուն չիտուկը յատկացուած է ճարտարարուեստական կազմածներու դնումին: Այս 130 միլիառին 25ը կը տրամադրէ Ֆրանսան, ան – նչան տոկոսով եւ վարկի ձեւին տակ: Եթէ վո – խառու Ֆրանսան քաշուի եւ զայն փոխարինող մը չգտնուի, երկրին ճարտարարուեստական յառ – կացուած դումարը կէս առ կէս պիտի կրճատուի:

Երկրորդ եւ աւելի ծանր տագնապ մը եւս կր – նայ ծագիլ: Ինչպէս տրեւէ երկիր, Ալժերիա եւս կ'ապրի իր տեղական արտադրութիւններով եւ նե – րածումներով: Ներածումները կը վճարէ իր ար – տածումներով: Մասնաւորաբար գինիով, որ երկ – րին գլխաւոր արտադրութիւնն է.— 113ի վրայ 51 միլիառ 1950ին, իսկ 135ի վրայ 43 միլիառ անց – եալ տարի: Գինին, դրեթէ ամբողջութեամբ, կը սպառէ Ֆրանսան: Ցայտնի չէ թէ ո՞վ պիտի դնէր այս գինին, եթէ մայր հայրենիքը մաքսային տեղումներով արգիլէր անոր մուտքը :

Նկատի ունենալով տեղական եւ մայր երկրի չահերուն սերտ առնչութիւնը, չատեր կը կարծեն թէ անկախութիւնը տնտեսական աղէտ մը պիտի դառնայ Ալժերիացիներուն համար: Բայց եւ այ – պէս, բազմահազար Իսլամներ անկախութիւն կը պահանջեն :

Ալժերիոյ ազգայնական չարժումին երկու գլ – խաւոր հերոսներն են Ֆէրհատ Ապպաս եւ Մեսալի Հաճ :

Ֆէրհատ Ապպաս 52 տարեկան է: Իբրեւ դե – ղադործ հաստատուած Սէթիֆ քաղաքին մէջ: Բա – րեկեցիկ քաղքենի մըն է: Աւելի չատ ֆրանսական կրթութիւն ունի քան թէ արաբական: Ճախուռն է, պերճախօս եւ փիղիքապէս կը նմանի Եւրոպա – ցիի մը: 1923ին, իր երկու տարուան զինուորու – թիւնը կատարելէ ետք, կը հաստատուի Սէթիֆ : Քիչ վերջ կ'ընտրուի քաղաքապետական խորհուր – դի, ապա նահանգային ժողովի անդամ եւ եմտա – կան պատուիրակ: Գոհ չէ Ֆրանսական վարչու – թենէն, բայց կը քննադատէ Ֆրանսացիի մը, « ե – րիտասարդ Ալժերիացի»ի մը նման : «Ալժերիա – կան հայրենիք դոյութիւն չունի, կը գրէր 1936 – ին: Հարցուցի պատմութեան, ողջերուն եւ մե – ռելներուն: Ըսին թէ այդ տեսակ բան դոյութիւն չէ ունեցած: Բոլոր պատրանքները միանգամ ընդ միշտ մէկդի դնելով, մեր ապագան վերջնապէս կապեցինք Ֆրանսայի քաղաքակրթիչ դերին՝ այս երկրին մէջ » :

Պատերազմը վրայ կը հասնի: Ապպաս բանակ կը մտնէ իբրեւ օժանդակ դեղագործ: Քանի մը ա – միս կը մնայ Ֆրանսա: Զինադադարին կը վերա – դառնայ յուսախաբ: Կը սկսի որոճալ: Ամերիկա – ցիները ցամաք կ'ելլեն: Երեք ամիս ետք, 1943 Փետրուարին, կը հրատարակէ յայտարարութիւն մը, որուն կապուած պիտի մնար այնուհետեւ իր կուսակցութեան անունը: Այս մարդը, որ կ'ըսէր թէ չի հաւատար ալժերիական ազգի մը գոյու – թեան, այժմ կը պահանջէ հիմնել անկախ պետու – թիւն, իր սեփական խորհրդարանով եւ դրօշա – կով:

Ինչո՞ւ այս յեղակարծ, արտակարգ դիմաշր – ջումը: Իրագեկի մը կարծիքով Ամերիկացիները որոշ դեր մը ունեցան այդ բանին մէջ: Իրենց հա – կազդեցային տրամադրութիւնները ամբողջ հիւ – սիս. Ափրիկէն վերածեցին պայթուցիկ չեմամարա – նի մը: Բայց ուրիշ պատճառներ ալ կան:

Յիմորումները հետզհետէ կը ծաւալին: Հունճ – քը ղրկուի, սովի սպառնալիք: 1945ին Ջարդ՝ կէլմայի եւ մասնաւորաբար Սէթիֆի մէջ: Ազգայ – նական դեղագործը կը ձերբակալուի, բայց չետ քննութեան անպարտ կը հռչակուի: Փարիզ, Սահ – մանադիր ժողովին մէջ, իսլամ երեսփոխաններու խումբ մը կը պահանջէ որ Ալժերիան լուծուի մայր երկրին հետ: Բայց այդ պարագային պէտք էր ջնջել կուսակցութիւնը, ընտրական խարու – թիւնները եւ 120 իսլամ երեսփոխաններ պիտի բազմէին Պուրպոններու պալատին մէջ (Ազգ. ժո – ղով) : Ըլլալիք բան չէր ...:

— « Կը տեսնէ՞ք, կ'ըսէր Ապպաս, չէք ուզեր որ մենք Ֆրանսացի ըլլանք ուրիչներու պէս » :

1946ին հիմնեց իր «կուսակցութիւնը» : «Եր – բեք պիտի չընդունինք երկրորդ աստիճանի Ֆրան – սացի նկատուիլ: Նախամեծար կը համարենք լինք – նավար ըլլալ»: 1946ի ընտրութիւններուն ստա – ցաւ քուէներու երեք քառորդը, եւ դարձաւ Ալ – ժերիոյ Իսլամներուն մեծ մարդը:

Այդ պահուն հրապարակ իջաւ Մեսալի Հաճ : Ֆէրհատ Ապպաս կը ներկայացնէր արեւմտակա – նացած իսլամ քաղքենին : Մեսալի կուգար ժողո – վուրդի ազքատ խաւերէն: Ապպաս, ի տարբ տիոց, սնած էր ուխտաւորական թուականներու զգա – փարներով: Մեսալի լատադոյնս կ'արտայայտէր դանդուածին իսլամական բնազդները : Մնած Թլէմսէն, իր պինուորական ծառայութիւնը կա – տարեց Պորտոյի մէջ, 1918ին: 1929—1937, դրե – թէ անընդհատ, ապրեցաւ Փարիզ: Նոյնիսկ ա – մուսնացաւ, Ֆէրհատ Ապպասի նման, Ֆրանսու – հիի մը հետ որ Լորէնցի բանուորուհի մըն էր : Բայց, մինչ Ապպաս Ֆրանսական չրջանակի մէջ կը բանար իր ասպարէզը եւ լայն վաստակ մը ա – պահոված էր իրեն, Մեսալի օրինաւորանց կեանք մը կը վարէր: 1937ին հիմնեց իր սեփական կու – սակցութիւնը (Ալժերիոյ ժողովրդական կուսակ – ցութիւն): Առաջին անգամ ձերբակալուեցաւ 1934ին, երկրորդ անգամ՝ 1937ին եւ երրորդ ան – գամ 1939ին: Նախ աքսորուեցաւ Հարաւային Ալ – ժերիա, ապա Պրազզավիլ: 1946 Յուլիսին ազատ արձակուեցաւ եւ վերադարձաւ Ալժէ :

Ֆէրհատ Ապպասի բնական հետեւորդներն են Ֆրանսական կրթութիւն ստացած վտբրաթիւ Իս – լամներ: Մեսալիի չուրջը հաւաքուած են միլիո – նաւոր ընչազուրկներ :

Հաղիւ ազատ արձակուած, Մեսալի կը հիմնէ նոր կուսակցութիւն մը (առաջինը լուծուած ըլ – լալով), եւ դայն կ'անուանէ «Ժողովրդապետա – կան ազատութեանց յաղթանակի չարժում»: Մինչ Ապպաս ինքնավար Ալժերիա կը պահանջէր, առա – ւել կամ նուազ ընկերակից Ֆրանսայի, Մեսալի կ'արձակէր բոլորին մատչելի հետեւեալ պարզ նը – չանախօսքը :

— « Դուք ղրկուած էք ամէն բանէ, մինչ Ֆը – րանսացիները ամէն բան ունին» :

Գիչեր ատեն հիւղաւաններէն կը բարձրանա – յին ձայներ :— «Եթէ մեզի հետ չքուէարկես, Ա – ստուծոյ անէծքը պիտի թափի քու եւ անասուննե – րուդ վրայ»:

Այս խօսքերը մոդական ազդեցութիւն գործե – ցին: 1946ի Ազգ. ժողովի ընտրութիւններուն, Մե – սալիի հետեւորդները չահեցան քուէներու մէկ երրորդը: Իսկ նոյն տարուան Ալժերիոյ քաղաքա – պետական ընտրութեանց, բնիկներուն յատկաց – ուած բոլոր աթոռները գրաւեցին Մեսալիի թեկ – նածուները :

Մեսալի Հաճ «բնակութեան արգելք»ի դատա – պարտուած է, եւ իրաւունք չունի հաստատուելու Ալժերիոյ գլխաւոր քաղաքներուն եւ Ֆրանսական կարգ մը նահանգներու մէջ :

Մեսալի կը նմանի մոգի մը, մարգարէի մը, հրաչագործի մը: Ապպասի մօտ կը հանդիպիք ի – րեն նման ուրիչ քաղքենիներու,— բժիչկ, փաս – տաբան եւ ազատ ասպարէզներու հետեւողներ : Մեսալիի չուրջը կը դեգերին Ալժերիացիներ , մարդեր որոնք մէկ սանթիմ չունին :

Կրօնքը երկրորդ կամ երրորդ աստիճանի դեր մը կը կատարէ Ապպասի մօտ: Մեսալի Հաճի մօտ, ընդհակառակն, կրօնքը եւ քաղաքականու – թիւնը անբաժանելի են, բայց իսլամը նպատակ մը ըլլալէ աւելի միջոց է:

Թ.Ա.Թ.

Փարոցասէրի Ցոբելեանը

Կիրակի օր Mutualité-ի մեծ սրահը լեցուած էր խռնդ բազմութեամբ, տօնելու համար 75ամեակը կանացի հին կազմակերպութեան մը որ իր ժամանակակից միութիւններէն միակ դիմացողը եղաւ հայ ժողովուրդին ղլխուն պայթած փոթորիկէն վերջ: Ճիշդ է որ Դպրոցասէրը փոխած էր իր ծրագիրը եւ այլեւս պէտք չունէր վարժուհիներ պատրաստելու, երբ Ազգանուէրը այլեւս «զաւառ» չունէր դպրոցներ բանալու համար, ինչպէս իր միւս ընկերը՝ Մխայեանը:

Նախ երկրէ երկիր իբրեւ որբերու ապաստանարան եւ չորս տարիէ ի վեր իբրեւ աղջկանց երկրորդական վարժարան, Դպրոցասէրը այժմ միանդամ ընդ միշտ թօթափելով, «որբանոցի» հոգեբանութիւնը, պէտք է ձգտի հայկական ոգիով ու հայերէնի քաղցրահնչուն պաշարովը բեռնաւորուած մայրեր պատրաստել դպրաշխարհին համար, օտար արեւէն չլացած մեր ընտանիքներէն ներս մտցնելով Հայուն պարծանքը՝ անոր ազան-դութիւնները եւ հարազատ բարքերը:

Ցոբելենական յանձնախումբին նախագահը, Պ. Վ. Ֆրէնկեան բանալով հանդէսը, յոռհակալութիւն յայտնեց օտար հիւրերուն, Ռէնոյի քաղաքապետին Պ. Մ. Քօլոմնի որ խնամակալ հօր մը պէս միշտ աջակցած է Դպրոցասէրին, անոր ամէնէն նեղ օրերուն եւ Վիլմոպլի քաղաքապետին Պ. Շայիոյի որ նոյնպէս հոգատար բարեկամ մըն էր վարժարանին: Ու անմիջապէս խօսքը տուաւ Պ. Պալըքճեանի, (ներկայացուցիչ Բարեգործականի տեղական մասնաժողովին) որ դրաւոր բանախօսութեամբ մը ներկայացուց իրենց Միութեան կապը եւ բերած նիւթական լայն աջակցութիւնը Դպրոցասէրին:

Իրեն յաջորդեց Բարեգործականի Ամերիկայի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը, Տիկին Ցովսէփեան, որ կարդաց երկար ուղերձ մը, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ յորելեանը Դպրոցասէրէն առաջ նուիրած է Հ. Բ. Ը. Մ. փառաւոր նուէրեան:

Փարիզի հոգեւոր հովիւը, Սեբովբէ Վ. Մանուկեան պատշաճ չնորհաւորութիւններով ու մաղթանքներով ողջունեց հին ու նոր ժրաջան Հայուհիներու այն չքախտիքը որ հիմը դրաւ Դպրոցասէրին եւ անվկանդ չարունակեց մինչեւ այսօր: Պ. Տիրան Սահիանեան կարդաց Ֆրանսերէն ամփոփ տեղեկագիր մը վարժարանին գործունէութեան վերջին տարիներուն մասին, հետեւելով Ֆրանսայի ներմ հոգածութիւնը հայ դպրեվանքներուն եւ Դպրոցասէրի հանդէպ, սկսած 1924էն, երբ հաստատութիւնը փոխադրուեցաւ Մարսէյլ, որ-տեղ Պ. Ց. Պօղոսեան չատ երկար ճառ մը հրամցուց հանդիսականներուն կողմէ Գարեգին պատրիարքի կոնդակէն, անցնելով Միութեան երեք հիմնադիր օրիորդներուն, (Թագուհի Պալթազար, Արմաւենի Մինասեան եւ Սիմոնեան) կենսագրականէն, մինչեւ Ամերիկայի առաջին հանգանակութիւնը 30000 տոլար (տիկին Պօյաճեանի եւ Յոճասարեանի միջոցաւ), հասնելով մինչեւ Ռէնոյի Պ. քաղաքապետը եւս պատմեց 1914-էն սկսած իր չիւմը հայ ժողովուրդին հետ, զանազան պատճառներ ցուցնելով կը մերժեն, կան ալ որ թեկնածու կը ներկայանան, տարբեր դիրքեր դրաւելու համար, ազգային միութեան անուան տակ: Այդպիսիները ոչ այսօր եւ ոչ ալ վաղը տեղ պիտի ունենան ազգ. իշխանութեան մէջ:

Վերջին պահուն, հակառակ նախորդ մարմինի տուած հաւաքական հրաժարականին, անդամներ, դլխաւորութեամբ Պ. Սինապեանի յանձն առին չարունակել իրենց պաշտօնը, բացի երեքէն որոնց տեղը նորեր առնուեցան: Ուրեմն այսօր ուրախութեամբ կը յայտնենք որ Վալանսը կը մնայ նոյն բարձրութեան վրայ: Այս յաջողութիւնը առաւելաբար կը պարտինք Գ. Սինապեանի (նախագահ) եւ Ց. Կարապետեանի (քարտուղար):

Պիտի ուղէինք որ բոլոր գաղութները ըլլան անկեղծ եւ համերաշխ, չընան անպիսի բաներ որ կը հակասեն հիւրընկալ ժողովուրդի չահերուն եւ պնահատեն անոնց հոգածութիւնը:

Դժբախտաբար ամէն չրջանի մէջ ալ կը գտնուին ան մը խառնակիչներ որոնք չարաչար կը դործածեն ժողովուրդին վատահութիւնը եւ մութ խաղեր կը սարքեն զանազան դիմակներու տակ առանց հետեւանքները մտածելու: Ժամանակն է որ սթափին:

ՆԱԹԱ.

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 5ին օտար հողին յանձնեցինք մեր հայրենակիցէն հին յեղափոխական Պ. Եղնիկ Ցարութիւնեանը: Մնած էր Տարօն Տուրուբերանի Խնուս գաւառի Մարաքէօփրիւ գիւղը:

Եղնիկ երիտասարդ տարիքին կը նուիրուի յեղափոխական դործին, Շապուհի, Տիգրանի, Մեհլիքի եւ Փիլոսի հետ կը մասնակցի հայ թաթարական կռիւներուն, հայ կամաւորական դունդերուն մէջ կը վարէ պատասխանատու պաշտօններ եւ իրեն յանձնուած դործերը կատարէ անձնուիրաբար մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացումը:

Հիւանդանոցին մէջ իր հոգին աւանդած ատեն, հոն էր մեր հայրենակիցներէն Պ. Ռուս Ծադոյեան, որ լաւ հոգ տարած էր իրեն: Վերջին պահուն կը կանչէ իր ընկերները,— «Շապուհ, Տիգրան, Փիլոս եւն.: Փրկեցէք պիս, եկած են, կը տանին պիս»:

1930էն ի վեր հաստատուած էր Մարսիլիոյ արուարձաններէն Մէն Լու: Սիրած եւ յարգուած էր բոլոր ընկերներէն, բարեկամներէն եւ հայրենակիցներէն: Թաղումին ներկայ էին իր ընկերներն ու հայրենակիցները: Դամբանական խօսեցաւ հայրենակից Քերովբէ Կարապետեան, ներբողելով հանդուցեալին հայրենասիրութիւնը:

Այս առթիւ Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ տէր եւ տիկին Մանուկ Ցարութիւնեանի, Եղիչէ քհնյ. Մխիթարեանի եւ բոլոր պարագաներուն:

Կը յուսանք որ Տէր Եղիչէ Մխիթարեան եւ տէր Սուրէն Բարախեան հայրերը առաջին դրքոյկով մը պիտի հրատարակեն հանդուցեալի յուշերը:

Տ. Ս. Հայր. Միութիւն

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

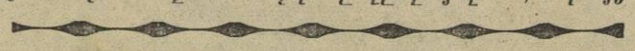
ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐԸ

ՎԱԼԱՆՍ, (Ցառաջ).— Նախորդ դրութեամբ պարզած էինք մեր գաղութի անկերպարան վիճակը, բացատրելով թէ անտարբերութիւնը կրնայ թիւրիմացութեան մատնել տեղական իշխանութիւնը:

Մեր թղթակցութիւնը (19 Ապրիլ) լոյս չտեսած, նախորդ վարչութեան նախագահ Պ. Գ. Սինապեան իր պաշտօնակիցները ժողովի կը հրաւիրէ (17 Ապրիլ), յայտնելու համար տեղական իշխանութեանց կողմէ իրեն ուղղուած դիտողութիւնները.— Երեք ամիսը լրացաւ դեռ չիմացանք ձեր ազգ. միութեան կազմը, եթէ այսպէս չարունակէք, պիտի ստիպուինք լուծուած յայտարարել:

Ներելի՞ էր իր բախտին ձգել 27 տարուան գաղութ մը: Պ. Սինապեան, հակառակ իր անձնական դործերուն, քանի մը չրջան ծառայեց եւ այս տարի կ'ուզէր իր տեղը տալ ուրիշի մը: Դժբախտաբար կարելի չեղաւ յաջորդ մը դտնել: Մեր գաղութը ունի բաւական թիւով հայրենասէր եւ աղնիւ Հայեր որոնք թէ մեր եւ թէ տեղական իշխանութեան վստահութիւնը կը վայելեն, բայց

սարսափի այդ օրերէն, երբ կին եւ մանուկ, հիւանդներ ու ծերունիներ Միջերկրականի ափերէն նոյնիսկ ծովէն հաւաքելով, տարած տեղաւորած էին Փօրթ – Սայիտ «Տիւիլէքս» չածանաւով: Ու այժմ նոյն բարեկամութեամբ, նոյն սիրով կապուած հայ ժողովուրդին իր դուրդուրանքը չէ պլանար այս հինաւուրց հաստատութեան պատասպարեալներուն:

Օր. Փիրփիրեան կարդաց Դպրոցասէրը Տիկնանց Միութեան խօսքը, որ վերջացաւ չարք մը չնորհակալութիւններով, — ուղղուած բոլոր ա-նոնց — հանրային հաստատութիւններ, մամուլ անհատ բարերարներ ու բարեմաթիւ նուիրատուներ, որոնք վար պահեցին Միութեան դործը, աջակցելով խնամակալ մարմինին, ներքին տեսչութեան ու անոր անխոնջ վարիչին՝ Տիկին Մուրատ Պօյաճեանի:

Տօնակատարութեան Բ. մասը, դեղարուեստական բաժինը, նոյնքան երկար էր: Երդչախումբն ու նուագախումբին, դեկավարութեամբ Պ. Ա. Պատմաղրեանի քանի մը երդերէ վերջ ներկայացուեցաւ «Հէքեաթ»ը, թատերախաղ մը (երկու արար) որ իր պարերով, խմբական երդերով ու մեներդներով, դոյդոյդոն ծաղիկներով զարդարուած դաչտերով հաճելի նորութիւն մըն էր մեր բեմերուն համար:

Դպրոցին կեանքէն քաչուած չարժանկար մը փակեց հանդէսը ժամը 7.30ին, իսկ Պ.Ա. Ձաքըրեան կարդալով քանի մը նուիրատուներու անուններ (հաղիւ 5—6 հոդի, համադումար մօտ 400.000 ֆր.), հրաւիրեց ժողովուրդը առատաձեռն ըլլալ, վարժարանին պակասները լրացնելու համար: Հաստատութիւնը այլեւս որբանոց մը չէ, վճարովի են բոլոր աշակերտուհիները: Բայց նորոգութեան կը կարօտին մասնաւորաբար քանի մը երկրորդական չէնքեր:

(ԹՐ.Ֆ5) եմիը ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (68)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Ծծուն թուղթը առի, ըսաւ, մէկու մը մէջտեղ ճեղի կը ղրկեմ:

— Ապրիս, աղջիկս, իսկ դի՞րքը:

Նոր դործածուած դիրք մըն ալ չդտայ: Բոլորն ալ իրենց տեղերը կը դտնուին:

— Շատ դէշ, ըսաւ Փօնթիւի՞ ցաւագին չեչտով մը:

Միայն ուրիշ բան մը ուշադրութիւնս դրաւեց: « Թայմզ» թերթին վերջին թիւերը իրար անցած վիճակով սեղանին վրայ ձգուած էին, իսկ ամէնէն վրան կը դտնուէր անցեալ երեքշաբթիի թիւը:

— Լաւ, լաւ, չնորհակալ եմ:

Փօնթիւի խոհոյն մեղի հրամայեց դնել այդ լրագիրը: Սոխպուած էի խմբագրատուն երթալ: Վերադարձիս Փօնթիւի յափշտակեց թերթը եւ սկսաւ էջերը դարձնել: Գ. էջին մէջ հրատարակուած էր լեհ աչխատաւորական միութիւններուն ցանկը:

Բարեբախտաբար Մէյսըն ալ մեր մօտ կը դտնուէր:

— Երէկ երեքշաբթի էր, ըսի, Վարչապետի ռատիոն երէկ հրատարակեց միութիւններու ցանկը: Այդ կերպով Միլլըր հասկցաւ թէ երեքշաբթին էր տրուչեալ օրը: Ցետոյ վիճուեց եւ դուռ անց եալ երեքշաբթիի թիւը: Ցայտնի է թէ «Թայմզ» թերթը մէկ չաբաթէն Պերլին կը հասնէր: Ուրեմն նչանախօսքը պէտք էր փնտռել այդ օրուան թերթին մէջ:

Մէյսըն խանդավառուած էր. ուրեմն մէկ հաւանականութիւն կը մնայ ըսաւ. խօսնակին կարդացած թիւերը հաւանաբար ցոյց կուտան այն էջը եւ այն սիւնակը ուր հրատարակուած է նչանախօսքը: Օրինակ 32 թիւը կը նչանակէ 3րդ էջ, 2րդ սիւնակ:

Երրորդ էջի Բ. սիւնակին առաջին բառը «կարեւոր» էր:

— Գտանք, դոչեց Մէյսըն, «կարեւոր» բառն է նչանախօսքը:

Մէյսըն նչանախօսքը դրեց թուղթի մը վրայ եւ վարչապետի ռատիոյն խօսնակին յայտարարած թիւերը չարեց անոր տակը եւ երեսն ելաւ հեռեւեալ հրահանգը.—

« Եօթնին հանդիպում հինդշաբթի կ. Գ. նըպաստաւոր օդ »:

— Հանճար մըն էք Մէյսըն, դոչեց Փօնթիւի, նոյնիսկ ես չէի կրնար երեւան հանել այս հրահանգը: Ուրեմն Միլլըր հինդշաբթի հանդիպում մը պիտի ունենայ մէկու մը հետ: «Կ. Գ.» կը նչանակէ կէս դիչերին եթէ օդը նպաստաւոր ըլլայ: Միայն մէկ բան կը մնայ անորոչ, «եօթնին» ի՞նչ ըսել է: Տեղի մը անո՞ւնն է. իրենց հաւաքատեղի՞ն է: Ցայտնի է այդ դիչերը օդանաւով կամ ծովու ճամբով պիտի դայ լրտեսներու պետը:

— Դպրոց գացած աեենս ոտանաւոր մը սորված էի, ըսի այսպէս կը սկսէր. « եօթը հոգի ենք մենք ... »

— Մանկական ոտանաւորները դիս չեն չահադրդռեր, ըսաւ Փօնթիւի, ես կ'ուզեմ դիտնալ թէ ի՞նչ է եօթը: Սակայն այնպէս կ'երեւի թէ մինչեւ հինդշաբթի պէտք է սպասեմ ...

Հինդշաբթի օրը ելեկտրականացած մթնոլորտ մը կը տիրէր: Փօնթիւի ինքզինքը կը նմանցընէր «տաք կղմինարներու վրայ քալող կատուի մը» : Մարշըլ այդ դիչերուան համար մեղի տրամադրած էր վեց գաղտնի ոստիկաններ: Պէտք էր մեծ զգուչութեամբ չարժիլ : Միլլըի փոքր մէկ կասկածը կրնար տակնուվրայ ընել մեր ծրագիրները: Գաղափար չունէինք թէ ո՞ւր էր իրենց ժամադրութեան վայրը: Հարաւ, հիւսիս, արեւմո՞յթ թէ արեւմուտք :

Այդ օրը արագընթաց ինքնաչարժեր կեցած էին փէլերթային պանդոկին դրան առջեւ, եւ պարզ անցորդներու նմանող անձեր կը պտտէին, պանդոկը դիտելով: Այդ ճամբուն ամենօրեայ անցորդները պիտի նկատէին թէ անկիւնի լրագրավաճառը այդ օրը հոն չէր եւ ուրիշ մը թերթ կը ծախէր անոր տեղը: Գալով մեղի, դրասենեակ մը վարձած էինք պանդոկին դիմացը: Ժամը 6ին Օնօրին մեր մօտ եկաւ :

— Վատա՞հ էք հանդիպումը այսօր տեղի պիտի ունենայ, հարցուց :

— Ինչո՞ւ կը հարցնէք:

— Որովհետեւ Միլլըր ոչ ոքի հեռաձայնեց եւ յուղումի ոչ մէկ նչան ցոյց տուաւ ամբողջ օրը : Ընդհակառակն չատ լաւ տրամադրուած էր. կը սուլէր եւ նոյնիսկ մեղմ ձայնով կ'երդէր :

(Շար.)

Գերմանական բլճուկը

Արտաքին նախարարը, Պ. Շուման, առջի օր մանրամասնօրէն պարզեց միջազգային կացութիւնը, էլիզէի պալատին մէջ, մասնաւորապէս ծանրանալով գերմանական հարցին վրայ: Ըսաւ թէ Ֆրանսան հակառակ չէ ամերիկեան ծրագրին եւ միշտ ելք մը փնտռած է, Զորսերու ժողովի մը դումարելու համար: Բայց նախ կարեւոր է ճշդել ազատ ընտրութիւններէ բխած գերման կառավարութեան մը իրաւունքները եւ պարտականութիւնները Դաշնակիցներուն հանդէպ: Մոսկուայի ծանուցագիրը լուռ է այս մասին: Պ. Շուման կը յուսայ թէ չուտով կարելի պիտի ըլլայ Խ. Միութեան յանձնել Դաշնակիցներուն պատասխանը:

Գերմանիոյ հաշտութեան առաջմեայ դաշնադրի մասին ալ խօսելով, նախարարը բացատրեց թէ իրենց նպատակն է Գերմանիան հանել «անպայման անձնատուութեան վիճակէն», ուր կը պահուի եօթը տարիէ ի վեր: Միջդրօակցութիւնները կը չարունակուին եւրոպական բանակի մասին: Երեք Մեծերը ելք մը կը փնտռեն, Աւստրիոյ հաչտութեան դաշնադրի մասին, սպասելով Խ. Միութեան պատասխանին:

⚔ Գերմանիոյ անձնատուութեան 7րդ տարեդարձին առթիւ, երէկ հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարուեցան Փարիզի մէջ: Նախկին ռազմիկներու նախարարը ուղղ ջահեր վառեց այս առթիւ, Անծանօթ Զինուորի դամբարանին վրայ: Ջահերը յետոյ փոխադրուեցան ուղղ պատմական վայրեր: Հանրապետութեան նախագահն ալ ներկայ էր արարողութեանց:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԷՈՒՏԻ ԱՐԱԲԻՈՑ թաղաւորը կէս առ կէս բաժին պահանջեց քարիւղի ամերիկեան ընկերութենէն (տարեկան 27.500.000 տոլար աւելի): Եթէ ընդունին, իր երկիրը 150 միլիոն տոլար աւելի պիտի չահի քարիւղի չահագործումէն:

17 ՈՋ - ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ երկիրներու լրագրողներու համագումարը համաչխարհային միութիւն մը ստեղծեց Պրիւսէլի մէջ: Ժողովին ներկայ էին 57 պատգամաւորներ: Գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ պաշտպանել մամուլի ազատութիւնը

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷԼ.— Տէր եւ Տիկին Սահակ Նազարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն իրենց ազգականներուն եւ բարեկամներուն թէ այս կիրակի, առաւօտ ժամը 10ին, Սէնթ Մարկրիտի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ, տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ի յիշատակ յաւէտ անմոռանալի իրենց մօր, ողբացեալ Աչքի Տիկին Հայկանուշ Նազարեանի (ծնեալ Քէշմէկեան) մահուան քառասնօրեայ յիշատակին: Հանգուցեալի յիշատակը յարգողները կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Հրանդ եւ Սրբուհի Տիւմէճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 rue Jean Goujon) իրենց ծնողքին Գրիգոր եւ Հեղինէ Նորայեանի, իրենց հօրեղբօր Ստեփան եւ Սոդիկ Նորայեաններու, ինչպէս եւ Անդրէասեան ընտանիքի (Հայնեցի) յիշատակին, նահատակուած 1915ին:

Անոնց յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ (Վիէն).— Ողբացեալ Յովակիմ Աբրահամեանի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ, նախաձեռնութեամբ Աբրահամեան եղբայրներու, քրոջը եւ ընտանեկան պարագաններուն: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Թագուր եւ Բերուզ Այվազեան, Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Թորգոմ եւ Մարիամ Պզտիկեան, եւ բոլոր պարագանները կը ծանուցանեն թէ իրենց մօրը, մօրաքոյրին, եւ քեռկինին, ողբացեալ ԱՃՐԻ ՏԻԿ. ՌԵԲԵԿԱ ԱՃՎԱՃԵԱՆԻ (ծնեալ Այտընեան), եւ ԱՃՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՆՆԻԿ ԱՃՏՐՆԵՄԱՆԻ (ծնեալ Դադգեսեան) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, հոգեհանգիստ պիտի մատուցուի, այս կիրակի, 11 Մայիս, առաւօտեան ժամը 10ին, 69 Rue Louis Blanc, Լիոնի Հայոց եկեղեցին: Կը խնդրուի իրենց յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Վարդանեան եւ զաւակները, քոյրերը Արմենուհի, Լեւոնիքա եւ Պերճուհի կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

✕

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Կը խօսի Տոքթ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ, նիւթ՝ Դաս Գիրքէ վարդապետ: Արտասանութիւններ: Մուտքը ազատ է:

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՑ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի կեդր. կոմիտէի:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր մարմիններու: 10 Մայիս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28, rue Serpente, métro St. Michel կամ Odéon:

Կը նախագահէ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ եւ Ս. Տ. ՓՈՎՄԱՍԵԱՆ:

Կ'արտասանեն Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ Տիկ. ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն քոյր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն ու համակիրները:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, մասնակցութեամբ քաղաքի եւ շրջաններու 7 քոյր մասնաճիւղերու:

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, 88 rue d'Aubagne, dans Les Salles Mazenod:

Պատուոյ նախագահութեամբ Հ. ՆԵՐՍԷՍ Ա-ԿԻՆԵԱՆի: Բացման խօսք՝ Ընկերուհի ՓԻՊՐԻԹՃԵԱՆ: Բանախօս՝ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, որուն իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ ծանօթ դաշնակահարուհի Օր. Ակիճեան:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ կէս գիշեր, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախումբի մը: Մուտքերու մասնակցութեան համար մուտք 100 ֆրանք: Ճոխ պիւֆէ:

Յոբելեանական հանդէս

Հ. Կ. Խաչի Օգնութեան մարմնին, (Փարիզի Հայ Տիկնանց միութիւն) իր երեսնամեայ տարեդարձին առիթով:

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, 47 rue des Ecoles, métro St. Michel - Odéon:

Հովանաւորութեամբ ֆրանսական կարմիր Խաչի, Սերովբէ Վ. Մանուկեանի, եւ նախագահութեամբ Ակադեմական Տօքթ. Թրէմօլիէրի:

Կը խօսին Տօքթ. Թրէմօլիէր, Տիկ. Զ. ՃԷվահիրեան, (նախագահ Տիկնանց Միութեան), Տօքթ. Պ. Քօլօլեան, (նախագահ Հ. Կ. Խաչի) եւ Միութեան ընդհ. քարտուղարը Ս. Քարեան:

Կը մասնակցին՝ Ժան Պուաթէլ, Գօմէտի Ֆրանսէզին, Հայկանուշ Թորոսեան, Օտէթ Լը Տանթիւ, (տաւիղի վրայ), Արտաշէս Գմբէրեան, Բաֆֆի Պետրոսեան, Մանուկ Բարիկեան (ջութակ՝ սոլիսթ Լոնտոնի Orchestre Philharmoniqueէն ժամ Տալ, Քարթանթիէ (էքթիզեան), Ալիս Պօյաճեան, ընկերակցութեամբ Հայկական պարի նորակազմ խումբի, Հրաչ Պէրպէրեան, ջութակ, եւ Փարիզի Հայ Ուս. Տան երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Գէորգ Եանպէկեանի:

ՔԱՌԱՉԱՑՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ալֆորվիլի Ս. Պ. Պ. եկեղեցւոյ մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Փարիզի նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ Ե. ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը խնդրուի Ալֆորվիլի եւ շրջակայքի հասարակութենէն ներկայ գտնուիլ քառաճայն Ս. պատարագի արարողութեան որ տեղի պիտի ունենայ ժամը 10ին:

ՀԱՆԴԷՍ — ԵՐԵԿՈՑԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը՝ կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 30 rue de la Libération:

Գեղարուեստական բաժին.— Մասնակցութեամբ յայտնի ջութակահար Ֆիլիփ Ազգազարեանի: Հայկական պարեր Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի պարախումբին կողմէ, երգ, արտասանութիւն, եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

Ճոխ պիւֆէ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին, Café de la Mairieի վերնայարկը, Place St. Sulpice, métro St. Sulpice: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՆԻԼԻՒ - Պ. ՔՈԼՄՊի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս շաբաթ ժամը 15.30ին Պուա Քոլոմպի կայարանին դիմացը, Café du Départ սրճարանը:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Մայիս 12ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Café Régent: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ՀՆԹակոմխէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 8ին, Café de l'Espérance, Gare du Nord: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախմբումներ. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athènes, Bar du Globeի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընթերցում շրջաբերականներու, դաշտահանդէս եւն.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաշտահանդէս կազմակերպած Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին կողմէ, Յունիս 15ին, Ecouenի անտառին մէջ:

Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆ պիտի կատարէ իր հերթական դասախօսութիւնը Ազգ. Տան մէջ, 32 բիս տը Թռվիլիզ, այս շաբաթ ժամը ճիշդ 5ին: Նիւթ՝ Ե. դարու մեր գրականութեան մեծ վարպետները (շար. եւ վերջ):

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Նիկոլ Աղբալեան» խումբի:

Կը ներկայացուի Ս. Պարթեւեանի ողբերգութիւնը՝ «ՋԱՑՆ ՀՆՁԵՑ» (4 արար եւ 2 պատ.):

Այս կիրակի ժամը 15ին Սըրնոն, ընկերվարական կանիներու սրահը: Քաջալերեցէք Նոր սերունդը:

Հ.Ց.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 16էն կէս գիշեր, Salle Galman մէջ, Place de la Gare:

Պիտի ներկայացուի երեւանդ Օտեանի «ՋԱՒԱԼԸ»ն

Գեղարուեստական բաժին: Նուագախումբ վարդեւանեան: En attraction: Trio Arpège:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵպԱՍԱԿ.— Թէմիրեան եւ Խաչատուրեան ընտանիքները հազար Ֆր. կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէոյի մասնաճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Ղազարոս Զարբհանէլեանի մահուան առթիւ: Սառնալ «Ցառաջ»էն:

GALLERIA GUSSON; VIA MANZONI 41 MILANO
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՄԱՑԻՍ 7 — 16

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ ԱՐԻԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
Մայիս 18ին Maison des Syndicatsի ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien:
Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒՐՃԻ
ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ
Ինչպէս եւ հատուկ դասաւանդութիւններ
Հեռաձայնել առտուները Seg. 14-07

ՁԵՐ ՍՈՒՐՃԸ
ՁԵԶԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ
Մասնաւորապէս աղացուած արեւելեան սուրճ
Aux Cafés - San Marco
3 Rue Paul Baudry, Clamart,
(Խանութը բաց է նոյնիսկ կիրակի օրերը Fourcheի չուկան):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 ֆր. , Տար · 2200 , Արտ · 3000 ֆր

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր · C.C.P. Paris 1678-62

Samedi 10 MAI 1952 Շաբաթ 10 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6759-Նոր շրջան թիւ 2170

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉԻ ԲԱՒԻՐ ԱՀԱՋԱՆԳ ՀՆՉԵՑՆԵԼ

Վերջին երկու տարիներու ընթացքին, ահա - կոչ մը կը հնչէ Եւրոպայէն Ամերիկա :

— Նոր սերունդը պիտի կորսնցնենք, եթէ այսպէս չարունակուի ...

Իւղերն ալ կ'ըմբռնեն վտանգին խորութիւնը: Ջափաւորներուն հետ, կան յոռետեսները որոնք ամէն բան սեւ կը տեսնեն:

— « Քանի մը տարի եւս, հայերէն դիրք եւ թերթ կարդացող ալ պիտի չգտնենք» :

Դաս մը ուսումնականներ ալ իրենց ամբողջ յոյսը դրած են Հայ. Եկեղեցւոյ վրայ: Իրրեւ ներշնչարան եւ միութեան դիծ :

Այս տեսակէտը կ'արծարծուի մասնաւորա - պէս Մ. Նահանգներուն մէջ, ուր մեծագումար հանգանակութիւններ կը կատարուին, նոր եկե - ղեցիներ շինելու կամ գնելու համար :

Շարժումին գլուխը անցած են երիտա - սարդ եպիսկոպոսները եւ վարդապետները, որոնք մայրենի լեզուէն ալ վեր կը դասեն ծիսակատա - րութիւնը :

Եւ դաղութը, որ չէ կրցեր մէկ միջնակարդ վարժարան հաստատել վաթսուն տարուան մէջ, պատկառելի դումարներ կը տրամադրէ այժմ, դարկ տալու համար եկեղեցաշինութեան :

Պաշտօնական տեղեկադրի մը համաձայն, 2— 300 միլիոն ֆրանք հաւաքած են վերջին տարիներ - րու ընթացքին: Եւ դեռ կը չարունակեն հաւաքել, մանաւորապէս Նիւ Եորքի մէջ:

Մէկ խօսքով, կախարդական մթնոլորտ մը ստեղծուած է, որ կրնայ վարակել նաեւ ուրիշ դաղութներ :

Մենք ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ հաւատաց - եալները իրենք փրկուէին «հանդերձ ընտանեօք» , այս բարեպաշտական չինարարութեան չնորհիւ :

Դժբախտաբար իրականութիւնը ուրիշ բան կ'ըսէ :

Ամէնէն առաջ հաւատացեալները իրենք են որ ժամուն փողոցէն անդամ չեն անցնիր: Կամ չատ - չատ իրենք միայն կ'երթեւեան հանդիսաւոր տօնե - րու առթիւ :

Իսկ դաւակնե՞րը: Հազար թոռներն ու անմի - ջական ազգականներուն դաւակնե՞րը :

— Անոնք թատրոն կամ սինեմա գացած են : Հայերէն չեն դիտեր որ բան մը հասկնան արա - մողութիւններէն...

Առ նուազն 25.000 ժողովուրդ ունինք Փարիզի մէջ, չորս - հինդ եկեղեցիներով :

Բարեհաճեցէք այցելել կիրակի օր մը: Հա - մազումար 250 հոդի անդամ պիտի չգտնէք, այդ աղօթատեղիներուն մէջ :

Թող ըլլայ հինդ հարիւր: Կրնա՞ք յիսուն հո - դի գտնել, իրրեւ ներկայացուցիչները այն երի - տասարդութեան զոր փրկել կ'ուզենք ...

Աւելի մխիթարական պատկեր մը չեն ներկա - յացներ միւս հայաչատ կեդրոնները,— Լիոն, Մարսէյլ, Վարանս կամ Նիս: Նահ'ւ Լոնտոնը:

Մինչդեռ անդին, Սուրիա - Լիբանանի սահ - մանադուխին վրայ, Գամըշլըի մէջ, հազարաւոր իրական հաւատացեալներ բարերար մը կը փընտռեն, քանդուած եկեղեցին վերաչինելու համար:

(Ձէդիրէի առաջնորդը կտակի մը լուրը կարդացած ըլլալով «Յառաջ»ի մէջ, կը խնդրէ յիշեցնել տղաքացաւ Տիկին Նուարդ Մըրտեանի ժառանգորդներուն ...):

Մեր մտքէն չանցնիր վիրաւորել ոեւէ անհա - տի կամ համայնքի բարեպաշտական զդացում - ները :

Բայց, մեր պարտքն է պարզել անողոք իրա - կանութիւնը, որպէսզի մարդիկ բաց աչքերով գործեն, երբ ձեռնարկ մը կը փորձեն, յանուն սե - րունդի փրկութեան :

Ի՞նչ օգուտ ահազանդ հնչեցնել տարին տաս - ներկու ամիս, եթէ միտք չունինք հիմնական դար - մանի մասին մտածելու:

Արդէն սերունդ մը նետած ենք դէպի համայ - նակուլ ճուլարանը ,— եւ դեռ չենք ըմբռներ օրուան պահանջները:

Ջափաղանց երկար տեւեցին խարխափում - ները :

Եթէ չսթափինք, ոչ թէ սերունդ փրկած, այլ հոգեհանդիստ կատարած պիտի ըլլանք: Այստեղ եւ ամէն տեղ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶՐՈՑՑ ԽՄԲԱԳՐԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Հիմա դո՞հ էք ձեր թղթակից - աշխատա - կիցներէն : Քանի մը անդամ դանդատներ յայտ - նած եւ կարդ մը բաներ խնդրած էիք իրենցմէ ...

— Ընդհանուր առմամբ գոհ ենք եւ չատ չնորհակալ՝ որ աղդասիրաբար մեզի կ'օժանդա - կեն: Բայց կան քանի մը չարաճճիներ, որոնք խօսք մտիկ չեն ըներ եւ իրենց դիտցածէն չեն չեզիր ...

— Ի՞նչ յանցանքներով կ'ամբաստանէք զի - րենք :

— Օրինակի համար, հանդէս մը տեղի կ'ունե - նայ այսինչ քաղաքին մէջ՝ ամսուն Ւին: Նկարա - դրութիւնը մեզի կը հասնի յաջորդ ամսուն վեր - ջը՝ ամիսէն կանուխը: Հրատարակես, ընթերցող - ները վրադ կը խնդան, չհրատարակես՝ թղթա - կիցն ու իր չուրջիններն կը վշտանան —«Եղբայր, էրկան - բարակ դրեր էի, ինչո՞ւ չէք հրատարա - կեր: Հազար անդամ խնդրէ որ այդ տեսակ նիւ - թեր օրը օրին, ժամը ժամին հասցնեն: Ականջ չեն կախեր :

— Այդ դաւը բոլոր թերթերն ալ ունին կար - ծեմ: Ուրիշ ի՞նչ մեղքեր կան ...

— Ինդրած էինք որ թուղթին միայն մէկ է - ջին վրայ դրեն եւ մեքանով դրեն: Մտիկ չեն ը - ներ: Թուղթի երկու էջերն ալ կը լեցընեն՝ ճանճի տոտիկ դիրերով... Կը պատահի որ դրաչարը թուղթը դարձնելու մոռնայ եւ... մնացածը կը - նաք երեւակայել ... .

— Այդ, իմ դլխուս այդ տեսակ փորձանք մը եկաւ: Ոտանաւորիս եօթանասուն տուներէն մի - այն քանը տպած էին: Ցանցաւորը ես էի: Ու - րի՞չ, ուրի՞չ ...

— Սակաւախօս աշխատակիցներ ունինք, ո - րոնց համար մեր թերթին վարչութիւնը պատուա - նշաններ չինել կուտայ, կարծեմ... Բայց ունինք նաեւ չատ մը բարեմիտ թղթակիցներ, որոնք՝ կարեւորը անկարեւորէն զատելու ճիգ չեն ըներ ու կ'երկնցնեն ...

— Կը բաւէ, կը բաւէ... Աստուած ձեզի համ - բերութիւն տայ... Պարապ տեղը չէ որ մեր խմ - բագիրները ջղային տագնապներ կ'ունենան, եր - բեմն... եւ թեթեւ - կծու բառեր կ'արտասանեն ...

— Շատ մի տեսնէք մեր սրտնեղութիւնը ... Առանց այդ երկնապարդեւ համբերութեան ալ հայերէն թերթ չի հրատարակուիր չհտակիր ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԵՐԲ ԳԷՈՐԳ Զ. ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՐ

Ինչպէս կը յիշուի, Գէորդ Զ. կաթողիկոսը Մոսկուա հրաւիրուած էր 1951 Նոյեմբերին, ներ - կայ ըլլալու համար « Խաղաղութեան Կոդմնակից - ների Գ. Կոնֆերանս»ին, որուն կը մասնակցէին 1137 պատդամաւորներ, 46 աղդերէ: Այս առթիւ ճառ մըն ալ խօսեցաւ :

« Ցուսաբեր » կը դրէ այս ճամբորդութեան առթիւ (3 մայիս).

— Առ ի տեղեկութիւն յայտնենք, որ Ամե - նայն Հայոց կաթողիկոսի ականջը կը բորբոքի Մոսկուայի մէջ. դինք դարմանելու համար հի - անդանոց կը դնեն, ուր կը մնայ 24 օր եւ լրիւ կ'ապաքինի: 13 ականաւոր մասնագէտ բժշկա - պետներ ընդհանուր քննութեան ենթարկած են կաթողիկոսի առողջական վիճակը ու «հիացու - մով վկայած, որ Վեհը ընդհանրապէս ոչ մի հի - անդութեամբ չի տառապում եւ 40 տարեկան առ - ողջ մարդու սիրտ ու թոքեր ունի»:

Գէորգ Զ. , ինչպէս յայտնի է, ծնած է 1868- ին (իսկ Անթիլիասի կաթողիկոսը՝ Գարեգին Ա.՝ ծնած է 1867ին):

ԺԱՄԸ 800 ԿԻԼՈՄԵԹՐ արագութեամբ սուրա - լով ,ֆրանսացի օդաչու մը անկարդելէն վար նետ - ուեցաւ ռումբի մը պէս: Դժբախտաբար չատ ծանր վէրքեր ստացաւ եւ սրունքներէն մին եր - կար դարմանի կը կարօտի:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վարչապետը Լոնտոն գնաց, անդլ· Խառնարութեան հրաւէրով: Միջոցներ պիտի խորհին, հաչտութեան դաչնադրին կնքումը փու - թացնելու համար, քանի որ Մոսկուա ժխտական դիրք մը բռնած է :

Ազգ. փոխադարձութիւնը Մայիս 26ին

Երկար ուսումնասիրութիւններէ ետք, նա - խարարական խորհուրդը այսօր - վաղը պիտի վա - ւերացնէ ծրագրուած ազդ· փոխադարձութեան պայ - մանները :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , փոխադարձութեան տոկոսը պիտի ըլլայ 3ուկէս % , պայմանաժամը՝ 60 տարի, ազատ՝ ամէն տուրքէ: Դրամադլուխը կախում պիտի ունենայ նափոլէո - նի ընթացքէն՝ ոսկիի ազատ չուկային մէջ: Ուրիչ խօսքով, դրամադլուխին արժէքը պիտի փոխուի համաձայն նափոլէոնի սակին, բայց տոկոսը պի - տի մնայ հաստատուն եւ պիտի վճարուի ֆրան - քով, ինչ որ ալ ըլլան դրամադլուխի արժէքին ե - լեւէջները :

Կարդ մը թերթեր կը դրեն թէ՝ որպէսզի տոկի ունեցողները ստիպուին արձանագրուիլ իրենց ոսկին ձախելով կամ փոխադարձութեան դրասենեակ - ները բերելով, ոսկին պիտի ընդունուի ազատ չու - կայի օրուան դնով: Այն առեն ոսկի ունեցողները ապահով պիտի ըլլան թէ նափոլէոնը 4000 ֆր.էն պակաս պիտի չարժէ :

Ամէն պարադայի մէջ, դեռ նոր պիտի ճըշ - դուին կարդ մը մանրամասնութիւններ :

Բուռն ցոյցեր Կիպրոսի համար

Անդլիացի մասնաւոր Մոնթկոմըրիի Ամէնք այ - ցելութեան առթիւ, յիսուն հազար հոդի Օմոնիա - յի հրապարակը հաւաքուելով, բուռն ցոյցեր կա - տարեցին Անդլիոյ դէմ, Կիպրոսի վերադարձը պահանջելով :

Բազմահազար ամբոխը, ցուցատախտակներ ի ձեռին, անցաւ հրապարակէն, Ամէնքի արքե - պիսկոպոսին կարգախօսները հնչեցնելով: Խա - նութները փակուած էին: Ուսանողները բախում - ներ ունեցան ոստիկանութեան հետ: Աւելորդ է ըսել թէ այս ցոյցերուն հետեւանքով դժուարին կացութեան մը կը մատնուին Անդլիոյ դիւանագի - տական ձեռնարկները, ի նպաստ Միջերկրականի հրամասատարութեան :

Զօր· Փլասթիրասի կառավարութիւնը նեղ կացութեան մը մատնուած է, որովհետեւ կղերը ժողովուրդին հետ է: Կառավարութիւնը կը մե - ղադրուի թէ խիստ հլու եւ թոյլատու վերաբե - րում ունի Լոնտոնի հանդէպ, բայց ան չի կրնար որեւէ քայլ առնել, առանց դժգոհ ձդելու Դաչնա - կիցները :

Վերջին լուրերու համաձայն, քանի ուսանող - ներ վիրաւորուած են: Ամէնքի ամբողջ ոստիկա - նութիւնը չարժման մէջ դրուած էր, իսկ անդլ· դեսպանատունը մասնաւոր պաշտպանութեան տակ առնուած էր:

Ամէնքի արքեպիսկոպոսը, Սիփրիտոն, որ ներչնչած էր այս ցոյցը, պղդարարեց թէ պէտք չէ արհամարհել Կիպրոսցիներու եւ Յոյներու ղդացումները, «մինչեւ որ արիւնալի ապստամ - բութիւն մը պայթի»: Այս առթիւ դատապարտե - լով Յունաստանի յոյժ որդային կառավարութեանց դաղջ վերաբերումը այս հարցին առթիւ, մետրո - պոլիտը «հելլենականութեան դէմ անարդանք » մը կը նկատէ կիպրոսցիներու ինքնորոշման իրա - ւունքին ժխտումը Անդլիոյ կողմէ :

Կիպրոսի մէջ ալ ցոյցեր կատարուեցան նոյն օրը: Երկու հարիւր հոդի թափոր մը կազմեցին Ցամախուեթայի մէջ, իրենց համակրանքը յայտ - նելով Ամէնքի ուսանողներուն :

Քորէացի գերիներ

ԳԵՐԻ ԿԸ ԲՌՆԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՁՕՐԱՎԱՐԸ

Ճափոնի Քոժէ կղզին մեծ կայան մը ունի ուր արդելափակուած են հազարաւոր Քորէացի դերի - ներ (կարմիր):

Հինդշաբթի օր, դերիները դերի բռնեցին կա - յանին ամերիկացի հրամանատարը, զօր· Տատ , ուրիչ սպայի մը հետ, երկուքն ալ վար դնելով իր - րեւ պատանդ :

Թերթերը կը դրեն թէ այս առեւանդումը տեղի ունեցած էր 36 ժամ առաջ, բայց լուրը գաղանի կը պահուէր: Երկու սպաները ձերբակալուելով բանտ մը առաջնորդուեցան, երբ կը խօսէին կա - յանի դուռներէն մէկուն առջեւ. բայց երկրորդ սպան յաջողեցաւ փախչիլ: Իր 3000 դերիները այժմ դիրք բռնած են փշաթելերուն առջեւ: Զօ - րավարը դիր մը ուղդելով ամերիկեան հրամանա - տարութեան, կ'ըսէ թէ որեւէ մնաս չէ կրած :

Անցեալ փետրուար 18ին արիւնալի խռովու - թիւններ ծագած էին այս կայանին մէջ: Այն ա - տեն հրամանատար նչանակուեցաւ զօր· Տատ, բայց դժգոհութիւնը կը չարունակուէր: Փետր - ուարի խռովութեանց ընթացքին, դերիները դին - ուած էին պողպատեայ ձողերով եւ բրիչներով : Այդ առթիւ սպաննուեցան 69 դերիները եւ ամերի -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԵՐԵՒԱԹԱՓ...

Երեւակայութիւնը կը սահմռկի երբ մեր մտածումները կ'ուղղուին դէպի դրէմ, մանաւանդ հայ մշակները եւ ազգային հերոսները, որոնք, հայ ժողովուրդին ծառայելու անդուլ տենչը իրենց սրտերուն մէջ՝ աչնան տերեւներու նման իրարու հետեւ կ'իյնան անդարմանելի բացեր ձգելով :

Մանաւանդ սա քանի մը չարաշուք տարիներու ընթացքին յաջորդաբար ջահուեցան դոյժեր՝ մէկը միւսէն անողոք ու խոցոտիչ : Մտաւորական թէ յեղափոխական դիւուռը աննախընթաց պայքարի մը դժնդակ պայմաններուն մէջ կռուելէ, մաքառելէ, քաջօրէն դարնելէ ու զարնուելէ վերջ կ'իյնան օտար հողերու վրայ ծայրայեղ յուզումի, հոգեկան ալեկոծութեանց եւ հայրենիքի կարօտին բոցերուն մէջ ցոյց տալով մեզի վերկուածեան ուղիղ ճամբան — ազգային երերդութիւնն մը՝ կամք, դրիչ, իսկ բռնութեան դէմ բռունցք:

Մտքի, հաւատքի եւ քաջութեան անմահ առաքեալները, որոնցմէ մին էր Գ. Իփէկեան, որ 946—47ին Ֆրանսա գալով քաղաքէ քաղաք կը նետուէր կրակոտ բանախօսութիւններով, մեր եկեղեցիներուն մէջ ներարկելու համար Դաշնակցութեան խորհուրդին եւ ազգային դիւանագիտութեան կայծերը, չանալով արթնցնել մեր նոր զաղութը, որ համոզուի թէ ինչպէս անցեալին բացառիկ վճռակամութեամբ մը Թրքական դազանութիւնները խորտակող այս մեծ կուսակցութիւնը, նոյնպէս ներկայիս այլասերման եւ ազատագրութեան համար մղուած պայքարին դլխաւոր վարիչը եւ անխորտակելի ուժն է, որու չնորհիւ հայ ժողովուրդը ուչ կամ կանուխ տիրանալով իր սեփական հողերուն պիտի չահի վերջին յաղթանակը :

Ան յաջողեցաւ խանդ, հաւատք ու եռանդ ներշնչել հազարաւոր Հայերու որոնք չերմ դուռդուրանքով մը կը սիրէին ու կը յարդէին դինքը :

« Rue Colbert»ի մէջ ի յարդանս իրեն սարքուած թէյասեղանը արդէն անժխտելի ապացոյցն էր Մարսիլիահայ դաղութին դնահատանքին: Բոլոր խօսքերը սրտառուչ արտայայտութեամբ մը ուղղուած էին իր ժողովրդավար սկզբունքներուն, անձնական ու մասային մեծ արժէքներուն :

1947ին արտասահման մեկնելէ առաջ, տքնաջան աշխատանքներէն յոդնած՝ կը փափաքէր դոնէ 15 օր առանձնանալ լեռնային հանդարտ չրջանի մը մէջ: Տէր եւ Տիկին Թիւթէլեանի խորհուրդով նախընտրած էր հանդստանալ ալպեան դիւղի մը մէջ, որ յարմարագոյն միջավայրն էր բնական դեղեցկութեամբ :

Այսպէս նոյն տարին, պայծառ առաւօտ մըն էր, բոցավառ արեւը հետզհետէ կը տարածուէր կանաչազարդ դաշտերուն եւ բլուրներուն վրայ երջանկութիւն եւ օրհնութիւն բուրելով ամէն կողմ : Ցանկարծ անակնկալօրէն մեզի լուր տրուեցաւ թէ Տէր եւ Տիկին Իփէկեան քաղաքս հասած են: Անմիջապէս հեծելանիւով փութացի պանդոկ, ուր դեղազարդ պարտէզի մը քաղցրաբոյր ծաղիկներուն չուրջը բազկաթոռներու վրայ կը հանդչէին հիացումի ակնարկներ նետելով աչ ու ձախ: Ողջագեալ դրագէտը հեռուէն դիս տեսնելով անհամբեր ու խանդավառ կը փութար քովս : Քանի մը վայրկեան ուժգնօրէն սեղմելով ձեռքերս կը սիրէր որ ախորժաբեր մը առնենք միասին:

Լեռնային հեչտաբոյր հրապոյրներէն դինովցած, անդադար բաժակներ պարպելով, հայրենի կարօտը իր չեչտերուն եւ խորաթափանց նայուածքին մէջ հոգեկան ազբիւր մըն էր, որ կը յորդէր բնութեան երկնային հրաչալիքներուն մէջ :

Երկու օր մնալէ ետք այդ չքեղ պանդոկը, փոխադրեցինք ծովէն 1300 մեթր բարձրութեամբ դեղատեսիլ հովիտի մը ծոցին մէջ, փոքր դիւղակ մը, որուն դիմացը՝ վտակի մը միւս կողմը կը դանուէր Ֆր. Կապոյտ Խաչին օդափոխութեան կայանը :

Երջանիկ օրեր էին — պտոյտներուն խայտանքը, բնութեան կախարդիչ հմայնքը եւ թռչուններու անվերջ դեղդեղանքը մեծապէս ազդած էին Իփէկեանի վրայ, որ յաճախ իր դերզգայնութենէն ըմբռնուացած կը պոռթկար՝ Մայր Հայաստանը երազելով : Ձայի մէջոցին ժամերով կը խօսէինք այլազան նիւթերու, բուսաբանութենէց եւ մանաւանդ մեղուներու մասին :

Ցաճախ մեծ հետաքրքրութեամբ մը յափշտակուած կը հարցնէր թէ մեղուներու թագուհին տարին որքա՞ն հաւկիթ կ'ածէ — ծաղիկներու առատ չրջանին օրական 2 — 3000: = Ի՞նչ կ'րսես, Լեռնական, արդեօք չե՞նք կրնար դոնել այդպէս բեղնաւոր թագուհի մըն ալ Հայաստանի համար, որուն բնակչութիւնը այնքան ածելու եւ բազմանալու պէտք ունի :

Հինդ տարի վերջը՝ այսօր Մայիս 1 լուսաբացաւ արշալոյսին կրկին բարձրացան այդ ծառախիտ բլրակին վրայ, վշտագին խոկումներու մէջ, կը մերկչեմ այդ երանելի օրերը, Գառապարին հոգեկան տառապանքը, որուն խորտնկ ճայնը ուժգնօրէն կը խոովէ հոգիս: Անմոռանալի չուրջը, իսկ տուները այնպէս մը պիտի չինուին, որ կարենան տոկալ հրդեհին եւ փլուզման :

Գալով հիւլէական ռումբին, դեռ հաստատ ապացոյց մը չկայ թէ հին միջոցները անզօր կը մնան: Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ Հիրոչիմայի եւ Նակազաքիի մէջ պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնուած ըլլային, զոհերուն թիւը զդալապէս պակաս պիտի ըլլար: Անչուշտ օդին յորձանքը կ'ապէ խախուտ տուները, բայց սովորական պատսպարանները յաճախ ազդու պաշտպանութիւն մը կ'ընծայեն: Կը մնայ պայքար մղել այրուցքին եւ հրդեհին դէմ : Ճառագայթներու ներգործութիւնը ամէնէն խորհրդաւոր տարրը կը մնայ հիւլէականռմբակոծման որ մահացու էկարճ ժամանակի ընթացքին: Կը բաւէ ճանչնալ եւ մեկուսացնել վարակուած մարմինը (ջուր, փոշի եւն.): Մեծ քանակութեամբ մասնաւոր դործիքներ պատրաստուած են Ֆրանսայի մէջ , որոնք կ'արձանագրեն վարակեալ մարմինները: Ատոնք պիտի բաժնուին օդնութեան խմբակներուն :

Վերջապէս, հիւլէական ռմբակոծութեան մեծադոյն փորձանքն է պայթումներուն պատճառած վնասներուն ծաւալը, որ օդնութեան խմբակներուն տարողութենէն վեր կը մնայ: Պէտք է մարել քաղաքին մէջ տարածուած անհամար հրդեհները, դուրս բերել թաղուած կամ այրած բազմաթիւ վիրաւորներ, խնամել դանոնք: Աւելի առողջ - պահական ապասարկութեանց առջեւ դրուած ա - մէնէն հրատապ հարցն է :

Եթէ նկատի ունենանք որ Հերոչիմայի 45 հիւանդանոցներէն 42ը քանդուեցան, իսկ առողջ - պահական պաշտօնեաներէն 90%ը մեռան,դիւրաւ կարելի է երեւակայել թէ ռմբակոծուած քաղաքներու հիւանդանոցներուն վրայ կարելի չէ յոյս դնել :

Ծրագրի մը համաձայն, «առողջապահական չղթան» մէկ կամ երկու ժամուան մէջ պէտք է դարմանէ հազարաւոր վիրաւորներ: Ռմբակոծուած քաղաք մը հեռեւեալ պատկերը կր ներկայացնէ (մէկ երրորդով պարպուած).— 2% սպանուած, 12 % վիրաւոր, որուն կէսը կրնայ քալել: Հարիւր վիրաւորի վրայ 60 այրած, իսկ 20ը չդարձակումէ խոցուած: Ուրեմն, անհրաժեշտ է հարիւր վիրաբոյժ, 400 բժիշկ, 1000 հիւանդապահուհի, տասնեակ մը հազար լիտր արիւն եւն.: Ֆրանսա երբեք վախ չունի մանրէական պատերազմէն: Այդ կարգի թշնամական ձեռնարկ մը համաճարակի մը պատճառած մտահոգութենէն անդին չի կրնար անցնիլ : Թ. Ա. Թ.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Հիւլէական ռումբին դէմ

Պատերազմի մը պարագային, անհրաժեշտութիւն մը դարձած է այլեւս ոչ միայն ճակատը պաշտպանել, այլ եւ կազմակերպել քաղաքացիներուն ապահովութիւնը: Ժողովուրդին տրուած առաջին հարուածին իսկ, դինուորական ճարտարարուեստը անզօրծութեան պիտի դատապարտուի :

Պէտք չէ անպայման կարծել թէ պատերազմը անխուսափելի է, բայց միւս կողմէ սխալ մը պիտի ըլլայ ըսել թէ «դեռ ժամանակ ունինք այդ մասին մտածելու»: Հիւլէական դէնքին դէմ, առաջին առթիւ Անգլիա պաշտպանողական միջոցները ձեռք առաւ, Քորէայի պատերազմէն ասդին: Պելժիա, Հոլանտա, Գերմանիա եւ Սքանտինաւեան երկիրները հետեւեցան Մեծն Բրիտանիոյ օրինակին: Միացեալ Նահանդներն ալ օրէնք մը քուէարկեցին 1950ին:

Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ Ֆրանսա համեմատաբար եռ մնացած է այս ճակատին վրայ: Ներքին եւ առողջապահական նախարարնեը ծրագիրներ պատրաստած են, որոնց իրագործումը երկու տարուան կը կարօտի: Ասկէ զատ, ոչ մէկ վարկ տրամադրուած է, որովհետեւ պատերազմական ելեւմտացոյցը չատ ծանրաբեռնուած է, ամբողջովին սահմանուած զինեալ բանակներու սպառազինման եւ մատակարարութեան :

Սակայն, երկիրը կռուելու վիճակին մէջ դնելու համար,անհրաժեշտ են չատ մըմիլիոններ հրանիւթի եւ ուտելիքի մթերումէն մինչեւ մապնիսական ականներու ոչնչացումը :

1951ի ելեւմտացոյցին երկու միլիառը, իսկ այս տարուան ելեւմտացոյցին արձանագրած 5 միլիառը , ի հաչիւ մնտեսական զօրակոչի ու սումնասիրութեան, դեռ բաչխուած չեն:

Ներքին նախարարութեան ընդհ. քննիչ փաստաբանի տեղեկագրին համաձայն, քաղաքացիներու պաշտպանութեան համար գործադրելի ծրագիրը կը նախատեսէ 60—70 միլիառ ֆրանքի ծախք մը, երկու տարուան վրայ : Նոյնքան կը պահանջէ առողջապահական նախարարութիւնը :

Ներքին նախարարութեան առաջին գործը պիտի ըլլայ վերակազմել 1939ին հաստատուած կրաւորական պաշտպանութեան ցանցը, մաչած կամ քանդուած ահազանդերուն տեղ նորեր դնել, հակոդութեան «Ռատար»ներուն հետ հաղորդակցութիւն հաստատել, ժողովուրդին լուսաւորութիւնը ապահովել, մթերուած կազի դիմակները գործածելի վիճակի մէջ դնել եւ ի հարկին նոր տեսակ դիմակներ չինել: (800.000 երկու տարուան ընթացքին) :

1939ին չինուած պատսպարաններու հազիւ մէկ տասներորդը կարելի է գործածել, չուրջ մէկ միլիոն քաղաքացիի համար: Քանի միլիոն անձի ապաստան ճարելու համար, հարիւր միլառի ծախք մը կը նախատեսուի: Կարելի պիտի ըլլայ օդտագործել նախկին պատսպարանները, մառանները, փապուղիները եւ դետնուղիները , ամէնէն աւելի վտանգուած չրջաններուն մէջ, վեց միլիոն հոդիի համար:

Վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին մեծապէս բարելաւուած են հրդեհին դէմ պայքարելու միջոցները: Բոլոր չրջաններու հրչէջ խումբերը լաւ կազմակերպուած են: Բայց, պատերազմի մը պարագային, պէտք է եռապատկել , քառապատկել գրահապատ մեքենաները : Պէտք է չատցնել ջուրի կայանները, մթերանոցները, հրչէջ զօրանոցները եւն. :

Բոլոր այս միջոցները ձեռք առնուած են անոնց համար, որոնք հարկադրուած են գործել վտանգաւոր չրջաններու մէջ, իսկ մանուկները եւ ծերերը ի հարկին դաւառ պիտի դրկուին: Ասոր համար, մասնաւոր չրջաններ պիտի որոչուին , փոխադրական միջոցներ պիտի տրամադրուին :

Միւս կողմէ, որոշուած է դպրոցներ, հիւանդանոցներ չչինել դինուորական նչանակէտներու դրադէտ, այդ թռուցիկ երազներէն յուսախաբ ձեր հիացած լեռնաչխարհին մէջ խնկաբոյր ծաղիկներով փունջեր կը պատրաստեմ այնքան հեռուներէն զարդարելու եւ օրհնելու համար ձեր դերեզմանը: Միւս անմահներուն նման լուսարձակ աստղ մըն ալ դուք կը ձգէք Հայուն մթագնած երկինքին վրայ ուրկէ արձակուած ամէն պատդամ մեր սրտերուն ու մտքերուն մէջ պիտի քանդակէ ազատ ապրելու ու մեռնելու վճռակամութեան դաղափարը :

Ցարդանք եւ պատիւ ձեր վաստակաւոր աչխատանքին ու սրտագին ցաւակցութիւններ այրի տիկին Իփէկեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ԼԵՌՆԱԿԱՆ

Համազգային Սգաւօրը Մարսէյի մէջ

«ԹՈՂ ՉԸՍՈՒԻ ԹԷ ՄԵՂՃ ԵԿԱՆՔ,
ՄԵՂՃ ՄՆԱՅԻՆՔ» (Հ· Ն· Ակինեան)

ՄԱՐՍԷՅԼ, 6 Մայիս (Ցառաջ).— Պատմութիւնը ծանօթ է: Վրդովումը արդար: Միխանայ բար յարդել, յիշատակը մէկուկէս միլիոն մեր զոհերուն, զորս չարդելու մէջ ոչ մէկ խորհուրդ դրաւ Թուրքը: Դժբախտաբար մարդիկ դատապարտուած են միշտ խաբուելու: Եւ անդամ մը եւս խաբուեցանք: «Բայց բաւական է: Դարերի հարկը Թող դարերը տանեն: Թշնամին չափազանց անողոք է, բիրտ ու ոճրադործ, որպէսզի համբերութիւնը չարունակուի առաքինութիւն մնալ, վեր կաց ու զարկ ... »:

Ապրիլ 4ի կիրակին Casino des Variétés խուժող բազմութիւնը այս պատդամն էր որ կը նետէր մեր երեսին: Պատմութիւնը արձանագրած է նաեւ որ 1920 Դեկտեմբեր 2ին Սովետական-Ռուսաստանի ներկայացուցիչը Լըզրան համաձայնադիր մը կը ստորագրէր Հայաստանի հանրապետութեան ներկայացուցիչներուն հետ, քիչ վերջ դրժելու պայմանաւ: Լըզրանի հայ ձագուկները տարբեր չէին կրնար ըլլալ: Պատմութիւնը կ'ըսէ, վերջապէս, թէ 25 տարի այդ զոհերուն յիշատակը անարդող եւ չարդարար էնվէրներու ձեռքը սեղմող բոլչեւիզմը այսօր իսկ անկեղծ չէ իր «դերքաղաքականութեան» մէջ: Պարզապէս յարմար առիթ մը Դաշնակցութեան հայհոյելու , ինչպէս որ ըրած էր իրենց բանախօսը Ապրիլ 27ին իրենց տարբած «Սպահանդէսին» մէջ: Եթէ իրենք մոռցած են , ես, այն առեն դեռ պատանի, Խարբերդի մէջ Զէօթէլիղսաէ Մէհմէտ Պէկի խմբապրութեամբ հրատարակուած «Շարդ» թերթի կարօնները պահած եմ Զիչէրլիի նամակներով, ուղղուած «Ազդային Մեծ Ժողովի նախագահ Մուսթաֆա Քէմալի: Այդ կտրօնները եւ ուրիչ կարդ մը պատմական փաստեր սեփականութիւնը պիտի դարձնեմ «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն:

Այսօրուան ընելիքս սրտով Թղթակցութիւնն մըն է որմէ չեղեցայ ակամայ: Օրուան նախագահին՝ բժիչկ Ց· Սիվրիհիսարլեանի հրաւէրին վրայ, Օր· Ակինեան դաշնակի վրայ նուագեց Շոփէնի չուրջը, իսկ տունները այնպէս մը պիտի չինուին, որ կարենան տոկալ հրդեհին եւ փլուզման :

Գալով հիւլէական ռումբին, դեռ հաստատ ապացոյց մը չկայ թէ հին միջոցները անզօր կը մնան: Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ Հիրոչիմայի եւ Նակազաքիի մէջ պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնուած ըլլային, զոհերուն թիւը զդալապէս պակաս պիտի ըլլար: Անչուշտ օդին յորձանքը կ'ապէ խախուտ տուները, բայց սովորական պատսպարանները յաճախ ազդու պաշտպանութիւն մը կ'ընծայեն: Կը մնայ պայքար մղել այրուցքին եւ հրդեհին դէմ : Ճառագայթներու ներգործութիւնը ամէնէն խորհրդաւոր տարրը կը մնայ հիւլէականռմբակոծման որ մահացու էկարճ ժամանակի ընթացքին: Կը բաւէ ճանչնալ եւ մեկուսացնել վարակուած մարմինը (ջուր, փոշի եւն.): Մեծ քանակութեամբ մասնաւոր դործիքներ պատրաստուած են Ֆրանսայի մէջ , որոնք կ'արձանագրեն վարակեալ մարմինները: Ատոնք պիտի բաժնուին օդնութեան խմբակներուն :

Վերջապէս, հիւլէական ռմբակոծութեան մեծադոյն փորձանքն է պայթումներուն պատճառած վնասներուն ծաւալը, որ օդնութեան խմբակներուն տարողութենէն վեր կը մնայ: Պէտք է մարել քաղաքին մէջ տարածուած անհամար հրդեհները, դուրս բերել թաղուած կամ այրած բազմաթիւ վիրաւորներ, խնամել դանոնք: Աւելի առողջապահական ապասարկութեանց առջեւ դրուած ամէնէն հրատապ հարցն է :

Եթէ նկատի ունենանք որ Հերոչիմայի 45 հիւանդանոցներէն 42ը քանդուեցան, իսկ առողջապահական պաշտօնեաներէն 90%ը մեռան,դիւրաւ կարելի է երեւակայել թէ ռմբակոծուած քաղաքներու հիւանդանոցներուն վրայ կարելի չէ յոյս դնել :

Ծրագրի մը համաձայն, «առողջապահական չղթան» մէկ կամ երկու ժամուան մէջ պէտք է դարմանէ հազարաւոր վիրաւորներ: Ռմբակոծուած քաղաք մը հետեւեալ պատկերը կր ներկայացնէ (մէկ երրորդով պարպուած).— 2% սպանուած, 12 % վիրաւոր, որուն կէսը կրնայ քալել: Հարիւր վիրաւորի վրայ 60 այրած, իսկ 20ը չդարձակումէ խոցուած: Ուրեմն, անհրաժեշտ է հարիւր վիրաբոյժ, 400 բժիշկ, 1000 հիւանդապահուհի, տասնեակ մը հազար լիտր արիւն եւն.: Ֆրանսա երբեք վախ չունի մանրէական պատերազմէն: Այդ կարգի թշնամական ձեռնարկ մը համաճարակի մը պատճառած մտահոգութենէն անդին չի կրնար անցնիլ : Թ. Ա. Թ.

վէնի մահերգը: Ի յարդանս մեր զոհերուն յոբելեկայս լսուեցաւ «Տէր Ողորմեա »ն: Նախագահը անդրադառնալով օրուան խորհուրդին, յայտարարեց· — « Մեր մէջ պապանձուելիք բերանները այս աղէտը կը վերադրէն հայ յեղափոխութեան: Հայ յեղափոխութեան ամբողջ ճիգը կեդրոնացած էր ինքնապաշտպանութեան վրայ :

Դէպքերու ժխտական դաստիարակութեամբ ստեղծուեցաւ այս օրը: Մեր պարտքն է ամէն տարի այս թուականին վերանորոգել մեր ուխտը եւ ամուր հաւատքով կառչած մնալ մեր արդար դատին, միեւնոյն ատեն յաւերժական կոթողով մը անմահացնել անունց յիշատակը » :

Ահա մեծանուն պատմագէտ Հայր Ներսէս Վ. Ակինեան: Ակնհայտ դիտումը մեզ կը հմայէ իր հայրենասիրական անկեղծ խօսքերով եւ չեշտակի ակնարկներով:

— Ո՞վ էին անոնք որ նահատակուեցան խժդժօրէն: Որո՞նք են անոնք որ՝ անպատանեկէն կ'անցնին անօթի ծարաւ եւ հիւծուած: Ինչո՞ւ , վանդի տեղահան եղած են: Ինչո՞ւ տեղահան եղած են, վանդի Հայեր էին, քրիստոնեաներ , մշակոյթով զերազանց՝ իրենց վրայ իշխող ազգէն: Անոնք «կեավուր»ներ էին:Չճուլուեցան եւ նկատուեցան անհանդուրժելի: 2600 տարի այդ երկրի վրայ ապատ ու ինքնիշխան, 400 տարի պերճ, կը պահանջէին հաւասար իրաւունք: Կ'ըսենք մէկ միլիոն զոհ, ինչո՞ւ կը յամառինք մնալ, այս թիւին վրայ: Ինչո՞ւ չենք հաշուեր հայ ցեղին յառուկ ծնունդն ու աճումը, որ կրնար հասնիլ քանի մը միլիոններու: Ի՞նչ եղան այդ երկիրները որոնք կը ծաղկէին եւ կը բարգաւաճէին Հայ չինարար բազուկով,— ամայութիւն: Մեռան անոնք, իսկ անոնց մնացորդացը ստեղծեց Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Սփիւռքի մէջ կը հասնի ամէն ասպարէզի նուիրուած սերունդ մը Զարդուինք օտարամուտ նոր վարդապետութիւններէ, քրիստոնէական հաւատքը եւ մեր յառաջդիմութիւնը՝ փոխ վրէժ: Օտարութեան մէջ աշխատինք մեր նոր սերունդը փրկել ինչ որ կը պահանջէ մեծ զոհողութիւն: Պէտք է այդ զոհողութիւնը ստանձնենք միասնական ուժերով, մեծ ու փոքր ձեռք ձեռքի բոլոր միութիւններով: Թող չըսուի թէ խեղճ ենանք, խեղճ մնացինք: Մազթենք որ չերկարաձգուին օտարութեան տարիները որ բայց Միխիթարեանները 250 տարի դիմացած են եւ մնացած են Հայեր » :

Արտասանեց Օր· Թադոյեան՝ Ց· Թումանեանի « Հոգեհանդիստ» , երգեց Օր· Գաբրիէլեան «Լռեց ամպերը»: Երկրորդ բանախօսն էր մեր երիտասարդ դրագէտը, Կ· Փոլատեան : Հեղհեղ ատելի ինքնավստահ եւ ատելի տիրապետող խօսեցաւ յուզիչ ճառ մը, իբրեւ ականատես Հայ ջինջ Սարսափներուն :

— « Խօսքեր կան որ պէտք է ըսուին քար դնելով մեր սրտին վրայ: Ո՞վ է զոհը, ո՞վ է յանցաւորը: — Ցանցատորը հայ յեղափոխութիւնն է՝ զոհը՝ հայ ժողովուրդը: Սուտ է, ստախօսներ են այդպէս մտածողները, բլլան մեղմէ թէ մեզմէ դուրս: Թող կոտորէին յեղափոխականները : Ի՞նչ էր րաած կոմիտաս մը որ միայն երգել գիտէր : Ի՞նչ էր րաած Վարուժան մը որ միայն քերթող մըն է: Մենք որեւէ պատրուակ չտուինք Օսմանեան կառավարութեան մեզ կոտորելու համար: Վասպուրականի հերոսամարտը ինքնապաշտպանութեան դրօշ մըն եւ ուրիշ ոչինչ »:

Մանրամասն վերլուծելէ ետք դէպքերն ու պատճառները, բանախօսը կանգ առաւ ներկայ մեր ողբալի կացութեան վրայ եւ եզրակացուց·— «Մենք վերապրողներս, անարժան մնացորդներն ենք այդ մեծ մեռելներուն: Այսպիսի սուդ չի տօնուիր : 37 տարի է ի՞նչ ենք ըրած որ սիրտէ մեր կոտտացող ցաւը: Եթէ ճիշդ է որանունք կ'ապրին վերը , անունք պէտք է մեզի համար սպահանդէսներ կազմակերպեն եւ ողբան մեր վրայ: Կեղծաւորներ չըլլանք վատեր ըլլալէ առաջ»: Արտասանեց Ս. Սարգիսեան «Վերջին աղօթքը» :

Վերջին խօսողն էր ընկեր Վահէ Օշական, յանուն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր· վարչութեան: «Օր մը մէկը թուղթ մը տորդրեց — Աքսորավայրն է՝ Ողջոյնիս Տէր Զօր (Թալէաթ): Երկրորդ աքսորավայրը՝ Սփիւռք : Երկու աքսորավայրեր: Կը լսենք ձայն մը Տէր Զօրէն·— Ի՞նչ էր մեր յանցանքը, ինչո՞ւ մեռանք: Կը պատասխանենք Սփիւռքէն — դուք մեռաք որովհետեւ Հայ մնալ ուզեցիք: Իսկ մեր մասին մենք կը ներկայացնենք չորս սկզբունք , Հայ մնալու, կազմակերպուած Հայ մարդուն նարկութեան մէկ մէկ տիպարները եղան:

Շնորհիւ իր մշակուած «թէքնիք»ին, ինչպէս ըսինք, ուժի աստիճանաւորումներով երգչուհին կը ստեղծէր սիրուն «տըմի թէնթ»եր, իր «ա-թաք»ները կ'ըլլային յստակ եւ քնքոյշ:Իսկ իր երգեցողութիւնը նոյնքան «փրազ» է եւ տճաւորուած ի յայտ կը բերէին արուեստագէտի անուրանալի արժէքներ որոնց չնորհիւ կրցաւ նաեւ իր մշակուած յայտագրին այլազան մասերէն (ֆրանսերէն, հայերէն եւ գերմաներէն) իւրաքանչիւրին համար ստեղծել մեկնարկութեան հարազատ մթնոլորտը :

Երգահանդէսին իր մասնակցութիւնը բերաւ նաեւ ուրիշ յայտնի արուեստագիտուհի մը, փարիզեան մե նուագահանդէսներու մենակատար Lily Laskine որ մեծ համբաւ կը վայելէ երաժշտական աշխարհին մէջ: Ան տաւիղով ընկերացաւ երգչուհիին կարդ մը երգերուն, ինչպէս նաեւ նուագեց դասական կտորներ, հանդիսին տալով մասնաւոր փայլ մը:

Դաշնակով ու սրինգով երգերուն ընկերացան նաեւ ժան ժաք փէնչօ եւ Կապրիէլ Տէչան : Իրիս Պիւլպիւլեան երգեց այդ երեկոյ ի ներկայութեան երաժշտական աշխարհին պատկանող կարդ մը՝ յայտնի անձնաւորութիւններու եւ լեցուն սրահի մը առջեւ, որ դիմքը դնահատեց ջերմ ծափերով :

Այս յաջողութիւնը մեծ հաճոյք կը պատճառէ մեզի, որովհետեւ իր երգահանդէսը եկաւ անդամ մը եւս վկայելու թէ ինքը մին է հայկական արուեստին ամէնէն արժանաւոր ներկայացուցիչներէն : Գ. ՔԷՐԻՍԹԻՃԵԱՆ

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԵՐԶԱՆԻԿ ՏԱՐԵԳԻՐՔ, 23րդ տարի: 1952: Կազմեց՝ Բ. Թեւեան: Պատկերազարդ, գրական, դիտական , պատմական եւն. բովանդակութեամբ Istambul ,Imprimerie Varol :

Երգահանդէս

Իրիս Պիւլպիւլեանի Մայիս 2ի երգահանդէսը ամէն տեսակէտէն եղաւ բացառիկ երեկոյ մը, որուն նմանը քիչ անգամ կը վայելենք :

Կա՞յ երաժշտական գործիք մը որ կարենայ մրցիլ իրապէս իր հմայքով մարդկային ձայնին հետ: Մանաւանդ երբ զգայուն հոգի մը եւ մշակուած ճաշակ մը, եթերային թրթռացումներէ կազմուած այդ տարրը փրկելով նիւթէն՝ կը վերածեն զգն հոգեկան ապրումի, մտածումի, արուեստի :

Զայնը արտայայտութեան միջոցներուն ամէնէն համողիչը, ամէնէն հաղորդականն է, սակայն նաեւ ամէնէն անհնազանդը: Հետեւաբար չկայ նաեւ արուեստ մը որ ըլլայ այնքան բազահիւս եւ այնքան դժուարնի որքան երգելու արուեստը : Սակայն Իրիս Պիւլպիւլեան իր այս երգահանդէսով ցոյց տուաւ թէ ան կատարուն արուեստագիտուհի է եւ դիտէ դիմագրաւել բոլոր այն դժուարութիւնները որոնք կը ներկայանան իր առջեւ : Ատոր համար ան ունի անթերի «թէքնիք» մը , փորձ եւ ճկունն: Հետեւաբար դիտէ ճարտարօրէն օգտագործել իր ձայնը, ի հարկին պատել զայն թափանցիկ շղարշով մը, ինչպէս օրինակ երբ կ'երգէ Սաթիանի զմայլելի երգին մէջէն «սիրոյ կրակն ինձ ինչո՞ւ զուր տուիր»; եւ կամ այլուր տալ անոր աւելի ազատ թռիչք մը :

Իրիս Պիւլպիւլեան քնարական երգչուհի մըն է: Իր համաատար ձայնը ջերմ է նաեւ տուրական: Եւ իր այլազանութիւններովը կը պատկանի «քօլօրատուր »կոչուած դասակարգին, որուն դոյնի հարստութիւնը ի յայտ եկաւ գլխաւորաբար յայտագրին առաջին մասին, երգերուն մէջ:

Պէլլինի, Մօցարթ, Պուէլմիէօ, եւ մանաւանդ Հէնոըլի Recit et air du Rossignolին մէջ որոնց մասին կրնանք նաեւ անվերապահօրէն ըսել թէ մեկպատկառանքը :— 1. Երբեք չսաել ժողովուրդին : 2. — Սէն գործի մէջ Հայ ժողովուրդի ճակատագիրը նկատի ունենալ: 3·— Հայրենիքի գաղափարը ժամադրավայր հայ հոգիներու ,4.—Հիմնական կազմակերպութիւն որ կուդայ անցեալը մեկնել եւ ներկայացնել անցեալի պատգամը : Զճանչցանք թէ ի՞նչ ըսել է չարը: Թուրքն ալ պիտի չհասկնայ մեր բարի ըլլալը: Մենք ոչ միայն բարի եղանք, այլեւ եղանք ստեղծագործ : Օգտուիլ անցեալի սխալներէն, ճանչնանք մեր թշնամին : Առաջ մէկ հարց դոյութիւն ունէր, — Հայ ես, կը ջարդեմ: Այսօր մեզի կ'ըսեն·— Քեզ պիտի մարսեմ: Պէտք է կազմակերպուինք, կամ ամէնքս կը մնանք կամ միասին կ'ինկնանք: Մի յուսահատիք , այսօր եթէ տկար կը տեսնէք: Քրիստոնէութիւնը 12 տասքեալ ունէր: Գիտնանք դիմանալ, գիտնանք տեւականանալ»:

Կենդանի պատկեր մը «Կոյր Աչուղը » Սէն Լուի Նոր Սերնդականներու կողմէ եկաւ թարմացնել մեր յիշողութիւնը, «Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, Թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք »:

ՅՈՎՀ· ՏԻՕՒՄԻՃԵԱՆ

ԼՐՏԵՄՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Սկսանք սպասել: Ցանկարծ չարժման անցնելու ազդանչանը եկաւ: Պանդոկին մեր պաշտօնեան կը հաղորդէր թէ Միլլը դուրս ելած է : Քանի կը հաղորդէր թէ Միլլը պանդոկը պիտի մնար մինչեւ ժամադրութեան ժամը: Օդն ալ նպաստաւոր էր: Ուրեմն հանդիսաւմը տեղի պիտի ունենար: Միլլըի դառնուած պանդոկին դիմացը ապաստանարան մը կար : Հոն դիրք գրաւեցինք եւ սկսանք սպասել : Ժամը 11ին Միլլը պանդոկէն ելաւ: Սկսանք հետեւուէն հետապնդել: Հինգ հոգի էինք· Փօնթիւի ես, ձօրճը եւ երկու տեղացի տաճիկան, որոնք լաւ կը ճանչնային քաղաքը եւ մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենային այս ուղղութեամբ :

Միլլը վարժ քայլերով կը յառաջանար, հակառակ իր տեսողութեան դժուարութեան : Ուրեմն լաւ կը ճանչնար այս վայրերը: Ոտիկանները մէկը հեծանիւ մը ունէր եւ մեզմէ առաջ կ'երթար եւ որոշ հեռաւորութեան մը վրայ մեզի կը սպասէր: Այնուհետեւ ամէն անգամ Միլլը մեզմէ առաջ անցած կ'ըլլար ոտիկանին քովէն: Այսպէս բաւական յառաջանալէ ետք երբ ոտիկանին քով հասանք, այս վերջինը ըսաւ ·

— Ձեր հետապնդած մարդը քովէս անցաւ :

— Ի՞նչ, գոչեց Փօնթիւի :

— Մի վախնաք, ըսաւ երկրորդ ոստիկանը , հարիւր մեթր անդին ճամբայ մը կայ, թերեւս այն կողմը դացած է:

Քանի վայրկեան քալելէ վերջ հեռուէն նշմարեցինք Միլլըը, որ մութին մէջէն կը յառաջանար :

— Դէպի ծովափ կ'երթայ, փսփսաց ոստիկաններէն մին :

Ժայռեր չկային ծովափը, միայն քանի մը աւազի բլուրներ կը նշմարուէին: Ցանկարծ կանգ առինք· դիշերուան լռութեան մէջ ճայեր կը լսուէին: Արդարեւ քիչ վերջ տեսանք դինուոր պահակներ որոնք ծովափը դիտելէ ետք հեռացան :

Միլլը ալ պահուրտած էր բլրակի մը ետին : Պահակներուն մեկնումէն ետք դարձեալ երեւան եկաւ եւ սկսաւ յառաջանալ դէպի խարխուլ խրճիթ մը, որ ապահովաբար ծովու լողանք առնողներու համար չինուած էր: Ակներեւ էր թէ Միլլըի առաջին այցելութիւնը չէր այս: Գրպանէն բանալի մը հանեց, խրճիթին դուռը բացաւ եւ ներս մտաւ: Մօտեցանք· հազիւ թէ 3—4 մեթր հեռու էինք խրճիթէն: Մութին մէջ յանկարծ փօնթիւի ուժգին հարուած մը տուաւ թեւիս եւ ցոյց տուաւ խրճիթին դուռը, որուն վրայ ճերմակ ներկով մեծ թուանշան մը գրուած — 7:

Ժամը տասնմէկուկէսն էր, եւ կատարեալ լռութիւն կը տիրէր: Երկու երեք վայրկեան անդամ մը փօնթիւի ժամացոյցին կը նայէր : Չկինք դիտեր թէ ինչ ճամբով պիտի դար սպասուած լրտեսը, եւ յուզուած կը սպասէինք:

(Շար·)

Տիրել մտանք եւ սկսանք սպասել: Մենք ինքնաչարժին մէջ կարելի եղածին չափ պահուրտած էինք: Ձօրճը ղրկեցինք որպէսզի Միլլըը հետապնդէ, երբ այս վերջինը իշնէ չոգեկառքէն :

Տասը վայրկեան ետք ձօրճ մեր մօտ եկաւ եւ ըսաւ·

— Միլլըը Քբաուն պանդոկին մէջ սենեակ մը վարձեց· ոստիկաններուն ըսի թէ պէտք է հեռեւին իր չարժումներուն :

Տասը վայրկեան եւս անցաւ: Ակներեւ էր թէ Միլլըը պանդոկը պիտի մնար մինչեւ ժամադրութեան ժամը: Օդն ալ նպաստաւոր էր: Ուրեմն հանդիսաւմը տեղի պիտի ունենար: Միլլըի դառնուած պանդոկին դիմացը ապաստանարան մը կար : Հոն դիրք գրաւեցինք եւ սկսանք սպասել : Ժամը 11ին Միլլըը պանդոկէն ելաւ: Սկսանք հետեւուէն հետապնդել: Հինգ հոգի էինք· Փօնթիւի ես, ձօրճը եւ երկու տեղացի տաճիկան, որոնք լաւ կը ճանչնային քաղաքը եւ մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենային այս ուղղութեամբ :

Միլլըը վարժ քայլերով կը յառաջանար, հակառակ իր տեսողութեան դժուարութեան : Ուրեմն լաւ կը ճանչնար այս վայրերը: Ոտիկանները մէկը հեծանիւ մը ունէր եւ մեզմէ առաջ կ'երթար եւ որոշ հեռաւորութեան մը վրայ մեզի կը սպասէր: Այնուհետեւ ամէն անգամ Միլլըը մեզմէ առաջ անցած կ'ըլլար ոտիկանին քովէն: Այսպէս բաւական յառաջանալէ ետք երբ ոտիկանին քով հասանք, այս վերջինը ըսաւ ·

— Ձեր հետապնդած մարդը քովէս անցաւ :

— Ի՞նչ, գոչեց Փօնթիւի :

— Մի վախնաք, ըսաւ երկրորդ ոստիկանը , հարիւր մեթր անդին ճամբայ մը կայ, թերեւս այն կողմը դացած է:

Քանի վայրկեան քալելէ վերջ հեռուէն նշմարեցինք Միլլըը, որ մութին մէջէն կը յառաջանար :

— Դէպի ծովափ կ'երթայ, փսփսաց ոստիկաններէն մին :

Ժայռեր չկային ծովափը, միայն քանի մը աւազի բլուրներ կը նշմարուէին: Ցանկարծ կանգ առինք· դիշերուան լռութեան մէջ ճայեր կը լսուէին: Արդարեւ քիչ վերջ տեսանք դինուոր պահակներ որոնք ծովափը դիտելէ ետք հեռացան :

Միլլըը ալ պահուրտած էր բլրակի մը ետին : Պահակներուն մեկնումէն ետք դարձեալ երեւան եկաւ եւ սկսաւ յառաջանալ դէպի խարխուլ խրճիթ մը, որ ապահովաբար ծովու լողանք առնողներու համար չինուած էր: Ակներեւ էր թէ Միլլըի առաջին այցելութիւնը չէր այս: Գրպանէն բանալի մը հանեց, խրճիթին դուռը բացաւ եւ ներս մտաւ: Մօտեցանք· հազիւ թէ 3—4 մեթր հեռու էինք խրճիթէն: Մութին մէջ յանկարծ փօնթիւի ուժգին հարուած մը տուաւ թեւիս եւ ցոյց տուաւ խրճիթին դուռը, որուն վրայ ճերմակ ներկով մեծ թուանշան մը գրուած — 7:

Ժամը տասնմէկուկէսն էր, եւ կատարեալ լռութիւն կը տիրէր: Երկու երեք վայրկեան անդամ մը փօնթիւի ժամացոյցին կը նայէր : Չկինք դիտեր թէ ինչ ճամբով պիտի դար սպասուած լրտեսը, եւ յուզուած կը սպասէինք:

(Շար·)

կացի պահակ մը, իսկ վիրաւորուեցան 142 զերիներ եւ 23 պահակներ :

Մարտ 12ին ուրիշ խռովութիւն մը ծագեցաւ, եւ կարմիրներն ու իրենց հակառակորդ զերիները իրար քարկոծեցին: Այն առեն ալ 13 հոգի սպաննուեցան եւ 26 հոգի վիրաւորուեցան :

Ամերիկեան հրամանատարութիւնը պահանջեց ազատ արձակել զօրավարը, բայց զերիները մերժեցին, պահանջներ դնելով :

Գերմանական բնճռուկը

Գերմանիոյ անճնատուութեան տարեդարձը, (8 Մայիս), որ «ազատագրութիւն» մը կը համարուի արեւելեան շրջանին մէջ,— եչ· օր տօնուեցաւ Պերլինի մէջ, մեծ հանդիսաւորութեամբ : Այս առթիւ չնորհաւորական հեռագիրներ ուղղուեցան Սթալինի, չերչիլ եւ Նչանախօսքեր հրատարակուեցան, յայտարարելով թէ «իրենց հայրենիքը պիտի պաշտպանեն ամէն կարգի յարձակման դէմ» եւն· :

Պերլինի խորհրդային պահակազօրքը ծանր դէնքեր յանձնեց ժողովրդական ոստիկանութեան, ցոյց տալու համար թէ «պատրաստ է պայքարելու Գերմաններու հետ ժողովրդապետութեան պաշտպանութեան համար»: Այս բոլորին նպատակն է, ինչպէս կ'ըսեն իրագեկները, գերման ազգ· բանակ մը կազմել, եթէ արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը միանայ Դաչնակիցներուն :

Արեւելեան Պերլինի համալսարանին ուսանողական միութեան նախագահը մասնաւորապէս կը յիչեցնէր թէ «ամէն երիտասարդ Գերմանի պարտականութիւնն է ծառայել ազգ· բանակին»:

Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ· Կրոթեվոլ, առանց վերապահութեան յայտարարեց թէ կառավարութիւնը բանակ մը պիտի կազմէ, «պաշտպանելու համար երկիրը արեւմտեան նախայարձակման դէմ»: Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ Մ· Միութիւնը որոշած է վերապինել արեւելեան Գերմանիան: Վարչապետը այս առթիւ հեռագիր մը ուղղեց Սթալինի, բացատրելով թէ եւրոպական բանակի ծրագիրը եւ հաչտութեան առժամեայ դաչնագիրը Քորէայի վիճակին պիտի մատնեն Գերմանիան, տեղի տալով քաղաքացիական պատերազմի : Սթալին պատասխանեց այս հեռագրին, յայտնելով:

Թէրթերը կը գրեն թէ 300.000 ռուս զինուորներ կը մասնակցէին պատերազմի դադարման տարեդարձին արարողութեանց, արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏ ՄԸ պիտի չպայթի, եթէ Մ· Նահանդները կարենան չարունակել վերադինման քաղաքականութիւնը, եւ ընդհակառակին աչխոյհ տեւական խաղաղութիւն մը պիտի տիրէ: Այս յայտարարութիւնն ըրաւ նախագահ Թրումըն, լրագրական ասուլիսի մը մէջ: Իսկ որ· Ալրնհաուըր նամակ մը ուղղելով ամերիկեան խորհրդարանին, ազդարարեց թէ մէկ միլիառ տոլարէ աւելի որեւէ զեղչ՝ արտասահմանի վարկերէն, պիտի վտանգէ Մ· Նահանդներուն ապահովութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Տէր եւ Տիկին Սահակ Նազարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն իրենց ազգականներուն եւ բարեկամներուն թէ այս կիրակի, առաւօտ ժամը 10ին, Սէնթ Մարկրիտի Ս· Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ, տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր Ս· պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ի յիչատակ յաւէտ անմոռանալի իրենց մօր, ողբացեալ Այրի Տիկին Հայկանուշ Նազարեանի (ծնեալ Քէչմէեան) մահուան քառասնօրեայ յիչատակին: Հանդուցեալի յիչատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Տէր եւ Տիկին Հրանդ եւ Սրբուհի Տիւմչճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 rue Jean Goujon) իրենց ծնողքին Գրիգոր եւ Հեղինէ Նորսոյեանի, իրենց հօրեղբօր Ստեփան եւ Սողիկ Նորսոյեաններու, ինչպէս եւ Անդրէասեան ընտանիքի (Հայնեցի) յիչատակին, նահատակուած 1915ին :

Անոնց յիչատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ (Վիէն)·— Ողբացեալ Յովակիմ Աբրահամեանի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ, նախաձեռնութեամբ Աբրահամեան եղբայրներու, քրոջը եւ ընտանեկան պարագաներուն: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիչատակը յարգողները :

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՑ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր· կոմիտէի :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բոլոր մարմիններու : 10 Մայիս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28, rue Serpente, métro St. Michel կամ Odéon :

Կը նախագահէ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ եւ Ս· Տ· ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ :

Կ'արտասանեն Տիկին Ա· ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ Տիկ· ԱՆԱՀԻՏ ՏԻՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ :

Խօսք կ'առնեն քոյր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ :

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն ու համակիրները :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, մասնակցութեամբ քաղաքի եւ շրջաններու 7 քոյր մասնաճիւղերու :

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիչեր, 88 rue d'Aubagne, dans Les Salles Mazenod :

Պատուոյ նախագահութեամբ Հ· ՆԵՐՍԷՍ Ա-ԿԻՆԵԱՆի : Բացման խօսք՝ Ընկերուհի ՓԻՊՐԻԹ-ՃԵԱՆ : Բանախօս՝ ընկերուհի ԼԼԼԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, որուն իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ ծանօթ դաչնակահարուհի Օր· Ակիպեան:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ կէս գիչեր, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախումբի մը :Մանկերու մասնակցութեան համար մուտք 100 ֆրանք: Ճոխ պիւֆէ :

Ցորեկեայ հանդէս

Հ· Կ· Խաչի Օգնութեան մարմնին, (Փարիզա-հայ Տիկնանց միութիւն) իր երեսնամեայ տարեդարձին առթիւ:

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, 47 rue des Ecoles, métro St. Michel - Odéon :

Հովանաւորութեամբ ֆրանսական կարմիր Խաչի, Սերովբէ Վ· Մանուկեանի, եւ նախագահութեամբ Ակադեմական Տօքթ· Թրէմօլիէրի :

Կը խօսին Տօքթ· Թրէմօլիէր, Տիկ· Զ· ՃԷվահիրճեան, (նախագահ Տիկնանց Միութեան), Տօքթ· Պ· Քօլօլեան, (նախագահ Հ· Կ· Խաչի) եւ Միութեան ընդհ· քարտուղարը Ս· Քարեան :

Կը մասնակցին՝ ժան Պուաթէլ, Գօմէսի Ֆրանսէզին, Հայկանուշ Թորոսեան, Օտէթ Լը Տանթիւ, (տաւիղի վրայ), Արտաշէս Գմբէրճեան, Րաֆֆի Պետրոսեան, Մանուկ Բարիկեան (ջութակ՝ սոլիսթ Լոնտոնի Orchestre Philharmoniqueէն ժամ Տալ, Քարրանթիէ (էքզիզեան), Ալիս Պօյաճեան, ընկերակցութեամբ Հայկական պարի նորակազմ խումբի, Հրաչ Պէրպէրեան, ջութակ, եւ Փարիզի Հայ Ուս· Տան երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Գէորգ Եանպէկեանի :

ՔԱՌԱՋԱՑՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ալֆորվիլի Ս· Պ· Պ· եկեղեցւոյ մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Փարիզի նորընտիր առաջնորդ Գեր· Տ· ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ· ՎՐԴ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը խնդրուի Ալֆորվիլի եւ շրջակայքի հասարակութենէն ներկայ գտնուիլ քառաձայն Ս· պատարագի արարողութեան տր տեղի պիտի ունենայ ժամը 10ին :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ · — Համախարբերդեցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Հայկանոյշ Սիմոնեանի եւ զաւակներուն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ հայրենակից ԱՒԵՏԻՍ ՍԻՄՈՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

× *Նոյնպէս խորին ցաւակցութիւններ Տէսինաբնակ Այրի Տիկին Մարի Ք· Ցակոբեանի եւ իր զաւակներուն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր հայրենակից ՍՏԵՓԱՆ ՔԷԼ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ· — Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Վարդանեան եւ զաւակները, քոյրերը Արմենուհի, Լեւոնիկա եւ Պերճուհի կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ - Գ· ՔՈԼՈՄՊԻ Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս չաբաթ ժամը 15.30ին Պուա Քոլոմպի կայարանին դիմացը, Café du Départ սրճարանը :

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը Մայիս 12ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Café Régent: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս երեքչաբթի ժամը 8ին, Café de l'Espérance, Gare du Nord: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ· — Համախարբերդ· Միութեան ընդհ· ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athènes, Bar du Globeի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընթերցում շրջաբերականներու, դաշտահանդէս եւն· :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ.— Դաչտահանդէս կազմակերպած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին կողմէ, Յունիս 15ին, Ecouenի անտառին մէջ :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Նիկոլ Աղբալեան» խումբի :

Կը ներկայացուի Ս· Պարթեւեանի ողբերգութիւնը՝ «ԶԱՑՆ ՀՆՁԵՑ» (4 արար եւ 2 պատ·): Այս կիրակի ժամը 15էն Սրճոն, ընկերվարական սրահը : Քաջալերեցէք նոր սերունդը :

Հ·Ց·Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 16էն կէս գիչեր, Salle Galmanի մէջ, Place de la Gare:

Պիտի ներկայացուի երեսանդ Օտեանի

« ԶԱՒԱԼԸ »ն

Գեղարուեստական բաժին :Նուագախումբ Վարդեւանեան : En attraction: Trio Arpège :

GALLERIA GUSSON; VIA MANZONI 41 MILANO
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

ՉԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
ՄԱՑԻՍ 7 — 16

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE
6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47
Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette
Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԻՀ ՔԷՊՈ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բնակարանի դիւրութիւն :

Հիւանդութեր

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր SURJETEUSEներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : Jean-Jaurès

Հեռաձայն՝ NORD 26-98

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վիճակս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 11 MAI 1952 կիրակի 11 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6760-Նոր շրջան թիւ 2171

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԱՄԲԱՑ ԿՏՐԵԼ ԳԻՏԵ՞Ս

«Արուն վաթել դիտե՞ս».— կը հարցնէին երէկ, հայրենի լեռներուն մէջ, երբ անխուսափելի պարտականութիւն մը զարճած էր զինեալ ինքնապաշտպանութիւնը :

Ժամանակներուն հետ, միջավայրն ալ փոխուեցաւ : Հիմնովին :

Իրրեւ հետեւանք, այսօր ստիպուած ենք ինքնապաշտպանութեան պայքար մղել բոլորովին տարբեր ուղղութեամբ : Համրանք վրկել ոչ թէ հայասպան ջարդէն, այլ համամնակուլ օտարացումէն :

Երէկ՝ պարագաները կը հարկադրէին ֆետայիներ հաւաքել : Զինասար խումբեր կազմել : Հրացան եւ փամփուշտ ճարել:

Երէկ անհրաժեշտ էր ուժ ամբարել, թշնամին կարգէ հրաւիրելու համար : Ի հարկին զարնելու առաջադրութեամբ :

Այսօր,— փա՛ռք աղատութեան եւ ապահովութեան: Բայց նաեւ, «արթո՛ւն կաց» : Լպրծուն է գետինը եւ կախարդական՝ միջավայրը :

Այս անգամ, ուրի՛շ դաւադիր ուժ մը զարնակալ կը սպառէ մեր ճամբուն վրայ : Կը սպառնայ փոսեր բանալ առանց զգացնելու : Առանց գլխուդ զարնելու կամ արիւն թափելու

Բոլորդ ալ գիտէք այդ ուժին անունը, — հարթիչ գլան :

Ան տարբեր նշանախօսքերով կը գործէ երկրէ երկիր եւ զգուշէ զգուշ : Բայց մէկտ մեւնոյն առաջադրութեամբ,— հարթել, տրորել, կլանել :

Անոր հարուածը մահացու է ակարներուն համար : Մանաւանդ այն տարբերուն համար որոնք ոչ իւղ ունին իրենց կանթեղին մէջ, ոչ ալ նախատեսելու եւ դիմանալու կարողութիւն :

Ինչպէս երէկ պայման էր զինավարժութիւնը — զարնել, երբ կը զարնեն — այսօր ալ տարրական պահանջ է պաշար ամբարել, կէս ճամբան չմնալու համար :

Այդ պաշարը ոչ փամփուշտ է ,ոչ ալ հրացան : Պարզապէս դիւութիւն, որպէսզի կարենաք ճամբայ կտրել՝ մէկ սերունդէն միւսը :

Երէկ, աստիճանաբար կատարելագործուելով, մէկդի դրին «չախմախլը»ն, տասնոց, նոյնիսկ ուժանակ եւ ռումբ գործածելու համար: Իրրեւ աւելի ազդու դէնքեր :

Փոխադարձաբար, մտաւոր անդաստանն ալ կը պահանջէ մէկդի դնել «չախմախլը» դիտելիքներ, եթէ կ'ուզենք ճամբայ կտրել:

Բարեբախտաբար կը գտնուինք այնպիսի երկրի մը մէջ, որ ամէն պատեհութիւն կ'ընծայէ խմորուելու, զարգանալու, արտադրելու :

Մանաւանդ այն սերունդը որ հասակ նետած է արդէն, չարաչար պիտի զղջայ վաղը , եթէ չօգտուի այս պատեհութենէն :

Պաշար ամբարել՝ չի նշանակեր խառնիխուռն դիտութեանց չամբարանի մը վերածել մխաքը :

« Մթերումը» պիտի ըլլայ ընտրովի եւ բազմակողմանի, որպէսզի կարենայ ծառայել առաջադրուած նպատակին :

Ցառաջապահ սերունդ մը նախ ինքն իրեն մնասած պիտի ըլլայ, եթէ չըմբռնէ այս տարբրական ճշմարտութիւնը :

Անդարմանելի կորուստներ ունեցանք եւ դեռ պիտի ունենանք :

Արդէն իսկ անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ :

Հեռուհեռէ կը ծիւրի, կը դեղնի «ուսումնական» կոչուած դասուն մտաւոր մակարդակը :

Չէ՞ք վախնար որ կէս ճամբան մնանք վաղը, փոխանակ ճամբայ կտրելու, դէպի նոր բարձունքներ :

Այսօրուան պայմաններուն մէջ, միջակութիւնը, յետացումը, ծուլամտութիւնը նոյնքան աւերներ կրնան գործել, որքան երէկուան համատարած տգիտութիւնը եւ ասիականութիւնը :

Դատապարտուած ենք նոր Փիւնիկեցիներ դառնալու, եթէ հանրային ծառայութեան առնմանուած երիտասարդութիւնն ու գոհանայ տնտեսական դիտելիքներով: Եւ կամ եթէ հեռանայ իր հարազատ ածուէն, մարզանքներ փորձելու համար օտար անդաստաններու մէջ : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԵՐՃԱԽՕՍ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ

« Ցառաջ » քանի մը խմբագրականներով յիշեց այն հաստափոր հրատարակութիւնները որոնք մեր երբեմնի չէն բոյներուն «երէկը եւ այսօր»ը կ'ամփուէն, գրեթէ լրիւ գաղափար մը տալով իւրաքանչիւր շրջանի մասին:

Այսպէս աչքի տակ ունինք «Ակն ու Ակնոցիք», « Արձագանդներ Ամիդայի» (Տիգրանակերտ), « Երդնկա»,— թանկագին յիշատակարանները, խնամքով պատրաստուած :

Կ'արժէ նախ արձանագրել թէ հոս ալ աչքի կը զարնէ մեր ամերիկահայ եղբայրներուն առատաձեռնութիւնը: «Շատ ունին» , «քիչ ունին», այդ չէ կարեւորը, դիտեն տալ եւ տեղին տալ, մանաւանդ կրթական ձեռնարկներու : Իսկ մեր պատուարժան դաղութը այս ճակատին վրայ եւս կը փայլի բացառիկ ժլատութեամբ ...

Հարեւանցի ակնարկ մը իւրաքանչիւր հատորի վրայ՝ իր՛նչ յատկանշական երեւոյթներ կը պարզէ ձեր աչքին :

« Ակն ու Ակնոցիք»ը թղթատեցի եւ վայրկեան մը կանդ առի դպրոցներու թիւին վրայ :

Ակն քաղաքը իր չրջակայ եօթը գիւղերով ունեցած է 9967 քրիստոնեայ եւ 14280 մահմետական բնակչութիւն:

Այս քրիստոնեաները (Հայերը), առանց պետական որեւէ աջակցութեան, պահած են 24 նախակրթարան եւ 7 բարձրագոյն վարժարան: Ուրեմն համագումար 31 կրթարան :

Թուրքերը՝ միայն վեց նախակրթարան եւ 11 մէտրէսէ (կրօնական դպրոց), այն ալ պետական մատակարարութեամբ :

Բացատրութեան կը կարօտի՞ այս պատկերը :

Ալ մի հարցնէք թէ ի՞նչու մեզ անինայ կը կոտորէր, կը կողոպտէր եւ կ'աքսորէր պետութիւն մը, որ մեր 31/ն դէմ 6 կամ 16 կրթական հաստատութիւն ունէր դաւառի մը մէջ: Ինք մեծամասնութիւն կազմելով հանդերձ :

Ահա թէ ինչու տասը - քսան տարին անդամ մը կը զարնէին մեր դիմուն, «որպէսզի չվազենք, մխաին թռչենք», ինչպէս կը պարծենար պետական բարձրաստիճան պաշտօնեայ մը, 1915ի սարսափի օրերուն ... ՍՕՍԻ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ յանձնաժողովի ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, պ. Ժիւլ Մոք, հարցուց թէ ի՞նչ միտութիւններ պատրաստ է ցրուելու 175 զօրարաժիններէն հարիւրը: Այս առթիւ քարտէս մըն ալ ներկայացուց, որ կը ցուցնէ թէ ուր բանակած են այդ զօրարաժինները: Մոսկուայի ներկայացուցիչը, պ. Եակոբ Մալիք, «լրտեսական» անուանեց այդ քարտէսը: պ. Մալիք առարկեց թէ « Ատլանտեանի յարձակողական ճակատը ամէնէն հզօր ուժը կը ներկայացնէ աշխարհի մէջ, մասնակցութեամբ 14 պետութեանց», համաձայն զօր. Այզընհաուըրի մէկ յայտարարութեան :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻՆ հասած լուրերու համաձայն, կարմիրները գործի ձեռնարկած են, ազգային բանակ մը կազմելու համար: Օրէնք մը կը մշակուի , որով պարտաւորիչ դինուորութիւն պիտի հաստատուի :

ԱՆԴԼԻՈՑ աշխատաւորական կուսակցութիւնը բացարձակ յաջողութիւններ չահեցաւ քաղաքապետական մասնակի ընտրութեանց առթիւ , մասնաւորաբար հիւսիսային եւ կեդրոնական ճարտարարուեստական շրջաններուն մէջ :

ՔՈՐԻԱՑԻ կարմիր դերիներու կայանին ամերիկացի հրամանատարը, զօր. Տատ, դեռ արդելափակուած կը մնայ: Զօրավարը պաշտօնանկ եղաւ: Ամերիկացի սպարապետը կը սպառնայ բռնի դրաւել դերիներու կայանը:

ՉԵԽԵՐՆ ալ իրենց «ազատագրութեան» տարեդարձը տօնեցին չտնդալից զօրահանդէսով մը, ուր կ'երեւային օդանաւեր, թնդանօթներ, հրատյուռեր, հեծելազօրք եւն.: Զինուորներ եւ դինեալ քաղաքացիներ թափօրներ կազմեցին եօթը քաղաքներու մէջ :

Օվկիանոսի տեղեկագիր մը

Պատերազմի հանիսուտափեի 1960էն առաջ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ 52 ԶՕՐԱԲԱԺԻՆՆԵՐ ՀԱՋԻՒ ԵՐԵՔ ՕՐ ԿՐՆԱՆ ԴԻՄԱՆԱԼ.— ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ՊԻՏԻ ՇԱՀԻ ԱՆ ՈՐ ՏԷՐ Է ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԵՒ ՏԱՐՏԱՆԵԼԻ

Le Monde, որ երբեմնի «Թան»ի համբաւը կը վայելէ իբրեւ կիսապաշտօնական բերանը Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան, գաղտնի եւ չհնդալից տեղեկագիր մը հրատարակած էր երէկ, շաբաթ, ամբողջ մէկ էջի վրայ :

Այս հրատարակութիւնը մեծ իրարանցում պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ: Թէեւ հերքում մը հրատարակուեցաւ անմիջապէս, բայց մտահոգութիւնը չփարատեցաւ :

Ինչպէս կը յայտարարէ «Լը Մոնտ», այս տեղեկագիրը հիմնուած է Մ. Նահանդներու Ազգ. Ապահովութեան Խորհուրդին ուղղուած նամակի մը վրայ զոր գրած էզեր ծովակալ Ֆէյըր, Մ. Նահանդներու ծովային սպայակոյտին պետը , անցեալ Յունուար 18ին: Ամերիկայի բրիտանական դիւանագիտական դրասենեակը տեղեկագրին մէկ պատճէնը ձեռք անցընելով, յունուար 24ին յղած է ծովային նախարարութեան:

Տեղեկագրին հիմնական գաղափարը այն է թէ՝ նկատի առնելով նոր աշխարհամարտի մը պայմանները, բացարձակապէս անհրաժեշտ է որ Մ. Նահանդները նաւային, օդանաւային, քաղաքական եւ տնտեսական պատրաստութեանց չրջանի մը վերածեն Միջերկրականը: Ամերիկացի ծովակալին կարծիքով, պատերազմը անխուսափելի է 1960էն առաջ եւ յաղթանակը պիտի չհրի ան որ տէր է ճեպելթարի, Մուէզի եւ Տարտանելի :

— « Նախայարձակման մը պարագային, արեւմտեան աշխարհը անմիջապէս հակայարձակողականի պիտի ձեռնարկէ : Սակայն, ներկայ պարագաներուն մէջ, կրնայ ըլլալ որ արեւմտեան եւրոպան եւ բրիտանական կղզիները տեղի տան բռնի ուժին առջեւ, քանի որ նախայարձակումը պատրաստուած պիտի ըլլայ տեղական խռովարար տարրերու կողմէ: Հետեւաբար, անպատային բրիտանական կղզիները չեն կրնար խարխոխ ծառայել Մ. Նահանդներուն՝ հակայարձակողականի մը համար »:

Ամերիկացի ծովակալը այս առթիւ կը յիշէ արեւմտեան Եւրոպայի հրամանատարութեան մէկ տեղեկագիրը, որ հրատարակուած է 1951 Հոկտեմբերին եւ որուն համաձայն 150.000 ռուս մայրաչուները (փառաչիթիստ) կրնան դիւրաւ Անգլիան բաժնել Սկովտիայէն: «Բրիտանական միեւնոյն խարխոխները կրնան անդործածելի դառնալ նաեւ հիւլէական ռումբերու պայթումով: Տեղեկատու սպասարկութիւնները քանիցս յայտնած են թէ Ռուսիա անմիջապէս մը ունի, հիւլէական ռմբակոծութեան ենթարկելու համար Անգլիան» :

Համաձայն մասնագէտներու կողմէ վերջերս կատարուած ուսումնասիրութեան մը, ռուսական օդանաւակայր կրնայ դրաւել դանիական, հոլանտական, պելժիական եւ Ֆրանս. օդակայանները, պատերազմի չորրորդ օրը, հետեւաբար 52 զօրարաժիններէ բաղկացած եւրոպական բանակ մը հարիւր երեք օր կրնայ դիմանալ ռուսական 115 զօրարաժիններու դիմաց :

Միեւնոյն աղբիւրին համաձայն, ռուսական տորմիղը կրնայ պատերազմի առաջին ութ ամիսներու ընթացքին դրեթէ ամբողջովին արգիլել կարաւաններու մերձեցումը բրիտանական եւ եւրոպական ափերուն: Այս պայմաններուն մէջ, անխուսափելի կը համարուի որ Միջերկրականը դառնայ ծովային տահմանադլուխ պատերազմի միկներուն համար: Հիւս. Ափրիկէն ալ կրնայ օդատարածուիլ իրրեւ դիմաւոր խարիսխ միացեալ զօրծողութեանց:

Այս հեռանկարին առջեւ, տեղեկագիրը անհրաժեշտ կը դտնէ ապահովել արաբական պետութեանց դինակցութիւնը: Միշտ դիմաւոր խարիսխ համարելով Միջերկրականը, տեղեկագիրը դիտել կուտայ .

— «Միանգամ ընդ միշտ հաստատուած է թէ կարելի չէ պատերազմական մեքենայ մը կազմակերպել առանց քարիւղի: Միջերկրականեան զօրծողութեանց ռազմաճակատը պէտք է ունենայ քարիւղի գրեթէ անսպառելի պաշար մը՝ ոչ չատ հեռու զործող ուժերէն... Մ. Նահանդներուն ուժը պիտի հիմնուի իր տեսանելի դերակչռութեան վրայ Միջերկրականի զործերուն մէջ, դինուրական եւ տնտեսական աջակցութեամբ եւ քաղաքական միմնորդութեամբ: Արաբական զործերուն մէջ վատնուած ուժը ապարդիւն անգամ պիտի ըլլայ, եթէ ամերիկեան միմամտութիւնը նպատատուր ըլլայ Արաբներուն համար »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄԻ ԳՈՒՅԼ ՄՈՌՆԱՔ

ԱԷՊԻԼԻ ՎՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

Տարադրութեան արհաւիրքէն՝ յիշողութեանս մէջ անջնջելի մնացած սարսռեցուցիչ եղերապատկերներէն մին է մանուկներու վաճառումը Սէպիլի վրաններուն տակ :

Սէպի՛լ... այս անունը ինչ անդոհական սարսափով կը համակէր հէք տարագիրներու հոգին ները: Հալէպէն մէկ ժամ հեռու, դէպի Արեւելք, ընդարձակ դաշտ մըն էր Սէպիլը ուր կը դըրկուէին Հալէպ հասնող տարագիրները, հոնկէ ալ Ցէր Զօր քշուելու համար: Դէպի Դժոխք տանող առաջին կայարանն էր ան:

1915 Դեկտեմբերի վերջերը երբ հասայ Սէպիլ, դաշտը ծածկուած էր հազարաւոր վրաններով որոնց մէջ խճողուած էին տարագիրները : Մարբերդի, Մալաթիոյ, Տիգրանակերտի, Պարտիզակի, Առա Փազարի, Պիւռեճիկ, Աղրիանապոլսոյ, Ռոտոսթոյի, Առանայի, Այնթապի, Քիլիսի, Գոնիայի եւ Էնկիւրիի կողմերէն քշուած : Շատերը, մանաւանդ անոնք որ առանց երկաթուղիի օժանդակութեան ճամբորդած էին, ճամբան կողոպտուած էին Քիւրտերու, Արաբներու կամ Թուրք չէթէներու կողմէ եւ ամենք մնացած էին մօրչ մերկ վիճակի մէջ:

Թիֆիւսը, թանջքն ու ջերմը կատաղօրէն կը կը հնձէին օրական 5 — 600 կեանքեր: Աղբահաւաք կառքերը առտուընէ մինչեւ իրիկուն, վրան նէ վրան կը պտրտէին՝ մեռել ժողվելու: Ամէն մէկ կառքի մէջ 10 — 12 դիակ կը դիզուէր: Եւ կը պատահէր որ հոգեվարքներ մեռելներու հետ խառն ի խուռն կառք կը նետուէին, իրենց իսկ տէրերուն հաւանութեամբ :

— Շատ բարակը նայելու առենը չէր... քանի մը ժամէն անանկ ալ պիտի մեռնէր անանկ ալ ... մութը կը կոխէր ու կառքերը պիտի դադրեցնէին իրենց երթեւեկը, պէտք էր օգտուիլ առիթէն :

Եւ որովհետեւ հագուստի ու ճերմակեղէնի պէտք կար, մեռելները կը մերկացուէին եւ այնպէս կը նետուէին կառքերու մէջ: Ու այս ահռելիօրէն եղերական բաները կ'ըլլային ամէնուն աչքին առջեւ, անբանացած անտարբերութեան մը մէջ :

Բայց ամէնէն սոսկալին՝ մանուկներու վաճառումն էր: Գնորդները կառքով Հալէպէն կու գային եւ ընդհանրապէս արաբ ու հրեայ կիներ էին: Կառքէն կ'իջնէին ու վրանները կը չրջէին՝ հարցնելով. «Ծախու տղայ կա՞յ»:

Մայրեր որոնք տակաւին պատառ մը հաց ունէին ուտելիք սոսկումով կը վանէին զանոնք. բայց ուրիշներ, անօթիներ, լացուկրծով եւ անէծքով իրենց զաւակները կը յանձնէին քանի մը մէճիտիէի փոխարէն: Գնորդները որոնք հետերնին նարինջ ու սիմիթ բերած էին, փոքրիկ աղջկան ձեռքը նարինջ մը կուտային, — որովհետեւ այդ կիները միշտ աղջիկներ ծախու կ'առնէին ,— ու խեղճ անօթի փոքրիկը կը կը յարձակէր նարինջին վրայ եւ կը սկսէր կեղեւովը միասին կրծել: Իսկ «սիմիթ»ը ցոյց կուտային միայն ու կ'ըսէին . «Այս «սիմիթ»ն ալ կառքին մէջ կ'ուտես» :

Ու սոսկահար աղջնակը, դառնուկի մը պէս որ բուռ մը խոտին եռեւէն կ'երթար, կը հետեւէր կիներուն, մանաւանդ «սիմիթ»ին, լալով եւ առեն առեն հեռուն՝ մայրիկին նայելով ... :

Քանի՛ քանի՛ անգամներ խելայեղ մայրը, իր զաւակը վաճառելէ ետքը, վազած ու կառքին մէջն ետ յափշտակած էր զայն, դրամը գնորդներու երեսին նետելով: Բայց աւելի յաճախ զոհացած էր ցաւին մէջ գալարուելով եւ թողած՝ որ կառքը հեռանայ, իր մայրական սրտին ու աղիքներուն վրայէն թաւալելով :

Տեսայ մայր մը որ իր երկուզաւակները վաճառելէ քիչ ետքը խենթեցաւ եւ ոտիպատեցան հիւանդանոց փոխադրել :

Տարադրութեան չարչարանքներուն ամէնէն տաժանականը մանուկներու այս խլումն էր իրենց մայրական ծոցերէն: Եւ այն մայրերը որոնց զաւակները յափշտակած էին բռնի այնքան չէին ազդուած՝ որքան անոնք, որ իբր թէ կամովին , իրենց տղաքը կը վաճառէին :

Անոնք որ տարադրութեան այս ահարկու կեանքը ապրեցան՝ կրնան րսել երեմիա մարգարէի պէս. «Ես այն մարդն եմ որ Տառապանքը տեսայ » :

27 Օգոստ· 1920 ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍՈՒՐԲ ՓՐԿԻՉ, Տեղեկատու Ազգ· Հիւանդանոցի, Գ ·տարի, Թիւ 32 (1952 Ապրիլ) : Գիտական եւ գրական բովանդակութեամբ: Հասցէ· — Roman Han, Galata, Istanbul:

Խ· ՀԱՑԱՄՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻԻՆ

Մանկիկիս հետ

— Աղջիկնե՛ր, եկել են օրերը գարնայիս,
Նորից նոյն դաշտերն են,ու աշխարհն է ծաղկում,
Բայց էլ չե՛մ միանայ ես ձեր խենթ խմբերին,
Իմ գարուն - մանկի՛կն է բողբոջել իմ գրկում :

—Աղջիկնե՛ր, ծաղկունքը ձեր դարձին են նայում,
Սա՛ր ելէք, նրանց հետ ծաղկեցէ՛ք սարերին,
Երբ ժպտայ մանկիկըս՝ շուրթերով իր սիրուն ,
Իմ առջեւ կը բացուեն ծաղիկնե՛րն աշխարհի :

—Աղջիկնե՛ր, ձեզ անոգ ադրիւրներն են կանչում,
Խնդացէ՛ք, խաղացէ՛ք, շողացէ՛ք նրանց հետ,
Ինձ համար իմ մանկան ծիծաղը խոխոջուն
Մեր անուշ ջրերի կարկա՛չն է կենսատէտ :

—Աղջիկնե՛ր, իջնում է երեկոն ճնճղերազ,
Դուք սիրոյ շշունջով շրջեցէ՛ք աստղանց մէջ,
Ես գրկած մանկիկն իմ՝ օրօրներ կը շրշամ,
Մինչ փակուեն աստղերը աչքերի իր անշէջ :

—Աղջիկնե՛ր, ձե՛զ լինեն վայելքները բոլոր,
Ձե՛զ լինի աշխարհ, եւ սէրեր, եւ գարուն ,
Ինձ համար իմ փոքրիկ մանկիկը ոսկեւոր
Եւ սէ՛ր է, եւ երազ, եւ աշխա՛րհ՝ աշխարհում...

ՍԻԼՎ. ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

Հայրենի լեռներ

Իմ սիրական լեռնապարը :

Ծննդավայրիս պաշտելի լեռներէն մէկը :

Ո՞ւրկից կուգայ այս հմայիչ անունը — Ախմըշատ ...

Անապատման, դուն մութին մէջ մնացած պատմութիւն մը ունիս :

Գեղիս ծաղկաւէտ ու աստուածամերձ լեռնապարը :

Ձի՞շդ է արդեօք, նախահայրերուս պատմութիւնը թէ՝ իրենք դարեր առաջ, Նայիրեան երկնադէն ու ծիրուն ծովակին եղերքներէն, մեր ցեղին ժառանգական թշնամի ու վայրագ յորդաններուն ալիքներէն քշուելով, եկած՝ կայք հաստատած էին հոն՝ Եփրատին չատ մօտիկը՝ Փոքր Հայքի դեղատեսիլ հովիտներէն մէկուն մէջ :

Եթէ ճիշդ է այս վէպը, այն առեն, դժուար չէ լուծել փառասիրական առնետի դաղտնիքը :

Ախմըշատ, երկրէ երկիր թափառումներուս ընթացքին, չարունակ քու սրբազան պատկերդ կրած եմ հայրենաբաղձ հոգիիս մէջ :

Ախմըշատ, պանդխտութեան մադիլներուն մէջ բզկտուած ու յոդնած երեւակայութիւնս քու արքունի հասակդ ու ծաղկաթոյր պարերդ կը դիտէ:

Ահա, գովասուն ծմակներուդ մէջ գեղիս կաթնատաք այծերը երամակներով բուռ - բուռ ծաղիկ կը փետռեն :

Վարը, պարերէդ մէկուն լանջին վրայ՝ դարատափին, մեր օպանները կարդաւ, իրենց ժրաջան պերուրներովը :

Հոնա, աւելի վարը՝ հովտին մէջ, երկու անուչիկ եւ մատղաչ աղջնակներ, Ասքն ու Բերսօն, կովերուն ու երինջներուն խումբը կ'արածեն մանիչակադոյն ծաղիկներով խորտրձներուն վրայ, ձորակին բիւրեղեայ ջրերուն մէջ իրենց նոնահանդոյն դէմքերը դիտելով ... :

Մէկ ուրիշ պարիդ լանջին վրայ ալ, գեղիս կարմրաթլուն հարսները խումբով, իրենց սուր ու պողպատ մանգադներով ճերմակ, կարմիր ու նարընջադոյն ծաղիկներ կը քաղեն խաղ կանչելով :

Ախմըշատ, մեր անզուգական լեռնապարը :

Նայէ, ուրիշ մէկ պարիդ բազուկին վրայ սեւուլիկ մանչուկ մը ուլարած, իր ուլիկներուն ու դառներուն հօտը մակադած քիչ անդին՝ «Տան - ծուն Ծմակ»ը , ու ապալեր բացատներուդ վրայ կանկառ կը կտրէ: Անոնց ճերմակ ու անույշ կաթովը ձիւթ պիտի պատրաստէ իրենց մեղուաջան ու բանուկ հարսներուն համար :

Ախմըշատ, մեր թանկագին ծաղկաստանը :

Իմ սիրական, իմ մանկական աշխարհը :

Ահա ես կը չրջիմ թեթեւիկ ու մատղաչ ոտուներովս գալարագեղ պարերուդ վրայ :

Կաքաւները նաչխուն կուրծքերով, պարերէդ մէկուն մասն ի վար խմբերդելով ջրուելու կ'երթքան դէպի ձորակը:

Արեգակը հրաչէկ ու բարկ, կը տաղէ մեզ իր չողերովը :

Կը վազենք, խոյս կուտանք դէպի ծմակներդ ու կանդ կ'առնենք պադուկ աղբիւրներէդ կազմուած՝ երդոդ առուակի մը ափը, զովասուն պուրակի մը դոգը:

Ախմըշատ, որքան կարօտցած եմ քեզ ...

Արդեօք պիտի դա՞յ օր մը նորէն, որ, սա իմ աւելի քան քառորդ դարու կարօտով լեցուած աչուրներս անդամ մըն ալ տեսնեն քեզ :

Ո՛վ սիրական լեռնապար՝ Ախմըշատ, կանչէ զիս, կանչէ, ձայնիդ կը սպասեմ անհամբեր ...

Ն· ՇԻՆԱԿԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Մեծ Եղեռնի զոհերու յիշատակին

Համազգայինի հերթական լսարանը՝ նուիրուած Ապրիլեան Եղեռնի նահատակներուն, տեղի ունեցաւ Ապրիլ 29ին ,երեքշաբթի դիշեր Le Cadetի վերնայարկը, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը :

Վարչութեան կողմէ Պ· Պ· Զարուքճեան բացուելով, բացատրեց թէ Համազգայինը իբրեւ մշակութային միութիւն պարտականութիւն համարեց իր այս լսարանը նուիրել մտաւորական զոհերուն:

Առաջին բանախօսը, Հ· Ղեւոնդ Քիլէրճեան ոդեկոչեց նահատակ եկեղեցականներուն յիշատակը: Դրուագներ պատմեց չատերու սպանութեան պարագաներու մասին: Յիշեց մանաւանդ Սահակեանը որ իրեն վստահուած աշակերտները չյանձնելուն համար ոստիկանութեան, տեղն ու տեղը նահատակուած էր, ինչպէս նաեւ Մարաթիոյ եպիսկոպոսին սրտաճմլիկ սպանութիւնը, (կուրծքին վրայ սուրճ եփած ու յետոյ լանջախաչի չղթայով խեղդած են) : «Ո՞ր մէկը պատմեմ· բազմաթիւ են զոհերը, եպիսկոպոսներ, վարդապետներ, քահանաներ եւ Մխիթարեան հայրեր, որոնք բոլորը զոհուեցան ազգին համար, մեռան պատնէշին վրայ, խաչը իրենց կուրծքին: Հայ կղերը մնաց միշտ իր բարձր - բուիթեան վրայ եղեռնի օրերուն եւ ողջակիզուեցաւ , եւ եթէ պէտք ըլլայ դարձեալ պատրաստ ենք նահատակուելու, յանուն մեր ազգի փրկութեան: Աչխարհի բռնակալները կուգան ու կ'անցնին, բայց այն ազգերը որ դիտեն արիւն թափիլ երբեք չեն մեռնիր: Եթէ Հայը տասն անգամ խաչուած է, կը հառաչամ որ տասն անգամ յարութիւն պիտի առնէ: Վառ պահենք նոր սերունդի մէջ Հայու ոգին, որպէսզի գառնայ արժանաւոր յաջորդը անհամար նահատակներուն :

Երկրորդ բանախօսը, Շ· Միսաճեան, նախ յիշեց կարգ մը պատմական եւ անգիր վստահեր՝ բնաջնջման ծրագրի նախապատրաստութեան մասին: Բացատրեց թէ օրուան վարիչները — մեծագոյն մասով նահատակ — խորապէս կ'ըմբռնէին վտանգը եւ պատրաստ էին ամէն զոհողութեան , ազգը սահմանափակելու համար: «Մեռասանեցողդ ժամու մարդարէներ ի զուր կը փորձեն արտաւորել զոհերուն յիշատակը, փսփսալով թէ ոչխարն պէս չարդուեցան: Ամբողջ պետութիւն մը իր բոլոր ուժերը լարած, մինչեւ 45—50 տարեկանները զինուորագրած, արիւնածարաւ խուժանը չարժման մէջ դրած՝ կ'անճիտէր անէր ժողովուրդ մը: Այս դժոխային պայմաններուն մէջ իսկ ունեցանք անհատական, խմբական եւ հաւաքական դիմադրութեան ձեռնարկներ, հերոսական պայքարներ, որոնք հրաշքներ կրնային գործել, եթէ դուրսէն օգնութիւն հասնէր: Եւրոպայի մէջ, երբ դիմադրական պայքար կը մղուէր, հայրենասէրները դիտէին թէ այսօր - վաղր ամէն տեսակ օգնութիւն պիտի ստանան դուրսէն, օդանաւերով, անկարգելներով ,կամաւորներով եւ ուրիշ բազմադան միջոցներով: Իսկ այն տեղ ... »:

Ընկերը յետոյ ոդեկոչեց աւելի քան յիսուն հանրային դէմքեր — առանց կուսակցական խըտրութեան — իւրաքանչիւրի մասին տալով ամփոփ տեղեկութիւններ (Զօհրապ, Ալինեան, Վարդգէս, Զարդարեան, Վռամեան, Ռաժակ, Տիրան Քէլէկեան , Գարմէն, Շահրիկեան, Բժ· Փաչայեան , Մարզպետ, Աչըքպաչեան, Կոդիկեան, Համբարձում Պօյաճեան (Մուրատ), Բ· Շահպազ, Ճանկիւլեան,— պատահաբար կը յիշեմ քանի մը անուններ, դաղափար մը տալու համար) :

Հրանտ Բազուեան պատմեց երիտասարդ դըրողներու՝ Դ· Վարուժանի, Ռ· Սեւակի, Գ· Բարսեղեանի, Տիգ· Չէօկիւրեանի, Գ· Եսայեանի, Համբ· Համբարձումեանի, Ա· Տօրեանի եւ ուրիշներու կեանքն ու նահատակութիւնը : Բոլորն ալ իննսան 24էն 36 տարեկանին :

Նկարագրեց յատկանչական դրուագ մը Վարուժանի եւ Սեւակի կեանքէն: Երկուքն ալ ուրախ ,պարտէզի մը մէջ քով քովի նստած՝ եղեռնէն քիչ առաջ կը խօսակցին: Յանկարծ չորցած տերեւ մը կ'իյնայ իրենց ուսերուն վրայ: Սեւակ կ'ըսէ Վարուժանին,— «Կ'երեւի անդիէն կը կանչուինք» : Եւ չարաղէտ զուգադիպութեամբ մը , չատ չանցած երկուքը միասին նահատակուեցան ինչպէս կը պատմեն ականատեսներ :

Մկրտիչ Պարսամեան խօսեցաւ գաւառի նահատակ գրադէտներու մասին յիշելով երեք չորս ինքնատիպ դէմքեր ,— Ռուբէն Զարդարեան որ 1890ին եղած է ուսուցիչ Խարբերդ, Արտաչէս Ցարուքիւնեան, Մալկարայէն, առեւտրական, որ կրնար մրցիլ ոեւէ գրադէտի հետ եւ կը գրէր Mercure de Franceի, ինչպէս նաեւ Ցուհաննէս Գազանճեան, եւ Թլկատինցին: Ցայտնեց թէ չատ երկար պիտի ըլլար խօսիլ գաւառի բոլոր գրադէտներու մասին , քանի որ իւրաքանչիւրի կեանքը եւ գոր-

Dr. Bernard Lafayի ճառը

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՒԱՄԱՐՏԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, վասպուրականցի հերոսամարտին առթիւ կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ նախկին նախարար Տոքթ. Bernard Lafay, երեվոխան փարիզի: Ահաւասիկ թարգմանութիւնը. —

Ձեզի կը խօսիմ խորին յուզումով, որովհետեւ այսօր տարեդարձն է այն մեծ ողբերգութեան, զոր ապրեցաւ ձեր ժողովուրդը:

Պիտի չնկարագրեմ հայ ազգի մարտիրոսութեանց դրուագները: Պիտի չպատմեմ թէ ինչպէս այս ժողովուրդը երկու հազար տարի Փոքր Ասիան ծաղկեցնելէ եւ չէնցնելէ վերջ, ընկճուեցաւ թուական դերակշռութիւն, ինչպէս եւ ճակատագրական անկարելիութեանց առջեւ: Արդէն ձեր հայրենիքին այդ պատմութիւնը վառ կը մնայ ձեր մխիթարուն եւ սիրտերուն մէջ:

Բայց, չեմ կրնար չմատնել թէ այսօր, երեսունեւեօթը տարի առաջ (քառորդ դարէ աւելի) ձեր հայրենիքը կը վերածնէր իր աւերակներէն, որոնց մէջ նեռած էին դինքը կարմիր Սուլթանը եւ 1915ի անոր արժանաւոր յաջորդները: Ցեղով Հայաստանը կ'անցնէր ճանչցուած պետութեանց շարքին: Աւաղ, չատ կարճ ժամանակ մը: Որովհետեւ հակառակ Սեւրի դաշինքին, կամաց կամաց կը վտանգուէր ստացուած անդին անկախութիւնը:

Խորունկ յուզումով կ'ողջունեմ ձեզ, ի պատիւ ձեր ազգին, որուն տառապանքները եղան ամէնէն տաժանելին մարդկութեան պատմութեան մէջ:

Բայց կան ժողովուրդներ, որոնք նեղ օրերուն չեն կորնչիր ոչ իրենց պետականութեան, ոչ իրենց աշխատասիրութիւնը եւ ոչ ալ իրենց հաւատքը դէպի ապագան:

Հայ ժողովուրդն ապրեցաւ է:

Արդարեւ, անիկա դէն ի ձեռին կորնչուց իր անկախութիւնը եւ այդ պատիւ մըն է: Պարտութիւնը երբեք ամօթալի չէ, երբ անոր պատճառը ծր առանձինն դասախօսութեան մը նիւթ կը կազմեն: Համադրելիր առանձին լարաններ պիտի կարմէ յառաջիկային:

Յովիկ եղիազարեան, խօսք առնելով յայտնեց թէ այս տարի ապրիլեան սպառոնին խօսք չտրուեցաւ երիտասարդութեան ու անոր ձայնը կաշկանդուեցաւ: «Այդ երիտասարդութիւնը ցոյց պիտի տայ թէ գիտէ յարդել իր նախնիքներու յիշատակը: Մեզի կը մնայ պահել յանձնուած աւանդը: Դաշնակցական երիտասարդներս դիտակցըրէն կը զգանք այդ ուժը մեր մէջ եւ կ'ուզէինք որ ուրիշներն ալ հետեւէին մեզի»:

Մէջ ընդ մէջ արտասանեցին Օր. Լ. Տօնապետեան՝ (Սիամանթոյի «Սուգը» եւ Կ. Զարեանի (կախազան բարձրացողներուն համար) եւ Տիկին Արմենուհի Բալուեան (Սիամանթոյի «Պարը»):

Պ.

ԽՄԲ.— Ապրիլ 18ի լսարանը, նուիրուած ողբացեալ ընկեր Գ. Իփէկեանի, պիտի ներկայացնէ Ցեղիճ առանձին:

հակառակորդին վատութիւնը եւ թուական գերազանցութիւնն են: Այս է իրականութիւնը, ձեր ժողովրդի մասին: Պէտք չունիմ ձեզի յիշեցնելու թէ դուք ունեցաք ձեր Թերմոպիլէն, յանձինս Վասպուրականի Հերոսամարտին, ուր 500 Հայեր, 20.000 թշնամիներու դէմ պաշտպանեցին հայ ժողովուրդին կեանքն ու պատիւը, դարձնելով երկրին ապագայ անկախութիւնը:

Ձեմ մոռնար նոյնպէս, որ Հայերը իրենց արիւնը թափեցին Ֆրանսայի համար: Նախ 1914—18ին, 200.000է աւելի Հայեր գտնուեցան Ազատութեան եւ ժողովրդապետութեան կողքին: Աւելի վերջը, պարտուած, մարտիրոսացած, ցան ու ցիր հայ ժողովուրդը 1939 — 45ին դարձեալ գտնուեցաւ պատնէշին վրան այն քաջերուն, որոնք պաշտպանեցին ազատութիւնն ու արդարութիւնը: Անճնապէս, ունիմ բազմաթիւ դէնքի ընկերներ, որոնք թէեւ Ֆրանսական Համազգեստով ու սրտով ալ Ֆրանսագի, բայց դարձեալ կը պատկանին ձեր ժողովուրդին:

Թոյլ տուէք ձեզի ներկայացնել Ֆրանսական ռազմիկներուն եւ ժողովուրդին եղբայրական ողջոյնները: Անոնք հպարտ են ձեզ իրենց հետն ունենալով:

Ռազմունակականութիւնը ազնուական է, երբ կը պաշտպանէ ազատութեան խէչալը, սակայն ան կը ներկայացնէ մարդկային արժանիքներուն մեծագոյն մէկ երեսը:

Միւս երեսը, աւելի թանկագին եւ աւելի արդիւնաւէտ՝ աշխատանքի եռանդն է, հաւատքը՝ հանդէպ աշխատանքի ապագային:

Այս տեսակէտով ալ հայ ժողովուրդը ոչ ոքէետ կը մնայ: Ձեր նախնեաց հողէն հեռու, դուք դրծի լծուեցաք յամառօրէն, մերժելով յուսահատիլ ոչ անմիջապէս, ոչ ալ ապագային համար:

Կը համարձակիմ ըսել որ յաջողեցաք:

Ձենէ չատերը հասած են բարձր դիրքերու: Ամէնքդ միասին, չահեցաք ձեզ հիւրընկալ ժողովուրդներուն գնահատանքն ու բարեկամութիւնը: Դուք զարձաք ձեզ հիւրընկալողներուն բարեկամներն ու եղբայրները: Եւ դժուար օրերուն գործնականապէս ապացուցիք այդ:

Այժմ թոյլ տուէք հանել պարզ եզրակացութիւն մը. մարդիկ իրար միացնող ամէնէն զեղեցիկ եւ ամէնէն արժէքաւոր չափանիշերն են բարեկամութիւնը, արժանիքը, Աչխատանքին Սէրը, փոխադարձ Ցարգանքը, եւ Ազատութեան Պաշտամունքը:

Կարելի է ըլլալ հայ եւ ըլլալ Ֆրանսացի: Ատոր ապացոյցը տուիք պատերազմի դաշտերուն վրայ եւ կո շարունակէք տալ ձեր ամեծօրեայ աշխատանքով:

Կը չնորհաւորեմ ձեզ, որովհետեւ այս ամէնը կր բարձրացնեն ձեր արժանիքը: Շնորհակալութիւն հայ ժողովուրդին:

Կը մաղթեմ որ գալիք օրերը վերակազնեն ձեր ազգը, ազատ եւ անկախ, համաչխարհային եղբայրութեան մր մէջ եւ մանաւանդ Ֆրանսական ժողովուրդին մեծ եղբայրութեան եւ բարեկամութեան մէջ.— կրնաք վստահ ըլլալ թէ ան ձեզ լաւ կր ճանչնայ եւ ամբողջ սրտով ձեզ պնահատող ձեր բարեկամն է:

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԽՄԲ.— Կոմիտասեան յանձնաժողովէն ստացած նեֆ հետեւեալ նամակը, ուղղուած Պ. Տ. Զիքունիի.—

Մեծարգոյ Պարոն Տիգրան Զիքունի, փարիզ

Նամակը զոր ուղղած էիք Կոմիտաս Ցանձնաժողովին՝ մեզ ամէնքս զարմացուց:

Կը դիտէիք թէ մօտ երկու հարիւր, Վանայ ժողովրդական երգեր երգած էիք Կոմիտաս վարդապետին եւ կ'ուզէիք որ մեր յանձնաժողովը ձեզի վճարում մը ընէ ձեր այդ աչխատակցութեան համար:

Բազմաթիւ Հայեր, Կովկասեան Հայաստանի կամ Թրքական Հայաստանի բնիկ դիւղացի, իրենց դաւառի ժողովրդական երգերը երգած են Վարդապետին, որ անոնց մէջէն ընտրած է հայադրմամ եղանակ ունեցողները եւ զանոնք դաչնաւորած է, եւ սակայն այդ Հայաստանցի Հայերէն ոչ մէկը ատոր համար վճարում ուզած է:

Մենք այս նամակին հետ ձեզի կ'ուղարկենք իրրեւ նուէր օրինակ մը Կոմիտասի ձայնագրած ու դաչնաւորած ժողովրդական երգերու հատաքածոներէն զոր մեր յանձնաժողովը հրատարակած է: Ձենք գիտեր թէ Վանայ ժողովրդական երգերը զոր իրեն երգած էք, դէթ մասամբ կը գտնուի՞ն մեր այս հրատարակութեանց մէջ: Անոնք հատանօրէն մաս կը կազմեն իր հատաքած ու ձայնագրած ժողովրդական երգերուն զոր դեռ ատեն չէր ունեցած՝ հիւանդանալէն առաջ՝ դաչնաւորելու եւ որոնց մէկ մասը միայն Պոլսէն մեզի ղրկուեցաւ: Այդ մեզի ղրկուած կտորները հրատարակած ենք, ինչպէս եւ երկրորդ տպագրութիւնը կատարած ենք, վարդապետին ատենով Փարիզ հրատարակած «Հայ Քնար» հատաքածոյին եւ Լայփցիկ հրատարակած երկու հատաքածոներուն:

Մեր մօտ անտիպ կը մնային միայն խումբ մը հայ ժողովրդական երգեր զոր Կոմիտաս հատաքած, հայկ. խաղերով ձայնագրած էր, բայց դեռ չէր դաչնաւորած, ինչպէս եւ հայ ժողովրդական երկու պարի եղանակներ («Շորոր» եւ «Հէքեաբի») զոր սեւագրուած վիճակի մէջ ձայնագրած ու դաչնաւորած էր դաչնակի համար: Այս վերջին խումբը մենք յանձնեցինք Լիբանան բնակող հայ երիտասարդ արուեստագէտի մը, Պ. Պարգեւ Պարսամեանի, որ խոստացաւ դանոնք Պէյրութի մէջ հրատարակել իր ծախքով: Այդ երիտասարդը չկրցաւ իր խոստումը կատարել, բայց մեզմէ ստացած Կոմիտասեան ձեռագիրները յանձներ է Գարեգին Ա. Կիլիկեան Հայրապետին որ զանոնք մեզի ղարձնելու տեղ ղրկեր է Էջմիածին, Ամենայն Հայոց Հայրապետին:

Պէտք է աւելցնենք նաեւ թէ արդէն Կոմիտաս վարդապետ նոյնութեամբ չէր պահեր իր ձայնագրած եղանակները, զանոնք հրատարակելէ առաջ կը ջնջէր կամ կ'ուղղէր ինչ որ անոնց մէջ կը գտնէր օտար երաժշտութեանց ազդեցութեան տակ այլայլուած: Ցաման այդ աչխատութիւնը՝ իսկական հայ երաժշտութիւնը երեսան հանող եւ զայն մարդկութեան եւ նոյն իսկ հայ ժողովուրդին ճանչցնող այդ մեծ երաժշտագէտին կատարած գործին ամենագովելի մէկ մասն է:

Ընդունեցէք, մեծարգոյ Պարոն Զիքունի, մեր սիրալիր բարեւները:

Ի դիմաց Կոմիտասեան Ցանձնաժողովի առենապետ՝ Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, առենադպիր ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ:

ՀԱՑԱԳԻՏ ԱՄԵՐԻԿՈՒՀԻ ՄԸ, Տիկին Ճէյն Սմիթ Ուինկէյթ մեռած է Նիւ Եորքի մէջ: 86 տարեկան էր, ծնած՝ Մարզուան: 1885ին իր երկրորդական կրթութիւնը Ամերիկայի մէջ լրացնելէ վերջ, կ'երթայ Թուրքիա եւ Մարզուանի Անատոլիա քոլէճին տեսչուհի կը կարգուի: 1893ին կ'ամուսնանայ եւ ամբողջ 25 տարի միսիոնարական աչխատանքներ կը կատարէ, իր ամուսնոյն հետ, Թալասի եւ Կեսարիոյ մէջ:

1944էն ի վեր հաստատուած էր Նիւ Եորք, նուիրուելով իր գրական աչխատանքներուն: Թարգմանած էր 1950ին Րաֆֆիի «Խենթ»ը եւ բազմաթիւ ուրիշ կտորներ մեր գրականութենէն: 1947ին հրատարակուեցաւ իր «Ցիսուս որդի» անուն հատորը, որ յանդատար թարգմանութիւնն էր Ներսէս Շնորհալիի չարականներու: Թարգմանած էր նաեւ «Քայլն Վարդանը»: Ցովհ. Թումանեանի «Մատունցի Դաւիթը», Ա. Իսահակեանի «Աբու Լալա Մահարին»:

ԴԵՐԱՍԱՆ ՊԱԼԹԱՉԱՐԻ բեմական գործունէութեան 65ամեայ (ոսկի) յոբելեանը մեծ չուքով տօնուած է Պոլսոյ մէջ, մասնակցութեամբ արուեստագիտներու, երգչախումբերու եւ թատերախումբերու: Պոլսոյ թերթերը նկարագրելով հանդիսութիւնը կը գրեն թէ բեմին վրայ տեղ կը գրաւէին հայ եւ թուրք վաստակաւոր դերասանները: Եդ. Սուրեան թուրքերէն ուղերձով մը բացաւ հանդէսը: Ցորելեարի վզին անցուցին դափնիի պսակ մը եւ նուիրեցին արծաթ դաւազան մը: Ցետոյ թուրք եւ հայ դերասանները ձեռքը համբուրեցին: Վաստակաւոր դերասանը այնքան յուզուած էր որ հազիւ թէ չնորհակալութիւն մը կրցաւ յայտնել:

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (70)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Ճիշդ տասներկուքին տարօրինակ չչուկ մը լսուեցաւ: Մեր ականջները սրած մոխիկ կ'ընէինք: Ցանկարծ ձօրճ ըսաւ ցած ձայնով.

— Մէկը ձգախէժէ նաւակով մը ծովեզերք կը մօտենայ, կը լսեմ թիերուն ձայնը:

Բոլորիս նայուածքը դէպի ծով ուղղուեցաւ եւ քիչ մը հեռուն նշմարեցինք գերման ջրասառնակ մը: Հիմա գիտէինք թէ ինչ ճամբով կու գար լրտեսներու պետը, որ քիչ վերջ ցամաք պիտի մօտենար ձգախէժէ նաւակով մը:

Միլլըր կը սպասէր խրճիթին մէջ: Ան ալ փօնթիւիի նման յաճախ ժամացոյցին կը նայէր, որովհետեւ ամէն վայրկեան կ'աւելնար իր յուզումը: Խրճիթին պատուհանէն կը դիտէր նաւակը որ կը մօտենար: Քանի մը վարկեան վերջ խորհրդաւոր այցելուն ցամաք ելաւ, նաւակը քաշեց աւազին վրայ եւ յառաջացաւ դէպի խրճիթը: Ձորս կողմը դիտեց, յետոյ երեք մեզմ հարուածներ տուաւ դրան: Միլլըր բացաւ դուռը:

— Միլլէ՞ր էք, հարցուց այցելուն ցած ձայնով: = Այո:

— Հայլ Հիթլէր:

— Հայլ Հիթլէր: Ինչպէ՞ս անցաւ ձեր ճամբորդութիւնը:

— Հիանալի օդով: Բայց երկար պիտի չմնամ, ժամանակ չունիմ:

— Իրաւունք ունիք, սակայն հոս ապահով ենք, պահակները կէս ժամ առաջ անցան:

— Լաւ: Հիմա ըսէք տեսնեմ սիրելի Միլլէր, ինչ բան կը նեղացնէ ձեզ:

— Մեր կազմակերպութիւնը վտանգի մէջ է:

— Ի՞նչ կ'ըսէք. Անգլիացիները կը միջամտե՞ն արդեօք, տեղեա՞կ են մեր գործելակերպին:

— Ոչ թէ Անգլիացիները, այլ Ֆրանսացի մը:

— Փօնթիւին: Սատանան տանի զայն: Պէտք էր որ տարիներ առաջ մաքրէինք իր հաշիւը:

— Իրաւունք ունիք: Ես փորձեցի անգամ մը, սակայն անոր փոխարէն իմ մարդս մեռաւ: Ատելացի է այս փօնթիւին:

— Ո՞րքան բան դիտէ մեր մասին:

— Իմ գործակիցներէս երեք հատին հետքը գտած է: Ես պէտք եղած կարգադրութիւնները ըրած եմ, սակայն փօնթիւի կրնայ ամէն վայրկեան զանոնք ձերբակալել տալ:

— Պիտի խոստովանի՞ն:

— Ոչ, վստահ կրնաք ըլլալ:

— Լաւ, իսկ դուք ինչ ըրած էք:

— Ես անձնապէս խոստացած եմ իրեն օգնել, նոյնիսկ իմ չնորհիւս մեզի անպէտ լրտես մը ձերբակալած է:

— Ապրիք, Միլլէր, հայրենիքը պիտի չմոռնայ ձեր այս ծառայութիւնը:

(Շար.)

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ԿԵ՞ՂԾ Է

Այս յայտնութիւններէն անմիջապէս ետք, Ծովակալ Ֆիշըռըի դիւանը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակեց.— « Ծովակալը ոեւէ մէկուն նամակ գրած չէ, այդպիսի նախատեսում մը կամ վերոյիշեալ տեսակէտները յայտնելով»: Իսկ Մ. Նահանգներու քաղաքային եւ զինուորական ամենաբարձր իշխանութիւնները յայտարարեցին թէ ամերիկացի Ծովակալին վերագրուած տեղեկագիրը «կեղծիք մըն է, չարաչուք ազդեցութիւն մը գործելու համար Ատլանտեանի միութեան վրայ, բայց եւ այնպէս յարաբերական ճարտարութեամբ յղացուած »:

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարարեց թէ «տեղեկութիւն չունինք այդպիսի վաւերագրէ, ոչ ալ Ծովային նախարարութիւնը լուր ունի »

« Տէյլի Մէյլ»ի ներկայացուցիչը տեղեկագրին հրատարակութենէն անմիջապէս վերջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ «Լը Մոնտ»ի խմբագրապետին հետ, որ յայտարարեց.

— « Անշուշտ պիտի չհրատարակէինք տեղեկագիրը, եթէ կատարելապէս համոզուած չըլլայինք անոր վաւերականութեան : Տեղեկագիրը նախապէս ստացուեցաւ դաշտնի աղբիւրէ մը, կրնաք բսել՝ բրիտանական աղբիւրէ մը: Սխրողջ աշխարհ կրնայ եզրակացնել թէ տեղեկագիրը ճիշդ է, նկատի առնելով այն դէպքերը որ այս միջոցին տեղի կ'ունենան Միջերկրականի եւ Միջին Արեւելքի մէջ»:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, տեղեկագիրը առաջին անգամ ստացած է Պ. Պլոք Մորհանժ, որ իբրեւ արձակագէն կը գործէր Դիմադրական ճակատին մէջ: Պատերազմէն վերջ խմբագիր էր ճախակողմեան «Լիբէռասիօն» թերթին մէջ, յետոյ պաշտօնեայ՝ պարենաւորման նախարարութեան մէջ, իսկ այժմ ամենօրեայ տեղեկատու մը կը հրատարակէ, քաղաքական լուրեր հաղորդելով :

Փարիզի մէջ լուրերուն կը պահեն առ այժմ :

Եւրոպական բանակին

ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՒ

Ուրբաթ օր, 9 Մայիս, Փարիզի մէջ նշանագրուեցաւ (առաջին ստորագրութիւն) եւրոպական բանակին դաշնագիրը, վեց պետութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ (Ֆրանսա, Պելժիա, Հոլլանտա, Լիւքսէնպուրկ, Իտալիա եւ արեւմտեան Գերմանիա) :

Վաւերաթուղթը կը պարունակէ բուն դաշնագրերը, զինուորական եւ ելմտական յաւելուած մը, եւ երկու առանձին պայմանագիրներ: Վեցերորդ վաւերագիրը մը պիտի ստորագրուի յառաջիկայ շաբթու, պարզելով անդամակից ազգերու մասնակցութեան մանրամասնութիւնները :

Բուն ռազմական կէտերը գաղտնի կը պահուին, բայց երազեկները կը հաւաստեն թէ եւրոպական բանակը պիտի բաղկանայ 40—50 զօրաբաժիններէ (իւրաքանչիւրը 13.000 զինուոր) :

Դաշնագիրը կը տրամադրէ.— Հասարակաց պատասխանութիւն եւ ելմտացոյց.— Այն պետութիւնները որ գաղթավայրեր ունին, պատ են անհրաժեշտ ուժերը պահելու, անոնց պաշտպանութեան համար:—Անդամակից պետութիւնները կրնան առժամապէս քաշել իրենց տրամադրած ուժերուն մէկ մասը, եթէ ներքին ծանր տագնապ մը ժերուն մէկ մասը, եթէ ներքին ծանր տագնապ մը յառաջանայ իրենց երկրին մէջ.— Երաշխիքներ՝ զէնմանական անկախ բանակի մը կամ պայակոյտի մը կազմութեան դէմ :

Կարգ մը կէտեր չեն ճշդուած տակաւին : Դաշնագիրը կը բաղկանայ 400 էջերէ եւ պիտի քննուի բոլոր անդամներուն կողմէ, վերջնապէս ստորագրուելու համար :

Առաջին ստորագրութիւնը մեծ տպաւորութիւն չգործեց: Թերթ մը հետեւեալ խորագիրը տպած էր երէկ,— «Եւրոպական բանակ թուղթի վրայ »:

Փարիզի համաձնաւար չարաթաթերթը, Ֆիգարօ եչ-ի թիւով կը ծանուցանէր թէ պիտի վակուի, նիւթական դժուարութեանց պատճառաւ : 1943ին սկսած էր հրատարակուիլ, անօրինութեամբ Քրիէկէլ Վալրիմոնի, 1946ին 75.000 ընթերցող ունէր, չորս տարի վերջ այդ թիւը իջած էր 57.000ի եւ այն օրէն ի վեր անկումը աւելի կը չեշտուէր իջնելով մինչեւ 30.000ի : Այս առթիւ տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ եբեւոյթը ընդհանուր է համաձնաւար մամուլին համար: « Իւմանիթէ»ի սպառումը ապատագրութենէն ասդին 50 % անկում կ'արձանագրէ . — 1946ի՝ 400.000 օրինակ կը սպառէր, 1951ին՝ 219.000, իսկ այս տարուան մայիս 8ին 191.882 օրինակ : Պաշտօնաթերթին կիրակիի թիւը՝ «Իւմանիթէ - Տիմանչ» , դեռ 400.000ի սպառում մը ունի : 1951ին դաւառի մէջ կը հրատարակուէին 17 օրաթերթեր եւ 73 շարաթաթերթեր (համաձնաւար կամ ուղեկից), ընդդէմ 1946ի 102 թերթերուն: Հետզհետէ կ'իջնէ անոնց սպառումը :

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

×

ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ
Ցունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, մասնակցութեամբ քաղաքի եւ շրջաններու 7 քոյր մասնաճիւղերու :

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր , 88 rue d'Aubagne, dans Les Salles Mazenod :

Պատուոյ նախագահութեամբ Հ. ՆԵՐՍԷՍ Ա-ԿԻՆԵԱՆի: Բացման խօսք՝ Ընկերուհի ՓԻՊՐԻՔ - ՃԵԱՆ: Բանախօս՝ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, որուն իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ ծանօթ դաշնակահարուհի Օր. Ակիմեան:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ կէս գիշեր, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախումբի մը:Ծախքերու մասնակցութեան համար մուտք 100 ֆրանք: Ճոխ պիւֆէ :

Ծոքհեռատեսի՞ հանդէս

Հ. Կ. Խաչի Օղնութեան մարմնին, (Փարիզա-հայ Տիկնանց միութիւն) իր երեսնամեայ տարեդարձին առիթով:

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, 47 rue des Ecoles, métro St. Michel - Odéon :

Հովանաւորութեամբ Ֆրանսական կարմիր Խաչի , Սերովբէ Վ. Մանուկեանի, եւ նախագահութեամբ Ակադեմական Տօքթ. Թրէմօլիէրի :

Կը խօսին Տօքթ. Թրէմօլիէր, Տիկ. Զ. Ճէվա-հիրճեան, (նախագահ Տիկնանց Միութեան) , Տօքթ. Պ. Քօլօլեան, (նախագահ Հ. Կ. Խաչի) եւ Միութեան ընդհ. քարտուղարը Ս. Քարեան :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒԻ

ԲԱՇԿԱՊԵՏ Պ. ՔՕԼՕԼԵԱՆԻ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի դերք մը, որ կ'ուսուցանէ ի՞նչպէս կաթ տալ երախային, ի՞նչպէս հագուեցնել, ի՞նչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ:

Գինը 800 Ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր.) , արտասահման 1000 Ֆրանք: Դիմել Ցառաջի հասցէով :

Վասպուրականի հերոսամարտ

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մաղնոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւններու, Ազգ., Բարեգործ. եւ Հայր բոլոր միութիւններու:

Կը նախագահէ միութեան առեներպետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ: Կը խօսի Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄ-ՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, դեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Կոմիտասեան եւ հայրենի պարեր «Հայ Ազատամարտիկներու» Միութեան պարող խումբէն, դեկավարութեամբ Պ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆի :

Մեներգներ, արտասանութիւններ եւ անակընկալներ: Ընտիր նուագախումբ պարեր եւ զուարճութիւններ ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , ստացողին համար :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Մայիս 12ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Café Régent: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

Փարիզ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 8ին, Café de l'Espérance, Gare du Nord: Կարեւոր օրակարգ :

Մարսէյլ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, «Ազգարոնեան» ակումբին մէջ: Ներկայ պիտի ըլլայ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ: Օրակարգ, Ա) Հաշուետուութիւն.— Բ) Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

Ս. ՊՕՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 3ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ ընկերուհի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, այս առթիւ վարչութիւնը սարքած է թէյասեղան մը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 բիս Ռասպըյլի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՆՈՒԻԼ.— Սեւոնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղիս հանդէսը Ցունիս 8ին :

ՆՈՒԻԼ.— Մարսէյլէն Օր. Անահիտ Փիրանեան եւ Պ. Աղդրէասեանի (Ալֆորվիլ) նչանախօսութեան առթիւ, Օր. Մարի Փիրանեան հարգ Ֆրանք կը նուիրէ Ալֆորվիլի Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդին, փոխան ծաղկեվտնջի : Մտանալ Ցառաջէն :

Հ.Ց.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 16էն կէս գիշեր, Salle Galman մէջ, Place de la Gare:

Պիտի ներկայացուի երգուադ Օտեանի « ՋԱՒԱԼԸ »Ն

Գեղարուեստական բաժին: Նուագախումբ վարդեւանեան : En attraction: Trio Arpège :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԷՐ ԲԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բընակարանի դիւրութիւն :

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարսանեկան չաքարները (dragées) ամէն տեսակ անուշեղէն եւ մրգեղէն (desserts)

30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82

եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒՐՃԻ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Ընչպէս եւ հատաբական դասատւութիւններ

Հեռաձայնել առտուները Seg. 14-07

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՉԱՓՐԲԵԱՆ

184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet

Մաքուր եւ արագ սպասարկութեամբ ձեզի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ամէն կարգի նպարեղէններ :

Métro Mairie - Lilas Հեռ. Avr. 58-11

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Ամս· 3000 ֆր

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 13 MAI 1952 Երեքշաբթի 13 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6761-Նոր շրջան թիւ 2172

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՒՆ ՈՒ ՍՈՒՏԸ

Նորէն ալեկոծութեան մատնուած է դիւանադիտական աշխարհը, իբրեւ հետեւանք չընդալից տեղեկագրի մը հրատարակութեան :

Անցուդարձը կ'իմանաք օրուան լուրերէն :

Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը, « Լը Մոնտ», կը պնդէ իր հրատարակած տեղեկագրին վաւերականութեան վրայ : Իր ետեւէ խմբագրին հրաժարումը աւելի կը թանձրացնէ մթնոլորտը :

Ամերիկացի ծովակալը փութաց յայտարարել թէ ինք ոչ այդպիսի տեղեկագիր ղրած է, ոչ ալ որեւէ նամակ:

Իր ներկայացուցիչը, ծովակալ Նըն, այս հերքումին կը կցէր հետեւեալ յայտարարութիւնը .

— « Ընդհակառակն, ծովակալ Ֆեչլըր ամենամեծ վստահութիւն ունի մեր դաշնակիցներուն կարողութեանց վրայ՝ Եւրոպայի հաւաքական եւ ներդաշնակ պաշտպանութեան վրայ : Մեր ուժը կ'աճի օրէ օր »:

Մեծն Բրիտանիոյ ծովապետութիւնն ալ, որ իբրեւ թէ Փարիզի թերթին հաղորդած է զաղտնի տեղեկագիրը, փութաց յայտարարել .

— « Այդ կարգի որեւէ տեղեկագիր չկայ ծովային նախարարութեան մէջ եւ ծովապետութիւնը տեղեկութիւն չունի այդպիսի տեղեկագրի մը գոյութենէն »:

Եւ սակայն, տարակոյսը չէ վարատած :

Տեղեկագրին գոյութեան եւ վաւերականութեան հաւատացողները —ինչպէս եւ «Լը Մոնտ»ը — դիտել կուտան թէ՝ անոր բովանդակութիւնը կը համապատասխանէ վերջերս յայտնուած չատ մը ռազմավարական տեսութեանց :

Այսպէս, պատասխանատու անձեր, յանկեակ զօր· Այզընհաուըր, զօր· Պրէտլի եւ ուրիշներ քանիցս խոստովանեցան թէ արեւմտեան Եւրոպան տակաւին ի վիճակի չէ կասեցնելու խորհրդային արշաւանք մը:

Այդ խմասով ուսումնասիրութիւններ ալ հրատարակուեցան անգլեւամերիկեան մամուլին մէջ (կարեւորները պիտի ամփոփենք մօտերս) :

Միւս կողմէ, իրողութիւն է որ երկար ատենէ ի վեր պայքար մը բացուած է Մ· Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ, Միջերկրական պաշտպանութեան, Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան եւ յարակից խնդիրներու մասին :

Ընդհանրապէս իրարեկ թերթ մը, «կաղէթ որ Լոզան», ամերիկացի ծովակալին վերագրուած տեղեկագրին հրատարակութենէն մէկ օր առաջ, կը հրատարակէր Փարիզի թղթակցին մէկ տեսութիւնը՝ այս վէճի մասին:

Թղթակիցը բացէ ի բաց կ'ըսէր թէ «Ուոշինկթրն կ'ուզէ ամերիկեան լիճի մը վերածել Միջերկրականը » :

Այս առթիւ յատկապէս կը չեշտէր .

— « Ռազմագիտական տեսակէտով, Միջերկրականը իր բարիւղի ցանցով յատկացոյն մեկնակէտը դարձած է հաւանական հակայարձակումի մը: Եթէ Ռուսերը յարձակին, ցամաքային Եւրոպան չունի կէտ մը որ աւելի մօտ ըլլայ — թուչունի թռիչքով — Կովկասի, Ուկրայնայի, նոյն իսկ Ուրալի: Կիպրոսէն կամ Կրետէի կղզիներէն Թիֆլիս եւ Բագու բանի մը ժամ միայն հեռու են ռմբաձիգ օդանաւերու համար :

... Ամերիկացիները այսօր Միջերկրականը կը նկատեն կեանական շրջան մը՝ ռազմագիտական տեսակէտով »:

Ինչպէս թղթակիցն ալ կը բացատրէ, այս է պատճառը որ Ամերիկացիները մասնաւոր ուշադրութեամբ կը հետեւին Հիւս· Ափրիկէի եւ Միջին Արեւելքի անցուդարձին: Կ'աչխատին սիրաշահիլ Արաբները :

Արդ, «Լը Մոնտ»ի հրատարակած տեղեկագիրը այս խնդիրներն ալ կը չօշափէ լայնօրէն:

Ուրեմն, զաղտնիքը ամբողջովին չէ պարզուած տակաւին: Ձիշդ ատոր համար ալ, հեղինակաւոր անձեր անդամ կը վարանին վերջնական վճիռներ արձակել,— ո՛րը իրաւ է, ո՛րը սուտ :

Ուշագրաւ պարագայ մը, այս առթիւ,— ամերիկեան թերթերը առ հասարակ խորհրդաւոր լռութիւն մը կը պահեն զաղտնի տեղեկագրին առթիւ: Կը վտրձեն կարճ կապել, ցնոր տնօրինութիւն :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ

— Տարի մըն է, «Հայրենիք»ի սիւնակներուն մէջ չեմ տեսներ «պետական քարտուղար», «պետական պաշտօնատուն», «ծովային բաժանմունք», «Ներկայացուցչական Տուն» եւ կարդ մը նման բացատրութիւններ, որոնց տեղ կը դրածծէք «արտաքին նախարար», «արտաքին նախարարութիւն», «ծովային նախարարութիւն», «խորհրդարան» ձեւերը: Ինչո՞ւ այս ըմբռնոտութիւնը :

— « Պետական քարտուղար»ը բառացի թարգմանութիւնն է համապատասխան անգլերէն բացատրութեան, որ մեր հարեւաններու բարբառով բան մը կը նշանակէ ,բայց մեր բարբառով բանմըն ալ չի նշանակեր: Պ· Տէլէսըն կը վարէ այս երկրին արտաքին քաղաքականութիւնը. ուրեմն ուրիշ բան չէ եթէ ոչ արտաքին (գործերու)նախարարը:

— Մնացեալներո՞ւն մասին ինչ արդարացում ունիք :

— « Բաժանմունք» բառը ոչ մէկ առեն մեր լեզուին մէջ «նախարարութիւն» նշանակած է : Պէտք չկայ գործածելու: « Ներկայացուցչական Տուն» ըսելու պէտք չունինք, քանի որ «խորհրդարան» կամ «ներսէսեան ժողով» միեւնոյն իմաստը ունին եւ, ի վաղուց անտի, ընդունուած ձեւեր են մեր լեզուին մէջ: Եթէ այս կարգի բառերու մէջ պիտի առաջնորդուինք «թէքնիք» մանրամասնութիւններով, այդ պարագային Ամերիկայի « նախագահ »ին համար պէտք է ճարենք ուրիշ բառ մը, որովհետեւ Պ· Թրումըն եւ, օրինակ, Ֆրանսայի նախագահը, միեւնոյն իրաւասութիւնները չունին: Բայց մենք, կարճ կապելու համար, երկուքին ալ կ'ըսենք «նախագահ» :

— Բայց, երբ կարելի է բացատրութիւն մը թարգմանել, ինչո՞ւ չթարգմանենք :

— Թարգմանութիւնները կ'ըլլան վերլուծական եւ համադրական — մէկը միւսին հետ պէտք չէ չփոթենք: Անգլիացին կ'ըսէ The Board of Trade որ, բառացի, պէտք է ըլլար «Արհեստներու Ատեան»: Ձիշդ համարժէքն է՝ «Առեւտրական նախարարութիւն »:

— Բայց քանի որ Ամերիկա կ'ապրինք, պարտաւոր ենք ...

— Ուր կ'ուղէք տանիլ, մեր լեզուն, մեր քերականութիւնը ուրիշներու առաջնորդութեան պէտք չունին: Ունինք ,չունինք մէկ տեսակ անկախութիւն ունինք — լեզուական անկախութիւնը , ան ալ ոտքի տակ չառնենք, եթէ կը հաճիք ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՏԱՐՈՒՆԻ .— ՍԱՐԳԻՍ ԷՄԻՐԵԱՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (3 Մայիս) ցաւով կ'իմանանք մահը իրաւագէտ եւ ազգ· երեսփոխան Պ· Սարգիս Էմիրեանի, խոր ծերութեան մէջ (97 տարեկան):

Հանգուցեալը վարած է չատ մը հանրային պաշտօններ եւ համբաւ կը վայելէր իրրեւ անկաշառ պայքարող: Մասնաւորապէս 1900էն ազդին եռանդով վարած էր հանրային գործունէութեան: Քանիցս եղած է անդամ Կ· Պոլսոյ Ազգ· վարչութեան :Տասը տարիէ ի վեր անկողին դամուած էր:

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ՑԱՆՑ ՄԸ երեւան հանուած է Իզմիրի մէջ, ինչպէս կը գրեն թուրք թերթերը: Անդամներուն մէջ կը գտնուին փաստաբաններ , լրագրողներ, տպարանատէրներ, ուսուցիչներ եւ ազատ ասպարէզի հետեւողներ: Սաուգուած է թէ ծանօթ միլիոնատէր մը նիւթապէս կ'օժանդակէր այս կազմակերպութեան :

ԲՈՒՌՆ ՊԱՁԹԻԻՆ ՄԸ տեղի ունեցաւ Թունուզի արուարձաններէն մէկուն պարտէզին մէջ: Ինը հոգի վիրաւորուեցան, երկուքը ծանր:

ԳԵՏՆԱՅՆԶՈՐԻ վրայ դրուած տուրքի դանձումը պիտի ջնջուի Մայիս 10էն մինչեւ Յուլիս 15, կառավարութեան որոշումով: Միւս կողմէ, դեռնախնձորի եւ պտուղի վաճառման միջնորդները , մէնարիւններ եւ փանպան խմբակցութիւնները ժողով գումարելով որոշեցին ամէն կարելի միջոց ի գործ դնել, ծախքերը պակսեցնելու եւ գիները իջեցնելու համար:

Թեւ ու դէմ կարծիքներ գաղտնի տեղեկագրի մասին

«ԼԸ ՄՈՆՏ»Ի ԱՒԱԳ ԽՄԲԱԳԻՐԸ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ

Կիրակի օր ամփոփեր էինք հիմնական կէտերը զաղտնի տեղեկագրի մը որուն համաձայն պատերազմը անխուսափելի է 1960էն առաջ եւ որ կը վերագրուի Մ· Նահանգներու նաւային գործոցութեանց սպասպետին՝ ծովակալ Ֆեչլըրի :

Ծովակալը, ուրիշ լրատուու անձնաւորութիւններ եւ Անգլիոյ ծովապետութիւնը փութացին հերքումներ հրատարակել տեղեկագրին գոյութեան կամ վաւերականութեան մասին:

« Լը Մոնտ» որ մէջտեղ հանած էր այս զաղտնիքը, իր կարգին հետեւեալ յայտարարութիւնը տըպեց կիրակի օր .

— Տեղեկագրին հրատարակութեան առթիւ կարդ մը պաշտօնական յայտարարութիւններ եղան Ուոշինկթընի մէջ, հերքելով այդպիսի պաշտօնագրի մը գոյութիւնը կամ վաւերականութիւնը: Մենք կը սպասէինք այդ հերքումներուն : Այսպիսի պարագայի մը մէջ ուրիշ կերպ չի կրնար ըլլալ: Մենք ձեռքի տակ ունինք լուրջ երաշխիքներ եւ երեւան պիտի չհանէինք այդ տեղեկագիրը, եթէ տարակոյս մը մնացած ըլլար, մեր կատարած քննութենէն եառք: Ուրեմն պարզապէս կը հրատարակենք հերքումները, որոնք չեն խափաներ մեր համոզումը » :

Հակառակ այս լուսարանութեան, «Լը Մոնտ»ի աւագ խմբագիրներէն Ռէմի Ռուր հրաժարեցաւ չաբաթ օր, հետեւեալ պատճառաբանութեամբ .

— « Չեմ ըսեր թէ փաստաթուղթը վաւերական չէր· վաւերական ըլլալ թէ ոչ, իր հրատարակութիւնը նպատակայարմար չէր, քանի որ կը ձգտի ընդլայնել արեւմտեան պետութեանց միջեւ տիրող տարակարծութիւնները» :

Թերթին խմբագրապետը անդամ մը եւս յայտարարեց .— «Մենք խոհապէս համոզուած ենք թէ տեղեկագիրը վաւերական է: Շատ հիմնաւոր պատճառներ ունինք այդպէս ըսելու համար: Տեղեկագիրը խմբագրութեան ձեռքը անցած է բրիտանական աղբիւրներու միջոցաւ, բայց չենք ուզեր յայտնել անունները այն անձերուն որոնց չնորհիւ տեսանք վաւերագիրը· վասն զի անոնք ալ պիտի ստիպուին հերքումներ հրատարակել բացորոշ պատճառներով » :

Փարիզի թերթերը մեծ մասով կ'ընդունին ամերիկացի ծովակալին այն յայտարարութիւնը թէ տեղեկագիրը կեղծ է: Միայն Combat եւ համայնավար կամ ուղեկից թերթերը վիճելի չեն դաներ անոր վաւերականութիւնը: Թունդ աջակողմեան թերթերը, «Օրոր», կեղծ համարելով տեղեկագիրը, կը պահանջէ դատական հետապնդումներ կատարել «Լը Մոնտ»ի դէմ, եթէ մերժէ բացատրութիւններ տալ թէ ուրկէ ստացած է զայն: Համայնավար թերթ մը, «Լը Սուար - Տիմանչ», կ'ըսէ թէ տեղեկագիրը մէջտեղ հանած է բրիտանական ծովապետութիւնը եւ «Լը Մոնտ»ի հաղորդած: Ձախաւոր թերթ մը, «Ֆիկարօ» , կեղծ կը նկատէ տեղեկագիրը: Իսկ ընկերվարականները, « Լը Փոփիւլէր», կը հարցընէ թէ ինչու աւելի «Լը Մոնտ»ի, պէտք է հաւատալ քան թէ Ուոշինկթընի կամ Լոնտոնի : Եւ կ'եզրակացնէ · — «Պիտի չզարմանանք, եթէ «Լը Մոնտ» իր չէզոքութեան պայքարին մէջ մոռնայ թէ խմբագրապետի մը պարտականութիւնն է նախատեսել ամենազէշը ,իրրեւ վաւերական ընդունելով տեղեկագիրը եւ կասկած յարուցանելով Դաշնակիցներուն մէջեւ » :

Ծաւր դէպքեր Թուրի շրջանին մէջ

Կիրակի օր 30.000 համայնավարներ ցոյց մը սարքեցին Լսսէնի մէջ, որ Ռուրի շրջանին «կարմիր ոստանը» կը համարուի: Ցոյցը ուղղուած էր արեւմտեան Գերմանիոյ հետ անկատ հաշտութիւն կնքելու ձեռնարկին դէմ: Քանի տարեկան ցուցարար մը սպաննուեցաւ, եւ չատեր վիրաւորուեցան, մէկն ալ ըլլալով ութ ոստիկաններ: Ընդհարումները տեղի ունեցան բառնագքերով, բիրերով եւ քարերով: Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ առաջին անդամ ցուցարարները կրակ բացին: Ցոյցը արգիլուած էր· բայց եւ այնպէս կարմիրները յաջողեցան քաղաք խուժել հանրակառքերով, չոգեկառքերով եւ ինքնաշարժներով: Երբ 300 ոստիկաններ կը փորձէին ցրուել ցուցարարները, այս վերջիններս քարեր եւ աղիւսներ նետեցին: Ոստիկանները ստիպուեցան կրակ բանալ ատրճանակներով եւ հրացաններով: Ցետոյ դիրկրնդհաւն կռիւ մը տեղի ունեցաւ: Ուսոիկանութիւնը 7000 ցուցարարներու դանկ մը ունէր, մեծ մասը՝ հեռաւոր քաղաքներէ եկած :

Այս դէպքերը եւ ուրիշ կարգ մը պարագաներ դժուարին կացութեան մը մատնած են արեւմտ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ԴԷՄՔԵՐ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԽՈՒՊԻԿԵԱՆ

Երէցներէն վերջ, որոնք տարիներէ ի վեր կը բաժնուին մեզմէ, իրենց աչքերը յաւիտենու-թեան փակելով այս օտար ասպարէզին տակ, մի-ջին սերունդին եկած է կարգը :

Վերջին տարիներու ընթացքին չատեր այդ սերունդէն անդարձ մեկնեցան :

Մի՛ջին սերունդն այն է, որ համաշխարհա-յին առաջին պատերազմին եւ Մեծ Եղեռնին դառ-նութիւնները ճաշակեց, որուն ասպարէզն ու ա-պագան խորտակուեցան հինգ տաժանելի տարի-ներու պարտադրած չարագէտ ընդհատումով : « Մի՛ջին սերունդ »ի ապագը չափահասութեան տարիքը նոր թեւակոխած էին եւ ամբողջ ապագայ մը ունէին իրենց առջեւ, փայլուն հեռանկարնե-րով :

Զինադադարէն վերջ, անոնք ուզեցին վերա-կանգնել իրենց դիրքը: Զոհուած էին իրենց Հայ, ուզեցի արժանի ըլլալ Հայ անունին: Այդ պատ-ճառով ալ յանձնառու եղան նոր զոհողութեանց :

Կարապետ Խուպիկեան իսկական մէկ տիպա-րը էր «Մի՛ջին» կոչուած սերունդին :

Ծնած 1892ին՝ հայկական հին տատան Մալա-թիոյ մէջ, առաքելական զարդացումով մը պա-ցած էր մինչեւ Վենետիկ, ուր յաջողութեամբ ա-ւարտելէ վերջ Մուրատ Ռափայէլեանը, ղրկուած էր Պելժիա՝ մասնագիտական ուսում առնելու համար, կարգ մը ուրիշ յաջողակ ընկերներու հետ :

1914ի պատերազմին պատճառաւ ընդհատած իր ուսման ընթացքը՝ վերադարձած էր Պոլիս, ուր իր նմանները պէս դինուորական վարժարա-նին մէջ պատրաստուած էր իբրեւ պահեստի սպայ:

Հրաչքով ազատած թրքական սպանդէն, 1918ի Զինադադարին իբրեւ կամաւոր մտաւ Հայկական Լեգէոնը, որուն մէջ ծառայեց իբրեւ adjudant, Ֆրանսացի հրամանատարներու դնահատանքին արժանանալով :

Հայկական Լեգէոնի ցրուումէն վերջ, Խու-պիկեան 1920ին Ֆրանս. իշխանութեանց կողմէ ղրկուեցաւ Փարիզ: Ծրագրած էր կատարելագոր-ծել իր ուսումը Ֆրանս. դինուորական վարժարա-նի մը մէջ, պատրաստուելու համար իբրեւ սպայ հայկ. բանակին :

Խանգարուածութեան եւ յոյսի օրեր էին: Սեւ-ռի դաշնագիրը նոր կը ստորագրուէր: Մի՛ջազգա-յին վաւերաթուղթ մը կը նուիրագործէր Միաց-եալ եւ Անկախ Հայաստանի գաղափարը: Փարիզի մէջ ունէինք Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութիւնը: Անոր նպատակը, Աւետիս Ահարոնեան յաջողեցաւ Ֆրանս. դինուորական վարժարաններէն մացնել կարգ մը հայ սպաներ, որոնք մասնագիտութեան հետեւելէ ետք պիտի ծառայէին հայկական բանակին մէջ :

Խուպիկեան մէկն էր այդ սակաւներէն : Մը-տաւ Ֆոնթէնպլոյի թնդանօթաձիգներու վարժա-րանը, որուն շրջանը աւարտեց յաջողութեամբ : Իբրեն կը հանդիպէինք յաճախ Սէն Մի՛շէլի թա-ղամասին մէջ, հպարտութեամբ հագած Հայաս-տանի Հանրապետութեան բանակի սպայի հա-մազգեստը: Հարիւրապետի աստիճան ստացած էր: Տարի մըն ալ Փարիզ՝ պատերազմական նա-խարարութեան մէջ՝ քարտիսադրութեան ճիւղին հետեւեցաւ :

Դժբախտաբար, ինչպէս իր բոլոր ընկերները, ինք ալ չկրցաւ հանիլ, իր նպատակին — ծառա-յել հայկական բանակին մէջ, արժեցնել իր մաս-նագիտական կարողութիւնները յօդուտ իր պատ-կանած ազգին, զոր այնքան կը սիրէր :

Հայաստան կորնթուց իր այնքան զոհողու-թիւններով ձեռք բերուած անկախութիւնը: Փակ-ուեցան հայրենիքին դուռները բոլոր հայրենասէր երիտասարդներու առջեւ :

Կեանքի դժնդակ պայմանները ստիպեցին զինքը ընտրել նոր ասպարէզ մը, կօշիկի ճարտա-րարուեստը, որուն համար չէր որ պատրաս-տուած էր եւ այնքան զոհողութիւններ ըրած: Անճանօթ՝ արհեստին, դուրկ՝ անհրաժեշտ դրա-մագլուխէ, նիւթական չատ նեղ պայմաններու տակ զերմարդկային ճիգեր ըրաւ՝ չոր ապրուստ մը ապահովելու համար:

Չարաչար ու չատ աշխատանքին չնորհիւ պահ մը որոշ յաջողութիւններ ալ ձեռք բերաւ, սակայն քայքայուեցաւ առողջութիւնը: Վերջին տարիները աննկուն կամքով մաքառեցաւ անողոք հիւանդութեան դէմ, որ ի վերջոյ զգետնեց զինքը:

Կանուխէն մտած Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերը, իր երիտասարդութեան լաւ տարիները անցուց կուսակցութեան մէջ: Մինչեւ 1925 — 26 Փարիզի կոմիտէի գործօն անդամներէն էր: Ապ-րուստի նեղ պայմանները ստիպեցին զինքը մե-կուսանալ, սակայն մինչեւ մահը մնաց հայրենա-սէր եւ հաւատաւոր:

Մի՛չտ պատրաստ հանրային ծառայութեան, ժողովարան կը յաճախէն, բայց որոշ է թէ այս կացութիւնը երկար չէր կրնար տեւել: Հիթլերա-կանութիւնը, յետոյ յաղթականներու չոր նիւթա-պաշտութիւնը, ծանր հարուած մը տուին ժողո-վրդական հաւատալիքներուն, որ արդէն փայլուն վիճակ մը չունէր պատերազմէն առաջ :

Կիներու երեսուն մխիթարիններ կան.— «Ֆրօ-ունպուռնա»ը, որ համախմբած է կաթոլիկներ եւ բողոքականներ, քրիստոնեայ — ոմանք ամբ ազատական ուղղութեամբ, «Ֆրաուընթինկ»ը՝ ըն-կերվարական ձգտումներով: Կան նաեւ մաուր-բականներու, դիւղացիներու եւ իրաւազէտ կիներ-ու միութիւնները, որոնք զանգուած չունին ի-րենց կռնակը:

Կրօնական ամուսնութեան չատ մը հարակիր-ներ կան ընկերվարական կիներուն մէջ, որոնք մինչեւ ծայրը չեն ուզեր երթալ կուսակցական սկզբունքներու դործադրութեան մէջ: Այս տեսա-կէտով, անոնք չատ մօտ են քրիստնեայ - ոմոկրա-վարներուն, քան միւս կուսակցութիւնները իրա-րու հետ :

Քաղաքական օրինադրքի բարեփոխումը կը վերջանայ 1953 մարտին: Տիկին Հակինմայեր յանձն առած է պատրաստել նոր օրէնքի մը նա-խադիծը, խորհրդակցելով կիներու կազմակեր-պութեան մը հետ: Մինչ 1946ի Ֆրանսական սահ-մանադրութիւնը կը ճանչնայ տեսերու հաւասա-րութիւնը, բայց կը չարժի ղղուչութեամբ եւ ժլա-տութեամբ, անդին Գերմանուհիները կը պահան-ջեն Շուէյտական օրինադրքին տրամադրութիւն-ները, որոնք ոչ միայն իրենց քաղաքացի, այլ եւ իրենց կեանքի ընկեր հաւասար իրաւունքներ կը շնորհեն կիներուն: Ամէնէն ծայրայեղն է խորհր-դային օրինադիրքը, որ կը ժխտէ ամուսիններու հաւասարակց կեանքը:

Աբեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը կը թելադրէ ընդունիլ այս տեսակէտը, բայց երկու շրջաններու Գերմանուհիները չատ ալ տրամադիր չեն հրաժարելու արեւմտեան աւանդութիւննե-րէն: Եկեղեցիի հակազդեցութիւնը չատ զօրաւոր եղաւ: Պայքարը ծայր առած է Շուէյտական օրի-նադրքի հիման վրայ:

Քրիստոնեայ - ոմկավար Միութիւնը, ուրիշ կաթոլիկ միութեանց հետ խորհրդակցելով, աւելի չափաւոր նախագիծ մը ներկայացուց, որ կր հա-մապատասխանէ Ֆրանսականին: Ամուսինները փոխադարձաբար իրարու կր խոստանան հաւա-տարմութեան, օգնութիւն եւ դուրգուրանք: Այս բոլորը հիմնուած չէ իրաւունքի և պարտականու-թեանց քաւարանական չորս հաշիւներու վրայ, այլ անճնական արժանիքի վրայ :

Ամուսնական օրինադրքի բարեփոխումը չատ փափուկ հարց մըն է: Քանի որ արեւելեան Գեր-մանիան կր գտնուի խորհրդային վարչաճեւի տակ, ստիպուած են չատ գդուչութեամբ չարժիլ : Փափուկ հարց մըն է, օրինակի համար, հետեւեալ պարբերութիւնը .— «Այրը տան պետն է»: Երկ-րորդ .— «Բնակարանի ընտրութիւնը ամուսնին կը պատկանի»: Այս կէտին մէջ, դարձեալ կ'ուզեն հետեւիլ չուէտական օրինադրքին, որ լրութեամբ կ'անցնի հարցին վրայէն: Դժուար է նաեւ լուծել տղոց դաստիարակութեան խնդիրը, դէմ յանդի-ման երկու կրօնքներու եւ խորհրդային իրաւա-կարդին: Ամէն պարագայի մէջ, ընդհանուր կար-ծիքն այն է թէ Գերմանուհիները չեն ուզեր հրա-ժարիլ արեւմտեան բարքերէն: Թ.Ա.Թ.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Գերմանուհիներու ձգտումները

Տեղական թերթ մը դիտել կուտայ թէ հան-րապետական Գերմանիոյ փլուզումէն ի վեր ժո-ղովուրդը կորնթուցած էր իր նախաձեռնութեան ազատութիւնը, բայց ներկայիս հետզհետէ տէր կը դառնայ իր ճակատագրին :

Գերմանուհին հեռու կը մնար ընդհանուր չարժումէն, թէեւ Ֆրանսայէն 25 տարի առաջ իրաւունք ստացած էր մասնակցելու ընտրութիւն-ներուն (1919): Մեծ մասը կը մնար տունը, խելօ-քիկ մը զբաղելով ներքին դործերով, քաղաքական հարցերուն լուծումը ձգելով այրերուն :

Հիթլէր երբ իշխանութեան դլուխ եկաւ, մե-դադրեց գերման կիներ թէ չատ «ազատագրուած» է: Աւելի խորամանկ միջոց մըն էր անոր ինքնա-վստահութիւնը խախտելու, որպէսզի աւելի դիւ-րաւ ձեռք առնէր անոր սանձը :

Դիկտատորը գծեց գերման կնոջ դործունէու-թեան սահմանը .— Kinder (զաւակ), kirche (եկե-ղեցի) եւ küche (խոհանոց), ինչպէս Վիլհելմ կայսրը: Այս տնասէր ծրագիրը կազմելով, Հիթ-լէր կը խորհէր բնակչութեան աճման, կուսակ-ցութեան եւ դործարանի մասին: Արդարեւ ոչ մէկ առեն, գերման կիներ այնքան դուրս չէր եկած իր երդիքէն, հաւաքական աշխատանք կատարելու եւ հաւաքոյթներուն մասնակցելու համար: Պարտա-ւորիչ էր իր ներկայութիւնը: Շատեր այս կացու-թիւնը անհանդուրժելի, ուրիշներ ալ քաղցր կը դանէին :

Վերջին պատերազմէն ի՛ վեր՝ գերմանուհին քաշուեցաւ իր տունը, ուժդնօրէն կրկնելով . — « Ալ բնաւ երբեք ոչ մէկ չարժման, ոչ մէկ կու-սակցութեան մէջ պիտի մտնեմ, ինչ որ ըլլայ»: Հիմա, կ'երեւի թէ պատուհանէն դուրս հանած է դլուխը եւ ուղղութիւն կը փնտռէ: Միւս կողմէ, կառավարութիւնը կը խորհի ամուսնական եւ ի-րաւական կանոնադիր մը պատրաստել կիներուն համար :

Հռենոսեան շրջանի քաղքենի դասը կը պահէ իր ամբողջ ստացուածքը եւ հանդստասէր պայ-մանները, մինչ անդին արեւելքէն խուժող դաղ-թականութիւնը ամէն բանէ դրկուած է: Օտէր — Նայսէ դիծէն անդին գերմանացի չէ մնացած, ամէնքն ալ փախուստ կուտան խորհրդային «դը-բախանէն»: Նախկին գաղթականը եւ կալուածա-տէրը իրենց կարողութեան չափով կը պաչտպա-նեն մնացեալը,— Ս. Մարտին իր վերարկուն եր-կու մասի բաժնած բլլալուն համար Սուրբերու դասը բարձրացաւ: Արեւմտեան Գերմանիան քա-նի՞ մասի պիտի բաժնէ իրենը, օդնութեան հաս-նելու համար վախտական խեղճերուն :

Հին կիներու սերունդին յաջորդած է տոք-թորներու դասակարգը, որ 40ի մօտ է, ընդհան-րապէս այրի կամ ամուրի : Անոնք չեն սիրեր դա-հաղուրկ Նացիները, դրաս պէտք է «ունելիով ղէն չպրտել» կ'րսեն: Ընտանիքի նեցուկ են այս կիներ-ը, իրենց բազմութեամբ եւ բարձր դարդացու-մով (բժիշկ, փաստաբան, դրադիտուհի) աւելի կշիռ ունին կիներու աշխատանքի եւ իրաւական հարցերուն մէջ, քան ամուսնացած կիները :

Իսկ նոր սերունդին դլխաւոր յատկանիշն է անտարբերութիւնը դաւանական հարցերու մա-սին: Երէցին կնոջ դիմաց,— արմատացած իր հաւատքին նե անհաչակալ կարծիքներու մէջ,— այսօր դեղջկուհին աչքի կր դարնէ իր անկրօնու-թեամբ: Իրաւ է թէ բարեպաչտ կիները տակաւին ժողովարան կը յաճախեն, բայց որոշ է թէ այս կացութիւնը երկար չէ կրնար տեւել: Հիթլերա-կանութիւնը, յետոյ յաղթականներու չոր նիւթա-պաշտութիւնը, ծանր հարուած մը տուին ժողո-վրդական հաւատալիքներուն, որ արդէն փայլուն վիճակ մը չունէր պատերազմէն առաջ :

Կիներու երեսուն մխիթարիններ կան.— «Ֆրօ-ունպուռնա»ը, որ համախմբած է կաթոլիկներ եւ բողոքականներ, քրիստոնեայ — ոմանք ամբ ազատական ուղղութեամբ, «Ֆրաուընթինկ»ը՝ ըն-կերվարական ձգտումներով: Կան նաեւ մաուր-բականներու, դիւղացիներու եւ իրաւազէտ կիներ-ու միութիւնները, որոնք զանգուած չունին ի-րենց կռնակը:

Կրօնական ամուսնութեան չատ մը հարակիր-ներ կան ընկերվարական կիներուն մէջ, որոնք մինչեւ ծայրը չեն ուզեր երթալ կուսակցական սկզբունքներու դործադրութեան մէջ: Այս տեսա-կէտով, անոնք չատ մօտ են քրիստնեայ - ոմոկրա-վարներուն, քան միւս կուսակցութիւնները իրա-րու հետ :

Քաղաքական օրինադրքի բարեփոխումը կը վերջանայ 1953 մարտին: Տիկին Հակինմայեր յանձն առած է պատրաստել նոր օրէնքի մը նա-խադիծը, խորհրդակցելով կիներու կազմակեր-պութեան մը հետ: Մինչ 1946ի Ֆրանսական սահ-մանադրութիւնը կը ճանչնայ տեսերու հաւասա-րութիւնը, բայց կը չարժի ղղուչութեամբ եւ ժլա-տութեամբ, անդին Գերմանուհիները կը պահան-ջեն Շուէյտական օրինադրքին տրամադրութիւն-ները, որոնք ոչ միայն իրենց քաղաքացի, այլ եւ իրենց կեանքի ընկեր հաւասար իրաւունքներ կը շնորհեն կիներուն: Ամէնէն ծայրայեղն է խորհր-դային օրինադիրքը, որ կը ժխտէ ամուսիններու հաւասարակց կեանքը:

Աբեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը կը թելադրէ ընդունիլ այս տեսակէտը, բայց երկու շրջաններու Գերմանուհիները չատ ալ տրամադիր չեն հրաժարելու արեւմտեան աւանդութիւննե-րէն: Եկեղեցիի հակազդեցութիւնը չատ զօրաւոր եղաւ: Պայքարը ծայր առած է Շուէյտական օրի-նադրքի հիման վրայ:

Քրիստոնեայ - ոմկավար Միութիւնը, ուրիշ կաթոլիկ միութեանց հետ խորհրդակցելով, աւելի չափաւոր նախագիծ մը ներկայացուց, որ կր հա-մապատասխանէ Ֆրանսականին: Ամուսինները փոխադարձաբար իրարու կր խոստանան հաւա-տարմութեան, օգնութիւն եւ դուրգուրանք: Այս բոլորը հիմնուած չէ իրաւունքի և պարտականու-թեանց քաւարանական չորս հաշիւներու վրայ, այլ անճնական արժանիքի վրայ :

Ամուսնական օրինադրքի բարեփոխումը չատ փափուկ հարց մըն է: Քանի որ արեւելեան Գեր-մանիան կր գտնուի խորհրդային վարչաճեւի տակ, ստիպուած են չատ գդուչութեամբ չարժիլ : Փափուկ հարց մըն է, օրինակի համար, հետեւեալ պարբերութիւնը .— «Այրը տան պետն է»: Երկ-րորդ .— «Բնակարանի ընտրութիւնը ամուսնին կը պատկանի»: Այս կէտին մէջ, դարձեալ կ'ուզեն հետեւիլ չուէտական օրինադրքին, որ լրութեամբ կ'անցնի հարցին վրայէն: Դժուար է նաեւ լուծել տղոց դաստիարակութեան խնդիրը, դէմ յանդի-ման երկու կրօնքներու եւ խորհրդային իրաւա-կարդին: Ամէն պարագայի մէջ, ընդհանուր կար-ծիքն այն է թէ Գերմանուհիները չեն ուզեր հրա-ժարիլ արեւմտեան բարքերէն: Թ.Ա.Թ.

Թրիէսթի վարչութեան մէջ աւելի լայն բա-ժին մը պիտի ունենայ Իտալիա, համաձայն Լոն-տոնի մէջ տրուած որոշումի մը :

երբ քիչ չատ բարեկեցիկ վիճակ ունեցաւ, դոր-ծօն դեր կատարեց նախ Ֆրանսականձակատի Հայ Ռազմիկներու Միութեան մէջ, որուն ընդհանուր քարտուղարութիւնը վարեց երկար տարի : Իր ջանքերով էր, որ այդ Միութեան մէջ ընդունուե-ցան Հայկական Լեգէոնի կամաւորները, ճանչ-ցուելով իրբեւ «Ancien Combattant», եւ վայելելով այս վերջիններուն բոլոր իրաւունքներն ու առա-ւելութիւնները:

Գործօն մասնակցութիւն բերաւ «Մուրատ Ռափայէլեան Սանուց Միութեան» :

Խուպիկեան եռանդուն գործունէութիւն ցոյց տուաւ նաեւ Փարիզի եկեղեցւոյ շրջանակին մէջ, նախ իրբեւ անդամ Փարիզի Աղքատախնամ Ընկե-րութեան, յետոյ՝ երկար տարիներ՝ Փարիզի եկե-ղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան վարչու-թեան :

Սիրով վարած իր ստանձնած հանրային գոր-ծին: Միշտ անշահախնդիր, ամէն օր նոր ծրա-գիրներ կ'որոճար, օգտակար ձեռնարկներու մա-սին: Իր օրով էր, որ եկեղեցւոյ վարչութիւնը հրատարակեց տեղեկատու թերթ մը, ինք էր որ նախաձեռնարկ եղաւ հիմնելու Մատենադարան մը եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ եւ դիմումներ կատարեց ամէն կողմ՝ զայն ճոխացնելու համար :

Հիւանդութեան պատճառաւ անկողին դամ-ուած, անցեալ տարուան ընտրական պայքարի օ-րերուն յօդուածներ կը հասցնէր «Ցառաջ»ին՝ մեկնաբանելով կանոնադիրը եւ օգտակար թելա-դրանքներ ընելով :

Ամէն դասակարդի պատկանող բարեկամներու ընտրեալ բազմութիւն մը ներկայ էր իր յուղար-կաւորութեան: Սեւոի Սամուէլ Մուրատեան վար-ժարանէն վենետիկեան վարդապետ մը իրբեւ սգակիր կեցած էր դասին մէջ: Արարողութեանց կը նախագահէր Սերովբէ վրդ. Մանուկեան : Ծաղկեպսակ ղրկած էր Հայ Ռազմիկներու Միու-թիւնը :

Դամբանական խօսեցաւ իր վաղեմի ընկերնե-րէն այս տողերը ստորագրողը՝ վեր հանելով անոր կեանքին դլխաւոր դէմերը: Ցատկացական քանի մը խօսք րրաւ Պ. Վարդանեան՝ Հայ Ռազմիկնե-րու Միութեան կողմէ: Մարմինը ամփոփուեցաւ Փանթէնի գերեզմանատունը :

Իր մահով հայութիւնը կր կորնցնէ իր լաւ զաւակներէն մէկը, որ կը հանդչի այժմ օտար հո-ղի տակ, հայրենիքի կարօտը չառած :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Երեւանը, Մայր Աթոռը եւ Ապրիլ 24ը...

Մեր առջեւն է Մայր Աթոռի 1952ի Օրացոյցը, տպուած «Հրամանաւ Նորին Վեհափառութեան Տ. Տ. Գէորգայ Զ. Ծայրագոյն Պատրիարքի եւ Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց» ...

Փորձենք դիտնալ, թէ Գէորգ Զ.ի նախորդ - ներուն կողմէ հաստատուած «ՕՐ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ»ը՝ Ապրիլ 24ը՝ ինչպէս կը տօնակատարուի Հայաստանի մէջ ...

Օրացոյցի սկզբնական մասին մէջ սեղմօրէն նշանակուած են տօները, թուականներու մասնայնումով, որոնք դիւրութիւն կուտան բուն Օրացոյցին մէջ մանրամասնութեանց տեղեկանալու :

11րդ էջին վրայ հետեւեալ խորագիրը կայ — « ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՕՆՆԵՐ»· այս խորագրին տակ նշանակուած են պետական հինգ տօներ, որոնցմէ Մայր Աթոռը կը տօնակատարէ միայն մէկը՝ Նոյ. 29՝ « Հայաստանում Սովետական Իշխանութեան հաստատման օրը»:

Բուն Օրացոյցին մէջ , Նոյ. 29 Թուականով, նշանակուած է հետեւեալը — « կառավարական մաղթանք 32րդ տարեդարձի խորհրդայնացման Հայաստանի » (էջ 199):

ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԱՊՐԻԼ 24Ը ՉԿԱՑ ... Ի· ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՉ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆ ԿՐ ՃԱՆՉՆԱՑ ԵԻ ՈՉ ԱԼ ՉԱՑՆ ԿԸ ՍՊԱՑ ...

ԵՐԵՒՈՒՆԸ Ի ՍՊԱՌ ԿԱՆԳԻՏԱՆԱՑ ԱՊՐԻԼ 24ի ԳՈՑՈՒԹԻՒՆԸ ...

Օրացոյցի 12րդ էջին վրայ հետեւեալ խորագիրը կայ — «ՏՕՆՔ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ»· այս խորագրին տակ նշանակուած են եկեղեցական 16 տօները, որոնցմէ 3րդը ցանկին մէջ տեղ գրաւած է հետեւեալ խմբագրութեամբ.

21ՓԵՏՐՈՒԱՐ — Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն: Ազգային մեծ տօնօճն: Յիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոց յընթացս հարիւրամեայ պատերազմաց: Յիշատակ մեռելոց :

ԱՊՐԻԼ 24 ԹՈՒԱԿԱՆՈՎ — ԵՒ ՈՉ ՄԷԿ ՏՕՆ... Կը մնայ ենթադրել ուրեմն, որ Մայր Աթոռը Ապրիլ 24ը կը տօնակատարէ եղեր, իրեն վերապահուած պատճառներով, ՓԵՏՐ. 21ԻՆ ...

Սակայն ճիշդ չէ նաեւ այս ենթադրութիւնը, որովհետեւ Օրացոյցի մէջ խօսքը ոչ թէ 1915 ԱՊՐԻԼ 24ի ՄԷԿ միլիոն նահատակներու մասին է, այլ անոնց, որոնք ինկան... «ՅԸՆԹԱՑՍ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՑ ...

Խօսքը «Օր Մեռելոց»ի մասին է եւ ոչ « ՕՐ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ»ի ...

Խօսքը ԱՌԱՋԻՆ եւ ԵՐԿՐՈՐԴ մեծ պատերազմներուն աշխարհի ԲՈԼՈՐ ռազմաճակատներուն վրայ ինկած հայ զոհերու մասին է...

Մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար , կը դիմենք Օրացոյցի բուն Թուականին՝ Փետրուար 21ի ...

Այդ Թուականով, բուն Օրացոյցի մէջ, 42 — 43 էջերուն վրայ, հետեւեալը կայ .

ԵՂ· ԳԿ· Սրբոց ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԶՕՐԱՎԱՐԱՑՆ ՄԵՐՈՑ եւ **1036** վկայից, որք կատարեցան ի մեծ սպատերազմին :

Չկնի ս· պատարագին կատարի հոգեհանգիստ վասն հանգուցելոցն :

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՑ ԵՒ ՏՕՆ ԱԶԳԱՅԻՆ :

Հոս, ինչպէս կը տեսնէք, «ՅԻՇԱՏԱԿ ԲԻՒՐԱՒՈՐ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑՆ ՄԵՐՈՑ ՅԸՆԹԱՑՍ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՑ»ի մասին բնաւ խօսք չկայ ...

Օրացոյց կազմողը չխոթած եւ նոյն Թուականով ու միեւնոյն Օրացոյցի մէջ տարբեր բաներ նշանակած է ...

« Նահատակ »ներուն հետքը դտնելու համար, կը բանանք ապրիլ ամիսը եւ աչք կը նետենք օրերու վրայ ...

ԱՊՐԻԼ 20 (եւ ոչ 24) Թուականով, 83րդ էջին վրայ հետեւեալ յիշատակութիւնը կը դտնենք :

Յիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոյ (?! «Ց·») ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ : Կատարել հոգեհանգիստ յարեւելս եկեղեցիս Հայաստան - եայց :

« ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ»ը — մենք ընդդէմ ենք :

Հոս ալ խօսքը ոչ թէ «ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՑ»ի մասին է, այլ ՄԻԱԿ պատերազմի մը, դոր Օրացոյցը « ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ» կը կոչէ...

1915ին մեր ԱՆՁԻՆ ժողովուրդը «ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ» մղած չէ, այլ իր անդէն վիճակին մէջ տեղահանուած ու զաղթի ճամբաներուն դանդաւածաբար սրածուած է...

Խորհրդային Աչխարհին մէջ «հայրենական» կը կոչուի այն պատերազմը միայն, դոր Բոլչեւիզմը մղեց 1940 Յունիս 22էն առ 1945 Սեպտ. 1· խօսքը ահա այս պատերազմի մասին է ...

Այսպէ՞ս ուրեմն ,

ԱՊՐԻԼ 24Ը ՉԿԱՑ ՆԱԵԻ ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ...

ՆԱԵԻ ՄԱՑՐ ԱԹՈՌԸ ՈՉ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆ ԿՐ ՃԱՆՉՆԱՑ ԵԻ ՈՉ ԱԼ ՉԱՑՆ ԿԸ ՍՊԱՑ...

ԽՄԻՄԱԾԻՆԸ , ՀԵՏԵՒՈՂՈՒԹԵԱՄԲԸ ԵՐԵՒԱՆԻ, ԻՍՊԱՌ ԿԱՆԳԻՏԱՆԱՑ ԱՊՐԻԼ 24ի ԳՈՑՈՒԹԻՒՆԸ ...

Եւ այս բոլորէն վերջ ի՞նչպէս չհաւատալ, որ Մայր Աթոռի Օրացոյցը կազմուած ու տպուած է ... «Հրամանաւ Նորին Վեհափառութեան Տ· Տ· Գէորգայ Զ· Ծայրագոյն Պատրիարքի եւ Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց »...

Ի՞նչպէս չհաւատալ, զի ԱՊՐԻԼ 24Ը, ինչպէս որ ամէն գոյնի քողածածուկները կը սիրեն, Ի· Հայաստանի մէջ կը տօնակատարուի եղեր թէ խորհրդային կառավարութեան եւ թէ Մայր Աթոռին կողմէ...

Այսքան մեծ ու այսքան ահաւոր է այն ոգեբերութիւնը, զոր ստեղծած է տարաբախտ ժողովուրդի մը, դիմաւորութեամբը իր ճօճնիցս տարաբախտ Վեհափառի... ՅՈՒՍԱԲԵՐ

ԴԱՏԱԿԱՆ հետապնդումի պիտի ենթարկուին « Սր Սուտ » եւ «Իմանալէ՞ք» թերթերը, որոնք իրենց եչ·ի թիւին մէջ դրդռիչ յօդուած մը հրատարակած էին, մեղադրելով կառավարութիւնը թէ դործիք կը դառնայ «մանրէական պատերազմի հեղինակ դօր· Բիճուէյի, պատերազմ յարուցանելու եւ բնակերային ճնշումներ բանեցնելու համար»: Կարմիր թերթերը այնուհետեւ հրաւէր կ'ուղղեն համայնավար բոլոր դաղուածներուն , ամէն կարդի ցոյցեր կազմակերպելու Այդըն - հաուըրի յաջորդին դէմ, երբ ան Փարիզ հասնի:

Ռուբէնի դիւրաւակին

ՊԷՅՐՈՒԹ, 6 Մայիս·— Երէկ՝ կիրակի, 4 Մայիս, առաւտեան ժամը 10.30ին, Սինէմա Ռիվոլիի ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ յիշատակի մեծաչուք հանդէս մը՝ նուիրուած ողբացեալ ընկեր Ռուբէն Տէր Մինասեանի :

Հանդէսը սկսաւ ճիշդ որոշուած ժամուն, խուռներամ բազմութեան մը առջեւ, որ լեցուցած էր ամբողջ սրահը, առանց աթոռ մը պարապ ձգելու :

Լիբանանեան քայլերգէն վերջ ,որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս, օրուան նախագահը՝ պարզեց իմաստը այս հանդիսութեան, ի յիշատակ Հայու մը, որ դիտցած էր իր կեանքը ամբողջ զոհել հայ ժողովուրդին եւ անոր դատին:

Առաջին բանախօսն էր ընկեր Անդրանիկ Ծառուկեան, որ ներկայացուց անձնազոհ Փետային, հաւատաւոր Դաշնակցականը, խորունկ մտածողը, տիպար մարդը եւ մեծ Հայը :

«Փետային մը ոչ անձնազոհ չէր, այլ հայ իրականութեան դաժանութիւնը ապրող եւ անոր դէմ ընդվզող, հայ ցեղին բոլոր առաքինութիւնները իր մէջ խտացնող մարտիկը, որ ամէն օր ժամպրուած էր մահուան հետ, անոր աչքերուն մէջ նայելով նայելով »:

Ծառուկեան, որուն դեղեցկատպոյն ճառերէն մէկը կարելի է նկատել այս բանախօսութիւնը, ինքնատիպ ոճով եւ արուեստագէտի խառնուածքով դրագէտ մը նկատեց ընկեր Ռուբէնը, անոր «Ցուշեր»ուն մէջ տեսնելով ոչ թէ աւտարգր հայ յեղափոխութեան պատմութեան, այլ նորինքն այդ պատմութիւնը, իր դիւցազներգութեան բաժնով :

Ցետոյ նկարագրեց Ռուբէն Տէր Մինասեան մարդը, այն պարզունակ արտաքինով Դաշնակցականը, որուն առջեւ պատկառանք կը զգային բոլորը, եւ այս մարդը որ իր ամբողջ կեանքը զոհած է իր ժողովուրդին, այս մարդը, որուն չնորհիւ այսօր Հայաստանը Հայաստան դարձած է, մեռաւ իր հայրենիքէն հեռու եւ անոր մոխիրի վերածուած ածիւնն խառ կը մնայ օտարութեան մէջ: Դիտենք թէ Հայաստանի ժողովուրդը չի կրնար ընդունիլ անոր ածիւնը, բայց ինչ բսել մարդոց մասին, որոնք հոս, ազատ երկիրներու տակ, իրենց մամուլին մէջ, տող մը իսկ չզրեցին մէկու մը մասին, որ կերտիչը հանդիսացաւ այսօրուան Հայաստանին, որուն համար ամէն զոհողութիւններ կը հիւսեն: Բայց սիրտ գայ օր, ու Ռուբէնի ածիւնը պիտի փոխադրուի Հայաստան, ոչուելու համար Հայոց աչխարհի սարերուն ու ձորերուն վրայ, իրրեւ պարարտացուցիչ եւ այդ հողէն պիտի ծնի այն խոչալը , որուն պաչտամունքը ունեցան Ռուբէնները »:

Երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Կարօ Սասունի, որ առաւելաբար ծանրացաւ ընկեր Ռուբէն Տէր Մինասեանի փոթորկալի կեանքին դանազան դրուադներուն վրայ: Տուաւ պատկերը Տարօնի աչխարհին, ուր ծրծուեցաւ Ռուբէն յեղափոխականը: Պատկերացուց Ռուբէնի հանդիպումը Քէօսէ Պինպաչիի հետ, այդ տեսակցութեան մէջ դտնելով Ռուբէնի քաղաքական մտահոդութիւնները , Թուրք բռնակալութեան դէմ աւելի ընդարձակ չարժումի մը կազմակերպելու համար :

Ընկերը այս առթիւ նկարագրեց Սուլուխի կռիւը, որ յեղափոխութեան պատմութեան մէջ եղակի կը մնայ իր կարեւորութեամբ եւ մասնակցող Փետայիներու թիւով: Այդ կռիւին մէջ էր որ ինկաւ Գէորգ Զաւուչ, որմէ ետք ,Ռուբէն ստանձնեց Փետայական չարժումի դեկավարութիւնը Տարօնի աչխարհին մէջ :

Օրուան նախագահը՝ փակելով հանդէսը , չէչտեց թէ Դաշնակցութիւնը կը մնայ հաւատարիմ իր քաղաքական իդէալներուն եւ դադար պիտի չունենայ մինչեւ որ իրականացնէ Ռուբէններու իդէալը»: Հանդէսը ունէր նաեւ դեղարուեստական բաժին մը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ)

— Շնորհակալ եմ, սակայն մտահոգ եմ միչտ: Չեմ դիտեր թէ փօնթիւի ինչպէս յաջողեցաւ այսքան տեղեկութիւն ձեռք ձգել :

— Այո, կը հասկնամ ձեր մտահոգութեան պատճառը, այս մարդուն հաչիւը պէտք է մաքրել :

— Շատ ուշ է հիմա: Իրեն կը դործակցի Անդլիացի մը, Նիւմըն, որ ամէն բան պատմած ըլլալու է Սքօթլընտ Եարտին (ինթելիճընսի) :

— Ինչ որ է, եղածը եղած է: կարեւորը այն է որ այնուա չաթաթներու հարց է մեր դործը : Դաչնակիցները պարտաւոր են չարժման անցնիլ , այլապէս Ռուսերը պիտի լթեն դիրենք: Քիչ մըն ալ պէտք է համբերէք: Այնպէս կը կարծեմ թէ ապահով էք առ այժմ, Միլլէր· ինչպէս ըսի, կը հասկնամ ձեր մտահոգութեան պատճառը, տակաւին ձեր ի վեր այս օրուան կը սպասէիք: Ինչ որ է հիմա ինչպէս օգտակար կրնամ ըլլալ ձեզի :

— Այդ չէ խնդիրը, ես ուզեցի որ ամէն հաւանականութեան դէմ դուք պիտանք կացութիւնը ...

— Կ'երեւի ձեր չիղերը խանդարուած են, Միլլէր· Յուսեաես էք դարձեր, ի՞նչ ըսել է «ամէն հաւանականութեան դէմ». չատ լաւ երկար հանդիստ մը պիտի ընէք, երբ որ այս դործը աարտի: Առ այժմ չէք կրնար բաժնուիլ հոսկէ : Բոլորս ալ պատասխանատուութիւններ ունինք:

— Մի վախնաք պիտի չբաժնուիմ, միայն ուղեցի ըսել թէ պէտք է պատրաստ ըլլալ անակընկալներու :

— Անակնկալներ պիտի չպատահին : Ցվերջ պիտի պայքարինք: Վերջնական յաջողութիւնը կապուած է ձեր դործելակերպին: Եթէ պէտք ըլլայ դոհել մեր դործակալներէն մէկ քանին, մի վարանիք: Փօնթիւիին յանձնեցէք զանոնք, այս կերպով ժամանակ կը չահիք: Հիմա լաւ մտիկ ըրէք զիս: Լուսի ծրագիրը պիտի չդործադրուի մինչեւ որ Անդլիացիները բանան երկրորդ ճակատը :

— Պիտի չդործադրուի՞ ... = Ոչ :

— Բայց ... = Մենք այս մասին վիճաբանելու իրաւասութիւն չունինք: Ինչպէս դիտէք, այս ծրագիրը ծօտերս պիտի դործադրուէր , սակայն հիմա հրահանգը փոխուեցաւ :

— Ի՞նչպէս կ'ըլլայ :

— Գիտեմ թէ ասիկա չատ դժուար պիտի ըլլայ ձեղի համար, քանի որ մինչեւ հիմա այդ ուղղութեամբ չէիք խորհած :

— Այո, իմ ամբողջ ծրագիրներս պատրաստած էի Լուսի ծրագրին վրայ հիմնուելով :

— Մի վախնաք, ձեր ծրագիրները դործադրելու համար ատատ ժամանակ պիտի ունենաք : Պէտք է դիտնաք թէ կացութիւնը ծանրակչիռ է Գերմանիոյ եւ մանաւանդ դրաւեալ երկիրներուն մէջ: Լուսի ծրագիրը պիտի ջլատէ անդլիական ուժերը: Դժբախտաբար սակայն ամերիկեան դործարանները ալ սկսած են առաւտնակներ արտադրել : Պատերազմը յաւիտեան չի կրնար չարունակուիլ, պէտք է օդտուինք իւրաքանչիւր առիթէ: Եւ այս նպատակով թոյլ պիտի տանք որ բանան երկրորդ ճակատը եւ անմիջապէս պիտի յարձակինք :

— Հիմա լաւ կը հասկնամ:

— Ենթադրենք թէ Անդլիացիները յաջողին եւրոպա դրկել մեծ բանակ մը, եթէ իրենց այս յոյսը իրականանայ, այն ատեն մենք պիտի իջեցնենք մահացու հարուածը: Եւ անդամ մըն ալ պիտի չհամարձակին նոր ուժեր դրկել :

— Սակայն Անդլիացիները այդքան վախկոտ չեն :

— Անդլիացիներէն աւելի Ռուսերուն մասին է խօսքս: Մենք չուտով կրնանք ազդել անոնց բարոյական ուժին վրայ: Եթէ մեր ենթադրեկնան օդնութիւնը չըլլար, հիմա վճացած էին անոնք: Այնինչ քալ մարդն անդամ չի կրնար անօթի կռուիլ , ենթէ Ամերիկա չօդնէ :

(Շար.)

եան Գերմանիոյ կառավարութիւնը, մանաւանդ որ Տոքթ. Ատենաւորի միացեալ կառավարութեան անդամներէն չատերն ալ հակառակ են առաժամեայ հաշտութեան :

× Ռուսերը նոր խաղութիւններ կը զործադրեն արեւելեան Պերլինի մէջ : Ամերիկեան եւ անգլիական պահակներուն արգիլուեցաւ զործել Պերլինի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ խճուղիներուն վրայ : Երեք Դաշնակիցները բողոքեցին :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Ֆրանսացի զօր. Սալանի յայտարարութեան համաձայն, Հնդկաչինի վերջամեայ պատերազմի ընթացքին, զբոսանները ունեցած են 200.000 մեռեալ, 400.000 վիրաւոր եւ 200.000 զերի : Եթէ նկատի ունենանք որ 400 հազար վիրաւորներուն մէկ չորրորդը կրցած է զարմանալ, ուրեմն կը բուստաներու թիւը կը յանդի կէս միլիոնի :

Գալով Ֆրանսական կորուստներուն, սպան - եալ, վիրաւոր, զերի, անհետացած, տեղափոխուած,— չուրջ 100.000 կը հաշուեն : 1951ի Դեկտեմբերէն մինչեւ այս տարուան Ապրիլի վերջը, Ֆրանսական զօրքը ունեցած է 2707 սպանեալ, 3511 վիրաւոր կամ անհետացած, որոնց մեծ մասը կրցաւ վերսկսիլ կռիւը : Երկիր վերադարձողներու թիւը եղած է 2285 հոգի : Նոյն շրջանին տեղացի զինուորները ունեցած են 5885 մեռեալ, 3714 վիրաւոր, որոնք առողջացած են : Իսկ զբոսաններր ունեցած են 21.500 մեռեալ, 14.873 զերի եւ 42.000 վիրաւոր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիէսթէի մասին համաձայնութիւն մը պատրաստուած էր Լոնտոնի մէջ, ընդլայնելով Իտալիոյ մասնակցութիւնը քաղաքին վարչութեան մէջ : Մառ. Թլթօ այս կարգադրութեան դէմ բողոքեց բուռն բանախօսութեամբ մը : «Մեր ժողովուրդը ամբողջովին կը մերժէ այդ համաձայնութիւնը . Ա.էն մինչեւ Ֆ.: կառավարութիւնը աչալուրջ պիտի հետեւի անցուդարձին եւ պատեհ ժամուն պիտի կրնայ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել, մեր շահերը ապահովելու համար » :

ԵԳԻՊՏՈՍ պաշտօնապէս մերժած է Անգլիոյ վերջին առաջարկները, համաձայն «Ալ Ահրամ» թերթին տեղեկութեանց : Կ'ըսուի թէ Լոնտոնի եւ դիպատական դեսպանը եւս պիտի կանչուի : կառավարութիւնը անդրդուելի կը մնայ իր պահանջներուն վրայ — պարպել Սուէզի շրջանը եւ եգիպտոսի թագաւորը ճանչնալ իբրեւ վեհապետ Սուտանի :

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ապահովութեան օրէնքը պիտի բարեփոխուի մօտերս, ինչպէս յայտարարեց աշխատանքի նախարարը : Հատուցումները (հիւանդութեան եւն. պարագային) անփոփոխ պիտի մնան :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ չի կրնար իր ելեւմուտքին 50 % յատկացնել ազգ. պաշտպանութեան, յայտարարեց անգլ. մառնչալ Մոնթկոմըրի, Ասիոնքէն Անդաման մեկնած առեն : Այս առթիւ չեչուեց. — « կարելի չէ համաձայնավարութեան յաղթել սուինները, զնդակներով կամ բանաերով : Պէտք է բարեկեցիկ վիճակ մը ապահովել ժողովուրդին » :

ԺԱՆ Տ'ԱՐՔԻ տաբեգարձը տօնուեցաւ կիրակի օր, մեծ հանդիսաւորութեամբ : Հանրապետութեան նախագահը ծաղկեպակ մը դրաւ յիշատակարանին վրայ, իսկ 10.000 տղաք եւ աղջիկները թափօր մը կազմեցին : Ներկայ էր նաեւ մառեչալ Ժիւէն :

ԳԻՆԻՆ 2 — 3 ֆր. աժանցած է կիրակի օրէն սկսեալ :

ԱԻՏՐՈՑ վարչապետը, որ Լոնտոն կը գտնուէր անցեալ շաբթու, կիրակի օր Նիս նորք հասաւ : Պիտի մնայ 16 օր : Այս առթիւ յայտարարեց թէ անջատ հաշտութիւն պիտի չկնքէ ոեւէ պետութեան հետ, երկիրը երկու մասի չբաժնելու համար : Եթէ բոլոր միջոցները սպառին, ՄԱԿին պիտի յանձնուի Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնադրին հարցը : Վարչապետը պիտի խորհրդակցի Թրումընի եւ ամերիկեան կառավարութեան հետ :

Ա. ՄՈՈՒՏԵԱՆ վերջին փոխառութիւնը, 30 միլիառ րուբլի, սոորագրուեցաւ չորս օրուան մէջ, հինգ միլիառ աւելիով : Գումարը պիտի յատկացուի Վոլկայի եւ Տնիեսթրի ելեկտրակայաններու շինութեան :

ՀԱՆԴԻՍ — ԵՐԵԿՈՑԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը՝ կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 30 rue de la Libération :

Գեղարուեստական բաժին.— Մասնակցութեամբ յայտնի ջութակահար Ֆիլիպի Ագագարեանի : Հայկական պարեր Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի պարախումբին կողմէ, երգ, արտասանութիւն, եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Ձոխ պիւֆէ :

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ : ԻՄԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ ՑՈՒՆԻՍ 14ԻՆ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒԻ

ԲԱՇԿԱՊԵՏ Պ. ՓՕԼՕՍԵԱՆԻ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի դերք մը, որ կ'ուսուցանէ ինչպէս կաթ տալ երախային, ինչպէս հագուեցնել, ինչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ :

Գինը 800 ֆրանք (վճռաւ ծախքով 850 ֆր.), արտասահման 1000 ֆրանք : Դիմել Ցառաջի հասցէով :

Վաապուրականի հերոսամարտ

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մաղընոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւններու, Ազգ., Բարեզործ. եւ Հայր բոլոր միութիւններու:

Կը նախագահէ Միութեան առենապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ : Կը խօսի Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄ-ՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, դեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի :

Կովկասեան եւ հայրենի պարեր «Հայ Աղատամարտիկներու» Միութեան պարող խումբէն, դեկավարութեամբ Պ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆի :

Մեներգներ, արտասանութիւններ եւ անակնկալներ : Ընտիր նուագախումբ պարեր եւ զուարճութիւններ ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով :

Զօր. Անդրանիկի վահուան 25ամեակը Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Մուրատ Ռեսմնասիրացի, Շապին Գարահիսարի «Ռազմիկ» Միութեան հետ եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Հայ Նախկին Կամաւորներու Միութեան, Ցունիս 7ին, շաբաթ իրիկուն Cercle Militaireի (Pl. St. Augustin սրահին մէջ:

Կը խնդրուի մարմիններէն նկատի ունենալ այս թուականը, որպէսզի Փարիզի հայ զաղութը մասնակցի :

« ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ»Ը ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի : (Գործ Բ. Այվազեանի, վեց արար երեք պատկեր) : Ղեկավարութեամբ Խ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի : Այս շաբաթ ժամը 20.30ին Jeanne d'Arcի սրահը :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ այս կիրակի ժամը 14.30ին, St. Ennemond սրահին մէջ:

Նաեւ ՎԻՆԻի եւ ՏԷՍԻՆի մէջ :

(Մանրամասնութիւնները յաջորդով) :

Գիները ժողովրդական :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— 389, 424, 470, 518, 589, 612, 692, 8: Ստանալու համար դիմել ընկերուհի Շաուչեանի, Vallon des Tuves :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Ժ. Դանիէլեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց ողբացեալ հօր եւ պզտկանին Պ. ԱՐՇԱԿ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆի մահուան առթիւ :

× Այրի Տիկին Փ. Մուրատեան եւ զաւակները իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ կամ դրաւոր, իրենց մօր եւ մեծ մօր ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՇԷՐԷՄԻԹԵԱՆի մահուան առթիւ :

× Այրի Տիկ. Զապէլ Լարճեան եւ զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպակով եւ դրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ հօր Պ. ՓԱՐԱՒՈՆ ԼԱՐՃԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս Երեքշաբթի ժամը 8ին, Café de l'Espérance, Gare du Nord: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ : Ներկայ պիտի ըլլայ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ : Օրակարգ, Ա) Հաշուետուութիւն.— Բ) Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ՊՕՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 3ին, Ս. Ասահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ ընկերուհի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ : Այս առթիւ վարչութիւնը նարքած է թէյասեղան մը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 բիս Ռասպուլէի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեւոնահի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղիս հանդէսը Ցունիս 8ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաշտահանդէս կազմակերպուած Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին կողմէ, Ցունիս 15ին, Ecouenի անտառին մէջ :

ԼՈՒՍԱՒԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ հերթական հաւաքը այս Չորեքշաբթի երեկոյ, Քաւէ սրճարանին վերնայարկը: Պիտի խօսի Պ. ԱՇՕ ՇԱՀԻՄԱԹՈՒՆԻՆ, նիւթ ունենալով «Իմ հայրենական յուշերից» : Մուտքը ազատ է:

ՆՈՒԻԼԸ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ Ս. Մարկոսեան հիւանդանոցի հայ հիւանդներուն :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱԿՆ ԵՒ ԱԿՆՑԻՔ

ՍՏՈՒԱՐ ՀԱՏՈՐ ՄԸ ԲԱԶՄԱԿՈՂՄԱՆԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ, 1060 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐՈՎ եւ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ : Հաւաքեց՝ Առաքել Քէչեան: Խմբագրեց՝ Մկրտիչ Պարսամեան, Փարիզ, 1952: Գին 10 տոլար : Դիմել Մ. Պարսամեան զրատուն, 46 rue Richer, Paris (9):

Հրատ. Ամերիկայի Ակնայ Հայր. Միութեան:

ԵՐԱԺՇՏԱԳԼՏ

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 18ին Maison des Syndicats ի ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien :

Եգիպտական, արաբական եւ արեւելեան ընթրագ, 30 հոգիոց նուագախումբով :

Տոմսերուն գիները 150, 200 եւ 300 ֆրանք

ԿԸ ՑԱԽՈՒԻՆ.— Taverne Maubeuge, 6 rue Maubeuge, Restaurant Diamantaire, 60 rue Lafayette, Restaurant Elmas rue Buffault, նպարավաճառներ Հրաչեան 6 rue Lamartine et Massis, rue Saulnier, Paris (9):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8ին սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԷՕՆԷՐ ՔԷՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բընակարանի դիւրութիւն :

ՇԱՒՈՒ ՀՈՂ

Մարսէյլ St. Julienի եւ Les Olivesի մէջեւ 1200 մեթր հող մը ծախու է, չատ նպաստաւոր գինով : Դիմել Mr. V. Bachellerie, 9 Chemin St. Julien, St. Barnabé :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամսյա · 1100 ֆր·, Տար· 2200. Ասիա· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 14 MAI 1952 Չորեքշաբթի 14 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6762-Նոր շրջան թիւ 2173

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԱՄԷՋ ՑԱՒԱԿՆՈՒԹԻՒՆ

Ի՛նչ սրտառուչ երեւոյթներ կը պարզուին երբեմն, երբ մարդոց ոտքը դեռեւին կը կոխէ :

Բարեգործականը ամառային մը ունի, երկու անուններով : Մէկը՝ Յուշարար, պաշտօնաթերթ Հ· Բ· Ը· Միութեան, միւսը՝ Միութիւն, «պաշտօնաթերթ Կեդր· վարչական ժողովի» :

Երկրորդ պաշտօնաթերթի ապրիլի թիւին մէջ, խմբագրական սիւնակին վրայ կ'երեւայ ծանօթ գրողի մը գրութիւնը, — «Բարեգործականի կրթական դեկավարութիւնը» :

Այս բաղդատաբար անվնաս խորագրին տակ, յօդուածագիրը նախ կը փառաբանէ Բարեգործականը իբրեւ «միութեան եւ ամրութեան դեմին», իբրեւ «ազգին չինարար ձեռնարկներուն վարիչը» եւ «կտակարարը» :

Յետոյ, աստիճանաբար բանալով առաջաստները, կ'առաջարկէ Բարեգործականին վստահել « նոր սերունդի առողջ դաստիարակութիւնը եւ հայ երիտասարդութեան ուղիղ առաջնորդութիւնը » :

Թռիչք մը եւս փորձելով, յօդուածագիրը կը յայտարարէ .

— « Բարեգործականը այսուհետեւ պէտք է աւելի համաթնակօրէն յառաջ նետուի եւ ստանձնէ կազմակերպեալ կերպով մեր ազգին կրթական գործերուն դեկավարութիւնը» :

Այս դեռ ոչինչ : Շատ աւելի լայն ծրագիր մը ունի Բարեգործականի երախտաւորեալը : Եւ փայլուն հեռանկար մը .

— « Յանձնենք մեր երիտասարդութիւնը Բարեգործականին :

Ան ունի միջոցներ մեր նոր սերունդը կրթելու առողջ ոգիով, գործակցութեան զգացումներով եւ լայն միտքով » :

Եւ վերջապէս, բուն դաղանիքը .

— « Ուստի Բարեգործականը պէտք է աւելի վճռական ու հաստատակամ կերպով ստանձնէ հայ Սփիւռքի դեկավարութիւնը :

Եւ այդ դեկավարութիւնը պէտք է սկսի կրթական դաշտէն » :

Այսպէս, ուրեմն, վրկուած ենք այլեւս :

Բարեգործականը ունի դանձ : Ունի ցանց : Ո՞ր օրուան կը սպասենք, անոր յանձնելու համար Հայկական Արտասահմանի դեկավարութիւնը , սկսելով դպրոցէն :

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, ամէնէն ոգեքաղին այն է որ, յօդուածագիրը երիտասարդ մըն է : Ուսուցիչ եւ գրող: Եւ, դանուելով Միջին Արեւելք, շատ լաւ կը ճանչնայ Բարեգործականին « առողջ ոգին», «գործակցութեան զգացումները» եւ մանաւանդ «լայն միտքը» :

Օ՛, այդ «լայն միտքը», որ դիտէ կտակներ որսալ եւ դէմքեր դէմքերի վրայ բարդել, կալուածներ դնել եւ չհագործել, աճուրդ կամ նուազուրդ տարբելու համար կրթական, նոյնիսկ մարդասիրական գեղերի վրայ ...

Եթէ այդ «առողջ ոգին» եւ «գործակցութեան զգացում» ունեցած ըլլար Բարեգործականը, ինչո՞ւ այնքան պզտոյ ջուրեր հոսած պիտի ըլլային իր բոլորտիքը :

Ինչո՞ւ անտեսուած պիտի ըլլային այնքան հանրօգուտ, չինարար, անմիջական ձեռնարկներ :

Ինչո՞ւ, երեսուն տարի ետքն ալ, պիտի ունենայինք Թիֆլիսի , Թուղթի եւ քուրքի կտորներէ չինուած խրճիթներ, Արեւելքի հիւրընկալ ափերուն վրայ :

Ինչո՞ւ երեսուն տարի ետքը միայն պիտի հաստատէին թէ հազարաւոր աշակերտներ ուսում կը ստանան հասարակ մթերանոցներու, խարխուլ տաղաւարներու, դամ - դպրոցներու մէջ :

Եւ ինչո՞ւ այնքան ժժդոյն, աննկերպարան , խախուտ վիճակ մը պիտի ունենար մեր կրթական ճակատը :

Տակաւին քանի՞ տարի մարդիկ պիտի ուռին անամէջ յաւակնութիւններով, պարտկելու համար անոդոք իրականութիւնը : Կամ ըմբռնելու համար բարեգործութեան անունով կատարուած չարիքները :

Կարճ կապենք հարցումները եւ զրաղինք հաստատումներով :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՂՄՈՒԿ ...

Անցեալ շաբթու , ձայնասփիւռը կը պատմէր թէ օրական երկու միլիոն տոլար ջուրը կը նետուի Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը, որովհետեւ շատ աղմուկ կայ :

Խելքի մօտիկ է այս հաշիւը : Արդարեւ, այնքան աղմկալից են, մանաւանդ մեծ քաղաքները , որ մարդ չի կրնար, օրուան բոլոր վայրկեաններուն, անընդհատ աշխատիլ : Աղմուկը կը լարէ ջիղերը, կը ցրուէ ուշադրութիւնը եւ կը վճացնէ աշխատելու տրամադրութիւնը : Եւ, նկատի ունենալով որ բանուորն ու արհեստաւորը ժամական սակի վրայ վճարում կը ստանան, գործատէրը կը դանդաղի թէ «պարապ վայրկեաններուն» համար ալ օրավարձ կուտայ անոնց :

Բարեբախտաբար մենք այս կարգի բարակ հաշիւներով չենք զբաղիր : Եթէ այդ աստիճան բծախնդիր ըլլայինք, պիտի հաշուէինք վնասները ուրիշ տեսակ աղմուկի մը, որ ծագումով հայկական է : Աղմուկ մը, որուն մէջ իրար կը հրմըշտրտին չատախօսութիւնն ու համայնադիտութիւնը , բամբասանքն ու խծբծանքը, զրպարտութիւնն ու յամառութիւնը :

Մեր ներքին պայքարը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ անախորժ աղմուկ մը, որ կը ջլատէ մեր հաւաքական ուժերը եւ անկարելի կը դարձնէ որեւէ դրական աշխատանք մշակութային թէ քաղաքական ճակատին վրայ :

Երեսուն տարիէ ի վեր կը կրկնենք միեւնոյն յանկերգները որոնք, վստահ եղէք, պիտի լսուին յաջորդ երեսնամեակին ալ, եթէ վերջ չդանենք մեր այս աստանդական կեանքը : Եթէ դիմացի աբտիկները չհրաժարին՝ հակահամայնավար ու աղատատենչ կազմակերպութեան մը դէմ իրենց բացած չարամիտ ու դեռեւիկ խաչակրութենէն :

Աղմուկին ամէնէն անհանդուրժելին կը լսուի ուրիշ անկիւնէ մը :

Մեր մինուճար ազգին մէջ ամէն մարդ, ամէն դործի կը խառնուի : Հասարակ մահկանացուն , որ, յաճախ, հազիւ թէ իր անունը կրնայ դրել , դասեր կուտայ խմբագրին կամ դրադէտին : Հէգինակաւոր կարծիք կը յայտնէ ամէն նիւթի մասին : Կը սպասէ որ իրեն հարցնեն թէ ինչպէս պէտք է բռնել դրիչը, ինչպէս պէտք է մչակել այսինչ նիւթը, ինչ բառեր պէտք է դործածել եւ ինչ բառեր պէտք չէ դործածել :

Ինչ «պատկերազարդ» նամակներ կը հասնին խմբագիրներուն ձեռքը : Ինչեր, ինչեր կը դրեն եւ ինչ հրահանդներ ու խրատներ կ'արձակեն՝ աջէն ձախէն :

Այս « հայկական աղմուկ»ին բարոյական վնասը մեզի համար շատ աւելի մեծ է քան Ամերիկայի գործատէրերուն կորսնցուցած երկու միլիոնը ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՈՍՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ 20 հազար խնդրագիրներ կարգի կը սպասեն : Ինդարկուներու թիւը հետզհետէ կ'ածէ (չուրջ 1500 ամսական) : Պաշտօնեաներու յաւելում պիտի կատարուի : Թերթերը կը դրեն թէ եթէ այսպէս չարունակուի, քառասուն հազար թղթածրարնին բուն կէսը անդործածելի պիտի դառնայ : Նկատի առնելով իւրաքանչիւր խնդրագրկուի կացութեան փոփոխութիւնը :

ԱՃՈՒՌԻ ԳԻՆԸ 5 % զեղչելու միջոցներ կը խորհի վարչապետը : Այս կարդադրութեամբ , ապրանքներու փոխադրութեան ծախքը պիտի զեղչուի եւ որոշ չափով դոհացում պիտի տրուի արտադրող դիւղացիներուն :

ՄԱՀՄՈՒՏԻԻ պահանջուեցաւ Եդիպտոսի բնակերվարական կուսակցութեան նախադահին՝ Ահմէտ Հիւսէյնի եւ հինդ ընկերներուն համար, որոնք դրդիչները կը համարուին յունուար 26ի խռովութեանց եւ հրկիզումներուն : Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ Հիւսէյն այլ փողոցէ փողոց կը չրջէր ժամը 2էն 4, եւ ամբոխին կոդմէ կ'ողջունուէր իբրեւ «Ազատչնորդ» : Քարտէս մըն ալ կազմած էր. յեղափոխութեան համար :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ երկրորդ մասնամաճարի ընտրութեան պատմաժամը կը լրանայ Մայիս 15ին : Թերացողները 10 % աւելի պիտի վճարեն :

Պաշարտանի վիճակ Թունուզի մէջ

Ֆրանսական կառավարութիւնը Բ· օր վերահաստատեց պաշարման վիճակը Թունուզի մէջ, իբրեւ հետեւանք նոր խլրտումներու : Թունուզի զօրքին հրամանատարը, զօր· Կարպէ , արգիլեց տուներէն դուրս ելլել իրիկուան ժամը 8.30էն մինչեւ առաւտեան ժամը 5.30 :

Նախկին վարչապետ Շենիքի եւ իր երեք նախարարներուն արձակումէն ետք, Ֆրանսացիները անցեալ շաբթու մեղմացուցած էին խստութիւնները, բայց խռովութիւնները չդադրեցան : Երկուշաբթի օր 200 ազգայնականներ փորձեցին վարչապետ Պաքուչի բնակարանին վրայ յարձակիլ : Այս առթիւ հինդ ձեռնաոտմբեր նետեցին : Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ : Ոստիկանի մը կինը սպաննուեցաւ ուրիշ ընդհարման մը առեն :

Գրաքննութիւնն ալ վերահաստատուեցաւ : Արաբական բոլոր խմբագրութիւնները փակուած էին երկուշաբթի օր , Ֆրանսական Թեատրոնէան 71րդ տարեդարձին առթիւ, իբրեւ հետեւանք ազգայնական կուսակցութեան մէկ հրամանին որ «սուդ օր» կը կոչէր տարեդարձը :

Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան կիրակի եւ երկուշաբթի : Թերթերը կը դրեն թէ չատ մը կալանաւորներու վրայ կը դտնուէին Նոր - Տէսթուրի եւ համայնավար կուսակցութեան անդամատեսրերը :

Երկուշաբթի օր ռումբ մը պայթեցաւ Թունուզ քաղաքի քարիւղի մթերանոցին մօտ, միայն նիւթական վնասներ պատճառելով : Նոյն օրը ուրիշ կարդ մը դէպքեր պատահեցան, խանդարելով բարեկարդութիւնը :

Առ այժմ չի խօսուիր բարենորոգումներու մասին : Թունուզ տակաւին չէ նշանակած իր ներկայացուցիչները՝ խառն յանձնաժողովին համար :

Արտաքին նախարարութիւնը հերքեց այն լուրը թէ Թունուզի մարզպանը՝ Հոթքլոք, պիտի հրաժարի :

Արեւելեան Գերմանիոյ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Արեւելեան Գերմանիոյ փոխ-վարչապետը , Վալթըր Ուլպրիխտ, նոր սպառնալիք մը ուղղեց երկուշաբթի օր, ազդարարելով թէ «սեւ ցանկը պիտի անցնին եւ ժողովուրդին կողմէ պիտի պատժուին արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան եւ խորհրդարանին անդամները եթէ առաջիկայ հաշտութիւն կնքուի արեւմտեան Դաշնակիցներուն հետ» :

Ամենավերջին եւ ամէնէն բացորոշ սպառնալիքն է այս, ինչպէս կը բացատրեն իրազեկները : Փոխ վարչապետը յայտարարեց թէ ծրագրուած հաշտութեան պայմանադիրը, որ իրենց համար «պատերազմի դաշնադիր» մըն է, ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ արեւմտեան Պերլինի համար : «Զինուորական սպառնալիք մը չէ այս , բայց հետեւանքները յաջորդ օրն իսկ պիտի զգացուին Պերլինի մէջ» :

Այս յայտարարութիւնները եղան լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին , ուր փոխ վարչապետը խօսեցաւ լման երկու ժամ , բուռն յարձակումներ կատարելով արեւմտեան պետութեանց վարիչներուն եւ նախագահ Թրումընի դէմ : Երբ հարցուցին թէ Ռուսերը նորէն պիտի պաշարե՞ն Պերլինը, Ուլպրիխտ պատասխանեց . — « Այդ հարցումը ուղղեցէք խորհրդային վերատուիչ յանձնաժողովին» : Ցետոյ կրկնեց .— « Արեւելեան Գերմանիան մօտէն կը հետեւի արեւմտեան չրջանի անցուդարձին : Ամէն միջոցի դէմ միջոց ձեռք պիտի առնենք եւ դիտական ճշդութեամբ : Բոլոր անոնք որ կը սորագրեն կամ կը քուէարկեն հաշտութեան առաջիկայ պայմանադիրը պիտի արձակուին եւ պիտի պատժուին :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը եւ երեք դաշնակիցները կը չարունակեն բանակցիլ, սորագրելու համար հաշտութեան պայմանադիրը, մինչեւ Մայիս 20 : Վարչապետը կ'ուզէ նախ ապահովել խորհրդարանին հաւանութիւնը, պայմանադիրը սորագրելէ առաջ : Վիճելի կէտերը այնքան չատ են որ, սորագրութիւնը կրնայ նորէն յետաձգուիլ :

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՆՈՐ ՓՈԽԱՐՈՒԹԵԱՆ համար ոսկին պիտի չընդունուի, դրամ ըլլայ թէ մետաղ : Այս որոշման վրայ, նախկէոնը 4000էն վար իջաւ, ինչ որ տեսնուած չէր տասը ամիսէ ի վեր : (3970 ֆր· էր 1951 Յուլիս 2ին, իսկ 2970 ֆրանք՝ 1950ին)

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ կառավարութիւնը նոր լեւա մը հաստատեց, գինը կապելով բուլղիին : Հարեւր հին լեւան մէկ նոր լեւա պիտի արժէ, ինչ որ կը նշանակէ միլիոններով կորուստ՝ բանուորներուն եւ դիւղացիներուն համար : Ռումանիոյ մէջ ալ վերջերս արժեզրկուեցաւ լեյը, եւ բազմաթիւ քաղաքացիներ անճնասան եղան :

ՋԵՄԱՐԱՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Ներկայ տարուան ընթացքին, Պէյրութի Համազգայինի վարչութիւնը հարկադրաբար հրաժարեցաւ Ծնունդի եւ Զատիկի առանձնական հանդիսութիւններէն որոնք, ժողովուրդը պէս քառորդ դարէ ի վեր, ընտանեկան ջերմիկ մթնոլորտի մը մէջ, գեղարուեստական անմոռանալի յիշատակներ կը բաշխէին քաղաքին հայութեան: Այս անգամ այս գոյդ ոծները այնքան մօտէն հետեւեցան — առաջինը՝ Լ. Շանթի, իսկ երկրորդը Գ. Իշխանի մահուան, որ անկարելի էր՝ հոգեկան վայելքի այդ պահերը վերընծայել Համազգայինի բարեկամներուն, առանց ղժացնելու անոնց բովանդակած դառնութիւնը:

Բայց մահը հեղնելու միակ միջոցը աշխատելն է: Ահա թէ ինչու Համազգայինի վարիչները, սուդը կուրծքին տակ խղդելով, եւ արցունքը բիբերուն մէջ զսպելով, կատարեցին նոր ձեռնարկ մը որուն ծաւալուն յաջողութիւնը միակ բայց լիալիր վարձատրութիւնը եղաւ գործին կազմակերպիչներուն:

Կ'ուզենք խօսիլ այն ցուցահանդէսի մասին որ, Զատկի արձակուրդի ընթացքին, արուեստից Թանգարանի մը տեսքը առաւ Պէյրութի Ն. Փալանճեան ճեմարանին: Բայց խօսիլ՝ միայն եւ ոչ թէ դատել գործ մը որուն արտադրութեան պայմաններուն բոլորովին անծանօթ եմ: Ուղղամտութեան պարտք մըն էր այս խոստովանութիւնը ընել ընթերցողին, որպէսզի ան դիտնայ թէ հետագայ տողերը կ'ամփոփեն պարզ այցելուի մը տպաւորութիւնները միայն եւ ուրիշ ոչինչ:

Արուեստահանդէսը համախմբած էր բազմաթիւ ճիւղեր — նկարչութիւն, արձանագործութիւն, ձեռագործ, պղնձագործութիւն, հրագրութիւն (pyrogrovure), վրադրութիւն եւն.:

Նկարչութեան բաժնին մէջ, հասկցողներուն քայլերն ու նայուածքները, մուտքի առաջին վայրկեանէն իսկ, կ'ուղղուին դէպի այն պատը ուր երկու երիտասարդներ, ճիչէրճեան ու Ճիպօղեան, գրեթէ ամբողջովին ծածկած են իրենց գործերով,— բնանկարներ, դիմանկարներ ու նաեւ տեղծագործութիւններ: Անոնց վրայ դասականութեան ու արդիականութեան ընդհարումի մը հետքերն են որ կը տեսնուին, ներկի ցցուն կաթիլներու ձեւերով: Բայց բարեբախտաբար, այս տղաքը բոլորովին անձնատուր չեն եղած նոր արուեստի քմայքներուն, եւ բաւական է՝ չափաւոր հեռաւորութենէ մը դիտել իրենց պատկերները, համոզուելու համար թէ անոնց վրայ մօտէն նկատուած անհարթութիւնները ներդաշնակութեան անհրաժեշտ տարրեր են:

Օր. Կ. Աչճեան, ճեմարանի նկարչութեան ուսուցչուհին, կը ներկայանայ ոչ միայն բազմաթիւ այլ եւ բազմազան գործերով: Վաղուց դնահատած է նկարելու իր ձիրքը որ հիմա աստիճան մը աւելի կը զօրանայ եւ չնորհքի մը փայլը կը դիզնու սա պետեւուհիի դէմքին վրայ: Լիրանանի լեռներու ցուրտ հովերը անողոքարար ապտակած են, եւ ծովեզերքի բարկ արեւն ալ լաւապէս մրկած է զայն, անապատի պատառի մը պէս: Այցելուհիները աւելի հաճոյքով կը յամենան իր չղարչէ բանուածքին առջեւ որ, ընդհանուրի կարծիքով, ճարտար ասեղի մը արդասիքն է:

Տիկին Ներսէսեանի բնանկարները կը հրապուրեն իրենց ճաշակաւոր բնորոշութեամբ, բայց մանաւանդ տրուած խղճամիտ խնամքովն ու գործածուած նուրբ արուեստով: Պ. Պ. Զ. Սարեան, Յարմանտայեան եւ Արշօ ցուցադրած են բնանկարներ եւ դիմանկարներ որոնց յատուկ բերած տպաւորութիւնը երկարօրէն անթառամ պիտի մընայ այցելուի միտքին մէջ:

Ուրիշ սրահի մը մէջ, Պ. Ցոլնաեան Սահակեանի տորադրութեամբ կը տեսնուին քանի մը պատառներ որոնց մէջ ուշագրաւ են Զարեհ եւ Պիսկոպոսի եւ Թչուառ ու աչեւոր հայ դերասանի մը դիմանկարները: Պ. Ց. Սահակեանի վրձինի հպումները այնքան յստակ են եւ ողորկ որ մարդ պիտի փորձէր իր պատառները նկատել կազապարատիպ պատկերներ: Մի դուցէ այս վերջին մանրամասնութիւնը թերութիւն համարուի արդեօք ... Ինչ փոյթ, ես կը խօսիմ իմ խիղճիս ու ճաշակիս համաձայն: Եւ այս համոզումով քայլերուռած՝ կը կենամ սքանչանալու Տիկին Բ. Փափազեանի մատուռական ձմերուկին առջեւ որ կարծես նոր նոր քաղուած ու կտրուած ըլլայ, իր միջուկի արնանման հիւթովն ու կեղեւի մարմարադեղ տեսքով: Նոյնքան փորձիչ է քովի մրգամանը որով Պ. Բ. Սմբատեան մեզի կ'ընծայէ հատընտիրզեղեր ու խնձորներ, անապատելի չնորհով մը ցօղուած: Ու անկիւն մը վազաթաղ չամ ծաղիկի մը սէս նետուած փոքրիկ քառակուսի մը, գործ նորածիլ տաղանդի մը, Տադէսեան պատանիին, որ դեղեցիկ օր մը իր տատնեւօթը դարուններու փունջը դրկած, Պէյրութի, առջեւ ծովամոյն եղաւ:

Արձաններու բաժինը չատ ճոխ չէ, բայց խոստմնալից է: Էլմասեան քոյրեր եւ Պ. Խոըչեան այս մարզին մէջ ունին գործեր որոնք սրատպնդիչ յայտնութիւններ կ'ընեն իրենց հեղինակներու տաղանդի մասին:

Գրեթէ անմբռնելի է լուսանկարներու ներկայութիւնը՝ վրձինի արտադրութեանց մէջ: Բայց ահա քանի մը հատ որոնք համարձակօրէն այցերնին կը բռնադատեն խոնարհելու, եւ կարդալու դիրենք տատրաստող անունը,— Ֆօթօ Մանուկ: Հոն են Գարեգին կաթողիկոս, Շանթ, Աղբալեան եւ Իշխանեան իրենց դէմքի ամէնէն մտերմիկ եւ անբռնադրօս արտայայտութիւններով: Դէմքեր որոնք հնամենի կաղնիի մը կեղեւին պէս խորտ ու բորտ են, բայց ամուր եւ կորովի:

Արուեստահանդէսի ամէնէն հռչակուած հրապոյրներէն եղան, անկասկած, Տիկին Ֆ. Աւետեանի եւ Պ. Դ. Մանուկեանի գործերը, իրենց արտակարգ յօրինուածքին համար: Տիկին Աւետեան սովորական դրոշմակնիքու (timbre poste) պատառիկներու խմանկարի մանրիկներու պէս չարելով, կազմած է քանի մը պատկերներ որոնց մէկը հոդմանած ծառ մըն է որ կարծես վայրկեանէ վայրկան ճղակոտոր պիտի տապալի: Ճիւղերը իրար խառնուած, եւ տերեւները բզկտած՝ կը զգացնեն փոթորիկին սաստկութիւնը: Եւ այս անմեախրնթաց կառուցուածքին գաղտնիքը, այսինքն՝ դրոշմակի ծուէններուը, տեսնելու համար հարկ է մօտենալ գործին:

Բոլորովին ուրիշ տարրեր օգտագործած է Պ. Դ. Մանուկեան, յատուկ բերելու համար տարբեր գործ մը: Ծովանկար մըն է, անհաւասար բարձրութեամբ խարակներու չղթայով մը, ամբողջովին կազմուած ... կօշիկի կարճլիկ ու միօրինակ դամերով որոնք ողնիի ստեւներուն պէս մխուած են տախտակին մէջ, եւ միայն դամերու առաւել կամ նուազ ցցուածքին չնորհիւ է որ կը ստացուին հեռանկարային տպաւորութիւնները:

Բազմաթիւ են դեղեցիկ կտորները ասեղնագործութեանց սրահին մէջ: Այս գործը Պէյրութի մէջ համբաւ ունի իրրեւ հայ կնոջ ճարտար ու համբերատար մատերու արդիւնք: Բայց հոս, ճեմարանին մէջ, գարմանքով տեսայ որ իգական սեռի այս ասպարէզին մէջ, կը փայլի նաեւ արական տաղանդ մը, յանձին Պ. Գրիգոր Շիրինճեանի որուն բանած սիտոգին դիմաց ամէնէն նրբաճաշակ տիկիններն անդամ կը ժպտին... սքանչացումէն: Տիկ. Փիլիպոսեան ցուցադրած է ընտիր կանեվասներ (canevas):

Բացառիկ յիշատակութեան արժանի են Տիկին Մամիկոնեանի աշխատանքները: Իր գլուխ գործոցն է, սեւ թաւիշի վրայ, ընդօրինակութիւնը հնադարեան այն իճանկարին որուն սկզբնատիպը կը գտնուի Երուսաղէմի Պատրիարքարանին մէջ: Դերձաններու պէսպիսութեամբ՝ Տիկին Մամիկոնեան յաջողած է վերարտադրել այն բոլոր նրբերանգները զոր կը ցայտեցնէն իճանկարի մանրադիտային փշրուները: Տիկին Հեղուշ Փափազեանի մեծադիր պուպրիկը, հայ աղջկան տարազով, կ'արժէ պահել ազգագրական թանգարանի մը մէջ:

Փայտի վրայ քանդակները սակաւաթիւ են բայց ընտիր: Կահագործ Գրիգորեան եղբայրներու անունը կրող մեծադիր տախտակը կը ներկայացնէ որսորդութեան աստուածուհին, աղեղնակիր Արտեմիսը, իր յաւերժական եղնիկին հետ: Իր արդի ու ազնուական դիծերուն համար, այս գործը հաճութեամբ պիտի ընդունէր դիցուհին նուիրուած մեհեանի մը մէջ: Երկրորդ նմոյշը որ լուծք մըն է իր ամբողջ սարքուածքով, գործն է Դաշնակցութեան վեթերան դինուորվարդան Շահպազի, որ իր ութսունեւհինդամեայ աչքերու հուսկ ալյալութը կը գործածէ՝ հայրենական կորսուած տեսարաններ վերարտադրելու:

Պղնձագործութիւնը Հաճանճեան եղբայրներու աշխատանոցին մէջ բարձրացած է ոսկերչութեան աստիճանին: Այս բանին իշխանաբար կը վկայեն մեր պատմութեան մեծամեծ դէմքերը որոնք պղինձէ դեղորներուն վրայ փորագրուած են ամենանուրբ դիծերով եւ բարեյաջող նմանութեամբ:

Արուեստահանդէսի ամէնէն ուշագրաւ առարկաներէն մէկը դոդորիկ չոդեշարժ մեքենայ մըն է որ, անիւներէն մինչեւ յետին պտուտակները, գործն է Քօսաքի հասատատութեան նախկին տնօրէն Պ. Թադուրեանի: Իր մտերիմներն անդամ զարմանահար մնացին իրենց բարեկամի այս նորայայտ տաղանդին առջեւ:

Անոնք որ ձեւով մը ծանօթացան այդ ձեռնարկին, կրնան իմ հասկացողութեանս հետ իմ յիշողութիւնս ալ կանգնած տակ դնել: Ապահովարար չատ բան պիտի դատեցի ու չատ բան մոռցայ: Բայց կայ բան մը որուն մասին ամէնքս ալ պարտաւոր ենք համակարծիք ըլլալ,— արուեստահանդէսը, հակառակ իր համեստ ծաւալին եւ հապճեպ կազմակերպութեան, եղաւ յայտնադործ ձեռնարկ մը: Անոր չնորհիւ լիբանահայ գաղութը

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԱՖՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ցունաստանի ներքին եւ արտաքին հոգերը

Ամերիկեան մեծ օրաթերթ մը, «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթըր», վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցած էր ծովակալ Քերնիի հետ, Միջերկրականի պաշտպանութեան մասին:

Այս առթիւ կը պարզէ իր տեսութիւնները, լուսաբանելով նաեւ կարդ մը ներքին խնդիրներ:

Ամերիկացի ծովակալը, որ ստանձնած է հարաւ. Եւրոպայի պաշտպանութիւնը, նոյն ատեն ընդհ. հրամանատարն է Ատլանտեանի ամերիկեան ուժերուն: Ծովակալը իրաւունք ունի այցելելու Եուկոսլաւիա, Սպանիա, Եգիպտոս, Եթովպիա եւ նոյնիսկ բանակցելու այդ երկիրներուն հետ:

Ծովակալ Քերնի լաւատես է Իտալիոյ բերելիք աջակցութեան մասին, Միջերկրականի պաշտպանութեան գործին մէջ: Երբ Արեւմտեան Եւրոպայի սպայակոյտը կը հաստատուէր Նափոլիի մէջ, համայնավարները փորձեցին ցոյցեր կատարել, բայց իրենց ծրագիրը չուրը ինկաւ:

Արեւելեան Միջերկրականի պաշտպանութիւնը մասնաւորաբար կը յենու յունական եւ թրքական խարիսխներուն վրայ: Ահա թէ ինչու, այդ երկիրները Ատլանտեանի խմբակցութեան մէջ մտնելէ չատ առաջ, Ամերիկա նիւթապէս կ'օգնէր անոնց եւ կը ձեռնարկէր օգակայաններու եւ փոխադրական ցանցերու կառուցման:

Այս չինութիւնները նախատեսուած էին ամէնէն առաջ խաղաղութեան առեն գործածուելու համար, բայց պատերազմի պարագային դինուրական անգնահատելի արժէք մը կը ներկայացնեն:

Ցունաստանի մէջ, Կրետէի հարաւակողմը՝ Թեմպաքիոնի բանակատեղին 3000 մեթր ատրաճումեամբ չտուելով մը ունի: Հռոդոսի հիւսիսակողմը՝ Մարթիսյոյ մէջ, ուրիշ մը 2200 մեթր ատրաճումեամբ: Երրորդ մը՝ աւելի պզտիկ, հաստատուած է Միտիլլի կղզին մէջ, Տարտանէլի բերանը: Թեսալոնիկէի մօտ, (Սեղոնիկ) մեծ օդակայան մը կը կառուցուի, ուրիշ մը ծրագրուած է Պելոպոնէսի հիւսիս-արեւմտակողմը, Աքքայոյի մէջ:

Մոսկուա կասխած էր Ամերիկան, 1947 դեկտեմբեր 16ին երկողմանի դաշինք մը ստորագրել տալով Պուլկարիոյ եւ Ալպանիոյ, հեղինական քաղաքական կուսներու ամենատաք շրջանին: Այս դաշինքը լրացուցած են այսպէս կոչուած «մշակութային» համաձայնութեամբ մը՝ Հունգարիոյ եւ Ալպանիոյ մէջ եւ, որ այս կարդի համաձայնութեանց սահմաններէն չատ հեռուն կ'երթայ:

⚔ Աթէնքի վերջին դատավարութիւնը լոյս կը սփռէ համայնավարներու գործունէութեան վրայ: «Նիւ Եորք Հէրըլտ» արձագանգ կ'ըլլայ Կոմինֆորմի գործունէութեան եւ կը նկարագրէ թէ ինչպէս արդիւնաւէտ համայնավար կուսակցութիւնը անկէ վարկեր կը ստանայ դաղտնի ճամնաս-փիւռի կայաններուն համար եւ թէ ինչպէս արբանեակ երկիրներէն սկսեալ կը գործէ ամենայեսին մարամասնութեամբ:

Լոնտոնի «Թայմզ»ը դիտել կուտայ այս առթիւ.

— « Թէեւ հին քաղաքագէտներ կ'ամբաստանեն մառեչալ Փափազոսը իբրեւ դիկտատոր, բայց իրենց մեթոտները չաճախ չատ կը նմանին հրամանագիրներով գործող կառավարութեան: Այս վերջին վեց ամիսներու ընթացքին, գործադուլ ընող պաշտօնեաներու դինուորագրութեան հրահանգ տրուեցաւ: Քաղաքական նկատումներով մամուլը սեղմումի ենթարկուեցաւ: Քաղաքային պատերազմի ընթացքին հրամանագրուած չատ մը խիստ միջոցներ երկու տարի եւս պահուեցան: Համայնավար երկիրներու դրացնութիւնը անհնարին կը դարձնէ, որ հեղինէ ժողովուրդը արեւմտեան տղերուն ազատութիւնը վայելէ: Ասկէ զատ, ժողովրդապետութեան այս օրրանին մէջ, խորհրդարանային հիմնարկութիւնները նեղ չրջապատի մը մէջ միայն կը գործեն »:

Փափազոս համայնավար վտանգին դէմ պայքարելու համար կ'առաջարկէ կազդ մը նոր միջոցներ.—

— « Համայնավարներուն դէմ մղած մեր կռիւէն, մենք ցոյներս քանի մը դասեր հանած ենք:

1.— Իրրեւ քանակ, համայնավարութիւնը

պատեհութիւն ունեցաւ ճանչնալու բազմաթիւ հարազատ տաղանդներ որոնք ցարդ մեկուսաբար կ'ապրէին իր ծոցին մէջ:

Ճիշդ իր այս բարեմասնութեան համար, գործը արժանի է յաւելեալ ուշադրութեան մը:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի խումբը օգտուելով կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչին՝ ընկեր Ժիրայր Փալամուտեանի այցե-լութենէն, դասախօսական երեկոյ մը սարքած էր Ապրիլ 26ին:

Դասախօսութիւնը՝ «Ի՞նչ է ազգը», խիստ հրահանգիչ էր: Մեւեռոյն առեն մեզի ցոյց կու-տար ազգին օգտակար ըլլալու ճամբան եւ չահե-կան թելադրութիւններ կ'ընէր նոր սերունդի փո-կութեան համար:

Ո՞ւր էին ազգասիրութեան եւ հայրենասիրու-թեան քարոզողները: Երեւի թէ չուզեցին չարժա-նկարի ներկայացում մը զոհել, իրենց զաւկին հետ զեղեցիկ երեկոյ մը անցընելու համար հայկական չրջանակի մէջ: Ճաճախ ըսուած է թէ ազգապահ-պանման գործը ամէնէն առաջ կ'ինյայ ծնողնե-րուն վրայ: Երբ անոնք կը թերանան իրենց պար-տականութեան մէջ, ի՞նչէպէս կրնան բերան բա-նալ իրենց զաւակներու ուծացման համար:

Եթէ հայ երիտասարդութիւնը կորսնցնէ իր ազգային դիմագիծը, ի՞նչ բանի կրնայ ծառայել Հայաստան մը: Հայ ծնողներ, Թուրքը չկրցաւ մեզ սրբել քարէսէնն, մի թողուք որ մենք մեր ձեռ-քովը ապրենք մեր հայրենիքը քարէսէնն:

× Նոյն չաբթուն տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդէս» խումբի ժողովը, ո-րուն մասնակցեցան Սէնթ Լիւիսէնի Նոր Սերունդի ընկերուհիները:

Զանազան խումբեր ներկայացուցին իրենց մէկ տարուան գործունէութեան արդիւնքը, ըն-դունելով ընկեր Ժ. Փալամուտեանի քննադատու-թիւնները ու դնահատանքը: Որոշեցինք դաշտար մը տալ ժողովին, մասնակցելու համար Հայոց եկեղեցիին մէջ տարբուած հոգեհանգստեան պաշ-տօնին, ի յիշատակ Ապրիլ 24ի եղեռնի զոհերուն: Փոքրիկ հանդանակութիւն մը կատարուեցաւ ի նպաստ տեղւոյն թոքախտաւորներուն: Գոյացած 2100 ֆրանքը յանձնուեցաւ Կապոյտ Խաչի մասնա-ճիւղին, որ բաժնեց հիւանդներուն: Այս առթիւ, Կապոյտ Խաչը եւ Նոր Սերունդի վարչութիւնը իր ջերմ շնորհակալութիւնը կը յայտնեն մասնակցող-ներուն, ինչպէս նաեւ Մեսրոպ քահանայի, որ նա-խաձեռնութիւնը ստանձնած էր ապրիլեան տգա-տօնին:

ԲԱՖՖԻ

ԶԱՑՆ ՄԸ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Զորս տարի է ահա որ կը տա-ռապիմ այս ցաւի տան մէջ: 15 հոգի ենք, բոլորս ալ բախտակից եւ ցաւակից, 7—8 հատ ալ մեր դիմացի Salvador հիւանդանոցը կայ:

Ոչ ոք ունինք, ոչ ծնողք եւ ոչ ալ հարազատներ որ մեզ առեն առեն սիրելին: Լքուած մենք մեր բախտին, սեւ օրերով կը տառապինք:

Եթէ չըլլային Պօմոնի Կ. Ս.ի վարչութեան այն սրտցաւ տիկիններըը, որոնք ամէն ամիս ան-խոնջ կ'այցելեն մեզի եւ մեր բարոյական ցաւերը կը մեղմացնեն, մօր, քրոջ, անհահման հոգածու-թեամբ մեր վիճակը յուսահատական պիտի ըլ-լար: Մանաւանդ տօնական օրերուն անոնք քնաւ չեն մոռնար մեզ պէս բախտազուրկները եւ կը ջա-նան կարելի եղածին չափ սիրուիլ մեզ թէ նիւթա-պէս եւ թէ բարոյապէս: Ս. Ջատկի առթիւ այ-ցելութեան եկան Տիկիններ Պաղտասարեան, Տա-տեան, Ա. Քէնտիրեան, եւ առատ նուէրներով սրտապնդեցին մեզ:

Ուսկի բոլոր բախտակից ընկերներուս կոդմէ իմ սրտագուարթ շնորհակալութիւնները կը յայտնեմ Պօմոնի Կ. Ս.ի վարչութեան:

Տիգրան Զալըգեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԻԻՆԻՍԻՆ.— Ինչպէս գրած էի, Անվէրսի մէջ տեղի ունեցաւ Եւրոպայի ախոյեան դերմանացի Նոյհաուզի եւ Պելժիացի Գարէլ Սիսի միջեւ կռ-ւախառնուած փոխ վրէժը: Ներկայ էին 15.000 հան-դիսատեսներ: Բոլոր տոմսակները սպառած էին: Ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէր Եւրոպայի 15 խաղամասէ (բաունտ) բաղկացեալ մրցումին, բայց յանկարծ վարչութեան կոդմէ յայտարար-ուեցաւ թէ մրցումը ոչ թէ Եւրոպայի ախոյեան-ութեան համար պիտի կատարուի, այլ՝ պարզ փոխ վրէժի խաղ մը պիտի ըլլայ երկու կռւախմաբակից-ներու միջեւ: Հանդիսականներուն մեծ գայրոյթ պատճառեց այս յայտարարութիւնը: Շատեր «խարդախութիւն է», կը պոռային: Կռւախմաբ-տիկնները չատ հանդիսաւ խաղային: Մրցումը վեր-ջացաւ 24 վայրկեանէն, իւրաքանչիւր կռւախմաբ-տիկին 6000 տոլար ապահովելով: Ճաղթող հան-դիսացաւ Սիսը: Գերմանացին յայտարարեց թէ իր յաջորդ մրցումը պիտի կատարէ Անգլիոյ ա-խոյեան Ուիլկըմսի դէմ, Եւրոպայի ախոյեան-ութեան համար: Լոնտոն 3 Մայիս 1952

Անգլիական Ֆութպոլի Fédérationը տասնեակ տարիներէ ի վեր բաժակ մը յատկացուցած է (Cup - tie) տարուան յաղթական խումբին համար, որ թագաւորը անձամբ կը բաժնէ: Այս տարի Վիմպլտըն մարզադաշտին մէջ, ի ներկայութեան 100000 հանդիսականներու տեղի ունեցաւ մրցումը AP. Արսէնալ ևնիւքէսըլ խումբերու միջեւ: Խաղը խիստ բուռն անցաւ, երկու խումբերն ալ կատա-րելագործուած թէքնիք մը ցոյց տուին, գարմա-ցնելով հանդիսականները: Վերջաւորութենէն 6 վայրկեան առաջ Նիւքէսըլ նշանակէտ մը չահելով տիրացաւ բաժակի: Այս անդամ Զորջիլ անձամբ յանձնեց բաժակը յաղթական խումբին, քանի որ թագուհին սուգի մէջ է: Այս երկրորդ տարին է որ Նիւքըսըլ կը տիրանայ այդ բաժակին: 60 տար-ուան մէջ առաջին անդամ կը պատահի որ նոյն խումբը յաջորդաբար չահի զայն:

× Քէօլնի մէջ, ի ներկայութեան 70.000 հան-դիսականներու, Գերմանիոյ Ֆութպոլի ազգային խումբը պարտութեան մատնեց Իրլանտայի ազ-գային խումբը: Այս մրցումին խաղավարն էր Անգլիացի Էլիս, որ մէկ օր առաջ նոյնպէս վարեց Լոնտոնի բաժակի մրցումը: Գերմաններու ցոյց տուած խաղը այնքան անակնկալ էր որ չփոթու-թեան մատնեց իրենց հակառակորդը: Իրլան-տացիները պարտուեցան 3—0: Իրլանտական խումբը կը բաղկանար լաւագոյն խաղացողներէ որոնք վարձուած են անգլիական խումբերու կող-մէ:

ԹԻՆԻՍ.— Անգլիոյ թէնիսի միջազգային մեծ մրցումներ տեղի ունեցան Պուրմաուն՝թ քաղաքին մէջ: Աւարտական մրցումին Եարոսլաւ Տրոպնի (Զեխ) յաղթեց Ֆրանք Սէդմէնի (Աւստրալիացի) 6—2, 6—4, 1—6, 6—4: Այսպէս Տրոպնի չահեցաւ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (72)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Կը հասկնամ կատարելապէս:

— Այո: Գալով Անգլիացիներուն, անոնք ալ մարդ են վերջապէս: Մեծ վստահութեամբ կը սպասեն երկրորդ ճակատի բացման եւ եթէ տես-նեն թէ ճախողած է, պիտի կոտրի իրենց բարո-յական ուժը: Ռուսերուն հետ վէճեր պիտի ու-նենան: Համաձայնաւարները պիտի ըսեն. «Եթէ ա-ւելի կանուխ բացուած ըլլար Բ. ճակատը, ասի-կա պիտի չպատահէր»: Եւ մինչ անոնք կը վիճա-բանին, մենք պիտի գործադրենք Հօրսայի ծրա-գիրը եւ նոյնիսկ եթէ չյաջողինք, չատ բան չենք կորսնցներ, բայց ամէն պարագայի մէջ վերջնա-պէս կը ճախողեցնենք Բ. ճակատի բացումը: Այ-սուհանդերձ ասիկա վերջնական որոշում մը չէ: Կրնանք այս ծրագիրը գործադրել անմիջապէս որ Անգլիացիները յարձակումի անցնին: Եթէ երկ-րորդ ճակատը բացուի Ֆրանսայի կամ Հոլանտա-յի մէջ, ինչպէս կը յուսանք, պիտի ստանաք նոր հրահանգներ: Անուշադիր է կրկնել թէ ձեզ-մէ չուտափոյթ տեղեկութիւն պէտք է ստանանք Բ. ճակատի մասին: Ասիկա կենսական է: Անգլիա-ցիները պիտի չկանան մեր ուշադրութիւնը ուրիշ կողմ դարձնել: Եթէ որոչեն Նորվեկիոյ մէջ բա-նալ Բ. ճակատը, մեր ուշադրութիւնը դէպի ի-նամիական ուժ մը կը ներկայացնէ: Գործի ձեռնարկելու համար «ուղեկից»ի պէտք ունի: Զանոնք գտնելը կը կամէ համաձայնաւարներուն ա-ռաջին մտահոգութիւնը: Անոնք իրենց տրամա-դրութեան տակ ունին այլազան մեթոտներ: Ամէ-նէն դասականն է «միացեալ ճակատ»ը կամ «ժո-ղովրդական ճակատը»: Անոնք չեն վարանիր ի-րենց գաղափարները հակառակ զրօչներու տակ մտնել: Ապահով կրնանք ըլլալ, որ իրենց խաղացանկը չեն սպասած եւ ուրիշ անակնկալներ կը վերապահեն մեզի:

2.— Այս կարգի հնարքներու դէմ միակ զէն-քը՝ մտքերու լուսաբանութեան ուժեղ, տեւական եւ եռանդուն պայքարն է, ոչ թէ հակահամաձայ-նաւար տարտամ քարոզչութիւն մը, այլ մասնաւոր պարագաներու վրայ հիմնուած թանձրացեալ փաստարկութիւններ:

3.— Համաձայնաւարութիւնը կը գործէ երկար ժամանակաչրջանով: Միմիայն անմիջական ար-դիւնքներ չի հետապնդեր: Մենք տեսանք գոյն Յունաստանի մէջ, ուր հելլէն բանակը գարգա-ցաւ ոչ թէ Դաչնակիցներուն պատերազմի յաղ-թանակին աջակցելու համար, այլ Մոսկուային օգնելու որ խաղաղութիւնը չհաի:

4.— Համաձայնաւարներու գինուորական նչանա-կէտերը իրենց քաղաքական նպատակներէն կա-խում ունին: Ասոր համար է, որ Գերմաններուն դէմ հրոսակային նկատելի կռիւ մը չմղեցին, ո-րովհետեւ այդ գործողութիւնները չէին համա-պատասխաներ այն քաղաքական նպատակին, ո-րուն համար ստեղծուած էր մասնաւոր բանակը: Բայց անմիջապէս որ համաձայնաւար պետերը որո-շեցին թէ՝ յանկեանդղլիական ազատագրական բա-նակին դէմ հրոսակային կռիւներու կէրարկումը պիտի մօտեցնէր իրենց քաղաքական նը-պատակներուն, ալ չվարանեցան զանոնք ի գործ դնել»:

Ահաւասիկ փափաղոսի եղրակացութիւնը.

— Թող մտքէ չանցընեն թէ կ'ուզեմ որ բնակ-չային հարցը լուծուի բռնի միջոցներով: Ընդհա-կառակն, ժողովրդավար կառավարութեան մը ա-ռաջին պարտականութիւնն է այս հարցերուն հա-մար փնտռել եւ գտնել արդար եւ վեհանձն լու-ծումներ: Բայց համաձայնաւարութիւնը ընկերային դժուարութիւնները չհաղորդելու միակ նպա-տակը կը հետապնդէ, աւելի կը ճգնի գանոնք ծանրացնել քան թէ լուծել, որովհետեւ ընկերա-յին թշուառութեան չնորհիւ կ'ապրի: Ճանճնա-րաձգ բռնի միջոցներս պէտք է գործադրուին միայն արհեստով խռովարարներուն, համայնա-վարներուն եւ կարմիր գործակալներուն դէմ, ո-րոնք չահադործում կը կատարեն մարդկային կեանքին վրայ:

Թ.Ա.Թ.

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Կը հասկնամ կատարելապէս:

— Այո: Գալով Անգլիացիներուն, անոնք ալ մարդ են վերջապէս: Մեծ վստահութեամբ կը սպասեն երկրորդ ճակատի բացման եւ եթէ տես-նեն թէ ճախողած է, պիտի կոտրի իրենց բարո-յական ուժը: Ռուսերուն հետ վէճեր պիտի ու-նենան: Համաձայնաւարները պիտի ըսեն. «Եթէ ա-ւելի կանուխ բացուած ըլլար Բ. ճակատը, ասի-կա պիտի չպատահէր»: Եւ մինչ անոնք կը վիճա-բանին, մենք պիտի գործադրենք Հօրսայի ծրա-գիրը եւ նոյնիսկ եթէ չյաջողինք, չատ բան չենք կորսնցներ, բայց ամէն պարագայի մէջ վերջնա-պէս կը ճախողեցնենք Բ. ճակատի բացումը: Այ-սուհանդերձ ասիկա վերջնական որոշում մը չէ: Կրնանք այս ծրագիրը գործադրել անմիջապէս որ Անգլիացիները յարձակումի անցնին: Եթէ երկ-րորդ ճակատը բացուի Ֆրանսայի կամ Հոլանտա-յի մէջ, ինչպէս կը յուսանք, պիտի ստանաք նոր հրահանգներ: Անուշադիր է կրկնել թէ ձեզ-մէ չուտափոյթ տեղեկութիւն պէտք է ստանանք Բ. ճակատի մասին: Ասիկա կենսական է: Անգլիա-ցիները պիտի չկանան մեր ուշադրութիւնը ուրիշ կողմ դարձնել: Եթէ որոչեն Նորվեկիոյ մէջ բա-նալ Բ. ճակատը, մեր ուշադրութիւնը դէպի ի-նամիական ուժ մը կը ներկայացնէ: Գործի ձեռնարկելու համար «ուղեկից»ի պէտք ունի: Զանոնք գտնելը կը կամէ համաձայնաւարներուն ա-ռաջին մտահոգութիւնը: Անոնք իրենց տրամա-դրութեան տակ ունին այլազան մեթոտներ: Ամէ-նէն դասականն է «միացեալ ճակատ»ը կամ «ժո-ղովրդական ճակատը»: Անոնք չեն վարանիր ի-րենց գաղափարները հակառակ զրօչներու տակ մտնել: Ապահով կրնանք ըլլալ, որ իրենց խաղացանկը չեն սպասած եւ ուրիշ անակնկալներ կը վերապահեն մեզի:

2.— Այս կարգի հնարքներու դէմ միակ զէն-քը՝ մտքերու լուսաբանութեան ուժեղ, տեւական եւ եռանդուն պայքարն է, ոչ թէ հակահամաձայ-նաւար տարտամ քարոզչութիւն մը, այլ մասնաւոր պարագաներու վրայ հիմնուած թանձրացեալ փաստարկութիւններ:

3.— Համաձայնաւարութիւնը կը գործէ երկար ժամանակաչրջանով: Միմիայն անմիջական ար-դիւնքներ չի հետապնդեր: Մենք տեսանք գոյն Յունաստանի մէջ, ուր հելլէն բանակը գարգա-ցաւ ոչ թէ Դաչնակիցներուն պատերազմի յաղ-թանակին աջակցելու համար, այլ Մոսկուային օգնելու որ խաղաղութիւնը չհաի:

4.— Համաձայնաւարներու գինուորական նչանա-կէտերը իրենց քաղաքական նպատակներէն կա-խում ունին: Ասոր համար է, որ Գերմաններուն դէմ հրոսակային նկատելի կռիւ մը չմղեցին, ո-րովհետեւ այդ գործողութիւնները չէին համա-պատասխաներ այն քաղաքական նպատակին, ո-րուն համար ստեղծուած էր մասնաւոր բանակը: Բայց անմիջապէս որ համաձայնաւար պետերը որո-շեցին թէ՝ յանկեանդղլիական ազատագրական բա-նակին դէմ հրոսակային կռիւներու կէրարկումը պիտի մօտեցնէր իրենց քաղաքական նը-պատակներուն, ալ չվարանեցան զանոնք ի գործ դնել»:

Ահաւասիկ փափաղոսի եղրակացութիւնը.

— Թող մտքէ չանցընեն թէ կ'ուզեմ որ բնակ-չային հարցը լուծուի բռնի միջոցներով: Ընդհա-կառակն, ժողովրդավար կառավարութեան մը ա-ռաջին պարտականութիւնն է այս հարցերուն հա-մար փնտռել եւ գտնել արդար եւ վեհանձն լու-ծումներ: Բայց համաձայնաւարութիւնը ընկերային դժուարութիւնները չհաղորդելու միակ նպա-տակը կը հետապնդէ, աւելի կը ճգնի գանոնք ծանրացնել քան թէ լուծել, որովհետեւ ընկերա-յին թշուառութեան չնորհիւ կ'ապրի: Ճանճնա-րաձգ բռնի միջոցներս պէտք է գործադրուին միայն արհեստով խռովարարներուն, համայնա-վարներուն եւ կարմիր գործակալներուն դէմ, ո-րոնք չահադործում կը կատարեն մարդկային կեանքին վրայ:

Թ.Ա.Թ.

— Պարզապէս կը քայքայեն արդէն իսկ պր-կուած չիղերը: Պէտք է որ չարժման անցնինք, հակառակ պարագային փճացած ենք: Ի դին ամէն բանի պէտք չէ թոյլ տանք որ Անգլիացիները ու Ամերիկացիները համաձայնին Իտալիոյ հետ:

— Ուրեմն մտահո՞գ եք Իտալիոյ մասին:

— Այո: Մուսոլինին կը նմանցնեմ օդապա-րիկի մը, եւ եթէ Դաչնակիցները չյաջողին մեզմէ առաջ ուռեցնել զայն ...

— Բայց Իտալացիները պիտի կռուին իրենց հայրենիքին համար:

— Վստահ չեմ այդ մասին: Անոնք պատե-րազմը չեն սիրեր: Եւ Ամերիկացիները ազդեցու-թիւն ունին Իտալացիներուն վրայ: Ասկէ զատ Ֆինլանտիան, Հունգարիան եւ Ռումանիան ալ կ'ուզեն խաղաղութեան մէջ ապրիլ:

« Հետեւաբար եթէ Անգլիացիները եւ Ամերի-կացիները ուզեն, կրնան հաչտութեան դաշնագիր ստորագրել այդ երկիրներուն հետ: Բայց մեզի համար բարեբախտութիւն մըն է որ Ռուսիա նոյն կարծիքը չունի: Հիմա մեզի համար ամէնէն կա-րեւոր խնդիրը հետեւեալն է: Պէտք չէ թոյլ տանք որ Դաչնակիցները համաձայնին Իտալիոյ հետ: Այժմ պէտք է վերադառնամ: Ահաւասիկ կարգ մը թուղթեր, քանի մը անձնական նամակ-ներ եւ զրաւոր հրահանգներ: Ապահով ե՞ն այս թուղթերը ձեր մօտ:

— Այո, ոչ ոք կը կասկածի ինձմէ. չէ՞ որ ես կ'օգնեմ Սքօթլընտ Եարտի եւ Փոնթիւիին ...

(Շար.)

Անգլիացիներու կողմէ յատկացուած միջազգային բաժակը :

× Վիսպատընի (Գերմանիա) միջազգային թէնիսի մրցումներուն մէջ յաղթական հանդիսացաւ Ամերիկացի Քլարք որ պարտութեան մատնեց գերմանացի Հէրմանը 4—6, 6—4, 7—5, 6—0:

ՄԱՌՈՒՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Ծովակալը ետոէն կը հետքէ

Մ. Նահանգներու նաւային գործողութեանց պետը ծովակալ Ֆեյլըը, առջի օր տեղեկութիւն - ներ հաղորդեց լրագրական ասուլիսի մը մէջ, ղէպ ի Միջերկրական կատարած ուղեւորութեան մա - սին: Այս առթիւ անդամ մը եւս յայտարարեց թէ լուր չունի «Լը Մոնտ»ի հրատարակած տեղեկա - գրէն: «Պրպտեցինք մեր բոլոր թղթածրարները, գտնելու համար որեւէ փաստաթուղթ որ կարե - նայ հիմք ծառայել այդ «զգոնի» տեղեկագրին եւ ոչինչ գտանք: Ես ոչ բերանացի, ոչ ալ գրաւոր յայտնած չեմ ինծի վերագրուած տեսակէտները: Բոլորովին քմածին է այն ծրագիրը որուն համա - ձայն եւրոպան օր մը պիտի ազատագրուի սկսե - լով Միջերկրականէն: Ես երբեք նկատի առած չեմ այդպիսի ծրագիր մը »:

Երբ հարցուցին թէ օրագիր պահած է՞, ծովա - կալը պատասխանեց, խնդալով.— «Ես երբեք այդպիսի անգաղտնապահութիւն մը գործած չեմ»:

× Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախա - րարը Լորտ Ալեքսանդր, որ Փարիզ եկած էր, եր - կար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ իր Ֆրանսա - ցի պաշտօնակիցին՝ Պ. Փլեւէնի հետ: Թեթերը կը դրեն թէ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է երկու նախարարներուն միջեւ: Անգլիա յանձն առած է ռազմական օգտագործիչներ տրամադրել, օդնելու համար եւրոպական բանակին: Միեւնոյն աղբիւրները պիտի մարզէ եւ ամէն ջլակցու - թիւն պիտի ընծայէ :

Այս յանձնառութիւնները մեծ զոհունակու - թիւն պատճառեցին Փարիզի մէջ :

× Ամերիկեան կառավարութիւնը որոշեց 70 % աւելցնել իր ռազմական օդանաւերը՝ Անգլիոյ մէջ: Երբ ծրագրուած չորս խարիսխները աւար - տին, 400 օդանաւեր պիտի ունենան կազմ եւ պատրաստ, 50.000 օդաչուներով :

× Ֆրանսայի արտաքին նախարարը յայտա - րարեց թէ պատերազմը աւելի հեռու է այսօր քան երկու տարի առաջ :

ՀԱՑՈՒՀԻ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆՈՒԻ ՎԱՃԱՌՕՐԻՆ

Թէհրանի «Ալիք»էն (30 Ապրիլ եւ 4 Մայիս) կ'իմանանք թէ Ապատանի մէջ վայրագօրէն սպան - նուած է հայ մանկաբարձուհի մը, Օր. Ռիմա Բաբայեան, որ կը ծառայէր քարխուղի ազգ. ընկե - րութեան հիւանդանոցին մէջ:

Ծննդաբեր կին մը փրկելու համար հիւանդա - պահուհի մը ուզած էին այդ հիւանդանոցէն Օր. Ռիման կը դրկեն ինքնաշարժով, անհրաժեշտ գործիքներով եւ դեղերով :

Ճամբան կառավարը, Աբդուլ Ջաբար, փոխա - նակ հիւանդին բնակարանը տանելու մանկաբար - ձուհին, ինքնաշարժը կը քշէ քաղաքէն դուրս, դէպի անապատը: Այնտեղ կը յայտնէ թէ չատոնց կը սիրէր դինքը եւ առիթի մը կը սպասէր :

Հայուհին յուսահատօրէն կը մաքառի պաշտ - պանելու համար իր պատիւը: Կառավարին դազա - նային հարուածներուն կը պատասխանէ բռունցք - ներով, եղունգներով, ակռաներով: Հրէշը վերջին պահուն կ'որոշէ խեղդել աղջիկը եւ ապա գոհա - ցնել իր դազանային կիրքը: Արդարեւ, խեղդա - մահ եղած էր, երբ օգնութեան հասնելով հիւան - դանոց կը փոխադրեն:

Զոհը, որ 22 տարեկան էր, 28 վէրքեր ստա - նալով հանդերձ, անապարտ մնացած էր: Դէպքը մեծ յուզում պատճառած է Թէհրանի մէջ: Թեր - թերը եւ բժիշկները դովելով տարաբախտ Ռիմա - յի քաջութիւնը, կախադան կը պահանջեն ոճրա - գործին համար որ 27 տարեկան է եւ երկու կին - ունի :

ՊԱՐԱՆՅԻԿ - ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Այս կիրակի, ժամը 4էն 11, Ազգ. Տան մեծ սրա - հին մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet :

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա հա - րոնեան խումբի կողմէ: Կը հրաւիրուի երիտա - սարդութիւնը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնէն Այրի Տիկին Մաննիկ Աւագեան եւ զաւակները Նուպար եւ Ժիրայր, բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալու - թիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ամ - ձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին ի - րենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ԱԻԱԳԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՄԱՑԻՍ 31ԻՆ

×

ԿՐՃՆՈՊԼԻ ՄԷՋ
Ցունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ;

×

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ ՅՈՒՆԻՍ 14ԻՆ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒԻ

ԲԱԾԿԱՊԵՏ Պ. ՓՕԼՕԼԵԱՆԻ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի վերք մը, որ կ'ուսուցանէ ի՞նչ - պէս կարճ տալ երաժշտին, ի՞նչպէս հաղուագիծել, ի՞նչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ:

Գինը 800 ֆրանք (վճռատ ծախքով 850 ֆր.), արտասահման 1000 ֆրանք: Դիմել Ցառաջի հաս - ցէով :

Վաապուրականի հերոսամարտի

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԼԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մին - չեւ կէս գիշեր, Սալ Մաղնետի մէջ, 88 rue d'Au - bagne: Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւն - ներու, Ազգ., Բարեգործ. եւ Հայր բոլոր միու - թիւններու:

Կը նախագահէ Միութեան առենապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, ղե - կավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Կովկասեան եւ հայրենի պարեր «Հայ Ազատա - մարտիկներու» Միութեան պարող խումբէն, ղե - կավարութեամբ Պ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆի :

Մեներգներ, արտասանութիւններ եւ անակդն - կալներ: Ընտիր նուագախումբ պարեր եւ զուար - ճութիւններ ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր :

Կը ներկայացուի Հերոսամարտին չարժանկարը:

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

×

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ
37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻՒՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ ժամը 20.30ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Salle des Fêtes) :

Կը հրաւիրուին բոլոր քաղաքական կուսակ - ցութիւնները հայր. եւ մարզական միութիւնները:

Կը նախագահէ Պ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մենդոլք, եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ առաւօտ ժամը 1: Հայկական նուագ, ղե - կավարութեամբ Պ. ՓԱՐԹԱՄԵԱՆի:

Կը ներկայացուի հերոսամարտներու շարժա - նկարը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Ժանթիյյի -Պիսէթրը-ի - թաղի դպրոցի տարեկան հանդէսը՝ այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, 32 rue Danton Bicetre, Patronageի սրահին մէջ: Արտասանութիւն, երգ, պար, ինչ - պէս նաեւ «ԱՂԱՒՆԻ» մանկական օփերէթի երկ - րորդ, մասը: (Խօսք եւ երաժշտութիւն Յակոբ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի):

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Métro Porte d'Italie. օթօպուս 125 թիւ եւ իջնել Mairie de Bi - cêtre :

× Փարիզի եկեղեցւոյ Պանեէօ Քաչանի տա - րեկան դպրոցական հանդէսը այս կիրակի ժամը 2.30ին 69ter, rue d'Arcueil, Salle Wodeyի սրահին մէջ: Արտասանութիւն, երգ եւ պար: Ղեկավա - րութեամբ՝ ուսուցչուհի Օր. Բերկրուհի ԾԱԼԵԱ - ՆԻ: Հաղորդակցութեան միջոցներ, Métro Bagneux օթօպուս 188 Porte d'Orléansէն և իջնել rue d'Ar - cueil :

Դպրոցասէրի տօնը Մարսէյի մէջ

Հիմնարկութեան 75րդ տարեշրջին առթիւ, նախաձեռնութեամբ մարսիլիական կրթասէր տի - կիններու եւ նախկին սանուհիներու, տեղի կ'ու - նենայ եղանակին վերջին եւ մեծադոյն ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ: Շաբաթ 24 Մայիս, ժամը 10էն մինչեւ լոյս, Գլիւպի մէջ, rue Grignan, Marseille :

Գեղարուեստական բաժնին սիրայօժար կը մասնակցի ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը, ղեկավա - րութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի: Առաջնակարգ նուագախումբ եւ ընտիր սիւֆէ՝ տիկիններու ձեռքով պատրաստուած: Ճոխագոյն գրքիյօն եւ հաճելի անակնկալներ :

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, «Ա հարոնեան» ակումբին մէջ: Ներկայ պիտի ըլլայ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒ - ԶԱՆԴ: Օրակարգ, Ա.) Հաչուետուութիւն.— Բ) Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ՊՕՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 3ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ ե - կեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ ըն - կերուհի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ: Այս առթիւ վար - չութիւնը սարքած է թէյասեղան մը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 bis Ռապսլէի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրա - կարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, Ռըմիեան դպրոցին մէջ :

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ Ուս. Մի - ութեան ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8ին, սովո - րական հաւաքատեղին:

ԿՐՃՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրահը: Ընկե - րուհիները կը խնդրուին ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ա հա - րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգ - շաբթի ժամը 21.30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet :— Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆ - ՎԱՐԴԵԱՆ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեւրանի Կապոյտ Խա - չի մասնաճիւղիս հանդէսը Ցունիս 8ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաշտահանդէս կազմակեր - պուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ա հարոնեան» խումբին կողմէ, Ցունիս 15ին, Ecouenի անտա - ռին մէջ :

Ա. ՇԱՀԱՊԱՏՈՒՆԻԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ հերթական հաւա - քոյթը այս Չորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարա - նին վերնայարկը: Պիտի խօսի Պ. ԱՇՕ ՇԱՀԱՊ - ԹՈՒՆԻ, նիւթ ունենալով «Իմ հայրենական յու - շերից»: Մուտքը ազատ է:

ՆՈՒԻՐ.— Պ. Աբրահամ Շահրազեան 5000 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի միջոցով Պէյրութի Փարանճեան Ճեմարանին :

× Պ. Յակոբ Վարդանեանի (Կարասան) ամուս - նութեան առթիւ ինքնահոսը՝ Պ. Յովսէփ Օհան - եան «Ցառաջ»ի միջոցաւ հազար ֆրանք կը նուի - րէ Հ. Ց. Դ. Տան հիմնադրամին եւ հազար ֆրանք Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին :

ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏ

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 18ին Maison des Syndicatsի ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien :

Եգիպտական, արաբական եւ արեւելեան նը - ւագ, 30 հոգիանոց նուագախումբով :

Տոմսերուն գինները 150, 200 եւ 300 ֆրանք

ԿԸ ՅԱՒՈՒԻ.— Taverne Maubeuge, 6 rue Mau - beuge, Restaurant Diamantaire, 60 rue Lafayette, Restaurant Elmas rue Buffault, նպարավաճառներ Հրաչեան 6 rue Lamartine et Massis, rue Saulnier, Paris (9):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE, Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հասարակական եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԷՐ ՔԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բը - նակարանի դիւրութիւն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 փր · , Տար · 2200 , Արտ · 3000 փր ·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր · C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 15 MAI 1952 Հինգշաբթի 15 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6763-Նոր շրջան թիւ 2174

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՌԱՁԻՁԱԼ ԳՕՏԻ

Որ եւ է կազմակերպութիւն երբ կը յաւակնի լայն բանալ իր թեւերը, նախ քննութիւն մը կը կատարէ իր կոչումին եւ կարողութեանց մասին :

Ընկերային դիրքը կամ նիւթական հարստութիւնները բաւական չեն, ժողովրդավարութիւն չահելու եւ տիրական դեր կատարելու համար :

Տարրական պայման է որ կազմակերպութիւնը ունենայ ոչ միայն լայն հորիզոն, այլ եւ ոգի : Ուրիշ խօսքով՝ կարենայ մթնոլորտ ստեղծել, խանդավառութեամբ վարակելով ամբողջ բազմութիւններ :

Բարեգործականը օժտուա՞ծ է այս յատկութիւններով : Ունի՞ բարոյական համբաւ, դառնալու համար կեդրոնաձիգ ուժ մը՝ Հայկական Սրտաստահմանի մէջ :

Դժբախտաբար ոչ : Եւ այդ պատճառով ալ կը մնայ տեսակ մը դասակարգային, հատուածական կազմակերպութիւն :

Աւելի քան քառասուն տարիներու պատմութիւնը կը հերքէ «անկուսակցականութեան » բոլոր հաւատքները :

Մասնաւորապէս վերջին տարիներու ընթացքին, Բարեգործականի վարիչները աւելի խոտոյթին, խորացուցին անոր միակողմանի հակումները : Աւելի դունաւորեցին զայն՝ իբրեւ դիմակաւոր ճակատ մը :

Այն ատենն որ, զանազան հոսանքները իր հովանին կը վերուռնեն, պղտոր խաղեր սարքելու համար :

Բարեգործականը չկրցաւ պահել իր անկախութիւնը : Ոչ կրթական, ոչ ալ մարդասիրական դեռնի վրայ :

Կը բաւէ աչքի առնել քերել իր բացած կամ հովանաւորած դպրոցները : Ուսուցիչներով, դասագիրքերով եւ ներքին կարգուսարքով :

Ընդհանրապէս հատրնտիր հաւաքածոներ են իր կազմած յանձնախումբերը : Նոյն իսկ եթէ օրակարգն ըլլայ կրթական ծրագիր մը մշակել կամ դասագիրքերու չարք մը հրատարակել :

Իբրեւ միջավայր ալ՝ սառուցեալ գօտի մը կը ներկայացնէ Հ. Բ. Ը. Մ.ը :

Անշուշտ ունեցած է տաքարիւն եւ համակրելի, բայց ամիա հիմնադիրներ ու վարիչներ :

Բայց, անոնք չեն կրցած մթնոլորտ ստեղծել : Եւ չրջապատին տիրական դիծն եղած է պաղաւակ հոգեբանութիւն մը, վարակելով նոյն իսկ երիտասարդութիւնը :

Տարբերութիւնը չատ մեծ չէ՝ Բարեգործականի երէկուան եւ այսօրուան սերունդներուն միջեւ :

Ինչպէս տարէցը, երիտասարդն ալ չի համարձակիր իր սեփական պատուհանէն անդին ուղղել աչքերը :

Այս պատճառով ալ, հաղուագէպ է որ հիմնական, արդիական ծրագիր մը, գործունէութեան ուղեգիծ մը յօրինեն՝ մէկ պատգամ ժողովէն միւսը :

Ամբողջովին անձնատուր՝ պատրաստ գումարներ, կոակներ եւ հասութաբեր կալուածներ մատակարարելու մասնագիտութեան, Միութեան վարիչները միտք չեն յղանգներ, հոսուն աղբիւրները օրուան պահանջներուն յարմարցնելու համար :

Երբեք այսքան արմատացած չէր «մենք եւ մերոնք»ի նեղմտութիւնը՝ միամտօրէն «ընդհանուր» կոչուած այս Միութեան մէջ :

Եթէ Դաշնակցական կամ անկախ մտաւորական մը Հիւս. Բեւեռ գացած եւ հայկական գաղութ մը գտած ըլլայ, չեն հարցներ անդամ :

Այս տարամերժ, սառուցեալ գօտի՞ն է որ պիտի դառնայ «հայ միասնականութեան ամէնէն զօրաւոր գործօնը » :

Երիտասարդութիւնը օր առաջ ծերացնելու, նոր աղանդաւորներ հասցնելու համա՞ր է որ կը թելադրեն անոր յանձնել կրթական դեկավարութիւնը :

Տարագիր բազմութեանց քթի՞ն կը խնդան, առաջարկելով որ Բարեգործականը «միջազգային եւ համաշխարհական կերպով ստանձնէ հայ Սփիւռքի դեկավարութիւնը » :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶՐՈՑՑ ԳՐԱԳԻՏԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Կարգագիր ձեր վերջին դէրքը՝ ծայրէ ի ծայր : Թոյլ տուէք ըսել որ քերականական բազմաթիւ սխալներ կային : Երեւի այնքան հեւ ի հեւ դրած էք որ ձեր ուշադրութենէն վրիպած են կարգ մը տարրական դիտելիքներ :

— Ընդհակառակն : Մենք, դրագէտներս ա-րագ չենք կրնար դրել : Այդ ձիրքը տրուած է խմբագիրներուն, որոնք կրնան սրճարանը նստիլ եւ խմբագական դրել : Ես, մէկ էջը քանի մը անգամ կը դրեմ, կ'աւերեմ, նորէն կը դրեմ ...

— Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այդքան դանդաղաշարժ էք եւ ուշադրութիւն չէք դարձներ քերականութեան կանոններուն :

— Վաւերական դրագէտին համար քերականութիւն չկայ : Այդ չղթան տասը փրանքնոց խմբագիրներուն վզին անցուած է : Մենք՝ ներշընչումով կը դրենք , մեր դրածին մէջ հոգի կայ, չունչ կայ, միտք կայ : Քերականութիւնը ձեզի պէսներուն համար է :

— Բայց կարելի չէ՞ այնպէս մը ընել որ ձեր հանճարեղ դրուածքներուն մէջ քերականութիւն , նիւթ, հոգի եւ չունչ, իրարու հետ հաչտուին եւ ներդաշնակութիւն մը ստեղծուի :

— Պէտք չկայ այդ տեսակ կաշկանդումներ-րու : Մենք, դրագէտներս, քերականութեան դէմ պատերազմ յայտարարած ենք : Մեզի համար կարեւորը նիւթն է :

— Գրականութիւնը չի՞ նպաստեր նաեւ լեզուի մը զարգացման : Միջոց մը չէ՞ ան որ լեզուն մշակուի, ուռճանայ, ծլի, ծաղկի եւ պեղեցկանայ ...

— Կը տեսնեմ որ չատ հին օրէնքի մարդ էք : Արդիական գրականութիւնը կը բողոքէ այդ հնադարեան վարկածին դէմ :

— Ներողութիւն, անուշա դուք կը խօսիք չատ մը հայ դրագէտներու անունով եւ իրաւունք չունիք օտարներուն անունով ալ արտայայտուելու : Տեսա՞ծ էք, երբեք, որ ամերիկացի, անգլիացի կամ ֆրանսացի դրագէտը սխալ դրէ : Անոնք աւելի՞ պակաս կ'արժեն քան մեր անզուգական ազգին անզուգական մտաւորականները ...

— Այդ մարդիկը աւելորդ յոգնութիւն չունեն առած են՝ յարգելով քերականութեան օրէնքնե-րը : Մենք, հայ դրագէտներս, մեր հոգիով կ'առաջնորդուինք , ոչ թէ Հայր Ալթէն Ղազիկեաններու Հ. եւ Զ. Աւետարաններու կամ Գագանճեաններու դասերով ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՍՈՒՏ ԼՈՒՐ ՄԸ

Լիբանանի արտաքին նախարարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակեց .—

« Ֆուլ Շի » չաբաթաթերթը 19 Ապրիլ 1952ի իր թիւին մէջ հրատարակած է Անգարայի իր թղթակիցին մէկ լուրը, որուն համաձայն համաձայնութիւն մը գոյացած է Լիբանանի եւ Թուրքիոյ միջեւ, Լիբանան փոխադրելու համար Թուրքիոյ հայ փոքրամասնութիւնները, լիբանանեան կառավարութիւնը համաձայն գտնուած ըլլալով անոնց փոխադրութեան եւ լիբանանեան հպատակութեան տիրանալուն :

«Արտաքին նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ այս լուրը բոլորովին անհիմն է»:

ՄՄԲ.— «Ֆուլ Շի » շաբաթաթերթը, առաջին էջի վրայ, խոշոր վերնագիրներով կը ծանուցանէր այս լուրը, ապելցնելով թէ Թուրքիայէն Լիբանան փոխադրուելիք Հայերու թիւն է 60 հազար : Ինչպէս կը հաստատէ պաշտօնական զեկոյցը, լուրը բոլորովին սուտ է : Թուրքիոյ Հայերուն Լիբանան փոխադրութեան մասին խօսք անգամ չէ եղած լիբանանեան եւ թուրք կառավարութեանց միջեւ :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. խաչիւ բողոքեց Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն, որոնք աւելի լայն իրաւունքներ չնորհած են Իտալիոյ , Թրիէսթէի յառաջին չրջանին մէջ :

Արեւմուտքի նոր պատասխանը Մոսկուային

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ, ԵԹԷ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՒԱՆԻ ԱԶԱՏ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼ ԱՄԲՈՂՋ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Փարիզ, Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները Մայիս 13ին յանձնեցին իրենց պատասխանը Խ. Միութեան վերջին ծանուցագրին : Երեքն ալ կ'առաջարկեն որ չէզոք յանձնաժողով մը անմիջապէս քննութեան ձեռնարկէ, ստուգելու համար թէ պայմանները թոյլատո՞ւ են ազատ ընտրութիւններ կատարելու ամբողջ Գերմանիոյ մէջ :

Եթէ անհրաժեշտ պայմանները գոյութիւն չունին, արեւմտեան պետութիւնները կը թելադրեն որ չորս մեծ պետութիւնները քննեն թէ ինչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնել :

Երեք Մեծերը իրենց պատասխանը պատրաստած ատեն խորհրդակցեր են արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան հետ : Իրենց առաջարկած քննութիւնը պէտք է կատարուի Ազգաժողովին մասնաւոր յանձնախումբին կողմէ, իբրեւ «ամէնէն անմիջական եւ գործնական միջոցը» : (Յանձնախումբին անդամներն են Իսլանտայի, Հոլանտայի, Փաքիստանի, Պրազիլիոյ եւ Լեհաստանի ներկայացուցիչները) :

Յանձնախումբին քննութենէն ետք, Զորս Մեծերը ժողով պիտի գումարեն, ազատ ընտրութիւնները օր առաջ կազմակերպելու համար, որպէսզի միացեալ Գերմանիոյ ապագայ կառավարութիւնը գործելու անհրաժեշտ ազատութիւնն ունենայ, հաչտութեան դաշնագրին գործադրութենէն առաջ:

Դրական պատասխան մը սպասելով ազատ եւ միացեալ Գերմանիոյ հարցի մասին, արեւմտեան երեք պետութիւնները կը մերժեն Մոսկուայի ապրիլ 9 թուակիր ծանուցագրին երկու կէտերը :

Առաջինով Խ. Միութիւնը պայման կը դնէր .— Գերմանիան պէտք չէ մասնակցի պետութեանց խմբակցութեան մը որ ուղղուած է ուրիշ խաղաղասէր պետութեան դէմ : Երեք պետութիւնները դիտել կուտան թէ Գերմանիոյ ծրագրուած անդամակցութիւնը Ազգաժողովին՝ աւելորդ կը դարձնէ այդպիսի պայման մը : «Մ. Նահանգները , Անգլիա, Ֆրանսա եւ արեւմտեան Գերմանիա չեն կրնար ընդունիլ որեւէ պայման որ Գերմանիոյ արգիլէ ընկերակցիլ ուրիշ պետութեանց : Չեն կրնար ընդունիլ որ Գերմանիան զրկուի ազատ եւ հաւասար ազգի հիմնական իրաւունքէն » :

Երեք պետութիւնները կը մերժեն նաեւ որ Գերմանիան դուրս ձգուի արեւմտեան Եւրոպայէն, «ինչ որ պիտի նշանակէր տեւական կաշկանդում Գերմանիոյ միջազգային ընկերակցութեան իրաւունքներուն եւ տեւական բարում եւ անապահովութիւն Եւրոպայի կեդրոնին մէջ» :

Եւ վերջապէս ծանուցագիրը կը մերժէ Մոսկուայի այն առաջարկը որ ազատ ընտրութեանց պայմաններու մասին քննութիւն կատարուի չորս մեծ պետութեանց պատասխանատուութեամբ : Այս առթիւ դիտել կուտայ .—

1. Զորս պետութիւններու ներկայացուցիչներէն կազմուած յանձնախումբ մը չի կրնար անկողմնակալ ըլլալ, քանի որ բոլորն ալ չհաղորդուած են :— 2. Այդպիսի յանձնախումբ մը անելի պիտի մասնուի մէկի դէմ երեքով, խորհրդակցութեանց առեն, անվերջ ձգձգելով ընտրութիւնները :

Երեք պետութիւններն ալ մասնաւորապէս կը չեշտեն թէ պատրաստ են անմիջապէս բանակցութեան ձեռնարկելու, երբ յատկօրէն հաստատուի թէ Խ. Միութիւնն ալ տրամադիր է խուսափելու անցեալի անօգուտ վիճաբանութիւններէն : Այս մտահոգութեամբ, անհրաժեշտ կը դանեն որ չորս պետութիւնները նախապէս բացորոշ համաձայնութեան մը յանդին, բանակցութեանց տարողութեան եւ հիմնական հարցերու մասին :

Գալով հաչտութեան դաշնագրին, երեք պետութիւնները կը յայտարարեն,— « Գերմանիոյ հետ հաչտութեան դաշնագիր մը կարելի է կնքել եթէ կառավարութիւն մը կազմուի ամբողջ Գերմանիոյ համար, իբրեւ հետեւանք ազատ ընտրութեանց , կառավարութիւն մը որ կարենայ կատարեալ ազատութեամբ մասնակցիլ այդպիսի դաշնագրի մը վիճաբանութեանց» :

Երեք պետութիւնները այս առթիւ ալ դիտել կուտան թէ Խ. Միութիւնը սխալ կը մեկնէ Փոտսմի համաձայնութեան տրամադրութիւնները՝ Գերմանիոյ սահմաններու մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱԾՈՒԽԻ դինին վրայ 4 % դեղչ մը պիտի կատարուի, այսինքն մէկ թոնին վրայ 200 ֆրանք : Վարչապետը եւ ճարտարարուեստի նախարարը երկար խորհրդակցած են այս որոշումը տալու համար : Կառավարութիւնը պիտի դոցէ այս դեղչէն դոյացած բացը : Այս առթիւ իր չուան կրճատել կարգ մը փոխադրութեանց գիները :

ՓՈՔՐ ԱԶԳԵՐՈՒ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

Միացեալ Ազգերու Մարդկային Իրաւունքներու Յանձնաժողովը երկու կարեւոր բանաձեւեր քուէարկեց Ապրիլ 21ին:

Առաջին բանաձեւը իրաւունք կուտայ «բոլոր» ժողովուրդներուն՝ իրենց ճակատագիրը իրենք որոշելու. երկրորդը՝ պարտք կը դնէ Միջազգային կազմակերպութեան վրայ՝ պաշտպանելու այդ ժողովուրդներու բնական հարստութիւնները՝ օտար ազգերու շահագործման դէմ:

Այս երկու մասնաւոր բանաձեւերը յօդուածով մը պիտի դրուին Մարդկ. Իրաւունքներու երկու դաշնագրերուն մէջ:

Ուրեմն, ըստ այս բանաձեւերուն, ամէն ժողովուրդ, որ այսօր օտար պետութեան մը տիրապետութեան տակ կը գտնուի, կրնայ ինքնորոշման իրաւունք պահանջել եւ իր իսկ կամքով վճռել իր քաղաքական, տնտեսական ու ընկերային կացութիւնը:

Հասկնալի է որ այս բանաձեւերուն քուէարկումը «յաղթանակ» մը նկատուի փոքր ժողովուրդներուն համար:

Մանրամասնութիւններ չկան դեռ, լիովին պատկերացնելու համար կացութիւնը, բայց կըրնանք այժմէն իսկ «պատմական քայլ մը» նկատել տրուած որոշումը՝ դէպի ժողովուրդներու ընդհանուր Ազատութիւնը:

Եթէ բոլոր ժողովուրդները ապրելու եւ զարգանալու իրաւունք ունին, ուրեմն՝ իրաւունք պիտի ունենան նաեւ ապրելու այնպէս, ինչպէս իրենք կ'ուզեն, իրաւունք պիտի ունենան իրենց ազատ կամքովը որոշելու իրենց կեանքն ու ճակատագիրը, անշուշտ նկատի ունենալով միշտ իրենց մասնաւոր շահերուն հետ, ընդհանուրին շահերը:

Այսքան պարզ, արդար ու մարդկային սկզբունք մը մերժուած է մինչեւ այսօր: Եւ Մեծերը, հրդօր ժողովուրդներ ոտնակոխելով այս տարբեր կան իրաւունքի դաղափարը, իրենց կամքին են թարկած են ուրիշ ժողովուրդներու, տակաւ ու փոքր ազգերու ճակատագիրը:

Արդարութիւնը, ինչպէս հաւասարութեան վեմ դպացումը չէ չափուիր Մեծ Ազգերու միջեւ դոյացած համաձայնութեամբ կամ անոնց շահերուն ապահովութեամբ: Արդարութիւնը, ինչպէս Արեգակը, պէտք է բաշխուի բոլորին համար: Բոլորը, անխտիր, պէտք է վայելեն հաւասարութեան ընծորհները: Փոքր ժողովուրդները կրնան ըլլալ աստիճանաչափ ,միջազգային արդարութեան ու հաւասարութեան:

Երկրի մը մէջ այնքան արդարութիւն կայ , որքան պաշտպանուած կ'ըլլայ տկարին իրաւունքը. այնքան հաւասարութեան դպացում, որքան օրէնքն ու անոր գործադրութիւնը հնարաւորութիւն կուտան անդորին՝ իր ճակատագիրը ինք որոշելու եւ բարելաւելու:

Նոյնն է պարագան միջազգային կեանքին մէջ:

Առաջին Մեծ պատերազմը նման նշանախօսքով մղուեցաւ, եւ բաւական թիւով փոքր ժողովուրդներ ազատեցան: Ընդունուեցաւ մեծ չափով մը «ինքնորոշման» սկզբունքը եւ այդ հիման վրայ շատեր տէր դարձան իրենց ճակատագրին: Ֆայքայուեցան Աւստրեւհունգար, Օսմանեան եւ Ցարական կայսրութիւնները. անկախ եղան կարգ մը երկիրներ, ինչպէս՝ Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Աւստրիա, Հունգարիա:

Ցետոյ՝ արաբական երկիրները.— Իրաք, Եմէն, Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս, Անդրյորդանան: Ռուսական կայսրութեան քայքայումով՝ ազատեցան Պալթեան երկիրները , կովկասեան ժողովուրդները — Վրաստան, Հայաստան, Ազրպէյճան, Հիւս. Կովկաս, Ուքրայնա եւ Միջին Ասիոյ ժողովուրդներէն շատեր :

Բայց դիւանագիտութեան չըլլանը անցնելէ ետք՝ « Մեծերը , կամաց կամաց իրենց թեւերը տարածեցին եւ բազմազան սադրանքներով, ռուս. « բանուորա - դիւղացիական» համայնավար իշխանութեան տակ մասնաւորաբար, անխմաստ բացատրութեան մը վերածուեցան «ազատութիւն» եւ «ինքնորոշում »բառերը :

Երկրորդ պատերազմը աւելի ծանր կացութիւն ստեղծեց եւ երկու բռնակալութիւնները — սովիէթականն ու նացիականը — խորտակեցին Ազատութեան զաղափարը, անհուն դժբախտութիւն ստեղծելով բոլոր ժողովուրդներուն համար:

Գաղափարը չի մեռնիր սակայն, եւ ժողովուրդները, ազատասիրէ ազգային ու միջազգային կազմակերպութիւնները կը դործեն, կը պայքարին, ելք մը գտնելու համար ժողովուրդներու իրաւունքներուն դործադրութեան համար: Միացեալ Ազգերու Մարդկային Իրաւունքներու Յանձնաժողովը իր դոյդ բանաձեւերով այդ «ելքը» գտած ըլլալ կը թուի: Կը սպասենք որ ամէն ժողովուրդ ինքնորոշման իրաւունք ունենայ:

Ըստ մասուլի մէջ եղած հրատարակութիւններուն, տասիկան ու արաբական երկիրներու պատուիրակներուն ձայնակցած են ոչ միայն Լատին Ամերիկայի պատուիրակները, այլեւ...Որդին Միութեան ներկայացուցիչները: Զարմանալի է որ կը բացակայի Թուրքիան:

Բոլորն ալ պահանջած են որ «ոչ-անկախ » ժողովուրդները իրաւունք ստանան իրականացնելու իրենց ազգային բաղձանքները :

Անգլիոյ, Պելճիքայի, Ֆրանսայի եւ Աւստրալիոյ պատուիրակները չեն քուէարկած. ձեռնպահ մնացած է Ամերիկան, «դժուարութիւններ» նախատեսելով :

Շուտով կը պարզուին եղած առարկութիւնները. Ատութեան դրօչակիը այս երկիրները դէմ չեն կրնար ըլլալ :

Բայց, հետաքրքրական է Սովիէթներու դիրքը. երբ կը քուէարկեն «ոչ - անկախ» ժողովուրդներու իրաւունքներուն ի նպաստ, արդեօք իրենք չեն ուզեր մասնակցելու դէպի Բեւեռ արշաւախումբի մը Krefting նաւապետին հրամանատարութեամբ, Viking նաւուն վրայ: Օրերով կուրծք տուաւ, ահարկու փոթորիկներու եւ լեռնանման սառոյցներու, մինչեւ որ հաստատուեցաւ Հիւսիսային Բեւեռին վրայ:

Դիտելով անհուն, անսահման տարածութիւնները, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ իր օրագրին մէջ .

— Ցորչափ մարդուն ականջները պիտի լսեն ալիքներու շշշիւնը, ամպերու որոտումը, ցորչափ իր աչքերը պիտի յառին սպիտակ ձիւներու վրայ հիւսիսային ճառագայթներու չողումին, ցորչափ երիտասարդութիւնը պիտի հետախուզէ անջրպետը եւ պիտի արշաւէ կոյս երկիրներ փնտռելու համար, անծանօթին կարօտը եւ տենչանքը մարդս պիտի մղէ, առաջնորդէ դէպի բարձրը» :

Այսպէս Նանսէն իր ամբողջ կեանքին մէջ ընթացաւ միշտ յառաջ, սիրտը եւ դիտութիւնը իսպառ դնելով մարդկութեան օդտին:

1888ին փայլուն քննութենէ մը վերջ կը տառնայ «Վարդապետ փիլիսոփայութեան» տիտղոսը: 1893ին «Fram» նաւով կրկին կ'արշաւէ դէպի Բեւեռ: 14 Մարտ 1895ին կը յաջողի առհնակներով յառաջանալ մինչեւ կեդրոն, ուր սառոյցներէն պաշարուելով կը մոլորի եւ երեք տարի անկանակարդելի տանջանքներու կը մատնուի: Ամբողջ Նորվեկիան յուսահատած երբ կ'ողբար իր քաջարի զաւակներուն կորուստը, Նանսէն յանկարծ մէջտեղ կ'ելլէ, արժանանալով արքայավայել ընդունելութեան :

1896էն մինչեւ 1900 համալսարանը կը զբաղի օսէ կենդանաբանութեան ճիւղը, միեւնոյն ատեն պրպտումներ կը կատարէ տարբրութիւններու մէջ: 1905ին կը մտնակցի Շուէտի դէմ անկախութեան պայքարին: Շնորհիւ իր արտակարգ տաղանդին , ժողովրդականութեան եւ խորաթափանց միտքին առաջքը կ'առնէ պատերազմին: Նանսէն կ'ուզէր տեսնել իր հայրենիքը անկախ, մեծ եւ փարթամ: Կը հաւատար ճշմարտած, ըզբաղուած ազգերու յարութեան եւ ազատագրման :

« Ձենք կրնար չմերել մեր ծննդավայրը, հայրենիքը եւ մեր ժողովուրդը: Որքան տարիները թաւալին, այնքան կը մեծնայ մեր սէրը, կ'ուռճանայ եւ կը բոցավառի մեր սրտերուն մէջ, ազդայնական ըլլանք թէ միջազգայնական, քաղքենի թէ չունեւոր»:

1906ին դեսպան կը կարդուի Լոնտոն, 1912 — 1918ին տաք ջուրի յորձանքներու եւ ուրիշ մասնագիտական պրպտումներու համար Սէրեցպէրկ եւ Սիպերիա կ'երթայ: 1917ին պրտակարդ պաշտօնով Ամերիկա է, Նորվեկիոյ պարենաւորման , ծովային պաշարման եւայլն. բարդ խնդիրներով զբաղելու համար: 1919ին իր ջանքերովը Նորվեկիան կ'անդամակցի Ազգերու Դաշնակցութեան : Միեւնոյն տարին ռուսական տափաստաններու միլիոնաւոր սովեալներուն օդնութեան կը հասնի: Ցաջորդ տարիներուն փշաթելերու եաին, քարահանքներու մէջ, արդելափակուած գերիներուն ազատագրման կ'աշխատի : Իր կազմակերպական տաղանդովը 1922ին Փոքր Ասիոյ ազէտին հետեւանքով Յունաստան ապաստանած հայ եւ յոյն տարագիրներուն անունդ եւ դործ կը ճարէ :

Նոյն տարին կը ստանայ Նոպէլի խաղաղութեան մրցանակը եւ դումարը ամբողջովին կը նուիրէ մարդասիրական ընկերութիւններու :

Գլուխ դործոցներ են իր ճառերը Ազգաժողովին մէջ՝ ի նպաստ հալածական, սովահար, ջարդի եւ տարագրութեան ենթակայ ժողովուրդներու: Վեհանձն Նորվեկիոյ սիրտը կը թրթռար Նանսէնի ճայնին մէջ երբեմն բամբ, կրանիթի պէս կարծր՝ անտարբերներու դէմ, պազ՝ իր երկրի սառոյցներուն նման, քարիւղ եւ ոսկեհանք փնտռողներու դէմ: Կը դոռար ամպի մը նման՝ անիրաւողներուն, հարստահարիչներու խոստմադրուժներու դէմ:

1925ին, աւելի քան կէս միլիոն անպատսպար, մերկ տարագիրներու տեղաւորման հոդը դինքը կ'առաջնորդէ Հայաստան, ու, կ'աշխատի իր վերջին օրերուն:

Մեծ վարդապետը՝ Ֆ. Նանսէն

(ՄԱՀՈՒԱՆ 22ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ջեր սիրտը դադնութեամբ չի՞ լեցուիր, երբ կ'իրքէն կուրացած մարդիկ, կը ջանան խեղաթիւրել, անչքացնել մեր նորադոյն պատմութիւնը եւ կերտող հանրային դործիչներու յիշատակը: Միեւնոյն մտածումով, վիշտ մը չի՞ զդար, երբ ձեր աչքերը կը յառին մոռացութեան մատնուած օտար բարեկամներու չքախումբին վրայ...

Ասօր ճշմարիտ այն հայասէրներու մասին է, որոնք յիսունական թուականէն մինչեւ այսօր խանդավառութեամբ օժանդակեցին մեր պայքարին, մամուլի էջերէ թէ բեմերէն, բողոքի կայծը բարձրացնելով յանուն արդարութեան, որոնք սպեղանի հասցուցին Աբհաւիրքի օրերուն :

Տարիներու ընթացքին, մեր կրած քաղաքական յուսախաբութիւնները, սին վէճերը մտածել անգամ չտուին ազգային, եկեղեցական եւ քաղաքական կազմակերպութեանց եւ հայ մամուլին՝ երախտադիտութեան եւ յարդանքի պարտքը կատարելու Մորկընթաուներու, Վերֆէլներու, Ժոռնէաններու, Ֆիլտաններու, Լեփսիուսներու յիշատակին :

Մանուկներու եւ մայրերու օրուան, հերոսամարտերու եւ ուրիշ ազգային տօնակատարութեանց դուռընթաց չունեցանք «Օտար բարեկամներու Օրը» ոդեկոչելու եւ վառ պահելու համար, յիշատակը մեր դրադէտներու, բանաձրներու, պատմադէտներու, լեզուաբաններու եւ պետական մարդոց որոնք խօսքով թէ դրիչով ծանօթացուցին հայ ,միտքը եւ հանճարը մարդկութեան :

Մոռացութեան տրուած չատերէն մէկն ալ Նանսէնն է, որ Հայոց պատմութիւնը, դրականութիւնը, ճարտարապետութիւնը , հայ դինուորին, չինականին հերոսական մարտնչումները ներկայացուց «L'Arménie et le Proche Orient» դիրքովը եւ որու մահուան քսանեւերկուերորդ տարեդարձն էր Մայիս 13ին :

Իր յիշատակը փառաւորելու պաշտօնը ձգելով Նանսէնեան Օֆիսին եւ Ազգ. իշխանութեանց, պարտք սեպեցի համառօտակի ներկայացնել մեծ մարդասէրին բեղուն եւ արկածալից կենսագրականը (օգտուած եմ «Fridtjof Nansen, Le Viking Intrépide» դրքէն, հեղինակ՝ Fritz Wartenwiler) :

Փաստաբանի դաւակ, Նանսէն ծնած էր 1861 Հոկտեմբեր 10ին: Փոքր տարիքէն եղած է հետաքրքիր, պրպտող : «Ինչո՞ւներու» չարանը անպակաս էր շրթներէն: Երկար տաեն կրպակներու առջեւ մեքենաները եւ գործիքները դիտելով կը յափշտակուէր: Միշտ ժիր եւ աշխոյժ, ժամերով, կը բացակայէր տունէն չմկկելու եւ կամ ճուկ որսալու համար, մոտտանջութեան մատնելով ծնողքը: Պատանութեանը չըլլանին դասարանին յետամնաց աշակերտներէն էր, ծոյլ եւ անտառակ: Մեծ վիշտ կը պատճառեր չուրջիններուն: «Ապագայ չունի , մարդ պիտի չըլլայ», կ'ըսէին: Բայց տարիներու հոլովումով փոքրիկ Նանսէնը կերպարանափոխուեցաւ, լուրջ աշխատանքի լծուած՝ համալսարանին լաւագոյն ուսանողներէն մէկը եղած էր : կ'աշխատէր անդադար, դիշերը ցերեկին խառնելով: Իր նախասիրած ճիւղերն էին բուսաբանութիւն, կենդանաբանութիւն, բնապատմութիւն եւ աշխարհադրութիւն: Համալսարանական կեանքին ընթացքին ուշադրութիւն չէր դրաւած, բացի չմկկելու եւ դահուկով (սքի) արագութիւն կտրելու մրցումներէն :

Սիրով կատարած է դինուորական պարտականութիւնը եւ չէ խրտչած խնարհ դասակարդի մարդոց ընկերակցութենէն:

Նանսէն երիտասարդ տարիքէն վարժուեցաւ չարքաշութեան եւ քաջութեան: Ջինջ եւ պայծառ լոյսին, մաքուր օդին, լուռ եւ խորհրդաւոր անլոյսին, մաքուր օդին, լուռ եւ խորհրդաւոր անտառներուն, հսկայ լեռներուն, ձիւնին եւ փոթորիկներուն, կոհակներու, սառոյցներուն եւ ծովուն բիւրին, կոհակներու, սառոյցներուն եւ ծովուն բիւրին, կոհակներու, սառոյցներուն եւ ծովուն էջերը եւ երազանքը հարթեցին իրականութեան ճանապարհը: Եւ ահա երջանիկ օր մը — 1882—

բածնունդը կերտող հայութեան հետ ձեռք ձեռքի : Ներկայ կ'ըլլայ Շերակի ջրանցքին բացման կը չըշի Սարտարապատի լերկ եւ անջրդի անապատը, ժողովի կը նստի Մոսուեանի, Երզնկեանի հետ, զարման մը դռնելու համար մեր ծովցաւերուն : Օր մը էջմիածին է, կը հիանայ մեր ձեռագիրներուն վրայ : Կ'այցելէ Զուարթնոց եւ ի տես աւերակներու վեհութեան կը դոչէ — Ինչ փառաւոր անցեալ, ինչ հոյակապ ճարտարապետութիւն, ինչ չինարար ազգ : Ներչնչուած՝ անցեալի այս յիշատակներէն, զգացումով, սքանչացումով եւ խորին հաւատքով գրի կ'առնէ մեր պատմութիւնը :

Նանսէն չդրհացաւ Հայաստանի պատմութիւնը միայն գրելով : Դառնօրէն յուսախաբ մեծ պետութեանց դժկամակութենէն, դերմաններէն լեզուով գրեց «Un peuple trompé եւ «Du Caucase à la Volga» անուն գիրքերը որոնց մէջ կոչ կ'ընէ Եւրոպայի խղճմտանքին եւկը հրաւիրէ կատարելխոստացուած պարտաւորութիւնը : Նանսէն ոչ դիւանագէտ է, ոչ բեւեռախոյզ եւ ոչ ալ գիտնական, այլ ամբողջ էութեամբը, գարուս ամենամեծ «մարդասէրը» :

13 Մայիս 1930, հիւսիսային գաղջ հով մը թեթեւօրէն կ'օրօրէր ձիւնէ սպիտակ սաւանը վրայէն նետած կանանչութիւնը : Ձաշակով յարդարուած պարտէզի մը մէջ, թռչունները առաւօտեան օրհներգութիւնը կը սպրմոսէին, թմբլի ծառերուն բուրմունքը պայծառ օրուան մը գալուստը կ'աւետէր : Բազկաթոռի մը մէջ ընկղմանած, բնութեան այս գեղեցկութիւնը կ'ըմբոշխնէր ալեհեր ծերունին : Պահ մը լռինչի «Հայաստանը» ձեռքէն վար դնելով աչքերը դէպի հորիզոն սեւեռեց, չես դիտեր մարդկային որ մկ ցաւին, վշտին վրայ խոկալու համար : Եւ ահա ոտքերը կթոտեցան եւ ձիւնաթոյր գլուխը ուսերուն վրայ ինկաւ : Սարսափի ճիչ մը արձակեց ողբերգութեան ականատես, իրմէ միշտ անբաժան կինը, փութկոտ չարժումով մը մօտեցաւ եւ մեղմօրէն վեր բարձրացուց : Նուագած էին մեծ մարդուն վառվռուն կապոյտ աչքերը, պրկուած եւ սեւցած էին շրթները : Հազիւ կրցաւ «Ո՛հ,այո» մը արտասանել : Մահը իր աւերը գործած էր : Ծերունին անշարժ եւ քարացած մնաց կնոջը թեւերուն մէջ :

Պիոնթերնէ Պիորնսոնի, Հէնրիք Իպսէնի իմաստութեամբը անած, Տարվինի եւ Փասթէօրի ուղղութեամբը — երբեւ պրպտող — թրծուած այս մեծ միտքը եղաւ քանիերրորդ դարու մարդարէն, Մեծ Մարդասէրը եւ խաղաղութեան առաքեալը :

ՀԱՑԿ ԱՂԱՊԻԿԵԱՆ

ԱՂԵՔՍԱՆՏՐԻԻ (Իսկենտէրուն) «Երից Մանկանց» վերանորոգուած եկեղեցին օծումը կատարեց Արամ Ա. կաթ. Պաամաճեան ապրիլ 27ին : Ներկայ էին Աղեքսանդրեթի, Քըրըքխանի եւ Իսվէչխիի հայութիւնը ո ինչպէս եւ յոյն ընտանիքներ : Պոլսահայ Պ. Գառնիկ Տէրվիշեան զանգակ մը նուիրած էր այս առիթ :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ տրամադիր չէ դեղչելու իր բանակը, յայտարարեց պատերազմական փոխ նախարար Մաւրոս : Կարելի եղած զեղչը պիտի կատարուի ապառազինութեան մէջ, բայց յաւելեալ ծախքերը Դաշնակիցները պիտի սառնձնեն :

ԵՐԵՍՆԱՄԵԱՑ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ՄԸ

Կիրակի օր Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ հոծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր, ոսնելու համար Տիկնանց Միութեան Կ. Խաչի մասնաճիւղին երեսնամեայ գործունէութեան յոբելեանը :

Կը նախագահէր բժիշկ Պ. Քօլօբեան որ սկիզբէն ի վեր եղած է նոյնպէս նախագահը Կ. Խաչին եւ անոր գարմանատան բժշկապետը : Իր ֆրանսերէն բացման խօսքով ներկայացուց օրուան երկու պլխաւոր բանախօսները :

Միութեան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Ս. Քաբեան նախ Ֆրանսերէն ու ապա հայերէն ներկայացուց պիտութեան գործը, իբրեւ հայ ժողովուրդին հիմնական առաքինութիւններէն մէկը որ կու գար չատ հինէն, ԺԶ դար առաջ, երբ Աչիչայի մէջ, հայ մեծամեծներ, կաթոլիկոս , իշխան կամ զօրական այս օրուան քաղաքակիրթ ժողովուրդներու նման պետական օրէնք կը գարձնէին իր նմանին օգնելու պարտաւորութիւնը :

Dr. Trémoliers, անգամ բժշկական Ակադեմիայի, կարգաց ճշդրտօրէն պատրաստուած բանախօսութիւն մը, ուր ցոյց կուտար մեր ժողովուրդին գարաւոր մշակոյթին, կենսունակութեան եւ կրած տառապանքներուն հարազատ մէկ պատկերը : Մեր ժողովուրդին ազատատենչ ու հայրենասէր ձգտումները, իր արդար դատին գանադան երեւոյթները, մինչեւ 1914—15, Հայջինջ Սարսափները, չատ համակրական արտայայտութեամբ մը ներկայացուած էին յարգելի ակադեմականին բանախօսութեան մէջ ուր Ֆրանսայի հին բարեկամութիւնը իր Քլեմանսոներով, Տրնի Քօշէներով ու Փրեսանսէներով կ'ոգեկոչուէր իբրեւ քաղաքակիրթ աշխարհի տուրքը տատապած ու հալածուած ժողովուրդի մը :

Տիկնանց Միութեան նախագահը, Տիկին Ճէվահիրեան հիւանդ ըլլալով իր ուղերձը կարդաց Օր. Երանուհի Օհանեան : Փարիզի հոգեւոր հովիւը, Սերովբէ Վ. Մանուկեան որ նախապէս աղօթքով մը բացած էր հանդէսը, քաջալերական խօսքեր ուղղեց բոլոր միութիւններուն, որոնք Ֆրանսահայ գաղութին ազգային կեանքին մէջ տառնձնած են անհրաժեշտ դեր մը, կրթական թէ մարդասիրական, եւ որոնց գանազան հանդիսաւոր արտայայտութիւնները, մասնաւորաբար վերջին ամսուան ընթացքին, կ'ապացուցանեն գործունէութիւն կենսունակութիւնը : Պ. Զօպանեան եւս քանի մը խօսքով ապահովցուց ներկաները թէ նոյնիսկ արտատահմանի մէջ պատճառներ չունինք յոռետես ըլլալու : «Մենք մեռնելու դատապարտուած գաղութներ չենք» :

Հանդէսին առաջին մասը փակուելով, սկսաւ գեղարուեստական բաժինը, Ուս. Տան երգչախումբին երեք երգերով : Կարելի էր ջնջել այդ երկար յայտագրէն քանի մը թիւեր, որպէսի հանդիսականները լեռնին վայելէին Բաֆֆի պետրոսեանի, Հայկանոյշ Թորոսեանի, Տիկին Ժան Պուաթեի, Պ. Գմբէթեանի ու մանաւանդ Ջութակահար Բարիկեանի բաժիններէն զգացած խոր գոհունակութիւնը եւ մեծ հաճոյքը : Երիտասարդ ջութակահարը անդամ է Լոնտոնի Ֆիլարմոնիկ նուագախումբին եւ առաջին անգամ կ'երեւար Շայեոյի պալատին մէջ, Ժոն Karajan ճպուռին տակ : Մեր երիտասարդ հայրենակիցը առիթ պիտի ունենայ անշուշտ մեր երաժշտասէր հասարակութեան ներկայանալու, բայց ինչ որ տուաւ կեցակի օր իր ջութակով, անմոռանալի յիշատակ մը պիտի մնայ :

Յոբելեանական հանդէսը փակուեցաւ երգչախումբին չորս երգերով, ղեկավարութեամբ Պ. Եանպէկեանի, վերջինը՝ իր հեղինակութիւնը՝ «Կենաց երգ »

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՉԵԿՈՑՑ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը, որ սառնձնած է Մոնմորանսիի նոր ծերանոցին կառուցումը, (ներկայիս ընդլայնման եւ կահաւորման ճամբուն վրայ), կը ծանուցանէ թէ՝ Միութեան, Միջազգային Կաղմակերպութեան եւ Գաղթ. Օգնութեան Ընկերային Սպասարկութեան միջեւ կնքուած համաձայնութեամբ, Խորհրդակցական Ցանձնաժողովը Ապրիլ 3ին նիստ գումարեց Ժան Կուժոնի իր կեդրոնին մէջ : Ժողովին հրաւիրուած էին հետեւեալ միութեանց պատուիրակները.— Փարիզի Տիկնանց Միութիւն (Կարմիր Խաչ եւ Որբախնամ), Կապոյտ Խաչ, Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւն, Ռուսահայ Տիկնանց Միութիւն, Կովկասահայերու անմիջական օգնութեան մարմին : Այս կազմակերպութիւնները՝ մինչեւ վեր յիշուած համաձայնութեան կնքումը , մասնակցած էին նոր հիմնարկութեան վերաբերեալ նախնական աշխատանքներուն : Ներկացոյի նոր չէնքը, որ լրացած պիտի ըլլայ մինչեւ այս տարուան վերջը, պիտի կարենայ պատսպարել հարիւրեակ մը ծեր այրեր եւ կիներ :

Աղքատախնամի նախագահ Պ. Ա. Աճէմեան, ընդհ. քարտուղար Պ. Գազանճեան եւ գանձապետ Պ. Զիլինկիրեան, ցարդ կատարուած աշխատանքներու մասին բացատրութիւններ տալէ եւ գանագան հարցումներու պատասխանելէ ետք, պարզեցին ձեռնարկին էլեմտական կացութիւնը , մինչեւ հիմա ծախսուած դումարներուն մանրամասն հաշիւը եւ մինչեւ աշխատանքին վերջաւորութիւնը նախատեսուած ծախքերը :

Խորհրդակցական Ցանձնաժողովը փակէ նիստը, Աղքատախնամին յայտնելէ վերջ իր ջերմ գոհունակութիւնը իր ստանձնած մարդկային գործին, պարտականութիւն յանձնելով անոր որ Թարգման հանդիսանայ Միջազգային Գաղթականաց Կազմակերպութեան եւ պատկան Ֆրանսական վարչական իշխանութեանց մօտ իր խորին երախտագիտութեան, այն նիւթական աջակցութեան եւ դիւրութեանց համար, զորս յօժարեցան իրեն չնորհել այս խիստ օգտակար եւ անհրաժեշտ ձեռնարկը բարւոք գլուխ հանելու համար :

ՊՐԻՒՔՍԷԼի Գաղթ. վարչութեան անդամ ընտրուած են.— Պ. Պ. Մուրատկեան (առենապետ), Սելճիկեան (փոխ առենապետ) , Աբեւեան (քարտուղար), Աւագեան (դանձապահ), Խորհրդական՝ Քալանթարեանց եւ Էմիրզեան, Տիկին Էմիրզեան (նախագահ Պրիւսէլի Հայ Կանանց Միութեան) :

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Շատ խելացի էք, Միւլլէր· այս հայրենասիրական գործը ձեզմէ զատ ոչ ոք պիտի կարենար ընել : Պիտի չմոռնանք երբեք :Շուտով պիտի վարձատրուիք : Մնաք բարով, պէտք է մեկնիմ :

Մութին մէջ երկու մարդիկը ձեռք սեղմեցին : Միւլլը իր ձեռքի լապտերով դուռը լուսաւորեց · այցելուն դուրս ելաւ, արագ քայլերով յառաջացաւ դէպի նաւակը եւ սկսաւ թիավարել դիշերուան մէջ :

Միւլլը քանի մը վայրկեան սպասելէ վերջ լսեց սաւառնակին չարժակներուն ձայնը : Լրտեսներու պետը ճամբայ ելած էր :

Ընթերցողը պիտի հարցընէ թէ ինչպէ՞ս կրցած եմ բառ առ բառ հետեւիլ երկու լրտեսներուն մէջեւ կատարուած այս խօսակցութեան : Պարուն մէջեւ կատարուած այս խօսակցութեան 84 տասխանը չատ պարզ է : Վերադարձէք թիւ ԹերթօՆին· աստղանիշերէն ասդին ես էի Միւլլըը :

Փօնթիւիի հանճարեղ ծրագրին համաձայն չարժած էինք այդ դիշերը : Երբ որոշապէս սառուցած էինք թէ Միւլլը այդ խրճիթին մէջ պիտի դիմացնի

Արեւելքի Գերմանիներուն ապառնալիքը

Ինչպէս դրած էինք երէկ, Արեւելեան Գերմանիոյ վերջ - վերջապետը կարգ մը սպառնալիքներ ուղղած էր արեւմտեան Գերմանիոյ վարիչներուն, որպէսզի հաշտութիւն չկնքեն Արեւմուտքի հետ, չմասնակցին եւրոպական բանակին եւն.:

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը յայտարարեց թէ չի վախնար այդ սպառնալիքներէն, որոնք թելադրուած են Մոսկուայէն: Վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըը, Գշ. օր եօթը ժամ խորհրդակցեցաւ երեք մարզպաններուն հետ, ճշդելու համար առժամեայ հաշտութեան պայմանները: Ամէնէն աւելի դժուարութիւն կը պատճառէ Գերմանիոյ դրամական մասնակցութիւնը արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար:

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Ռուսերը նորէն պիտի պաշարեն արեւմտեան Պերլինը: Այս ընդհանին քաղաքապետը յայտարարեց թէ երբեք տեղի պիտի չտան, եթէ պաշարումը վերահաստատուի: Քաղաքը վառելիք եւ ուտելիք ունի վեց ամսուան համար, եւ օդանաւերով պարենաւորումը պիտի վերահաստատուի անմիջապէս:

× Ոստիկանութիւնը բերերով արգիլեց համայնավարական ջահակիցացութիւն մը Տիւսէլտորֆի մէջ եւ մարեց ջահերը: Երեք հարիւր երիտասարդ բոլշեւիկները սարքած էին այս ցոյցը, բողոքելու համար ծրագրուած հաշտութեան դէմ: Զորս հարիւր համայնավարները վտռնգեցին արեւմտեան Պերլին արշաւել, բայց եւ մղուեցան:

ԾԱՆՐ ԴԻՊՔԵՐ ԹՈՒՆՈՒԶի ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր ռումբ մը պայթեցաւ Թունուզ քաղաքի կեդրոնական նամակատան մէջ: Զորս հոգի մեռան, 12 հոգի վիրաւորուեցան: Ռումբը պահուած էր հեռաձայնի խցիկին մէջ:

Ոստիկանութիւնը յայտնեց թէ գաւազիրները պիտի պայթեցնէին վարչապետին բնակարանը, բայց իրենք չյաջողեցան առաջքը առնել: Ծանր պայթուցիկ մը տեղաւորուած էր չէնքին դէմ:

Նամակատան մէջ պատահած պայթումին առեն չատեր դեռին փոուեցան, թղթադրամները եւ ուրիշ թուղթեր ցիրուցան եղան եւ չէնքին ապակիները խորտակուեցան: Զորս Արաբներ ձերբակալուեցան:

Ինչպէս կ'երեւայ, կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ, դժուարացնելով բարենորոգումներու ծրագրին գործադրութիւնը:

Պիզերթայի մէջ ալ ռումբ մը նետուեցաւ Ֆրանսայի նաւային սպայի մը բնակարանին դէմ: Ֆրանսայի ծովակալը կը սպառնայ պաշարման վիճակ հաստատել:

× Ազգաժողովին անդամներէն 12 արաբ եւ ասիացի ազգեր միաձայն որոշեցին չարունակել իրենց ճիգերը, մասնաւոր նիստ մը դումարել տալու եւ Թունուզի խնդիրը արծարծելու համար:

ՔԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ՄԱՐԱՒՆԵՐ կը սպառնան Ափրիկէ եւ Մերձաւոր Արեւելք արշաւել: Ազգաժողովին պաբենաւորման կազմակերպութիւնը կ'ըսէ թէ դարուս եւ թերեւս պատմութեան ամէնէն վտանգաւոր արշաւանքը պիտի ըլլայ այս, Սուտանէն հասնելով մինչեւ Ճորդանան, Եգիպտոս, Իսրայէլ, Սուրիա, Իրաք, Իրան եւն.:

ԿՂԵՐԱԿԱՆՆԵՐՆ ալ ժողով դումարեցին Մոսկուայ մէջ, յանուն խաղաղութեան: Այս առթիւ քուէարկուեցան երեք բանաձեւեր, ուղղուած՝ Ս. Մութեան բոլոր եկեղեցիներուն, խաղաղութեան համաշխարհային խորհուրդին եւ Սթալինի:

ՀԻՆԴ ՄԵՆԴԵՐ Վիլժիւֆի իրենց արդելարանի պատուհանին երկաթները սղոցելով, յաջողեցան փախչիլ: Զորսը վտանգաւոր կը համարուին: Մէկը ածելիով յարձակած է իր մօրեղբօր վրայ, երկրորդը՝ խեղդած է իր մայրը, երրորդը՝ բռնութեան նոպաներ կ'ունենայ, չորրորդը յաճախ յարձակումներ կատարած է կացինով եւ ուրիշ դէնքերով: Միայն հինգերորդը անվնաս է: Այս փախուստը մեծ յուզում պատճառեց Թաղին մէջ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՈՆը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. միութեան, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ:

Կը նախագահէ Պ. Մ. ԺԱՄԱԳՈՐԾԵԱՆ:

Խօսք պիտի առնեն հոգեւոր պետերը:

Բանախօս՝ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ (Լիոնէն):

ՊԱՐԱՆՑԻԿ - ՑԵՐԵԿՈՑԹ

Այս կիրակի, ժամը 4էն 11, Ազգ. Տան մեծ սրահին մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet:

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի կողմէ: Կը հրաւիրուի երիտասարդութիւնը:

Վասպուրականի հերոսամարտի

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԻԼԻԱ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մազընոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւններու, Ազգ., Բարեգործ. եւ Հայր բոլոր միութիւններու:

Կը նախագահէ Միութեան առենապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Կովկասեան եւ հայրենի պարեր «Հայ Աղատամարտիկներու» Միութեան պարող խումբէն, ղեկավարութեամբ Պ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆի:

Մեներգներ, արտասանութիւններ եւ անակնկալներ: Ընտիր նուագախումբ պարեր եւ զուարճութիւններ ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր:

Կը ներկայացուի Հերոսամարտին չարժանկարը:

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով:

×

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԼԻՆ ՄԷՋ

Այս չաբաթ ժամը 20.30ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Salle des Fêtes):

Կը հրաւիրուին բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները հայր. եւ մարզական միութիւնները:

Կը նախագահէ Պ. Կ. ՏԻՐՄՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

ԽՆՋոյք, եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ առաւօտեան ժամը 1: Հայկական նուագ, ղեկավարութեամբ Պ. ՓԱՐԹԱՄԵԱՆի:

Կը ներկայացուի հերոսամարտներու շարժանկարը:

Նոր Սերունդի Օրը Լիոնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ «Սիամանթօ» խումբին, այս չաբաթ ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտ, Salle Helvétiqueի մէջ, 107 rue Duguesclin:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, հայկական եւ եւրոպական պարեր:

Ճոխ եւ առատ ըմպելի, համադամ ուտելիքներ: Գիները ժողովրդական:

ՀԱՆԴԻՍ — ԵՐԵԿՈՑԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը՝ կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 30 rue de la Libération:

Գեղարուեստական բաժին.— Մասնակցութեամբ յայտնի ջութակահար Ֆիլիփ Ազազարեանի: Հայկական պարեր Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի պարախումբին կողմէ, երգ, արտասանութիւն, եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

Ճոխ պիւֆէ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի հիմնարկութեան 75րդ տարեդարձին առթիւ այս կիրակի առտու պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Հայոց եկեղեցին մէջ, 15 rue Jean Goujon, ի յիշատակ հանգուցեալ անդամուհիներուն: Պատարագի երեցողութիւնները պիտի կատարուին վարժարանին սանուհիներուն կողմէ: Կը հրաւիրուին բոլոր աղջակիցները եւ սանուհիները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Խաչի «Զաւարեան» կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ողբացեալ ընկեր ԱՐՇԱԿ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆի մահուան առթիւ իր ընտանեկան պարագաներուն:

«ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ»Ը ՍԻՆ ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի: (Գործ Բ. Ալվազեանի, վեց արար երեք պատկեր): Ղեկավարութեամբ Ս. ՂԱՐԻՊԵԱՆի: Այս չաբաթ ժամը 20.30ին Jeanne d'Arcի սրահը:

ՍԻՆԹ ԷթիԷնի մէջ այս կիրակի ժամը 14.30ին, St. Ennemond սրահին մէջ:

Նաեւ Վիէնի եւ Տիւինի մէջ:

(Մանրամասնութիւնները յայտնուելով):

Գիները ժողովրդական:

ՏՕՆԱԿԱՆ օրերուն, որոնք կը մատնեն, մի՛ մոռնաք ձեր հայկական սեղանները զարդարել «ՇԻՐԱԿ»ի չիչերով, Արեւելքի միակ, իսկական ու հարազատ օղին, ախորժահամ ու խնկաւէտ: Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՕՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 3ին, Ս. Մահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ ընկերուհի Տիկին Էլէն Բիւզանդ: Այս առթիւ վարչութիւնը սարքած է թէյասեղան մը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 բիս Ռապըլէի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, Խրիմեան դպրոցին մէջ:

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑի Ուս. Միութեան ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրահը: Ընկերուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21.30ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet :— Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ:

«ՄՈՒՐԱՏ» Ուսումնասիրաց ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Իսիի Մըլմեան սրահը, rue de la Défense: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Այսօր, հինգշաբթի ժամը 18.30ին Պ. Ա. Սաֆրաստեան հրաւիրուած է դասախօսութիւն մը ընել Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուրտան: Նիւթը՝ Հայաստանի նախապատմութիւնը եւ անոր մասին ներկայ գիտական հայեացքներ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՂ.— Սեւուռանի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղիս հանդէսը Ճունիս 8ին:

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 18ին Maison des Syndicatsի ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien:

Եգիպտական, արաբական եւ արեւելեան ընտիր նուագ, 30 հոգիանոց նուագախումբով:

Տոմսերուն գիները 150, 200 եւ 300 ֆրանք

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ.— Taverne Maubeuge, 6 rue Maubeuge, Restaurant Diamantaire, 60 rue Lafayette, Restaurant Elmas rue Buffault, նպարավաճառներ Հրաչեան 6 rue Lamartine et Massis, rue Saulnier, Paris (9):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE, Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը:

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԷՐ ՔԷՊԱՊ:

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բերնակարանի դիւրութիւն:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՃԱՇԱՐԱՆ - ԾԱՂԱՐԱՆ

«ՍԹԱՄՊՈՒԼ» Լիոն

ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ՓԱՓԼԱՎԱ, ՔԱՏԷՖ ԱՆԶՈՒԳԱԿԱՆ ՕՂԻ, ՀԱՄԱԴԱՄ ԱՂԱՆԴԵՐՈՎ

ՏՈՒԼՄԱ, ՔԷՕՓԹԷ, ՔԷՊԱՊ ԵՒ ՖՐԻԹ

Ամէն տեսակի յարմար ժողովրդական գիներ

24, Quai Jean-Moulin — LYON

(Ex. Quai de Retz) — Entresol

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վիճակ. 1100 փր., Տար. 2200, Արտ. 3000 փր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր. C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 16 MAI 1952 Ուրբաթ 16 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6764 Նոր շրջան թիւ 2175

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ՄԱՑԻՍԸ ԵՒ ԱՅՆ ՄԱՑԻՍԸ

Ռումանական թերթերը կը ծանուցանեն թէ՝ նախարարական խորհուրդը յորելենական յանձնաժողով մը կազմած է, «տօնելու համար Ռումանիոյ Պետական Անկախութեան հռչակման 75րդ տարեդարձը» :

Ցանձնախումբին նախագահն է երկրին բոլշեւիկ վարչապետը, Փեթրու Կրոզա : Անդամներուն մէջ կը դանուին Աչխատաւորական կուսակցութեան վարիչները, նախարարներ, ակադեմականներ, յայտնի մտաւորականներ եւ դրողներ :

Նոյն առիթով, Ռումանիոյ պետական ակադեմիան մայիսի վերջերը պիտի դումարէ հանդիսաւոր նիստ մը, իբրեւ նիւթ ունենալով .— «Ռուս ժողովուրդին օգնութիւնը՝ ռումէն ժողովուրդին ազգային անկախութեան պայքարին» :

Եւ վերջապէս պիտի հրատարակուին վաւերագիրները՝ 1877ի պատերազմի մասին, ներկայացնելու համար «ռումէն ժողովուրդին դարաւոր պայքարը՝ օսմանեան լուծին դէմ» :

Ուրիշ դրօյկներ ալ լոյս պիտի տեսնեն, «մեծ ոգեւորութիւնով ». (ո՞վ հնարեց այս բարբարոս բառը ...) :

Բոլորդ ալ դիտէք,— Ռումանիան եւս միւս արբանեակ երկիրներուն հետ կը հետեւի բոլշեւիկեան ամենակալ թաթին տակ :

Շատ չսպասեր որ տօնեցին այդ վարչաձեւին հաստատման տարեդարձը, դղրդադին ցոյցերով :

Այս կարգի տօնակատարութիւնները իրարու կը նմանին բոլոր բոլշեւիկեան երկիրներուն մէջ : Նոյն ճոխաբոյ կազմակերպը : Նոյն չտնդալից նշանախօսքերը : Եւ նոյն թուխթակաբանութիւնները՝ բոլոր ազգութեանց լեզուներով :

Փոքրամասնութեանց դարաւոր անուանակոչումներն անդամ փոխուած են, բառարաններուն եւ ուղղագրութեան հետ :

Օրինակ, երբեմնի հայ գաղութը կը կոչուի, — « Ռումեն ժողովրդական ռեսպուբլիկայի հայ ազգաբնակչութիւն » :

Մէկ խօսքով, հմմտալին չզլուած է ամէն բան : Քաղաքացիներուն կեանքը, դործը, բնակավայրն անդամ փոխոխական են : Ենթակայ՝ օրուան քաղաքականութեան ջերմաչափին :

Եւ տեղափոխութիւնները կ'ըլլան միշտ ալ « մասսայական» : Ինչպէս բոլոր կարմրադրօշ երկիրներուն մէջ :

Արդ, ահաւասիկ այս թունդ բոլշեւիկեան կարգուսարքին մէջ տեղի կ'ունենայ դէպք մը, որ արժանի է խորհրդածութեան :

Ուրեմն, կարելի՛ է, նոր վարչաձեւին հետ — բնօրէն պարտադրուած — տօնել նաեւ հին վառքեր : Պատմական տարեդարձ մը,— Ռումանիոյ աղատագրական պայքարը՝ օսմանեան բռնակալութեան դէմ :

Եւ կարելի է տօնել ոչ թէ ի միջի այլոց, իբրեւ պարզ յիշատակ, այլ դղրդադին ցոյցերով : Նախաձեռնութեամբ օրուան կառավարութեան :

Քիչ վերը կարդացիք մանրամասնութիւնները : Շուտով կ'իմանաք ուրիշ տեղեկութիւններ :

Արդ, չէ՞ք փորձուիր հարցնել,— ինչո՞ւ կարելի է տօնել ռումանական մայիսը — անկախութեան տարեդարձ — եւ մոռացութեան տալ, անարդել, ծաղրել հայկականը —Մայիս 28:

Ի՞նչ է տարբերութիւնը երկու տարեդարձներուն միջեւ, իբրեւ պատմական իրողութիւն :

Ռումանացին հերոսական պայքարներ մղեց օսմ. բռնակալութեան դէմ, պետական անկախութիւն է ստացեր 1877ին :

Հայը, ենթակայ նոյն արիւնազանդ լուծին, ափ մը հող է չսպասեր : Ի դին անհնարին զոհողութեանց որոնք իրենց նմանը չունին ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Երկունքին, վաստակին հատիկը կը փոխուի՞, եթէ վերջին ճակատագրական պայքարը մղուած ըլլայ արեւելեան, եւ ոչ թէ արեւմտեան Հայաստանի մէջ :

Ի վերջոյ Թուրքի՞ն թէ Ռուսին դէմ էր որ 10—12.000 հայ քաջեր մարտնչեցան, Սարդարապատի անապատին մէջ :

Եւ եթէ այդ ճակատամարտը մղուած չըլլար, դուք այսօր կ'ունենայի՞ք այն կորիզը որ կը կոչուի «ՀՍՍ ռեսպուբլիկա» :

Դեռ ուրիշ պարագայ մը : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԵՌ ՉԵՆ ԳԻՏԵՐ ...

Կէս - դրագէտ հայրենակից մը կը հարցնէ թէ ինչու Սփիւռքի մեր մամուլը «հիմն, հիմն դարուց յիշատակ» պատմութիւններով իր էջերը կը լեցնէ, փոխանակ օրուան հրատապ հարցերով զբաղելու եւ չահեկան յօդուածներ հրատարակելու՝ ի պէտս ոչ - զարզացելոց :

Բարեկամս անկուսակցական է, այսինքն «բոլորսիքեան» եւ կանխակալ կարծիքներ չունի այս կամ այն կազմակերպութեան թեր կամ դէմ : Ազդասէր է, բաւին ընկալեալ եւ չուկայիկ առումով :

Իր նամակին մէջ կան նաեւ հետեւեալ տողերը .

— ... երեւանի լուրերը չատ քիչ են ձեր թերթերուն մէջ : Թերթերը չէ՞ք առներ : Բաժանորդ չէ՞ք : Կարելի չէ՞ չարաթը մէկ, երկու սիւնակ յատկացնել մեր հայրենիքին խապրիկներուն ...

Միամիտ հայրենակից ...

Երեւանի թերթերը արտասահման չեն ղրկուիր : Արգիլուած է անոնց առաքումը, մանաւանդ այն կազմակերպութեանց, որոնք կռնակ չդոյելու եւ սոդալու չնորհքին ղրկուած են :

Մինչեւ 1939, մեր բարեխնամ կառավարութիւնը արտօնած էր որ Երեւանի հրատարակութիւնները փոխանակութեան արտասահմանի հրատարակութեանց հետ : Նոր ռեֆազ մը, ստորագրուած ի Կրեմլին, արգիլեց այդ «բուրժուա» սովորութիւնը : 1945էն ի վեր, « Հայաստանի Թշնամիները » հայկական Դրախտավայրին թերթերուն երեսը հազիւ թէ տարին մէկ երկու անդամ կը տեսնենք — արկածով :

Դիմացի բանջարանոցը, անշուշտ, իրաւունք ստացած է իր «կաղամբի տերեւ»ները փոխանակելու Երեւանի «կաղամբի տերեւ»ներուն հետ :

Մենք, « անհարազատ »ներս, Հայաստանի չինարարութեան մասին տեղեկութիւններ կը քաղենք տարբեր աղբիւրներէ, որոնցմէ մէկն է, օրինակ, Երեւանի ճայնասփիւռը :

Ուրեմն, յանցաւորը մենք չենք, եթէ մեր թերթերուն մէջ սիւնակներ չկան մեր միւռուճար հայրենիքին մասին : Թող բարեհաճին դրկել իրենց թերթերը ու մենք «թարմանալով»իրենց չինարէնը — այդ անուանելի այխատանքն ալ սիրով յանձն կ'առնենք — մեր ընթերցողներուն կր հրամցնենք այն բոլոր լուրերը որոնք կր վերաբերին չինարար աչխատանքներու, բոլոր մարզերուն մէջ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԹԻՀՐԱՆ հասաւ Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարութեան Միջին Արեւելքի գործերու վարիչը, Պայրօա : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան :

ՎԱՐԶԱՊԵՏԸ ճառ մը խօսելով անգլեւամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան տարեկան հացկերոյթին առթիւ, յայտարարեց թէ պիտի չկրնանակէ դիներու կրճատման քաղաքականութիւնը, զանոնք իջեցնելով աչխատավարձի մակարդակին : Ամերիկացի ծուխակալի մը վերադրուած տեղեկագրին առթիւ ալ ըսաւ թէ, դայն հրատարակող թերթը «անխոհեմութիւն մը, եթէ ոչ չարամիտ արարք մը գործած է» : (Լը Մոնտ) :

«ՍԱՄԱՌԻՏԻՆ»ի հանդուցեալ հիմնադրին՝ Քոնեաքի դոյքերը աճուրդի դրուած են քանի մը օրէ ի վեր : Միայն Սէղանի 1 նկարը, «Ծնձորներ և պիսքիւիներ», որոնք հռչակաւոր նկարչին դլուխ գործոցներէն մին կը համարուի, 33 միլիոն ֆր.ի գնուեցաւ կնոջ մը կողմէ : Ուրիշ գնումներ ալ եղան, 8—10 միլիոնէն մինչեւ 2—3 միլիոն ֆրանքի արժողութեամբ 63 նկարներ ծախուեցան 300 միլիոն ֆրանքի :

161 ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐ պիտի ընտրուին այս կիրակի, հանրապետութեան խորհուրդին համար (Ծերակոյտ) :

ՍՊԻՏԱԿ ԾՈՎԷՆ ՍԵՒ ԾՈՎ ջրանցք մը չինելու համար աչխատանքներ կը կատարուին Մ. Միութեան մէջ : Իրրեւ նախաքայլ, այս տարի նաւեր պիտի բանին Մոսկուայէն Ռոստով, ինչպէս կը դրեն խորհրդային թերթերը :

ԵԳԻՊՏՈՍ կը խորհի Մ. Նահանդներուն դիմել դինամթերք ստանալու համար, նկատելով որ Անգլիա չէ կատարած իր յանձնառութիւնները :

Արտակարգ միջոցներ Թունուզի մէջ

ՊԷՅԻՆ ՊԱՅԱՏԸ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԱՌՆՈՒԵՑԱՒ

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ կացութիւնը աւելի ծանրացած է Թունուզի մէջ : Պէյը մերժեց ստորագրել պաչարման վիճակի հրամանագիրը, զոր իրեն ներկայացուցած էին Ֆրանսական մարզպանը եւ զօր. Կարպէ : Ասոր վրայ իր ամառնային պալատը հսկողութեան տակ առնուեցաւ շրջուն պահակներու կողմէ :

Տեղեկութեան մը համաձայն, պէյը չէ ուզած հրամանագիրը ստորագրել, այլ ժամանակ խնդրած է մտածելու համար : Իսկ պաչտօնական աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ մարզպանը ոչ թէ ստորագրութիւն պահանջած, այլ պարզապէս պէյին ուչադրութիւնը հրաւիրած է նոր խոռվութեանց վրայ :

Պալատին բնիկ պահակները չեն փոխուած, ոչ ալ ձերբակալութիւններ կատարուած են, բայց պէյին դաւակը, իչխան Շատլի եւ աղջիկը՝ իչխանուհի Զէքիէ չեն կրնար տեսակցիլ իրենց հօրը հետ, առանց մարզպանին արտօնութեան : Իչխան Շատլի, որ 47 տարեկան է եւ պէյին դիւանապետը, Ֆրանսայի հպատակութիւնը կը համարուի . քոյրը՝ 30 տարեկան, աւելի ուժգնօրէն կ'ընդդիմանայ պէյին հաչտարար քաղաքականութեան : Իչխանուհի Զէքիէ կինն է նախկին նախարար Մոհամմէտ պէյ Սալէմի, որ աքսորուած էր նախորդ վարչապետ Շենիքի հետ եւ ազատ արձակուեցաւ անցեալ չաբթու :

Թերթերը կը դրեն թէ վեհապետական դերդաստանին հետ հսկողութեան տակ առնուած են արձակուած նախարարները : Անոնք չեն կրնար դուրս ելլել իրենց տուներէն եւ հաղորդակցիլ ո եւ է մէկուն հետ : Իրենց հեռաձայնի գիծերն ալ կտրուած են :

Զորեքչաբթի օր նոր խռովութիւններ ծագեցան, Ֆրանքեւթունուզեան դաչնադրին 71րդ տարեդարձին առթիւ որ նոյնի օր կը համարուի : Ռումբ մը պայթեցաւ Թունուզի հանրօդուան չինութեանց տնօրէնին պաչտօնատան մէջ եւ երեք հոգի վիրաւորուեցան : Իրադեկներու կարծիքով, եթէ անկարգութիւնները չարունակուին, Ֆրանսա իր բարենորոգման ծրագիրը պիտի դործադրէ առանց Թունուզցիներու մասնակցութեան : Նոյն աղբիւրին համաձայն, վարչապետը բաւարար թիւով թեկնածուներ չէ գտած, իբրեւ անդամ խառն չանճնաժողովին : Պատճառը այն է որ Թունուզի ազգայնականները բաւարար չեն նկատեր ծրագրուած բարենորոգումները :

Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ ծայրայեղները կ'ուզեն խուճապ ստեղծել, խանդարելու համար Ֆրանքեւթունուզեան յարաբերութիւնները :

Նախարարական խորհուրդը առջի օր քննելով կացութիւնը, որոշեց ամէն բանէ առաջ վերահաստատել բարեկարգութիւնը : Այս առթիւ հեռադիր մը ուղղելով մարզպանին, հրահանգեց պէյին բացատրել կացութեան ծանրութիւնը :

Մարզպանը հրատարակաւ դատապարտեց կատարուած բռնութիւնները, չեչտելով թէ «ափ մը մարդիկ արիւն թափել կ'ուզեն, ժողովրդային կարծիքը յուզելու համար» :

Պէյը վերջին պահուն որոշեց պատգամագիր մը ուղղել ժողովուրդին, դատապարտելով եղեռնագործները :

Անգլիա եւ Ամերիկա՝ վճռական

Զորեքչաբթի օր վճռական յայտարարութիւնները ըրին Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները, Եւրոպայի պաչտպանութեան եւ դերմանական հարցին առթիւ :

Առաջինը, Էչիսըն, ազդարարեց թէ Մ. Նահանգները, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա վճռած են դիմադրել, եթէ համաձայնաւորները փորձեն նորէն պաչարել Պերլինը : «Մ. Նահանգները որոշած են պահել իրենց դիրքը Պերլինի մէջ եւ պաչտպանել արեւմտեան Գերմանիոյ ժողովուրդին չահերը : Մենք չատ լաւ կը հասկնանք արեւելեան Գերմանիոյ փոխ վարչապետին ոդմաչունչ յայտարարութեանց իմաստը եւ դիտենք թէ Ռուսաստան վտանգաւոր դեռնի մը վրայ կը դրծէ, խռովութիւններ դրդռելով արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան դէմ » :

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Իռըն, խօսեցաւ երեսփ. ժողովին մէջ եւ հրաւիրեց Մ. Միութիւնը ապացուցանել իր պատրաստակամութիւնը՝ լուծելու միջազգ. վէճերը՝ ստորագրելով Աւստրիոյ անկախութեան դաչնադիրը : «Մինչեւ որ Ռուսիա տրամադրութիւն չցայտնէ միջազգային կացութեան ճգտումը՝ արեւմտեան պետութիւնները հարկադրուած են զարկ տալ իրենց պաչտպանութեան եւ միութեան : Մենք մեր նպատակն պիտի չչեղնինք համայնավարական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«ԿՈՎԿԱՍ» ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԱԾԻՆԵՐ

Ա.

Ութ ամիսէ ի վեր, Մխիթիթի մէջ լոյս կը տեսնէ կաւկասիա (Կովկաս) անուն ամսաթերթ մը՝ Պ. Ա. Քանտէմիրի պատասխանատուութեամբ:

Թերթը կը հրատարակուի, մխեւնոյն բովանդակութեամբ, երեք տարբեր լեզուներով. — Թուրքերէն, անգլերէն եւ ռուսերէն: «Ազգային անկախութեան դաղափարը տարածող» այս պարբերաթերթին չուրջը հաւաքուած են Ադրպէյճանի, Հիւսիս - Կովկասի, Իրիմի, Թիւրքիստանի, Ուրալի, արեւմտեան Սիպերիոյ եւ Ալթայի Թուրք թաթար քաղաքական տարադիրները: Վրացիներու ներկայութիւնը զգալի չէ, բայց վրացական յայտարարութիւններ, բողոքագիրներ եւ զեկոյցներ կան: Հայերը — իրենց կազմակերպութիւն եւ անհատ, — բոլորովին կը բացակային:

« Կաւկասիա » կը հետապնդէ երեք հիմնականն նպատակները.— Ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունք, ազգ. անկախութեանց վերականգնում եւ Կովկասեան համադաշնակցութիւն:

Բարձրաղաղակ կը յայտարարեն թէ՝ իրենք Թուրք են, եւ ոչ թէ Ռուս: « Ռուսերուն հետ որ եւ է կապ չունինք: Մեր արիւնը, լեզուն, կրօնքը եւ բարքերը բոլորովին տարբեր են:«Ռուսաստանի ժողովուրդներ» ասութիւնը, ռուսական կայսրութենէն մնացած ժամանակավրէպ բացատրութիւն մըն է, եւ հակաժողովրդավար մտայնութիւն մը կը բուրէ:Ռուսական կայսրութեան անցած է, եւ բացատրութիւնն ալ պատմութեան անցած է, եւ այսօրուան Ռ. Միութեան մէջ ոչ թէ «Ռուսաստանի ժողովուրդներ » կան, այլ կայ Ռուսը եւ ոչ - ռուս ազգութիւններ: Մեր պայքարի նպատակը մշակութային ինքնավարութիւն չէ, այլ ան - ջատուիլ Ռուսիայէն եւ մեր ճակատագիրը տնօրինելու իրաւունքը ձեռք բերել: Ինամակալի պէտք չունինք: Գաղթային չրջանը վաղուց պատմութեան անցած է: Այն հողերը, որոնց վրայ կը բնակինք հազարաւոր տարիներէ ի վեր, մեզի կը պատկանին ամբողջովին եւ «վիճելի» չեն: Ռուս աշխարհակալներուն զալէն առաջ, մենք սեփական անկախ պետութիւններ ունէինք »:

Ռորունկ զայրոյթով դրի առնուած այս միտքերը նորութիւն մը չեն: Բայց, Շտուտկարտի եւ Վիսպատէնի հաւաքոյթներէն ասդին նոր թափ եւ չեչտ ստացած են:

Ինչպէս դիտէք, 1951 Օգոստ. 28ին, արեւմտեան Գերմանիոյ Շտուտկարտ քաղաքին մէջ հաւաքուեցան հինդ ռուս քաղաքական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները՝ նախկին «ժամանակաւոր կառավարութեան» նախագահ Պ. Ա. Կերենսկիի դլխաւորութեամբ: Հոն մշակուեցաւ քաղաքական ընդհ. ուղղութիւն, եւ որոշեցին ստեղծել կեդրոնական մարմին մը՝ «Ռուսաստանի ժողովուրդներու ազատագրութեան Խորհուրդ » անունով:

....

« Խորհուրդ »ի կազմը լրացնելու եւ նախապատրաստական աշխատանքները փութացնելու նպատակով կազմուեցաւ «բիւրօ» մը, որուն դլխաւոր պարտականութիւնը պիտի ըլլար ներդրաւել եւ «Խորհուրդ»ին մասնակից դարձնել «Ռուսաստանի «ազգ. փոքրամասնութիւնները»ը՝ բոլշեւիզմին դէմ միասնական պայքար մղելու առաջադրութեամբ:

Այս որոշման հիման վրայ, 1951 Նոյ. 7ին, Վիսպատէնի մէջ (Գերմանիա. հաւաքուեցան նախաձեռնարկ ռուս քաղաքական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներն ու ոչ - ռուս իմբակցութեանց պատուիրակները, եւ ընդհ. համաձայնութեամբ ստորագրեցին յայտարարութիւն մը :

« Կաւկասիա » կ'ըսէ թէ՝ Ուկրայնացիները չեն մասնակցած: իսկ « Ադրպէյճանի, Հայաստանի, Վրաստանի, Հիւսիս. Կովկասի եւ Թիւրքիստանի կողմէ ներկայ եղած են կարգ մը անպատասխանատու եւ ինքնութիւնը անճանօթ մարդիկ՝ ոչ - ռուս ազգութեանց ներկայացուցիչի հանդամանքով » :

Վիսպատէնի որոշումներուն դէմ բողոք բարձրացուցած են.— Ադրպէյճանի կողմէ՝ «Մուսաւաթ» կուսակցութիւնը, Ազդ. կեդրոնը, նախկին պետական անձնաւորութիւններ եւ Անդարայի եւ Պոլսոյ ազերի դաղութները: Վրաստանի կողմէ՝ «Վրացական Ազդ. կեդրոն»ը (որուն չի մասնակցիր Սոցիալ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը) եւ Փարիզի դաղութը: Թիւրքիստանի կողմէ՝ «Թիւրքիստանի Ազդ. Խորհուրդը»: Հիւսիսային Կովկասի կողմէ՝ «Հիւսիսային Կովկասի ազդ. կոմիտէ»ն :

Դարձեալ, Վիսպատէնի ժողովին կապակցութեամբ, 1951 Նոյ. 30ին, Մխիթիթի մէջ տեղի ունեցաւ արեւելեան Եւրոպայի, Կովկասի եւ Թիւրքիստանի քաղաքական տարադիրներու խորհրդաժողովը՝ Պ. Լեւիտսկիի նախագահութեամբ: Լը-

Խռնւարհ վարդիկ

(Ղ. ՋԱՐԲԱՆԷԼԵԱՆ)

Ապրիլ 26ին Քաշանի մէջ ցուրտ հողին յանձնեցինք աղնիւ Հայ մը՝ Ղազարոս Զարբանէլեան: Խոնարհ մէկ մարդ, նման այն չատերին, որոնք մեր չուրջն են, որոնք մենք տեսնում ենք,խօսում, սակայն անհաղորդ մնում իրենց հոդիներին, ապրումներին, ուրախութեան եւ վշտին :

Պ. Զարբանէլեան, հանրածանօթ «Հաճին» Պոլսեցի էր, Թրքական դժոխքը չատերի հետ դինք եւս ձգել էր Փարիզ:

Ո՞վ էր Հաճին, դժուար է ասել: Քիչերին էր խօսում իր մասին, աւելի ճիշդ կը լինէր ասել, երբեք չէր սիրում խօսել իր մասին :

Ասում են պատմական հրդեհի մը անճանօթ մնացած հրձիդն էր ուրիշ աղնուագարմ Հայու մը հետ: Ասում են՝ քանի որ երբեք հնարաւոր չեղաւ իր բերանից լսել իրական պատմութիւնը: Մտերիմ դրոյցի մը ժամանակ խոստացաւ պատմել, դժբախտաբար այդ օրը երբեք չեկաւ: Հաճին մեռաւ, պատմելուց առաջ: Նկատելի էր, երբ խօսք էր լինում այդ հրդեհի մասին, հոդին ճառադայթում էր:

Հաճին համով հոտով պատմել դիտէր: Իր իւրաքանչիւր պատմութիւնը , համեմուած սրախօսութիւններով, ամբողջական մէկ վէպ էր :

Ափսո՜ս, որ կեանքի պայմանները թոյլ չէին տուած իրեն կրթութիւն առանալու, անպայման տաղանաւոր դրող կը դառնար :

Ամենադէտ էր Պ. Զարբանէլեանը , մասնադէտ ամէն ինչի: Ամէնքի ցաւին կը հասնէր, երեսասարդ թէ ծեր օրերին: Բնաւորութեամբ բարի եւ հաճոյակատար էր: Իր հաճոյակատարութիւնը ինքնաուրացումի էր հասած :

Պատմում են թէ մէկ օր, կոյր մը դիմում է իրեն առաջնորդելու: Հաճին պատրաստ է ուղեկցելու: Գնում են չուկայ դնումների: Հաճին ուղում է վճարել կոյրի փոխարէն: Կոյրը ըմբոստանում է: Հաճին առնում է կոյրի դրամը եւ վճարում: Պարզւում է, որ կեղծ է դրամը:

Ոսոխականութիւն, դատ, դատաստան: Ամենից չարունակ կառավարութիւնը նեղում է Հաճիին: Խուզարկութիւն, հարցաքննութիւն, բանտ: Մեծ դժուարութեամբ յաջողում է ազատուելրանից: Այսպէս անմեղ զործակից կեղծարարու - թեան :

Կեանքի մէջ չատ անդամներ զոհ դարձած է իր բարի բնաւորութեան :

Առաջին աշխարհամարտին մեքենավար էր Թուրքիոյ երկաթուդիների վրայ: Հայկականամարսիներն են, դաղթականութիւնը ծայր առած քչում է դէպի անապատները: Մէկ դիչեր չորեքսան մէկ, որոնք ծանօթ են իրենց դանդաղութեամբ, հայ ընկերոջ հետ, լսում են սուր ճիչեր: Հաճին բնազդով դդում է Հայի ստասպանքը , հասկանում է, որ Հայն ճիչ է: Պատրուակով մը կանդնեցնում է չոգեկառքը: Հայ ընկերոջ հետ տեսնում են հայ աղջիկ մը, հազիւ 16 տարեկան, բզկտուած, վիրաւոր :

Ինչ անել ... : Առնել չոգեկառք ,— Հապա Թուրք իշխանութիւննե՞րը: Ձգե՞լ աղջիկը,— իսկ հայկական ոգի՞ն, մարդկային զգացո՞ւմը: Հաճին ընտրում է երկրորդը: Աղջիկը առնում եւ պահում անկիւն մը, ածուխների տակ: Տատասպահում անկիւն մը, ածուխների տակ: Տատասպանք, ի՞նչ անել աղջիկը, երբ Պոլիս հասնին:

Ժամերը սահում են, Հաճին դուել է միջոցը : Պոլիս չհասած, իջեցնում է աղջիկը ամայի մէկ տեղ , խոստանալով չուտ վերադառնալ:

Աղջիկը փրկւում է, այսօր տէր է բազմաթիւ հէդեն»դ զաւակների :

Շատ են նմանօրինակ պատմութիւնները՝ կապած Հաճիի հնարամիտ եւ բարի բնաւորութեան հետ: Մեղք որ երբեք չխօսեց իր մասին:

Հաճին հայրենասէր Հայ էր, սակայն ոչ կարմիր - կատաղ բնատանիքէն :

Մէկ օր անկեղծ զրոյցի ընթացքին ասաց չդիտէք ինչ կայ, սրտիս մէջ... ես Դաշնակցական եմ »

Ցաւում էր որ չյաջողեցաւ իր զաւակներին մեծ կրթութիւն տալ, մտաւորական դարձնել : Այդ կսկիծը միչտ մնաց սրտին մէջ :

Խոնարհ էր հոդիով: Մտածում էր,— այն ինչ որ ինք չկարողացաւ անել ի չահ մեր ժողովուրդի, դոնէ զաւակները անէին: Աւա՛ղ, պայմանները ...

Մեռաւ Հաճին, իր հետ տանելով դաղտնիքները, որոնք կարող էին չատ բան աւելցնել մեր նորագոյն չրջանի պատմութեան : Հ.

Ա՛հ, ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԻՑԻ.— Ամէն տարի Վասպուրականի հերոսամարտի այս տարեդարձին (7 Ապրիլ 1915) եւ Գարնան այս եղանակին, չկայ հաւատաւոր Վասպուրականցի մը,որ չհարսնայ իր անցեալի յուչերով ու փառքերով:

Երեսուն եօթը տարի է անցեր այդ թուակնէն, բայց ոչինչ կրցած է փոխել Վասպուրականցիին ոդին:Որքան կ'անցնի ժամանակը եւմենք մնանք թափառական օտարութեան մէջ՝ կարծես այնքան կը խոստանայ հերոսամարտիչյաւաստակը: փառք եւ պատիւ Հերոսամարտի բոլոր զոհերուն:

Ինչպէս ամէն տարի, Մարսէյլի Հայր. Միութիւնը այս անդամ ալ կազմակերպած է ոճնակատարութիւնը այս կիրակի , եւ բոլոր հայրենակիցները ընդ առաջ կ'երթան սիրով եւ զոհունակութեամբ :

Երբեմնի չէն Վասպուրականը իր ազդային կեանքով ու մչակոյթով, իր ծառաստաններով, արդաւանդ դաչտերով, աղբիւրներով ու այդիներով իր արտադրութիւններով, այսօր ոչինչ կը ներկայացնէ Եուսուֆիներու եւ Ալիներու տիրապետութեան տակ: Թերթերը դրեցին թէ համայլասրան մը պիտի չինուի Վանի մէջ: Բայց յետոյ խոստովանեցան թէ դեռ չատ հաց պտիր կ'ուդեն...

Վասպուրականի Շահապաղի դիւղ, իմ մանկու-

սելէ վերջ Ուկրայնայի ազդ. խորհուրդի անդամ Պ. Մ. Անտրիէվսքիի ընդարձակ զեկուցումը, եւ հաւաքոյթին պաշտօնապէս մասնակցող պատուիրակութեանց տեսակէտներն ու յայտարարութիւնները, խորհրդաժողովը տուաւ որոշումներ , ազատ աշխարհի հանրային կարծիքին ուշադրութիւնը հրաւիրելով Ռ. Միութեան նուաճած ժողովուրդներու ազատագրութեան հարցին վրայ :

Այս յայտարարութիւնը ստորագրած են . — Ադրպէյճանի ազդ. կեդրոնին կողմէ՝ Տօքթ. Մ. Քէնկէրլի: Պելոռուսիոյ ազդ. խորհուրդի Գերմանիոյ մասնաճիւղին կողմէ՝ Վ. Պորճնիք: Կեդր. Եւրոպայի վրացական կոմիտէի կողմէ՝ Ա. Քորզայա: Ուրալի Թուրքերուն Պայքարի Միութեան անունով՝ Մ. Վէլի: Ղազախներու դլխաւոր ներկայացուցչութեան կողմէ՝ Ի. Պէդուկով : Իրիմի ազդ. կոմիտէի կողմէ՝ Տօքթ. Ա. Սոյսալ: Ցանուն հիւսիս. Կովկասի ազդ. կոմիտէի՝ Ա. Ն. Մակոնա, եւ Ուկրայնայի ազդ. խորհուրդի անունով՝ Տ. Անտրիյեւսկի եւ Մ. Լեւիտսկի :

Ինչո՞ւ այսքան բողոք եւ զայրոյթ :

— «Բոլշեւիզմի անկումէն վերջ, կ'ըսէ «Կաւկասիա», Ռուսաստանի սառնալիք վարչաձեւի մասին, ազատ աշխարհի եւ մանաւորաբար ամերիկեան հանրային կարծիքին մէջ, երկու հակատարամերտ տեսակէտներ կան.— Պէ՞տք է անդամահատել Ռուսաստանը, թէ բաւականանալ վարչաձեւի փոփոխութեամբ՝ պահելով կայսրութեան հողերու ամբողջականութիւնը :

« Ռուսաստանի բաժանման տեսակէտը կը պաշտպանեն, Ռ. Միութեան լուծին ենթակայ ժողովուրդներու քաղաքական դործիչները: Ասոնք , համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն վերջ , դործակցութիւն հաստատեցին երկաթէ վարադոյրին ետեւը գտնուող արբանեակ երկիրներու հակարուչեւիկ կազմակերպութեանց հետ: Ամերիկեան կարդ մը չրջանակներ , խմբակցութիւններ ,կիսապաչտօնական հաստատութիւններ և ազդեցիկ ծերակուտականներ յեներան կը հանդիսանան այս չարժումին :

«Այս հոսանքին դէմ ուժդնօրէն կը պայքարին Մ. Նահանդներու մէջ հաստատուած սպիտակ Ռուսերը, եւ տարուած քարոզչական աշխատանքին չնորհիւ, Ռուսաստանի ամբողջականութեան տեսակէտը պաշտպանողներն ալ չօչափելի ուժ մը կը ներկայացնեն :

« Մի եւ անբաժանելի Ռուսաստան»ի դաղափարը պաչտպանող «Վէլիքոռուս » քաղաքական կուսակցութիւնները, Ռ. Միութեան անդամահատումը պահանջող ժողովուրդները կը մեղադրեն նեղ ազդայնամոլութեամբ, եւ իրրեւ երկպառակութիւն սերմանողներ: Այս առթիւ հրապարակ նետած են «Ժողովրդավար Ռուսաստանի դաչնակցութիւն» դաղափարը » :

Բողոքողներու կարծիքով, Շտուտկարտի եւ Վիսպատէնի ժողովները դումարուած են այս նպատակով: Ջեռնարկը կը նկատեն «քաղաքական կեղծարարութիւն», իսկ «ռուսական խաղերուն դործիք դարձան ոչ - ռուս անպատասխանատու անհատներն ալ խմբակիցներ, որոնք ճնչուած ժողովուրդներու դաւը «ներքին հարց»ի վերածելով, կը դաւաճանեն ազդ. անկախութեան դաղափարին »:

Ցաջորդով կուտանք քաղուածքներ, պատկերացնելու համար ոչ - ռուս տարադիրներու տեսակէտները :

Թ. Ա. Թ.

Գաղութէ գաղութ

ՊՈՂՈՍ ազգ. անցուդարձը պատկերացնող շարժանկար մը (ձայնաւոր եւ մասամբ գունաւոր) պատրաստած է Ս. Փ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան անդամներէն Պ. Հայկ Պահչէպանեան: Շարժանկարին պատառաւոր վրայ կը ներկայացնէ Ազգ. Հիւանդանոցը, վերջին բարեփոխութիւններով, ներքին կանոնաւորութեամբ, մաքրութեամբ, բժիշկներու գործօն ծառայութեամբ, պարահանդէսի տարեդարձի հանդիսութեամբ եւ ազգային սեղանի տեսարաններով: Ցետոյ կ'երեւան պատրիարքական անդրանիկ պատարագը, Գարակէօզեան եւ Գալֆեան որբանոցը, Ֆէրիքէօյի որակառոյց ազգ. վարժարանը, Պատրիարքին Արմաշ ուղեւորութիւնը: Տեսարաններ Վաճա Սարդիսի ցուցահանդէսի բացումէն: Շարժանկարին հատորը կը յատկացուի բարենպաստակ հաստատութեանց:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Ընկեր Վահան Զաւրճեան մեռած է Ուոթրթաունի (Մ. Նահանգներ) մէջ: Հ. Ց. Դ. կոմիտէին վաստակաւոր ընկերն էր եւ խորհրդական «Հայրիկը» Հ. Երիտ. Դաշնակցութեան:

× «Հայրենիք»էն ցաւով կ'իմանանք թէ հիւանդանոցին մէջ մեռած է Արտաւազդ Ռստիկեան: Ամերիկայի չրջանին հինաւուրց ընկերներէն եւ գործիչներէն էր: Հասած էր խոր ծերութեան:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳԻՈՐԳ ՋԱՎՈՒՇ, տրամ չորս արար, երեք պատկեր: Գրեց՝ Արամ Ց. Երէկեան (Սասունցի): Գին մէկ տոլար: Հասոյթը յատկացուած է Լաթաքիոյ ազգ. վարժարանին:

ԱՄԻԴԱՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ, Տիգրանակերտի հին եւ նոր պատմութիւնը, 580 մեծադիր էջերով եւ պատկերազարդ ընտիր տպագրութեամբ: Գրեց Տիգրան Մկունդ: Գին 5 տոլար: Հասցէ.— Dicran Spear 4522 — 24 Park Avenue, Weehawken, N. J. (U. S. A.):

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՏԻՐՈՒՆԻ

ՎԱԼԱՆՍ, (Ցատաղ).— Մայիս 3ին սեւ հողին յանձնեցինք Տիկին Ֆլոր Աճէատուրեանը (ծնեալ Թիւթիւնճեան) Թորթովենց: Դժբախտ կինը անկողին գամուած էր մօտ մէկ տարի, անդադար հիւանդութեամբ: Հակառակ իր ամուսնոյն՝ ընկեր Ս. Աճէատուրեանի բոլոր զոհողութիւններուն կարելի չեղաւ փրկել:

Իր մահը վիշտ պատճառեց ոչ միայն ամուսնոյն եւ ընտանեկան պարագաներուն, այլ եւ բոլոր դինք ճանչցողներուն: Ապացոյց՝ այն բազմութիւնը որ կը հետեւէր իր դագաղին: Թաղման տիւրը արարողութիւնը կատարեց գաղութիս հոգեւոր հովիւը Ս. քհնյ. Պապիկեան:

Հանդուցեալ տիկինը ծնած էր 1900ին, Յարբերդ քաղաքը: Ցաճախած է Եփրատ Գոլէճ, մինչեւ տարադրութիւն: Ուրեմն իբրեւ ուսանող սարսափի օրերուն ամերիկացիմիսիոնարներու պաշտպանութեան կ'ապաւինի: 1916—17ին Ամերիկացիները սկսան հաւաքել որբերը: Տիկին Ֆլոր, որ քալ անդլերէնն գիտէր, թարգմանի պաշտօն ընտանեցաւ բոլոր այն վայրերուն մէջ ուր հայ որբեր իրբեւ ծառայ մնացած էին, Թուրքերու կամ Քիւրտերու քով: Ամերիկացիներու հրամանով բոլորը Թուրք ոստիկաններու միջոցաւ Խարբերդի ամերիկեան որբանոցը կը համախմբուին: Տիկին Ֆլոր այդ պարտականութեամբ մինչեւ Մալաթիա գնաց: 1922ի արտագաղթին ուրիշներու կարգին դժբախտ Ֆլորն ալ կը ձգէ իր սիրելի ծննդավայրը, համբուրելով Եփրատ Գոլէճի հսկայ դուռը:

Այսպէս մինչեւ 1928, կը մնայ Սուրիա - Լիբանան: Կը պաշտօնավարէ իբրեւ ուսուցչուհի Հալէպի, Պէյրութի, Դամասկոսի մէջ: 1928ին կու գայ Մարսէյլ, 1934ին կ'ամուսնանայ ընկ. Ս. Աճէատուրեանի հետ (Վալանս):

Այս քանի մը տողը իբրեւ վերջնջ մը ծաղիկ իր հոգեթումբին վրայ:

Ն. Թէպոյեան

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 4 Մայիս.— Միութեանս պատգամաժողովի որոշումով ամէն տարի կը տօնենք Գրեցիներու Օրը: Նպատակը՝ պայքարիլ ճերմակ ջարդին դէմ, Հայը Հայ պահել, ոգեկոչել մեր սիրելի ծննդավայրին սովորութիւնները եւ աւանդութիւնները նոր սերունդին մէջ վառպահել հայրենի յիշատակները, մինչեւ որ բոլորս ալ հաւաքուինք մեր սիրելի հայրենիքին մէջ:

Օրուան նախագահը, Պ. Անդիկեան հանդէսը բանալով, առաջարկեց յատնկայս յարգել մէկ միլիոն նահատակներու եւ վերջերս մեռած հայրենակիցներուն յիշատակը: Ապա տեղեկութիւններ հաղորդեց միութեանս գործունէութեան մասին: Միութեան կեդր. վարչութիւնը Ամերիկա է, եւ ունի 13 մասնաճիւղեր: Մէկ մարդու պէս իրարու կապուած, ամէն տարի կ'ունենան պատգ. ժողովներ: Միշտ զեկուցումներով յարաբերութիւններ կը պահեն բոլոր մասնաճիւղերու հետ: Նպատակը չատ պարզ է — Հայը Հայ պահել — կեդր. վարչութեան ձախքով կը պահենք 44 աշակերտներ Սուրիա, Ցունաստան, նաեւ երկու սաներ Պէյրութի ճեմարանը, երկու Հալէպի ճեմարանը, մէկ ալ Փարիզ (Մուրատեան վարժարան), ողբացեալ հայրենակից Պ. Պալեանի կտակին հաճառաձան կեդր. վարչութիւնը մէկ ան եւս պիտի ղրկէ Պէյրութի ճեմարանը: 14 աշակերտներ կը պահուին Մարսէյլի մասնաճիւղիս կողմէ:

Օգնութեան հասած ենք չքաւոր եւ հիւանդ հայրենակիցներուն: Մօտերս լոյս պիտի տեսնէ Քղիի յուշարձանը, Ամերիկայի մէջ: Միութիւնը իր բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը կ'ընծայէ բոլոր ազգ. կազմակերպութեանց: Ջեկուցումը վերջացաւ ջերմ ծափերու մէջ:

Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր: Ուսուցչուհի Պ. Ազդին Մարաիրոսեանի առաջնորդութեամբ՝ Միութեան սաները, 8—14 տարեկան, բերին արտասանութիւններ եւ մեներգներ, տպրաիացնելով բոլորը: Երգեց Պ. Գեղամ Շէհրէյտեան, «Արմենիա» երգչախումբէն եւ քանի մը անդամ կրկնել տուին: Երգեց նաեւ Տիկին Թ. Էքինճեան եւ նուագեց Պ. Թորգոմեան: Բոլոր ներկաները, երիտասարդ եւ ծեր սկսան պարել, քանի մը ժամ ապրելով հայրենիքի յուշերով: Ինչպէսը տեւեց մինչեւ ուշ առեն:

ԿԱՑԾԱԿ ՁԱՐԱՑԵԱՆ

ՁՈՐՍ ՄԻԼԻՈՆ տոլար պիտի յատկացուի Ամերիկայի կողմէ Իրանի, հիւսուածեղէնի եւ կրադիւսի ճարտարարուեստին զարգացման համար: Ամերիկացի պատուիրակը կ'աշխատի յաւելեալ վարկեր տրամադրել Մոսաատեղի կառավարութեան:

ԱՒՏՐԻՈՑ վարչապետը, Ֆիկլ խնդրեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարէն չլքել իրենց դաշնագիրը եւ ապրելու հնարաւորութիւն ընծայել իրենց նիւթական աջակցութեամբ:

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

(74)

— Ահիկա աւելի դիւրին է. հէնկիսթ եւ Հօրսա անուններն են երկու Սաքսոններու որոնք ե. դարուն Անգլիա արշաւեցին: Ուրեմն Հօրսայի ծրագիրը տեսակ մը արշաւանք պիտի ըլլայ:

— Դարձեալ ձեզի համակարծիք եմ: Նոյնիսկ եթէ Գերմանները անյայտ յարձակում մը դործեն մեր վրայ, տակնուվրայ կ'ըլլան մեր դործերը եւ տարի մը եւս կ'երթանք: Այդ չրջանին ա - նոնք ժամանակ չահած կ'ըլլան Ռուսիոյ յաղթելու համար: Այո, այդ է իրենց ծրագիրը: Գալով պատի ծանուցումներուն, արդեօք ի՞նչ ձեւով պիտի դրկեն զանոնք: Բայց ձգենք հիմա ասիկա. պէտք է չուտով պանդոկ երթաք. Միլերի պակասը պէտք չէ զգալի ըլլայ:

Անշուշտ կարելի չէր խաբել Միլերի օգնականը Ուիտօսըն, որ վստահելի մարդ մըն էր: Անոր յանձնեցինք եղելութիւնը: Այնուհետեւ ան պիտի վարէր պանդոկը, մինչ ես պիտի դբաղէի լրտեսական դործերով:

Օնօրինի լուր տալու ժամանակ չէինք ունեցած: Միլերի սենեակը նստած էի. երբ յանկարծ ներս մտաւ եւ կայծակի նման դիս համբուրեց, ինչ որ ցոյց կուտար թէ Միլերի հետ բաւական մտերմացած էին:

— Բարիլոյս, ըսաւ:

— Բարիլոյս, պատասխանեցի իմ սովորական ձայնովս:

Օնօրին կանգ առաւ եւ ուշով երեսս նայեցաւ, յետոյ դոչեց.

— Ուրեմն ըրի՞ք այս դործը: Բայց Պէրնըրտ, հիանալի է ձեր դիմայարդարումը:

Ցետոյ երկրորդ անդամ մը եկաւ եւ համբուրեց դիս:

Շատ դործ ունէինք. պէտք էր նախ աչքէ անցընել Միլերի թուղթերը: Բանալիները քովս էին:

— Հաճոյքով պիտի աշխատիմ ձեր մօտ, ըսաւ Օնօրին:

— Այդքան մի ուրախանաք, ըսի: Պիտի ըսախոսիք աւելի աշխատիլ:

Մինչեւ կէսօր հազիւ կրցայ քննել Միլերի սեղանին առաջին դարակին թուղթերը: Այդ միջոցին փոնթիւի ներս մտաւ: Փորձած էր խօսեցնել Միլերը:

— Սարսափելի է այս մարդը, ըսաւ Ֆրանսացին, չամառ է եւ վճռած է չխօսիլ: Սակայն յայտնի է թէ մտահոդ է: Եթէ ձեր ոստիկանութեան ձեռքը ինկած ըլլար, պիտի չմտահոդուէր այդքան, բայց խնդիրը տարբեր է հիմա, իր դէմը կը դտնուի փափա փոնթիւին: Կը վախնայ ինձմէ:

Փոնթիւի անցաւ քովի սենեակը եւ սկսաւ աչքէ անցընել Միլերի թուղթերը, որոնց մէջ կը գտնուէին ամէն տեսակ նամակներ:

Յանկարծ լսուեցաւ հեռաձայնի զանգակին ձայնը: Մինչեւ կէսօր դործիքը լուռ մնացած էր: Խօսակցութիւնը երկու երկվայրկեան տեւեց:

— Հո՞ն էք, հիմա կուդամ:

— Շատ լաւ:

Առաջին քննութիւնս պիտի անցընէի. Լէյսին էր խօսողը: Եթէ կարենայի ոչ մէկ կտսկած արթընցնել, այն առեն դործը կը դիւրանար: Ակնարկ մը նետեցի հայելիին. օդը ամպոտ էր եւ սենեակը լաւ չէր լուսաւորուած: Ջայնիս մասին ալ մտահոդութիւն չունէի. չատ յայտոդ կերպով կը կեղծէի Միլերի ձայնը:

Սենեակին մէկ անկիւնը երկաթեայ դուռ մը կար: Նախապէս բացած էի զայն եւ դիտէի թէ պահարաններով եւ թուղթերով լեցուն էր: Ահա այդ ճամբով կուդար Լէյսի: Անվարան սենեակ մտաւ եւ դոցեց դուռը, յետոյ յանկարծ դոչեց.

— Ի՞նչ կ'ընէք, մոռցեր էք այս դուռը կղպել:

Վազեց դէպի Օնօրինին սենեակը առաջնոր - դող դուռը եւ կղպեց:

Շատ դէշ ձեւով սկսած էինք. պէտք էր բան մը ըսել:

— Կը ներէք, ըսի, երէկ դիշեր չքնացայ. այդ պատճառով մոռցայ:

Հիմա հասկցած էի թէ ինչ ճամբով կուդար Լէյսի, նախ կը հեռաձայնէր լուր տալու համար թէ կուդայ: Մինչ այդ, Միլերը քարտուղարուհիին երկար դործ մը կը յանձնէր եւ դուռը կղպելէ վերջ արտ համարձակ կը տեսակցէին: Պահարաններով եւ թուղթերով լեցուած փոքր սենեակը իր բացուէր անցքի մը վրայ, որ կապուած էր թիւ 244 սենեակին:

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Լէյսի, «չէֆ»ը ի՞նչ ըսաւ երէկ դիշեր:

(Շար.)

ապահովելիքներու յարաճուն ուժգնութեան առ-ջեւ: Բայց աննեղելի պիտի ըլլար փախցնել որեւէ պատեհութիւն որ կրնայ հարթել համաձայնու-թեան մը ճամբան: Երեք տարի առաջ մէկ վայր-կեան մեր մտքէն չանցաւ տեղի տալ Պերլինի պա-շարման առջեւ եւ այսօր ալ կը մնանք նոյնքան վճռական »:

Անկարկելով Մոսկուայի ուղղուած վերջին պատասխանին, Պ. Իտըն դիտել տուաւ թէ հաւա-քական պաշտպանութեան ուժ տալով հանդերձ, պէտք է դադրեցնալ դերման բանակին վերակազ-մութենէն եւ նախկին սխալներէն: «կամաւորներէ կազմուած դերման զօրագունդեր պիտի համա-խմբեն նացիականութեան ամէնէն յոռի տարրե-րը »:

× Արեւելեան Պերլինի խորհրդային իշխա-նութիւնները վերջին պահուն վերցուցին արեւ-մտեան պետութեանց պահակներուն դէմ դրուած արգելքը:

× Մոսկուայի ամերիկեան նոր դեսպանը, Ճորճ Քէնըն, իր հաւատարմագրերը յանձնելով Գերագոյն Խորհուրդի նախագահին, յայտարա-րեց թէ պիտի ջանայ խաղաղօրէն լուծել երկու երկիրներուն մէջ եղած վէճերը: Դեսպանը, 47 տարեկան, խօսեցաւ ռուսերէն, ինչ որ հաղուա-դէպ է դիւանագէտի մը համար:

× «Պատերազմը անխուսափելի չեմ նկատեր», յայտարարեց Պ. Ռոպէր Շուման, ճաշի մը առ-թիւ: Արտաքին նախարարը դիտել տուաւ թէ «Խ. Միութիւնը չէզոքացուցած է ինքզինքը, բայց ա-մէն մէկը պիտի վճռէն հասկացողութեան մը դալու համար իրեն հետ, պայմանաւ որ առիկա կատարուի յատակօրէն եւ բարեկամեցողու-թեամբ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պողպատի ճարտարար-ուեստին բանուորական միութիւնները միաձայ-նութեամբ որոշեցին ընդհ. գործադուլ յայտա-բարել: Կը պահանջեն 17 % յաւելում եւ ուրիշ առաւելութիւններ:

ԱԼՃԵՐԻՈՑ ազգայնական կուսակցութեան վար-իչը, Մասալի Հաճ, Դ.Ջ. օր Օրլէանվիլի մէջ հա-զարաւոր բազմութեան մը առջեւ ճառ մը խօսե-լով դրդռեց ամբոխը, որ քարերով եւ բիւրերով յարձակեցաւ ոստիկաններուն վրայ: Զորս հոգի վիրաւորուեցան: Յուցաբարձներէն երեք հոգի ազատնուեցան, բազմաթիւ վիրաւորներ կան: Մա-սալի Հաճ ձերբակալուեցաւ:

ՀԻՆԴ ԽԵՆԴԵՐԷՆ երեքը ձերբակալուեցան Ռամպուլէի մօտերը, երբ ուժասպառ եղած կը հանդչէին խոտերուն վրայ: Ձերբակալեալներէն առաջինը Մարթինիքցի է, վտանգաւոր տեսակէն, երկրորդը նահանապետ, իսկ երրորդը «խելօք», դոհ ալքոլէ: Բոլորն ալ դլխիկոր տեղի տուին եւ լուրջ հսկողութեան տակ առաջնորդուեցան յիմա-բանոց: Ուրիշ պատմութեան մը համաձայն, ե-րեքն ալ սրճարան մը հանդիպելով, մէկուն ջուր ուղած էին, ինչ որ զարմանք պատճառեց եւ ան-միջապէս լուր տրուեցաւ ոստիկանութեան:

« ԹՈՒՐՔԻՈՑ համար ծախսուած ամէն մէկ տոլարին փոխարէն, Ամերիկա երեք տոլարի ա-պահովութիւն ձեռք բերած է», յայտարարեց Ա-դադայի ամերիկեան դինուորական առաքելու-թեան պետը, զօր. Ալրոյտ: Զօրավարը չի կար-ծեր որ առ այժմ յաւելում կատարուի Թուրքիոյ տրամադրուած վարկերուն վրայ:

Այրի Տիկին Տիրուհի Իւզինեան եւ զաւակնե-րը՝ Յակոբ եւ Մկրտիչ, Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Սո-փոկլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Տէր-Օհանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մաքսուտ Օզինեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Վահ-րամ Քոսթիքեան (Պոլիս), խոր կսկիծով կը ծա-նուցանեն մահը իրենց ամուսինին, հօր, եղբօր, աներձադին

ՎԱՐԴԵՐԵՍ ԻՒԶԻՆԵԱՆի (Պարտիզակի)

որ տեղի ունեցաւ Մայիս 14ին Hôpital Cochin:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը, չաբաթ, 17 Մայիս, առաւօտեան ժամը 10ին, ժան-թիյիի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Դպրոցասէրի տօնը Մարսէյլի մէջ

Հիմնարկութեան 75րդ տարեվիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ մարսիլիական կրթասէր տի-կիններու եւ նախկին սանուհիներու, տեղի կ'ու-նենայ եղանակին վերջին եւ մեծագոյն ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ: Շաբաթ 24 Մայիս, ժամը 10էն մինչեւ լոյս, Գլիւպի մէջ, rue Grignan, Marseille:

Գեղարուեստական բաժնին սիրայօժար կը մասնակցի ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը, դեկավա-րութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի: Առաջնակարգ նուագախումբ եւ ընտիր պիւֆէ՝ տիկիններու ձեռքով պատրաստուած: Ճոխագոյն զօթիյօն եւ հաճելի անակնկալներ:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, 31 Մայիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Վեցերորդ Բաղաքապետարա-նի շէնքեղ սրահներուն մէջ: **Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :**

Մանրամասնութիւնները չուտով :

Վասպուրականի հերոսամարտի

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մին-չեն կէս գիշեր, Սալ Մազընոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւն-ներու, Ազգ., Բարեգործ. եւ Հայր բոլոր միու-թիւններու:

Կը նախագահէ Միութեան առաջնապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ:

×

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ ժամը 20.30էն, քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Salle des Fêtes) :

Կը հրաւիրուին բոլոր քաղաքական կուսակ-ցութիւնները հայր. եւ մարզական միութիւնները:

Կը նախագահէ Պ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՆՆջոյք, եւրոպական եւ հայկական պարեր մինչեւ առաւօտեան ժամը 1: Հայկական նուագ, դե-կավարութեամբ Պ. ՓԱՐԹԱՄԵԱՆի:

Կը ներկայացուի հերոսամարտներու շարժա-նկարը :

×

ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան այս չաբաթ ժամը 20ին, Հ.Ց.Դ. Տան մէջ: Կը խօսի Փարիզէն հրաւիրուած հայրենակից մը : Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Կ. Պոլսի դպրոցի աշակերտները, դեկավարու-թեամբ Տիկին Գ. Փափազեանի: Կ'արտասանէ Տի-կին Ա. Փափազեան: Մէնեջր Տիկ. Ա. Պոյաճեան: Անակնկալներ: Պիտի ներկայացուի հերոսամարտ-ներու չարժանկարը :

Ծախքերու մասնակցութեան համար 50 ֆրանք:

Նոր Սերունդի Օրդ Լիոնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ «Միամանթօ» խումբին, այս չաբաթ ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտ, Salle Helvétique մէջ, 107 rue Dugueselin :

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Երգ, ար-տասանութիւն եւ անակնկալներ, հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Ճոխ եւ առատ ըմպելի, համադամ ուտելիքներ: Գիները ժողովրդական :

ՀԱՆԴԷՍ — ԵՐԵԿՈՑԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը՝ կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժա-մը 15էն, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 30 rue de la Libération :

Կը խօսի Պ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Մասնակցութեամբ յայտնի ջութակահար Ֆիլիփ Ազազարեանի: Հայ-կական պարեր Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի պարախումբին կողմէ, երգ, արտասանութիւն, եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Շոդեկառք Gare du Nordէն ժամը 14.28էն եւ 15էն :

Ճոխ պիւֆէ :

« ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ»Ը ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի: (Գործ Բ. Աչվազեանի, վեց արար երեք պատկեր): Ղեկավարութեամբ Խ. ՂԱ-ՐԻՊԵԱՆի: Այս չաբաթ ժամը 20.30էն Jeanne d'Arc-ի սրահը:

Սէնթ Էթիէնի մէջ այս կիրակի ժամը 14.30էն, St. Ennemond սրահին մէջ:

Նաեւ Վիէնի եւ Տիւիէնի մէջ :

(Մանրամասնութիւնները յաջորդով) :

Գիները ժողովրդական :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Վարդան Ոսմանեանց եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ցա-րութիւն Փափազեան կը ծանուցանեն թէ հոգե-հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրա-կի յետ պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իրենց ողբացեալ մօր եւ մեծ մօր՝ ԿԻՒԼԻՒԶԱՐ ՈՍՄՈՒՐՇԱՏԵԱՆի յիշատա-կին:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 բիս Ռապըլէի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրա-կարգ: Բացականները նկատի պիտի առնուին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, Խրիմեան դպրոցին մէջ :

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ Ուս. Մի-ութեան ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8ին, սովո-րական հաւաքատեղին:

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրահը: Ընկե-րուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

«ՄՈՒՐԱՏ» Ուսումնասիրաց ժողովը այս կի-րակի ժամը 4ին, Իսիի Խրիմեան սրահը, rue de la Défense: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը ան-հրաժեշտ է:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հա-ւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեւռանի կապոյտ Խա-չի մասնաճիւղիս հանդէսը Ճունիս 8ին :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Ժանթիյիի -Պիսէթրը-ի Բաւիի դպրոցի տարեկան հանդէսը՝ այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, 32 rue Danton Bicetre, Patronage-ի սրահին մէջ: Արտասանութիւն, երգ, պար, ինչ-պէս նաեւ «ԱՂԱՒՆԻ» մանկական օպերէթի երկ-րորդ, մասը: (Խօսք եւ երաժշտութիւն Ցակոբ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի):

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Métro Porte d'Italie. օթօպիւս 125 թիւ եւ իջնել Mairie de Bi-cêtre :

× Փարիզի եկեղեցւոյ Պաղէշ Քաչանի տա-րեկան դպրոցական հանդէսը այս կիրակի ժամը 2.30ին 69ter, rue d'Arcueil, Salle Wodey-ի սրահին մէջ: Արտասանութիւն, երգ եւ պար: Ղեկավա-րութեամբ՝ ուսուցչուհի Օր. Բերկրուհի ԾԱԼԵՍ-ՆԻ: Հաղորդակցութեան միջոցներ, Métro Bagneux օթօպիւս 188 Porte d'Orléans-էն եւ իջնել rue d'Ar-cueil :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳՍԱՏՈՆԸ ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. միութեան, այս չա-բաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtes-ի մէջ :

Կը նախագահէ Պ. Մ. ԺԱՄԱԳՈՐԾԵԱՆ:

Խօսք պիտի առնեն հոգեւոր պետերը :

Բանախօս՝ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ (Լիոնէն) :

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆՑ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ազգ. բարերար Մկրտիչ Սանասարեանի, կաթակա-տար Կ. Եզեանցի, տեսուչ ուսուցիչներուն եւ ըն-թացաւարտներու հոգեհանգստեան պաշտօնը պի-տի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկե-ղեցին մէջ: Կը հրաւիրուի հաւատացեալ հասարակութիւնը :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը ճուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԷՐ ՔԷՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բը-նակարանի դիւրութիւն :

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

Մարսէյլ St. Julien-ի եւ Les Olives-ի մէջեւ 1200 մեթր հող մը ծախու է, չատ նպաստաւոր դիմով: Դիմել Mr. V. Bachellerie, 9 Chemin St. Julien, St. Barnabé :

ՏՕՆԱԿԱՆ օրերուն, որոնք կը մօտե-նան, մի՛ մոռնաք ձեր հայ-կական սեղանները զարդա-րել « ՇԻՐԱԿ »ի չիչերով, Արեւելքի միակ, իսկա-կան ու հարազատ օղին, ախորժահամ ու խնկա-ւէտ: Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :

ՅԱՌԱՋԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925. R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 ֆր. , Տար · 2200 , Արտ · 3000 ֆր

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր · C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 17 MAI 1952 Շաբաթ 17 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6765-Նոր շրջան թիւ 2176

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐՆ ԱՆԳԱՄ...

Մոսկուան իրեն յատուկ օրացոյց մը ունի, դրօծադրելի՝ Խ. Միութեան մէկ ծայրէն միւսը, ինչպէս եւ արբանեակ երկիրներուն մէջ :

Այդ օրացոյցով ճշդուած են այն բոլոր տօներն ու տարեդարձները որ պիտի կատարուին անխափան, համաձայն կեդրոնէն արձակուած հրամաններուն :

Կան պետական, կուսակցական եւ ուրիշ այլազան տօներ : Շատերը հեռաւոր կապ անգամ չունին ոչ - ոուս ժողովուրդներու հետ : Եւ սակայն, ո՞վ կը համարձակի առարկել :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան օրացոյցն ալ հիմնուած է այս անյեղլի ուղեցոյցին վրայ : Այն ատենուան որ, կարգ մը տարեդարձներ կա՛մ ջնջուած , եւ կամ «տեղափոխուած » , խեղաթիւրուած են :

Մայիս 13ին արտասպեր էինք «Ցուսարեր»ի մէկ պըպտումը, որ կ'ապացուցանէր թէ Ապրիլ 11/24ը տեղ չունի Մայր Աթոռի 1952ի օրացոյցին մէջ ալ (ինչպէս չունէր նախընթաց տարիներուն) :

— «Պետական տօներուն մէջ ապրիլ 24ը չկայ : Խ. Հայաստանի կառավարութիւնը ոչ Ապրիլեան եղեռնը կը ճանչնայ ոչ ալ զայն կը սգայ :

Երեւանը ի սպառ կ'անգիտանայ Ապրիլ 24ի գոյութիւնը » :

Մեր պաշտօնակիցը ձեռքի տակ ունեցած ըլլալով էջմիածնի օրացոյցը, երեւան կը հանէ բոլոր հակասութիւնները եւ խեղաթիւրումները :

Այսպէս, իրրեւ « եկեղեցական տօն», Փետր. 21ի համար նշանակուած է .

— « Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն : Ազգային մեծ սգատօն : Յիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոց յրնթացս համաշխարհային պատերազմաց : Յիշատակ մեռելոց» :

Այդ, օրացոյցի 42 — 43 էջերուն վրայ, նոյն փետրուար 21ի դիմացը կը գտնուի ուրիշ արձանագրութիւն մը, — Վարդանանց յիշատակին կցուած է հետեւեալ նախադասութիւնը .

— « Ձկնի Ս. Պատարագի կատարի հոգեհանգիստ վասն հանգուցելոցն : Յիշատակ մեռելոց եւ տօն ազգային» :

Դարձեալ անորոշութիւն : Եւ վերջապէս ապրիլ 20ին (83րդ էջ), «Յիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոյ? Հայրենական պատերազմի» :

Գիտէք թէ ինչ կը նշանակէ « Հայրենական պատերազմը » — երկրորդ աշխարհամարտ (1940 Յունիս 22էն 1945 Մեպտ. 1):

Ինչո՞ւ յիշեցինք այս մանրամասնութիւնները : Անգամ մը եւս ապացուցանելու համար թէ՝ մեր «անկախ եւ հաւասարազօր» հայրենիքը եւ Ամենայն Հայոց ազա՛տ եւ անկախ կաթողիկոսութիւնը օրացոյցին աւանդական կարգը եւ հարատեւ բովանդակութիւնը պահելու արտօնութիւն անգամ չունին :

Երբ Հայաջինջ Սարսափներու տարեդարձն անգամ այսպէս կը խեղաթիւրեն, զայն մոռացութեան տալու նենգամտութեամբ, անշուշտ չէք սպասեր որ խօսին Մայիս 28ի մասին :

Եւ սակայն, ահաւասիկ նոյնքան բոլշեւիկ Ռումանիան հանդիսաւորապէս կը տօնէ իր պետական անկախութեան տարեդարձը , — ազատագրական պայքար՝ օսմանեան բռնակալութեան դէմ (1877) :

Կը տօնէ նախաձեռնութեամբ կառավարութեան : Եւ մասնակցութեամբ աշխատաւորական կուսակցութեան, Ակադեմիային, նախարարներու, մտաւորականներու : Միեւնոյն ատեն մամուլին յանձնելով չարք մը հրատարակութիւններ, ինչպէս յայտնեցինք երէկ :

Ինչո՞վ կը բացատրէք այս հակասութիւնը , միեւնոյն կարգադրիչին տակ :

Բոլշեւիկ Ռումանիան իրաւունք ստացեր է հանդիսաւորապէս տօնելու իր ազատագրութեան տարեդարձը : Իսկ ուրի՞ կանուխէն բոլշեւիկացած երկիր մը, Սով. Հայաստան, հրաման չունի նոյնիսկ օրացոյցին մէջ արձանագրելու ուրի՞ քան մէկ միլիոն զոհերու յիշատակը : Եւ արտասանելու ուրիշ տարեդարձ մը, Մայիս 28 ...

Շ.

Նոր դէպքեր Թունուզի մէջ

ՊԼԵՑ ՀԱՆԴՈՒՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉ ՄԸ ՈՒՂՂԵՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Հինգշաբթի օր երկու ռումբեր պայթեցան Թունուզի մէջ : Երրորդ եղեռնափորձն է այս , երեք օրուան ընթացքին : Պէյը խնդրեց վարչապետէն նոր կոչ մը ուղղել անթելով , հանդարտութեան հրաւիրելու համար ժողովուրդը : Կը կարծուի թէ ազգայնականները որոշած են ամէն օր ռումբ մը նետել :

Ֆրանսայի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ այս դէպքերը կը կապեն ամերիկացի ծովակալ Ֆեյլըրի վերադրուած տեղեկագրին հետ, որուն համաձայն արեւմտեան Եւրոպան չի կրնար պաշտպանուիլ, հետեւաբար Մ. Նահանգները պէտք է իրենց ուժերը կեդրոնացնեն Հիւս. Ափրիկէի մէջ : Ուշինկթընի Ֆրանսական դեսպանն ալ այս կարծիքը յայտնած է, Պ. Էշիսընի հետ խօսած ատեն :

Միեւնոյն ատեն, Ֆրանսական իշխանութիւնները խոստացած են մէկդի դնել հին դերմանական - փրուսիական - երկաթեայ կարպատահուէիւնը : Օդանաւային ուժը պիտի բաղկանայ 20.000 օդաչուներէ, նաւատորմը՝ 30.000 նաւաստիներէ :

Կրթվոլ, արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, դիր մը ուղղելով Գերմանուհիներու համագումարին, յայտարարեց թէ «ժողովուրդը ծանրակշիռ որոշումներ տալու վրայ է» : Նախադահն ալ դիր մը ուղղեց, ըսելով թէ ժողովը կը դումարուի «ծանր կացութեան մը մէջ . վասն զի կապ ունի մեր ժողովուրդին կեանքին եւ ապադային հետ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁԱՓՈՆ իր անկախութիւնը վերագտած ըլլալով, այլեւս չի ճանչնար խորհրդային պատուիրակութիւնը, ինչպէս յայտարարեց վարչապետ Եոշիտա : Պատուիրակութիւնը որ կը բաղկանայ 60 հոգիէ, կը բնակի Թոքիոյ ոուս դեսպանատան մէջ : Խ. Միութիւնը ստորագրած չըլլալով ձափոնի դաշնագիրը, դեռ անոր հետ կը գտնուի պատերազմական վիճակի մէջ : Շատ հաւանական է որ պատուիրակութեան ընդմէջ ծանուցուի Շուէյտի միջոցով :

Թրիէսթի առաջին չրջանին մէջ Իտալիոյ տրուած առաւելութիւններուն հակազդելու համար, Եուկոսլաւիա դրակոնեան միլոյններ ձեռք առաւ Բ. չրջանին մէջ : Ա. այդ չրջանի դաշնակից սպայակոյտը Եուկոսլաւ քաղաքական խորհրդական մը պիտի ունենայ : Բ. Եուկոսլաւիոյ ազդ. դրամատունդիր իրաւասութիւնը պիտի տարածէ Բ. չրջանին մէջ :

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԸ ներկայիս ժողով կը դումարէ Մոսկուայի մէջ, ինչպէս կը հաւաստեն իրաղեկ աղբիւրէ մը :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ռումբի առաջին փորձին ուղղակի եւ ամբողջական հակազդութիւնը պիտի կատարէ Զրչիլ : Անգլիոյ այս առաջին փորձը, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ դեկտեմբերին Ատլանտրալիոյ հիւսիս - արեւմտեան ջուրերուն մէջ , այնքան դաղտնի կը պահուի որ նոյնիսկ ծովակալութեան ամենաբարձր պաշտօնատարները տեղեակ չեն :

ՔՈՐԻՒՂի ամերիկացի բանթողները վերջ տուին գործադուլին, ժամական 15 սենթի յաւելում ստացած ըլլալով :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ անգամ մը եւս ազդարարեց թէ «պիտի կրճատենք պաղ պատերազմը, եթէ խորհրդարանը կրճատէ վերազինման վարկերը » :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ փեթէնի տեղ անդամ ընտրեց Ֆրանսուա Փոնսէն, նախկին դեսպան, ներկայիս մարզպան՝ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ : Ունի չարք մը հեղինակութիւններ , եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Երէք Մեծերը եւ Գերմանիա

Վճռական որոշումներ պիտի տրուին յառաջիկայ չաբթու, Գերմանիոյ եւ ուրիշ խնդիրներու մասին, ինչպէս կը հաղորդեն անգլեամերիկեան աղբիւրէ :

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները ժողով պիտի դումարեն Եւրոպայի մէջ, յառաջիկայ տասը օրերու ընթացքին, արեւմտեան Գերմանիոյ հաչտութեան դաշնագրին դժուարութիւնները հարթելու եւ եւրոպական բանակին ծրագիրը վերկելու համար : Հաւանական է որ այս կարեւոր ժողովը դումարուի Սթրազպուրկի մէջ, յառաջիկայ հինգշաբթի, երբ Երեք Մեծերը նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենան Տոքթ. Ատենաուերի հետ, վերջին դժուարութիւնները հարթելու համար : Կը յուսան հաչտութեան առժամեայ դաշնագիրը կնքել Մայիս 24ին՝ Պոննի, 27ին՝ Փարիզի մէջ :

Երեքն ալ կ'աճապարեն չուտ վերջացնել այս դործերը, վախնալով որ յապաղումը կրնայ յաջող տարուան ձգել ամէն բան :

Փշոտ խնդիրներէն մէկն է Գերմանիոյ մասնակցութիւնը՝ եւրոպական բանակի ծախքերուն : Միեւնոյն ատեն պիտի ճշդուին դաշնագրին տեւողութիւնը, պաշտօնական լեզուի , սպառազինութեանց եւ Սարի խնդիրները : Պայման է որ տրուած որոշումները վաւերացուին խորհրդարաններու կողմէ :

× *Լաւատեղեակ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ արեւմտեան Գերմանիան կը խորհի 200.000 հոգինոց բանակ մը կազմել, 1200 —1500 օդանաւերով, իրրեւ իր բաժինը եւրոպական բանակին որ պիտի բաղկանայ 42 դօրաբաժիններէ : Այս առթիւ դերման իշխանութիւնները խոստացած են մէկդի դնել հին դերմանական - փրուսիական - երկաթեայ կարպատահոգեբանութիւնը : Օդանաւային ուժը պիտի բաղկանայ 20.000 օդաչուներէ, նաւատորմը՝ 30.000 նաւաստիներէ :*

Կրթվոլ, արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, դիր մը ուղղելով Գերմանուհիներու համագումարին, յայտարարեց թէ «ժողովուրդը ծանրակշիռ որոշումներ տալու վրայ է» : Նախադահն ալ դիր մը ուղղեց, ըսելով թէ ժողովը կը դումարուի «ծանր կացութեան մը մէջ . վասն զի կապ ունի մեր ժողովուրդին կեանքին եւ ապադային հետ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁԱՓՈՆ իր անկախութիւնը վերագտած ըլլալով, այլեւս չի ճանչնար խորհրդային պատուիրակութիւնը, ինչպէս յայտարարեց վարչապետ Եոշիտա : Պատուիրակութիւնը որ կը բաղկանայ 60 հոգիէ, կը բնակի Թոքիոյ ոուս դեսպանատան մէջ : Խ. Միութիւնը ստորագրած չըլլալով ձափոնի դաշնագիրը, դեռ անոր հետ կը գտնուի պատերազմական վիճակի մէջ : Շատ հաւանական է որ պատուիրակութեան ընդմէջ ծանուցուի Շուէյտի միջոցով :

Թրիէսթի առաջին չրջանին մէջ Իտալիոյ տրուած առաւելութիւններուն հակազդելու համար, Եուկոսլաւիա դրակոնեան միլոյններ ձեռք առաւ Բ. չրջանին մէջ : Ա. այդ չրջանի դաշնակից սպայակոյտը Եուկոսլաւ քաղաքական խորհրդական մը պիտի ունենայ : Բ. Եուկոսլաւիոյ ազդ. դրամատունդիր իրաւասութիւնը պիտի տարածէ Բ. չրջանին մէջ :

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԸ ներկայիս ժողով կը դումարէ Մոսկուայի մէջ, ինչպէս կը հաւաստեն իրաղեկ աղբիւրէ մը :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ռումբի առաջին փորձին ուղղակի եւ ամբողջական հակազդութիւնը պիտի կատարէ Զրչիլ : Անգլիոյ այս առաջին փորձը, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ դեկտեմբերին Ատլանտրալիոյ հիւսիս - արեւմտեան ջուրերուն մէջ , այնքան դաղտնի կը պահուի որ նոյնիսկ ծովակալութեան ամենաբարձր պաշտօնատարները տեղեակ չեն :

ՔՈՐԻՒՂի ամերիկացի բանթողները վերջ տուին գործադուլին, ժամական 15 սենթի յաւելում ստացած ըլլալով :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ անգամ մը եւս ազդարարեց թէ «պիտի կրճատենք պաղ պատերազմը, եթէ խորհրդարանը կրճատէ վերազինման վարկերը » :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ փեթէնի տեղ անդամ ընտրեց Ֆրանսուա Փոնսէն, նախկին դեսպան, ներկայիս մարզպան՝ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ : Ունի չարք մը հեղինակութիւններ , եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«ԿԱԻԿԱՍ» ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԱՑԻՆԵՐ

Բ.

« Կաւկասիա » բազմաթիւ դրուագներ հրատարակած է վիսպատէնի ժողովին առթիւ : Տաժանելի աշխատանք մը պիտի ըլլար համադրել արտայայտուած բոլոր տեսակէտները, եւ Ի. Միութեան լուծին եւ զրաման ենթակայ երկիրներու տարազիր կազմակերպութեանց բանաձեւերը :

Հետեւաբար պիտի բաւականանանք կարդ մը քաղուածքներով, եւ թերթին երկար մէկ խմբագրականէն մէկ քանի տողեր կատարելով :

«Ռուս տարազիր մամուլը, կը գրէ «Կաւկասիա, վերջերս չատ կը զբաղի Ի. Միութեան մէջ եղած ժողովուրդներու հարցով :

« Մենք որեւէ քինախնդրութիւն եւ վրէժխնդրական զգացումներ չենք անուցաներ՝ իշխանութիւնը իր ձեռքին մէջ պահող ռուս ժողովուրդին հանդէպ : Ուրեմն այդ փափուկ հարցին պիտի մօտենանք առաւելագոյն անկողմնակալութեամբ :

« Ռուսաստանի ժողովուրդներու «Ազատագրութեան Մորհուրդ» անունը կրող, եւ Մ. Նահանգներու հովանաւորութիւնը վայելող կարդ մը ռուսական հոսանքներ, այժմ, ոչ - ռուս տարրերու հետ մերձեցման ձեռնարկներ կը կատարեն՝ առաւել կամ նուազ հաչտարար յայտարարութիւններ հրատարակելով :

« Սակայն, ամերիկեան կոմիտէն միմիայն Ռուսաստանի ժողովուրդներուն ազատագրութիւնը չէ որ կը հետապնդէ : Ան իր տեսակէտները ունի ապագայ Ռուսաստանի կազմակերպութեան մասին : Այդ պատճառով ալ ընտրութիւն մը կատարած է ռուս քաղաքական հոսանքներուն մէջ, եւ ժողովրդապետութեան սկզբունքներն ընդունած հինգ կազմակերպութիւններ միայն արժանի նկատած է օգնութեան : Այս հինգ կազմակերպութիւնները, - միացեալ ծրագիր մը կազմելով, սովետական իշխանութեան դէմ մղուելիք պայքարը վարող քաղաքական կեդրոն մը ստեղծեցին, եւ զայն մկրտեցին « Ռուսաստանի ժողովուրդներու ազատագրութեան Մորհուրդ» անունով : Այժմ աշխատինք պաղարիւնութեամբ քննել «կեդրոն»ին չարժումները :

« Ռուսաստանի ժողովուրդներուն ազատագրութեան Մորհուրդ»ին մէջ հաւաքուած ռուս եւ ոչ - ռուս խմբակցութիւնները կը մտածեն թէ՝ Ի. Միութեան ժողովուրդներուն առջեւ դրուած առաջին հարցը՝ Կրեմլի դիկտատորութեան տապալումն է : Անկէ վերջ միայն, կ'ըսեն. կարելի է դրաղիլ ազգութեանց հարցով, եւ նկատի ունենալ անոնց արդար պահանջները : Քմահաճ եւ առաձգական տեսակէտ մը :

« Ենթադրենք թէ սովետական վարչաձեւը տապալեցաւ ներքին յեղափոխութեամբ, կամ պատահական հարուածով մը : Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ իշխանութեան տիրացած կառավարութիւնը ժողովրդավար պիտի ըլլայ : Ամերիկեան արդելքը չի կրնար փոխել իրականութիւնը.— ռուս տարագրութեան մէջ ստեղծուած է յեղափոխական հոգեվիճակ մը, որ հեղհեղուկ կը զօրանայ : Ասիկա չնչմարողները ճշմարտութեան դէմ աչք գոցող քաղաքական կոյրմարներ են :

« Ծանր հետեւանքներով յղի ուրիշ պարագայ մը եւս : Մոսկուա, գալիքը նախատեսելով, ժամանակէ մը ի վեր մոլեռանդ ռուս ազգայնականութիւն կը ներարկէ Ի. Միութեան քաղաքացիներուն : Ինչպէս գիտէք, գիտութեանց, արհեստներու եւ արհեստագիտութեան մէջ մարդկութեան ձեռք բերած բոլոր գիւտերը կը պարտինք « յաւիտենական ռուս ժողովուրդ»ին : Պատմութեան այս այլանդակ խեղաթիւրումը կը շարունակուի, ապացուցանելու համար թէ «եղբայրակից» ժողովուրդները կամովին յարած են «բարձր մշակոյթին» :

« Ռուս ժողովուրդը աստուածացնելու նպատակով կատարուած այս ձեռնարկները բարենչան չեն... : Ազգային իշխանութեան այս բանդագուշանքը սկսած է վարակել նաեւ տարագիր ռուս դրականութիւնը : Ոչ միայն աջակողմեան հոսանքները, այլեւ Ամերիկեան Կոմիտէի կողմէ ժողովրդավար մակդիրին արժանացած կազմակերպութիւնները :

« Տղայական պիտի ըլլար ենթադրել թէ՝ ոչ - ռուս ազգերու արդար պահանջները պարտադրելու համար, Ամերիկա եւ արեւմտ. ժողովրդապետութիւնները պիտի ուզէին դինուորական միջամտութիւն կատարել ազատագ ռուս կառավարութեան դէմ : Այս տեսակէտէն հրահանգիչ են Պալթեան պետութիւններուն եւ արքանեակ երկիրներուն դլխուն պատճած ազէտները հրահանգիչ են : Եթէ սովետական վարչաձեւը ներքին բունկումով մը փլի, դաւադանը խլողը հովիւ պիտի դառնայ :

Կամաւորի մը յուշերը

(ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՌՈՒԲԻՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ)

1916 Մայիսի կէսին, երբ մեր կամաւորական դունդերը պիտի կազմալուծուէին ռուսական բարձր հրամանատարութեան կարգադրութեամբ, Մշոյ դաշտի Գըզլաղաճ(մեր Հրայրի գիւղը) :Մեր դիմացը կուռի ճակատն էր : Մեծ բլուրներու վրայ էր Ս. Յովհաննու վանքը, իսկ մեր աջ թեւը կազմում էր Մշոյ դաշտի վերջաւորութիւնը : Մթնշերայեան էր երկը յառաջանարկինճիկիրճեբրից ներս : Այդ օրերի կռիւները Թուրքերի հետ մեզ համար չատ էլ նպաստաւոր չէին : Խալիլ փաշան, Տիգրանակերտից մեր վրայ նոր ուժեր էր բերել, թիւով 30000 : Եւ մեզնից խլեց Գըզլաղաճի բարձունքները :

Այդ պատմութիւնը թողնենք : Մեր երկրորդ կամաւորական դունդը Դրոյի դլխաւորութեամբ, հրաման էր ստացել վերադառնալ Թիֆլիս, Ինուս : Ուրեմն հայ կամաւորական դունդերը կազմալուծուել էին : Մենք արդէն զոյութիւն չունէինք :

Ինուսի կառավարական դէնքերը մենք յանձնեցինք գնդապետ Սամարցեանի, որ եկեր էր իր հայ սպաներով ու հայ զինուորներով, 1000 հոգի, մեր կամաւորների տեղը գրաւելու : Այդ բոլոր կարճ ժամանակի անցուդարձին, Մայիս ամսուն ասպարէզ եկաւ մեր թանկագին ընկեր Ռուբէնը, մի երկուսանեակ հայ թժիշկներու եւ Գթութեան քոյրերու հետ, 25 ձիաւորներով, Ա. րեւելեան Բիւրոյի եւ Ազգ. Մորհրդի կարգադրութեամբ, կոտորածից ազատուած բեկորները հաւաքելու եւ Կովկաս փոխադրելու համար : Մեր խմբի պետը, Դրօն իր հերթին մեզ կամաւորներիս տուեր էր արձակման վկայական եւ ճանապարհածախսը :Կամաւորները խումբ խումբ կը վերադառնային իրանց տուները, ես էլ իմ հերթին պատրաստում էի վերադառնալ, բայց ազատումը ինձ համար չէր : Դրօն եւ իմ վաչտապետը՝ Տէլի Ղազարը Ռուբէնին խոստացեր էին որ մնամ իր մօտ : Ուրիշ թեկնածու չկար, կ'ըսէր Տէլին : Ռուբէնը խնդրած էր մի կամաւոր որ ռուսերէն լաւ խօսել իմանայ, ճակատի զնդապետների եւ զօրավարների հետ խօսել եւ բացատրութիւններ տալ կարողանայ :

Միւս օրը առաւօտեան ներկայացայ փաշային զինուորական կեցուածքով եւ մեր խօսակցութիւնը սկսաւ ռուսերէն, իսկ վերջացաւ հայերէն, յետոյ փաշան հետաքրքրուեց ինձմով, արդեօք այդ 3 տարուան կռիւներից չա՞տ եմ յղնած եւ կրծքիս վրայ չարուած ռուսական չքանչանները երբ եմ ստացել եւ ո՞ր կռիւներին : Պատմեցի որ մասնակցած եմ վանայ դրաման, Ինուսի, Մուշի եւ Պիթլիսի կռիւներին : Երբ ոտքի ելայ հրաժեշտ, նորից ինձ հարց տուաւ,— Ասելիք կամ ուզէ խնդիրք ունիմ : Ասացի, այո, եթէ հնարաւոր է ինձ ազատէիք Գըզլաղաճի ոջիլներից, որ վանկեր էին իմ մարմնիս, իրրեւ անբաժան ընկերներ :

— Գնա, սիրելի Արմենակ, վաղը առաւօտեան իմ մարդիկը քեզ կը լողացնեն եւ ոտքից մինչեւ գլուխ քեզ նոր հագուստներ կըտան :

Միւս օրը բոլորովին մաքրուելով եւ նոր զգեստներ հագնելով անցայ գործի : Զբաղած էի այդ 25 ձիաւորներով,բոլորը Մշեցի եւ Սասունցիներից բաղկացած : Դրանց խմբապետն էր յայտնի Փետայի Սասունցի Մուշեղը, Անդրանիկի, Հրայրի, Գէորգ Զաւուշի զինուորներից :

Մեր 25 զինուորները լաւ էին զինուած, մօսինը, մաւզէր հրացաններով, ունէինք մեր սեփական տասնոցները եւ լաւ ձիեր :

Առաջին մեր արշաւանքը որ տեւեց քսան օր, այնքան արդիւնաւոր չէր, հազիւ 200 հոգի կարողացանք բերել որբեր եւ կիներ : Երկրորդ մեր վճռքը աւելի դէչ : Վերադարձայ Կիւմկիւմգալէ, ուր ունէինք վոքրիկ զաղթակայան, տեղաւորեցի որբերը եւ զնացի ներկայանալու զնդ. Պատոյին, ինչ զարմանք դիմացս գտայ զօրավար Պատոն, այդ հայասէր զնդապետը զօրավարի աստիճան էր ստացեր : Շնորհաւորեցի իր նոր տիտղոսը : Առաջարկեց որ նստիմ, ասելիք ունի : Միւս սենեակը կից զինուոր ծառան ներս մտաւ, ձեռքին քոնեակից պ

Երաժշտական

Օհան Տուրեանի յարատեւ ու յամառ աշխատանքը եւ աննկուն կամքը հետզհետէ արդիւնաւոր կը դառնայ։։

Padeloupին վերջ, այս անգամ Ensemble Orchestral de Parisն է որ հրաւիրած էր վինքը Մայիս 3ին վարելու իրենց «սէնֆօնիք» նուագախումբը ։

Իր երեւումները տեղական խումբերու դուխը՝ անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ որքան դբնահատուած են իր կարողութիւնները, որոնք այսպէս կը ստանան նաեւ իրենց նուիրագործումը ։

Վարիչը միակ արուեստագէտն է երաժշտութեան մէջ որուն կը վիճակի ինք իր ձեռքով կերտել իր գործիքը եւ նուագել զայն, այսինքն նուագախումբը, եւ այդ նոյն իսկ ամէն անգամ ի նոր ։

Այս տեսակէտէ Օ. Տուրեան այս անգամ կը դանուէր աւելի դժուարին կացութեան մը առջեւ, ինչ որ մեծապէս նպաստեց նաեւ աւելի գայտուն կերպով արտայայտելու վարիչի արժանիքները։

Իր վարած նուագախումբը, կազմուած էր մեծ մասով երիտասարդ, խանդավառ ու կարդապահ տարրերէ ։ Եւ սակայն «սէնֆօնիք» նուագախումբ մը արուեստագէտի անհատականութիւններէ կազմուած աշխարհ մըն է, որ ժամանակի ընթացքին կը կերտէ նաեւ իր ծոցին մէջ իրեն համար տեսակ մը աւանդութիւն, կամ հասուն մթնոլորտ, ինչ որ զգալապէս կը դիւրացնէ վարիչին գործը ։

Տուրեան սակայն այս անգամ իր ձեռքին մէջ ունէր գործիք մը որ դեռ այս տեսակէտով նորէր։

Բայց ան օժտուած է ըմբռնումի եւ իւրացնելու նշանակելի կարողութեամբ մը։ Ամէն անգամ որ նուագախումբի դլուխը կ'անցնի ամբողջ փառբիսիօնը մանրամասնօրէն տպաւորուած ունի իր մտային լսողութեան մէջ (միշտ կը վարէ չիշողութեամբ) որով իր ամբողջ եռանդը կեդրոնա-

---

դիւղերը, այդ տեղ վրաններէ տակ դասյ զօր.Պօտոն, իր զօրամասով։ Պատմեցի անցուդարձը ։ Բաւական ծիծաղելով բսաւ.— «Գիտեմ այդ խուղը»։ Վերջապէս մի քանի օրէն մեր կարաւանը հասաւ Խնուս, ուր բժիշկներէ եւ Գթութեան քոյրերի համար մեծ աշխատանք կար։ Բաւականին յոդնած էինք բոլորս էլ։

Միւս օրը Մուշեղէ հետ ներկայացայ ընկեր Ռուբէնի։ Ուրախ էր եւ գոհ մեր արշաւանքից ։ Պատմեցի այդ երկու զօրավարներէ մասին, մէկը վերին աստիճանի մարդասէր էր, իսկ միւսը հայատեաց։ Մի քանի օր չանցած, վշաւն ինձ հարց է տալիս.— Արդեօք չի՞ կարելի նորից մեր արշաւանքը կատարել Ս. Կարապետի եւ Ճապաղ Ջուրի կողմերը։ Բացատրեցի թէ այդ կողմերի Թուրքերը չատ ուժեղ են եւ ամուր նստած ։

Ախ, ընկեր Ռուբէն, եթէ մեր 25 ձիաւորները բարձրացնէինք 2500ի, կ'երթայինք մինչեւ Կիլիկիա, եւ մեր Ռուբինեանց թաղաւորների ազիւնը կը բերէինք Խնուս ...

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱՏՕՆԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Այս տարի սրընոպլի Ազգ. եկեղեցական միութիւնը դավեի աշխատանք մը կատարեց եւ կրցաւ համերաշխ մթնոլորտ մը ստեղծել՝ իր չուրջ, հաւաքելով բոլոր կազմակերպութիւններն ու միութիւնները՝ միասին ժողվելու համար հայութեան մեծ սուդը։

Բացակայ մնաց «Փաֆ»ը, որ հաւանութիւն յայտնելէ վերջ, պատճառներ քանի մը օր առաջ նամակով կը հաղորդէր թէ, վերէն ստացուած հրահանգի մը համաձայն չեն կրնար մասնակցիլ ։

Եւ կը դնէր քանի մը քաղաքական պայմաններ ...

Տէր, դուն պատէ մեղ այս «պղպասէրներ»էն ։

Մայիս 4ին, կէսօրէ վերջ, դաղութը կը դիմէր Sacré Coeurի սրահը, ողեկոչելու իր նահատակները ։

Ժամը 4ին վարադոյրը բացուեցաւ։ Բեմին խորը կը կարդացուէր «Այսքան չարիք թէ մոռացան մեր որդիք, Թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք»։ Ազգ. միութեան նախագահը, Պ. Աբսէնեան, բացումը կատարելով, հրաւիրեց Օր. Փ. Մեսրոպեանը նուագել Պէթհովէնի Մահերգը, որ ունկնդրուեցաւ յոռնկայս։

ցած է ինքզինքը նուագախումբին պարտադրելու գործին ։

Այլապէս կարելի պիտի չըլլար իրեն ձեռք ձգել այն դեղեցիկ արդիւնքը, ինչ որ տուաւ, օրինակի համար Զայքօվսքիի «Փաթէթիք»ին, դէխաւորաբար երրորդ մասին մեկնաբանութիւնը, որուն դմայլելի եւ սակայն խրթին «տէվըլօփմանն»ները ստանալու համար այդ նուագախումբէն պէտք էր կատարեալ տիրականութիւն եւ անհատականութիւն ։

Եթէ վակներէ կտորը չտուաւ այն արդիւնքը, այսինքն անոր «քոնթրաստօնթիք» բարդ ոճան ուածագատ բաղկացութեան իմաստը, սակայն Լիցթի «Փոէլիւտ»ին մեկնութիւնը աւելի կենդանի, աւելի փայլուն, ակնառուած ընելով մեղ միշտ այն սուր եւ սակայն չինիչ պայքարին որ տեղի կ'ունենար վարիչին եւ իր դիմացը դտնուղ հնչիւնաւորին միջեւ ։

Մեծատաղանդ դաշնակահարուհի Անդի Տարքօ, որ կը մասնակցէր նուագահանդէսին, նոյնպէս նուագախումբին ընկերակցութեամբ, տուաւ Վէպերի ամէնէն դեղեցիկ գործերէն մին, «Քոնցէրթշթիւք»ը, խիստ փայլուն մեկնութեամբ։

Հանդէսը վերջացաւ համակրանքի արտայայտութիւններով ։

Գ. ՔԻՐԻՍԹԻՃԵԱՆ

ԽՄԲ.— Մայիս 3ի նուագահանդէսը Օ. Տուրեան վարեց իրեն նուած հրաւէրի մը վրայ։ Պէտք չէ զայն շփոթել իր անձնական նուագահանդէսին հետ որ տեղի պիտի ունենայ Մայիս 25ին եւ որուն յայտագրին մաս պիտի կազմեն նաեւ իր կարգ մը նոր հեղինակութիւնները ։

Ցետոյ խօսք տրուեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան ներկայացուցիչ Պ. Տ. Մեսրոպեանի, որ Ապրիլ 11-24ի պատմականն ընելէ վերջ, առաջարկեց նահատակներու յիշատակը յաւերժելու համար դպրոցներ բանալ եւ նոր սերունդը փրկել ճերմակ ջարդէն ։ Ճառը չատ երկար էր եւ տեւեց մէկ ժամ ։ Նոր Սերունդէն Խաչօ Աճեմեան, արտասանեց Ց. Թումանեանի «Հոգեհանգիստ»ը, հայկական առոգանութեամբ, յուզելով ներկաները ։

Իրենց յարդանքի բաժինը բերին, դրաւոր ուղերձներով, Հ. Կարմիր Խաչի կողմէ Տիկին Լ. Մեսրոպեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Գր. Նահապետեան, Կապոյտ Խաչ՝ Տիկին Շ. Օհանեան, Մարտիկներու Միութիւն՝ Կ. Մեսրոպեան, բոլորն ալ օրուան պատշաճ եւ դեղեցիկ։ Ցաջող արտասանութիւններ ըրին, Օր. Ալիս Թորոսեան «Զէյթունցի Մայրերուն» (Ալ. Տատուրեանի), Մարօ Ալվազեան — Սանուհիներու կողմէ — «Մայրը» (Ալիս Իսրայէլեանի), երկուքն ալ ըզգայուն եւ յուզիչ ։

Գեղարուեստական բաժինը ընդհանրապէս կազմակերպած էր Կապոյտ Խաչը եւ իր հասցուցած Սերունդի — սան սանուհիներ— չարմանն է որ կը տեսնենք բեմին վրայ ։

Երդեցին Օր. Տէր Կոմսեան «Տէր կեցո»ն, կ'ընկերանար դաշնակով, չատ յաջող, Օր. Փ. Մեսրոպեան։ Եւ Վ. Բարախեան Ա. Ահարոնեանի «Կոյր Աչուղը» ։

Ծանր մթնոլորտի մէջ բեմ բարձրանալով Տիկին Ա. Կիւմիւշլեան, արտասանեց անմահ Սիամանթոյի «Պարը», խոր ըմբռնումով, հարատատ արտայայտութեամբ եւ յուզումով։ Սրահէն հեծկլտուքի ձաներ կը բարձրանան ։

Այդ մթնոլորտին մէջ, Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, ընկեր Սիսակ Սիսլեան, խորապէս յուզուած, դողդողացող ձայնով՝ կարճ, պատշաճ, բայց ազդու բանախօսութեամբ մը հաւատք եւ յոյս ներշնչեց ։ «Եթէ մենք հոս հաւաքուած ենք միայն մեր մեռելները սգալու, անոնց աճիւղ ոսկորները, ոտքի պիտի կենան մեր երեսին պոռալու, որ մենք 37 տարիներ վերջ իսկ չենք կըրցած հասկնալ թէ ինչո՞ւ համար նահատակուեցան իրենք։ Անոնք մեռան ազատութեան համար։ Եւ իրենց արիւնով նուիրագործեցին Հայու արդար դատը։ Մենք պէտք է չարունակենք անոնց գործը։ Միայն այս ուղղութեամբ եւ այս աշխատանքով յարգած կ'ըլլանք անոնց յիշատակը»։

Փակումը կատարուեցաւ «Տէր Ողորմեա»ով, դոր երդեցին Օր. Ս. Տէր Կոմսեան եւ հայրը, Պ. Եր. Տէր Կոմսեան։ Դաշնակով կ'ընկերանար Օր. Մեսրոպեան։ Բեմը խորանի փոխուած էր, հայկական վշտի հարազատ ձայները, մեր սրտի խորերէն կը բարձրանար մինչեւ երկինք, խաղաղութիւն եւ ազատութիւն հայցելով համայն աշխարհին։

ԱՆԹՕ

ՄԻՋԵՐԿԱԿԱՆԻ հրամանատարութեան խնդիրը միշտ կը դրաղեցնէ Անգլիան եւ Մ. Նահանգները։ Պ. Զըրչիլ այս մասին տեղեկութիւններ հաղորդելով երեսփ. ժողովին, ըսաւ թէ ի հարկին երկու կառավարութիւնները ուղղակի պիտի բանակցին, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ սպայակոյտներուն միջեւ ։

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (75)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Շատ բաներ, պատասխանեցի, կը գնահատէ մեր կացութիւնը, սակայն կ'ըսէ թէ պէտք է չարունակենք։ Գարունը հեռու չէ, կ'ըսէ ։

— Մաղթենք որ այդպէս ըլլայ։ չատ նեղացուցիչ է այսպէս անչարժ նստիլ երբ այնքան գործ կայ եւ ամէնէն սարսափելին այն է թէ կրնան ամէն վայրկեան ձերբակալել դիս։ Իրաւ որ չեմ հասկնար թէ ինչ նպատակով կը գործէ անգլիական ոստիկանութիւնը ։

— Ես կարեւորութիւն չեմ տար ոստիկանութեան. ինձի համար աւելի վտանգաւոր է Ֆրանսացի փոնթիսիօնը ։

— Իրաւունք ունիք, սակայն ան չի կրնար վնասել կազմակերպութեան, կրնայ մէկ երկու հոգի ձերբակալել. այդքան միայն։ Շարունակեցէք ։

Նախորդ դիչերուան խօսակցութիւնը պատմեցի Լէյսիին, որ դլուխը օրօրելով մտիկ կ'ընէր ։ Լուտի ծրագրին մասին Շլօսպէրկըրը ըսածները յայտնապէս նեղացուցին զինքը ։

— Արդեօք ճի՞շդ է այս որոշումը, ըսաւ Լէյսի երբ պատմութիւնս աւարտեցի, պէ՞տք է որ այդ հրահանգը դործադրենք։ Չեմ կարծեր որ Անգլիացիները որեւէ առեն մարսեն մեր այս խաղը ։

— Մենք այդ մասին վիճաբանելու իրաւունք չունինք, ըսի խիստ չեչտով մը։ Մեր պարտականութիւնն է խորտակել երկրորդ ճակատը ։

— Իրաւունք ունիք, ուրեմն ստիպուած ենք նոր ըարդադրութիւններ ընել. հիմա պէտք է որ նոր եւ մանրամասն ծրագիր մը պատրաստենք ։

— Այո ։ — Լաւ, ուրեմն հանեցէք թղթածրարը ։

Վտանգը մօտեցած էր. չէի դիտեր թէ ուր կը դտնուի Լէյսիի ուղած թղթածրարը։ Բախտը սակայն փրկեց դիս։ Այդ վայրկեանին հեռաձայնի զանգակը հնչեց. ընկալուչը վերցուցի եւ միեւնոյն առեն բանալիներուս տրցակը երկարեցի Լէյսիի եւ ըսի .

— Մինչեւ որ խօսակցութիւնը վերջանայ, դուք մէկդեղ հանեցէք թղթածրարը ։

Մարշըլ կը խօսէր. կարուկ նախադասութիւններով պատասխանեցի իրեն։ Երբ ընկալուչը տեղը դրի, Լէյսի քովս կեցած էր ։

— Բանալին ասոնց մէջ չէ, ըսաւ.

Պաղարիւնս չկորնցուցի։ Սկսայ դրպաններս խուղարկել ։

— Արդեօք երէկ դիշեր կորնցուցի՞ զայն ։

Ուղեցի խօսակցութեան նիւթը փոխել ։

— Շլօսպէրկըրը ըսաւ թէ ի դին ամէն բանի պիտի պաչպանէ ձեզ, ըսի։ Վերջին վայրկեանին ջրասուառնակ մը պիտի դրկէ որոշեալ վայրերէն մէկը եւ ձեզ Գերմանիա պիտի փոխադրէ ։

— Լաւ. հիանալի դաղափար, սակայն նախ պէտք է Լուտի ծրագիրը քննենք ։

Անօգուտ էր ամէն ճիդ ։

— Հիմա չեմ կրնար դանել բանալին, ըսի. յետոյ կը փնտռեմ ։

— Շատ լաւ, ըսաւ Լէյսի։ Մարթէլ այս գիչերուան երդին տուները դրաւ ծ էք ։

— Ոչ տակաւին ։

—— Շաբաթ օր ձայնասփիւռէն պիտի երդէ երաժշտական յայտագրին մէջ ։

— Այո, պիտեմ, ես ալ այդ մասին խորհեցայ. ըսի։ Այդ առթիւ նոր հրահանգ մը կը ղրկենք ։

— Ես այլեւս ձանձրացայ թատերական ներկայացումներէն, ըսաւ յանկարծ Լէյսի, մանաւանդ այսօրուան ներկայացումէն եաք ։

— Ի՞նչ, դուչեցի եւ ոտքի ցատկեցի ։

Լէյսի իր տարմանակին փողը ինծի ուղղած էր։

— Այո, ըսաւ Լէյսի ժպտելով ։

Զարաչուք արտայայտութիւն մը տացած էր դէմքը։ Շարունակեց .

— Բարի եղէք ձեր ձեռքերը վեր բարձրացնել եւ մի չարժիք, Պ. Նիւմըն։ Կը չնորհաւորեմ ձեզ, դիմայարդարումը հիանալի է, իսկ ձեր դերասանական կարողութիւնը անդերազանցելի։ Շատ լաւ պատրաստուեր էք, սակայն կը ցաւիմ բանալիին համար։ Նախ քան չկասկածեցայ ձեզմէ, բայց երբ տեսայ թէ չէք դիտեր կարեւոր բանալիին տեղը եւ ձեր միւս բանալիներն ալ ձեր ձախ գրպանը կը դնէք. հասկցայ ամէն ինչ ։ Սիրելի Նիւմըն, Միլըր միշտ աջ գրպանին մէջ կը պահէր բանալիները ։

(Շար.)

ուսումնասիրութիւնները՝ կէօթէի, դերման երի - տասարդութեան մասին եւն.: Վերջին պատերազմին Հոմի դեսպան էր եւ կեանքին կողմէ ձերբակալուելով Գերմանիա փոխադրուեցաւ, ուր դաշնակիցները ազատեցին զինքը 1945ին :

ԻՏԱԼԻՈՑ համաձնավար կուսակցութեան վարիչը, Թոլիաթթի, ճառ մը խօսելով, ֆաշական եւ յեղափոխական կուչեց տէ Կասվերիի կառավարութիւնը: Ցետոյ հասկցուց թէ ի հարկին ապատամբութիւն պիտի սարքեն, եթէ պատերազմ ծագի: «Մեր ընելիքը կախում ունի պարագաներէն»: ԻՍՐԱՑԷԼԻ վարչապետը յայտարարեց թէ եթէ յարձակում կրեն, պատերազմը պիտի փոխադրեն թշնամի երկիրը: «Պատերազմի պարագային մեր զաւակները պիտի կուռին Իսրայէլի սահմաններէն դուրս»: Կառավարութիւնը որոշած է աւելցնել օդանաւային ուժը :

«Հանրապետական» Լսարան, Մարսէյլ

Նիւթ.— «Հայ յեղափոխութեան ծագման պատճառները»: Այս երեքշաբթի ժամը 21ին , Palet d'Or մէջ, (80, La Canebière):

Ցեղափոխութեան պաշտպանողականը կը ներկայացնեն Պ. Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ եւ Պ. Տ. ԹԱՂՈՑԵԱՆ: Ընդդիմախօսներու մասնակցութիւնը ապահովուած է: Ժողք կը սրուի նաեւ ներկաներուն :

Այրի Տիկին Պէաթրիս Ցովհաննեան (Ծնեալ Ռըսրչեան), Տէր եւ Տիկին Ցովհաննեան եւ զաւակները՝ Ժաքլին եւ Փօլ (Կրընոպլը, Տէր եւ Տիկին Կիւրեղ Մանուկեան եւ զաւակները՝ Արման եւ Պեռնար, Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Զաւէն Մենղիլեան եւ զաւակը՝ Ռազմիկ (Պոլիս), Այրի Տիկին Ովհաննա Բէօսէեան եւ զաւակները, Օր. Պերճուհի (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Ցովհ. Մխիթարեան եւ զաւակները (Լիոն), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց յոյժ սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, աներհօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՏԻՒՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՑՈՎՀԱՆՆԷԱՆԻ (Պոլսեցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ 76 տարեկանին յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր չաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 15.45ին Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, rue des Brochets :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի հիմնարկութեան 75րդ տարեդարձին առթիւ այս կիրակի առտու պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Հայոց եկեղեցին մէջ, 15 rue Jean Goujon, ի յիշատակ հանգուցեալ անդամուհիներուն: Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին վարժարանին մանուհիներուն կողմէ: Կը հրաւիրուին բոլոր ազգակիցները եւ մանուհիները :

ՊՈՆՏՈՍՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի նահանգի (Պոնտոս) Հայր. Միութեան: Հովանաւորութեամբ Նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութեան: 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15-էն կէս դիշեր, Cercle Militaire սրահներուն մէջ, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով :

ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ Է ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ» ԽՈՒՄԲԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ :

Հիանալի առիթներ

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր SURJETEUSEներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : Jean-Jaurès

Հեռաձայն՝ NORD 26-98

Վաւագուրակաւի հերոսամարտի

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մինչեն կէս գիշեր, Սալ Մաղընոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւններու, Ազդ., Բարեդործ. եւ Հայր բոլոր միութիւններու:

Կը նախագահէ Միութեան առենապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, դեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Կովկասեան եւ հայրենի պարեր «Հայ Ազատամարտիկներու» Միութեան պարող խումբէն, դեկավարութեամբ Պ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆի :

Մեներգներ, արտասանութիւններ եւ անակդներ: Ընտիր նուագախումբ պարեր եւ զուարճութիւններ ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր :

Կը ներկայացուի Հերոսամարտին չարժանիկորը: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

×

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ ժամը 20.30ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Salle des Fêtes) :

Կը հրաւիրուին բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները հայր. եւ մարզական միութիւնները:

Կը նախագահէ Պ. Կ. ՏԻՐՄՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան այս չաբաթ ժամը 20ին, Հ.Ց.Դ. Տան մէջ: Կը խօսի փարիզէն հրաւիրուած հայրենակից մը : Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Կ. Ժողի դպրոցի աշակերտները, դեկավարութեամբ Տիկին Գ. Փափազեանի: Կ'արտասանէ Տիկին Ա. Փափազեան: Մեներգ Տիկ. Ա. Պօյաճեան: Անակնկալներ: Պիտի ներկայացուի հերոսամարտներու չարժանկարը :

Ծախքերու մասնակցութեան համար 50 ֆրանք:

Նոր Սերունդի Օրը Լիոնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ «Միամանութիւն» խումբին, այս չաբաթ ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտ, Salle Helvétique մէջ, 107 rue Duguesclin :

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Ճոխ եւ առատ ըմպելի, համադամ ուտելիքներ: Գիները ժողովրդական :

ՀԱՆԴԷՍ — ԵՐԵԿՈՑԹ

Ֆ. Կ. Ժաչի Անկէնի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը՝ կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 30 rue de la Libération :

Կը խօսի Պ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Շոգեկառք Gare du Nordէն ժամը 14.28ին եւ 15ին :

Ճոխ պիւֆէ :

« ԱՇՈՏ ԵՐԿԱՔ»Ը ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի: (Գործ Բ. Աչվազեանի, վեց արար երեք պատկեր): Դեկավարութեամբ Ժ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի: Այս չաբաթ ժամը 20.30ին Jeanne d'Arcի սրահը:

Սէնթ Էթիէնի մէջ այս կիրակի ժամը 14.30ին, St. Ennemond սրահին մէջ:

Գիները ժողովրդական :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Վարդան Ամուրչաեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Փափազեան կը ծանուցանեն Քր. հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի յետ պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իրենց ողբացեալ մօր եւ մեծ մօր՝ ԿԻՒԼԻԻԶԱՐ ՈՒՄՈՒՐՇԱՏԵԱՆի յիշատակին :

ՏՕՆԱԿԱՆ օրերուն, որոնք կը մօտենան, մի՛ մոռնաք ձեր հայկական սեղանները զարդարել « ՇԻՐԱԿ »ի չիչերով, Արեւելքի միակ, իսկական ու հարազատ օշին, ախորժահամ ու խնկաւէտ: Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Ժաչի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15ին, դպրոցի սրահը: Ընկերուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

«ՄՈՒՐԱՏ» Ուսումնասիրացի ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, իսկի Սրբմեան սրահը, rue de la Défense: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: ,

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեւրանի Կապոյտ Ժաչի մասնաճիւղիս հանդէսը Ցունիս 8ին :

Պ. Ա. ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆի երկրորդ դասախօսութիւնը՝ այս երկուշաբթի ժամը 18.30ին, Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Bld. Jourdan:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Ժանթիլլի -Պիսէթրը-ի թաղի դպրոցի տարեկան հանդէսը՝ այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, 32 rue Danton Bicetre, Patronageի սրահին մէջ: Արտասանութիւն, երգ, պար, ինչպէս նաեւ «ԱՂԱՒՆԻ» մանկական օփերէթի երկրորդ, մասը: (Ժողք եւ երաժշտութիւն Ցակոբ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի) :

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Métro Porte d'Italie. օթօպիւս 125 թիւ եւ իջնել Mairie de Bicêtre :

× Փարիզի եկեղեցւոյ Պանէօ Քաշանի տարեկան դպրոցական հանդէսը այս կիրակի ժամը 2.30ին 69ter, rue d'Arcueil, Salle Wodeyի սրահին մէջ: Արտասանութիւն, երգ եւ պար: Դեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Օր. Բերկրուհի ԾԱԼԵՍԼԻԻ: Հաղորդակցութեան միջոցներ, Métro Bagneux օթօպիւս 188 Porte d'Orléansէն և իջնել rue d'Arcueil :

SURPRISE - PARTY

Փարիզահայ երգչախումբը կազմակերպած է « Սիւրփրիզ փարթի » մը, այս կիրակի , Ազդ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise: Ժամը 4էն 11 :

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բարեկամները: Գեղարուեստական բաժին :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՈՆԸ ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազդ. միութեան, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ :

Կը նախագահէ Պ. Մ. ԺԱՄԱԳՈՐԾԵԱՆ:

Ժողք պիտի առնեն հոգեւոր պետերը :

Բանախօս՝ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ (Լիոնէն) :

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆՑ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ազդ. բարերար Մկրտիչ Սանասարեանի, կառավարատար Կ. Եդեսացի, տեսուչ ուսուցիչներուն եւ ընթացաւարտներու հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի այս կիրակի , Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը ճուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտ՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արուեստաւ խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԻՀ ՔԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բընակարանի դիւրութիւն :

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 18ին Maison des Syndicatsի ընդարձակ սրահին մէջ: 33 Grange aux Belles, métro Colonel Fabien :

Եգիպտական , արաբական եւ արեւելեան նրուագ, 30 հոգիանց նուագախումբով :

Տոմսերուն դիները 150, 200 եւ 300 ֆրանք

ԿԸ ԾԱԽՍԻՒՆ.— Taverne Maubeuge, 6 rue Maubeuge, Restaurant Diamantaire, 60 rue Lafayette, Restaurant Elmas rue Buffault , նպարավաճառներ Հրաչեան 6 rue Lamartine et Massis, rue Saulnier, Paris (9):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 փր · , Տար · 2200 , Արտ · 3000 փր

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր · C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 18 MAI 1952 Կիրակի 18 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6766-Նոր շրջան թիւ 2177

Խմբագիր՝ Շ · ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՇԱՀ ՓԱՐՈՁ

Երուսաղէմի պատրիարքութեան պաշտօնաթերթը, «Սիոն», երեք խմբագրականներ հրատարակեց վերջերս, նշանակալից վերնագրով մը, — «Նահանջի ոգին Սփիւռքէն ներս»:

Դէպ մը չղթայաբար խորհրդածութեանց եւ քերթուած նախազգուշութիւնը կը պատճառ վերջին թիւին մէջ (1952 Ապրիլ):

Փորձենք ամփոփել հիմնական միտքերը · —

Մեր գոյութեան ապահովութիւնը կը պայմանաւորեն գաղթաշխարհի մէջ միայն ու միայն երկու գլխաւոր ազդակներ,— Հայ Եկեղեցին եւ Հայրենիքի դաղափարը :

Այս յայտարարութենէն ետք, խմբագրականը կը պանծացնէ Հայ Եկեղեցին (դրէ՝ Հայ · կամ Հայաստանեայց), որ ամէն բան է ·

— «Հայ Եկեղեցին հայ գիրն է, հայ ճարտարապետութիւնը, հայ երաժշտութիւնը, հայ ծէսը, հայ աւանդութիւնը , հայ գրականութիւնը , ինչպէս երէկ այնպէս ալ այսօր »·

Օշականէն կազմուած չարադրութիւն մը եւ հում բառեր ըսել կուտան տակաւին·

— « Մեր ազգային եւ եկեղեցական կեանքը այնպիսի սեռն ու սերտ առչնութիւններով թէզաւուած է մեր պատմութեան եւ մեր հոգիին մէջ, որ»: Եւն:

Խմբագրականը յարձակողական չէ՛ա մըն ալ ունի: Ուժգնօրէն կը ձաղկէ·

« Այն խել մը ցաւիրտուքները, որոնք ատեն ատեն մեր մամուլին մէջ անգիտակից լրբութեամբ եւ խմաստագերծ խմաստակութեամբ կը ծամածռուին, ըսելու համար թէ Հայ Եկեղեցին դադրած է իր դերէն, թէ անիկա սրտատուչ անցեալ մըն է միայն, աւելին՝ թէ ան իրրեւ գործիք կը ծառայէ ազգայնաս ուժերու, դաւանափոխով մեր ժողովուրդին »:

Եւ վերջապէս առաջին եզրակացութիւնը ·

— « Լեզու, դպրոց, մամուլ, եւ անոնց սպասը արհամարհելի միջոցներ չեն անշուշտ ազգապահպանման , բայց անոնցմէ վեր կը մնայ Հայ Եկեղեցին: Կ'ըսենք ասիկա ոչ յանուն ճախընտրութեան մը, այլ այն խորունկ հատատոով թէ վերդիւեալ գործակները, աւելի կամ նուազ չափով , կը մնան ենթակայ աղասաղման, նոյնիսկ նուաղման »:

Կանգ առնենք այստեղ, պարզելու համար հոգեբանութիւն մը որ հետզհետէ կը տարածուի գաղութէ դաղութ: Եւրոպայէն Ամերիկա :

Կը թուի թէ մասնաւոր առաքելութիւն մը հաստատուած է վեղարաւոր եւ անվեղար խմաստուններու կողմէ, տեսակ մը խորհրդաւոր մթնոլորտ ստեղծելու համար: Անշուշտ ամէնէն առաջ թմրեցնելով միտքերն ու ջիղերը :

Պատահական երեւոյթ է որ այս առաքելութեան գլուխը կը գտնուին Երուսաղէմի երիտասարդ միաբանները, գլխաւորութեամբ Տիրան արք· Ներսոյեանի :

Երկու - երեք տարի առաջ, այս կղերականն ալ նոյնիմաստ միտքեր կը յայտնէր, իրրեւ փրկութեան դերապոյն խարիսխ հռչակելով Հայ· Եկեղեցին :

Անոր խմբագրած պաշտօնաթերթն ալ , երկրորդական տեղ կուտար հայկական մշակոյթին : Միսակատարութիւնը աւելի բարձր կը դնահատէր քան մայրենի լեզուն: Եւ չատ բնական կը դանէր անգլերէն քարոզել :

Իմաստակութիւն պիտի ըլլար ժխտել Հայ· Եկեղեցւոյ դերը, դարերու ընթացքին :

Բայց, ներկայ պարագաներուն մէջ, կատարեալ ծանծաղամտութիւն է դերակչիռ դեր ընծայել անոր :

Աղգապահպանումը ապահովելու, սերունդ փրկելու համար ամէն բանէ վեր դասել Եկեղեցին, իրրեւ ապաւարար գօտի, իրրեւ հաստատուն ապաւէն՝ կը նշանակէ քնարեր երազներ հիւսել : Կը նշանակէ օրօր կարդալ եւ յօրանջել, իրակա նութեան պարտադրանքներէն խուսափելու համար:

Կ'ուզէինք աւելի բաց խօսիլ, մեւնոյն ատեն չօշափելով հայրենիքի խնդիրը :

Անցած երեսուն տարիները բան մը չե՞ն սորվեցուցած ··· Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՇԱՐԺՈՒԶԵՒԵՐ ԿԱՆ ՈՐ ···

Ամէն բանի մէջ կարելի է դնել ազնուական չարժուձեւ մը (geste) · բայց դնահատանելին չէ՞ք կարծեր որ մէկու մը օգտակար ըլլալու, իր նմանին, հայրենակիցին օգնելու դէղեցիկ ձեւն է : Չեմ ըսեր «բարիք դործել», որ դարձած է քիչ մը նուաստացուցիչ, թէ տուողին եւ թէ առնուանդ առաջողին համար :

Այս մտածումները պաշարեցին միտքս, երբ եբկ՝ առաջ այն դումարը զոր ազնուասիրտ Հայուհի մը յատկացուցած է համալսարանական երկու հայ երիտասարդներու ուսման ծախքերուն:

Աֆրիկէի խորերէն եկաւ ձայնը առաջին անդամ : Ազնուական օտարի մը հետ ամուսնացած, նոյնքան ազնուասիրտ Հայուհիէ մը, որուն ազդային զդացումները ոչ ժամանակը, ոչ միջավայրը եւ ոչ ալ իր անմիջական չրջապատը կրցած են փոխել: .....

Կը հարցնէր եռանդագին թէ ի՞նչ կրնար ընել, օգտակար ըլլալու համար իր Հայրենակիցներուն:

Եւ ահա առանձնած է, մեծ սիրով ու փութկոտութեամբ, բայց եւ լրիկ - մնջիկ, երկու հայ երիտասարդներու ուսման ծախքերը, իր օտար ամուսնոյն նոյնքան սրտագին մասնակցութեամբ :

« Տալու ձեւ կայ, ձեւ ալ կայ», ըսեր են հինները: Այո, ձեւն ալ իր նշանակութիւնը ունի , ինչպէս եւ «ինչ բանի համար տալը»:

Մարդկային ընկերութիւնը ընդհանրապէս եւ մեր մինուճար ժողովուրդը մասնաւորապէս չատ պէտք ունի կրթուած, պատրաստուած երիտասարդութեան մը: Մեր մշակոյթի չէնքը կ'ներկայ : Հիմերէն, «մեծ քարերէն», որքան թաւիեցան : Պէտք է նորեր դնել անոնց տեղ, ամուր, լաւ տաշուած եւ լաւ դետեղուած, որպէսզի չէնքը մնայ կանգուն, հայ ժողովուրդին հետ միասին, դէմդիմացկուն ու յաւերժական անոր նման :

Ահա այդ «քարերն» են որ կը յղկուին ընդհանրապէս անհատական միջոցներով , հազա՛ր , հազա՛ր դժուարութիւններով ու զրկանքներով եւ երբեմն ալ այսպէս խմաստուն եւ ազդասէր տիկնոջ մը առատաձեռնութեամբ : ՍՕՍԻ

ՕՐ· ԼԵՓՍԻՈՒՍԻ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԸ

Տոքթ· Լեվսիուսի աղջիկը, Օր· Gitta , Համպուրկէն Մայիս 3 թուակիր նամակ մը ուղղելով «Ցառաջ»ի խմբագրին՝ կը խնդրէ իր եւ մօրը խորին չնորհակալութիւնը յայտնել Քազապլանքայի (Մարոք) Հայերուն, որոնք քսան հազար Ֆր· որամադրած էին, «Ցառաջ»ի միջոցաւ: «Մայրս եւ ես խորապէս երախտապարտ ենք ոչ միայն այս դրամական օգնութեան , այլեւ անոր համար որ հօրս յիշատակը միշտ վառ կը մնայ հայ ազնիւ ժողովուրդի սրտին մէջ»:

Օրիորդը չնորհակալութիւն կը յայտնէ նաեւ խմբագրութեան :

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Ս. ՊԱՐՈՆԵԱՆ, Մ. ԹԱԹԱՐԵԱՆ

Պոլսոյ վերջին թղթակցէն կ'իմանանք թէ Մայիս 8ին յանկարծամահ եղած է Պ. Ստեփան Պարոնեան, ծանօթ իրաւաբանը, մասնագէտ պատմական դատերու: Անդամ էր ընդհ· ժողովին: Երկու տարի առաջ Անթիլիաս դնաց, տեղապահա կան վճճին կարդադրութեան համար :

Հանդուցեալը բնիկ Խարբերդի էր, Յակոբ Պարոնեանի ընտանիքէն: Առաջին մեծ պատերազմին վիրաւորուած էր ռազմաճակատին վրայ : Թաղուած է ազդ· յուղարկաւորութեամբ :

Նոյն օրը յանկարծամահ եղած է նաեւ Միսաք Թաթարեան, որ 23 տարիէ ի վեր կը վարէր Մայր վարժարանի տեսչութիւնը: Մօտ կէս դար անձնուիրութեամբ ծառայած է կրթական ասպարէզին: Պոլսոյ ամերիկեան եւ պետական «Միլլիէ» վարժարանները աւարտելէ ետք, վարած է դանադան պետական եւ կրթական պաշտօններ: Անցեալ Զինադադարին դրաքննիչ էր հայերէն թերթերու: Սիրուած էր իր բարեմօն բնաւորութեամբ :

ԻՍԿԻՆՏԷՐՈՒՆԻ եկեղեցին օծելէ եւ երեք անդամ պատարագ մատուցանելէ ետք, Պոլիս վերադարձած է Արամ Քհնյ· Պասմաճեան: Իր տեղեկութեանց համաձայն, Իսկինտէրունի մէջ կան 15 , Քըրքխանի մէջ 20 , Վաղըֆ դիւղի մէջ 60 տուն Հայեր :

Թունուզի թևաուկը

ԱՄԵՐԻԿԱ ԱՌԱՋԱՐԿԱԾ Է ՓՈՒԹԱՅՆԵԼ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԸ

« Տէյլի Մէյլ» կ'իմանայ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղած է Ֆրանսայի, առաջարկելով ատմատական բարենորոգումներ կատարել Թունուզի մէջ, օր առաջ :

Ծանուցագիրը, որ ուղղուած է եղեր Մայիս 1ին, կը բացատրէ թէ Մ· Նահանգները այլեւս ձեռնպահ պիտի չմնան, եթէ Թունուզի խնդիրը Ազգաժողովին առջեւ դայ նորէն :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ֆրանսայի արտաքին դործերու նախարարութիւնը մերժած է հերքել կամ հաստատել այս լուրը, բայց դիւանագիտական շրջանակներու մէջ ընդհանրապէս կ'ընդունին թէ իրօք ծանուցագիրը յանձնուած է: Եւ կ'աւելցնեն թէ արտաքին նախարարը եւ ամբողջ դահլիճը անհաճոյ տպաւորութիւն մը կրած են :

Այժմ կը պատրաստուին պատասխան մը դրելու, բացատրելով թէ Թունուզի խնդիրը կը վերաբերի միայն Ֆրանսայի եւ Թունուզցիներուն :

Անգլիական թերթը այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Ֆրանսացի ականաւոր դէմքեր երկար ատենէ ի վեր այն տեսակէտն ունին թէ Ամերիկա կը քաջալերէ Թունուզի ազդայնական վարիչները, որոնք չարունակ խլրտումներ կը յարուցանեն, ապաւինելով ամերիկեան աջակցութեան: Առանց այդ քաջալերանքին, բարենորոգումները կատարուած պիտի ըլլային:

Ուշիննկթընի Ֆրանսական դեսպանը, Պ· Պոնէ, առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ· Էչիսընի հետ, պարզելու համար իր կառավարութեան տեսակէտները: Այս առթիւ կրկնեց թէ Ֆրանսա վճռած է համաձայնութեան մը յանդիլ Թունուզցիներուն հետ, բարենորոգումներ կատարելով : Տեսակցութենէն վերջ դեսպանը յայտարարեց ·— « Հիւս· Ափրիկէն հիմնական դիրք մըն է Ֆրանսայի եւ իր դինակիցներուն համար: Անոր կարեւորութիւնը այնքան մեծ է որ դաշնակիցները չեն կրնար համերաշխ չըլլալ »:

× Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը միչտ խառնակ է Թունուզի մէջ: Կ'ըսուի թէ Ֆրանսացի հրամանատարը օդնական ուժ ուղած է: Զափաւոր ազգայնականներու կարծիքով, ահաբեկումները պիտի չարունակուին ամբողջ երկրին մէջ, եթէ Ֆրանսա գործնական քայլ մը չառնէ՝ աւելի լայն ինքնավարութիւն չնորհելու համար Թունուզի: Թահար Պէն Ամար, Թունուզի հոդագործական Միութեան նախագահը, նոյնիսկ վախ յայտնած որ հունձքերը կրակի տրուին: Ամատթիւ կը թելադրէ որ Ֆրանսա ճանչնայ Նոր Տէսթուրը եւ համաձայնութեան մը յանդի անոր հետ :

Աղջի օր օդանաւով Թունուզ դնաց Ֆրանսայի նախկին ռազմիկներու նախարարը, հաչտարար ելք մը դտնելու համար :

Ուրբաթ օր ոստիկանութիւնը սխալմամբ կրակած բացաւ ամերիկեան հիւպատոսի կառքին վրայ, որ կանգ չէր առած: Հիւպատոսը բացատրեց թէ չէին լսած հրամանը: Մարզպանը ներողութիւն խնդրելով, հրահանգեց ոստիկանութեան աւելի ուչադիր ըլլալ

× Ծանր դէպքեր կը նախատեսուին Բամազանի տօնին առթիւ որ կը սկսի Մայիս 26ին եւ կը տեւէ 28 օր :

× Ալժերիոյ ազդայնական վարիչը, Մեսալի Հաճ, որ Ֆրանսական քաղաք մը ազատուած է, յայտարարեց թէ անկախութեան պայքարը պիտի չարունակուի, հակառակ իր ձերբակալութեան :

Ուժի դէմ ուժ...

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՉՕՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԿԸ ՍԱՐԲԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Պերլինի արեւմտեան չրջանին մէջ ցոյց մը սարքուած էր ուրբաթ օր բողոքելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հաչտութեան դաչնագրին դէմ: Թերթերը կը դրեն թէ ցոյցը սպասուած յաջողութիւնը չունեցաւ, ոչ ալ խանդավառութիւն պատճառեց: Արեւմտեան չրջանին մէջ խիտ միջոցներ ձեռք առնուած էին, որպէսզի ցուցարարները չանցնին սահմանադիծը: Հազիւ 200.000 հոդի համախմբուած էին Մարքս Լինդէլս հրապարակին վրայ: Ճառախօսները բուռն յարձակումներ դործեցին արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան դէմ, պատասխանեցին Սթալինը եւ հրաւիրեցին ժողովուրդը դինուիլ՝ պաչտպանելու համար ժողովրդական հանրապետութիւնը : Ճառախօսներէն մէկը կրկնեց 1848ի նչանախօսքը, — « Ոտքի՛ ժողովուրդ· պայքա՛ր, փոթորի՛կ»:

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երկիւ խմբագրատան մէջ ողջունեցինք «Հառաջ Ամսօրեայ»ի խմբագրապետ եւ ներհուն բանասէրը, Հ· Ներսէս Ակինեան: Փարիզ պիտի մնայ երկու ամիս :

ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆԻ ՏԱՓՆԱՊԸ

Ամէն անգամ որ կը սպանք հայ մտաւորականի մը, կրթական մշակի մը, հանրային դործիչի մը մահը, կ'անդրադառնանք պահ մը թէ մեծ է կորուստը եւ թէ դժուար, դրեթէ անկարելի է մեզմէ առյաւէտ մեկնողներուն պակասը լրացնել :

Բայց, սուգի անմիջական տպաւորութիւնը անցնելէ ետք, կարծէք ձեւով մը կը յարմարինք նոր կացութեան եւ չենք նկատեր մշակութային ու հանրային ասպարէզին մէջ ութրող տագնապը :

Նախ քննենք, թէ այդ տագնապը իրականի է, թէ՞ եղծարարական, հետեւանք՝ դէպի հինները մեր ունեցած հոդեկան կապին:

Իրողութիւնը այն է , որ հայ դրականութիւնը, մամուլը, թատրոնը, դպրոցը եւ քաղաքական կազմակերպութիւնները, իրրեւ ասպարէզ , նոր սերունդին համար չունին այն հմայքը, ինչ որ ունէին հիններուն համար :

Այս մասին վէճ չկայ : Բայց ի՞նչ ընել, ի՞նչ միջոցներու դիմել, որպէսզի կորուստները դոնէ մասամբ դարմանուին, նահանջը չդառնայ ամբողջական, եւ հայ կեանքի ղեկավարութիւնը բոլորովին չկարանայ :

Կան դժուարութիւններ, բացատական պայմաններ, զորս յաղթահարել մեր բարեկամեցողութենէն վեր է եւ որոնց անդրադառնալ աւելորդ կը համարենք այժմ :

Մենք անհրաժեշտ կարեւորութիւնը չենք ընծայած մեր կարելիութիւններուն : Այս անտեսումը կը նշանակէ հաշտուիլ մեր հասւքական կեանքի այլասերումին ու քայքայումին :

Կէս դար առաջ, ազգային կեանքի ղեկավարութիւնը, արեւելահայ ու արեւմտահայ հատուածներուն մէջ, անցաւ հայ մտաւորականութեան ձեռքը :

Ամիրաներէն եւ աղաները եւ էֆէնտիները եւս տեղի տուին հայ մտաւորական դասին առջեւ : Այլեւս առանձին արժէք մը չէր ներկայացներ հարուստ ըլլալը, ազգային կեանքէն ներս վարիչ դէմք նկատուելու համար : Ընդհակառակն, ընդհարպանքը ուղղուած էր դէպի դրագէտը, դասախարակը, քաղաքական դործիչը, որոնք Ազգային երեսփ. ժողովներու եւ յարակից մարմիններու մէջ առանձնած էին ղեկավար դիրքեր, նոյնիսկ արտաքին աշխարհի առջեւ ազգը անոնցմով կը ներկայանար : Գրագէտ եւ իրաւաբան Գրիգոր Զոհրապ, յեղափոխական Արմէն Գարոն, Վարդգէս Սէրէնկիւլեանը կր ներկայացնէին ազգր եւ ոչ թէ մեծահարուստ Իրրանոսեան եղբայրները : Նոյնը, առաւել չափով, արեւելահայ հատուածին մէջ : Մանթաշեանները մեկենասներ էին, բայց երբեք ազգի վարիչ : Աթոռներ վերապահուած էին Գ. Արծրունիին, Գր. Մինասեանին, Ա. Ահարոնեանին եւ դեռ աւելի համեստ մտաւորականներու :

Երկու Հայաստաններէն տարագիր դառնալէ ետք, օտարութեան նոր պայմաններուն մէջ, անդադարար տեղատուութիւն մը սկսաւ ի վնաս մտաւորական դասին:

Այս դասին ծանր հարուածներ տուին Հայ Բարեգործական Միութիւնը — ներկայացուցիչը հայ դրամատիրութեան — եւ միջազգային բոլշեւիզմը, անշուշտ տարբեր ձեւով եւ տարբեր չափերով : Բոլորովին տարբեր մեկենասներէ ա - ռաջնորդուելով՝ այս երկու հոսանքները նոյն նպատակը հետապնդեցին, — մեկուսացնել կամ դործիք դարձնել հայ մտաւորականութիւնը, ազդին ղեկավարութիւնը կարենալ ձեռք անցընելու համար :

Եւ որոչ չափով յաջողեցան իրենց ծրագիրներուն մէջ : Պէտք է խոստովանիլ պարտութիւնը : Երկու դաղութներու մէջ մասնաւորապէս — Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի — ուր այդ հոսանքները դործելու ամէն ազատութիւն ունէին, նոր դիրքեր դրաւեցին :

Կեդրոն ունենալով այդ երկու դաղութները , Բարեգործականը իր Մալէդեաններով եւ բոլշեւիզմը՝ իր «Հայաստանեաց»ներով հալածանք կազմակերպեցին ազգային իսկ այներով անած մտաւորականութեան դէմ : Գաղութներու մէջ դրան ուսուցիչներ, դրագէտներ, հանրային դործիչներ, որոնք չանձն առին բարոյական նր - աստատում, հրաժարելով իրենց դաղափարներէն, կարենալ պաշտօնավարելու համար Բարեդործականի հովանաւորած վարժարաններուն մէջ, եւ կամ իրենց դաւակներուն բարձրագոյն ուսում ապահովելու :

Բոլշեւիզմը անշուշտ աւելի քանդիչ դեր կատարեց, օգտուելով ստեղծուած դրայիճակէն : Տարեց մտաւորականներ ժուժ մը հացի համար եթէ խնկարկեցին Բարեդործականին, անդին՝ երիտասարդ մտաւորականներ հրապուրուեցան կարմիր քարոզչութենէն: Այդ տարրերը այսօր կը վիտան Ֆրանսայի, Լիբանանի, Ամերիկայի հայ կեանքէն ներս: Ուրիշ հայ դաղութներու մէջ բարեբախտաբար նոյն չափով աւեր չկրցան դործել ոչ Բարեդործականը եւ ոչ ալ բոլշեւիզմը :

Վիկտոր Հիւկոյի երկերու հայերէն թարգմանութիւնները

ՄՄԲ.— Ամփոփուած եւ արեւմտահայերէնի վերածուած երեւանի «Սովետական Գրականու - թիւն եւ Արուեստ» ամսագրի **1952** Մարտի թիւ - ւէն .—

Հիւկոյի եւ իր երկերու մասին հայ դրականութեան մէջ հետաքրքրութիւնը սկսած էշատ կանուխէն, հեղինակի ողջ եղած տեղն: Առաջին անգամ հայերէնի թարգմանուեցաւ մօտ հարիւր տարի առաջ, 1853ին :

Նախապէս հայերէնի թարգմանուեցան Հիւկոյի չափածոյ դործերը, մեծ մասով դրաբար : Ցետագային է որ թարգմանել սկսան մեծ դրողին ողբերգութիւնները եւ ապա արձակ երկերը : 60ական թուականներուն արդէն կը ներկայացնէին Հիւկոյի թատերգութիւնները հայկական բեմերուն վրայ :

Առաջին թարգմանուած երկը (1862) եղած է Լիւկրեցիա Բորջիա դրաման է : 1863ին Իզմիրի մէջ տպուած էՀիւկոյի «Անջէլօ» թատերգութիւնը : Նմանապէս 1863ին Պոլսոյ մէջ առանձին դրքոյկ հրատարակուած «Դատապարտեալի մը վերջին օրը» երկի թարգմանութիւնը : Մահապատիժի դէմ ուղղուած այս դրուածքը սիրուած է հայ ընթերցողէն, եւ ունեցած է 3 հրատարակութիւն : Առաջին տպագրութիւնէն տասը տարի վերջ, ուրիշ թարգմանութեամբ, լոյս տեսած է 1873ին , իսկ 1887ին Ալ. Աբելեանի թարգմանութեամբ հրատարակուած է Թիֆլիսի մէջ :

1862ին երբ Հիւկօ հրատարակեց իր դլուխ դործոցը « Թշուառներ » վէպը, անմիջապէս եւրեւցաւ Իզմիրի «Ծաղիկ» հանդէսին մէջ (թիւ 34) խմբադիր Գր. Զիլինկիրեանի մեծ յօդուածը «Թշուառներ»ու բնագիրի առաջին երկու հատորի հրատարակութեան մասին :

Ցօդուածադիրը կը խօսի ժամանակակից եւրոպայի քաղաքակրթութեան, լուսաւորութեան մասին եւ կ'եդրակացնէ թէ այդ հասկացողութիւնները կեղծ են եւ խաբուսիկ, թէ լուսաւորութիւնը մենաշնորհ է սահմանափակ թիւով մարդոց համար, իսկ հանրութեան մեծ մասը կը տառապի տգիտութեան եւ թշուառութեան ճիրաններուն մէջ, թէ տակաւին չէ դտնուած միջոց մը որ հանէր մարդկութիւնը այդ թշուառ վիճակէն: «Եւ ահա դտնուեցաւ հանճար մը որ ճշմարիտլուսաւորութիւնը մեզ դոյդ տալու պաշտօնը իր վրայ առաւ ... Այդ հանճարը ազատութեան այն անմահ դրօշակակիրներէն մէկն է որուն դրչին ծայրովր Ֆրանսայի դրական աշխարհր 2 — 3 ամիսէ ի վեր սկսաւ դողդոջել եւ թնդալ : Բռնութեան ուրքը չհանարհելու եւ անոր դաւադանր չհամբուրելու վեհ որոչումով, տարագիր ի հայրենեաց ... Այսիոնի մէկ անկիւնր քաչուելով բոլոր Եւրոպայի առջեւ նոյն մարդկային թշուառութեանդեռն դատախազ կանդնող եւ դահակալ իշխանութեանց ոմանց սիրտը ի դուխ չարժելու եւ միտքը ի մարդասիրութիւն տրամադրելու այս բարձր պաշտօնը իր վրայ առնող այս անմահ հանճարն է Վիկտոր Հիւկօ, եւ նոյն դրական աշխարհին յուզում եւ յեղաշրջում պատճառողն ալ իր «Էյ Մի - զերապլը» ըսուած դիրքն է»:

Այնուհետեւ յօդուածագիրը թարգմանաբար կը բերէ վէպին կցուած հեղինակի յառաջաբանը, կը խօսի երկու հատորներու հերոսներու մասին, ինչպէս եւ յօդուածի վերջին մասին մէջ կուտայ վէպին «կոհակ եւ Սուուեր» հատուածի թարգմանութիւնը :

« Ծաղիկ » ուրիչ աւիթներով ալ կ'անդրադառնայ «Թշուառներուն»: 1864ին կը հրատարակէ Հիւկոյի եւ կարիպալտիի միջեւ փոխանակուած նամակագրութիւնը: « Ճարտարութիւն եւ ժողովուրդ» բանաստեղծութեան թարգմանութիւնը եւայլն: Իր խմբագրականներուն մէկուն մէջ(1864 թիւ 73) «Ծաղիկ»ը քննադատելով պահպանողական - յեղափոխական «Երեւակ » պարբերականն ու իր խմբագիր Զամուռճեանը (Տէրոյեանց), հատուածներ կը բերէ Վ. Հիւկոյի ճիդուիթներու մասին դրած բանաստեղծութենէն ֆրանսերէն : Քանի մը թիւ ետքը տրուած է Հիւկոյի այդ բանաստեղծութեան հայերէն լրիւ թարգմանութիւնը « Ճեզուիթ խմբագիր մը» վերնադրով :

Այս պարբերականին մէջ (1863 թիւ 64) պարբերաբար կը հրատարակուի Թշուառներու թարգմանութիւնը, որ կ'աւարտի 1865 փետրուար 15ին (թիւ 106), թարգմանիչին հետեւեալ խօսքերով . — « Հիւկոյին սոցիալիզմի վրայ դրածը հոս արժան կը համարենք վերջել: Հեղինակը անկէ ետք կը սկսի այն տեսնի ազատականաց եւ յեղափոխութիւնն պատրաստող քայլերու վրայ երկարօրէն խօսել եւ ընթերցողին տրվիճացնել ապստամբելու եւ բռնութեան դիմադրելու արուեստը ...:

« Թշուառներ»ու հայերէն այս թարգմանութիւնը, որ կատարուած է բնագրէն հրատարակութենէն քիչ ետքը, նշանակալից երեւոյթ էր հայ դրականութեան մէջ :

1868 — 69ին լոյս կը տեսնէ «Թշուառներ»ու լրիւ թարգմանութիւնը տասը դիրքով, զոր կատարած է «Ծաղիկ»ի խմբագիր Գ. Զիլինկիրեան: Ան իր յառաջաբանին մէջ կը չեշտէ «Թշուառներ»ու հայերէն թարգմանութեան անհրաժեշտութեան մասին: Եւ նամակով մը կը խնդրէ Հիւկոյէն որ թոյլատրէ թարգմանութիւնը ձօնել հեղինակին : Հիւկօ հատանութիւն կր յայտնէ աքսորավայրէն կերնսի կղզիէն 1868 Դեկտեմբեր 12 թուակիր նամակով մը:

« Թշուառներ»ը մինչեւ այսօր ունեցած է հայերէն հինդ տպագրութիւն: Վերջինը եղած է Բեւռանի մէջ, սովետական կարգերու օրով :

1869ին Պոլսոյ մէջ հայերէնի կը թարգմանէ Տ. Թէրզեան « Փարիզի Ատուածամօր տաճարը»ի (Notre Dame de Paris) առաջին հատորը : Այս թարգմանութիւնը անլայոդ էր եւ խստօրէն քննադատուեցաւ մամուլին մէջ: Այդ պատճառով ալ կիսատ կր մնայ: 1871 — 72ին այս դործը երեք հատորով կր թարգմանուի Մ. Նուպարեանի կողմէ, Իզմիրի մէջ: 1872ին լոյս կը տեսնէ «Գլոտ

Բացատական այս երկու ազդակներէն անկախ, սկսած է զարգանալ ու մեր կեանքին մէջ տեղ գըտաւել երրորդ դաս մը.— Փառասէր հարուստներ, որոնք առիթ կը փնտռեն իրենց չգոհացած եսը ցուցադրելու եւ փառատուրուելու համար : Ասոնք եթէ որոչ զարգացման տէր ալ են, սակայն կապուած չեն ազդային աւանդութիւններու եւ դուրկ են ազդային մտահոգութիւններէ : Իրենց մտասեւեռումն է հարստութիւն դիզել : Իրենց բարոյական ու նիւթական աջակցութիւնը կարելի է ստանալ, եթէ մտաւորականը իրենց ներկայանայ իբրեւ «մեծապատիւ մուրացկան »:

Այսպէս բացատական երեք ազդակներ ազդային կեանքի ղեկավարութենէն կը ջանան քշել մտաւորական այն տարրը, որ տէր է հաստատուն համոզումներու, անհատական արժանապատուութեանև որ գոհացում չի տար ոչ հարուստի քմայքներուն, ոչ ալ բոլշեւիզմի ապազգային քաղաքականութեան :

.....

Այս պայմաններուն մէջ ի՞նչպէս կարելի էր սպասել, որ տաղանդաւոր հայ երիտասարդ մը փափաքէր ուսուցիչ դառնալ մեր վարժարաններէն մէկուն մէջ, կամ խմբագիր, հանրային դործիչ ըլլալ, երբ կը տեսնէ, որ նիւթական զրկանքին դուռ դահեն գոյութիւն ունի աւելի անհանդուրժելին՝ ասպարէզի նուաստացումը

Ազդին վարիչ պէտք է նկատենք ասպարէզով ազդին նուիրուած դրագէտը, կրթական մշակը , հանրային դործիչը, բայց երբեք«Աբիսողոմ աղա»ները :

Այս պարագային՝ կանդ պիտի առնէ մեր ազդային կեանքի ամայացումը: Նիւթականէն չատ աւելի դրաւիչ պիտի ըլլայ այդ ասպարէզին բարոյական կողմը մեր երիտասարդութեան դաղափարապաշտ դասին համար, երբ ան վստահ ըլլայ, որ կոչումը ունի դրաւելու աթոռներ ու պաշտօններ , թէեւ համեստ ռոճիկներով :

Հայ մտաւորականութեան տագնապը դոնէ մասամբ լուծելու համար պէտք է դիմել նաեւ դործնական միջոցներու :

Քաղաքակրթական կեդրոններու մէջ ապրող մեր երիտասարդները այսօր ամէն դիւրութիւն ունին իրենց ուսումը չարունակելու: Արդէն դասղան մասնագիտութիւններու տիրացած բազմաթիւ համալսարանականներ ունինք Հիւսիս. եւ Հարաւ. Ամերիկաներու, Ֆրանսայի եւ նոյնիսկ Միջին Արեւելքի մէջ :

Բայց ոչ ոք կ'ուզէ հետեւիլ բարձրագոյն ուսման, դասնալու համար դաստիարակ, հայագէտ, խմբագիր կամ հանրային դործիչ, ստանալով համապատասխան կրթութիւն :

Իրենց տրամադրութեան տակ նիւթական միջոցներ ունեցող հայ կազմակերպութիւններ կամ անհատներ իրրեւ «պուրսիէ» ուսանողներ դրկեցին Եւրոպա՝ բժիշկ, երկրաչափ, ելեկտրագէտ պատրաստելու համար, բայց անտեսեցին ամէնէն կենսականը՝ մեր հասւքական կեանքի նուիրուելու կոչումը ունեցող մտաւորականներ պատրաստելու խնդիրը :

Այլեւս պէտք է անդրադառնանք այդ սխալին: Կառոյցները պէտք չէ յատկացուին երիտասարդներու, որոնց բարձրագոյն ուսում ստանալէն ալիսի օգտուին նիւթական եւ իր ծնողքը, բայց երբեք ազգը: Սահմանափակ են մեր նիւթական միջոցները, ու թիւով չատ քիչ՝ մեր մեկենասները, իսկ մտաւորականներու մեր տագնապր ազէտի մր բնոյթր պիտի ստանայ, եթէ ուշանանք դտնել , առաջ քաչել նոր սերունդի արժանաւոր տարրերը եւ պատրաստելու դանոնք հայ մտաւորական ասպարէզին :

Ազդապահպանումի մեր բոլոր ծրագիրները թուղթի վրայ պիտի մնան, եւ մեր ժողովուրդին ապազդայնացումը աւելի պիտի չեչտուի արտասահմանի մէջ:

Գ. Լ.

Աստուածամայր

Այգեստանին մէջ հայրենեաց
Ամէն պտուղ իր դառնահամ .
Ու միայն ես ահա՛ բերած
եմ այս գինին ուրախութեան
Իմ աչերուս ակէն խմուած ...

Սուրբ ակութին մէջ հայրենեաց
Շիջած էր բոցը երբեմնի,
Ու միայն ես ահա՛ բերած
եմ արիւնիս հուրը գաղտնի ...

Վարդենիքին մէջ հայրենեաց
Խժեր կային, չի մօտեցայ ,
Ու միայն ես ահա՛ բերած
եմ վիրաւոր սիրտըս ընծայ ...

Ձինջ ադբիւրին մէջ հայրենեաց
Արիւն կաթած էր աստղերէն,
Եւ ահա՛ ես միայն բերած
եմ այս բաժակը հողեղէն՝
Զոր արցունքոտ եմ լեցուցած ...

Ընդունէիր, Աստուածամա՛յր ,
Սիրտն այս, գինին, հուրն այս անշէջ,
Եւ աղօթքին իմ ուր գաղտնաբար
Լացաւ տրտում հոգիս անվերջ ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Ա՛Հ, ՍԱ ԿԻՐԱԿԻՆ ...

Հոգիս կը հանէ այս վերջերս : եթէ զոքանչս ալ մեռնի, պէտք է ծիծաղադրեմ «Ցառաջ»ին մէջ՝ այդ օրը ...

Նի՞ւթ : Լեփլեցուն : Նոյնիսկ յուղարկաւորու - թեան միջոցին յարմար առիթներ կան ժպիտ արթնցնելու : Հաւատացէք, որ երբեմն դամբանա - կաններ ինձի փափաք ներշնչած են դադար մտնե - լու, զոնէ մահուան միջոցին արժէքի դալու եւ զուարթանալու համար ...

— Բարեկամ, սանկ կարեւոր եւ լուրջ բաներ մը չկա՞ն մեր ազգային կեանքին մէջ :

— Ձի՞ս հետեւիր հայ մամուլին : Զորս էջերը լեցուն - լեցուն են ազգասէր չարժումներով : Հան - դէսներ, դասախօսութիւններ, յոբելեաններ, նոր երիտասարդներու եւ կամ հիննալու մօտ սերուն - դի ազգ. ոգին եւ լեզուն կարդի բերելու խնդիրնե - րը, եւն. եւն...

— Ուրիշ աւելի լուրջ բաներ չկա՞ն ..

— Առնք բաւական լուրջ չե՞ս դաներ, ուրեմն ահա քեզի չատ լուրջ մըն ալ :

Հայ կնուրիկը ոտքի են կանգնած՝ անկախու - թիւն կ'ուզեն : Պէյրութէն, մեր քոյրիկ Լիւսին կը պահանջէ որ հայ կիները հաւասարապէս ըլլան այրերուն, եթէ ոչ մատ մը աւելի : Այս է եղեր դարուս պահանջը : Եւն. եւն....

— Էհ, էրիկ մարդիկը ե՞րբ պիտի ազատեն ի - րենց օձիքը կնիկներէն : Ախ խեղդ անիծեմ, ան - տարբերէ կը բաղկանան՝ այսինքն տգիտութիւն եւ կղերի օրինազանցութիւն...» եւն. :

1886ին լոյս տեսաւ Հայերէնի չափածոյ թարգ - մանութիւնը «Ա. աքօղաչն» : 1888ին «Արքայն զբօսնու », «Անճնուկը Շունը» « Ազիւր » ամսա - գրին մէջ (1886 թիւ 1) :

1885ին հայ մամուլը լայնօրէն նշեց անոր մահը, ինչպէս եւ լայն արձագանգ տուաւ ծննդ - եան 100ամեակին : Այս գոյդ թուականները առիթ կը դառնան նոր թարգմանութեանց եւ հրատարա - կութեանց :

1889ին լոյս տեսաւ «Թշուառներու» երկրորդ թարգմանութիւնը : 1891ին Թիֆլիսի մէջ «Եղբայր եղբօր դէմ» պատմուածքը, որ « Իննսուներեքի » համառօտութիւնն է, որուն երկրորդ տպագրու - թիւնը տեղի ունեցաւ 1897ին, իսկ երրորդը, նոր թարգմանութեամբ 1905ին : Այս վէպին լրիւ թարգմանութիւնը լոյս տեսած է 1910ին (Թարգ. Ա. Սաֆարեան), նմանապէս 1910ին լոյս կը տես - նէ Պոսթընի մէջ, իսկ 1911ին այլ թարգմանու - թեամբ Պոլիս : Այս երկը ունեցած է հինգ հրա - տարակութիւններ, վերջին երկուքը սովետական շրջանին : 1908ին լոյս կը տեսնէ «Լուսանկի»ն թարգ - մանութեամբ՝ Տէր Գրիգորեանի :

1897 — 98ին «Մուրճ» ամսագրին մէջ երեւ - ցած են «Խիղճը», «Գետի Ափին», «Մանուկ» բա - նաստեղծութիւնները, վերջին երկուքը Ալ. Ծա - ուրեանի թարգմանութեամբ :

1892ին Մոսկուայի մէջ լոյս կը տեսնէ «Վիկ - թոր Հիւկոն եւ Իտալիան», որ նուիրուած էիտա - լիոյ ազատագրութեան : 1894ին Պաքուի մէջ Վիկ - թոր Հիւկոյի կենսագրութիւնը :

Սովետական շրջանին թարգմանուած են օթըզ - ուառներ»ու հինգերորդ հատորը եւ «Իննսունե - րեք»ը, «Կաւոչ»ը, «Քօզէթը» եւն. :

ԱՐԱՄ ԲԱԲԱՑԵԱՆ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

Միլանօ, 12 Մայիս.— Զ. Մութաֆեան, կը ցուցադրէ 45 կտաւներ Մխիթարեան Կաղանդի պատկերասրահին մէջ :

Իր արուեստը կը բնորոշէ ջերմ եւ համակող ապաւորապաշտութիւն մը, երազին եւ իրակա - նութեան միջեւ : Իր երանգապնակին վրայ գոյներ - ու չեշտուած զանազանութիւն չկայ, սակայն եղածները կը խօսին բարձր, անմիջական եւ բա - բախօս լեզու մը, մեզ մերձեցնելով բանաստեղ - ծութեան, այսինքն՝ ճշմարտութեան : Բնութեան տեսարանները, լայն ու հոսանուտ երկինքներ, ուր գոյները կը պատկերաւորեն հոգեկան ապրումնե - րու աշխարհը, որ միշտ բանաստեղծական չունչով մը տրոփուն է : Իր նկարները կչռաւոր են, հա - մադրուած, ինքնավստահ վրձինումով մը կեն - դանի, որոնք կը բնորոշեն իր ոճը, ու ոճին պրիս - մակին մէջէն մենք կը տեսնենք արուեստագէտը որ կը խօսի բնութեան հետ, ինչպէս պիտի խօսէր կնոջ մը հետ, իր սէրին բոլոր համբոյրով խռովիչ եւ սփոփարար :

Իր «Գաղթողները» կտորը գլուխ գործոց մըն է, ուր ամէն ինչ կենսական է, երկինքէն մինչեւ Աստուծոյ երեք արարածները, լինած անորոշին եւ ղրկանքին ճիրաններուն տակ : Ու այս բոլորը արուեստագէտը կրցած է արտայայտել սեղմ ու հիւթեղ :

Պիտի չանդրադառնամ մնացեալներուն մի առ մի, գրեթէ բոլորն ալ յաջող եւ դնահատանքի ար - ժանի ստեղծագործութիւններ, որոնց վրայ ար - ուեստագէտը աշխատած է սիրով եւ խանդաղա - տանքով :

Զ. Մութաֆեան ժամանակը դիմագրաւող ար - ուեստագէտ մըն է, որովհետեւ կը հաւատայ բա - նաստեղծութեան, որովհետեւ գայն ըրած է խա - րիսխն ու հիմքը իր արուեստին, որովհետեւ սի - րահար մըն է ոսկեղէն երազին եւ արեւափառ գե - ղեցկութեան :

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍԱՐԱՊԵԱՆ

— Ներս մտնենք ու դուրը դոցենք, ըսաւ Փոն - թիւի մեղմօրէն, չենք ուզեր որ ամբողջ աշխարհը մեզ դիտէ :

Լէյսի ապշած էր : Դիմադրական չարժում մը իսկ չըրաւ ,եւ տարմանակը յանձնեց :

— Հիմա, ըսաւ Փոնթիւի, նստինք եւ քիչ մը չատախօսենք : Ուրեմն Պ. Լէյսի, ի՞նչպէս են ա - ծուխի գործերը, կարծեմ բաւական սեւ են ներ - կայիս ...

.....

(Շար.)

կէօ» գեղարուեստական երկը որ նախապէս կը հրատարակուէր Ց. Սվաճեանի եւ Ց. Պարոնեանի « Մեղու » պարբերաթերթին մէջ : Այս երկին մէկ ուրիշ թարգմանութիւնը ալ կատարած է Ալ. Ա - բելեան լոյս է տեսած է Թիֆլիսի մէջ 1886ին : Թարգմանիչը նուիրած է այս աշխատութիւնը Պաքուի բանուորներուն :

1873ին Ն. Ռուսինեան կը հրատարակէ չա - խածոյ թարգմանութեամբ Հիւկոյի «Ռիւի Պլաս » թատերգութիւնը : Այս թարգմանութեան համար եղած խնդրանքին՝ Հիւկօ հաւանութիւն կը յայտնէ միշտ յիշելով թէ կը սիրէ Արեւելքը » :

Եւ կ'աւելցնէ . — «Եթէ վաճառումն արդիւնք բերէ, որոշեցէք դուք ձեղէն՝ ինչ որ արդար կը դատիք իմ հեղինակի բաժինս ու տուէք գայն ազ - քատաց» : Ն. Ռուսինեանի այս թարգմանութիւնը սակայն չատ անյաջող է, լեզուն ծանր, չինծու , արհեստական եւ ոչ կենդանի :

1879ին Ց. Սվաճեան իր թարգմանութեամբ առանձին գրքով Իզմիրի մէջ լոյս ընծայեց Հիւ - կոյի «Պապ» չափածոյ երկը : Այս գրքին մէջ կայ թարգմանիչին ուղղուած նամակ մը Կ. Յոսեփան - եանի մը կողմէ : Նամակագիրը գովելով Սվաճեա - նը որ ընտրած է Հիւկոյի «Պապ» երկը հայերէնի թարգմանել, կ'աւելցնէ .

— « Վաղուն այնպիսի ժամանակի մէջ կ'ապ - րինք, ուր ազօթագրքեր յօրինելու, մեռած հայ - րենիք մը երգելու եւ ցնորական երազներով մխի - թարերու ունայնութիւնը ճանչցուելով՝ կը պար - տաւորինք ընկերութեան կենսական խնդիրներով զբաղիլ եւ ժողովուրդին մէջ արմատացած մահա - ցու որոմները խլել, որոնք գլխաւորապէս երկու

լիոյ ազատագրութեան : 1894ին Պաքուի մէջ Վիկ - թոր Հիւկոյի կենսագրութիւնը :

Սովետական շրջանին թարգմանուած են օթըզ - ուառներ»ու հինգերորդ հատորը եւ «Իննսունե - րեք»ը, «Կաւոչ»ը, «Քօզէթը» եւն. :

ԱՐԱՄ ԲԱԲԱՑԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Երբ հասկցայ ձեր ինքնութիւնը, ըսի թէ Մոր - թէ Բօլօ չաբաթ օր պիտի երգէ, մինչդեռ այդ տեսակ որոշում մը տրուած չէ :

— Լաւ կ'ըլլայ որ այդ ատրճանակը վերցը - նէք Լէյսի, ըսի: Մէկը ձերբակալուած է եւ ազա - տում չունիք :

— Ձեր ներկայութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Մի - լըը ձերբակալուած է: Այսուհանդերձ միեւնոյն չու - նիմ ատրճանակս վերցնելու, Նիւմըն, որովհե - տեւ դժբախտաբար իմ պարտականութիւնս է ձեզ տեւ դժբախտաբար իմ պարտականութիւնս է ձեզ սպաննել :

— Բան մը չէք չահիր : Փոնթիւին...

— Ժամանակ կը չահիմ : Կրնամ ընկերներս զգուշացրնել : Քանի մը ժամը բաւական է ինծի : Կը խորհիմ թէ հո՞ս պէտք է սպաննեմ ձեզ թէ Միլըրի ննջասենեակին մէջ:Եթէ հոս տեսնեմ այս գործը՝ քարտուղարուհին կրնայ լսել :

Պէտք է ըսեմ թէ հաճելի չէ ատրճանակով մար - դու մը հետ առանձին ըլլալ, սակայն Լէյսիի վերջին խօսքը ինծի ցոյց տուաւ վախնալուն ճամ - բան : Լէյսի չէր ճանչնար Օնօրինը :

Գործի մարդիկ ընդհանրապէս իրենց աչխա - տութեան սեղանին տակ գաղտնի էլեկտրական կոճակ մը զետեղած են, յարմար վայրկեաններու գայն գործածելու համար: Այսպէս եթէ չատախօս այցելու մը պէտք եղածէն աւելի ժամամաճառ ը - րած է բազմաղբաղ մարդը, այս վերջինը կամաց մը կը կոխէ այս կոճակին :

Պահ մը եաք քարտուղարը ներս կը մտնէ եւ կ'ըսէ թէ պետական պաշտօնատար մը եկած է եւ կ'ուզէ տեսակցիլ : Այս կերպով կարելի կ'ըլլայ չատախօսը ճամբել, առանց վիրաւորելու իր ար - ժանապատուութիւնը :

Միլըրի սեղանին տակ տեսած էի այդ կոճա - կը: Ծունկովս կոխեցի կոճակին, երեք անգամ : Ասիկա վտանգի ազդանշանն էր: Հիմա ես ալ ժա - մանակի պէտք ունէի. եթէ քանի մը ժամը բաւա - կան էր Լէյսիին համար, ես պիտի գոհանայի քա - նի մը վայրկեանով :

— Ինծի նայեցէք, Լէյսի, ըսի, նոյնիսկ եթէ դիս սպաննէք չէք կրնար ձեր օձիքը ազատել :

— Գիտեմ, սակայն ժամանակի պէտք ունիմ: Աւելի լաւ կ'ըլլայ որ երթանք Միլըրի սենեակը: Ոչ ոք հոն կը մտնէ մինչեւ վաղ առաւօտ : Ցետոյ հոս կը վերադառնամ եւ երկտող մը կը ձգեմ Մի - լըրի կողմէ, ըսելով թէ կարեւոր գործով մը դուրս ելած է եւ չատ ուշ պիտի վերադառնայ: Հիմա քալեցէք դէպի անցքին դուռը եւ ձեր գըլ - խուն վրայ բարձրացուցէք ձեր ձեռքերը: Նախ պէտք է կղպեմ նաեւ սենեակին միւս դուռը :

Զախ ձեռքը երկարեց դէպի բանալին, սա - կայն այդ վայրկեանին դուռը բացուեցաւ անա - կնկալ կերպով եւ Լէյսի իր դէմը դտաւ Փոնթի - ւին, որ ատրճանակ մը բռնած էր: Իր եաւէը կե - ցած էր պանդոկին ղատիճանը՝ Ֆէրլի :

— Ներս մտնենք ու դուռը դոցենք, ըսաւ Փոն - թիւի մեղմօրէն, չենք ուզեր որ ամբողջ աշխարհը մեզ դիտէ :

Լէյսի ապշած էր : Դիմադրական չարժում մը իսկ չըրաւ ,եւ տարմանակը յանձնեց :

— Հիմա, ըսաւ Փոնթիւի, նստինք եւ քիչ մը չատախօսենք : Ուրեմն Պ. Լէյսի, ի՞նչպէս են ա - ծուխի գործերը, կարծեմ բաւական սեւ են ներ - կայիս ...

.....

(Շար.)

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ արեւմտեան Գերմանիոյ 100.000 ամերիկացի զինուորները զօրահանդէս մը սարքած են, իբրեւ «համր պատասխան» խորհրդային իշխանութեանց սպառնալիքներուն :

× Արեւմտեան Եւրոպայի հրամանատարութեան սպայակոյտի պետը, զօր. Կրունթըը, յայտարարեց թէ Ծովակալ Ֆեչլըրի վերադրուած տեղեկագիրը պարզապէս մէկ պատճէնն է 1950 Սեպտեմբերին հրատարակուած լրագրական ուսումնասիրութեան մը, « չարամիտ յաւելումներով» : Զօրավարը վստահ է թէ Եւրոպան կրնայ պաշտպանուիլ :

× Զօր. Այզընհաուըը Լոնտոն այցելելով, տեսակցեցաւ Զըրչիլի հետ : Փարիզ վերադառնալէ առաջ, յայտարարեց թէ «կարճատեւութիւն սի-տի ըլլար միայն զինուորական ուժին ապաւինիլ, խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար : Անհրաժեշտ են նաեւ հոգեկան կորով, մխիթարութիւն եւ անտեսական ուժ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲՈՒՌՆ ԿՌԻԻ ՄԸ ծագեցաւ ուրբաթ իրիկուն համանուագարէրու եւ ազգայնական խումբի մը մէջեւ, Փարիզի Ամպիկիւ թատրոնին մէջ, ուր կը տրուէր «Գնդ. Ֆոսթեր կ'ընդունի յանցանքը» թատերախաղին ներկայացումը : Թատերախաղը կը նախատէր Ամերիկացիները, Ֆրանսական բանակը եւ Հնդկաչինի պատերազմը ու ասկէ առաջ արդիւնած էր : Թերթերը կը դրեն թէ առաջին մասին աւարտումէն վերջ, խումբ մը ազգայնականներ բեմ խոյանալով, տակնուվրայ ըրին կահ կարասիները, հրմշտկեցին դերասանները, մինչ պատշգամբէն արտասուաբեր ռումբեր կը տեղացընէին : Համայնաւարները դիմադրեցին, թատրոնին ապակիները խորտակուեցան : Կռիւը փոխադրուեցաւ փողոց : Քանի մը տասիկաններ միջամտեցին, օդնական ուժեր հասան, որոնք պարպեցին սրահները : Կռիւը չարունակուեցաւ Ռեփիւպլիքի յարակից փողոցներուն մէջ : Ոստիկաններէն երեք, իսկ ցուցարարներէն չատ մը վիրաւորներ կան, բոլորն ալ թեթեւ :

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ձերբակալութիւններ տեղի ունեցած են Պուքրէչի մէջ, ինչպէս կը հաղորդեն իրարու հակ թերթեր : «Թշնամի տարրեր»ու դանդուածային տարագրութիւնը կը չարունակուի, կ'ըսուի թէ մինչեւ 200.000 հոգի պիտի աքսորուին Պուքրէչէն, բայց արեւմտեան չրջանակները չատ տպաւորուած կը նկատեն այս թիւը :

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ բացուեցաւ Փրկիչ տը Վէրսայլի մէջ չաբաթ առաւ. ժամը 9ին, ճարտարարուեստի նախարարին հովանաւորութեամբ : Կարգով պիտի այցելեն մէնս նախարարները, իսկ երեքչաբթի օր նախագահ Օրիոլ : Մուտքը 200 ֆրանք է, գնորդներու տոմս ունեցողներուն համար 100 ֆրանք : 11.000 առեւտրական տուներ կը մասնակցին տօնավաճառին, 1600ը օտար : Աւելի քան 3ուկէս միլիոն այցելու կը սպասուի : Յանկին դլուխը կը դտնուին Գերմանները, 306 ցուցադրողներով : (Իտալիա 283, Ամերիկա 162, Անգլիա 154 եւն.) :

ՀԻՒ. ՔՈՐԷԱՑԻ դերիներէն 15.000 հոգի, որոնք ձափոն կը դտնուին, պերճապիր մը ուղղեցին, խնդրելով հայրենիք չվերադարձնել զիրենք : Պերճապիրը կը բաղկանայ 1000 թերթերէ : — Զինադադարի բանակցութիւնները նորէն վտանգուած են :

161 ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆՆԵՐ պիտի ընտրուին այսօր, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ : Թեկնածուներու թիւն է 710 : Ծերակոյտը (Հանրապետութեան խորհուրդ) կը բաղկանայ 320 անդամներէ, որոնց մէկ երրորդը կը նորոգուի չորս տարին անդամմը :

ԾԱՆՕԹ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Հրանտ Ղազարեան անցեալ կիրակի մրցեցաւ Սէնթ Ավոլի մէջ (գերմանական սահմանագլուխ) լեհ միջին ծանրութեան ախոյեաններէն Պէնազաքի դէմ : Ութ չրջան տեւող այս մրցումի ընթացքին, հակառակ մեր հայրենակցին գերակչիռ առաւելութեան, մաչ - ցնիլ յայտարարուեցաւ : Ինչպէս կը յիչուի երիտասարդ կռիւամարտիկը Լիբանանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ամէնէն կարկառուն անդամներէն մէկն է, կռիւամարտի ախոյեան Սուրիոյ եւ Լիբանանի

Փարիզէն մեկնելէ առաջ, իր չերմ չնորհակալութիւնները կը յայտնէ Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ին, որ հանդէսով մը պատուած էր զինքը եւ չքանչան մը նուիրած իրեն : Վաղը կը վերադառնայ Պէյրութ :

«Հայագգայինն»Լաւառան, Մարսէյլ

Նիւթ.— «Հայ յեղափոխութեան ծագման պատճառները» : Այս երեքչաբթի ժամը 21ին, Palet d'Orի մէջ, (80, La Canebière) :

Յեղափոխութեան պաշտպանողականը կը ներկայացնէ Պ. Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ եւ Պ. Տ. ԹԱԴՈՑեան : Ընդդիմախօսներու մասնակցութիւնը ապահովուած է : Խօսք կը տրուի նաեւ ներկաներուն :

Վասպուրականի հերոսամարտի

37ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, կիրակի 18 Մայիս ժամը 15էն մինչեւ կէս գիչեր, Սալ Մաղընոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne : Մասնակցութեամբ քաղ. կուսակցութիւններու, Ազգ., Բարեդործ. եւ Հայր բոլոր միութիւններու :

Կը նախագահէ Միութեանատենապետ Պ. Վ.ԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վերջին վիճակախաղին թիւ 2277 Գոյամարտ օրացոյցը կը չահի, Ա. Շանթի դիրքերը կամ օդանաւով ճամբորդութիւն մը :

Դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան.— Boyadjian, 35 Ave. Lieutenant Fine, La Veste, Մարսէյլ :

ՆՈՒԻՐ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տոլապչեան, Օր. Վ. Մինասեանի եւ Պ. Ա. Թոքաթլեանի նչանախօսութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 4000 ֆրանք կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Փարիզի Տան հիմնադրամին, 1000 ֆր. ալ «Ցառաջ»ի տարածման : Մտանալ «Ցառաջ»էն :

45 Rue la Boétie, Paris — Métro Miromesnil

SALLE GAVEAU

Կիրակի, 25 Մայիս ժամը 17.45ին

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ եւ ի նպաստ Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան :

Մասնակցութեամբ՝ Annie d'Arcoի (դաշնակ), Serge Tenenbaumի (ջութակ), J. P. Rampalի (սոպրինո), ensemble orchestral de Parisի եւ երգչախումբի :

ՅԱՑՏԱԳԻՐ.— Մոցարթ, Պախ, Տուրեան եւ Կոմիտաս Վարդապետ :

ՊՈՆՏՈՍՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի Նահանգի (Գոնաս) Հայր. Միութեան : Հովանաւորութեամբ Նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութեան : 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15էն կէս գիչեր, Cercle Militaireի սրահներուն մէջ, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) — Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր, բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան, սպացողին համար :

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարթանեկան չաքարները (dragées) ամէն տեսակ անուչեղէն եւ մրգեղէն (desserts)

30 Rue d'Auteuil, Paris (16) — Tél. Aut. 49-82

եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) — Tél. Fon. 97-34

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒՐՃԻ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

ոճչպէս եւ հաւաքական դասաւանդութիւններ

Հեռաձայնել առաւոտները Seg. 14-07

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

«ՄՈՒՐԱՏ» Ուսումնասիրացի ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Իսկի Մրիմեան սրահը, rue de la Défense : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեւռանի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղիս հանդէսը Ցունիս 8ին :

Պ. Ա. ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆի երկրորդ դասախօսութիւնը՝ այս երկուչաբթի ժամը 18.30ին, Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Bld. Jourdan :

Դիպագործ Շաւարշ Թաշճեան

Կը յայտարարէ իր նախկին հայ յաճախորդներուն թէ վերսկսած է աչխատիլ դեղարան A. Vigna

PHARMACIE VIGNA

7, Allées Léon Gambetta, Marseille

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE, Paris (9) — Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիչտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԻՍ ՔԷՊՈ :

Աւտոսահմանէն եկած յաճախորդներուն բընակարանի դիւրութիւն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տունը աչխատելու համար քօնֆէքսիոնի բանուորուհիներ : Դիմել Ets. Papazian, 8 rue Mulhouse, Paris (2) :

ՏՕՆԱԿԱՆ օրերուն, որոնք կը մօտենան, մի՛ մոռնաք ձեր հայկական սեղանները զարդարել « ՇԻՐԱԿ »ի չիչերով, Արեւելքի միակ, իսկական ու հարազատ օղին, ախորժահամ ու խնկաւէտ : Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :

ԾԱԽՈՒ ՄԵՔԵՆԱՑ

ԾԱԽՈՒ Է ԹՐԻՔՈՑԻ ՄԵՔԵՆԱՑ ՄԸ

ԿՐԿՆԱԿ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ,

Stoll Jacquart Double Chutes, Gauge 10.

1 Մեթր 20 : Նպաստաւոր գին :

Դիմել **Fabrique Tricot,**

155, Rue Amelot, Paris (11)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԶԱՔԸՐԵԱՆ

184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet

Մաքուր եւ արագ սպասարկութեամբ ճեղի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ամէն կարգի նպարեղէններ :

Métro Mairie - Lilas — Հեռ. Avr. 58-11

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925. R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 ֆր · , Տար · 2200 , Ասր · 3000 ֆր ·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր · C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 20 MAI 1952 Երեքշաբթի 20 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6767-ՆԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԻՒ 2178

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՒԻՐԸ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Առենէ մը ի վեր կարգ մը վարիչներ եւ գրիչներ կը փորձեն հիմնական խնդիրները լուծել՝ արատուչ բառերու չարժանկար մը ցուցադրելով :

Ամէն օր կը կարդաք եւ կամ կը լսէք, — Հայ Եկեղեցի, Հայ Ոգի, Հայ Հայրենիք, Հայ Հաւատք : Եւայլն :

Առաջին անգամ չէ որ մարդիկ անձնատուր կ'ըլլան բառերու կախարդանքին : Բայց երբեք այսքան ծաւալուն հանդամանք ստացած չէր այս համաճարակը :

Եթէ փորձէք հարցնել , չատ քիչեր պիտի կրնան կենդանի նշանախօսքի մը վերածել այս դըրխաչիր բառերը :

Երուսաղէմի պատրիարքութեան պաշտօնաթերթն ալ վարակուած է այս արեւելեան ունայնութենէն :

Կ'ուզէ ելք մը ցուցնել, բայց նոր անել մը կը ստեղծէ իր իսկ բառերով :

Կիրակի օր արատաղեր էինք իր հիմնական տեսակէտներէն մէկը .

— Լեզու, դպրոց, մամուլ եւ ասոնց սպասը պիտամարիելի միջոցներ չեն անշուշտ, ազգապահպանման , բայց ասոնցմէ վեր կը մնայ Հայ Եկեղեցին :

Միայն այս յայտարարութիւնը բաւական է , ապացուցանելու համար թէ Երուսաղէմի դարաւոր Մխիթարեան Երիտասարդ ժառանգորդնեը վանքէն դուրս չեն ելած : Կամ չեն տեսներ անոնք իրականութիւնը : Եւ կամ՝ տեսնելով հանդերձ , կը յամառին ինքնապաշտպանութիւն կազմակերպել աւազի վրայ :

Խմբագրականը Եկեղեցին դերադասած առեն, պատճառաբանութիւն մըն ալ կը փորձէ :

— « Իր պահպանողական ոգին եւ սրբազան աւանդութիւնը, շինուած դարձեալ իր պատմութեան մեծ ոգեմաւյրին մէջ, դիւրութեամբ ենթակայ չեն կրնար ըլլալ ժամանակի ազդեցութիւններու, մոտառման դաշտին մէջ կոպանուած այս ինքնուրոյնութիւնը դիւրին չպայլայլիր ներքագրափարներու և ազդեցութիւններու փչումներէն» :

Դեռ աւելի վճռական յայտարարութիւն մը .

— « Իսկ ցեղային խտրութիւններու այս կըրկէսին մէջ ինքգինքնուս!հետ կարենալմնալոտմիակ մտածումն ու ապաւէնը Հայ Եկեղեցին է դարձեալ, որուն կրօնական հանգամանքը առաւելութիւն մըն է այս տեսակէտով » :

Ձեզի կը թողունք վերլուծել այս չնաշխարհիկ մթքերը, իրենց մանուածապատ հայերէնով եւ « իմաստաղերծ իմաստակութեամբ » :

Որո՞ւ համար զաղտնիք է որ «ինքգինքնուս հետ կարենալ մնալու» այս միջոցը արդիւնաւոր էր երէկ, երբ կը գտնուէինք իսլամական ծովուն մէջ :

Այն առեն ահագին անջրպետով մը բաժնուած՝ ինքնուրոյն կեանք մը կը վարէինք : Եւ եկեղեցին տիրական դեր կը կատարէր , իրրեւ չաղկապ եւ ապաւէն : (Այսօր ալ Անատոլուի խորերը մնացած ափ մը բեկորները այդ մխիթարութիւնը միայն ունին) :

Իսկ այստեղ, եւրոպական եւ ամերիկեան — մինչեւ իսկ ասիական — ափերուն վրայ, չէ՞ք տեսներ կսկծալի ողբերգութիւնը :

Հարիւրին քանի՞ն ապաւինած են այդ «ապաւէն»ին : Եւ կամ իրական արժէք մը կը ներկայացնէ՞, իրրեւ ազգային ոգի եւ հաստատուն հեռանկար :

Այստեղ, Եւրոպայի մէջ, հազիւ երեսուն տարի ետք, հարիւրին երեսուն անգամ չեն կազմեր ա - նոնք որ իրենց ինքնապաշտպանութիւնը կ'ապահովեն եկեղեցի չաճախելով :

Անոնք տարէցներն են : Երիտասարդները ժամուն փղոցէն իսկ չեն անցնիր :

Անդին, Ամերիկայի մէջ, հարիւրին քանի՞ն կրցան փրկուիլ օտարացումէ եւ այլասերումէ , 60 — 70 տարիներու ընթացքին : Ունենալով հանդերձ բազմաթիւ եկեղեցիներ, մատուռներ եւ ժողովարաններ :

Հարիւրաւոր ուսումնականները, դիտնական - ներ ունինք այնտեղ, չատերը՝ հաւատացեալներ : Իսկ իրրեւ ազգային համրա՞նք ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ԾԱՆՕԹԱՑՆԵՆՔ ...

Եթէ ուշադրութեամբ կարդաք մեր թերթերը, ամենօրեայ կամ պարբերական պիտի տեսնէք որ ընդհանրապէս բախտին ձգուած է զրախօսականի բաժինը :

Ոչ միայն բուն քննական-զրաղատականը, այլ եւ պարզ զրախօսականը :

Երբեմն զրուածիններ կ'երեւան, այս կամ այն թերթին մէջ: Բայց տեւական հանդամանք չունին: Շատ մը զրախօսականներ ալ տարբերութիւն չունին չոայլաբան գովասանականներէ :

Եւ այսպէս բազմաթիւ հրատարակութիւններ կը մնան զոց գիրք՝ «արդոյ հասարակութեան» համար :

Դժբախտաբար «Յառաջ»ն ալ բախտաւոր չէ, այս գետնին վրայ :

Հազուագիւտ են զրախօսականները՝ մեր թերթին մէջ եւս:

Ամէնէն առաջ խմբագրութիւնը ինք դժգոհ է սա ձուլածոյ «Մտացանք»էն :

Տեսնելով որ երկար պիտի տեւէ այս վիճակը, որոշեցինք միջին ճամբայ մը գտնել:

Գլխու վրայ՝ եթէ աշխատակից մը յանձն առնէ զրաղատականի բաժինը: Գոնէ կարեւոր գիրքերու համար :

Բայց որպէսզի որեւէ հրատարակութիւն անտեսուած չըլլայ, պիտի ջանանք այս կարճ սիւնակին մէջ ծանօթացնել նոր հրատարակութիւնները, գիրք թէ պարբերական :

Այո, գոնէ ծանօթացնել նոր հրատարակութեան «ինչն ու ինչը»: Ի հարկին տեսակէտներ ալ պարզելով :

Արդէն բաւական գիրքեր դիզուած են զրասեղանիս վրայ : Վ.Ա.Հէ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի խորհրդարանին մէջ համայնավար խմբակցութիւն մըն ալ կը գտնուի, որ կը բաղկանայ 31 անդամներէ եւ ուղեկիցներէ եւ երկու հարիւր բանաձեւեր առաջարկած է, մեծ մասով ուղղուած՝ աշխարհակալ պետութեանց դէմ : Ժողովը որոշեց ընդել երեսփոխանները զոյն համար գործածուած ածականը, «պատուաբժան» :

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ արգիլեց «Գնդ· Ֆոսթեր յանգաւոր կը նկատէ ինքգինքը» թատերախաղը , իբրեւ հանրային ապահովութիւնը խանգարող գործ մը: Ինչպէս կը յիշուի, այս թատերախաղին բեմադրութիւնը պատճառ դարձած էր ընդհարումներու, ազդայնականներու եւ համայնավարներու միջեւ: Շաբաթ մը շարունակ թատրոնը պաշարուած էր ոստիկաններով եւ ներս մտնելու արտօնուեցան միայն անոնք որ կ'ուզէին ետ առնել իրենց տոմսակները :

ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԿԸ ՊԱՐԶՈՒԻ .— Ինչպէս կը յիշուի, ամերիկացի ծովակալ Ֆեչթըրի մէկ գաղտնի տեղեկագիրը հրատարակուած էր վերջերս «Լը Մոնտ»ի կողմէ, մեծ յուզում պատճառելով : Ամերիկացի հարիւրապետ Թալերիքօ, որ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած էր 1950ի Սեպտեմբերին, յայտարարեց թէ իր գրութիւնը խեղաթիւրած են յաւելեալ եւ ճոխացեալ մանրամասնութիւններով եւ ծախած են իրրեւ ծովակալին տեղեկագիրը :

ՋՕՐ· ՐԻՃՈՒԷՑ, Այզընհաուըրի յաջորդը , Փարիզ կը հասնի այս չաբթու : Համայնավարները նոր ժողով մը գումարեցին չաբաթ օր, եւ բանաձեւ մը քուէարկեցին, որով կը պահանջեն ցոյցեր սարքել զօրավարին դէմ, որպէսզի «իր տեղը վերադառնայ»:

ԱՏԱՆԱՑի մօտ չոգեկառքի արկածի մը հետեւանքով 26 հոգի մեռան, 20 ալ ծանրապէս վիրաւորուեցան: Շոգեկառքը կը սուրար ծայրայեղ արագութեամբ, երբ վայրաշարժը փրթաւ եւ կառքերը չարդուփշուր եղան :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ մամուլի գործակալութեան պաշտօնեաները (AFP) գործադուլ մը սարքեցին առջի օր, ոչխատավարձի չափի պահանջելով : Կարելի եղաւ հինգ ժամէն վերջացնել գործադուլը , որ սարքուած էր 24 ժամուան համար, ընդունելով 5.65 %ի չափումը, ապրիլ 1էն սկսեալ :

Յառաջի հերթին հոգերը

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՒ ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ ԴԻՄԱՑ ԴԻՄԱՑ

Այսօր, երեքշաբթի, կը վերաբացուի Ազգ· ժողովը: Տեղական թերթերը այս առթիւ դիտել կուտան թէ հինգ հիմնական հոգեր կրնան խախտել դահլիճին դիրքը եւ եւրոպ· բանակին կազմութիւնը: Հինգ խնդիրներն ալ ստիպողական են, եւ սերտ կապ ունին ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան հետ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արտաքին նախարարը՝ պ· Ռոպէր Շուման յարձակման պիտի ենթարկուի երկու ճակատի վրայ: Շատ մը երեսփոխաններ կը մեղադրեն զինքը թէ տեղի տուած է Գերմանիոյ, վտանգելու համար եւրոպական բանակի դաշնագրին կնքումը: Ուրիշ կարեւոր հատուած մը կը մեղադրէ թէ չկրցաւ լուծել Թունուզի խնդիրը :

Վարչապետն ալ տաժանելի պայքար մը կընախատեսէ իր ներքին քաղաքականութեան մասին , դլխաւորաբար տնտեսական դետնի վրայ: Բազմաթիւ երեսփոխաններ պիտի քննադատեն իր հիմնական քաղաքականութիւնը, որ կը ձգտի կրճատել դինուերը, անփոփոխ պահել աշխատավարձերը եւ դրամ ճարել փոխառութեամբ :

Կիրակի օր, ծերակուտական ընտրութեանց առթիւ, զօր· տը Կոլի կուսակիցները եւ արմատականները բաւական աթոռներ կորսնցուցին եւ վարչապետին կուսակցութիւնը չահեցաւ, եւ սակայն այս յաջողութիւնը չի կրնար մեծ ազդեցութիւն մը գործել Ազգ· ժողովին քուէարկութեանց վրայ :

Իրապէս թերթ մը հետեւեալ կերպով կը պարզէ կացութիւնը, ներքին եւ արտաքին ճակատի վրայ.—

Թունուզ .— Կեդրոնի եւ տր Կոլի կուսակիցները սրտնեղած են որ Մ·Նահանգները կ'ուզեմիջամտել այս հարցին մէջ: Շատեր տագնապին ծանրութիւնը կը վերագրեն անորոշութեան, դիւանագիտական թուլութեան եւ ամերիկեան միջամտութեան :

Եւրոպական բանակ .— Շատ մը երեսփոխանները դժգոհ են որ Գերմանիան չարունակ նոր պայմաններ կը դնէ ,մասնակցելու համար արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան : Կան ծայրայեղներ ալ որոնք պ· Շումանի հրաժարումը կը պահանջեն :

Նոր փոխառութիւն .— Վարչապետը կը յուսայ 300.000 միլիոն ֆրանք ճարել Յունէս տոկոսով փոխառութենէն, որ հրատարակի պիտի հանուի այս չաբթու: Իրեն ուժ կուտան մեծ առեւտրականները, մասնաւոր դրամատուները եւ կարգ մը ապահովագրական ընկերութիւններ : Բայց շատ մը մասնագէտներ յուսատես չեն երեւար:

Գիներու կրճատումը .— Տակաւին չօչափելի արդիւնքի մը չեն յանգած գիներու կրճատման փորձերը: Արհեստակցական Միութիւնները կը սպառնան աշխատավարձի յաւելում պահանջել : Մասնաւորապէս մասնաճառները դեռ զոհացուցիչ պատասխան մը չեն տուած :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ յուզում պատճառեց Փոլ Ռենոյի մէկ յայտարարութիւնը: Նախկին վարչապետը , որ Ամերիկա գացած էր, ըսեր է Միացեալ Ազգերու անդամներէն մէկուն .

— « Լաւ միտք պահեցէք որ եթէ Ֆրանսայի Ազգ· ժողովը հարկադրուի ընտրութիւն մը կատարել Հիւս· Ափրիկէի 1.400.000 Ֆրանսացիները լքելու եւ Միացեալ Ազգերէն քաշուելու հարցին մէջ, մէկ վայրկեան իսկ պիտի չվարանի :

Զինուորական դաշինք

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

Յունաստանի փոխ վարչապետը, Վենիզելոս, պէյրութ հասաւ, ընդ առաջ երթալով մասնաւոր հրաւէրի մը: Միեւնոյն օրը Լիբանան կը հասնէր Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութեան Մերձին Արեւելքի բաժնին վարիչը, Փ· Փայրոտ :

Միջազգային մամուլը մեծ կարեւորութիւնը կ'ընծայէ այս այցելութեան: Իրապէս աղբիւրէ կը հաւատան թէ Փ· Վենիզելոս, որ Դամասկոս ալ պիտի այցելէ, կարեւոր առաջարկներ կը տանի , տնտեսական եւ դինուորական համաձայնութիւն մը կնքելու Լիբանանի եւ Սուրիոյ հետ: Միեւնոյն առեն պիտի ջանայ պաշտպանողական դաշինք մը կնքել Միջերկրականի համար :

Անգլիացի մասնաւոր Մոնթկոմըրի, որ Աթընա կը գտնուէր , մեկնեցաւ առջի օր , իսկ իր եւեւէն Անգարա գնաց ամերիկացի ծովակալը , Քերնի: Իրապէսներ դիտել կուտան թէ պատահական դուգադիպութիւն մը չեն այս այցելութիւնները, որոնք անդամ մը եւս կ'ապացուցանեն տնզլեւամերիկեան մրցակցութիւնը՝ Միջերկրականի մէջ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, առաջին անդամ է

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«ԿԱՒԿԱՍ» ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԱՑԻՆԵՐ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Շարունակելով իր խորհրդածութիւնները, « Կաւկասիա» կ'ափսոսայ, որ դարեր անցած, վարչաձեւեր փոխուած եւ նոր վարդապետու - թիւններ ծնած ըլլալով հանդերձ, ռուսական աշխարհակալութեան դարաւոր ախորժակը մնացած է անփոփոխ: Սթալինի եւ Մոլոթովի Ռուսիան, ցարերու, Միլիւքովի եւ «ժամանակաւոր կառավարութեան» Ռուսաստանին նման, դէպի Նեղուցները, Պարսից Ծոց եւ Հնդկաստան տարածուելու զաղափարէն չէ հրաժարած:

— « Այս աշխարհակալութեան ճամբաները, դժբախտաբար, մեր ժողովուրդներու դիակներուն վրայէն կ'անցնին: Ռուսիա, առաջին անգամ ըլլալով, երբ Պեկրատի զաչնագրին համաձայն (1739) Հիւսիս. Կովկասի անկախութիւնը կը ճանչնար, այս երկիրը աւելի քան հինգ միլիոն բնակչութիւն ունէր: Այժմ, ոչ իսկ երեք միլիոն ...: Մինչդեռ, բնականոն պայմաններու տակ եւ 120 տարուան ընթացքին, անոր թիւը առնուազն եռապատկուած պիտի ըլլար: Այս թիւերը պերճախօս են, եւ Ռուսերը կը հրաւիրենք խորհրդածութեան: Զանց առնելով 1864ի եւ 1877ի արիւնալի դէպքերը, յիշատակենք միայն վերջինը — 1943ին, 800.000 Չէչէն - Ինգուշ, Քարաչայ եւ Պալքար իրենց տուներն ու հողերը լքելով, 24 ժամուան ընթացքին Սիպերիա աքսորուեցան ..: Ասոնց 200.000ը — մեծ մասով կիներ, երախաներ եւ ծերեր —, ճամբու ընթացքին մեռան ...»:

Սակայն հարցը, միայն «Ռուսաստանի ժողովուրդներուն Ազատագրութեան Մորհուրդ»ի յայտարարութեանց հանդէպ անուցուած անվստահութեան մէջ չի կայանար» :

— « Ռուսերը, մասնաւոր զոհունակութեամբ մոռացման կուտան պարագայ մը, որ մեզի համար մեծ նշանակութիւն մը ունի, կ'ըսեն «Կաւկասիա»ցիները: Այնպէս որ իրենց յիշողութիւնը թարմացնելու հարկադրանքին առջեւ կը գտնուինք: Սովետական իշխանութիւնը բուն Ռուսաստանի մէջ հաստատուեցաւ՝ երկարատեւ եւ յաղթական քաղաքացիական պատերազմէ մը ետք: Հետեւաբար անիմաստ է պնդել թէ՝ ռուս ժողովուրդը բոլշեւիզմը երբեք չէ ընդունած: Կովկասի մէջ, ընդհակառակն, ան տեղաւորուեցաւ Ամրպէյճանի, Հայաստանի, Վրաստանի եւ Հիւսիս. Կովկասի ազատ եւ ժողովրդավար հանրապետութեանց արհնալի ընդդիմութենէն ետք, կարմիր բանակի սուիններով եւ բռնութեամբ: Ամիկա, պարզապէս, իր դէմքը ժամանակին յարմարցնող, եւ կեղծուպատիր խոստումներ չռայլող նոյն աշխարհակալ Ռուսիոյ մէկ նոր նուաճումն էր :

« Ռուսերը յաճախ կը կրկնեն թէ՝ բոլշեւիզմի յաղթանակին մէջ ոչ - Ռուսերը կարեւոր դեր մը կատարած են: Մասամբ ճիշդ է այդ վերադրումը: Ծովակալ Քոլչաքի պարտութեան դէմ - խաւոր դերակատարները եղան Պաշկիրի զինուրական ուժերը: Տենիքինի յուշերէն կը պարզուի նոյնպէս, որ Հիւս. Կովկասցիներու մղած անկախութեան կռիւը, առաջնակարգ գործօն մը եղած է հարաւային Ռուսաստանի մէջ գործող ճերմակ բանակներու պարտութեան: Բայց ռուս քաղաքական տարագիրները բացայայտօրէն չեն ըսեր, թէ ինչու այսպէս եղաւ, եւ լռութեամբ կ'անցնին պատմական իրողութեանց վրայէն:— Այդ շրջանին, ժողովուրդներու ինքնորոշման եւ, նոյնիսկ, անոնց Ռուսիայէն անջատուելու իրաւունքը ճանչցող միակ քաղաքական կուսակցութիւնը բոլշեւիզմն էր: Ռուս տարագիրները ուրիշ ճշմարտութիւն մը եւս մոռացութեան կուտան : Երբ Հիւսիս. Կովկասցիները, հարկադրաբար, արիւնալի կռիւ կը մղէին զօր. Տենիքինի բանակներուն դէմ, սովետական կառավարութիւնը, Հիւսիս. Կովկասի ուղղուած յայտարարութիւնով մը, անվերապահօրէն կը ճանչնար անոնց անկախութիւնը: Ինչպէս յետագային ճանչցաւ Ամրպէյճանի, Հայաստանի եւ Վրաստանի անկախութիւնը: Ռուս տարագիրները, չենք հասկնար ինչո՞ւ, յամառութեամբ կ'անցնին նաեւ օտար պետութեանց կողմէ կովկասեան հանրապետութեանց իրական եւ իրաւական ճանաչման փաստին վրայէն:

« Եթէ Ռուսաստանի ժողովուրդներու Ազատագրութեան Մորհուրդը, առանց յետին նպատակներ անուցանելու եւ անկեղծօրէն կը հրաժարի Կովկասի, Մօտաւոր Արեւելքի եւ Միջին Ասիոյ համար մահացու վտանգ ներկայացնող ռուս աշխարհակալութեան ծրագիրներէն, եթէ կ'ընդունի պղտութեանց հարցը՝ ժողովրդապետական սկզբունքներու հիման վրայ լուծելու տեսակէտը, պէտք է զայն հասցնէ իր տրամաբանական վախճանին՝ ճանչցողի մը իրաւունքները: Խմբակցիոյ, որ կը տիրապետէ ոչ միայն Ռուսիոյ, այլ նաեւ Ուքրանիոյ, Պելոռուսիոյ եւ Պալթեան երկիրներու մէջ, չի կրնար ուրիշ բան ընել, եթէ ոչ ճնշել ամէն ազգային շարժում, որ կը հակադրուի իր տիրապետութեան: Ռուսիոյ մէջ ոչ մի ազատ ընտրութիւն կայ, ոչ մի ազատ մամուլ, ոչ մի ազատ կարծիք

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 4ին, կիրակի կէսօրէն ետք, Théâtre Verdiի մէջ տեղի ունեցաւ Արենոյչներու տարեկան հանդէս-ցերեկոյթը : Սրահը լեփ լեցուն էր :

Մուտքին մօտ խնամով զետեղուած էին ձեռագործները, ասեղնագործներ, իւղաներկ թաւիչէ բարձեր, զեղեցիկ ափսէներ, հանրապետութեան դինանշանը, տախտակէ տնակներ, ելեկտրական լապտերներ՝ զերձաններով հիւսուած ծաղիկներով, մանուկներու հագուստները (ասեղնագործ) եւն.: Սրահին երկրորդ դրան քովը կը ծախուէին խմորեղէնները եւ ըմպելիները :

«Մարսէյեզ»էն վերջ, բեմ եկաւ խմբապետուհի Ք. Շաքարեան եւ բացումը կատարեց գրաւոր ճառով մը, ուր կը բացատրէր իրենց միութեան նպատակը եւ տեղեկութիւնները կուսակր իրենց գործունէութեան մասին: Այս առթիւ խմացանք որ անցեալ տարի տասը որբերձրիարար մասնակցած են բանակումին եւ 25 օր օգտուած են օդափոխութեան բարիքներէն: Ցետոյ, իրենց կարեւոր աշխատանքներէն մէկը եղած է մայրենի լեզուի ուսուցումը եւ հայապահպանման նպատակով միջոցներու գործադրութիւնը : Իրրեւ եզրակացութիւն, կը յայտարարէր թէ ասկէ վերջ, չատ աւելի խստապահանջ պիտի ըլլան կարգապահութեան եւ մայրենի լեզուի ուսուցման համար: (Ծափեր) :

Ապա բեմ եկաւ Արենոյչներու պատրաստած նախկին դաչլիկներ (այժմ Արի) վարդանանց օրերու տարազներով եւ սուրերով, իբր «Շաւարշան» քայլեր» կենդանի պատկեր մը ներկայացնելով եւ ջերմ ծափեր խլելով :

« Տաւրոս» խումբի (Սէն Լու) եւ «Արաքս» խումբի (Մարսէյլ քաղաք) արենոյչները, առանձին, առանձին յաջող մարզանքներ կատարեցին : Պոմոնի թեւիկները «Դիօշակի պար» անունով նոր եւ հետաքրքրական պար մը պարեցին: Բոլորն ալ դնահատուեցան հանդիսականներէն :

Օտար հիւրերէն իրաւագէտ Քօլօնա բեմ գալով, կարճ բանախօսութեամբ մը շնորհաւորեց Ֆրանսահայերը իրրեւ աշխատասէր, օրինապահ եւ կրթասէր: Այս առթիւ թելադրեց ամէն կերպ ուժ տալ մարզական միութեանց եւ շնորհաւորեց Արենոյչները :

Կարճ դադարի մը ընթացքին 19.300 ֆրանքի ձեռագործներ ծախուեցան :

Երկրորդ բաժինը սկսաւ Արենոյչ Մ. Մարկոսեանի նուագով (դաշնակի վրայ) ,որմէ յետոյ խանդավառութիւն տեղծեց : Յաջողութեամբ դաշնակ նուագեց նաեւ Շուշիկ Շաքարեան, նոյնպէս դնահատութեան արժանացաւով: Երկուքն ալ նորահաս, երկուքն ալ տպագայ կը խոստանան : Փոքրիկ Արիներու խումբը ներկայացուց «Կոմիտաս»ի մանկութիւնը, (Մ. Մարութեանի) : Բոլոր դերակատարները լաւ տորմած էին իրենց դերերը: Գոհացուցիչ էր առոդանութիւնը :

Լէ գ'Օլիվի» թեւիկները համապատասխան տարազներով եւ յաջողապէս պարեցին «Provencal» պարեր, իսկ Արիները եւ թեւիկները «Քօչարի» եւ ուրիչ հայկական պարեր :

Ասօք տրուեցաւ Արենոյչներու ժրաջան բանեկամ Պ .Ցովհ. Հացագործեանի, որ կարճ բանախօսութեամբ մը իր ուրախութիւնը յայտնեց եւ շնորհաւորեց Արենոյչներու միութիւնը, իր կողմէ եւ Վասպուրականի Հայր. Միութեան կողմէ 1000ական ֆրանք նուիրելով: Այս նախաձեռնութեան վրայ ամէն կողմէ սկսան թաւիթել դուամարներ եւ դոյացաւ չօշափելի հատոյթ մը :

Երրորդ բաժինը սկսաւ Արենոյչներու Միութեան պատուոյ նախագահ Պ. Տ. Թէքէեանի ճառով :

— « Ուրախ եմ որնորէն ներկայ կ'ըլլամ Արենոյչներու հանդէսին: Կը տեսնեմ որ տարուէ տարի կը զօրանան, յարատեւ աշխատողներ են եւ մեծ յառաջդիմութիւն կը ցուցնեն: Կը շնորհաւորեմ մեր աղջիկները եւ մանաւանդ խմբ. Տիկին Մ. Շամիրեանը » :

Բեմ հրաւիրուեցաւ նաեւ հայր Ն. Ակինեանը, որ նոյնպէս իր ուրախութիւնը յայտնեց եւ շնորհաւորեց Միութիւնը :Շահեկան թելադրանքներ ըրաւ, խորապէս յուզուած :

Երկու խօսողներէն ետք , «Ելիբատ» խումբը (Պոմոն) պարեց «Պալատական պար» համապատասխան տարազով, իսկ « Սեւան (Վալ Պարէյ) եւ « Տաւրոս»ը մեծ յաջողութեամբ պարեցին «Վարդապար»ը, բուռն ծափերու մէջ : Խիստ հետաքրքրական էր նաեւ Մարսէյլ քաղաքի « Արաքս » խումբի «Թայիսէն»ներու պարը :

Փակման խօսքէն առաջ բեմ եկան բոլոր Արենոյչները, թեւիկները, արիները եւ գայլիկները , դովելի յաջողութեամբ երգելով «Բամ փորտան», «Հայը մեր», եւ ուրիշ ազգային ու մարզական երգեր : Իրրեւ վերջման խօսք խմբ. Ա. Ցարութիւնեան կարդաց դրաւոր ամփոփ ճառ մը, շնորհակալութիւն յայտնելով ծնողներուն , նուիրատուներուն, Միութեան բարեկամներու եւ բոլոր հաւիսականներուն :

Իսկապէս որ չատ յաջող հանդէս մըն էր իր բազմամարզութեամբ, զեղարուեստական ճոխ բաժիններով , դաստիարակիչ երեւոյթներով եւ ոգիի արտայայտութեամբ :

Ահա թէ ինչու այդ Միութիւնը կրցած է չահիլ մեծ ժողովրդականութիւն :

Այս տարի իրենց բանակումը տեղի պիտի ունենայ լ'Ալպմաները գիւղին մօտերը, որ օժտուած է ամէն տեսակ յարմարութիւններով :

Ապրին մեր աղջիկները :

Ա. ՄԱՐԱԼ

ՏԻՐՈՒՆԻ

Մարտ 15ին Երեւանի մէջ մեռած է վաստակաւոր յեղափոխական Արմենակ Շալճեան: Պատանի տարիքէն մտած էր Հ. Ց. Դ. շարքերը , ունենալով զոհաբերող եւ տառապալից կեանք : Գործակից եղած է Վռամեանին, Վարդգէսին, Աբամին, Իչխանին, Կոմսին , մինչ լծուած ըլլալով յեղափոխական թաքուն պատասխանատու աշխատանքներու :

⚔ Ապրիլ 20ին Աթէնքի մէջ մեռած է Բաֆֆի թընկերը : Պոլսեցի էր եւ աւարտած Մխիթարեան Կալթայ Սէրայի լիսէն եւ Իրաւաբանական Համալսարանը: Լրագրող եղած է Ֆրանսական թերթերու եւ դատաւոր Թուրքիոյ մէջ:Պաշտօնեայ էր Պոլսոյ զանիական դեսպանատան մէջ ուրկէ 1940ին զրկուած էր Աթէնք իբրեւ փոխ հիւպատոս : Տանըմարքայի եւ Զիւնատանի կառավարութիւնները պատուած են չքանչաններով եւ զանիական կառավարութիւնը տուած է Մանտարայի (իչխան) տիտղոս : Մօրեղբայրն էր ողբացեալ ընկեր Բարսեղ Շահպազի : Ցուղարկաւորութիւնը կատարուած է զանիական դեսպանատան կողմէ, չատ մեծ չուքով :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (77)

ԼՐՏԵՄՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Լէյսի ինքզինքը կորսնցուցած էր եւ ազատութիւն ոչ մէկ յոյս ունէր: Սակայն չէր խօսեր: Այս ուղղութեամբ փօնթիւիի բոլոր ջանքերը ապարդիւն ելան: Ֆրանսացին ատիպուեցաւ Մարշըլը կանչել եւ անոր յանձնեց լրտեսը :

Երբ Մարշըլ մեր մօտ հասաւ յանդիմանեցի զինքը :

— Կը վայելէ՞ ձեր պաշտօնեաներուն ըրածը, ըսի: Մազ մնաց որ անդիի աչխարհը երթամ, ոչ-իրաւհետեւ ձեր խելացի պաշտօնեաները պէտք եղածին պէս չէին խուզարկած Միլըրը :

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք :

— Ըսել կ'ուզեմ թէ բանալիին մէկը պակաս էր. ամէնէն կարեւորը: Լէյսի այդ պատճառով երեւան հանեց զաղտնիքը :

— Այլեւս ձերբակալութիւնները վերջացած են, ըսաւ փօնթիւի այդ պահուն: Արդէն այս մէկը հաչիւի մէջ չկար· բարեբախտաբար ոչ ոք տեսաւ կամ լսեց: Ամէն պարագայի մէջ Հօրլօք եւ մի բները դիտեն թէ կը կատածինք: Սակայն , միւնները պիտի կը կատածինք: Սակայն , Մարշըլ, մի մոռնաք որ Միլըրը հոս կը դտնուի եւ տնօրէնն է այս պանդոկին: Պիտի չարունակենք մեր խաղը :

Այս միջոցին զաղտնի ոստիկան մը մեր մօտ եկաւ եւ ըսաւ .

— Բանտարկեալ Միլըրի զրպանէն տարօրինակ բան մը դտանք: Ինք կ'ըսէ թէ ակռայ մաքրելու չաուկ է, բայց անդամ մը ուզեցի ձեզի ցոյց տալ :

Եւ երկարեց եօթը սանթիմ երկարութեամբ մետաղեայ թել մը, որ մանր կոթ մը ունէր :

— Ձօրձը կանչեցէք, ըսի, Ֆէրլիին սենեակն է :

— Հրամմեցէք ըսաւ անխուսափելի ժպիտը դէմքին :

— Այս տեսակ բան մը տեսա՞ծ ես, հարցուցի ցոյց տալով թելը :

Ձօրձ պահ մը զայն քննելէ ետք պատասխանեց .

— Տասնըհինդ տարի առաջ Փարիզի մէջ տեսած եմ ասոր նման բան մը:

— Լաւ, լաւ, բայց չըսիր թէ ինչ է, դոչեց փօնթիւի անհամբեր :

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, բանալի է: — Այո :

— Ի՞նչպէս կը դործածուի :

— Ծակին մէջ կը խօթէք, այդքանը բաւական է: Այս բանալին հաղորդակցութեան մէջ կը դնէ կղպանքին մէջի երկու ուրիշ թելերը եւ կղպանքը կը բացուի :

— Կը հասկնամ, ըսաւ փօնթիւի: Այս սենեակին մէջ ուրիչ տեղ մը կղպանք մը կայ որ կը բացուի այս էլեկտրական բանալիով. դուէք գայն :

— Շատ լաւ, պատասխանեց Ձօրձ, կարծէք թէ փօնթիւի իրեն պարզ գործ մը առաջարկած ըլլար· եւ սկսաւ փնտռել :

(Շար.)

ԱԶԳ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Համազգային Ընկերութեան կեդր. վարչութենէն ստացած ենք հետեւեալ յայտարարութիւնը.—

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Հանդուցեալ Ց. Ց. Կոբոյեանի կտակով Նիւ Եորքի մէջ հրատարակուած են Արմէն Գարոյի Ապրուած Օրեր եւ Վ.Մինախորեանի « 1915 Թուականը» հատորները :

Այդ երկու հատորներու ամբողջ պահեստը Ց. Ց. Կոբոյեանի կտակատար Պ. Սեդրակ Բախթիկեանը նուիրած է Համազգային Մշակութային Ընկերութեան: Համազգայինի կեդր. վարչութիւնը որոշած է դոյանալիք հատոյթով կազմել Ց. Ց. Կոբոյեանի անուան հիմնադրամ մը, Մանկական-Պատանեկան դիրքերու հրատարակութեան համար:

Այսու կը խնդրուի բոլոր այն հիմնարկութիւններէն եւ անհատներէն, որոնց զրկուած են վերը յիշուած հրատարակութիւնները ապահման համար, օր առաջ ուղարկել Համազգայինի կեդր. վարչութեան դիրքերու փոխարժէքը եւ հաչիւը :

(ԴԻՒԱՆ)

Հասցէ.— 127 Wadi Abou Djémil, Beyrouth (Liban) :

ԿԻՊՐՈՍԻ առաջնորդը՝ Ղեւոնդ եպիսկ. ՃԷպէեան Պոլիս հասած է, այցելելու համար իր նախկին դասընկերներուն :

որ Ալանտեան ճակատին հրամանատարներէն մէկը այսքան երկար աւանն կը մնայ Թուրքիոյ մէջ: Արդարեւ, ամերիկացի ծովակալը, որ հրամանատարն է հարաւ. Եւրոպայի ճակատին, տասը օր պիտի մնայ Թուրքիոյ մէջ, աչքէ անցընելով ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային բոլոր խարիսխները եւ զօրամասերը: Այսպէս, առաջին անգամ է որ Թրքական բանակը ուղղակի չփման մէջ պիտի մտնէ Ալանտեանի հրամանատարութեան վարիչներուն հետ:

Ամերիկացի ծովակալը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ լրագրական ասուլիսի մը մէջ.

— « Իմ հրամանատարութեանս տակ դրուած ուժերը ի վիճակի չեն եւ մղելու նախայարձակում մը: Մենք պատրաստութիւններ կը տեսնենք, որպէսզի կարենանք եւ մղել »:

Ծովակալը աւելցուց թէ իր Անգարա այցելութիւնը լրացուցիչ մասն է Ա֊թէնքի այցելութեան. ինչ որ կը հաստատէ թէ Թուրքիա ունեցած դործակցութիւնը իր քննական պատյին դէպ֊ի աւելի նպաստակներէն մին կը կազմէ: Ծովակալը հաստատեց թէ ի հարկին Ալանտեանի օդանաւային ուժերը իրենց աջակցութիւնը պիտի ընծայեն Թրքական նաւատորմին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պինեալ ուժերու օրուան առթիւ ճառ մը խօսելով, նախագահ Թրումըն յայտարարեց թէ «յաջողութեան ափը հասած ենք, խաղաղութիւնը կատուցանելու համար »: Նոյն առթիւ սպարապետը, զօր. Պրէտլի յայտարարեց թէ «երբեք մեր պինեալ ուժերը զործածելու պէտք պիտի չունենանք, եթէ անհրաժեշտ ուժը ունենանք, յարգել տալու համար մեր պաղատիարները եւ ձայնը՝ միջազգային ժողովներու մէջ:

ԹՐԻԻՍԹԻ մասին մատնեալ Թրթռոյի վերջին սպառնալիքները մեծ յուզում պատճառեցին ի֊տալիոյ մէջ: Վարչապետը՝ Տէ Կասփերի այս առթիւ յայտարարեց թէ «բռնապետութեան տգեղ եւ զռռոզ դէմքը անգամ մը եւս կ'երեւայ»: Եւ հրաւիրեց ազգը որ միանայ ազատութեան եւ ժողովրդավար օրինապահութեան գրօշին տակ:

150 ԱԼՃԵՐԻԱՑԻՆԵՐ կերակի իրիկուն ցոյց մը կատարեցին Շան գ'Էլիզէի պողոտային վրայ, ազդայնական վարիչ Մեսալի Հաճի ազատ արձակումը պահանջելով: Ժամը 18.30ին անոնք բուռն ընդհարում մը ունեցան ոստիկաններու հետ, կապրիէլի ծառուղիի անկիւնը: Այս վերջիններէն վիրաւորուեցան երկու հոգի եւ հիւանդանոց փոխադրուեցան: Հիւսիս. Ափրիկեցիներէ բաղկացած ուրիշ խումբ մըն ալ նոյն պահուն ցոյցեր կատարեց Ռիչըլիօ Տրուայի կողմերը: Ցուցարարներէն բառասնիւ վիրաւորներ կան: 147 հոգի ձերբակալուեցան:

ԻՍՐԱՑԷԼ բանակցութիւններ կը կատարէ, քարիւղ գնելու համար Խ. Միութենէն: Արմտիք ալ պիտի գնեն, փոխարէն 20.000 թոն կիտրոն ծախելով:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ հաչտութեան առաջամեայ պայմանագիրը պիտի ստորագրուի, այս չաբթու, եթէ նոր անակնկալ մը չծագի: Կ'ըսուի թէ միեւնոյն առեն զաղտնի համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի արեւմտեան պետութեանց հետ, հակալրտեսական տեղեկութիւններ փոխանակելու համար:

ԳԱՀԻՐԻ հրկիզումներուն պատասխանատուները, ընկերվարական Ահմէտ Հիւսէյին եւ իր հինգ ընկերները սկսան դատուիլ Մայիս 18ին: Ամբաստանեալները մահապատիժ կը պահանջէ: Ամբաստանեալները կ'ուսարկեն թէ ատեանը իրաւասու չէ դատելու զիրենք:

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը, Պ. Իրըն, անգամ մը եւս յայտարարեց թէ տեղի պիտի չտան Խ. Միութեան քաղաքական խաղերուն: Իրենց ուղածն է կառավարութիւն մը հաստատել ամբողջ Գերմանիոյ համար, ազատ ընտրութիւններով:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ տեղի կ'ունենան Փարիզի մէջ: Երկկ սկսան վեց արտաքին նախարարներու ժողովները: Շաբթու վերջ ժողով պիտի դումարեն երեք մեծերը, վերջնական որոչում տալու համար Գերմանիոյ հաչտութեան դաշնագրի մասին:

ԵՐԵՔ ՕՐԷ Ի ՎԵՐ սաստիկ տաք է Փարիզի մէջ: Հազարաւորներ գիւղ կ'երթան:

ՓԱՐԻԶԻ Աղքատախնամի վարչութիւնս իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Սէն Շամոնի հայ համայնքին որ, Ս. Զատկի առթիւ, հանդանակած է 50.000 ֆրանք, ի նպաստ Անթէյլիի ծերանոցին:

Խիստ փափաքելի պիտի ըլլար որ Սէն Շամոնի հայ համայնքի այս ինքնաբուխ, եւ գերազանցապէս մարդասիրական քայլին հետեւէին Ֆրանսահայ միւս համայնքները:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Քարոզի մէջ

31 Մայիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, վեցերորդ բաղամապետարանի շրջան սրահներուն մէջ: Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :

Մանրամասնութիւնները չուսով :

×

ԿՐԸՆՈԳԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:

×

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ ՑՈՒՆԻՍ 14ԻՆ :

×

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Գ. Թաղապետարանի սրահը :

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Cadet: Կը խօսի Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ, «Հանդէս Ամսօրեայ»ի խմբագրապետը: Նիւթը՝ «Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ նոր ֆնութիւններէ վերջ»:

ՊՈՆՏՈՍԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի նահանգի (Պոնտոս) Հայր. Միութեան: Հովանաւորութեամբ Նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ կամաւորներու Միութեան: 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15-էն կէս գիշեր, Cercle Militaireի սրահներուն մէջ, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐԻ ՄԸ ՑՈՒԵԼԵԱՆԸ

Պ. Լ. ՁԻՐԱՀԵԱՆի ուսուցչական եւ երաժշտական յիսնամեայ յորելեանը կը տօնուի Մայիս 22ին, Համբարձման հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ զպրոց սրբահին մէջ :

Կը նախագահէ Պ. ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ: Կը բանախօսեն բանաստեղծ - ակադեմական Պ. ԳԵՂԱՄ ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ եւ դրագէտ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ: Գեղարուեստական բաժինն կը մատնակցին՝ Օրխորդներ՝ Ա. Վարժապետեան, Հ. Արիստակէսեան, Մ. Մարկոսեան եւ Պ. Լ. Գեւոնդեան: Արեւնոյշներու կողմէ երգախառն պար :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Դպրոցասէրի տօնը Մարսէյլի մէջ

Հիմնարկութեան 75րդ տարեվիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ մարսիլբանակ կրթասէր տիկիններու եւ նախկին սանուհիներու, տեղի կ'ունենայ եղանակին վերջին եւ մեծադոյն ԵՐԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ: Շաբաթ 24 Մայիս, ժամը 10էն մինչեւ լոյս, Գլիւպի մէջ, rue Grignan, Marseille :

Գեղարուեստական բաժինն սիրայօժար կը մատնակցի ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը, դեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի: Առաջնակարգ նուագախումբ եւ ընտիր պիւֆէ՝ տիկիններու ձեռքով պատրաստուած: Ճոխագոյն զոթիյօն եւ հաճելի անակնկալներ :

Այրլ Տիկին Զապէլ Նալպանտեան, Այրլ Տիկին Եւթիմէ Ամասեան եւ զաւակը (Լոնտոն), Տէր եւ Տիկ. Ցարութիւն Նալպանտեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կարապետեան եւ զաւակը (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Ճօլօլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աշոի Նալպանտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գ. Աշչիկեան եւ զաւակները (Պուէնոս Այրէս), Տէր եւ Տիկին Ալեքսան եան եւ զաւակը, ինչպէս եւ Պահատուրեան, Նալպանտեան, Խուպէսէրեան եւ Քէչէյեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ չաբաթ օր, 17 Մայիս իր բնակարանը :

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր երեքշաբթի ժամը 1045ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Մօնմուժի գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏԻ հերթական հաւաքոյթը այս Զորեքշաբթի երեկոյ, Քաոէ սրճարանին վերնայարկը: Ծանօթ պատմաբան Պ. Ա. ՍԱՖՐԱՍԵԱՆ կը խօսի, նիւթ ունենալով «Հայաստանի նախապատմութիւնը եւ անոր մասին նոր գիտական հայեացքները»: Մուտքը ազատ է:

Դեղագործ Շաւարշ Թաշճեան

Կը յայտարարէ իր նախկին հայ յաճախորդներուն թէ վերսկսած է աշխատիլ դեղարան A. Vigna

PHARMACIE VIGNA

7, Allées Léon Gambetta, Marseille

ՎԻՃԱԿԱԿԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վերջին վիճակախաղին թիւ 2277 Գոյամարտ օգայցը կը չահի, Ա. Շանթի վերքերը կամ օգնաւով ճամբորդութիւն մը :

Դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան.— Boyadjian, 35 Ave. Lieutenant Fine, La Veste, Մարսէյլ :

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻՆ.— (Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon), Նուպար Ագարեան (Զուիցերիայէն), Դաւիթ Դաւիթեան (Էջմիածինէն) Մովսէս Զաքարոսեանէ, Տիկ. Ռոզա Տիմիճեան (Ռումանիայէն) Պ. Արթին Մուրատեանէ, Պ. Եղուարդ Ցակոբեան (Թէհրանէն) Պ.Տ. Կարապետեանէ, Սահակ Պօղոսեան (Նիւ Եորքէն) Պ. Թորոսեանէ, Պետրոս Տարդունեան (Եափայէն) Պ .Ցարութիւն Տարդունեանէ :

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, 22 Մայիս հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս .Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու հաղորդութեան օր :

Դպրոցասիրաց եւ Մխիթարեան վարժարաններու, Փարիզի հայ եկեղեցւոյ, կազդայ Խաչէ, Բարեգործականի բոլոր զպրոցներու աշակերտութիւնը հրաւիրուած է ներկայ ըլլալու հանդիսաւոր պատարագին :

Փարիզի եկեղեցւոյ կրտսեր «Դպրաց դաս»ու պատանիներու երգչախումբը պիտի մասնակցի արարողութեան՝ դեկավարութեամբ դպրապետ Պ. Պօղոս Գուլումճեանի: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Սեբաստիոյ վրդ. Մանուկեան : Պատարագէն ետք պիտի բաժնուին Հացիկներ, նշխարներ եւ «Աբրատա»ի պատկերը : (Հոգաբարձութիւն)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտ՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԷՐ ՔԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բնակարանի դիւրութիւն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տունը աշխատելու համար Robeի եւ fourrureի քօնֆէքսիօնի բանուորուհիներ : Դիմել Ets. Papazian, 8 rue Mnlhouse, Paris (2):

ՏՕՆԱԿԱՆ օրերուն, որոնք կը մօտենան, մի՛ մոռնաք ձեր հայկական սեղանները զարդարել « ՇԻՐԱԿ »ի շիշերով, Արեւելքի միակ, խակական ու հարազատ օղին, ախորժահամ ու խնկահամ: Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վիճակամս · 1160 ֆր · , Տար · 2200 , Վեր · 3000 ֆր ·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր · C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 21 MAI 1952 Չորեքշաբթի 21 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6768-Նոր շրջան թիւ 2179

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ԱՌԱՋ՝ ՄՇԱԿՈՑԹ

Բարեպաշտներ եւ վեղարաւորներ ի զուր երկրորդական գծի վրայ կը դնեն լեզուն, զլորոցը եւ մամուլը, իբրեւ ազգապահպանման միջոցներ :

Այդ կէնդանի ազդակներէն վեր դասել եկեղեցին՝ կը նշանակէ անդաստանը չվոթել աղբիւրին հետ :

Եկեղեցին միւթեան գիծ մըն է, դարերէ ի վեր : Անհրաժեշտ չէ ճառեր խօսիլ այս մասին :

Բայց, « իր պահպանողական ոգին եւ աւանդութիւնը»կրնա՞ն դիմանալ նոր ժամանակներու յորձանքին : կրնա՞ն զոհացնել տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան տարրական պահանջները :

Կրնա՞ն վառ պահել «Հայ Ոգին», զլխագիր Հաւատքը եւ մնացեալը :

Դժուար չէ գտնել պատասխանը, աչք մը նետելով գաղութէ գաղութ : Մանաւանդ Եւրոպա - յէն Ամերիկա : Եւ ժամ հանդիպելով, իբրեւ հաւատացեալ կամ դիտող :

Հայ· Եկեղեցին ալ ազգ· մշակոյթին օդակներէն մէկն է · բայց ոչ գերակշիռ՝ միւս հիմնական ազդակներէն,— լեզու, զլորոց եւ մամուլ :

Մայրենի լեզուն կորսնցուցած գաղութներէն ո՞ր մէկը կրցաւ փրկուիլ, տարին մէկ անգամ Հաղորդութիւն առնելով :

Այսօր, Փարիզի , Լիոնի, Մարսէյլի կամ Նիսի եկեղեցիներուն մէ՞ջ աւելի բազմութիւն կը տեսնէք, որեւէ կիրակի, թէ դիմացի սրճարանին մէջ :

Տարէց թէ երիտասարդ, երբ կը կորսնցնեն մայրենի մշակոյթին ճաշակը, կրնա՞ն ոգեւորուիլ ծէսակատարութիւններով : Եթէ նոյնիսկ եկեղեցի հանդիպին :

Այս ցիրուցան հարցումները կ'ուզենք բոլոր անոնց որ կը յաւակնին համրանք փրկել՝ օտար ափերու վրայ :

Երեսուն տարին կարճ ժամանակաշրջան մը չէ, վերագնահատումներ կատարելու եւ յստակ եզրակացութեան մը յանգելու համար :

Բարեպաշտներ, եկեղեցասէրներ միշտ ալ կրնան աղօթատեղի չինել, բարեզարդել եւ ճոխացնել : Այդ իրենց գործն է եւ ոչ ոք իրաւունք ունի մէջտեղը :

Բայց, մամուլին պարագն է արթնցնել երազատեսները, երբ կը փորձեն թմրեցնել հանրային գիտակցութիւնը, գերագնահատելով Հայ· Եկեղեցւոյ դերը :

Հրաշագործ միջոցներ չկան, տարագիր բազմութեանց փրկութեան համար : Բայց կարելի է հրաշքներ գործել իրատեսութեամբ : Ծրագրեալ եւ յարատեւ աշխատանքով :

Աւտոր համար ալ, անհրաժեշտ է իրականութիւնը տեսնել այնպէս ինչպէս որ է : Եւ ոչ թէ գոռոզ ակնոցներ դնելով եւ երկիրը այսօրուան հետ չփոթելով :

Ակներեւ է «նահանջի ոգին», Ատլանտեանի այս ափին միւսը : Նոյնիսկ Արեւելքի մէջ :

Նահանջականութեան այդ լսրծուն ճամբուն վրայ մանաւանդ պէս աչքի կը զարնեն ուսումնական կոչուած դասը, կղերով , եւ երիտասարդութիւնը :

Երկու դասերուն մէջ ալ տիպարներ կան որոնք անզգալաբար դէպի դասալքութիւն կը դիմեն, ինքնահաւանութեամբ կամ ծուլութեամբ :

Ո՞ր ուժին ապաւինած էք, ցնցելու համար այս «առանձնաչնորհեալ» դասերը :

Մանաւանդ պէս երիտասարդութեան մասին խօսելով, կրնա՞ք տասնէն մէկին իսկ փրկել, եթէ տարրական հայերէն մը սորվեցուցած չըլլաք անոնց : Եթէ չսոխիք որ Հայոց պատմութիւն, աշխարհագրութիւն եւ զրականութիւն սերտեն :

Հաւաքաբար, իբրեւ Հայկական Արտասահման, կրնա՞նք աւելի երկար դիմանալ, եթէ չհաւատանք թէ ստեղծագործ Մշակոյթն է բուն ազատարար դօսին : Այդէն բանէ առաջ : Եւ ամէն տեղ :

Ձեր տան պատերուն վրայ արձանագրեցէք այս տարրական դիտելիքը, երբ ծրագիրներ կ'որոշեք, նիւթական զոհողութիւններ ստանձնելով:

Հայրենիքի մասին ալ պիտի խօսինք :

Շ.

Կարեւոր ճշդում մը

ՍՈՒՐԻՈՅ Հ· Մ· Ը· Մ·Ի ՄԱՍԻՆ

ՄՄԲ·— Երէկ Հ. Մ. Ը. Մ·ի Հալէպի վարչութենէն ստացանք հետեւեալ նամակը, Մայիս 16 թուականով ·—

... Խմբագրութիւն «Ցառաջ» օրաթերթի, — Պոսթընի «Հայրենիք»էն արտատպելով հրատարակած էիք սխալ տեղեկութիւն մը Սուրիոյ Հ· Մ· Ը· Մ·ի մասնաճիւղերուն լուծման մասին :

Ներփակ կը գտնէք մէկ օրինակը այն ճշդումին զոր ղրկած ենք «Հայրենիք»ին, հրատարակութեան խնդրանքով : Կը կարծենք, որ այդ ճշդումին հրատարակութիւնը «Ցառաջ»ի մէջ , պիտի փարատէ Ֆրանսայի մեր հայրենակիցներուն մօտ ստեղծուած հաւանական յուզումը :

Ահաւասիկ Հայրենիքի ուղղուած նամակը, նոյն ստորագրութիւններով ·—

Ձեր 12 Ապրիլի 1952 թիւին մէջ զարմանքով կարդացինք «Հ· Մ· Ը· Մ·ը կը լուծուի Սուրիոյ մէջ» խորագրով տեղեկութիւն մը : Նկատելով որ այդ սխալ լուրը կրնայ յուզումի մատնել Մ· Նահանդներու մեր բազմահազար բարեկամները, կուզանք յայտնել, որ յիշեալ տեղեկութիւնը չի համապատասխաներ իրականութեան :

Ըստ երեւոյթին, սուրիական կառավարութեան կողմէ մարզական բոլոր միութիւնները վերակազմելու շուրջ վերջերս հրատարակուած նոր օրէնքը սխալմամբ մատնած է հեռագրական կարգ մը դործակալութիւններ, որոնք, ՀՄԸՄի դէմ ուղղուած քայլ մը նկատած են այդ օրէնքը : Սուրիական կառավարութիւնը իր վերոյիշեալ հրամանագրով, ընդհակառակն կը ճգտի վերակազմել եւ քաջալերել մարզական շարժումը Սուրիոյ մէջ :

Սուրիական կառավարութիւնը, ինչպէս միշտ , ներկայիս ալ բարեացակամ վերաբերմունք ունի Հ· Մ· Ը· Մ·ի հանդէպ : Ձատկի մէջ - մասնաճիւղային մրցումներուն ներկայ եղաւ Հալէպի նահանդապետը անձամբ, ընկերակցութեամբ պինուորական եւ քաղաքային բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, որոնք մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցան մրցումներուն եւ տողանցքին եւ որոնց ներկայ եղաւ 80 հազարի հասնող խանդավառ բազմութիւն մը :

Կը յուսանք, որ ներկայ ճշդումով կը փարատին թիւրիմացութիւնները եւ Միացեալ Նահանգներու մեր հայրենակիցներու մօտ ստեղծուած յուզումը :

Ի դիմաց Հ· Մ· Ը·Մ·ի Հալէպի վարչութեան առենապետ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂՃԱԵԱՆ, առենադպիր ՊԱՐԳԵՒ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁՕՐ· ՐԻՃԱՒԷՑԻ դէմ , որ Փարիզ կը հասնի յառաջիկայ կիրակի, ցոյց մը կազմակերպած են համայնավարները: Վայրը զաղտնի կը պահեն, սակայն Փարիզի ոստիկանութիւնը արդէն պատրաստ է արգիլելու որեւէ ցոյց մայրաքաղաքին մէջ: Անցեալ տարի ալ այդպիսի ցոյց մը կազմակերպուած էր Ձօր· Այզընհաուըրի դէմ, բայց ոստիկանական զօրաւոր շղթայ մը խափանեց զայն Շան զ'Էլիզէի մէջ: «Իւմանիթէ»ն առջի օր կը դրէր թէ Փարիզի ժողովուրդը պէտք է ձայնը բարձրացնէ զործարաններու, խանութներու եւ դպրոցներու մէջ, իբրեւ բողոք: Ուրբաթ իրիկուն երբ զործարանները կը փակուին ժողովուրդը«տեղդղդնա, Րիճուէյ» պէտք է պոռայ փողոցներուն մէջ: Ներքին նախարարութիւնը ամէն հրահանգ տուած է ոստիկանութեան :

ՋԻՆԱՍՏԱՆի անդր· առեւտրական հաստատութիւնները պիտի փակուին, չկարենալով դիմանալ բոլշեւիկեան կարգադրութեան: Այս որոշումը ծանր հարուած մը պիտի ըլլայ Հոնկ Քոնքի համար :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ նեխտի հրատիրուած է յունիսի վերջը, եգիպտոսի առաջարկութեամբ: Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներէն մէկն է ապահովել արաբական բոլոր երկիրներու աջակցութիւնը՝ Սուտանի վերահպատ ճանչնալու համար եգիպտոսի թագաւորը :

Գերմանիոյ հաշտութեան պայմանագիրը

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԶԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԱԾ ՏԱԿԱՒԻՆ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը եւ երեք մարզպանները ութ ժամ ժողով դումարեցին Բօնի, լրացնելու համար հաշտութեան առժամեայ պայմանագրին քննութիւնը: Այսօր, չորեքշաբթի, նորէն պիտի դումարուին: Տոքթ· Ատընաուըր յայտարարեց թէ պայմանագիրը պիտի ստորագրուի յառաջիկայ երկուշաբթի : Հաւանական է որ եւրոպական բանակի դաշնագիրն ալ ստորագրուի նոյն օրը, Փարիզի մէջ: Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը Գերմանիա պիտի գայ ուրբաթ օր: Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները հաւանած են տեսակցիլ Տոքթ· Ատընաուըրի հետ, հաշտութեան պայմանագրին վերջին մանրամասնութիւնները ճշդելու համար, ստորագրութեան արարողութենէն առաջ :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն , բոլոր մանրամասնութիւնները ճշդուած են, բացի դրամական հարցէն,— ի՞նչ պիտի ըլլայ Գերմանիոյ բաժինը, արեւմտեան Գերմանիոյ պաշտպանութեան ծախքերուն մէջ: Տոքթ· Ատընաուըր կը յուսայ թէ այս խնդիրն ալ պիտի կարգադրուի այսօր, չորեքշաբթի, այնպէս որ շատ բան չմնայ արտաքին նախարարներուն: (Երկու կողմերը հաւանած են որ այս խնդիրը արտաքին նախարարներուն յանձնուի, եթէ համաձայնութիւն չդոյնայ բանակցութեանց ընթացքին):

Ամխոներէ ի վեր բանակցութիւնները կը կատարուին այս մասին: Վերջին լուրերու համաձայն, Գերմանները յանձն կ'առնեն ամսական 410 միլիոն մարք (97.580.000 տոլար)վճարել արեւմտեան պետութեանց դինուորներուն համար, իրենց ազգ· պաշտպանութեան դումարէն (202.300.000 տոլար): Նախապէս կ'առաջարկէին ամսական 90.400.000 տոլար: Արեւմտեան մարզպանները կը պահանջեն 121.380.000 տոլար: Կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել : Միեւնոյն ատեն պիտի ջանան կարգադրել ուրիշ դրամական խնդիր մը,— ո՞վ պիտի վճարէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերադինման ծախքը , 4.700.000.000 տոլար: Մանաւանդ կարծիքով , 300.000 — 400.000 զերման զինուորներու վերադինումը միայն այդքան դրամ կը պահանջէ, առանց հաշուելու զինուորագրութեանց մարզանքի ծախքերը: Գերմանները կը կարծեն թէ արեւմտեան պետութիւնները եւ մասնաւորապէս Մ. Նահանգները պէտք է ստանձնեն վերազինման ծախքերը :

ՆՈՐ ՎԱՅԵՐ ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

Մինչ արեւմտեան դաշնակիցները կը ջանան վերջացնել հաշտութեան պայմանագրին եւ եւրոպական բանակի դաշնագրին ստորագրութիւնը,Մ· Միութիւնը կը սաստկացնէ պազ պատերազմը , ամէն օր անակնկալ մը սարքելով :

Արեւմտեան Պերլինի մէջ լրջօրէն կը վախնան հաշտութեան պայմանագրի ստորագրութեան հետեւանքներէն: Արդէն նախանշաններն ալ կ'երեւան: Դաշնակիցները հաւանական չեն դոներ Պերլինի պաշարումը, բայց հաստարակ մահկանացուները մօտալուտ կը նկատեն այդպիսի ձեւնարկ մը :

Երկուշաբթի օր, արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան հրամանով երկաթուղիներու երթեւեկը արգիլուեցաւ սահմանագծին վրայ: Ուրիշ նեղացուցիչ կարգադրութիւններ ալ կ'ըլլան ամէն օր: Սահմանապահ զինուորներուն թիւը աւելցած է եւ զանազան խստութիւններ հաստատուած են : Միեւնոյն ատեն չտնդալից քարոզութիւններ կը կատարուին, ազդելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հանրային կարծիքին վրայ :

✕ Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի, Լիւքսէնպուրգի, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ ներկայացուցիչները ժողով դումարեցին Փարիզի մէջ, եւրոպական բանակի դաշնագիրը վերջացնելու համար: Այս առթիւ քննութեան նաեւ լեզուի խնդիրը, որ միաձայն որոշումի մը կը կարօտի :

ՔԱՐԻԲԻԻի բանուորներուն զործադուլին առթիւ, ամերիկեան կառավարութիւնը կրճատեց 25 օդային սպասարկութիւններ Եւրոպայի եւ Մերձաւոր Արեւելքի հետ: Վերջին պահուն 11 հազար բանուորներ որոշեցին վերսկսիլ աշխատանքը :

ՑՈՑՆ ԼՐՏԵՍ ՄԸ ձերբակալուեցաւ Մանհեթընոյ մէջ: Թերթերը կ'ըսեն թէ Պուլկարիայէն եկած էր եւ կը զործէր ի հաշիւ Սօֆիայի կառավարութեան: Վրայէն գտնուեցան երկու կեղծ անձնագիրներ, քսան հազար տոլար, զաղտնի կանոնագիր մը, երկու ձեռնաւումբեր ,զերմանական արտճանակ մը եւ անթելի զործիք մը: Մարդը փորձեց անձնասպան ըլլալ: Հելլէն ոստիկանութիւնը զաղտնօրէն կը չարունակէ իր քննութիւնները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՊԱՑՔԱՐԻՆ

Ադրատահմանի հայ կեանքը պայքարի մէջ է շարունակ, աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր, մանաւորապէս :

Պայքարը կենդանութեան նշան է , նպատակ մը իրագործելու, դաղափարականի մը հաւնելու համար· աւելի արագ ու կարուկ ճամբաներ կրտրելու միջոց :

Բայց, հարցուցա՞ծ ենք, թէ ինչ նպատակներու համար կը պայքարինք մենք, ուր հասնելու համար :

Մեզի համար պարզ են պայքարի մեր նպատակները.— ազգային ազատագրութիւն, մշակոյթի, ազգապահպանում, միայն դլխաւորները յիշելու համար :

Մեր ազգային նպատակները չեն փոխուած· մեր պատմութիւնը կը շարունակուի՝ դարերէ ի վեր, հետապնդելով ազատութիւնը, հայրենի հողերուն վրայ :

Ունեցանք այդ ազատութիւնը, կարճ տեսիլ մը, հայրենիքի բեկորի մը վրայ : Պայքարը շղագրեցաւ նոյնիսկ պատմական այդ վայրկեանին· հրաշքի այդ թուականին իսկ :

Եղան հայ մարդիկ ու կազմակերպութիւններ, որոնք ուրացան պատմութիւնն իսկ : Չհաւատացին, հեղնեցին, ժխտեցին : Հեռուն նստած , խելք ու խորհուրդ տուին, առանց քաջալերանքի խօսքի մը նոյնիսկ : Ոչ միայն չուրախացան, այլեւ ողբերգութեան վերածել փորձեցին դիւցազներգութիւնը : Պոռիկցուցին, արժեզրկեցին· դատափետեցին : Խօսեցան սովէն ու թշուառութենէն միայն· հիւանդութենէն ու համաճարակէն մի - այն, տիրող իշխանութեան պակասներուն մասին միայն, առանց յիշելու դրական, ստեղծարար գործերը : Մոռցան դիտակցօրէն թափուած արիւնըն իսկ· ուրացան հերոսներն ու հերոսական ա - րարքները :

Կարդացա՞ծ էք հակառակորդ որեւէ թերթի մէջ՝ ստեղծուած անկախութեան պայքարներուն մասին տող մը դուք· էջ մը դուէատ էջերով լուսանկարներու, անարգանքներու կարգին, ոչ թէ օրուան ազդային իշխանութեան հասցէին, ոչ· այլ այն անանուն, բազմահազար մարտիկներուն մասին, որոնք ինկան յանուն հայրենիքի եւ ազատութեան : Քանի մը սրտագին խօսք՝ այն դատուածին համար, որ արիւնին մէջ թաւալեցաւ , հայրենիք ստեղծելու համար : Երբեք :

Այդ պատիւն իսկ ղլացուեցաւ կոտորներուն, հայութեան հերոսական զաւակներուն : Ու այն ատելութեան այս ղլացումը, այս ուրացումը, որ մեր ազատութիւնը եղաւ Թուրքին չնորհը, Գերմանացիին նուէրը, բայց երբեք Հայուն պայքարին արդիւնքը· թափուած արիւնին հետեւանքը :

Երազ մը իրականացած էր· կռիւներ մղուած էին զարերով՝ այդ երազին համար : Անհերքելի հերոսամարտներ եղած էին, Սարտարապատ , Ղարաքիլիսէ եւ այլ անուններով : Անկախութիւն հռչակուած էր· առնուազն՝ յանդգնութեան, պատասխանատուութեան ծանր ու ծանրակչիռ զգացումով : Ուրացուեցան, եւ կ'ուրացուին դեռ այս բոլորը, անոր համար միայն, որ պատմութեան այդ խառնաչփոթութեան մէջ, դէպքերուն եւ կռիւներուն, արիւնին ու աղաղակներուն այդ թոհուբոհին մէջէն, յանկարծ, կրնար երեւիլ կազմակերպութեան մը, Դաշնակցութեան կերպարանքը· կրնար լսուիլ Դաշնակցութեան ձայնը :

Այսպիսի այլանդակութիւն, այսքան սմարդի երեւոյթ՝ կարելի չէ գտնել Հայոց պատմութեան մէջ :

Թողունք ծնունդը :

Շուրջ երկուքուկէս տարի ապրեցաւ ստեղծուած հանրապետութիւնը· զործեց· չզոյութենէն ստեղծեց պետական կառոյց· դատարան, բանակ, կրթական կեանք, համալսարան, տովին ու համաճարակին մէջ: Անշուշտ: Աստուած չէր օրուան իշխանութիւնը, ամէն բան անթերի, կատարեալ ստեղծելու համար, ամէն բան հաճելի ու տանելի դարձնելու համար: Բնական էր սա , դեռնէ դեռին զարնելու համար զայն, պատասխանատու բռնելով տովին ալ, համաճարակին ալ, անխուսափելի թշուառութեան ալ :

Ոչ մէկ մեղմացուցիչ պարագայ· ոչ իսկ պատահական յիշատակում մը այդ իշխանութեան՝ ներկայ Հայաստանի կազմութեան, գոյութեան , կառուցումին ու հայացումին մէջ :

Հայաստանը Թուրքին պարգեւը, իսկ սովն ու թշուառութիւնը՝ ազգային պետական իշխանութեան: Իշխանութիւն ուր Դաշնակցութեան հետ կային այլ հոսանքներ :

Պայքար՝ Մայիս 28ին դէմ, պայքար՝ ազգային իշխանութեան դէմ, դատապարտութիւն՝ Դաշնակցութեան, երկիրը կործանումի տարած ըլլալուն համար: Անոր համար նաեւ որ չէր կրցած լեզու դտնել Մոսկուայի վարիչներուն հետ :

Ուրախութիւն՝ միւս կողմէ, որ վերջապէս , օգնութեան հասած էր ռուս «մեծ ժողովուրդ»ին հզօր բազուկը, փրկելու համար հայ ժողովուրդը:

Զեն հարցներ եւ չեն ուզեր հարցնել, պակաս:

«Արծուիկ Տարօնոյ»

« Հայրենիք » թերթի մէջ յարդելի յօդուածագիր մը հարցում մը ուղղած էր Մուշի մէջ 1863ին հրատարակուած հայերէն թերթի մասին :

Հակառակ հետաքրքրութեանս՝ մինչեւ այսօր առիթ չէի ունեցած մօտէն ծանօթանալու Հայաստանի ծոցին մէջ լոյս տեսած այդ թերթին հետ : Անշուշտ այս ալ ունէր իր պատճառը: Թերթի մեր հաւաքածոն ունենալով ՊԱԿԱՍ ԹԻԻԵՐ՝ խնամքով ծրար եղած , խառնուած էր ԱՆԿԱՋՄ ՀԱՑ ԹԵՐԹԵՐՈՒ 895 ծրարներուն մէջ ...:

«Արծուիկ Տարօնոյ» կամ աւելի ճիշդ՝ «Լրատար Արծուիկ Տարօնոյ» է անունը այն կիսամսեայ պարբերականին, որ Մուշի Ս· Կարապետ վանքին մէջ լոյս տեսած է: Առաջին թիւը կը կրէ 1863 Ապրիլ 1 թուականը: Թերթը քառածալ է եւ ունի 4 էջ: Խմբագիրն է «Գաբրիէլին Սրուանձտեանց , Աչակերտ Վարագայ Ժառանգաւորաց վարժարանին » :

Համառօտ քաղուած մը անդրանիկ խմբագրականէն՝ կը պարզէ թերթին ուղղութիւնը.

— « Հայաստանի դարուն կը բանայ իւր դռները... Այսուհետեւ լեռներ կծաղկին դալարներով, կերպ կերպ դոյներով, այսուհետեւ աղբիւրները կբացուին զով զով ջրերով, ամէն թռչուն կդիմէ մարդերը... դու էդ, ո՛վ Արծուիկ, դու հայրենեաց սիրով ոգեշէն fո թեւերը, խմբուրելով Հայաստանի լեռները, տար այդ հոտ հայրենակարօտ Հայերուն, տար թող մխիթարուին նոցա հոդիները, այսուհետեւ դու պատգամաւոր, դու սուրհանդակ պիտի երթաս Հայաստանի բերանէն, Տարօնէն, կա՛մ ծայն աղետից կա՛մ նոր աւետիս՝ ինչ որ տեսնես, ինչ որ լսես, առնես ու տանիս ամէն կողմ սիրես:

Fո ճանապարհ՝ ճշմարտութիւն լինի, fո ե - դանակ՝ բարեխառն խոհեմութիւն, fո ընթացք՝ զգուշութիւն, fո շունչ՝ ազատութիւն, fո բարբառ՝ Հայրենասիրութիւն... Հայրենեաց աւերակները ողջունես , Հայրենեաց սիրտերու մէջ հանգչես, մինչեւ նպատակիդ յաջողութեան ժամանես՝ լուսաւորութիւն, ուսում, կրթութիւն մեր աչխարհի մէջ տեսնես »:

Թերթը 1863 Ապրիլէն մինչեւ Նոյեմբեր կանոնաւոր կերպով կը հրատարակուի: Նոյեմբերէն մինչեւ 1864 Մայիս կը դադրի՝ Ս· Կարապետի ներքին խռովութիւններու պատճառաւ, որուն հետեւանքով խմբագիրն ալ Պոլիս կը մեկնի, կանչուած Խրիմեան Հայրիկէն (տես Արծուիկ Տարօնոյ, 1864 թ· 17): 1864 Մայիս 1էն սկսած կը շարունակուի նոյն խմբագրութեամբ եւ առանց թիւերու ընդհատման (1864 Մայիս 1ի թիւն է 17 , փոխանակ ըլլալու 27) մինչեւ 1865 Յունիս 1 (մեր քով վերջին թիւը՝ 43), երբ վերջնապէս կը դադրի :

« Արծուիկ Տարօնոյ» մեծապէս օգտակար եղած է Հայաստանի սրտին մէջ թմրած հոդիները արթնցնելով: Իր շարունակական արծարծումներն ու յորդորները՝ նախնիքներու պանծալի օրինակին հետեւելու՝ Մուշի եւ դիւղերու Հայութիւնը խրախուսած են դպրոցներ բանալու, ընկերութիւններ հիմնելու, Թաղական եւ Հոդաբարձական վարչութիւններ ստեղծելու, տահմանադրութիւն գործադրելու եւ այլն: Մէկ խօսքով՝ ազգային դիտակից կեանքը արթնցուցած է ժողովուրդի մը մէջ, որ երկար դարերու ճնշումներու տակ՝ իր սեւական կեանքի եւ իրաւունքի դիտակցութիւնը կորսնցուցած էր :

« Արծուիկ Տարօնոյ» հրատարակած է նաեւ Հայաստանի դանազան կողմերէ եկած թղթակցութիւններ, որոնք ժամանակակից հայ կեանքի համար թանկագին լուսաբանութիւններ են, յաճախ ուրիշ կողմէ ածանօթ :

Ցաւալի է որ թերթը չէ կրցած երկար տեւն պահել իր դոյութիւնը: Որքան օգտակար պիտի ըլլար հայ ժողովուրդի այդ շրջանի պատմութեան համար :

Վիէննայի մեր հաւաքածոյին մէջ « Արծուիկ Տարօնոյ»էն պակաս են, թիւ 25-28, 30-35, 37 , 39, 41 — 42 :

Կան՞ն ունեցողներ :

Հ· ԵՓՐԵՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Լեզու կրնայի՞ն դտնել Մոսկուայի վարիչներուն հետ: Կարելի՞ էր նման անկարելիութիւն մը: Կրցա՞ն լեզու դտնել աւելի մեծ երկիրներ· — Լեհաստանն ու Չեխոսլովաքիան, Պուլկարիան, Ռումանիան եւ Եուկոսլաւիան: Կրցա՞ն դտնել Քո - րէայի մէջ: Կրցա՞ն դտնել Անգլիան ու Ամերիկան իրենց ահռելի ուժերով, քաղաքական ու դիւանագիտական փորձառութեամբ, հեռատեսութեամբ, նրբաքարութեամբ :

Այս մասին չեն հարցներ :

Անկախ Դաշնակցութիւնը, որուն պետական իշխանութիւնը լեզու չէր կրցած դտնել Մոսկուայի հետ ...

Հետեւաբար, պայքար Դաշնակցութեան դէմ, բուռն ու կատաղի պայքար, հայ կեանքը խաղաղեցնելու համար : (Խմբագրական Ա.ՐԵՒԵԼՔԻ)

Պիպրոսի կղզւոը կը պահանջեն

Աթէնքէն կը գրեն փարիզեան թերթի մը .—

Յիսուն հազար Յոյներ ծափահարեցին Ա· թէնքի արքեպիսկոպոս Սպիրիդոն , որ Օմոնիայի հրապարակին վրայ, մեծ չէնքի մը պատչպանէն ճառ մը խօսեցաւ, ի նպաստ Կիպրոսի Յունաստանի կցման: Մեծ պերճախօսութեամբ մը , բայց առանց չափազանցութեան, արքեպիսկոպոսը խանդավառեց բազմութիւնը որ մնաց իր արժանի բարձրութեան վրայ :

Բարձրաստիճան եկեղեցականը նախ յիշեց թէ երկու տարի անցած է այն օրէն ի վեր, որ յունական եկեղեցին որոշեց վճռապէս ձեռնարկել պայքարի, ի նպաստ Կիպրոսի մայր երկրի միացման: Այսուհանդերձ, դեռ ոչ մէկ ապացոյց կայ որ Մեծն Բրիտանիա տեղի պիտի տայ Հելլէններու օրինաւոր պահանջներուն: Ընդհակառակն, Անգլիացիները կը ներկայացնեն զանազան պատճառաբանութիւններ: Կիպրոս կ'ուզէ օգտուիլ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքէն, իսկ Յունաստան տրամադիր է սերտօրէն գործակցելու Անգլիոյ հետ, Միջերկրականի չրջանի· պաշտպանութեան համար, ուրեմն երկուքն ալ կ'ուզեն դոհացում տտանալ: Բանախօսը դիտել տուաւ թէ մինչ Անգլիացիները Լիբիոյ պատուիրակութիւնը Սինուսիներու մակարին տակ եւ նոյնիսկ յօժարակամ կը խօսին Սուտանի անկախութեան մասին, տարօրինակ է որ կ'ընդդիմանան Կիպրոսի հարցին խաղաղ կարգադրութեան: Յոյն ժողովուրդը կը կարծէ թէ Ելլադան նուազ արժէք կը ներկայացնէ Անգլիոյ աչքին քան Լիբիան եւ Սուտանը :

Հելլէն հանրային կարծիքը յոյս ունէր որ Լորտ Հալիֆաքսի եւ մասնաչյալ Մոնթգոմորիի ներկայութիւնը Աթէնքի մէջ, բարեդէպ լուծում մը պիտի տայ Կիպրոսի հարցին: Բայց անոնք չզրաղեցան այս հարցով եւ ուղեցին Յոյները սիրաչահիլ Միջերկրականի հրամանատարութեան խնդրին մէջ :

Սպիրիդոն արք· անդամ մը եւս չեչտեց թէ պատմական չփոթումները եւ բարեկամութիւնները բանի մը չեն ծառայեր, երբ ժողովրդային հակազեցութիւնը չի ներդաչնակուիր վարիչներու ուղղութեան հետ: Երբ ժողովուրդին ձգտումները նկատի չեն առնուիր, անկարելի կ'ըլլայ կորսուած դիրքերու վերագրաւումը: Մօտաւոր ժամանակի մէջ պատահած դէպքերը ցոյց տուին թէ հելլէն քաղաքական դէմքերը սերտօրէն կը հետեւին ժողովրդային զգացումներուն: Ինչ բանի կրնան յանգիլ բանակցութիւնները եւ նոյնիսկ դինուորական ու քաղաքական համաձայնութիւնները, երբ ընդհ· մթնոլորտը եւ յոյն ժողովուրդին հոգեբանական հակազեցութիւնը նկատի չառնուիր :

Բանախօսը, դժուարութիւն չկրեց, ուրեմն , խանդավառութիւն ներչնչելու համար Աթենացիներուն, չեչտելով յոյն ժողովուրդին անյողդողդ կամքը, — կիպրոսը միացած տեսնել մայր երկրին

Գալով այս պատկառելի ցոյցերուն ընթացքին պատահած քանի մը աննչան միջադէպերուն, անոնք ոեւէ դէչ հետեւանք պիտի չունենան, որովհետեւ գործն էին տաքցուխ երիտասարդներու : Քանի մը վիրաւորներ եղան, ձերբակալութիւններ պատահեցան, բայց ոստիկանութիւնը անմիջապէս վերահաստատեց բարեկարգութիւնը:

Զգալի է ցոյցին դործած տպաւորութիւնը : Ոչ ոք պիտի համարձակէր քննադատել ժողովրդային այս պոռթկումը, որովհետեւ բոլորն ալ համաձայն են այդ հարցին չուրջ, Անգլիական դիւանագիտութիւնը նեղ կացութեան մը մատնուած է: Դժուար է խնդրել պետութեան մը աջակցութիւնը, երբ իր ամենալուրջ հոդային պահանջները ծոպաստակին կը յետաձգուին, իսկ ի փոխարէն կը տրուին երեւմտական վարձատրութիւններ :

Այնպէս որ, պէտք է նկատի առնել այս կարեւոր ազդակը, որ կրնայ իր անդրադարձումները ունենալ ոչ միայն արտաքին յարաբերութեանց , այլեւ Յունաստանի ներքին քաղաքականութեան վրայ: Յունական եկեղեցին, ժամանակակից պատմութեան բովանդակ չրջանին, հաստատեց թէ երբեք տեղի չի տար ազգային հարցերուն մէջ : Գաղանիք չէ իր բարոյական ուժը, ան պետութեան սիւներէն մէկն է, ունի իր հզօր ազդեցութիւնը դանդուածներուն վրայ: Եւ որովհետեւ Կիպրոսի առաջնորդ Մակարիոս արք· Յունիսին Աթէնք պիտի երթայ, կարելի է որ նոր դէպքեր պատահին :

ԹԱՏՐՈՆԱՊԵՏԸ.— Չեզի համար յարմար դեր մը կայ, շատ դիւրին: Կէս ժամ անդադար բեմին վրայ պիտի կենաք եւ պիտի ուտէք :

ԱՄԲԱԿՈՒՄ.— Կ'ընդունիմ :— Քանի՞ ան - դամ փորձ պիտի ընենք ... :

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 15 Մայիս.— Այս տարի եւս կապոյտ Խաչի Օրը տօնուեցաւ մեծ խանդավառութեամբ: Հանդէսին պատուոյ նախագահութիւնը ստանձնած էր մեր դիւանակալը, Հ. Ներսէս Վ. Ակինեան որ անձամբ ներկայ ըլլալով խօսեցաւ զեղեցիկ ճառ մը :

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյէզ»ով զոր դաշնակի վրայ նուագեց Օր. Ակինեան: Մեր վաստակաւոր ընկերուհին Տիկին Քիւրքիճեան, բացատրելով կապոյտ Խաչի դերը, ծանրացաւ հայ կնոջ անձնազոհութեան վրայ, հին դարերէն մինչեւ մեր օրերը : «Կ. Խաչը ծնաւ հայկական տառապանքէն եւ խորհրդանիշն է զուարթի եւ սիրոյ զգացումին: Սէր, նուիրում, եւ անձնազոհութիւն: Ցաւատես աչխատանք եւ աննկուն կամք: Սատարել ցեղապահպանման եւ տալ նկարագիր : Անվհատ ծառայել այս ժողովուրդին »: Նուագեց Օր. Ակինեան: Մեներգեց Օր. Մարգրիտ Գաբրիէլեան, որոնք արժանացան ջերմ ծափերու:

Առաջին ճառը խօսեցաւ Հ. Ակինեան :

— « Ուրախ եմ, եւ բախտաւորութիւն է ինձ դառնալ այս միջավայրին մէջ: Կ. Խաչը կոչուած է հայկական տառապանքը մեղմացնելու: Ողորմութիւն կարօտեալ՝ մխիթարութիւն հիւանդաց: Շնորհակալ ըլլալ եւ օգնել անոնց որ կոչուած են օգնելու հայ ժողովուրդին: Մեր նախնիքները մեծ արժէք տուած էին օգնութեան դործին , Մեծն Ներսէսն մինչեւ Մանուէլ Մամիկոնեան: Մենք ներկայիս աւելի եւս պէտք ունինք հայ կանանց օժանդակութեան: Անհրաժեշտ է մեղի այս կազմակերպութիւնը , ինչպէս ունին մեծ ժողովուրդներ: Անոնք ունին պետական միլիոններ, մենք չունինք: Մեր մտահոդութիւնն է նաեւ վառ պահել հայ մշակոյթը, ինչպէս կ'ընէ Կ. Խաչը իր հայերէնի դասընթացքներով: Ես պիտի փափաքէի որ ամէն Հայ ձեռք երկարէր այս կազմակերպութեան: Օգնել, քաջալերել մեր մայրերը որոնք ստանձնած են ծանր պարտականութիւններ հակառակ իրենց համեստ պայմաններուն »:

Արտասանեց պատանի Դանիէլեան «Հովիկ հայրենի»: Երգեց Տիկին Վարժապետեան որ Լիոնէն յատկապէս եկած էր իր մասնակցութիւնը բերելու իր այնքան սիրած կազմակերպութեան : Քաղաքի Սանուհիներու խումբը դեկավարութեամբ տիկին Հազարեանի իր մասնակցութիւնը բերաւ երգերով եւ պարերով: Փոքրիկն Քէօսէեան մանիչակի պարով, փոքրիկներ Թիւթիւլեան եւ ուղղոյն դրօշը խորհրդանշող խաղերով ջերմագին դնահատուեցան: Պօսոնի Կ. Խաչի դպրոցի սանները դեկավարութեամբ տիկին Տէօթմէճեանի ներկայացուցիչին Կապոյտ Խաչի դորձունէութիւնը խորհրդանշող պատկերներ եւ պարեր: Եղեռնէն վերապրող յուսահատ հայ մօր դերը յուզիչ կերպով կատարեց օր. Աստղիկ Փափազեան, խորապէս յուզելով ներկաները: Կապոյտ Խաչուհիի դերը լաւագոյն կերպով տարաւ Օր. Վարդուհի Կարապետեան :

Օրուան բանախօսն էր ընկերուհի Ելէն Բիւզանդ որ իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ խանդավառեց ներկաները: Ընկերուհին մօտաւորապէս մէկ ժամուան իր բանախօսութեամբ տուաւ լրիւ պատկերը այս կազմակերպութեան իր ծագման եւ պարպացման օրէն մինչեւ այսօր: Համառօտակի ներկայացնելով Ամերիկայի կեդրոնին եւ ուրիշ մասնաճիւղերու պատկերը, ծանրացաւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի վրայ :

— « Տառապեցաւ մեր ցեղը եւ ձեր ամէն մէկուն սրտին խորը նստած է այդ տառապանքը : Հակառակ այդ բոլորին այս ազգը չուզեր մեռնիլ: Քրիստոս մեռաւ մէկ խաչի վրայ, այս ազգը հազար եւ հ'ապրի զարմանք պատճառելով եւ նահանձը գրգռելով մեր դահիճներուն: Կ. Խաչի այս համեստ կիները որ իրենք օգնութեան պէտք ունէին, օգնութեան ձեռք երկարեցին իրենց ազգակիցներուն: Իրենց առօրեայ հոգերով ծանրաբեռնուած այս համեստ Հայուհիները կրցան հրաշքներ գործել: Բայց իրենք ալ իրենց կարգին պէտք ունին քաջալերանքի: Երբ մենք Աստուծոյ հ'աղօթենք, այդ աղօթքին մէջ իսկ մեր հացը կը պահանջենք: Եթէ Խաչուհիները աւելին չկրցան ընել, յանցանքը իրենցը չէ: Հնարաւորութիւններ տանք լայնցնելու իր թեւերը, արծիւի պէս պաշտպանելու իր ձագուկները որոնք մեծ վտանգի մէջ են: Ջուլման վտանգը: Պատերազմի ընթացքին այս կազմակերպութիւնն էր որ ամէն վտանգ աչքէ առնելով օգտակար եղաւ զինուոր թէ դերի իր պահակներուն: Պատմութիւնը պիտի դրէ որ անապատներէն մազապուրծ ազատած հայ կինը նուագ դեր չկատարեց որքան իր նախորդները, «տիկնայք փափկասունք»: Ունինք 27 մասնաճիւղ Ֆրանսայի մէջ 1448 անդամուհիներով որ ըսել է այդքան ընտանիք: Ամենամեծ մասնաճիւղը ձեր շրջանն է Պօմոնը 250 անդամուհիներով, իսկ ամենափոքրը Պորտօ, 6 ընկերուհիներ որոնք 20 տարի է դարոց կը պահեն եւ իրենց հասցուցած սերունդը մեզ հպարտանք կը պատճառէ: Մեր ուժը անսասան հաւատքն է»:

Պնակ մը թերթանուշ ածուրդի դրուելով դոյացաւ 40.000 ֆրանքի դումար մը որուն 10.000ը նուիրեցին հիւրարար մեր մէջ գտնուող Ամերիկայի մեր ընկերներէն Սեբաստացի Տէր եւ Տիկին Մարանեանները :

Գեղարուեստական բաժինը փակուեցաւ ընկերուհի Քիւրքիճեանի շնորհակալութեան խօսքերով ուղղուած ժողովուրդին, դերակատարներուն եւ մասնաւորապէս Հ. Ակինեանի: Ցետոյ սկսան պարերը եւ ուրախութիւնը, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր :

ՑՈՎՀ. ՏԻՕՔՄԻՃԵԱՆ

Ի՞ՆՉԻՆ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ

Վիճակագրութեան մը համաձայն, 1951ի չրջանին սրտի եւ շնչառական խողովակներու հիւանդութիւններ են որ ամէնէն աւելի մահ առաջ բերած են Ֆրանսայի մէջ.— 20%, այսինքն 111.000 հոգի զոհ դացած են այդ հիւանդութիւններուն, ինչ որ կը նշանակէ 8000ի յաւելում մը նախորդ տարուան վրայ: Ցետոյ կուգան Ալիդը (քանսէռ), 71.000, Թոքախտ եւ Թոքային բորբոքում 55.000 հոգի: Նմանապէս, 1951ի ընթացքին, մի-զափամփուշտի եւ ուղեդային արիւնախտնումէն մեռնողներուն թիւը մեծ յաւելում մը կ'արձանագրէ.— 59.000 հոգի: Ալքոլամոլութեան հետեւանքով լեարդի չիկուցի հիւանդութենէն մեռած են 8500 հոգի 22 % աւելի նախորդ տարուան վրայ: Պատերազմի տարեն, երբ ալքոլի պակաս կար, դրեթէ անհետացած էր այս հիւանդութիւնը:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ներկայ կ'ուղղեմ ձեզ՝ հրատարակութեան խնդրանքով :

Ցանուն Կոմիտասեան Ցանձնաժողովին հարկ դատեցինք լուսաբանութեան մը պէտքը ի մասին ձեր թերթի 11 Մայիսի թիւին մէջ երեւցած մեր նամակին ուղղեալ առ Պ. Զիթունի, որուն մէջ մասնաւորաբար վճարումի խնդրոյ մը մասին դիտողութիւն ըրած էինք :

Ցանձնաժողովս այդ ենթադրութիւնը ըրած էր, կարդալով Պ. Զիթունիի մեզ ուղղած նամակին մէջ հետեւեալ պարբերութիւնը թէ հրատարակեի տետրակներէ անոնց մէջ, ուր դանուէին իր կողմէ երդուած եւ կոմիտաս վարդապետի կողմէ ձայնագրուած երդերէն, կը փափաքէր որ առանցմէ մաս մը իրեն տրամադրուէր :

Ինչը մեզի, հեռաձայնով թէ նամակով բացատրեց թէ այդ մաս մը բառէն պէտք է եղեր հասկնալ ոչ թէ քանակութիւն մը, այլ մէկ երկու օրինակ:

Այդ մեկնութիւնը իրմէ առանալով է որ կը հասկնանք թէ վճարում մը չէ իր ուզածը, որով խնդիրը պարզուած ու փակուած կը նկատենք , յուսալով որ այս լուսաբանութիւնը բաւական կ'ըլլայ իրեն համար :

Ի դիմաց Կոմիտասեան Ցանձնաժողովի Վ. ատենապետի Ա. ՀԱՐՆՆՑ

ԲԵՄԱԿԱՆ ՑՈՒԲԵԼԵԱՆ ՄԸ

Վաստակաւոր դերասանուհի ԱԶՆԻՒ ԱՆԴՐԱՆԻԿի բեմական գործունէութեան չիսնամեայ յոբելեանը պիտի տօնուի Ցունիս 15ին, Լօս Անճելըսի մէջ (Քալիֆորնիա): Այս առթիւ կազմուած է յանձնախումբ մը, բոլոր խաւերու ներկայացուցիչներէ: Շնորհաւորական հեռագիրներ, նամակներ եւ նուէրները պէտք է ղրկել Ցոբելենական յանձնախումբի դանձապահ Mr. William Perumian'ի, C/o. Yeghishe Harout, Hollyvood, Calif. 1605 No. Ivar. U. S. A.

Այս առթիւ մեզի ղրկուած չքմաբերականը իւրաքանչիւր կը նկատէ .

— « Զեզի ծանօթ է հայ բեմին նուիրուող դերասաններու կեանքն ու վախճանը: Արդարեւ հայ թատրոնի ներկայացուցիչներու ճակատագիրը եղած է աւելի դառն ու փշալից քան մեր Ազգային հասարակական մշակներէն ոեւէ մէկուն : Եթէ դրագէտը, երաժշտագէտը, բանաստեղծը, նկարիչը կրնան բան մը թողուլ իրենց մահէն յետոյ յիշուելու համար, հայ դերասանը ղրկուած է նաեւ այդ ժառանգէն:

Գոհունակութեամբ պէտք է արձանագրել, որ Լօս Անճելըսի հայ դաղութը եկած է այն ազնիւ դիտակցութեան թէ հայ արուեստագէտը պէտք է վարձատրուի իր կենդանութեան: Առանձնորդուած յիշեալ բարձր մտածումով, դաղութը վերջին տարիները կազմակերպեց չարք մը Ցոբելինական հանդէսներ, ի չարդանս իր ծոցին մէջ ապրող թէ դուրսէն եկող արուեստագէտներու, ըլլան անոնք երաժիշտ, դրագէտ, Հանրային գործիչ թէ բեմի վարպետներ: Այժմ կարդը եկած է դերասանուհի

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Կրնայ ըլլալ որ չատ երկար տեւէ այս գործը, ըսաւ :

Կէս ժամ եաք փօնթիւի սկսաւ անհամբերութեան նշաններ ցոյց տալ :

— Շուտ Լէյսին հոս բերէք, պոռաց յանկարծ, թող ուղածին չափ չխօսի, ես փորձով հաստատած եմ թէ մարդու մը աչքերը չեն ստեր :

Ցետոյ ձօրճին դարձաւ եւ չարունակեց.

— Երբ Լէյսի ներս մտնէ այնպէս մը ըրէ որ բանալին տեսնէ :

Լէյսի ներս առաջնորդուեցաւ: Վերադտած էր իր պաղարիւնը: Կարուկ չեշտով մը խոստովանեցաւ թէ գերման գործակալ մըն է եւ մերժեց որ եւ է հարցումի պատասխանել: Քանի մը վայրկեան եաք փօնթիւի ճամբեց զայն եւ ցոյց տալով դրագարանը, ըսաւ.

— Կզպանքը այս կողմերը պէտք է ըլլայ :

Հետեւեցայ Լէյսիի ակնարկին. անմիջապէս որ տեսաւ ձօրճի ձեռքի բանալին, ակնարկը ուղղեց դէպի այդ կողմը: Հոն պէտք է փնտռել :

Ցետոյ ձօրճ մօտեցաւ դրագարանին, մանրակրկիտ քննութիւն մը կատարեց. Բ. եւ Գ. դարանները միացած տեղը նշմարեց փոքր ծակ մը: Թելը խօթեց . լսուեցաւ էլեկտրական հոսանքին հանած ձայնը եւ դաղանի դռնակ մը բացուեցաւ մեր աչքերուն առջեւ :

— Այսքան հիանալի գործ մը չէի տեսած , խոստովանեցաւ ձօրճ հիացած :

Սակայն փօնթիւի չէր լսեր : Առաջ նետուած էր : Պահ մը եաք սեղանին քով վերադարձաւ, ձեռքը բռնած թուղթերու տրցակ մը: «Ցաղթանակ» բառը կարելի էր կարդալ իր դէմքին վրայ :

— Փնտռուելը վերջ դտաւ, Նիւմըն, յայտարարեց հանդիսաւոր չեշտով: Մեր վնտռածները դտանք վերջապէս, հիմա պիտի տեսնենք ամէն ինչ: Ամասնիկ մեր աչխատութեան պտուղը: Այս թուղթերուն մէջ կը դտնուի գերմանդործակալութեան դաղտնիքը :

Հաւեց թուղթերը կապող թուղթէ ժապաւէնը եւ բացաւ առաջին թուղթը: Մարշըլ եւ ես իր ետեւը անցած հետաքրքրութեամբ կը դիտէինք :

Մեծ անակնկալ մը կը սպասէր սակայն մեզի : Թուղթերը ճեպ ճերմակ էին առանց բացառութեան :

— Գործը դէշ է փախ, ըսաւ ձօրճ :

— Լռէ, զոչեց Ֆրանսացին, ասիկա պարզապէս խայտառակութիւն է:

Անդամ մը եւս խառնեց թուղթերը, ոչ մէկ դրութիւն ...

Փօնթիւի ինկաւ աթոռին վրայ եւ քանի մը վայրկեան անշարժ մնաց: Ցետոյ յանկարծ դոչեց.

— Պիտի չպարտուիմ .ամբողջ սատանաները միացեր են ինծի դէմ, սակայն պիտի չյուսահատիմ: Կը կրկնեմ, այս թուղթերը ամէն ինչ երեւան պիտի հանեն :

« Եթէ այդպէս չըլլար, ինչո՞ւ այնքան ճարպիկ կերպով պահուած են: Ասոր պատասխանեցէք տեսնեմ:

Զկրցանք պատասխանել: Փօնթիւի իրաւացի էր:

— Քիմիական նիւթով մը դրած են այս թուղթերուն վրայ, ըսաւ Փօնթիւի վերցնելով հատ մը, եւ այդ դրութիւնները երեւան հանող նիւթն ալ այս սենեակին մէջն է ապահովաբար: Ձօրճ դուն այս գործին մասնագէտն ես. գտիր զայն:

— Շատ լաւ, բայց չեմ գիտեր թէ ինչ կը փնտռեմ, ըսաւ Ձօրճ դուարթօրէն :

— Հաւանաբար փոքր չիչ մը կամ ...

— Վայրկեան մը, փախ, ըսի, չեմ կարծեր որ քիմիական մելանով գրուած է այս թուղթերուն վրայ. աւելի լաւ կ'ըլլայ եթէ Սքօթլընտ Եարտի մասնագէտներուն յանձնենք զանոնք :

— Շատ լաւ, Մարշըլ, այս թուղթերէ հատ մը պիտի տամ ձեզի: Ձօրճ , դուն ալ կրնաս մեկնիլ: Ոչ, Նիւմըն, դուք հոս մնացէք, դիս չէք խանգարեր :

Եւ փօնթիւի սկսաւ վեր վար պտրտիլ սենեակին մէջ :

— Հիմա որ առանձին ենք, պէտք է գործ մը տեսնենք: Նիւմըն, դուք «բարձրաձայն» խորհեցէք, ես ալ ձեզի կը հետեւիմ :

— Շատ լաւ : Նախ եւ առաջ յայդնեցանք ձերբակալել գերման դաղտնի գործակալութեան պետը: Երկրորդ, Լէյսիի ձերբակալութիւնը: Հետ ես Միլըրի տեղը գրաւած եմ եւ իբր այդ հրահանդներ պիտի տամ լրտեսներուն ...

(Շար.)

Ազնիւ Անդրանիկի, Այրին ողբացեալ դեսպանապետ Անդրանիկի :

Դեսպանուհի Ազնիւ, որ կը զանուի իր 75րդ տարեդարձի նախօրեակին, յիսուն երկար տարիներ ծառայած է հայ բեմին եւ, զնահատելի աշխատանք կատարած է հայ հասարակական ձեռնարկներու մէջ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՔՐԷՇԷՆ հասած լուրերու համաձայն, վճարովի արձակուրդը երեք չաբթին 12 օրուան իջած է Ռումանիոյ մէջ : Որոշումը հրամանագրով չէ յայտարարուած, այլ պարզապէս զործարաններու տնօրէնները ծանուցած են աշխատաւորներուն : Ասկէ զատ, հակառակ իրենց աշխատավարձին վրայ 15 % վար դրուած ըլլալուն, այսուհետեւ իրենք պիտի վճարեն բժիշկի եւ հիւանդանոցի ծախքերը :

ԼԻԲԱՆԱՆ նոր համաձայնութիւն մը ստորագրեց ամերիկեան քարիւղի ընկերութեան հետ, որ ան է երկրէն անցնող նաւթագծին : Այս առանձնաշնորհման փոխարէն, Պէյրութի կառավարութիւնը, պիտի ստանայ տարեկան հինգ միլիոն տեղական ոսկի : Նմանապէս, Իրաքի քարիւղի ընկերութեան հետ կնքուած համաձայնութեամբ մը, Լիբանանի կառավարութիւնը պիտի ստանայ չորս միլիոն 500.000 տեղական ոսկի :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ թագաւորը իր կնոջ եւ զաւակներուն հետ կիրակի օր Հռոմ հասաւ, ուրկէ պիտի դայ Փարիզ, զարմանուելու համար : Իր զահակալութենէն առաջ, կը զարմանուէր զուխեբիական բուժարանի մը մէջ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը Լոնտոն ղրկեց իր վերջնական պատասխանը, վիճելի խնդիրներու մասին : Իրաղեկներ կը հաւատան թէ Հիլալի փաշա մերժած է Անգլիոյ առաջարկները, առանց խղելու բանակցութիւնները :

ԾԵՐԱԿՈՉՏԻ (հանրապետութեան խորհուրդ) լրացուցիչ ընտրութենց մէջ, զօր. Տը Կոլի կուսակցութիւնը կորսնցուց իր ձայն, վարչապետին խմբակցութիւնը եւ չահեցաւ 10 ձայն : Համայնավարները պահեցին իրենց 14աթոռները, իսկ ընկերվարականները կորսնցուցին 6 աթոռ երկրին թէ զաղթավայրերուն մէջ : Ժողովրդական Շարժումը չահեցաւ վեց, Արմատական ընկերվարականները կորսնցուցին երկու աթոռ եւ ոչ - կուսակցական թեկնածուները չահեցան երեք աթոռ : Պարտութեան նախկին վարչապետ մը, Ֆլանանէն, որ «զործակից» կը համարուի, եւ մեր ալեւոր բարեկամը՝ Լուի Մարէն :

ԻՐԱՆԻ ՔԱՐԻՒՂԻ հարցին կարգադրութեան համար նոր ձեռնարկներ կը կատարուին : Կառավարական թերթ մը կը զրէ թէ վարչապետը համաձայն է նկատի առնելու անդլիական որեւէ նոր առաջարկ, հիմնուած ապղայնացման օրէնքին վրայ :

ՀԻԻԼԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻՆ ՎՐԱՑ յոյս դնելով կարելի չէ պաշտպանել արեւմտեան Եւրոպան, կ'ըսէ ամերիկեան հանդէս մը, «Լուք» : Թերթին խմբագրապետը այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Ֆ. Մուրթեան պիտանականները այնքան հիւլէ - ռումբ դիզած են որ, կրնան հաւասարիլ Մ. Նահանգներու մթերքին : Թերթը կ'առաջարկէ վերաքննել ծրագրուած քաղաքականութիւնը :

Այրի Տիկին Նոյեմի Մերասեփեան եւ զաւակը Ժան - Քլոտ, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մերասեփեան եւ աղջիկը խորին կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր .

Պ. ՅԱԿՈԲ ՄԵՐԱՍԵՏԻԵԱՆԻ

մահը՝

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, Չորեքշաբթի ժամը 15.15ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon :

Ուտի Հրանտիկոմէ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ երեքշաբթի 27 Մայիս, ժամը 8.30ին, Alhambraի չքեղ սրահին մէջ, (métro Mairie d'Issyին ճիւղ դիմացը :

Նուագահանդէսը կը լրանայ ժամը 23.30ին դիւրացնելու համար հեռուէն եկողներու վերադարձը :

Տոմսերու համար դիմել :— Rest. Elmas, 11 rue Buffault, Markarian 32 rue de Trévise, Sarafian Meudon, (Obs. 13-45) եւ Իսիի Rue de la Défenseի Զատիկեանի սրճարանը :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ :— Իսիի Ս. Աբրահեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր անդամներէն ընկեր Արշակ Դանիէլեանի մահուան առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ Դանիէլեան ընտանիքին եւ պարագանեռուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի տարածման ֆոնտին, 1000 ֆր. ալ «Հայ - Բոյժ»ին :

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Քարտի վէջ

31 *Մայիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս*, Վեցերորդ Բաղամապետարանի շրջեղ սրահներուն մէջ : **Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :**

Մանրամասնութիւնները չտուաւ :

×

ԿՐԸՆՈՒԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ :

×

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ ՅՈՒՆԻՍ 14ԻՆ :

×

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆԻՍ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 *Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին*, Գ. Թաղապետարանի սրահը :

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1918ի ՄԱՑԻՍԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

Ն .Գ. Հայ Սպայից Միութիւնը հրաւիրում է անխտիր բոլոր Հայերին ներկայ լինել կիրակի 25 Մայիս, Փարիզի Հայոց եկեղեցում, հոգեհանգստեան սրաշտօնին, ի յիշատակ Սարդարապատի Բաշարարանի, Ղարաքիլիսի եւ ուրիշ պատմական հերոսամարտերում, 1918 Մայիսին պատուոյ դաշտում ընկած հայ սպաների, ենթասպաների եւ զինուորների որոնք սպարապետ Նազարբէկեանի ընդհ. հրամանատարութեամբ եւ մեր քաջարի ժողովուրդի միահամուռ ճիգերով պարտութեան մատնեցին զարեւոր թշնամու դերագոյն ուժերը եւ փրկեցին մեր հայրենիքը եւ Ս. Աթոռը :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Cadet : *Կը խօսի Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ, «Հանդէս Ամսօրեայ»ի խմբագրապետը : Նիւթը՝ «Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ նոր ճնութիւններէ վերջ» :*

ՊՈՆՏՈՍԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի նահանգի (Պոնտոս) *Հայր. Միութեան : Հովանաւորութեամբ Նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ կամաւորներու Միութեան : 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15-էն կէս գիշեր*, Cercle Militaireի *սրահներուն մէջ*, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

Մեծ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ :

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐԻ ՄԸ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Պ. Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆի ուսուցչական եւ երաժշտական յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 22ին, Համբարձման հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ զպրոց սրբահին մէջ :

Կը նախագահէ Պ. ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ : Կը բանախօսեն բանաստեղծ - ակադեմական Պ. ԴԵՂԱՄ ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ եւ դրագէտ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ : Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Օրիորդներ՝ Ա. Վարժապետեան, Հ. Արիստակէսեան, Մ. Մարկոսեան եւ Պ. Լ. Ղեւոնդեան : Արեւնոյներու կողմէ երգախառն պար :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

ՀՕԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ԱՌԹԻԻ ՔԱՆ

(A. M.).— *Այս կիրակի ժամը 10ին, ռուսական Մայր Տաճարին մէջ* (Bld. Alex. III) : *Պատարագի երգեցողութիւնը Նիսի զպրաց դասուն կողմէ :— (Հոգեպարծութիւն)*

ՀՕԳԵՀԱՆԳԻՍՏ .— ՄԱՐՍԷՅԼ .— Այրի Տիկ. Երիցուհի Թէրզեան եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝ Տէր Շ. Խաչակիր Քհնյ. Թէրզեանի (Հոգեւոր Հովիւ Սէն Ժերմի եւ շրջակայից) մահուան տարելիցին առթիւ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի այս կիրակի, Սէն Ժէրմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցիին մէջ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՀՕԳԵՀԱՆԳԻՍՏ .— Լիոնէն ընկեր Մելիք Գէորգեան եւ զաւակը՝ Գէորգ Գէորգեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց կնոջ եւ մօր Տիկին Թագուհի Գէորգեանի (Ծնեալ Դանիէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, այս կիրակի առաւօտ, 69 rue Louis Blanc, Հայոց եկեղեցին : Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՑԱՆԻՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ .— Հ. Ց. Դ. ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 20ին, «Ահարոնեան» ակումբը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿԱՊՈՑ ՄԱՋի Իթալիէ մասնաճիւղը Կ. Խաչի օրը կը տօնէ Յունիս 8ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Գղիի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սէնթ Ալնի դպրոցին մէջ : Բոլոր անդամներու եւ հայրենակիցներու ներկայութիւնը կարեւոր է : Օրակարգ .— Ամերիկայի չրջաբերականներու ընթերցում, նոր վարչութեան ընտրութիւն, եւ Յունիս 30ի զաչտահանդէսը :

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ հերթական հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի երեկոյ, Քաոէ սրճարանին վերնայարկը : Շաբաթ պատմարան Պ. Ա. ՍԱՅԱՐԱՍՏԵԱՆ կը խօսի , նիւթ ունենալով «Հայաստանի նախապատմութիւնը եւ անոր մասին ներկայ գիտական հայեացքները» : Մուտքը ազատ է :

ՆՈՒԻՐ .— Հ. Մ. Մ.ը չնորհակալութեամբ ստացած է 1000 ֆր. Տիկին Ա. Սարաճեանէն եւ 500 ֆրանք Օր. Եսայեանէ :

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ոսկեան եւ զաւակը Օր. Արմինէ Ոսկեան կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ՈՍԿԵԱՆի

մահը : Թաղումը կը կատարուի այսօր Չորեքշաբթի ժամը 4ին : Հանգուցեալը իր բնակարանը, 9 rue Blache, Enghien les Bains, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Անկէնի գերեզմանը :

Մասնաւոր մանազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել :

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, 22 Մայիս հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու հաղորդութեան օր :

Պարտաճանաչութեան վարժարաններու, Փարիզի հայ եկեղեցւոյ, Կապոյտ Խաչի, Բարեզործականի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը հրաւիրուած է ներկայ ըլլալու հանդիսաւոր պատարագին :

Փարիզի եկեղեցւոյ կրասեր «Դպրաց դաս»ու պատանիներու երգչախումբը պիտի մասնակցի արարողութեան՝ ղեկավարութեամբ դպրապետ Պ. Պօղոս Գուլումճեանի : Պիտի պատարագէ եւ քարոզ Սեղոմէ վրդ. Մանուկեան : Պատարագէն ետքը պիտի բաժնուին հագիկներ, նշխարներ եւ «Արարատ»ի պատկերը : (Հոգեպարծութիւն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԷՐ ՔԼՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բնակարանի դիւրութիւն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տունը աշխատելու համար Robeի եւ fourrureի *քօնֆէքսիօնի բանուորուհիներ : Դիմել* Ets. Papazian, 8 rue Mulhouse, Paris (2) :

ՏՕՆԱԿԱՆ *օրերուն, որոնք կը մօտենան, մի՛ մոռնաք ձեր հայկական սեղանները զարդարել « ՇԻՐԱԿ »ի չիշերով, Արեւելքի միակ, իսկական ու հարազատ օղին, ախորժահամ ու խնկաւէտ : Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՌԱՏՕՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վնտրահ. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 22 MAI 1952 Հինգշաբթի 22 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6769-Նոր շրջան թիւ 2180

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑՐԵՆԻՔԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Շարունակելով իր խորհրդածութիւնները տարագիր բազմութեանց վերկութեան մասին, երուսաղէմի պատրիարքութեան պաշտօնաթերթը իր յետեւ երկրորդ ազատարար զօրի կը հռչակէ Հայրենիքը։ (Առաջինը՝ Եկեղեցին)։

— « Այսօր մենք չունինք մեր հայրենիքը եւ մեր ոտքերը օտար հողին վրայ կը կոխեն, վնասրելով ծանրօրէն ասոր չգոյութեան տուրքը։ Սակայն առանց այդ հայրենիքի գաղափարին, ասոր կապուած զգացումներուն եւ հողի ծայնին, Հայ Սփիւռքը սահմանուած է հիւծելու, անցնելէ վերջ ալլասերման բոլոր դիմազեղծող ձեւերէն » (1952 Ապրիլ, էջ 84)։

Նորէն հոգեշահ քարոզ մը՝ իրրեւ լրացուցիչ այս յայտարարութեան.

— « Մենք ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանէ վեր՝ կը հաւատանք Հայ Հոգիին, եւ դարաւոր փորձառութեամբ սովրած ենք թէ այդ հոգիին գերագոյն պաշտպանը դարձեալ Հայ Հայրենիքն է։ Ահա թէ ինչու կը պահանջենք Հայրենիքի այդ իրականութիւնը՝ կենդանի եւ բարձրուն, Սփիւռքի բոլոր խաւերէն ներս։ Առանց այդ Հայրենիքի զգացումին ու գաղափարին գոյութիւն չի կրնար ունենալ Հայուն հայրենասիրութիւնը, սկիզբ մեր բոլոր ուրախութիւններուն եւ տրտմութիւններուն, աղբիւր մեր յոյսերուն ու երազին, ինչպէս երէկ, այնպէս ալ այսօր ու վաղը »։

Զանց կ'առնենք ուրիշ հասարակ խորհրդածութիւններ՝ նոյն կապկպուած, թիաձոյ չարդրութեամբ։

Ամբողջ խմբագրականը այն տպաւորութիւն կը ձգէ թէ Երուսաղէմի Միաբանութիւնը տակաւին չէ ըմբռնած կարգ մը տարրական ճշմարտութիւններ։ Եւ մարդանքներ կը կատարէ, պարակելու համար անորոշ իրականութիւնը։ Միշտ ապաւինելով բառերու կախարդանքին։

Տարագիր բազմութիւնները քարոզի չեն կարօտիր, ըմբռնելու համար սեփական հայրենիքին առաւելութիւնները։ Մանաւանդ օտարութեան մէջ։

Եւ սակայն, ամէնէն հարցնտիր բառագոյնն ալ չի կրնար որեւէ ազդեցութիւն գործել, երբ գործնական ելք մը չէք ցուցներ, ամբապնդելու համար կապերը՝ այդ հայրենիքին հետ։

Անցեալ տարի չորս վարդապետներ էջմիածին զրկին Երուսաղէմէն, եպիսկոպոսանալու համար։ Այս առթիւ չողչողուն ճառեր ալ խօսեցան, իրենց տեսածներուն մասին։

Անշուշտ ուրախ ենք բոլորս ալ, երբ նոր նուաճումներ կը կատարէ մեր հայրենիքը, զոր «ափ մը երեւան» կը կոչէին երէկ։

Արդ, վերադարձողները — եւ ուրիշներ որ դարձին ու եկան — կրցա՞ն որեւէ միջոց առաջարկել, որպէսզի ներկայ հայրենիքը դառնար կեդրոնաձիգ ուժ մը, տարագիր բազմութեանց համար։

Կրցա՞ն աչօք բացօք տեսնել եւ դատել բուն իրականութիւնը, որպէսզի կարենային կատարել իրենց ալ պարտականութիւնը՝ ազատ արտասահմանի մէջ։

Հայրենի՛ք ունենալ եւ չկարենալ անցագիր մը ճարել՝ ուզած տեղը երթալու համար։ Զդիտնալ թէ ո՛վ ուր է եւ ի՛նչ կը բանի։ Չկարենալ ուղղակի հաղորդակցիլ։ Գիրք եւ թերթ գնել կամ փոխանակել։ Ազատ երթեւեկ հաստատել, օգտուելով փոխադարձաբար։

Հայրենի՛ք ունենալ եւ անոր մամուլին մէջ մէկ տող դիր չկարդալ տարագիր բազմութեանց մասին։ Կամ Հայկազնեան բառարանին բառերը գործածել ազատօրէն։

Եւ կամ Հայկազնեան բառարանին բառերը գործածել ազատօրէն։

Կր տեսնէք որ ամէնէն տարրական պարագաները յիշեցինք, առանց քաղաքական կամ կուսակցական խնդիրներ յարուցանելու։

Ո՞ւր է հայրենիքին մագնիսի ուժը՝ այս պայմաններուն մէջ։ Անոր դերը՝ իրրեւ չանթարգել ցիրուցան բազմութեանց ալլասերման։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՅՐԵՐՈՒ »

Գիրքեր ծանօթացնելու առաջին փորձս կը սկսիմ ամենավերջին հրատարակութենէն, — «Առաջնորդ Մայրերու »։

Նարդունին այս անգամ հրապարակ հանած է գործնական դիտելիքներու ժողովածու մը, հետեւողութեամբ Տոքթ. Տմիթլոյի եւ աշխատակցութեամբ ուրիշ մեծանուն բժիշկներու։

Անունը կը բացատրէ ամէն բան։ Արդիական ուղեցոյց մը,— ինչպէս սնուցանել երախան։ Ինչպէս խնամել։ Ինչպէս մեծցնել զայն։

Երբ դրողը Նարդունին է, այլեւս աւելորդ է խօսիլ արժէքի մասին։

Ամէնէն չորուցամաք, հում դիտելիքներն ալ «մանրուած» են։ Պարզ եւ մատչելի բառեր եւ բացատրութիւններ։ Հարց - պատասխանի ձեւը աւելի կը դիւրացնէ ընթերցումը։

Գործնական դիտելիքները, անմիջապէս կը տպաւորուին ամէնէն համբակ միտքերուն մէջ։ Գիտական բառերն ալ համօրէն հայացուած են,— աշխատանք մը որ տարիներէ ի վեր կը չարունակուի « Հայ - Բոյժ »ի մէջ։

Ոչ միայն մայրերը, այլ եւ հայրերը հաճոյքով պիտի թղթատեն այս դիրքը, ինչպէս հեղինակին գրական ստեղծագործութիւնները։

Հարց - պատասխանի մը, պատահաբար.

Մայրը.— Ի՞նչ խմցնել իրրեւ լաւագոյն լմպելի։

Բժիշկը.— Անապական ջուր, կամ կաթ՝ ո՛րուն կրնաք խառնել քիչ մը ջուր, կամ նոյնիսկ զուտ կաթ։

Մայրը.— Ո՞ր լմպելիներն են որ արգիլուած են։

Բժիշկը.— Բոլոր խմորուած լմպելիները, օրինակ՝ գինի, գարեջուր եւ խնձորօղի, ինչպէս նաեւ սուրճը։

Ամէն օր կը տեսնէք հայրիկներ եւ մայրիկներ որոնք պարծանք եւ քաջութիւն կը սեպեն գինի եւ ուրիշ լմպելիներ խմցնել իրենց երախաներուն։ Ինչպէս մամիկները սուրճ կը խմցնէին, երէկ, երբ Եւրոպան չէինք տեսած։

Երախայ մեծցնելը միայն փորձառութիւն չի պահանջեր, այլեւ դիտութիւն։

Ահա ձեզի հմուտ առաջնորդ մը։ ՎԱՀԷ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ

Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն, թէ Մոսկուա նոր ձեռնարկ մը պիտի փորձէ վերջին պահուն, խանգարելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հաշտութեան պայմանագրին եւ եւրոպական բանակի ղաշնագրին ստորագրութիւնը։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Մ. Միութիւնը կրնայ այդ փորձը կատարել այս չաբթու, հաղորդելով իր պատասխանը՝ դաշնակից ներու Մայիս 13 թուակիր ծանուցագրին։ Այդ պատասխանով, Մոսկուա կը յուսայ արեւմտեան Գերմանիան եւս կեցնել վերոյիշեալ դաշնագիրներուն ստորագրութենէ։ Իրազեկներ կը հաւատան թէ Երեք Մեծերը վճռած են ամէն գնով յաջողցնել ստորագրութիւնը, որպէսզի Գերմանիան կարենայ մասնակցիլ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան։

Արեւմտեան Գերմանիոյ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները յաջողեցան մասնաւոր նիստ մը հրաւիրել տալ խորհրդարանը, ուրբաթ օր, քննելու համար այս հարցերը եւ մասնաւորապէս հաշտութեան պայմանագրին ստորագրութիւնը։ Մասնաւորապէս ընկերվարականները կ'ուզեն ջուրը ձգել այս խնդիրը, բայց վարչապետը մեծամասնութիւն կը վայելէ։

× Զօր. Այզընհաուըր Տանըմարքա եւս այցելեց, հրաժեշտ առնելու համար։ Այս առթիւ հաւաստեց թէ վստահութեամբ կը բաժնուի Եւրոպայէն։ «Պաշտպանութեան հիմերը դրուած են. բայց տակաւին շատ ընելիքներ ունինք ոչ միայն մեր ձեռքերով, այլեւ սիրտերով »։

12 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ հեղձամահ եղան Ֆուիժիի ածխահանքին մէջ (Քլերմոն Ֆեռան), կազ լեցուած ըլլալով 6 — 700 մեթր խորութեամբ։

Փոխառութեան ծրագիրը յուհարկուեցաւ

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալու դիշերը, վարչապետը յայտնեցաւ քուէարկել տալ 3 ուկէս առ հարիւր փոխառութեան օրինագիծը, բուռն վիճաբանութիւններէ ետք։

Ազգ. ժողովին ելմտական յանձնախումբը մերժած էր օրինագիծը, 17ի դէմ 18 ձայնով եւ ինը ձեռնպահութեամբ։ Վարչապետը վստահութեան քուէ չպահանջեց, բայց հասկցուց թէ պիտի հրաժարի, եթէ ամբողջութեամբ չընդունին առաջարկուած փոխառութիւնը։ Բուռն վիճաբանութիւններէ ետք, նիստը յետաձգուեցաւ, որպէսզի զանազան խմբակցութիւններ կարենան որոշել իրենց դիրքը։

Վարչապետը բացատրեց թէ փոխառութեան նպատակն է մէջտեղ հանել անհատներու դիզած ոսկիները։ «Շատեր չեն ճախ ոսկի կը դիզեն, վասն զի վստահութիւն չունին ֆրանքին վրայ։ Այս փոխառութիւնը բացարձակ երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ իրենց, թղթադրամի անկումէն յառաջ եկած կորուստներու դէմ »։

Ցայտնի չէ թէ որքան ոսկի կը դտնուի անհատներու քով։ Իրազեկներ մինչեւ 4000 թոն կը հաշուեն — դրեթէ կրկինը Պանք տը Ֆրանսի նախապատերազմեան ոսկիի պահեստին։

Լաւատեսներու կարծիքով, այս նոր փոխառութիւնը, որ սահմանուած է ֆրանքը փրկելու, կրնայ մինչեւ 350.000 միլիոն ֆրանք արտադրել, մօտ մէկ միլիառ՝ նոր դրամով, մնացեալը պետական պարտաթուղթերու փոխարկումով։

Ներկայ ելմտացոյցը, որ 3.498 միլիառ ֆրանքի դումար մը կը ներկայացնէ, 460.000 միլիոն կը նախատեսէ երկար պայմանաժամով փոխառութիւնները, ուրիշ 100.000 միլիոն ալ՝ հանրօգուտ չինութեանց համար։

Թերթերը կը դրեն թէ նոր փոխառութիւնը հրապարակ պիտի հանուի յառաջիկայ երկուշաբթիէն մինչեւ Յունիս 30։ Շրջաբերութեան դինը պիտի որոշուի մասնաւոր հրամանագրով մը, իրրեւ հիմք առնելով նախկինէն մինչեւ դինը՝ վերջին հարիւր օրերու ընթացքին։ Շրջաբերութեան մարամասնութիւնները պիտի հրատարակուին վերջնական վաւերացումէն ետք։ Փոխառութիւնը 60 տարուան համար է, ազատ՝ կարգ մը տուրքերէ։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, ամէնէն բուռն տեսարանները պատերազմեան ապահարկութեան առթիւ։ Պ. Փինէ հարկադրուեցաւ խօսք առնել քանի մը անգամ, պաշտպանելու համար իր տեսակէտները.

— Եթէ կառավարութիւնը Ազգ. ժողովին կը դիմէ միայն իրաւական պատճառներով չէ որ կը չարժի, այլեւ քաղաքական նկատումներով։ Մենք կ'ուզենք վերահաստատել վստահութիւնը։ Հետեւաբար պէտք է իրական երաշխիքներ տալ փոխառուներուն։ Երկար խորհրդակցութիւններէ ետք, մենք որոշեցինք նկատի առնել ոսկիին հրապարակը՝ Փարիզի մէջ։

Վարչապետը այս առթիւ բացատրեց թէ ինչու անհրաժեշտ է տուրքէ ազատ համարել նոր փոխառութիւնը։ «Պետութիւնը իրաւունք ունի առաւելութիւններ չնորհելու անոնց որ վստահութիւն կը յայտնեն իրեն։ Իմ քաղաքականութիւնս մէկ ամբողջութիւն կը կազմէ։ Ես դիտեմ որ այսօր մարդ կ'ուզէն տապալել կառավարութիւնը, առանց պատասխանատուութիւն ստանձնելու »։

Փոքրիկ մը պայթեցաւ այս ակնարկին վրայ։ Վարչապետը բացատրեց թէ ինչ ըսել կ'ուզէ։ Կարգ մը երեսփոխաններ նորէն առարկեցին ապահարկութեան դէմ, փոփոխութիւններ առաջարկելով։ Մասնաւորապէս մէկ փոփոխութեան առթիւ պ. Փինէ յայտարարեց թէ անմիջապէս պիտի հրաժարի, եթէ քուէարկեն։

Գիչերը ուշ առեն քուէարկուեցաւ կառավարութեան օրինագիծը, 206ի դէմ 324 ձայնով։ Օրինագիծը յղուեցաւ Հանրապետութեան խորհուրդին, որուն ելմտական յանձնախումբը անմիջապէս քուէարկեց զայն։

Պատերազմի վտանգը չէ անհետացած

Նախագահ Թրումըն առջի օր ճառ մը խօսեցաւ, Մ. Նահանգներու զինուորական մարմնաւորին 150ամեակին առթիւ, եւ ազդարարեց թէ «միջազգային կացութիւնը կը մնայ ծայր աստիճան տաժանելի եւ վտանգաւոր։ Ազատութեան ճակատամարտը չէ չահուած տակաւին եւ ոչ ոքէսը կարծէ թէ հեռու է նոր աշխարհամարտի մը կատրելութիւնը։ Անխոհեմ կը մնայ, Սովետներու տենչը — տիրապետել աշխարհի։ Շատ մեծ են սովետական կայսրութեան ուժերը, յատ մարդուած,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ՊԱՅԾՊԱՆԵԼ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՆ

Ա·

Երեք տարի առաջ՝ Ապրիլ ամսուն կը հաստատուէր Հիւսիսային Ատլանտեանի Կազմակերպութիւնը (ՀԱԿ), ընդհ· հրամանատարութեամբ զօր· Այզընհաուըրի: Զօրավարին հրաժարման առթիւ հրատարակուեցաւ իր մանրամասն տեղեկագիրը՝ արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման մասին· իսկ ամերիկեան թերթերը չարք մը վերլուծումներ կատարեցին, մասնաւորաբար մի դիտողութիւն :

ՀԱԿի նպատակն է սանձել Մ·Միութեան անյագ ռազմարհակալութիւնը եւ ռազմական ախորժակները :

Զօր· Այզընհաուըր այսօր իր տրամադրութեան տակ ունի՝ կազմ եւ պատրաստ 50 զօրաբաժին , որոնց 29ը յունական եւ թրքական, չորսը իտալական: Մնացեալ 17ը կը դտնուին Գերմանիա, որոնք կը պատրաստուին պաշտպանելու համար արեւմտեան Եւրոպայի սիրտը :

Հիւսիսային՝ Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքայի սահմաններուն վրայ, տակաւին չկան ցամաքային զօրամասեր: Ուստի եւ այս սահմանին պաշտպանութիւնը առաւելապէս յանձնուած է ծովային եւ օդային ուժերուն :

Բացայայտ է թէ խորհրդային յարձակում մը կրնայ սկսիլ կենսական կէտէ մը: Այդ մասը արեւմտեան Գերմանիան է:

Արդ, 17 զօրաբաժինները, որոնք կը մնան այնտեղ, կրնա՞ն դիմագրաւել խորհրդային զանգուածային յարձակում մը: Պատասխանը տուաւ զօր· Այզընհաուըրը անցեալ ամիս, իր տարեկան առաջին տեղեկագրին մէջ, «Եւրոպայի մէջ տակաւին իրական ապահովութիւն չկայ· սկիզբն է միայն »:

Առնուած են սակայն կարեւոր քայլեր, այսօրուան 17 զօրաբաժիններուն տեղ տարի մը առաջ եօթը հատ միայն կը դտնուէին, արեւելեան Գերմանիոյ 22 սովետ զօրաբաժիններուն դիմաց :

Այս 17ը չատ թեթեւ պահեստի ուժեր ունի իր ետին, մինչդեռ Մ·Միութիւնը կրնայ տրամադրել ուրիշ 153 սեփական զօրաբաժիններ եւ մօտ 60 ոդեկից երկիրներէ :

Այս պայմաններուն տակ, հռենոսեան պարիսպը պիտի չկրնայ երկար դիմադրել :

Հակառակ ասոր, ուժերու հաւասարակշռութեան համար կարեւոր ձեռնարկներ կատարուած են: Եւ հաշուելով բոլոր ցանուցրիւ ուժերը, թերեւս արեւմտեան երկիրներու Գերմանիոյ մէջ ունեցած զինուորներուն թիւը բոլշեւիկներու թիւէն պակաս չէ, չուրջ 300.000 : Նկատելով որ խորհրդային բանակներու պաշտօնէութիւնը Եւրոպայի բանակներէն նուազ է :

Տարի մը առաջ ՀԱԿի պարենաւորման եւ զինամթերքի հադորդակցութեան դիմերը թշնամիի անմիջական վտանգին տակ էին: Մանաւանդ Համպուրգի եւ Պրեմըրհավէնի նման նաւահանգիստները: Այսօր այդ կեդրոնները փոխադրուած են Ֆրանսա եւ նման երկիրներ :

Այսօր նահանջի պարագան աւելի լաւ կազմակերպուած է քան մէկ տարի առաջ, չնորհիւ բարձր հրամանատարութեան: Բոլշեւիկեան յանկարծական ու արագ ներխուժման մը ճամբան փակուած է դոնէ քանի մը չաբաթներով :

Իսկ անկէց վերջ: ՀԱԿի անդամ 12 պետութիւնները ի վիճակի պիտի ըլլա՞ն միասնաբար դիմադրելու եւ ետ մղելու թշնամի յարձակումները: Երեւոյթները դժբախտաբար այնքան ալ յուսադրիչ չեն: Նկատի ունենալով նիւթական եւ անտեսական այն ծանր դոհողութիւնները, որոնց պիտի ենթարկուին յիշեալ երկիրները, դիմելու համար պահպուած զօրաբաժինները ...

ՀԱԿը նախապէս ունէր Գերագոյն Խորհուրդ մը, բաղկացած 12 անդամ երկիրներու արտաքին նախարարներէն, ինչպէս նաեւ ազգ· պաշտպանութեան եւ երեսմատեան նախարարներէն: Սակայն տեսնելով որ կարելի չէ տեւական զօրք տեսնել տարին երեք, չորս ժողով դումարելով , 1950ին ընտրուեցաւ մնայուն մարմին մը՝ իրրեւ ներկայացուցիչներ ունենալով Լոնտոնը: Այս ներկայացուցիչներուն իրաւասութիւնները աւելի բնդարձակուեցան: Ի միջի այլոց անոնք տեւական յարաբերութիւն պիտի մշակէին Փարիզ, կեդրոնական հրամանատարութեան հետ՝:

Կազմուեցաւ վերազինման բնդհանուր ծրագիր մը՝ իրերօդնութեան դրութեամբ, որուն չրնորհիւ ապարատեան տրամադրութեան տակ պիտի դրուին՝ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, 50 զօրաբաժիններ, սաստերդամի պատրաստ վիճակի մէջ:

Այս թիւերէն դուրս կը մնան յունական եւ թրքական զօրքերը, ինչպէս նաեւ 4000 օդային զինուորները: Զինուորներուն կէսէն քիչ մը աւելին պիտի բաղկանար զործօն ,մնացածը պահեստի ուժերէ : Եւ պատրաստ՝ զօրակոչէն 30 օր վերջ:

Իրրեւ զերագոյն հրամանատարը Համաճայնական բանակներուն՝ Եւրոպայի մէջ, զօր· Այզընհաուըրը (այժմ զօր· Բլճուէյ) պատասխանատուութեան կարգով կուգայ երրորդը: Նախ կայ երեք հոգիէ բաղկացած մնայուն յանձնախումբ մը, ներկայացուցիչները Մ· Նահանգներու, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի սպայակոյտներուն նախագահներուն, որոնք ունին իրենց կեդրոնները Ուաշինկթընի ազգ· պաշտպանութեան պաշտօնատան մէջ (Փենթագոն): Այս երեք անձերն ալ իրենց կարգին պատասխանատու են ՀԱԿի՝ 14 պետութիւններէն բաղկացած սպայակոյտերու զինուորական այս յանձնախումբին :

Զինուորական այս յանձնախումբն է որ կուտայ հարկ եղած հրահանգները եւ բնդհանուր ուղղութիւնները դիմաւոր կամ մնայուն խումբին, առ ի գործադրութիւն: Ընդհրիւ իր կրճատեալ վիճակին, — երեք հոգի, խումբը կրնայ արագ որոշումներ տալ վճռական ժամուն, բնդարձակ սահմանադրեալ մը վրայ, որ այժմ կ'երկարի Նորվեկիոյ հիւսիսային հրատարակիչ մինչեւ Արա-

Վիկտոր Զերնով

ՄՄԲ.—Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Ապրիլ 15ին Նիւ Եորքի մէջ մեռաւ Սոց· Յեղափոխական կուսակցութեան ականաւոր վարիչը, Վիկտոր Զերնով: Այս առթիւ «Ամերիկայի Ձայնը» հետեւեալ զեկուցումը հաղորդեց, հայերէն: (Դեռ ուրիշ նիւթեր ալ պիտի հրատարակենք Զերնովի մասին, որ մօտիկ բարեկամ էր Հ· Յ· Դաշնակցութեան եւ գրութիւն մըն ալ նուիրած էր անոր, «Դրօշակ»ի մէջ **(1925)**.—

Նիւ Եորքում իր աչքերը յաւէտ փակեց այն մարդը, որ մեր դարի սկիզբներին չատ կարճ ժամանակ մարմնաւորում էր ժողովրդապետութիւն ստեղծելու յոյսերը Ռուսիոյ մէջ :

Մի մարդ, որ նոյնիսկ այդ յոյսերի կործանումից յետոյ էլ երբեք չդադրեցրեց իր պայքարը ժողովրդապետութեան վերածնունդի համար Ռուսաստանում :

Սոցիալիստ - յեղափոխականների կուսակցութեան առաջնորդ Վիկտոր Զերնովը կնքել է իր մահկանացուն, բայց այն յոյսը, որ մարմնաւորում էր նա, կը մնայ անմահ :

31 երկար տարիներ են անցել այն օրից, երբ բոլշեւիկների դաղանի ոստիկանութեան կողմից հետապնդուած Վիկտոր Զերնովը թողել է Ռուսաստանը եւ անցել արտասահման :

Մինչեւ իր փախուստը նա տեսած էր երեք տարի չարունակ թագնուել Ռուսաստանում, ժամանակ առ ժամանակ բուռն ելոյթներ ունենալով այն վարչակարգի դէմ, որ ստեղծել էին Զերնովի կուսակցութեան ձեռքից այդ մեծ երկրի իշխանութեան զլխի բոլշեւիկները :

Տարագրութեան տարիներին, լինէր դա Պրագայում, Փարիզում թէ Նիւ Եորքում, Զերնովը անդադար պայքարում էր ժողովրդավար Ռուսաստանի համար, ինչպէս նախորդ տարագրութեան ժամանակ պայքարել էր ցարական բռնապետութեան դէմ :

Վիկտոր Զերնով իր քաղաքական գործունէութիւնը սկսել էր 1890 թուից, դեռ ուսանողական չրջանում:

Փայլուն եւ բեղուն դրիչ՝ Զերնովը դառնում է Նարոդնիկների կուսակցութեան առաջնորդը եւ տեսաբանը: Հետագային նա այս դիրքը զրաւում է նարոդնիկներին վերադրելու եկած սոցիալ - յեղափոխականների (Էս Էռ) կուսակցութեան մէջ:

Մասնակցում է 1905ի յեղափոխութեանը եւ երբ չարժումը ճնշւում է ցարական կառավարութեան կողմից, անցնում է արտասահման :

Էս Էռները մեծ ժողովրդականութիւն էին վայելում, որովհետեւ Ռուսաստանը դիւղատնտեսական երկիր էր եւ հողային բարեփոխութիւնները չհապաղելում էին չատ աւելի մեծ թւով մարդկանց, քան քաղաքային բանուորութեան վիճակի բարելաւման խնդիրները, որոնց վրայ էին կենտրոնացնում իրենց ուչադրութիւնը մարքսեանները :

Զերնովի համոզմունքն էր, որ ապագայ Ռուսաստանի դիւղատնտեսութիւնը հիմնուած պէտք է լինի մանր եւ միջակ դիւղացիական տնտեսութիւնների վրայ, որոնք միմեանց կապուած պէտք է լինեն փոխադարձ համագործակցութեամբ :

Նա մտահոդուած չէր միմիայն իշխանութիւնը իր ձեռքը առնելու խնդրով, ինչպէս այդ անում էր Լենինը: Վերջինի այդ մտասեւեռումը բոլշեւիկեան իշխանութիւնը ի վերջոյ դարձրեց միահեծան բռնապետութիւն, որ կատարելութեան հասցրեց Սթալինը :

Զերնովը միչտ հաւատարիմ է մնացել ժողովրդապետութեան սկզբունքներին, միչտ էլ յարդել է ժողովրդի կամքը, թէպէտ եւ ընդունել է ժողովրդի անհրաժեչտութիւնը ցարական վարչակարգը տապալելու համար :

Երբ Փետրուարեան յեղափոխութեան միջոցով տապալուեց ցարական բռնապետութիւնը , Զերնովը վերադարձաւ Ռուսաստան եւ տանձնեց հողագործութեան նախարարի պաչտօնը կենց հողագործութեան նախարարի պաչտօնը կենց հողագործութեան նախարարի պաչտօնը կենտրոնական կառավարութեան մէջ: 1917ի Նոյեմբերին կառավարութեան տեղի ունեցած ընտրութիւնների ժամանակ էսէռները տեղի ունեցած ընտրութիւնների ժամանակ էսէռները տեղի ունեցած ընտրութիւնների ժամանակ էսէռները 65 %ը ստացել էր էս էռների: Սակայն Լենինը չուզեց խոնարհուել ժողովրդի կամքի առաջ: Քուէների մեծամասնութեանը դէմ կամքի առաջ: Քուէների մեծամասնութեանը դէմ կամքի առաջ: Քուէների մեծամասնութեանը դէմ կանց պատասխանեց կրկնըչտաի նաւաստիների հրացաններով եւ Զեկայի ահաբեկումով :

Յունուարի 14ին նա հրահանգեց բանտարկել Զերնովին: Սակայն Յունուարի18ին Սահմանադիր ժողովը դումարեց իր անդրանիկ եւ միակ նիստը: ժողովարահը չրջապատուած էր բոլշեւիկ - եան զինուորներով եւ նաւաստիներով : Բայց չնայած այդ սպառնալիքին, նիստը տեղի ունեցաւ եւ առաւօտեան դէմ Սահմանադիր ժողովը ընդունեց Զերնովի առաջարկած հողային բարենորոգումների օրէնքը, որով Ռուսաստանը դառնում էր մանր դիւղատնտեսական սեփականատէրերի մի երկիր: Լենինը լուծեց Սահմանադիր ժողովը: Այդ ապօրինի քայլը մահացու հարուած էր ռուս ժողովրդապետութեան համար: Զերնովը կարոդացաւ խոյս տալ բանտարկութիւնից եւ թագնուեց :

Զեկան այն տարիներին դեռ այնքան ուժեղ չէր, եւ Զերնովի յաջողուեց մի քանի տարի բոլշեւիկեան ոստիկանութեան համար անմատչելի մնալ :

1921ին, երբ կոմունիստները զօրքեր ուղարկեցին այն նոյն կրոնչատաի նաւաստիների դէմ , որոնք յեղափոխական ուժերի առաջաւոր չարան էին կազմում Հոկտեմբերեան օրերին, Զերնովը չտապեց օդնել նրանց :

Կրոնչտատի ապստամբութեան եղերական վախճանից յետոյ Զերնովը անցաւ արտասահման, ուր դրչով եւ խօսքով չարունակեց իր պայքարը Բոլշեւիզմի դէմ :

Զերնովը մարմնաւորում էր ռուսական ժողովրդապետութեան կործանման ողբերդական պատմութիւնը: Նա վերջին քաղաքական առաջնորդն էր, որին ռուս ժողովուրդը ազատօրէն կարող էր լսելի դարձնել իր ձայնը :

Ապրող Զերնովը խօսուն վկան էր այն բանի , թէ որքան կեղծ է կոմունիստների այսպէս կոչուած դեմոկրատական կարգերը հաստատած լինելու յաւակնութիւնը :

Սահմանադիր ժողովի կողմից ընդունուած Զերնովի հողային բարենորոգումների ծրագիրը վաղուց արդէն վիժեցրել են բոլշեւիկները :

Սթալինը զրկել է դիւղացիներին իրենց անձնական ստացուածքից եւ կոլխոզային ստրկութեան լուծը դրել է նրանց վզին :

Աչխատանքի ազատ օրէնքների եւ ստախոտիական չափանիչների տակ լեղի է քամում ռուս երկրի աչխատաւորը: Սովետական Միութեան մէջ ստեղծուած են անթիւ կենտրոնացման ճամբարներ, ուր միլիոնաւոր մարդիկ տաժանակիր աչխատանք են կատարում ամենաստոկալի, անյոյս ստրկութեան պայմաններում :

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետը, Ըրըչիլ, յայտարարեց թէ ամերիկացի դիտողներ պիտի չհրաւիրուին, իրենց հիւղական փորձերուն առթիւ, որ պիտի կատարուին յառաջիկայ աչնան, Աւստրալիոյ մէջ:

Կրնանք ըսել, որ մնայուն խումբը կը հանդիսանայ ՀԱԿի դինուորական կազմակերպութեան ուղեղին եւ ջիղերուն կեդրոնը: Եւ պատասխանատու է թէ սպարապետին եւ թէ վերջերս կազմուած Ատլանտեան հրամանատարութեան ռազմավարական դործերուն :

Համաճայն ՀԱԿի Պրիւքսէլի մէջ դումարուած խորհրդաժողովի բաղձանքին, անցեալ տարի Ապրիլին զօր· Այզընհաուըրը ստանձնեց անոր դերապոյն հրամանատարութիւնը: Պատերազմի մը պարագային ան (այժմ իր չաջորդը) պիտի վարէ կամ հակակչռէ բոլոր ցամաքային, ծովային եւ օդային դործողութիւնները Եւրոպայի մէջ :

Ներքին ապահովութեան եւ սահմանային ջուրերու պաչտպանութիւնը պիտի մնայ ազդային կառավարութիւններու դերիչխանութեան տակ : Սակայն զերագոյն հրամանատարը կրնայ չարժել դատած միջոցին, յայտնել իր նկատողութիւնները եւ գործել ըստ այնմ :

Ընդհ· սպարապետին փոխանորդն է անգլիացի մառեչալ Մոնթկոմըրի :

Ա· ՀԱԲԷԼԵԱՆ

«Համազգային»ի նոր ձեռնարկները

Լ. Շանթի կորուստէն վերջ, Համազգայինի կեդր. վարչութիւնը կորանցուց նաեւ իր բարեխիղճ եւ նուիրեալ գործավար - քարտուղարը, Գ. Իփէկեան: Այս ծանր կորուստները զսպմանելու եւ հիմնադիրներու կառուցած այս մեծ եւ օգտաշատ կազմակերպութիւնը իր բարձրութեան վրայ պահելու համար ամէն ճիգ գործ պիտի դնէ կեդր. վարչութիւնը :

Ձեմարանը ունեցաւ արդէն իր արժանաւոր տեղապահը յանձին Ս. Վրացեանի: Ներկայիս իր եւ ուսուցչական կազմի կողմէ կը վերամշակուի ուսումնական ծրագիրը, ձեմարանը դնելու համար օտար միջնակարգ դպրոցներու աստիճանի վրայ, լեզուական եւ դիտական տեսակէտէ: Որոշուած է նաեւ բանալ լաբարանական երկու բաժիններ Ա.— Պաշտպի պատրաստուղներու համար մէկ տարի եւ Բ.— Հայագիտական մաս , 2 տարուան դասընթացքով :

Ձեմարանը պիտի ունենայ նաեւ իր երգչախումբը: Ամիսներէ ի վեր խումբի պատրաստութեամբ կ'աշխատի յայտնի երգահան եւ խմբավար Պ. Բ. Կանանչեան :

Գեղարուեստի պատմութեան իբր դասախօս հրաւիրուած է նաեւ յայտնի գրագէտ, Կոստան Զարեան, որ ամիսներէ ի վեր ձեռնարկած է իր պաշտօնին :

Որոշուած է վերաբանալ դիչերօթիկներու բաժին իր յատուկ չէնքին մէջ: Մշակուելու վրայ են ընդունելութեան պայմանները որոնց լրացումէն վերջ պիտի հաղորդուի բոլոր գործերուն եւ հայ մամուլին՝ անոնք արձանագրելու համար :

Ձեմարանի հողին վրայ պիտի կառուցուի քանի մը յարկանոց չէնք մը, որուն մէջ պիտի տեղաւորուին մանկապարտէզը, քիմիական եւ բնագիտական աշխատանոցները, մատենադարանը եւ դիչերօթիկի սենեակները: Շէնքը պիտի ունենայ նաեւ միջակ սրահ մը, որ պիտի ծառայէ դպրոցական եւ այլ հանդէսներու :

Կեդրոնական վարչութիւնը կը խորհի « նաեւ ձեռնարկել թատերական մեծ սրահի մը շինութեան :

Պէյրութի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ Ապրիլ 10—17, բացուեցաւ հայ արուեստագէտներու ցուցահանդէսը: Աւելի քան 60 արուեստագէտներ — մեծ մասով նորեր — մասնակցեցան անոր, մեծ խանդավառութիւն եւ հետաքրքրութիւն ստեղծեց եւ ինչ որ աննախընթաց էր, արնարկը միեւնոյն առեն առիթ եղաւ երեսուն հանդիսութեան ներկայ գտնուելու բազմաթիւ երիտասարդ եւ չնորհալի արուեստագէտներ: Ութ օրուան մէջ 5000է աւելի այցելուներ ունեցաւ ցուցահանդէսը :

Մեծ յաջողութիւն ունի նաեւ Համազգայինի Թատերական խումբը: Վերջերս բեմադրած էր « Հին Աստուածները » անթերի խաղարկութեամբ եւ պատրաստութեամբ, որ մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց եւ ինչ որ աննախընթաց էր, արժանացաւ ութ անգամ կրկնութեան, ամէն անգամ բերնէ բերան լեցուն Թատրոնի մէջ :

Այս բոլորը կ'ապացուցանեն որ Համազգայինը կայացնել արաբական մշակոյթին ու աւանդութիւնները: Նմանապէս, 6000 տոլար Տոքթ. Հապիպ Քիւրանիի, նախագահ Պէյրութի ամերիկեան Համալսարանի մշակութային բաժնին, որպէսզի նիւ ուսումնասիրութիւններ կատարէ Ամերիկայի մէջ:

Ֆորտի հիմնարկութիւնը օժանդակեց Պէյրութի ամերիկեան համալսարանին, որպէսզի երկրագործական վարժարան մը բանայ, տիպար ագարկով մը :

Սուրիա եւ Լիբանան, պիտի օգտուին Թրուման Դ. կէտի առաւելութիւններէն, երկրագործական, առողջապահական, կրթական եւ ճարտարարուեստական ասպարէզներուն մէջ: Այս բաժնին յատկացուած դրամը 56 միլիոն տոլար է, Մերձաւոր Արեւելքի չրջաններուն համար :

Տարակոյս չկայ թէ Ամերիկա դեռ չէ յայտնած իր տոլարներով պարտութեան մատնել Ֆրանսական մշակոյթը, բայց դիտէ լաւագոյն կերպով գործել :

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Տեղական թերթ մը, Combat, դառնութեամբ դիտել կուտայ թէ Ֆրանսական մշակոյթը տապնապ մը կ'անցընէ Միջին Արեւելքի մէջ:

Աւրաքին նախարարութեան Մշակութային յարաբերութեանց ընդհանուր տեսչութիւնը հարիւր միլիոն ֆրանքի ելեմտացոյց մը ունի ձեռքին տակ, մշակութային առաքելութիւն մը պահելու համար Մերձաւոր Արեւելքի մէջ :

Ինչ կ'ընէ այս կազմակերպութիւնը : Նիւթապէս կ'օգնէ ուսանողներուն, թոշակաւորներ կը ղրկէ Ֆրանսա եւ սուրիական եւ լիբանանեան հաստատութիւններուն մէջ, ինչպէս նաեւ կը զբաղի Ֆրանսերէնի քննութեամբ: Իրողութիւն է, սակայն, որ Պէյրութի մամուլը ամէն տարի բուռն յօդուածներ կը հրատարակէ Պաքալորէայի դէմ , իսկ ուսանողներն ալ ազմկալի ցոյցեր կ'ընեն փողոցներուն մէջ :

Ֆրանսական մամուլը իր կարգին կը դժգոհի որ առաքելութեան պաշտօնեաները մեծ բան մը չեն ըներ, բայց շատ բարձր թոշակներ կը առանան, երբեմն նոյնիսկ եռապատիկը : Կ'ըսեն թէ դեղձումներն ալ անպակաս են :

Ժամանակին Ցիսուսեաններուն, Լազարեաններուն, մայրապետներուն, ազգարհական առաքելութիւնը , շատ աւելի անձնուիրութեամբ կատարած են իրենց պաշտօնը եւ հրաչքներ գործած : Շատ մը Սուրիացիներ եւ Լիբանանցիներ Ֆրանսայի ուսուցչապետաններու կը պարտին իրենց դիրքը: Լիբանանի հանրապետական բոլոր նախագահները Ցիսուսեաններու նախկին աշակերտները եղած են: Բայց այսօր Ամերիկացիները կը սպառնան Ֆրանսական մշակոյթին : Անոնք արագ յառաջդիմութիւն մը կ'արձանագրեն իրենց քարոզչութեամբ, Միջին Արեւելքի երկիրներուն մէջ :

Ամերիկացիները շատ լաւ գիտեն իրենց տարրները օգտագործելու եղանակը : Նմանապէս քայ գիտեն թէ որոնց պէտք է դիմեն :

Այս դիտողութիւններէն ետք , Ֆրանսական թերթերը հետեւեալ վճռաբերը կը յիշեն .—

Պենրթի հիմնարկութիւնը իր ձեռքին տակ ունի հինգ միլիոն տոլարի դումար մը, որ յատկացուած է օտար ուսանողներու թոշակին, Ամերիկայի մէջ կրթութիւն տանալու համար :

Րոքֆէլլըր ընկերութիւնը 2500 տոլար տարադրեց վերջերս,նախապատրաստական հետաքրքրութիւն մը համար, որուն նպատակը պիտի ըլլայ ներմուծել Մշակութային Ընկերութիւնը կը գործէ հատատուն գետնի մը վրայ, վայելելով ժողովուրդին քաջալերութիւնը եւ դնահատանքը :

Համազգայինը պիտի գտնայ ծառայուն մշակութային կազմակերպութիւն մը, ունենալով իր մատնաճիւղերը դպրոցական վայրերու մէջ :

Բոլոր դիտակից, պարկեչտ եւ ազնիւ հայ մշակոյթով հետաքրքրուող եւ նուիրուած անձեր, առանց խորութեան սեռի, դաւանանքի կամ քաղաքական ուղղութեան կրնան անդամագրուիլ այս հանրօգուտ Միութեան բոլոր վայրերու մէջ, երբ կ'ընդունին անոր ծրագիրը :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՓԱՐԻԶԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ԱԼ ՑԱԻԵԼՈՒՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԻ

Անգլիոյ էլիզապէթ թագուհին խնդրեց Երեսփոխողովէն՝ աւելցնել իր ամուսնին՝ Էտինպուրկի Դուքսին տարեթոշակը (10 հազար սթերլին) , նմանապէս իր քրոջ իշխանուհի Մարկրրէթին ոճիկը՝ ի նախատեսութիւն ամուսնութեան :

Իր հայրը ձօրճ Զ. կը առանար 410 հազար սթերլին տարեկան իրեն, եւ 167 հազար սթերլին ալ իր ընտանիքին համար: Մտանաւոր յանձնախումբ մը պիտի քննէ առաջարկը :

Արքայական թոշակները կը քաւէարկուին ամէն անգամ որ նոր թագաւոր մը կը գրաւէ գահը: Բոլոր կուսակցութիւններէն կազմուած յանձնախումբ մը, որ կը բաղկանայ 21 անդամներէ կ'ուսումնասիրէ խնդիրը :

Էլիզապէթ թագուհին խնդրանքը թէեւ կը յիշէր միայն իր ամուսնին , երկու զաւակներուն եւ իշխանուհի Մարկրրէթին համար, սակայն սովորութիւն է հողալ Մայր Թագուհին ալ: Օրինակ Մէրի Թագուհին համար քաւէարկուեցաւ 70 հազար սթերլին երբ ձօրճ Ե. մեռաւ 1936ին: Կը կարծուի թէ մայր թագուհի էլիզապէթին ալ նոյնքան պիտի տանայ :

Թագուհին ըսած է թէ Զարլզ դահաժառանգ իշխանին համար դրամի պէտք չունի, քանի որ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (79)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

(ՎԻՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Իմ հրահանգներս պիտի հաղորդէք լրտեսներուն, ճշդենք այս պարագան, ընդմիջեց Փոնթիւի :

— Այո : Գիտենք թէ լրտեսներ են նաեւ Հօրլօք, Լեմլի, Տիկին Րաքէլ եւ Մարթէ Բօլօ կոչուած անձերը: Մինչեւ հոս մեր դիտցածներուն մասին խորհեցանք. հիմա նկատի առնենք մեր չդիտցածները: Ձենք դիտեր թէ ինչ նչանակութիւն ունին պարապ թուղթերդ որոնք այնքան ճարտարօրէն պահուած էին: Ձե՞նք դիտեր թէ Միլրը ի՞նչ միջոցով հրահանգ կր ստանար Գերմանիայէն: Ձենք դիտեր թէ ի՞նչպէս կր հակակշռեն այս կազմակերպութիւնը: Գիտենք միայն թէ «Սրնտէյ Փրէս» թերթին միջոցաւ կը ժամադրուին, գիտենք նաեւ թէ Մարթէ Բօլօ կ'ներդէ ստացած հրահանգները: Այսքան ահա մեր բոլոր դիտցածը :

— Ձիշդ է թէ գիտենք այս բոլորը, բայց ամէնէն կարեւորը այն է թէ լրտեսները չեն գիտեր թ մենք գիտենք: Շատ յաւ: Որոշումս տուի : Պէտք է համբերել գիտնանք: Ցայտնի է թէ բոլոր լրտեսները ձեռի պիտի դիմեն. պէտք է այս կեպով ծուղակը ձգենք դանոնք: Սակայն պիտի չսպասենք որ անոնք իրենց ուզած առեները դանէ, մենք պիտի կանչենք դանոնք :

— Ի՞նչպէս :

— Ցառաջիկայ չարաթ այնպէս մը պիտի կարդադրենք որ Մարթէ Բօլօ երդէ ձայնասփիւռէն: Ծանօթներ ունիք Պ. Պ. Ֆ.ի մէջ. կրնաք քանի մը վայրկեանի արտօնութիւն ստանալ: Մարթէին ալ պիտի բանենք թէ պէտք է երդէ: Երդին տուները պիտի պատրաստէք, այնպէս որ տողերու առաջին տառերը կազմեն հետեւեալ հրահանգը.— « Բոլորդ կեդրոն եկէք», կամ նոյնիմաստ բան մը :

Այդ պահուն հեռաձայնին զանգակը հնչեց : Ընկալուչը վերցուցի :

— Միլրը կը խօսի , ըսի :

— Է. 15ն եմ, ըսաւ կնոջական ձայն մը, ձեզ տեսնել կ'ուզեմ :

— Լաւ, հոս եկէք :

— Գիչերը տասնին : = Այո :

Փոնթիւիի կրկնեցի կնոջ խօսքերը :

— Կը տեսնէ՞ք, դոչեց ,բոլորն ալ հոս պիտի դան, մէկը միւսին ետեւէն: Ամէնքն ալ պիտի ձերբակալենք :

— Ձեմ ուզեր երկրորդ անգամ մըն ալ աստղաճանակի մը փողին դիմաց դտնուիլ, ըսի: Ձօրճ , յարմար տեղ մը ծակ մը բացէք, որպէսզի դոնէ Օնօրինը կարենայ իմ սենեակս դիտել :

— Լաւ դաղափար մըն է, ըսաւ Փոնթիւի, եւ ալ կր փափաքիմ տեսնել ձեր այցելուները :

Կարճ քննութենէ մը վերջ Ձօրճ դրան վրայ յարմար տեղ մը գտաւ եւ գնաց գործիքները բերել :

Մինչեւ ժամը իննուկէս սպասեցինք հետաքրքրութեամբ: Մարչըլ հեռաձայնած էր Սքօթլընտ Եարտի եւ ատուգած թէ տակաւին չեն կրցած հասկնալ թէ բան մը զրուա՞ծ է պարապ թուղթերուն վրայ: Ժամը իննուկէսին Փոնթիւի եւ Ձօրճ անցան Օնօրինի սենեակը: Օնօրինը ճամբած էինք սովորական ժամուն : Ձօրճ սենեակի դրան կղպանքին վրայ փոփոխութիւն մը ըրած էր այնպէս որ կարելի էր դուրսէն բանալ, նոյնիսկ եթէ ներսէն կղպէի : Կը վախնայի այս հանդիպումէն , որովհետեւ կրները աւելի շատ կրնան երեւան հանել իրենց դիմացինին ինքնութիւնը , աւելի ուշադիր ըլլալով :

Վարագոյրները դոցեցի եւ վառեցի միայն սեղանին վրայի լամբարը :

Ցանկարծ ոտնաձայն մը լսեցի. դրան մօտեցաւ եւ բացի: Թուխ կին մը կեցած էր դէմս, մուշտակէ վերարկուի մը մէջ: Նոյն վայրկեանին բազուկները երկարեց եւ իր շրթները զգացի իմին - - ներուս վրայ: Սկսայ դողդողալ: Կը յուսայի հանդիպում մը ունենալ Միլրի գործակալներէն մէկուն հետ: Ասոր փոխարէն իր սիրուհին կուգար այցելութեան: Եւ ի՞նչպէս պիտի կարենայի զայն խաբել :

Իրր դերասան, չաճախ սիրահարի դերեր կատարած էի բեմին վրայ: Պէտք էր ի դին ամէն բանի կատարել նաեւ Միլրի դերը: Եւ պատրաստանեցի համբոյրին: Ներս մտնելէ ետք վերարկուն հանեց. բարեձեւ մարմին մը ունէր, 35—40 տարեկան էր հաւանարար եւ հիմա գժուար չէր դուշակել թէ դիմացս կը գտնուէր Տիկին Րաքէլ, բախտագուշակը :

(Շար.)

եւ սպառազինուած արդիական զէնքով : Բայց ես վստահ եմ թէ մենք կը դանուինք մեր ազատութիւնը պահպանելու ճամբուն վրայ, եւ պիտի չսխալուինք վճարել աշխարհամարտի մը ահաւոր գինը : Մենք չիտակ ճամբու վրայ ենք եւ պէտք է յառաջ ընթանանք » :

Նախագահը յետոյ յուսաւոու տեղեկութիւններ հաղորդեց եւրոպական միութեան մասին.

— « Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի պէս երկիրներ, որոնք իրարու դէմ կը մրցէին դարերէ ի վեր, այժմ սկսած են միասին գործել : Անոնք զարկ կու տան իրենց տնտեսական եւ քաղաքական հաստատութեանց եւ պաշտպանողական ընդհանուր ցանցի մը կը վերածեն իրենց զինուորական ուժերը : Զարմանալի չէ որ Սովետները կը փորձեն կասեցնել այդ յառաջդիմութիւնը եւ կը ջանան համոզել արեւմտեան Եւրոպայի երկիրները թէ պէտք է անջատ եւ տկար մնան, փոխանակ միանալու եւ զօրանալու : Կրեմլինը չատ լաւ գիտէ որ միութիւնը ուժ է եւ թէ միացեալ Եւրոպա մը կրնայ ի դերեւ հանել եւրոպական երկիրները մէկ-մէկ խորհրդային կայսրութեան մէջ կլանելու իր տենչերը : Ես չեմ կարծեր որ Եւրոպայի ժողովուրդները խաբուին սովետական այս քարոզութիւնէն : Եթէ այժմ կանգ առնենք եւ կամ տատանինք, պիտի կործանենք խաղաղութեան եւ ազատութեան այն ամբողջ շէնքը զոր կը կառուցանենք այնքան տաժանքով » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը Գահիրէ հրաւիրեց Սուտանի զանազան կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, խորհրդակցելու համար : Կը յուսան միջին ճամբայ մը գտնել, միեւնոյն ատեն բանակցելով Անգլիոյ հետ :

ԹՐԻՆԻԹԻի խնդրին առթիւ Պելգրատի խտալական դեսպանը ծանուցագիր մը յանձնեց Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան, զգուշացնելով Թիթօն թէ «ծանր հետեւանքներ» պիտի ծագին, եթէ չփոխէ իր քաղաքականութիւնը Թրիէսթէի եւ Իտալիոյ հանդէպ : «Լուրջ հետեւանքները» կը նշանակեն գաղթեցնել 16 միլիոն տոլարի վարկը զոր Իտալիա կուտայ քաղաքներու համար դէպի Եուկոսլաւիա կատարուած արտածումը : Այս ծանուցագիրը կը տրուի ճիշդ այն պահուն երբ բնորութիւններ պիտի կատարուին Իտալիոյ 2500 քաղաքներուն մէջ : Ցաչականները կը դանդատին կառավարութեան թուլութենէն, աւելի վճռական միջոցներ պահանջելով :

ՀԻՒԼԻՒՍԿԱՆ ռումբի նոր փորձը, որ տեղի պիտի ունենար երեքշաբթի առտու Նեւատայի անապատին մէջ, (Մ. Նահանգներ), յետաձգուեցաւ 48 ժամ, որովհետեւ ռումբին էլեկտրական դասդանակը չէր բաներ :

ԿԱՆԱՉ ՕԶ ՄԸ, ամենաթունաւոր տեսակէն, փաթթուեցաւ օդանաւորդի մը վիզին, հարաւային Ափրիկէի երկնակամարին վրայ սաւառնած միջոցին : Սողունը հագիւ կրցաւ անոր օձիքը խածնել, երբ ռատիոյի վարիչը կամաց մը խմացուց իր ընկերոջ : Երկուքը մէկ յարձակեցան եւ մղել սողունը, որ այս անգամ պլլուեցաւ հակակշռի գործիքին : Դարձեալ յարձակեցան զինքը եւ յաղթել : Երբ օդակայան հասան, օձը դատ դարակի մը մէջ եւ սպաննեցին : Ճամբորդները լուր չունէին անցուդարձէն :

ՆՈՐ ՅՈՒՈՎՈՒԹիին մը ծագեցաւ Ֆուդանի (Հարաւ. Քորէա) դերիներու կայանին մէջ : Կարմիր դերի մը սպաննուեցաւ եւ 85 հոգի վիրաւորուեցան : Ամերիկացիները երբեք զէնք չպարպեցին : Ամերիկացի պահակներ Քոժէ կղզիի (Ճափոն) դերիներու կայանը մտնելով, վար առին կարմիր դրօշները եւ ուրիշ խորհրդանիշները : Ինսա միջոցներ ձեռք առնուեցան :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ քարիւղի 90.000 բանուորներէն 25.000ը վերսկան աշխատիլ : Բանակցութիւնները կր չարունակուին եւ յոյս կայ որ համաձայնութեան մր յանգին :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ անդ. օդանաւային նոր հրամանատարը՝ մառեչալ Սէնըրս Փորթ Սահա հասաւ եւ տանձնեց իր նոր պաշտօնը Մօասքայի (Իմամիյա) մէջ :

ԻՐԱՆի դահլիճը կը ծանուցանէ թէ յետաձգուած են հիւանդային եւ արեւմտեան նահանգներու երեսփ. ընտրութիւնները, մինչեւ Մոսսաեղի Լա Հէյէն վերադարձը, խառնակութիւններէ խուսափելու համար : (Վարչապետ Լա Հէյ կ'ներթայ, մասնակցելու համար անգլեւիրանեան քարիւղի վէճին քննութեան) :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՃԱՇԱՐԱՆ - ԾԱՂԱՐԱՆ
«ՄԱՄՊՈՒԼ» Լիսի

ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՓԱՓԼԱՎԱ, ՔԱՏԷԻՖ
ԱՆՁՈՒԳԱԿԱՆ ՕՂԻ, ՀԱՄԱԴԱՄ ԱՂԱՆԴԵՐՈՎ
ՏՈԼՄԱ, ՔԷՕՖԹԷ, ՔԷՊԱՊ ԵՒ ՖՐԻԹ
Ամէն տեսակի յարմար ժողովրդական գիներ
24, Quai Jean-Moulin — LYON
(Ex. Quai de Retz) — Entresol

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Cadet : կը խօսի Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ, «Հանդէս Ամսօրեայ»ի խմբագրապետը : Նիւթը՝ «Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ նոր ֆնճուքիւններէ վերջ» :

ՊՈՆՏՈՍՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի Նահանգի (Պոնտոս) Հայր. Միութեան : Հովանաւորութեամբ Նախկին Հայ Բազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութեան : 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15-էն կէս դիշեր, Cercle Militaire-ի սրահներուն մէջ, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, փարիզի հայ սիրուած արուեստագէտներու կողմէ : Հայկական պարախումբ Պոնտոսեան տարազներով (լազպար՝ քէմէնչէով) : Մենապարեր եւ ուրիշ անակնկալներ :

Եւրոպական պարերը առաջնորդութեամբ Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի 8 հոգինոց (Garow' s Orchestre Typique Tzigan) ծանօթ նուագախումբին իր Ալվարէզ երգիչով :

Ճոխ եւ ընտիր պիւֆէ տնական պատրաստութեամբ, դիւրամատչելի դիներով :

Մուտք՝ 200 ֆրանք :

45 Rue la Boétie , Paris Métro Miromesnil
SALLE GAVEAU
Կիրակի, 25 Մայիս ժամը 17.45ին

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ եւ ի նպաստ Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան :

Մասնակցութեամբ՝ Annie d'Arco-ի (դաշնակ), Serge Tenenbaum-ի (ջութակ), J. P. Rampal-ի (սրընդ), ensemble orchestral de Paris-ի եւ երգչախումբի :

ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— Մոցարթ, Պախ, Տուրեան եւ կոմիտաս Վարդապետ :

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐԻ ՄԸ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Պ. Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆի ուսուցչական եւ երաժշտական յիսնամեայ յոբելեանը կը սոնուի Մայիս 22ին, Համբարձման հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ դպրոց սրբահին մէջ :

Կը նախագահէ Պ. ԱՐԱՄ ԹԻՐԶԻՊԱՇԵԱՆ : Կը բանախօսեն բանաստեղծ - ակադեմական Պ. ԴԵՂԱՄ ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ եւ դրագէտ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ : Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Օրխորդներ՝ Ա. Վարժապետեան, Հ. Արիստակէսեան, Մ. Մարկոսեան եւ Պ. Լ. Ղեւոնդեան : Արեւնոյներու կողմէ երգախառն պար :

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՊՐԻԼ 11-24ի ԱՌԹիի ՔԱՆ, (A. M.).— Այս կիրակի ժամը 10ին, ռուսական Մայր Տաճարին մէջ (Bld. Alex. III) : Պատարագի երգեցողութիւնը Նիսի դպրաց դասուն կողմէ :— (Հոգեպարարութիւն)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ .— ՄԱՐՍԻԳԼ . — Աբգար, Դանիէլ եւ Յովհաննէս Տէր Յովհաննէսեան, Տիկ. Մարիժան Հայթաեան (Ծնեալ Յովհաննէսեան), Տէր եւ Տիկ. Մելքոնեան կը ծանուցանեն թէ այս կիր. Սկն Լու Կրան փէնի եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանդստեան պաշտօն հանգուցեալ ԱՐՓԻԱՐ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի, իր տիկնոջ եւ զաւկին յիշատակին :

Ներկայ առ ի գիտութիւն, մեր բոլոր բարեկամներուն եւ ծանօթներուն :

Դպրոցասէրի տօնը Մարսէյլի մէջ

Հիմնարկութեան 75րդ տարելիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ մարսիլիանակ կրթասէր միութիւններու եւ նախկին սանուհիներու, տեղի կ'ունենայ եղանակին վերջին եւ մեծագոյն ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ : Շաբաթ 24 Մայիս, ժամը 10էն մինչեւ լոյս, Գլիւպի մէջ, rue Grignan, Marseille :

Գեղարուեստական բաժինին սիրայօժար կը մասնակցի ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի : Առաջնակարգ նուագախումբ եւ ընտիր պիւֆէ՝ տիկիններու ձեռքով պատրաստուած : Ճոխագոյն զուարճութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑԱՅԻՇԱՏԵՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԻԳԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 20ին, «Ահարոնեան» ակումբը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿԱՊՈՑ ՅՄՍՁի Իթալիէ մասնաճիւղը Կ. Յաչէի օրը կը սոնէ Ցունիս 8ին :

ՄԱՐՍԻԳԼ.— Գլխի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սէնթ Աննի դպրոցին մէջ : Բոլոր անդամներու եւ հայրենակիցներու ներկայութիւնը կարեւոր է : Օրակարգ.— Ամերիկայի չրջաբերականներու ընթերցում, նոր վարչութեան ընտրութիւն, եւ Ցունիս 30ի դաչտահանդէսը :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՃԱՇ

Լաարան Արեւմուտքի վարչութիւնը ընկերական - ընտանեկան ճաշ մը սարքած է այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, 60 rue Lafayette , Արամի ճաշարանը : Նուագ եւ զուարճութիւն : Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամներն ու համակիրները : Ճաշադին 600 ֆրանք :

Գործատուր կ'ուզուի

Լաւ ափիէէօր գործատուր մը կ'ուզուի իր տան կամ աշխատանոցին մէջ աշխատելու համար :

Ներկայանալ նմոյշներով, Tailleur Kékliguian, 12 Rue Jules Guesde, L'Hay les Roses :

Ուսի Հրաւէրի կոդմէ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ երեքշաբթի 27 Մայիս, ժամը 8.30ին, Alhambra-ի չքեղ սրահին մէջ, (métro Mairie d'Issy-ին ճիշդ դիմացը :

Նուագահանդէսը կը լրանայ ժամը 23.30ին դիւրացնելու համար հեռուէն եկողներու վերադարձը :

Տոմսերու համար դիմել.— Rest. Elmas, 11 rue Buffault, Markarian 32 rue de Trévise, Sarafian Meudon, (Obs. 13-45) եւ Իսի, 20bis Rue de la Défense-ի Զաւիկեանի սրճարանը, Tél. Mic. 01-89:

Դեղագործ Շաւարշ Թաշճեան

Կը յայտարարէ իր նախկին հայ յաճախորդներուն թէ վերսկած է աշխատիլ դեղարան A. Vigna

PHARMACIE VIGNA
7, Allées Léon Gambetta, Marseille

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտ՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԷՕՆԷՐ ԿԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բացառիկ դիւրութիւն :

ՏՕՆԱԿԱՆ

օրերուն, որոնք կը մօտենան, մի՛ մոռնաք ձեր հայկական սեղանները զարդարել « ՇԻՐԱԿ »ի չիլերով, Արեւելքի միակ, իսկական ու հարազատ օղին, ախորժահամ ու խնկաւէտ : Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :

Կարեւոր հնարք

Կերպասի ու կօշիկի, կարի մեքենաներու, «մօթօռներու, ինչպէս նաեւ ամէն կարգի մեքենաներու նորոգութեան մասնագէտ Կ. ՏԱՊԱՆԵԱՆ փարիզէն Մարսէյլ փոխադրուելով՝ իր աշխատանոցը կը գտնէ 23, Rue Berlioz: Իրեն դիմողները կատարեալ գոհացում կը գտնեն թէ՛ անթերի աշխատանքի եւ թէ՛ մատչելի պայմաններու տեսակէտով : Հեռաձօն՝ Լիսէ 71-30:

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925. R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 23 MAI 1952 Ուրբաթ 23 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6770-Նոր շրջան թիւ 2181

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱԼՆԵՐ

Հայրենիքի պաղեստինեան դօրագումարին մէջ վճռական դեր կրնան կատարել բոլոր հոսանքներն ու դասակարգերը, Հայկական Աշխատանքի մէջ : Առանց սեռի կամ տարիքի խտրութեան :

Անոնցմէ իւրաքանչիւր խմբաւորում կամ անհատ պիտի գործէ համաձայն իր հայեցողութեան եւ կարողութեան :

Բայց, ամէնուն համար ալ անվիճելի պիտի ըլլայ մէկ տեսակէտ,— Տարագիր բազմութիւնները հարազատ ժառանգորդներն են հայրենիքին : Անոնց լրացուցիչ մասերը :

Հետեւաբար, ունին ոչ միայն պարտականութիւններ, այլեւ իրաւունքներ :

Ակնյայտ չէ որ պայմանագիր մը կնքուի, ճշդելու համար այդ պարտականութեանց եւ իրաւունքներուն սահմանը : Անդիր աւանդութիւններ կան որոնք աւելի արժէք ունին քան մազաղաթի վրայ արձանագրուած օրէնքներ :

Դժբախտաբար այս տարրական հարցին մէջ ալ կը տիրեն կարգ մը թիւրիմացութիւններ, պղտորելով մթնոլորտը :

Կան հոսանքներ կամ խմբակներ որոնք հայ - քրէնասիրական պարտականութիւնը կը չփոթեն ընկալեալ սովորութեանց հետ : Չեն հանդուրժեր որ տեսակէտ ունենաք :

Իսկ երբ իրաւունքներու մասին կը խօսիք, վայնասուն մը կը պայթի ձեր դլխուն :

— Ի՞նչպէս կարելի է՝ ան՝ պետութիւն, մենք ցիրուցան բազմութիւն : Ան իշխանութիւն, մենք ապագայ քաղաքացիներ ...

Այո՛, երեւանը իշխանութիւն է, բայց ամէն բան չէ : Եւ չի կրնար ըլլալ, ներկայ պայմաններուն մէջ : Աչխարհասասան, համաչնակուռ ուժ մը կեցած է իր դլխուն վերեւ, եւ թոյլ չի տար որ ազատ գործեն մխիթարն ու թեւերը :

Միայն այս պարագան կը հարկադրէ մեզ ունենալ տեսակէտներ, հայրենիքի ամբողջացման, ազատութեան եւ բարօրութեան մասին : Ձայն բարձրացնել, հիմնական հարցերու մէջ :

Սովորական իմաստով իրաւունք մը չէ այս, այլ տարրական պարտականութիւն մը :

Հայրենիքի ժողովուրդը ինք ալ պիտի ուզէր որ կատարէինք այդ պարտականութիւնը, առանց միջամտելու իրենց ներքին գործերուն :

Թող չհասկրնան թէ ինչ որ ալ ըսենք անօգուտ է : Ոչ կը կարդան, ոչ կը լսեն, ոչ ալ կրնան ընթացք տալ:

Թէեւ ցիրուցան՝ ի սիրտս աչխարհի, մենք ալ նոյնքան համրանք, աչխատանք եւ վաստակ ունինք, որքան անոնք:

Ունինք թանկագին առաւելութիւն մը եւս,— ազատութիւն՝ մտածելու, խօսելու, գրելու :

Եթէ Հայկական Աշխատանքը ունենայ յստակ տեսակէտներ՝ հիմնական հարցերու մասին, իրեւ մէկ ամբողջութիւն, միշտ ալ կարելի է քարիքներ սպասել :

Ամէն պարագայի մէջ, ամենուկ լռութիւնը կամ չհայրերան սաղմոսերգութիւնները չեն որ յարգանք պիտի ներշնչեն :

Այս տեսակէտէն, դժբախտաբար ժժդոյն պատկեր մը կը ներկայացնէ, ամէնէն առաջ, մեր բարձրաստիճան կղերը :

Մեծ մասով պաչտօնակատարներ են զարճած անոնք: Մանաւանդ երբ չողչողուն տիտղոսներ կը ստանան,—եպիսկոպոս, արքեպիսկոպոս, կաթող. պատուիրակ եւայլն :

Տարիներուն հետ, այս դասակարդին մէջ զարդացաւ նոր հոդեբանութիւն մը,— «Հոդեւոր Հօտը» կառավարել իբրեւ ներկայացուցիչները Սմենայն Հայոց կամ Կիլիկիոյ կաթողիկոսներուն :

Այս պատճառով ալ, անոնք երբեք չեն համարձակիր ոչ անձամբ արտայայտել, ոչ ալ ի պաչտօնէ ներկայացնել բուն ժողովուրդին բաղձանքները:

Այս նկատի դիրքը ինչո՞վ կը նպաստէ հայրենիքի զաղափարին զօրացման :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՆՈՐ ՓԵՍԱՆ

Հետեւեալ պատմութեանց հեղինակը այս տողերը սարքադրողը չէ : Այս պարագան, մանաւանդ կերպով կը չեշտեմ, որպէսզի Հայոց ազգին ազնուափայլ տիկիններն դատ չբանան : Ամերիկեան չարաթաթերթէ մը կը քաղեմ .

Անգլիացի դեղագործ մը դատարան դիմած է եւ ապահարզան կը պահանջէ, որովհետեւ օր մը երբ էրիկ - կնիկ «ներքին պատերազմ» մը կ'ունենային, Տիկինը դեհին փռած է դինքը եւ առօք - փառօք վրան նստած է : Տիկինը հարիւր քիլօ կը կչռէր :

— Նախկին ամուսին մը, Շիքակոյէն, կը բողոքէ թէ իր նախկին «կէսը», իր երկրորդ ամուսնութեան առթիւ 1000 տոլարի նրբահիւս ներքնազդեստ դնած է եւ վաճառատան հաչուեցոյցը ղրկած է իրեն ...

Վերոյիչեալ ամուսիններուն ցաւը այնքան ալ մեծ չէ, սակայն, բաղդատմամբ այն դժբախտութեան, որ, լսած եմ, պատահած է երիտասարդի մը՝ տարիներ առաջ:

Նոր ամուսնացած էին՝ Զարեհն ու Զապէլը : Եւ զացած էին Միջերկրականի դեղածիծաղ ափունքը՝ մեղրալուսնի օրհնութիւնով դինովնալու :

Զարեհ, բանաստեղծի խառնուածք ունէր եւ այդ պատճառաւ ալ բանաստեղծութիւն դրած չէր: Զապէլ, սովորական մահկանացու մըն էր, պարզունակ ու մաքրամաքուր Հայուհի մը : Ինչպէս բոլոր Հայուհիները :

Զարեհ, հաւերուն հետ կը պառկէր, հաւերուն հետ ալ կ'արթննար, որովհետեւ, տեղ մը կարդացեր էր թէ այդ ձեւով կրնար առոյգ, հարուստ ու իմաստուն ըլլալ: Զապէլ, առանկ պարագայ խօսքերու ախանջ չէր կախեր : Ուշ կը պառկէր, ուշ կ'ելլէր :

Բայց, առաու մը, սովորականէն առաջ աչքերը բացած էր :

— Անուչիկս, հոգեակս, ինչ կայ, ինչո՞ւ այսպէս կանուխ... Թռչուններուն հոգեմտյլ զայլայլը արթնցուց քեզ թէ վարդերուն դլխիչ բոյրը : Արշալոյսին վառ չողո՞ղը բացին պղտոր աչքերդ թէ առաւօտեան մեղմանոյշ զեփիւռին փայփայանքները...

Ու հարսր կը պատասխանէ .

— Ամա՛ն, ինչ պարապ բաներ կ'րսես առտուն կանուխ: Ծարաւ էի, արթնցայ :

Կը պատմեն թէ այս դործնական պատասխան : Նէն եաք, նոր փեսան մարած, դեհինը ինկած է...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ընկերվարական կուսակցութեան բացառիկ համագումարին առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ Մոնռուժի մէջ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց: Միեւնոյն ատեն ընկեր մը կը մասնակցի նիստերուն :

ԹՈՒՆՈՒՉԻ խնդիրը ծանր հոգեր կը պատճառէ կառավարութեան: Նոր վարչապետը, Պուրգուչ, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ առջի օր.— « Եթէ Ֆրանսա բարենորոգումներ կատարէ անմիջապէս, կացութիւնը կրնայ փրկուիլ, այլապէս ոչինչ կրնամ երաչխաւորել: Բարենորոգումները պէտք է կատարուին ուղղակի, եւ ոչ թէ խառն յանձնաժողովի մը միջոցաւ»: Իրազեկներ կ'ըսեն թէ մարզպանն ալ այս տեսակէտն ունի :— Պ. Լէյիսըն յայտարարեց թէ Մ. Նահանդները իրենց տեսակէտները պիտի չպարտադրեն Անգլիոյ կամ Ֆրանսայի, Եդիպտոսի եւ Թունուզի վէճերուն առթիւ :

ԻՐԱՆի վարչապետը կ'ուզէ հէյ կ'երթայ պարզաբանել իր ըսելու համար թէ Գերագոյն Ատեանը իրաւասու չէ քննելու պարիւղի վէճը: Թերթերը կը դրեն թէ անտեսական տաղնապը սաստկացած է եւ հացին դինը կրկնապատկուած՝ կարգ մը նահանգներու մէջ :

Տակաւին չեն հասանձայնած

ՆՈՐ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Թերթերը կը դրեն թէ վերջին պահուն կարդ մը նոր դժուարութիւններ ծագած են դաչնակից - ներուն եւ արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ, հաչտութեան առժամեայ դաչնագրին եւ ուրիչ խընդիրներու մասին :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչները բացորոչապէս հաւկցուցած են թէ ապագայ Գերմանիան չի կրնար կապուիլ հաչտութեան առժամեայ պայմանագրով : Արտաքին նախարարը, Պ. Հալչթայն, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է երեքչաբթի օր, կրկնել տալով իր խօսնակին .

— Պ. Ռոպէռ Շումանի հետ խօսակցութիւններ ունեցայ ծրագրուած դաչնագիրներու մասին (հաչտութիւն եւ եւրոպական բանակ) : Բայց այդ խօսակցութիւնները տեսական հանդամանք ունէին եւ ոչ թէ իրաւական : Ոչ ոք կրնայ պնդել թէ ինչ պիտի ըլլայ վաղուան Գերմանիան : Թերեւս հողային ընդարձակում պիտի ունենայ . տեսակ մը ձուլում եւ կամ նոր պետութիւն :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Անգլիացիները եւ Ամերիկացիներն ալ խոստովանած են թէ ժողովուրդներու ինքնորոչման իրաւունքին հակառակ է կանխաւ յանձնառութեանց տակ դնել կառավարութիւն մը որ դոյութիւն չունի :

Կը նչանակէ թէ Արեւմտեան Գերմանիան առժամապէս պիտի ընդունի առաջարկուած դաչնադիրներուն տրամադրութիւնները, մինչեւ որ Գերմանիան վերադտնէ իր միութիւնը :

Այս կացութեան առջեւ, Ֆրանսան վճռեց կարդ մը պայմաններ դնել որոնք պիտի որոչուին այսօր, ուրբաթ, նախարարական խորհուրդին մէջ : Միւս կողմէ, Ադդ. ժողովին եւ ծերակոյտին արտաքին գործերու յանձնաժողովները պահանջած են անմիջապէս քննութեան ենթարկել եւրոպական բանակի դաչնագիրը եւ հաչտութեան առժամեայ պայմանագիրը, վերջնական սորագրութիւններէն առաջ :

Գերմանիոյ դրամական մանանկացութեան խնդիրն ալ դժուարութիւններ կը պատճառէ· բայց վերջին պահուն հաղորդուեցաւ թէ համաձայնութիւն դոյացած է:

⚔ Անգլիոյ արտաքին նախարարը՝ Իրըն, Փարիզ հասաւ առջի օր, անյապաղ սորագրել տալու համար առաջարկուած պայմանագիրները: Նախարարը երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ բրիտանական դեսպանատան մէջ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարին հետ, որ ճաչի հրաւիրած էր: Իսկ երէկ Սթրազպուրկ մեկնեցաւ, ուր կը դումարուի միացեալ Եւրոպայի խորհուրդը : Այսօր ալ (ուրբաթ) պոնն պիտի երթայ: Եթէ ամէն դժուարութիւն հարթուի, երկուչաբթի օր հանդիսաւորապէս պիտի սորագրուի հաչտութեան առժամեայ պայմանագիրը, Պոննի մէջ, իսկ եւրոպական բանակի դաչնագիրը՝ Փարիզի մէջ: Թերթերը կըսդրեն թէ 2500 սպիականներ պիտի հսկեն բարեկարդութեան, արեւմտեան Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ, հաչտութեան պայմանագրին սորագրութեան առթիւ : Երբեք չղթայ մը պիտի կազմուի մայրաքաղաքին չուրջը: Ոչ ոք իրաւունք պիտի ունենայ այս չղթանէրէն անցնելու, առանց մասնաւոր արտօնագրի : Արարողութեան ներկայ պիտի ըլլան երեք մեծ պետութեանց արտաքին նախարարները, մարզպանները եւ Գերմանիոյ ներկայացուցիչները :

Հինգ միիոն գինուոր

Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբին նախագահը մերժելով դինուորական մարկերուն կրճատումը, պաղարատեց.— Անոնք որ քուէ կուտան մեծ դեղչեր կատարելու համար, կրնան խորտակել երրորդ աչխարհամարտէ մը խուսափելու յոյսը :

Այս առթիւ բաւ թէ Եւրոպայի դաչնակիցներ մօտ չորս միլիոն գործօն դինուոր եւ 3500 միլիոն տոլար (1250 միլիոն սթերլին) արժողութեամբ դինամթերք պիտի ունենան յառաջիկայ տարի: Գործօն ծառայութեան տեսակէտով, այս ուժը կը ներկայացնէ 1.600.000 դինուորի յաւելում Եւրոպայի ներկայ զօրութեան վրայ: Արեւմտեան Եւրոպայի գործօն ուժերը 1.800.000 կը հասնէին անցեալ Յունուարին, առանց հաչուելու Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բանակները: Դաչնակիցները աւելի քան 5.250.000 դինուոր ունին արդէն, ի սիրտս աչխարհի :

Վերջին երկու տարիներու ընթացքին, դաչնակից բանակներուն վրայ աւելցած են 1.500.000 դինուորներ :

⚔ Զօր. Բրատլէյ, արեւմտեան Եւրոպայի ճակատին նոր սպարապետը, որ Փարիզ կը հասնի Մայիս 27ին, յայտարարեց թէ Ռուսերը մեծապէս աւելցուցած են իրենց դինուորական ուժը վերջին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ԱԿԻՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

Շաբաթ :

— Հ. Ներսէս Ակինեան խմբագրատուն եկած էր այս առաւօտ :

— Մե՛ղք :

« Հանդէս Ամսօրեայ »ի խմբագրապետը առաջնակարգ որսորդ մըն է ձեռագրի : Պատերազմէն առաջ, Հայաստան էր գացած՝ ձեռագիր որսալու, եւ , ինչպէս մեզի կը պատմէր եղբէն, Թանկարժէք գանձեր դուեր էր Էջմիածնի մատենադարանին մէջ, ուր Թառած առնուրնէ մինչեւ իրիկուն՝ ընդօրինակութիւններ կը կատարէր , նօթեր կ'առնէր, բայց, յանկարծ, « Շաբաթը Ուրբաթէն առաջ եկաւ » ու գիտնական վարդապետը ինքզինք դատա··· արտասահման : Վերջին պատերազմին՝ Մերձ. Արեւելք մեկներ էր որսորդի նոյն մախաղը ուսին, երբ պայթեցաւ պատերազմը : Վանքէ վանք՝ Երուսաղէմէն Անթիլիաս, Հ. Ա - կինեան պարապ չանցուց ժամանակը :

Կ'ուզէի տեսնել գինք եւ իմանալ Թէ ի՛նչ նոր վաստակ (acquisition) կը բերէր հայ մատենադրութեան՝ իրրեւ առաջ : :

Երեկոյին կը հանդիպիմ Հրանտ Սամուէլի դրասուննը : Դրան առջեւ կը յայտնուի վարդապետի մը առուերը, ճերմակ մօրուքով : Կը վարանի ներս մտնել ու կը հեռանայ, խաբուելով դրատունին կրած փոփոխութիւններէն,— հիմա արդիական աղուոր դրատուն մի ձեւն առած է Հրանտ Սամուէլի մտաւորական այս բոյնը : Արդիկ կը վազէ եւեւէն ու կը հրաւիրէ ներս :

Կը նստինք կր խօսինք :

Ամբողջ մէկուկէս ժամ Թռչկոտուք վանքէ վանք ու մատենադրէ մատենադիր, մինչ Ալիս եւ Սարդիկ կը հիւրասիրեն մեզ Թէյով ու կարկանդակներով : Ա,նքան հաճելի էր խօսակցութիւնը , — բարեբախտաբար ոչ ոք եկաւ խանգարել մեզ՝ եւ բարեկեան այդ ժամուն, — որ Թշնամացանք ժամկին դէմ, հնչած ըլլալով դրատունը փակելու պահը :

Շարունակե՛նք խօսակցութիւնը, երեքշաբթի , կէսօրէ եաքը, « Ցառաջ »ի խմբագրատան մէջ : Կը համաձայնինք ու կը մեկնինք :

×

Վիէննայի « Մեղուն », Հ. Ներսէս Ակինեան, աշխատելու եկած է Փարիզ, Ֆրանսական ազգային Մեծ Մատենադարանին մէջ, հայերէն ձեռագիրներու վրայ : Ձեռագիրներու իր այս որոնումը, հոս՝ Փարիզի մէջ, առիթ մըն էր որ հարցնէի Թէ հետաքրքրուա՞ծ է Նորայր Բիւզանդացիի ձեռագիրներով, վերը՝ Հիւսիսի մէջ, Շուէյտ :

Երբ, առաջին անգամ « Ցառաջ »ի մէջ (18 Հոկտ. 1947), Լորելլի կը հաղորդէր Թէ գտնուած են Ն. Բիւզանդացիի ձեռագիրները, որոնք կորսուած կը համարուէին, հրատարակութեան դրեթէ պատրաստ վիճակի մէջ, ու Թիւով այնքան շատ՝ որ պահ մը Թերահաւատութիւն պատճառեց, հաւատացէք, չքնաղայ դիւերը, — ա՛յնքան ուրախ էի :

« Աչխարհակալ հայ լեզուի » կը կոչէր ինքզինք Ն. Բիւզանդացի, որ նախկին վարդապետ մըն է Վենետիկի Մխիթարեան Մխարանութենէն : Արտակարգ յիշողութեամբ օժտուած, զրաբարի ճարտարապետութեան գաղտնիքներուն տիրացած, անդնահատելի աշխատանք է կատարած մեր մատենադրական ժառանգութեանց մասին, որոնք չափազանց խաթարուած են, չարախոխուած կամ այլանդակուած, (Ռընանի հեգնանքը վկայ) : Աշխատանքի իր թէքնիքը կը յենուր ոչ միայն ձեռագիրներու բաղդատութեան կամ օտար աղբիւրներու հաւեմատութեան մեթոտին, որ սովորական է ամէն մատենադէտի՝ բանասիրական կալուածին մէջ, այլ եւ այն իրողութեան, որ խոր հմտութիւնն ունէր հայերէն քերականութեան խաղերուն, եւ որ զոյ դիտէր բազմաթիւ մատենադիրներու դարձերը, (ըստ ծանօթներու վկայութեան, կրնար ձեզի ըսել Թէ ո՛վ գործածած է եւ ո՛ւր գործածուած է որեւէ բառ կամ ասացուածք) :

Իրրեւ մարդ, դովելիք ապրանք չէր, սա - կայն : Հարկ չկայ քննելու գտաելու իր վէճը Վենետիկի միաբաններուն հետ, կամ հրիւը Մեսրոպ Նուպարեանի հետ, ոչ իսկ իր գտնութիւնը՝ երբ քէն պահեց հայ ժողովուրդին դէմ(*), բայց կարելի չէ մե՛ր գտնութիւնը չթափել իր գլխուն՝

(*) Ունեցած ենք բազմաթիւ գրագէտներ, ոմանք գտուցած են հայ ժողովուրդին դէմ, — կ'արժէ ուսումնասիրել այդ գրագէտներուն կեանքը եւ գտնութեան պատճառները՝ գտապարտելու համար ··· գիրենք : Նման գտնութեան իրրեւ օրինակ՝ ահա թէ ի՛նչ կը գրէ Միհ. Նալբանդեան. « Գիրիչս պիտի կոտրեմ ու ձգեմ՝ միւս ամենքս ալ Հայաց ազգի անունը տոսած ժամանակները եւս պիտի սիրտս խառնուի և փսխելիքս գայ : Ափսո՞ս ինձ, որ ես երեւեցայ Հայերի մէջ, մի այլ ազգի մէջ երբեք այս վիճակում գտնվելու չէի ես » :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԱԹՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՆ

Բ.

Ատլանտեան Ուխտի կազմութենէն առաջ, արդէն դոյութիւն ունէր Պենելիւքսը՝ ստեղծուած Պրիւքսէլի մէջ : Առաջամեայ սպարապետն էր մատեչալ Մոնթկոմըրի, որ սկսած էր կազմակերպել ցամաքային, օդային Թէ ծովային փոքր զօրամասեր :

Երկու զօրավարները կատարեալ ամբողջութիւն կազմեցին : Զօր. Այզընհաուըր ղբաղեցաւ քաղաքական եւ տնտեսական հարցերով, ստեղծելու համար Ատլանտեան բանակը : Մինչդեռ Լորտ Մոնթկոմըրին իր ժամանակին մեծագոյն մասը յատկացուց՝ ռազմաճակատներուն վրայ, դինուորները պատերազմի պատրաստ վիճակի մէջ դնելու առաքելութեամբ : Բազմաթիւ անդամներ քննական այցելութիւններ կատարեց, տալով ուժերուն դիմացը, « իրերահանդիպման դիծերուն » վրայ : Ան էր որ, քննութեան ենթարկեց բոլոր դաշնակիցներուն զօրահաւաքման ծրագիրները :

Ինչպէս Զօր. Այզընհաուըր իր յաջորդն ալ , Բիճուէյ, ոպարապետն է Հիւսիսային Ատլանտեանի բոլոր զինուորական խմբաւորումներուն, եւ - րոպային մինչեւ Միջերկրական : Իր իշխանութեան տակ կը զորձեն երեք հրամանատարութիւններ .—

1) Կեդր. Եւրոպայի հրամանատարութիւնը, որ կ'ընդգրկէ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպան : Բանակատեղին կը գտնուի Ֆոնթէնպլէօ՝ Փարիզի մօտ : Ցամաքային ուժերու հրամանատարն է Ֆրանսացի՝ վերջերս մարեչալի աստիճան ստացած Ալֆոնս Ժիւէն : Օդային ուժերու հրամանատարն է՝ ամերիկացի զօրավար Լօրիս Նորսթատ : Ծովային՝ դարձեալ ֆրանսացի՝ դեր - ծովակալ Ռոպէր Ժոժառ : Երեքն ալ ուղղակի պատասխանատու են զօր. Այզընհաուըրին :

2) Հիւսիսային Եւրոպայի հրամանատարութիւն .— Նորվեկիան եւ Տանիմարքան : Բանակատեղին՝ Օսլօ : Ընդհ. հրամանատարն է անգլիացի Սըր փէթրիք Պրինա : Իր հրամանատրուն ենթակայ են՝ այդ հատուածին օդային հրամանատարը Ամերիկացի զօր. Թէթլըր : Ցամաքային հրամանատարը՝ Նորվեկիացի Ցօն Հանսթին եւ զօր. Էրիք Մոլըր, որ կը հրամայէ Տանիմարքայի ցամաքային բանակին :

3) Հարաւային Եւրոպայի հրամանատարութիւնը՝ Նափոլիի մէջ : Այս ճակատը մեծապէս ընդարձակուեցաւ երկու երկիրներու՝ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի անդամակցութեամբ :

Թէ ինչպէս պիտի միացուին այս երկու ցամաքային բանակները իտալական բանակին, վչոտ խնդիր մըն է, որ շատ կը մտահոգէ անոր ընդհ. հրամանատարը՝ ծովակալ Քերնի (Ամերիկացի) : Ծովակալը հրամանատարն է միւեւնոյն ատեն արեւելեան Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի ամերիկեան նաւային ուժերուն :

Այս շրջանակին ցամաքային ուժերուն հրամանատարն է իտալացի զօր. Քասթիլեոնի , զոր Թուրքերն ու Յոյները կը մերժեն ընդունիլ իրրեւ իրենց բանակներու վերին հրամանատար : Ամերիկացի զօր. Շլէթըր կը հրամայէ օդային ուժերուն՝ Ֆիրենցայի մէջ : Ծովակալ Քերնի ինք անձնապէս կը վարէ ծովային հրամանատարութիւնը :

Հիւսիսային Ատլանտեան կազմակերպութենէն անկախ՝ կը գործեն նաեւ երկու նոր ծովային հրամանատարութիւններ ,— Ատլանտեան եւ Մանշի հրամանատարութիւնները :

Անգլիոյ եւ Ամերիկայի հաւանութեամբ Ատլանտեանի գերագոյն հրամանատար նշանակուած էր ամերիկացի ծովակալ Մէք Քորմիք : Անգլիոյ պահպանողական կառավարութիւնը դլխաւորութեամբ Զըրչիլի , մերժեց ճանչնալ այս համաձայնութիւնը, առարկելով Թէ իր ջուրերուն պաշտպանութիւնը անխուսափելի պարտականութիւնն է Ներքին Տորմիդին : Երկար վէճերէ եաք կողմերը համաձայնեցան՝ ծովակալի հրամանատարութեան կարգ մը վերապահումներով :

Այս մարդին մէջ նաեւ կը գործեն քանի մը մանրախոսքեր :

Անգլիական Մանշի հրամանատարութեան հարցը բաւական բարդ հանդամանք ունէր : Ի վերջոյ ստիպուեցաւ կազմել մարմին մը, մասնակցութեամբ այս շրջանին հետ կապուած չորս երկիրներու ծովային սպայակոյտներուն, իրրեւ պատախանատու Մանշի եւ Հիւսիսային ծովու պաշտպանութեան :

Այսպէս իր կազմութենէն երեք տարի վերջ , ՀԱՄԿ դինուորական կառոյցը արդէն կատարեալ հանդամանք ստացած է :

Ինչպէս ըսինք, Գերմանիոյ մէջ այժմ կը գտնուին դաշնակից 17 զօրաբաժիններ , ընդդէմ 22 խորհրդային զօրաբաժիններուն : Երկու բանակներուն Թիւը դրեթէ նոյնն է : Մինչդեռ տարի մը առաջ ռուսական յարձակում մը կասեցնելու ոչ մէկ յոյս կար :

Այս տասը զօրաբաժիններէն,— վեց ամերիկեան եւ չորս բրիտանական, չատ լաւ սպատազինուած են եւ համարժէք խորհրդային զօրաբաժիններուն : Մնացեալը կը բաղկանայ հինգ ֆրանսական եւ երկու պելժիական զօրաբաժիններէ : Հիւսիսէն հարաւ, Պալթիկէն մինչեւ Պաւարիոյ Ալպեաններ, դիրք բռնած են դաշնակից դինուորները ընդդէմ կարմիրներուն : Մայրադոյն հիւսիսի դլխաւորաբար Շլէդուիկ Հոլչթայնի մէջ կը մնան Նորվեկիացիները եւ Դանիացիները :

Հիւսիսային Գերմանիոյ դաշտավայրին վրայ կը դտնուին բրիտանական չորս զօրաբաժիններ, երեքը մեքենադէն : Ասոնք Անգլիոյ խաղաղութեան ժամանակի ամէնէն ընտիր դինուորներն են : Շատ հաւանաբար անոնք է որ պիտի դիմադրեն հակառակորդի մեքենադէն բանակներուն առաջին ներխուժման մը դէպի Պելժիա կամ Ֆրանսա : Սպատազինուած են Սենթիւրիոնը հրասայլերով , որոնք աւելի գերազոյս են քան ամերիկեանները եւ Թերեւս Սթալինեաններր :

Նոյն չրջանին մէջ կը դտնուին մէկ վաշտ մեքենադէն բանաւոցիներ, որ կը համապատասխանէ ամերիկեան մէկ դունդին : Կեդրոնն է Հանովր :

Դէպի հարաւ՝ Բասէլի չրջակաները դիրք բռնած են երկու պելժիական զօրաբաժիններ : Մինչ լաւ դինուած հետեւակ, միւսը մեքենայարժ :

Ֆրանսացիք հինգ զօրաբաժին ունին : Զորսը դրեթէ լաւ սպատազինուած : Ֆրանսացիները մեծ մասը կը մնայ պահեստի դիրքերուն մէջ՝ Ամերիկացիներուն կռնակը՝ Ֆրանսական զօտիին մէջ : Իսկ մարոքեան զօրաբաժին մը կը դտնուի երբ հակայ հարստութիւն մը կը նուիրէ օտարին , առանց խորհելու տալել իր ձեռագիրները, այդ հարստութեամբ, Թողլով որ փոխն նկուղներու մէջ :

Եւ ի՞նչ ձեռագիրներ :

Փարիզի մէջ, մեզի զարմանք պատճառեց Լորելլիի ցուցակը, երբ բաղդատեցինք այն ցուցակին հետ՝ զոր Բիւզանդացի ինքն իսկ գրած է « Քննասէր » վիմատիպ պարբերաթերթին մէկ օրինակին վրայ, (այդ օրինակը Նորայր իր ձեռքով ձօնագրած է Մատթէոս Չէրեանի՝ 1904 Նոյեմբեր 9ին,— այժմ կը գտնուի Նուպարեան մատենադարանը) : Արդ, 1904էն մինչեւ մահը (1915) , ի՞նչպէս կրցաւ լրացնել այդքան երկարաշունչ աշխատութիւններ : Եւ ո՞ւր մնային արդեօք կարգ մը աշխատութիւններ, որոնց անունը չերեւար Լորելլիի ցուցակին մէջ :

Թուրքմ պատրիարք, դէպի Շուէյտ կատարած համբորդութենէ մը վերադարձին, քանի մը բառարաններ բերաւ (Նորայրի հրատարակութիւնը՝ Ֆրանսերէնէ հայերէն), եւ մենք այն տպաւորութիւնը կրեցինք Թէ ուրիշ ամէն բան կորսուած է անհետ : Այս վերջին տարիներուն, Լ. Շիրեան ինծի կ'առաջարկէր, իր ծախքով, երթալ Շուէյտ եւ վերտուտուք կատարել, եւ ահա յանկարծ Լորելլիի յայտնութիւնը :

Մեծ էր հետաքրքրութիւնը, սկիզբը : Գանձ մըն էր գտնուած : Ի՞նչպէս տէր կանգնիլ այդ գանձին : Կը խորհէի Թէ « Ցառաջ », « Յուսաբեր » եւ « Հայրենիք » Թերթերուն կողմէ հանգանակութիւն մը կրնար հայթայթել անհրաժեշտ դոլարը, լուսանկարելու համար Ստորիճ Հայերէնի Բառգիրքը (մօտ 6000 էջ), վրկելու համար դէթ այս մէկը, ամէնէն արժէքաւոր գործը : Իսկ « Հայ Բոյժ »ի կողմէ՝ լուսանկարելու համար Գաղիա - նոպի Բառգիրքը (151 էջ) : Արամ Ադոնեան Թելադրեց ինձ սպասել, որովհետեւ Բարեգործականը բանակցութեան մէջ է Շուէյտի հետ, գնելու եւ Փարիզ բերելու համար Բիւզանդացիի բոլոր ձեռագիրները : Ցետոյ՝ աչքիս պատմութիւնը : Այժմ պիտեմ Թէ բան մըն ալ չէ գործած Բարեգործականը : Ի՞նչ պիտի ըլլան այդ անփոխարինելի դանձերը : Հիմակ որ դտանք, Թողո՞ւնք . որ կորսուին դարձեալ : Ձեռագիր մը մէյտ վաճառի տակ է քանի չէ տպուած :

Երբ կը խորհէի Թէ կարելի չէ՞ր արդեօք դիմել Փրանսական ազգային Մատենադարանին կամ Սորպոնին՝ լուսանկարուած պատճէն մը ուղելու համար Շուէյտի մատենադարանէն, որպէսզի մենք եւս օգտուէինք այստեղ բոլորովին ձրի, Հ. Ներսէս Ակինեանի ներկայութիւնը, Փարիզի մէջ, առիթ դարձաւ ինձ՝ հետաքրքրուելու Թէ Միխիթարեան վանքերը եւս, իրենց կարդին, փորձա՞ծ են տէր կանդնիլ Նորայրեան ձեռագիրներուն , կամ դէթ պատճէն մը ճարել :

Հ. Ներսէս Ակինեանի հետ մեր խօսակցութիւնը սկսաւ ճիշդ այստեղէն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

կեդրոնը՝ Բրիտանացիներուն եւ Ամերիկացիներուն միջեւ, Մատպուրկի չրջականները :

Հարաւային կողերուն վրայ դիրք բռնած է ամերիկեան 7րդ բանակը՝ հինգ ընտիր զօրաբաժիններով : Բանակատեղին է Շթութկարտ : Ամսնցմէ զատ կան նաեւ երեք մեքենաչարժ դիւնդեր : Ամերիկեան զինուորները այնքան ընտիր են որքան Նորմանտի ցամաք հանուած զինուորները :

Ամերիկեան դիրքերը կը դտնուին կարմիրնեռուն դէմ, կամարաձեւ դրութեամբ մը, Ֆրիդլարի, Ֆուլտայի, Ֆրիսկէրկի միջեւ, հասնելով մինչեւ Ֆրանքֆորթ եւ Հանովոս : Յարձակման մը պարագային՝ մեքենաչարժ բանակը պիտի զրաւեցնէ Թիւրինկիոյ մինչեւ նոր մուրհիւններու ժամանումը :

Ամերիկացիները դանդաղ ճակատներու վրայ եւս ունին հետեւակ զօրախումբեր՝ Ֆրանք-Ֆուրթի , Տարմշթատի, Նիւրըմպէրկի եւ այլ կեդրոններու մէջ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ դտնուող յիշեալ դաշնակից զօրախումբերէն զատ, կայ նաեւ դաշնակից (Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան) պահակազօրքը՝ արեւմտեան Պերլինի մէջ, մօտ մէկ զօրաբաժին :

Պահակազօրքը յարձակման մը պահուն , կրնայ եղածին չափ պիտի կառչի իր դիրքերուն, որովհետեւ իր ներկայութիւնը լրջօրէն պիտի խանգարէ Սովետներուն պաբենաւորումը :

Աւստրիոյ մէջ Դաշնակիցները ունին փոքրաթիւ զօրամասեր միայն : Եւ կրնան քաշուիլ մինչեւ Թիրոլ կամ Իտալական Ալպեաննները :

Իտալիոյ սահմանին վրայ կը դտնուին չորս իտալական հետեւակ զօրաբաժիններ եւ ալպեան ու մեքենազէն դունդեր, բաւական լաւ սարքաւորումով : Ասոնք եւս ենթակայ են զօր. Այզընհաուըրի հրամանին :

Միջերկրականի մէջ կը չրջի ամերիկեան 6րդ նաւատորմիղը, իբրեւ օժանդակ Ալպեաններու պաշտպանութեան :

Դաշնակից ռազմաճակատին այ թեւը մեծապէս զօրացաւ, չնորհիւ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի մասնակցութեան : Երկու երկիրները այժմ ունին Դաշնակիցներու ցամաքային ամենամեծ բանակները.—19 թրքական եւ 10 յունական զօրաբաժին :

Դժուար է այս երկու բանակներու զինական կարողութիւնը բանդատել՝ արեւմտեան Գերմանիոյ բրիտանական կամ ամերիկեան զօրաբաժիններուն հետ : Սակայն չնորհիւ Ամերիկացիներէն ստացած ռազմանիւթին եւ զինուորական կրթութեան, անոնք կը կազմեն զօրաւոր ուժ մը՝ արեւելեան Միջերկրականի եւ Միջ. Արեւելքի մէջ :

Եթէ այս ամառ կարմիրները յարձակին, Դաշնակից բանակները թիւով նուազ պիտի ըլլան բոլոր ճակատներուն վրայ, Հիւսիսային Հրուանդանէն մինչեւ Արարատ լեռը : Սակայն նկատի ունենալով արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ Դաշնակից ներու կատարած հսկայական չինութիւնները, կը թուի թէ Ռուսերը ուժամարար դադրեցուցած են իրենց պատրաստութիւնները՝ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

Յաջորդով Ա. Միութեան բանակներուն մօտաւոր թիւերն ու դիրքերը :

Ա. ՀԱԲԻԼԵԱՆ

ՀՈԳԻՆԵՐՈՒ ԱՆԿՈՒՄԸ

Սուգի եւ ոտնի օրերը անցան :

Սեւ հոգիներու մութ զործերը այս տարի եւս խռովեցին ժողովուրդի հին ու սրբազան աւանդութիւններու ուրացում ամէն կողմ : Պատառ մը սեւ հացի, սուտ ու կեղծիքի վաստակութեան համար :

Մբցում՝ հայկական արժէքներու, թանկագին զոհերու յիշատակը մրոտելու համար :

Անոնք — նահատակները, արիւնով գծեցին մեր ճամբան, յանուն հայրենիքի և ազատութեան : Այսօր չատերը զարձած են կռապաշտներ, դրամի եւ կեղծիքի երկրպագուներ :

Աւելութեան, քաութեան չրջան մըն է որ կը բոլորենք : Անարժան զաւակներ կը խոնարհին օտարին ու անծանօթին առջեւ, առիւծ դառնալով հարազատի դլխուն :

Ամէն օր, այս հիւրընկալ երկրին մէջ, վկաներն ենք քամնելի այլանդակութեանց :

Ո՞վ ըսաւ որ, չարդուին : Մենք իրենց համար տարին տասներկու ամիս սո՞ւտ պիտի պահենք ...

— Հոս Եւրոպա է, դրամի եւ հարստութեան երկիր : Շատ չանցած, պիտի փոշհանանք : Շատ հինք եւ ապրինք :

Մեր տակաւին անդիր պատմութեան ուրիշ մէկ ողբերդութիւնը : Երէկ, արիւնի ճամբով, անապատէ անապատ խաչուեցան, անօթի ու ծարաւ, պատառ մը հացի, կաթիլ մը ջուրի կարօտէն մահը փնտռեցին :

Երէկ, ճակատ ճակատի կռուեցան, սրբազան մասունքին, աղատ հողին համար ու չահեցան :

Երէկ հազարներով, եփրատի եւ ուրիշ գետերու մէջ խեղդամահ եղան ի խնդիր պատիւի :

Երէկ, Աստուածամօր տաճարին մէջ, նորածին մանուկներով, բոցերու կեր դարձան մեր հարսները աննման եւ քաղցրաժպիտ :

Այսօր.— Ցիչատակները կ'անտեսեն վաստրէն, եւ դիտակցաբար : Պիղծ, փոքրոդի խօսքեր : Ատելութիւնն ու ոխը կապար են բռնած ուրացողներու սրտին մէջ

Իրենց աստուածը,— դրամ եւ վայելք :

Հանդարտ, սիրտ իմ : Թող որ կիրքերը հանդարտին : Դուն ինքդ լաց մի՛ նակդ, ինչպէս լացիր երէկ, բզկտուած որբերուն հետ : Դուն մի՛ նակդ լաց :

Ի՞նչ օգուտ ընդվզումէդ, ներքին տառապանքէդ, երբ մեր նահատակներուն յիշատակն անգամ չարաչահութեան աղբիւր է դարձած :

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱԶ»Ի

ՆՈՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ ՁԱՐԵՆՔ

Արդարեւ, մեր օտար բարեկամներու թիւը կը պակսի օրէ օր, ինչպէս ցաւով դիտել կուտար, Պ. Ադապէկեան «Ցառաջ»ի մէջ : Հիներէն անոնք որ ուզեցին բան մը բնել մեզի համար, կամ ընկճուած են տարիներու բեռան տակ եւ կամ յաւիտենապէս բաժնուած այս աշխարհէն : Եւ մոռցուած՝ մեր կողմէ :

Նոր բարեկամներ ճարելու հոգը արժմ առաւելապէս կ'ինչայ մեր նոր սերունդին վրայ :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (յատկադած).— Հ. Ց. Դ. «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի երեկոյթ պարահանդէսը տեղի ունեցաւ մեծ յաջողութեամբ : Երեկոյթին բացումը կատարեց Նոր Սերունդը, «Մշակ բանուոր»ով : Ենթակոմիտէին կողմէն խօսեցաւ ընկ. Ս. Պօյաճեան, չեշտելով թէ 26 տարի է որ «ընկեր կարօ» ենթակոմիտէն կը գործէ այս չրջանին մէջ, վառ պահելով ազատութեան դաղափարը : Շատ անուանի ընկերներ կորսնցուցինք եւ դժուար է բացը լեցնել : Եւ սակայն Հայուն համար, Դաշնակցութեան համար անկարելի բան չկայ : Երգեցին եւ արտասանեցին Լա Սիոթայի աղջիկները արժանաւորով ջերմ ծափերու : Ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Տ. Թադոյեան, պարզելով մեր պարտականութիւնները՝ ներկայ փոթորկալի օրերուն :

Կապոյտ Աչի նուիրած սեղանը աճուրդի դրուելով, 6000 ֆրանք ապահովեց : Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան կողմէ խօսեցաւ ընկեր Վ. Օշական, «Երանի անոնց որ ապրած են Հայաստանի երկինքի տակ : Մենք կը սիրենք զայն երեւակայութեամբ եւ պատրաստ ենք ամէն զոհողութիւն տանձնելու յանուն ազատութեան : Որեւէ բանակալութիւն կրնա՞ր դիմանալ ժողովուրդներու կամքին : Պէտք է գործենք այս հասատքով : Ահա մեր պանծալի եռադոյնը : Կարմիրը հայ ժողովուրդի թափած արիւնը կը խորհրդանչէ, կապոյտը անոր չինչ երկինքն է, իսկ նարինջը՝ հայ հողագործին ցորենը : Մենք մեր դրախտը կ'ուզենք» : (Ծափեր) :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Լա Սիոթայի աղջիկներու պարերը մեծ խանդավառութիւն պատճառեցին : Ուրախութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ լոյս :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Մանաւանդ անոնք որ բարձրագոյն կամ համալսարանական կրթութեան կը հետեւին՝ օտար ոստաններուն մէջ :

Անոնք պէտք է սերտ չփման մէջ մտնեն իրենց օտար ընկերակիցներուն հետ, բացատրեն անոնց մեր անցեալն ու ներկան : Ամէն ազգէ դասընկերներ կան որոնք վաղը կրնան իրենց երկիրներուն վարիչ դէմքերը դառնալ :

Ցօդուածագրին յիշած մեծ մարդասէրը, Նանսէն, այլեւս ընտանի անուն մը դարձած է մեր մէջ, մենք՝ հայրենադուրկներս իր «Հպատակներն »ենք : Այս արդէն իրեն ընծայուած յարգանքի մեծագոյն տուրքն է :

Տէսինի համեստ գաղութն ալ յաւերժացուցած է դինքը, իր անունը տալով քաղաքին փողոցներէն մէկուն : Դարձեալ նոյն փողոցին մէջ կը գտնուի մեր ընկեր Սարգիս Առաքելեանի պիւսթիւթի գործարանը՝ «Նանսէն» :

Ընկերը մտադրած էր ուրիշ ձեռնարկ մըն ալ կատարել ի յարգանս Նանսէնի : Ցաւով կը խոստովանիմ որ անոր յապաղման պատասխանատուութիւնը կ'ինկնայ իմ վրայ :

Ա. Հ.

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ « Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (80)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Միլըր ո՞ւրկէ գտած էր զայն : Գերմանացի մը չէր այս կինը. հաւանաբար սլաւ ցեղի մը կը պատկանէր եւ իր աչքերէն յայտնի էր թէ կրնար սիրել :

— Սոիպուեցայ զալ, մրմնջեց, վշտացա՞ր :

— Ոչ, ոչ, մինչ ես ուրախ չե՞մ ըլլար Տիկին Բաքէլը տեսնելով :

— Ախ, որքան կը սիրես դիս քաչքչել : Մի տար այդ սարսափելի անունը, կը խնդրեմ : Սակայն յոգնած կ'երեւիս :

— Դարձեալ աչքերս կ'անհանդստացնեն դիս, ըսի այդ պատճառով, միայն սեղանին վրայի լամբարը վառեցի : Երէկ դիշեր աչքերս չատ յոգնեցան, դիտես թէ մութին մէջ լաւ չեմ տեսներ :

— Ա՛հ, այո, երէկ դիշեր : Պատմէ տեսնեմ , ինչ պատահեցաւ : Արդէն այդ պատճառով եկած եմ. կ'ուզէի դիտնալ :

Կոկնեցի Շլօսպէրկէրի հետ ունեցած խօսակցութիւնս : Էչլսի նման չատ զարմացաւ երբ լսեց թէ փոխոխութիւններ կատարուած են :

— Կը տեսնեմ թէ թուղթերը մէկդեղ հաներ ես, ըսաւ :

— Այո, պէտք է որ անդամ մրկարդամբողորը եւ ըստ այնմ նոր կազդազրութիւններ ընեմ :

— Բայց այս դիշեր պիտի չընես այդ դործը :

— Պէտք է որ ընեմ : Կ'ուզեմ դտնէ անդամ մը աչքէ անցընել Հօրսայի եւ Լուտի ծրագիրները :

— Սակայն աչքերդ անհանգիստ են եւ դիտեմ թէ չես սիրեր դործածել այդ բանը :

— Կը ցաւիմ, սիրելիս, բայց պարտաւոր եմ :

— Ուրեմն թոյլ տուր որ ես կարդամ զանոնք, դուն ալ մտիկ ըրէ :

Առիթը հիանալի էր. պահ մը վախցայ որ Տիկ. Բաքէլ պիտի առաջարկէր ինծի երեւան հանել դաղտնի դործիք մը, սակայն այդպէս չեղաւ :

Անցաւ սեղանին առջեւ եւ դդրոց մը բացաւ, դաղտնի կոճակ մը դարձուց, սեղանին վրայի մասը սահեցաւ եւ երեւան ելաւ ապակեայ մաս մը որուն տակ լոյս մը կը վառէր : Իսկոյն հասկցայ :

Պարապ թուղթերուն վրայի դրութիւնները պիտի կարդար անդրմանիչակադոյն ճառադայթներու միջոցաւ : Կան բազմաթիւ աներեւոյթ մելաններ որոնք երեւան կ'ելլեն անդրմանիչակադոյն կամ անդր չառադոյն ճառադայթներու տակ :

— Ա՛հաւասիկ Հօրսայի ծրագիրը, ըսաւ Օնօրին, առաջին թուղթը դնելով ապակիին վրայ , նախ լո՞ւսր կարդամ :

— Կարեւորութիւն չունի : Նախ առաջինը կարդա :

— Նօթ պիտի չառնէ՞ք : — Ոչ, ըսի :

Տիկին Բաքէլ սկսաւ կարդալ :

« Կարելի է մանր փոփոխութիւններ ընել , սակայն պէտք է միչտ հպատակիլ ծրագրին մայր դիծերուն : Մեր նպատակն է նախ անդամալուծել անդլ. փոխադրական ուժերը, երկրորդ խուճապ առեղծել » :

Տիկին Բաքէլ լռեց, հաւանաբար սպասելով իմ դիտողութեանս :

— Այո ըսի, այդ բոլորը պիտի փոխուին հիմա, չարունակեցէք :

« Դաշնակից ուժերու յարձակումը պիտի սկսի Զ — 15էն Զ — 5 : Նախ պիտի յարձակին Հոլանտայի, Պելժիոյ եւ Ֆրանսայի վրայ. յետոյ Դանիոյ եւ Նորվեկիոյ ու վերջապէս Իտալիոյ վրայ :

Տիկին Բաքէլ կը չարունակէր կարդալ : Ուչի ուչով մտիկ կ'ընէի, սակայն բան մը չէի հասկնար. յետոյ մասնագէտներ պիտի կարենային լուսաբանել այս գրութիւնները :

Ընթերցումը աւարտեցաւ :

— Բան իս կենսական է խուճապ առեղծել, ըսաւ Տիկին Բաքէլ, ամէն օր կը տեսնեմ թէ որքան ձանձրացած են մարդիկ եւ որքան վհատած չաճախ :

— Երանի թէ ձեզի նման քանի մը հոգիեւս ունայինք , ըսի :

— Եթէ հազար հատ բախտագուչակ ունենայինք Անդլիոյ մէջ, կրնայինք չահիլ պատերազմը : Ծնդացի :

— Ուրեմն Բ. ճակատը վաղը պիտի չբացուի, ըսաւ Տիկին Բաքէլ, պէտք է որ մեկնիմ, սակայն անկէ առաջ չէ՞նք կրնար վայրկեան մը մոռնալ այս պատերազմը :

Դարձեալ բազուկներուս մէջ առի բախտագուչակը եւ համբուրեցի չրթներէն :

(Շար.)

տարուան ընթացքին: Այս առթիւ ըսաւ թէ հա - մայնավարները այժմ աւելի յարձակողական ուժ ունին այսօր քան որեւէ ատեն: Անոնք նոր օդակա - յաններ կը շինեն եւ հինները կը նորոգեն ամբողջ Մայր· Արեւելքի մէջ: Քորէայի կարմիրներն ալ բազմապատկած են իրենց ուժերը: Զօրավարը լա -ւատես չերեւցաւ զինադադարի բանակցութեանց յաջողութեան մասին: Ուշինկթընէն մեկնելէ ա - ռաջ կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի խորհրդարանին առջեւ:

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը եւ իր թերթերը ամէն օր կոչեր կ'ուղղեն ժողովուր - դին որպէսզի ցոյցեր սարքէ զօր· Րիճուէյի դէմ: Այս առթիւ զայն կը կոչեն «Ժանտախտ - զօրա - վար» եւայլն:

× Հանրապետութեան նախագահը եչ· օր վինսուրական չքանչանը յանձնեց զօր· Այզընհա - ուըրի, մեծ հանդիսաւորութեամբ, ի գնահատու - թիւն անոր թանկագին ծառայութեանց՝ Բ· աշ - խարհամարտի ընթացքին:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ցունաստանի արտաքին նախարարը, Պ· Վենի - զելոս որ միեւնոյն ատեն կը վարէ վարչապետու - թիւնը, Դամասկոս ալ այցելելով, յայտարարեց թէ իրենք անձկութեամբ կը սպասեն անդլեւե - դիպտական բանակցութեանց ելքին, որ կրնայ մեծ ազդեցութիւն դործել Միջին Արեւելքի պաշտպա - նութեան վրայ: Այս առթիւ բացատրեց թէ արա - բական երկիրները կարեւոր դեր մը կրնան կատա - րել, աշխարհի այդ ռազմավիտական կէտը պաշտ - պանելու համար:

Նախարարը Ցունաստան վերադարձաւ, տըն - տեսական համաձայնութիւն մը ստորագրելով Սուրիոյ հետ եւ քննելով պաշտպանութեան խն - դիրները:

× Լիբանանի վարչապետը, Սամի պէյ Սոլհ, յայտարարեց թէ յօժարակամ պիտի դործակցին Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան, եթէ զոհա - ցուցիչ կերպով կարգադրուին Պաղեստինի խըն - դիրը եւ անդլեւեդիպտ· վէճը: « Եթէ Ազդայո - ղովր դրական եւ դործնական ծրագիր մը ներկա - յացնէ Պաղեստինի համար, մենք վարիչներս կը - նանք համոզել ժողովուրդը որ ընդունի այդ պայ - մանները: Լիբանան պատրաստ է դործակցելու Ա - րեւմուտքի հետ, տնտեսապէս եւ ուրիշ միջոցնե - րով: Բայց Արեւմուտքը միշտ հրէական ակնոցնե - րով կը դիտէ Միջին Արեւելքը: Եթէ ակնոցին մի - այն մէկ ոսպնեակը (ապակի) արաբական բլլայ, եւ վտահ եմ թէ կրնանք համաձայնութեան եւ դործակցութեան յանգիլ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆ տնտեսական սեղմում - ներ ի դործ կը դնէ Արեւելեան շրջանին վրայ 50 առ հարիւր աւելցնելով մաքսատուրքը, ինչ որ չատ ծանր պիտի կշռէ 2.200.000 բնակիչներու վը - րայ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը հարիւր Հրեաներ ձերբակալեց Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ դաղտնի ընկերութիւն մը կազմած են, Հրեաները Իսրայէլ փոխադրելու համար: Ոստիկանութիւնը դտած է 220 կեղծ անդ - ադիրներ եւ թռուդիկ մը, «Ցոյսի Ձայնը», որ կը թելադրէ Իսրայէլ փոխադրել 32.000 Հրեաներ:

ՅՈՒԿԷՍ ՓՈՒԼՈՒՐԹԵԱՆ օրէնքը ծերակոյ - տին կողմէ եւս վաւերացուած ըլլալով, Հրապա - րակ պիտի հանուի Մայիս 26ին: Երաշխաւորու - թիւնը հիմնուած է ոսկիի արժէքին վրայ:

ԱՆԳԼԻԱ մերժեց Իսրայէլի խնդրած 5 միլիոն սթերլինի փոխառութիւնը, որ պիտի յատկացուէր վեց ամսուան քարիւղ դնելու: «Նախ մեր տնտե - սական պայմաններուն ծանրութիւնը, երկրորդ արաբական երկիրներու քաղաքական կացութիւնը թոյլ չեն տար այդպիսի փոխառութիւն մը տրա - մադրել, յայտարարեց Զըրչիլ երեսփ· ժողովին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— ՄԱՐՍԷԼ·— Այրի Տիկ· Երիցուհի Թէրզեան եւ աղդականները կը ծանու - ցանեն թէ իրենց աժուսնոյն եւ աղդականին՝ Տէր Շ· Խաչակիր Բհոյ· Թէրզեանի (Հոգեւոր Հովիւ Սէն Ժերմի եւ շրջակայից) մահուան տարելիցին առթիւ պատարագ եւ Հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի մատուցուի այս կիրակի, Սէն Ժերմի Ս· Սահակ Մեսրոպ եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Լիոնէն ընկեր Մելիք Գէ - որգեան եւ զաւակը՝ Գէորգ Գէորգեան եւ պարա - դաները կը ծանուցանեն թէ իրենց կնոջ եւ մօր Տիկին Թագուհի Գէորգեանի (Ծնեալ Դանիէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ, Հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի, այս կիրակի առաւօտ, 69 rue Louis Blanc, Հայոց եկեղեցին: Իր յիշատա - կը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Քարիզի մէջ

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, վեցերորդ fաղաքապետարա - նի շրջիդ սրահներուն մէջ: Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :

Մանրամասնութիւնները չուտով :

×

ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Ցունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:

×

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ ՑՈՒՆԻՍ 14ԻՆ :

×

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Գ· Թաղապետարանի սրահը :

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

×

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ Ցունիս 15ին :

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր, ժամը 20.30ին, Salles des Fêtesի մէջ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Cadet: Կը խօսի Հ· ՆԵՐՍԷՍ Վ· ԱԿԻՆԵԱՆ, «Հանդէս Ամսօրեայ»ի խմբագրապե - տը: Նիւթը՝ «Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ նոր բննու - թիւններէ վերջ»:

ՊՈՆՏՈՍՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի նահանգի (Պոնտոս) Հայր· Միութեան: Հովանաւորու - թեամբ Նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ Կամաւոր - ներու Միութեան: 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15- էն կէս դիշեր, Cercle Militaireի սրահներուն մէջ, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

ՄԵՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, Փա - րիզի հայ սիրուած արուեստագէտներու կողմէ : Հայկական պարախումբ Պոնտոսեան տարազնե - րով (լազպար՝ քէմէնչէով): Մենապարեր եւ ու - րիշ անակնկալներ :

Եւրոպական պարերը առաջնորդութեամբ Պ· ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի 8 հոգինոց (Garow' s Orchestre Typique Tzigan) ծանօթ նուագախումբին իր Ալվա - րիզ երգիչով:

Ճոխ եւ ընտիր պիւֆէ տնական պատրաստու - թեամբ, դիւրամատչելի դիներով :

Մուտք՝ 200 ֆրանք :

45 Rue la Boétie , Paris Métro Miromesnil

SALLE GAVEAU

Կիրակի, 25 Մայիս ժամը 17.45ին

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ եւ ի նպաստ Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան :

Մասնակցութեամբ՝ Annie d'Arcoի (դաշնակ), Serge Tenenbaumի (ջութակ), J. P. Rampalի (սը - րինդ), ensemble orchestral de Parisի եւ երգչա - խումբի:

ՑԱՑՏԱԳԻՐ.— Մոցարթ, Պախ, Տուրեան եւ կո - միտաս Վարդապետ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՊՐԻԼ 11-24ի ԱՌԹԻԻ

ՔԱՆ, (A. M.).— Այս կիրակի ժամը 10ին, ռուսական Մայր Տաճարին մէջ (Bld. Alex. III): Պատարագի երգեցողութիւնը Նիսի դպրաց դա - սուն կողմէ :— (Հոգաբարձութիւն)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԶԱՔԸՐԵԱՆ

184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet

Մաքուր եւ արագ սպասարկութեամբ ձեղի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ա - մէն կարգի նպարեղէններ :

Métro Mairie - Lilas Հեռ· Avr. 58-11

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Օր· ԵՈՎԱՆՆ ՍԻՖՓԷՐ
Պ· ՍԱՐՕ ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆ

Փարիզ Նշանուած 18 Մայիս 1952

ՑԱՅԻՇԱՑԵՑՔ

ՄԱՐՍԷԼ·— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր ենթա - կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժա - մը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ըն - կերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· ընդհ· ժողովը այս շա - բաթ երեկոյ ժամը 20ին, «Ահարոնեան» ակումբը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿԱՊՈՑ ՀԱՄԶի Իթալիի մասնաճիւղը Կ· Հաչի օրը կը տօնէ Ցունիս 8ին :

ՓԱՐԻԶ·— Ֆր· Կաթոյա Հաչի ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3ին, Ազդ· Տան մէջ, 32 rue de Trévise: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷԼ·— Գրքի Հայր· Միութեան ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սէնթ Աննի դպրոցին մէջ: Բոլոր անդամներու եւ հայրենակիցներու ներկայութիւնը կարեւոր է : Օրակարգ·— Ամերիկայի չրջաբերականներու ըն - թերցում, նոր վարչութեան ընտրութիւն, եւ Ցունիս 30ի դաշտահանդէսը :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՃԱՇ

Լսարան Արեւմուտքի վարչութիւնը ընկերա - կան - ընտանեկան ճաշ մը սարքած է այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, 60 rue Lafayette , Արամի ճա - շարանը: Նուագ եւ զուարճութիւն: Կը հրաւիր - ուին բոլոր բարեկամներն ու համակիրները : Ճա - շադին 600 ֆրանք :

Գործատու կ'ուզուի

Լաւ ափիէէօր դործատու մը կ'ուզուի իր տան կամ աշխատանոցին մէջ աշխատելու համար:

Ներկայանալ նմոյշներով, Tailleur Kékliguian, 12 Rue Jules Guesde, L'Hay les Roses :

Ուտի Հրանտի կոթսէ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ երեքշաբթի 27 Մայիս, ժամը 8.30ին, Alhambraի չքեղ սրահին մէջ, (métro Mairie d'Issyին ճիշդ դիմացը :

Նուագահանդէսը կը լրանայ ժամը 23.30ին դիւրա - ցնելու համար հեռուէն եկողներու վերադարձը :

Տոմսերու համար դիմել·— Rest. Elmas, 11 rue Buffault, Markarian 32 rue de Trévise, Sarafian Meu - don, (Obs. 13-45) եւ Իսի, 20bis Rue de la Défenseի Ջաւիկեանի սրճարանը, Tél. Mic. 01-89:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտ՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԻՐ ՔԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յամախօրդներուն բը - նակարանի դիւրութիւն :

ՏՕՆԱԿԱՆ օրերուն, որոնք կը մօտե - նան, մի՛ մոռնաք ձեր հայ - կական սեղանները զարդա - րել « ՇԻՐԱԿ »ի չիչերով, Արեւելքի մխակ, խակա - կան ու հարապատ օղին, ախորժահամ ու խնկա - ւէտ: Փնտռեցէք Հայաստանի Շիրակ քաղաքին նկարով պիտակը :

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒՐՃԻ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Նչէպէս եւ հաւաքական դասաւանդութիւններ

Հեռաձայնել առաւոտները Seg. 14-07

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 ֆր · , Տար · 2200 . Ամս · 3000 ֆր

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր · C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 24 MAI 1952 Շաբաթ 24 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6771-Նոր շրջան թիւ 2182

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԸ ՆԵՐՇՆՉԵՆ

Ցաճախ կը լսէք պղտոր փսփսուքները, — Դաշնակցութիւնը «Հոգեւոր Հայրենիք»ի երազներ կը հիւսէ, անտեսելով իրական Հայրենիքը :

Նախ ըսենք որ ծանծաղամիտներ կամ նենգամիտներ միայն կրնան հեղնել սա վերացական բացատրութիւնը ,— «Հոգեւոր Հայրենիք» :

Ամբողջ խորհուրդ մըն է «Հոգեւոր Հայրենիք»ը, զոր այլաբանական իմաստով կը գործածենն ուրիշներ ալ : Եւ լրացուցիչ մասը տեսանելի եւ չօչափելի, աշխարհագրական Հայրենիքին :

Նոյն իսկ եթէ սեփական Հայրենիք չունենայինք, «Հոգեւոր»ը պիտի չարունակէր խանդավառել մեզ, տեսականէն դէպի իրականը առաջնորդելով :

Ժողովուրդները չեն կրնար սահմանափակուիլ աշխարհագրական սահմաններու մէջ : Վկայ՝ մեր զարաւոր պատմութիւնը, առանց պետական իշխանութեան կամ ան մը սեփական հողի :

Պահ մը մէկդի դնելով այս տեսաբանական-ակադեմական խնդիրը, կը փորձուինք հարցնել ծանօթ բանէկներուն ,—

Օրն ի բուն սովետական Հայաստան երդելով հանդերձ, հոգեւոր Հայրենիքի մը զաւակը-տուած չէ՞ք դուք ալ :

Իրականին մէջ, ի՞նչ ունիք տեսանելի եւ չօչափելի : Հաղորդակից եւ մասնակից :

Ունի՞ք իրական տարբերութիւն մը՝ Դաշնակցականներուն, ամէն տեսակ ընդդիմադիրներու եւ իրական Հայրենասէրներու վրայ :

Ինչո՞վ կը ներչնչէք եւ կը ներշնչուիք :

Թէրթ եւ դի՞րք, — Մենք վաստակ ենք ար եթէ ատանաք ալ, դժուար թէ կարդաք: Եւ կամ կը կարդաք առանց բան մը հասկցած ըլլալու :

«Ասում է երեւա՞ն» — Երանի թէ կարենայիք ամէն օր հետեւիլ եւ ճաշակել Թիանծոյ դեկուցումները, (բացի երդերէն եւ երաժշտութենէն):

Ձեր նախասիրած թերթերը ճիշդ մը աւելի կը փորձե՞ն, մանրելու, մասչելի դարձնելու համար Երեւանի մամուլէն կատարուած արտատպումները :

Անոնք առաւելութիւններ կը վայելեն, երբեմն թերթեր կամ դեկուցումներ առանալով : Հարցնէք թէ անհրաժեշտ լրջութեամբ կ'օգտագործե՞ն այդ նիւթերը :

Ի՞նչ օգուտ նոյնութեամբ դրաչարին յանձնել զանոնք, երբ գիտեն թէ ոչ ոք բան մը պիտի հասկընար :

Գոնէ օրինակ առնէին Դաշնակցական թերթերէն, որոնք ի հարկին կը թարգմանեն պիտանի նիւթերը :

Մեր գրիչները յոգնութիւն կրելով կը մչակեն, կը խմբագրեն զանազան տեղեկութիւններ, որպէսզի ընթերցողները դիւրաւ կարդան եւ քմբռնեն, եւ ոչ թէ մէկդի նետեն թերթը :

Տարիներով, եւ մանաւանդ երկրորդ Աշխարհամարտէն առաջ, անհամար նիւթեր մշակուած են Դաշնակցական մամուլին մէջ, ծանօթացնելու համար մեր հայրենիքը :

Բաղդատեցէք այդ վերլուծումներն ու արտատպումները հակառակորդ մամուլին թիանծոյ հրատարակութեանց հետ, եւ պիտի տեսնէք տարբերութիւնը :

Անշուշտ կը պահենք մեր տեսակէտները՝ նոյն իսկ լուրեր արտատպած առեն :

Ամէն պարագայի մէջ, որ եւ է լուր կամ տեսանելիութիւն վերակենդանացած կ'ըլլայ Դաշնակցական թերթերու մէջ: Եւ ոչ թէ սխենակ լեցուցած՝ իբրեւ մեռեալ նիւթ:

Այս միջանկեալ բացատրութիւններէն ետք , նորէն կը հարցնենք :—

Ինչո՞վ կը ներչնչէք եւ կը ներշնչուիք : Ձեր վաստակած կարդուսարքը թոյլ չի տար ոչ երթալ-գալ ,ոչ ապատորէն թղթակցիլ, ոչ ալ որեւէ ձայն լսել կամ արձանագրել Հայկական Արտատահմանէն :

Դուք ալ երեւակայութեամբ չէ՞ք ապրիր հայրենիքին իրականութիւնը, սպասելով լաւագոյն օրերու :

Ձեր նկուն, ժլատ եւ երկդիմի դիրքը չի՞ նպաստեր կապերու թուլացման :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՍ, ԵՍ, ԵՍ ...

Ո՞վ չէ լսած իր անունը :

Ալպերթ Այնշթայն :

Անտարակոյս , նոր օրերու ամէնէն մեծ դիտուններէն մէկն է : Իր տեսութիւնը՝ բնագիտական երեւոյթներու յարաբերական արժէքին մասին, անմատչելի է : Կը պատմեն թէ ամբողջ աշխարհի մէջ , հազիւ 10—12 հոգի կը հասկնան իր ըսածները: Կարծեմ չափազանցուած չէ այս յայտարարութիւնը՝ մարդու մը մասին, որ կը պնդէ թէ գուգահեռական դիծերը, վերջ ի վերջոյ, իրարու կը հանդիպին կամ տիեզերքի մէջ կոր դիծ չկայ եւ ամէն չրջանակ կազմուած է ուղիղ դիծերէ ...

Աչխարհի ծնունդէն ի վեր, առաջին Հրեան է, որ դրամի մասին գաղափար չունի: Անգամ մը , դիտական կաճառ մը իրեն կը ղրկէ 1500 տոլար - նոց չէք մը: Այնշթայն, չէքը փոխանակ իր ղրամատան ներկայացնելու, կը տեղաւորէ դիրքի մը մէջ՝ էջը նչանակելու համար: Ամիսներ վերջը, կաճառին հաչուակալը կը նկատէ որ դումարը դանձուած չէ: Եւ նոր չէք մը կը լեցնէ: Գիտունը կը հարցնէ՝ զարմանքով .

— Ի՞նչ ըրած եմ որ այս դումարը ինծի կը ղրկէք ...

Այնշթայն կ'ապրի չափէն աւելի համեստ պայմաններու մէջ՝ թէեւ կրնար իչխանավայել կեանք ունենալ՝ չնորհիւ իր ուղեղին եւ համբաւին: Իր բնակարանը դիւղացիի մը խրճիթէն աւելի բան մը չէ: Անկողինը՝ մօտաւորապէս չոր տախտակ մը :

Իր խառնուածքին դլխաւոր յատկանիչն է իր համեստութիւնը: Չի յոխորտար, չի պարծենար: Մեծամիտ ու ամբարտաւան հոլեր չառներ եւ չի սիրեր ոչ մէկ ցուցադրութիւն, ոչ մէկ ռէքլամ : Ամչկոտ է եւ խնարհ իր բոլոր չարժուձեւերուն մէջ :

... Ականջը խօսի Հայոց ազդին կարդ մը «երեւելի»ներուն: Քիչ կը մնայ, դլխադիրով պիտի դրեն «ես» դերանունը, երբ իրենց անձին մասին կը խօսին :

— Ես ըսի, ես ըրի, ես գտայ, ես կարդադրեցի, ես յղացայ, ես բացատրեցի, ես լուծեցի, ես դրեցի : Ես փրկեցի սդդը ... ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԸ

Աւանդական սովորութեան մը համաձայն, հինդչաբթի օր Փարիզի Հայոց եկեղեցին մեղուի փեթակի մը վերածուած էր, աչակերտներու եւ աչակերտուհիներու բազմութեամբ: Հոն էին կանուխէն, առաջնորդութեամբ իրենց ուսուցչիչներուն, «Դպրոցասէր»ի, Իսիի Կապոյտ Ծաչի (55 հոգի) եւ Թաղային վարժարաններու աչակերտները, ընդամէնը 400 հոգի:

Պատարագի արարողութիւնը կատարուեցաւ ներդաշնակօրէն, միաձայն - եկմալեան, եկեղեցւոյ կրտսեր աչակերտութեան կողմէ, ու մասնակցութեամբ երէց դպիրներուն: Օր. Աստղիկ Առաքելեան իր դեղեցիկ ձայնով խոր տպաւորութիւն թողուց, երդելով Կոմիտասի «Տէր ողորմեա»ն եւ «Ամէն եւ բնդ հոգւոյդ քում»ը: Փարիզի հոգեւոր հովիւը, Սերովբէ վրդ. Մանուկեան աւուր պատչաճի քարոզ մը խօսեցաւ, բացատրելով Համբարձման տօնին նչանակութիւնը :

Եկեղեցական արարողութիւններու վերջաւորութեան, աչակերտները հաւաքաբար խոստովանեցան եւ հաղորդուեցան: Ցետոյ, եկեղեցւոյ վարչութեան կողմէ իրենց բաժնուեցան «սանտուիչ»ներ, իսկ Պ. Արամ Պաքալեանի կողմէ Արարատի նկարը (350 հատ) :— Լ .

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ազդայինական կուսակցութիւնը Վաֆտ, խնդրեց Ֆարուք թագաւորէն նիստի հրաւիրել երեսփ. ժողովը, քանի որ ընտրութիւնները չեղառնուած են: Ցանձնախումբը կը պահանջէ նաեւ պաչարման վիճակին ջնջումը եւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին՝ Սերակէտտին փաչային արձակումը :

Նոր սպարապետին առազաւիգը

«ՄԱՆՐԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ ԵՂԱԾ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ ԱՀԱՐԿՈՒ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿՐ ԿԱԶՄԵՆ ԱԶԱՏ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՀԱՄԱՐ»

Զօր. Րիճուէյ, եւրոպական ճակատին զերագոյն հրամանատարը, որ փարիզ կը սպասուի Մայիս 27ին, ճառ մը խօսելով Մ. Նահանգներու խորհրդարանին առջեւ, անդամ մը եւս հերքեց մանրէական պատերազմի մասին եղած ամբաստանութիւնները: Եւ յայտարարեց .

— «Սուտ քարոզութեանց ամբողջ չարքին մէջ, այս ամբաստանութիւնները պէտք է նկատել ահարկու ապդարարութիւն մը ամերիկեան ժողովուրդին եւ ազատ աչխարհին համար. ապդարարութիւն նոյնքան սպառնալից և ստիպողական որքան անմտաւէ հրդեհ մը որ կը տարածուի վայրաչէն դիւղի մը վրայ: Կը տեսնէք թէ որքան յառաջ կ'երթան համայնավար առաջնորդները՝ այդ ստոյգ մեղադրանքները յերիւրելու, տարածելու եւ յամառօրէն չարունակելու համար: Այս պարագան պէտք է համոզէ անոնք որ տակաւին չեն ըմբռնած համայնավարութեան նպատակները կամ չեն ուղեր տեսնել զանոնք» :

Զօրավարը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց ընդհանուր կացութեան մասին, սկսելով Ճափոնէն եւ Քորէայէն :

— « Ճափոնցիները մեր կողմն են եւ մեծապես նպատակները կը հետապնդեն: Եւ սակայն, եթէ Ճափոնցիները ժողովրդապետութիւն պիտի կառուցանեն, անհրաժեշտ է որ կարենան դնել եւ ծախել աչխարհի հրապարակներուն վրայ , որպէսզի կարենան հաստատուն տնտեսութիւն մը ստեղծել : Քորէայի մէջ համայնավարներուն առաջարկեցինք տրամաբանական եւ պատուաւոր ծրագիր մը՝ դինադադարի համար, երեք վիճելի կէտերու մասին: Այժմ իրական դինադադարի մը չանգելու պատասխանատուութիւնը կ'էյնայ համայնավար առաջնորդներուն վրայ :— Միացեալ Ազդերուն ուժերը այժմ կանդնած են հպարտ եւ ինքնավստահ՝ կատարելու համար որեւէ առաքելութիւն :

Զօրավարը նորէն խօսելով Ճափոնցիներու մասին, ըսաւ թէ «հպարտ, դպրոյն, ուչիմ եւ միասարը ժողովուրդ են եւ ողորմութիւն չեն ուղեր, այլ նուազագոյն օգնութիւնը, որպէսզի կարենան տասնձնել վերահաստատուած դերիչխանութեան հոդերը»: Զինուորական վարիչներու կրճատման մասին ալ խօսեցաւ, հակառակ արտայայտելով, բայց խորհրդարանը արդէն քուէարկած էր կրճատումը (615.000.000 տոլար), ընդհ. դումարը իջեցնելով 1.022.000.000 տոլար , թէեւ վերջնական չէ այս քուէարկութիւնը :

× Ծովակալ Ճոյ, Ազդաժողովին դինադադարի բանակցութեանց ներկայացուցիչը, որուն յանձնարած է զօր. Հարիսըն, յայտարարեց . — Վերջին ժողովին մէջ, խօսքն ուղղելով կարմիրներուն.— « Այլեւս բանակցելու նիւթ չէ մնացած: Վճիռը ձեզի կ'իյնայ»: Այս առթիւ համայնավար հրամանատարին վերադրեց բանակցութեանց անյաջողութիւնը: Ցետոյ խօսքն ուղղելով իր յաջորդին, կրկնեց .— «Տասը ամսուան եւ 12 օրուան բանակցութենէ ետք, այլեւս անելիք չունիմ եւ: Եւ չկայ բան մը որուն վրայ կարելի ըլլայ բանակցիլ »...

Թուրքիա եւ Միջին Արեւելք

Մոսկուայի քաղաք. օրկանը « Նոր Ժամանակներ», յօդուածով մը կը վերլուծէ Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան ստեղծումը եւ Թուրքիոյ դերը Ատլանտեանի դաչինքին մէջ :

« Թուրքիան այդ հրամանատարութեան մէջ մտցնելու որոչումը, կ'ըսէ յօդուածագիրը, բիչ կարեւ պարզապէս կը ձգտի տպաւորութիւն ձգել արաբական եւ իսլամ երկիրներու վրայ: Նմանապէս, կը ձգտի ապահովութիւն ներչնչել անոնց , մեծ պետութեան մը ներկայութեամբ :

Ցետոյ, պարտաւորուիլ Անդարայի կառավարութեան առանձնած դերը, «Նոր Ժամանակներ» կը հաւատայ թէ արաբ նախարարները կասկածոտ են Թուրքիոյ հանդէպ, որ կ'ուզէ առանձնաչնորհեալ դիրք մը դրաւել Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի խնամ երկիրներուն մէջ եւ կը ձգտի նոյնիսկ ձեռք առնել գործերու դեկավարութիւնը :

« Ամերիկայի միացեալ սպայակոյտին կողմէ Թուրքիոյ սահմանուած դերը , կ'ենթադրենք հանդիսը, հետեւեալ կերպով կարելի է ներկայացնել,— իսլամ երկիրներու չահերու միութեան պատրուակին տակ, այդ պետութիւնը պիտի յանդիսանայ նոյն ազդերը խրել ամերիկեան ձեռնարկներու մէջ, որոնք իրականին մէջ հակառակ են իրենց կենսական չահերուն » :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Իրըն, Լոնտոն հրաւիրեց Միջին Արեւելքի բրիտանական ներկայացուցիչները: Ուրեմն խորհրդակցութեան պիտի մասնակցին Եգիպտոսի, Թուրքիոյ, Սու -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ ԱՌՋԵՒ

Վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին կորսընցուցինք քանի մը արժէքաւոր դէմքեր — Ռուբէն, Շանթ, Իփէկեան: Յաջորդաբար ու յատկանիշերով տարբեր իրարմէ, գաղափարականութեամբ նման իրարու :

Դեռ մէկ երկու չաբաթ առաջ, Եգիպտոսի մէջ մահացած են երեք վաստակաւոր ուսուցիչներ — Գոլոյեան, Պօյաճեան եւ բանաստեղծ եւ ուսուցիչ՝ Համայեակ Շէմս :

Անշուշտ, կարելի է դեռ ուրիշ անուններ յիշել, եթէ պրպտումներ ընենք գաղութէ գաղութ :

Մահը բնական երեւոյթ է եւ, անշուշտ, չունինք տրեւէ « միջոց », կասեցնելու համար անոր չարաչուք արշաւը: Տարէցներ թէ երիտասարդներ, մեծեր թէ փոքրեր՝ ենթակայ են անոր անողոք ու անխուսափելի հրամանին :

Մեր կորուստներուն մէջ եթէ կան դէմքեր, որոնք տարիքով « լեցուն » էին, կան ալ դէմքեր՝ որոնք դեռ ժամանակ ունէին մահուան դիրկը նետուելու : Մահը սակայն, իր հունձքին մէջ, հաշուի չառներ մեր կարծիքները ...

Ի՞նչ կ'ընենք սակայն մենք, ի՞նչ պէտք է ընենք վերապրողներս, մահուան աւերքը դարմանելու համար· դոյացած պարապը լեցնելու համար կերպով մը: Անշուշտ, անտարբեր չենք եւ չենք մնար մեկնողներու հանդէպ: Փառաւոր յուղարկաւորութիւն կը սարքենք· դամբանականներ կը խօսինք· կը գրենք իրենց մասին, իրրեւ կենսագրական կամ գաղացումներու արտայայտութիւն: Բան մըն է ասկէ, եւ արժանի գնահատութեան· կասկած չկայ: Պզճի պարտք մըն է կը կատարենք եւ յետոյ՝ կը գնահատենք մեռնողներուն աշխատանքը, անոնց կատարած դերն ու գործը :

Կը բաւէ՞ սակայն այս բոլորը, — հարցում մը՝ որ կուտանք յաճախ, տխուր տիրութիւնով :

Առաջին մտածումը՝ զոր կ'ունենանք, նորերու պատրաստութիւնն է· նոր դէմքեր, նոր գործիչներ ու մտաւորականներ հասցնելու անհրաժեշտութիւնը: Արդիւնքի հասնելու համար՝ մեր պարտքն է ուժ տալ կրթական գործին· քաջալերել ընդունակ տարրերը՝ դպրոցներէն ներս թէ դուրս, հանրային կեանքին մէջ, որպէսզի չտրունակուն անոնց գործը եւ ապահովուի մեռնողներու բարոյական դոյութիւնը, իրենց Ֆիզիքական գոյութեան կորուստէն ետք: Մեռնողներէն անոնք, որ գործեր ունին, բախտաւոր կրնան նկատուիլ իրենց գերեզմաններուն մէջ, որովհետեւ գոնէ իրենց գործերով կը չարունակեն ապրիլ ու մաս կազմել մեր կեանքին: Շանթ եւ Ռուբէն այս « բախտաւոր »ներէն են, որոնց գործերը կը մնան մեղի իրրեւ անկորնչելի ժառանգութիւն: Կը մնայ սակայն, որ այս գործերը տարածուին ՝ տունէ տուն, ակումբներու մէջ, կարդացուելու եւ ճանչցուելու համար բոլորէն :

Պէյրութի մէջ, դեռ վերջերս, վեց անդամ յաջորդաբար ներկայացուած է Շանթի «Հին Աստուածներ » թատերախաղը· վստահ ենք որ կրնար չարունակուիլ դեռ եւ ժողովուրդը միշտ պիտի ուզէր ներկայ ըլլալ: Սուգը սիրելի ծը գարձնէ մարդոց դէմքն ու գործը: Ինչ լաւ պիտի ըլլար, եթէ ուրիշ գաղութներ ալ հետեւէին Պէյրութի հայութեան, ճանչնալու համար աւելի քան 60 տարուան կեանք մը: Ներկայացումներուն հետ, կան չուրջ տասնեակ մը հատորներ, պատրաստ կարդացուելու : Նոյնը կրնանք ըսել Ռուբէնի համար, որուն « Ցուչեր »ու չքեղ հատորները լոյս տեսած են արդէն : Իփէկեան իր կարդին ունի քանի մը հատոր, հրատարակուած եւ հրատարակելի: Աղբեւեան դեռ անտիպ կը մնայ, հազիւ 1 — 2 բեկորներ հրատարակուած ըլլալով իր բազմակողմանի գործէն· Լիպարիտ Նազարեանց Նոյնպէս· երկուքն ալ արուեստագէտ եւ հրմուտ, տաղանդի դրոշմը իրենց գործերուն վրայ: Ըսել կ'ուզենք՝ արժանի ճանչցուելու, կարդացուելու եւ գնահատուելու :

Ո՞վ տէր պիտի կենայ սակայն, ո՞ր հաստատութիւնը այս արժէքաւոր դէմքերուն մտքի վաստակը պիտի ամփոփէ հատորներու մէջ եւ պիտի տարածէ: Այս աշխատանքին զուգընթաց՝ ո՞վ պիտի պատմէ անոնց կեանքն ու գործը, մեր ժողովուրդին ճանչցնելու համար զանոնք, մանաւանդ մեր երիտասարդութեան, բոլոր գաղութներուն մէջ: Խօսքը գամաք կենսագրութիւններու մասին չէ, Թուականներու եւ կարգ մը գործերու յիշատակութեամբ: Այլ անոնց մտածումներուն, ո՛ւղիին, գործունէութեան գաղափարական յղացքներուն մասին: Աչխատանք մը՝ որ անհրաժեշտութիւն է այժմ, հիմա՝ որ իրենց մահուին իսկ բիւրեղացած է անոնց դէմքը, ինչպէս գործը :

Օտար ժողովուրդներու գործիչները, գրողներ եւ մտաւորականներն ալ կը մեռնին: Սակայն, հատորներ լոյս կը տեսնեն անոնց կեանքին ու գործին բոլոր մանրամասնութիւններով : Անոնց մղած պայքարին, գաղափարներուն, յաջողութիւններուն եւ ձախողութիւններուն չուրջ: Օրուան շարժումին հետ

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՆ

(Գ· եւ վերջին մաս)

Հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղուած են գերմանական աղբիւրներէ · —

Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, հիւսիսային ճակատէն վրայ կը գտնուի խորհրդային Գ· Հարուածային բանակը՝ անգլիական ուժերուն դիմաց: Ը· բանակը՝ Ամերիկացիներուն դէմ՝ հարաւային ճակատին վրայ :

Հիւսիսակողմի Գ· բանակը տարածուած է Վայմարի, Պալթիկի, Պերնպէրկի մէջ: Բանակատեղին է Մակտպուրկ :

Ամերիկացիներուն հանդիպակաց 8րդ բանակը կը բռնէ ճակատին մնացած մասը: Բանակատեղին է Վայմար: Երկու բանակներէն իւրաքանչիւրը կը բաղկանայ երկու զօրաբանակներէ , որոնք իրենց կարգին ունին մէկ զօրաբաժին հետեւակ եւ մէկ զօրաբաժին մեքենաղէն :

Առանց հետեւը կը գտնուին պահեստի բանակները: Հիւսիսային եւ հարաւային Պերլինի չուրջ կը գտնուին երկու ամրողջութեամբ մեքենաղէն բանակներ, որոնք կ'երկարին մինչեւ Էլպա, լեհական սահմանագլուխին մօտերը: Աւելի հարաւ, Սաքսոնիոյ մէջ՝ Ա· մեքենաղէն բանակը, պինուած հրասայլային եւ մեքենաղէն զօրաբաժիններով :

Աւելի ետ՝ դիրք բռնած են Դ· մեքենաղէն բանակը եւ ուրիշներ: Այս բոլոր վեց բանակներուն մէջ տեղաւորուած են՝ մէկ զօրաբանակի հասնող թնդանօթաձիգ խումբերը :

Վերեւ յիշուած բոլոր բանակները կը դրտնուին վերին հրամանատարութեանը տակ՝ հիւսիսային բանակներու ընդհ· սպարապետ մարեշալ Զուիքովի: Բանակատեղին է Պոտէլպէրկ՝ Փոցտամի մօտ :

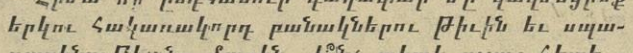
Համաձայն ստացուած տեղեկութիւններու, Աւստրիոյ եւ արքանեակ երկիրներուն մէջ կարմիրները ունին 13 զօրաբաժիններ : Հունգարիոյ , Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ սովետ պինուորները, ինչպէս նաեւ այս երկիրներու ազգային բանակները՝ կը գտնուին հրամանատարութեանը տակ Հարաւային բանակախումբերու սպարապետին: Սպահայկոյի բանակատեղին կը գործէ Հունգարիոյ մէջ :

Կը կարծուի թէ հիւսիսային բանակախումբերու պահեստի պինուորներու թիւը կը հասնի 60 գործօն զօրաբաժիններու, որոնք տարածուած են Քէօնիկսպէրկի եւ Մինսքի միջեւ : Հարաւային բանակներու պահեստին կը մնայ ատորին Տնիէսթրի շրջաններուն մէջ :

Սովետները արեւելեան Գերմանիոյ մէ՛ն 3500 հրասայլ (նախապէս 5000), 1000 դանդան տեսակի օդանաւեր, 12 հրասայլային զօրաբաժիններ, 5 — 6000 հրասայլերով : Նաեւ իրը մեքենաչարժ զօրաբաժիններ: Բոլորը լաւ սպառազինուած են եւ պատրաստ: 24 ժամուան մէջ յառաջ խաղարու :

Հիմա որ ընդհանուր դաղափար մը կազմեցինք երկու հակառակորդ բանակներու թիւին եւ սպառազինութեանց մասին, ի՞նչ պիտի ըլլայ հետեւանքը հաւանական բախումի մը պարագային: Զօր· Ա.յզընհաուերի ունեցած 17 դաշնակից զօրաբաժինները պիտի կրնա՞ն Հունոսի վրայ կեցնել 22 կարմիր զօրաբաժինները, մինչեւ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի նոր պինուորներուն ժամանումը :

Ամերիկեան թերթին կարծիքը թէական

տար դրող մը երբ կը մեռնի, իր մահը առիթ կուտայ իր գործն ու կեանքը ճանչնալու, լայն ուրումնասիրութեամբ կամ գործերու նոր հրատարակութեամբ: Անոր մահը, այսպէս, պարզապէս ֆիզիքական հեռացում մը կը դառնայ կեանքէն , իր գործը յանձնած ըլլալով վերապրողներուն , անոնց խորհրդածութեան եւ քննութեան :

Մեր մէջ, քիչերու բացառութեամբ, մահը մտացումի կը տանի մեռնողները: Քանի՞ դէմքեր, որոնք պատմութիւն ստեղծած են, բայց մեր պատմութենէն ու կեանքէն դուրս են այսօր :

Ձե՞նք կրնար մեր գոյութեան այս դժուարին պայքարի օրերուն, տէր կենալ մեր ազգային արժէքներուն: Քիչ մը աւելի զուրգուրալ մեր մեծ մեռելներուն յիշատակին վրայ, յաւերժացնելով զանոնք՝ ոչ միայն անոնց գործերուն տարածումով, այլեւ անոնց անունով մրցանակներ հաստատելով ու սաներ պահելով :

Ոչ յոյս, ոչ սուգ, այլ աշխատանք ու զոհաբերութիւն՝ մեր մեծ գործիչները ապրեցնելու համար սերունդէ սերունդ, մեր մտքին ու կեանքին մէջ :

Այս կերպով միայն կը յուսաւորուի ժողովուրդի մը ճակատագիրը: Այնէնէն առաջ՝ մեր ճակատագիրը :

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի

չգործածելու համար ժխտական բառը: Եւ կարդ մը պատճառներով :

Հակառակ ցարդ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ տեղի ունեցած զինուորական կարեւոր ձեռնարկներուն եւ երկու բանակներուն թիւերու կարծեցեալ հաւասարութեան, Ռուսերը ունին պահեստի զինուորներու և օդային ուժի գերակշռութիւն մը:

Պատերազմի պարագային օդնութեան հասնելիք դաշնակից զինուորները պատրաստ պիտի ըլլան 3էն 30 օրուան ընթացքին: Այս կէտը դժբախտաբար գոյութիւն ունի միայն թուղթի վրայ : Մինչդեռ կարմիրներուն 175 զօրաբաժինները այժմ պատրաստուելու վրայ են արդէն :

Անցեալ տարի Լիզպոնայի մէջ Ատլանտեան Ուխտի ժողովը խոստացաւ մինչեւ մէկ տարի պատրաստ ունենալ 50 զօրաբաժին, առանց հաշուելու յունական եւ թրքական ուժերը: Սակայն Ամերիկացիները դէթ առ այժմ, մասնաւոր ծրագիր մը չունին Գերմանիոյ մէջ իրենց ունեցած վեց զօրաբաժիններու թիւը աւելցնելու: Անգլիացիները կը մտածեն սպառազինել եւ ղրկել միայն երկու զօրաբաժին: Ֆրանսա, կլանուած Հնդկաչինի կռիւներով, ստիպուեցաւ տասնի իջեցնել իր խոստացած 15 զօրաբաժիններու թիւը :

Դաշնակիցներուն ունեցածը այժմ Գերմանիոյ մէջ, կարելի է նկատել պահակազօրք մը, որ գրոհ մը կեցնէ, երեք չորս չաբաթ, ինչպէս ըսինք : Մինչդեռ այժմէն անհրաժեշտ են կարեւոր քանակով պահեստներ, զոյն հակահարուածելու համար: Եւ նաեւ փութացումը ամերիկեան զինամթերքի առաքման :

Անդին խորհրդային 175 զօրաբաժիններէն 60ը պատրաստ կը սպասեն Բէօռլիկսպէրկի (այժմ Քալինինկրատ) մէջ: Եւ աւելի չուտ կը հասնի ճակատ, քան Ամերիկայէ կամ Քանատայի պինուորները :

Խորհրդային տասը հազար առաջնակարգ օդանաւերուն դիմաց՝ Ատլանտեան ժողովը խոստացաւ պրկել միայն 4000:

Անչուշտ այս թուլացումներուն կամ յապաղումներուն գլխաւոր պատճառները յառաջ կուգան անտեսական եւ ճարտարագիտական դժուարութիւններէն: Նաեւ մարդոց նուազութենէն : Սակայն այս երկիրներէն միայն Իտալիան է որ ունի յաւելեալ բնակչութիւն :

Կը մնայ մէկ միջոց — պինել Գերմանիան : Այս յատուկ հարցի մասին չատ գրուեցաւ եւ պիտի գրուի տակաւին: Գլխաւոր դժուարութիւնը կը յարուցանէ Ֆրանսան, որ միշտ ենթակրուած գինադադար Գերմանիոյ յարձակումներուն , կը վախնայ որ անոր վերագինումը գրդռէ իր երբեմնի ախորժակը՝ եւ պահանջելու կորսուած հողերը: Ուրեմն կ'առաջարկէ չարք մը պայմաններ, որոնք ծանօթ են ընթերցողներուն :

Եւրոպական բանակի ծրագիրը տակաւ ուղղակի արդիւնքն է: Այսինքն փոխանակ գերմանական զորաբանակի մը, մասնակի փոքր զօրախումբեր մտցնել համաձայնական — Եւրոպայի բանակին մէջ: Ենթակայ միջազգային հրամանատարութեան մը :

Արեւմտեան Գերմանիան անչուշտ կը մերժէ մասնակցիլ այդ տեսակ կազմակերպութեան մը , զոյն նկատելով վիրաւորական իր արժանապատուութեան համար: Մանաւանդ որ Արեւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկ վարիչները իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ: Գերմանիա կը պնդէ բացարձակ հաւասարութեան սկզբունքին վրայ :

Վերջերս Փարիզ եւ Պօն միջին ելք մը գտան: Եւրոպայի բանակը պիտի բաղկանայ 43 զօրաբաժիններէ , որոնք պատրաստ պիտի ըլլան մինչեւ 1954: Ֆրանսան խոստացաւ տրամադրել 14, Գերմանիա 12 հետեւակ զօրաբաժին: Իւրաքանչիւրը բաղկացած 13.000 զինուորէ եւ 2000 պահեստներէ : Նաեւ մեքենաղէն 12.600 զինուորներէ: Եւրոպայի բանակի զինուորներուն ընդհ·թիւը պիտի ըլլայ 80.000, ենթակայ խառն սպայակոյտի մը հրամաններուն :

Սակայն այս պայմանագիրն ալ տակաւին չէ վաւերացուած երկու երկիրներու խորհրդարաններուն կողմէ: Ընդհակառակն, գոյութիւն ունին մեծ տարակարծութիւններ: Ու ժամանակը կը յառաջանայ··· : Մինչ Ա· Մխութիւնը կը գործէ լուռ ու խորհրդաւոր կերպով: Որոշումները կը տրուին ու կը գործադրուին արագ թափով, առանց բիւզանդական վէճերու :

Կան նաեւ օդանաւերու, հրասայլերու, օդակայաններու, սպառազինութիւններու, ռազմանաւերու նման փշոտ խնդիրներ: Հարցեր որոնք չատ ծանր կը կշռեն պատերազմներէն հիւծածեւրոպական երկիրներու էլեմուտքին վրայ: Մինչդեռ Ա· Մխութիւնը չունի այդ հոգերը: Իր ժողովուրդին եւ միլիոնաւոր զերիներուն պարտադիր աչխատանքը՝ կը կազմեն իրեն անգնահատելի դրամագլուխ :

Անչուշտ այս բոլորէն կարելի չէ վճռական բան մը հետեւցնել: Կարծիքներ են դրուած ապատ ժողովուրդները սթափեցնելու եւ վստահ կանխելու դիտաւորութեամբ: Դէպքերը դատելու իրենց մերկ իրականութեանր մէջ, եւ բան տալ դործելու :

Ա· ՀԱԲԻԼԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դ. Վարուժանի մասին

Համադգային հերթական լսարանը տեղի ունեցաւ Մայիս 9ին, ուրբաթ գիշեր Le Cadetի վերնայարկը : Նախագահը Մ. Պարսամեան բացումը կատարելով, յայտարարեց — Անցեալ անգամ խօսեցանք ընդհանուր նահատակներու մասին եւ յայտնեցինք թէ կարելի չըլլարով մէկ անգամէն տալ բոլոր գրագէտներու կեանքն ու գործը, պիտի չմնանք հերթականութեան առաջնահերթ ա-ռանձին: Այս երեկոն նուիրած ենք Դանիէլ Վարուժանին: Դժբախտ բանաստեղծը 32 տարեկան էր երբ նահատակուեցաւ: Իր ծննդավայրին՝ Բրգնիքի դպրոցը աւարտելէ վերջ, կ'երթայ Վենետիկ, ապա Պելժիա, ուր հետեւած է գրականութեան եւ փիլիսոփայութեան: Դառնալով Պոլիս, նուիրուած է կրթական ասպարէզին : Ժամանակ մը եղած է տնօրէն Պոլսոյ Լուսաւորչեան վարժարանին, յետոյ վերադարձած է իր ծննդավայրը եւ Թոդատ: Շատ չանցած նորէն Պոլիս կը վերադառնայ, ի վերջոյ մաս կազմելու համար աքսորականներու առաջին կարաւանին: Իր գլխաւոր գործերն են «Ցեղին Սիրտը», «Հեթանոս երգեր » եւ «Հայկ երգը»:

Օրուան դասախօսը, Տօքթ. Կիլիկեան, բանաստեղծօրէն նկարագրեց մեծ նահատակը .

— « Վարուժան ազնիւ սրտի եւ վէհ հոգիի տաճարն էր եւ մեր ամէնէն տառապած բանաստեղծներէն մէկը որ նախ քան իր գրականութիւնը յօրինելը հատաքած էր չինանիւթերը, արեւէն կըտոր մը, լուսինէն մանիկ մը, քիչ մը արտասուք եւ բարախուն սիրտ: Ան իր ղպայուն քնարը ձեռք առաւ, երգելու համար մարած օճախներ, թշուառութիւն եւ ընդհանուր տառապանք: Իր գրութիւնները ներդաշնակ պատկերացումն են բոլոր տեսակի տառապանքներուն որոնց ենթարկուած էր ցեղը : Հայր Ալիշանի եւ Ռ. Պատկանեանի ազդեցութիւնը մեծ է իր վրայ: 1906—1909-ին Վարուժան կուտայ մեզի Ցեղին Սիրտը, զոր Համիտեան չըջանին սկսած եւ ազատութեան չըրջանին լրացուցած է:

Կը սկսի պայքարով ու կը վերջանայ հերոսներով: Սարկացած ժողովուրդը արթնցներու համար բոլոր իր ճիգը ի գործ դրած է նոյնիսկ վրէժի տաճարն դիմելով »:

Դասախօսը մէջբերումներ ըրաւ Վարուժանի գործերէն, մանաւանդ հերոսական մէջ հեղինակին ձգտումը, եզրակացնելով թէ իր ստեղծագործութիւնները իրենց ուժեղ կառոյցով մեծ ազդեցութիւն գործած են ժողովուրդի զգացումներուն վրայ: Իր «Հեթանոս երգերը», գրած է Օսմ. Սահմանադրութեան չրջանին, տառապանքը վերջացած կարծելով — թէեւ թեթեւահաւատ: Այս գործը առաւելապէս նուիրուած է արուեստի եւ գեղարուեստական ազատութեան : Յատկանշական են Դիգուիիին ուղղած իր երգը, ինչպէս նաեւ « Մայիս Մէկը» , «Թիապարտները», «Ընկերը» եւ «Վիժածը»: Եփրեմի մահուան նուիրուած կտորով մը կը փակուի «Հեթանոս երգերուն» շարքը: Վարուժան գրած է ուրիշներու սիրոյ մասին, բայց իր սիրոյ մասին քնաւ խօսք չկայ իր երկերուն մէջ :

« Հայկին երգը », տպուած է իր մահէն ետք , եւ իր գործերու կատարելութիւնն է: Կարծես իր ամբողջ սիրտը դրած է այդ գործին մէջ: Թէեւ չատ քիչ ապրած է հայրենիքի մէջ, սակայն իսկական ակնատեսի հասկացողութեամբ նկարագրած է հայրենի դաշտերը, մշակները, ցորենի հասկերը , ահձրեւները, եւայլն ու վերջացուցած՝ օրհնելով Աստուծոյ տուած բարիքները »:

Մէջ ընդ մէջ արտասանեցին Օր. Տոնապետեան՝ Վարուժանի «Դերենիկը», Օր. Եւա Սարգիսեան՝ «Սերմանողը»: Հաճելի անակնկալ մը եղաւ Պ. Փանոսեանի ինքնաբուխ ոգեւորութիւնը: Վարուժանի հիացողներէն, ան մեզի յուզումով արտասնեց «Հայրենի ոգի»ն երկար հատուած մը:

Տօքթ. Կիլիկեան պատասխանեց, Վ. Օշականի, Ա. Խահակեանի, Քրմոյեանի եւ ուրիշներու հարցումներուն եւ դիտողութեանց, կարդալով բազմաթիւ կտորներ Վարուժանի գործերէն: Նախատեսած էր յաջորդ դասախօսութիւնը Վարուժանի գործերէն մին, սակայն ժամանակի սղութիւնը չներեց: Վարուժան երգած է իր ժամանակին եւ յաջորդ սերունդներուն համար — «Ցեղին Սիրտ»ով՝ առողջ ազգայնական դպատումներ տուած է: «Հեթանոս երգեր»ով՝ կ'երգէ մարդուն դժդոհութիւնը եւ ընկերվարական է, իսկ «Հայկին երգը» համանմարդկային է եւ կը համապատասխանէ իր ժամանակի կեանքին եւ կարելի է թարգմանելորեւէ լեզուի: Վարուժանի գործերը միայն տառնեակ մը տարիներու արդիւնք են: Ան իր լեզուով — որ մեզի կը բերէ Վենետիկէն — եւ արուեստով ամէնէն մեծ բանաստեղծը կարելի է նկատել:

Լսարանը փակուեցաւ կէս գիշերին :

ՊԱՐԳԵՒ

Գաղութէ գաղութ

ԿՏԱԿՆԵՐ.— Ողբացեալ Վարդան Կարապետեան 500 տոլար կտակած է Պէյրութի «Փալանճեան Ձեմարանին» եւ 500 տոլար ՀՕՄի ընդհ. նպատակներուն համար: Լօս Անճէլըսէն ողբացեալ Երանուհի Զալեանի կտակէն 200 տոլար ՀՕՄի ընդհ. նպատակներուն համար 189.50 տոլար Պէյրութի Փալանճեան Համազգային Ձեմարանին :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Քալիֆորնիոյ Փառլիէր քաղաքին մէջ մեռած է վերապատուելի Կիրակոս Ցարտճեան: Իրրեւ պատուելի պաշտօնավարած է Գահիրէի, Սելանիկի, Աթէնքի մէջ: Գրած է «Այրուելիի ծագումը եւ արդիւնքը» որ չերմապէս դնահատուած էՊոլսոյ եւ Երուսաղէմի պատրիարքարաններէն: Պատ. Ցարտճեան կ'աշխատակցէր հայերէն թերթերու եւ ունի բազմաթիւ անտիպ գործեր .

× Հ. Ալեքսիս Վ. Ցոմսէփեան վախճանած է փետրուար 26ին Վենետիկի Ս. Ղազարի մէջ: Ինչպէս կ'իմանանք «Բազմավէպ»ի վերջին թիւէն: Ծնած էր Ադրիկիր 1878ին: Երկար տարիներ մըննացած է Պոլիս իբրեւ ժողովրդապետ Ս. Աստուածածնին եկեղեցիին եւ խոստովանահայր Սաղզլ Աղաճի Անարատ Ցղութեան Քոյրերու վարժարանին: Թարգմանած է Տէ Ամիչիսի «Սիրտը» (1912, 1927) եւ «Ոստանիկ լեզու» (1921): Ցօրինած է «Քերականութիւն Իտալերէն լեզուի», մինչեւ դասընթացք Էմիլ Օթթոյի ճամով (տպ. 1907, 1931), «Գրագիտութիւն», մինչեւ եւ բարձրագոյն չրջան (տպ. 1932): Թարգմանած է փոքրիկ թատերախաղեր «Փիլլեկրոյ Փիղլա» (տպ. 1916), «Աղաչին անգամ ի Միլան» (տպ. 1917), «Բարեկենդանի վերջին իրիկունը» (տպ. 1931,«Փեռնարդ եւ Ալիփեռ» (տպ. 1931) հրատարակած է նաեւ Փ.Ց. Գուլդուի «Կեանքի նախօրեակին» բարոյական դասերու դիրքը (1931): Թողած է ուրիշ բազմաթիւ թարգմանութիւններ: Ձեռագիր կը մնայ իր մէկ ազգագրական գրքոյկը Աբարկիրի սովորութիւններուն, բարքերուն եւ գաւառաբարբառին մասին:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՎԱՆԱՆ (Յարապ).— Այս տարի ալ մեր գաղութը խոր դիտակցութեամբ տօնեց Մեծ Եղեռնի տարեդարձը, նախաճեռնութեամբ Ազգ. Միութեան:

Շաբաթ գիշեր, 17 Մայիս, երեկոյ քաղաքապետարանի սրահը լեցուած էր սգակիր հայրենակիցներով: Օրուան նախագահը, Պ. Շ. Հայգործեան բացումը կատարելով, հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարգել մեր անհամար զոհերուն յիշատակը: Օրուան բանախօսը , ընկեր Մ. Մխիթարեան, (Լիոնէն) վերջին պահուն երկոտդով մը կը յայտնէր թէ պիտի չկրնայ գալ :

Ազգ. Միութեան կողմէ խօսեցաւ Պ. Մ. Ժամագործեան, պարզելով դիւային ծրագիրը զոր յղացած էր Թալէաթ իր արբանեակներով : «Այո, մեղմէ իւրեցին մէկուկէս միլիոն զոհ, բայց չկրցան նպատակին հասնիլ: Քանի մը տարի վերջ 1918ին մայրենին ստեղծուեցաւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը, յետոյ Պերլինի մէջ վրիժառու դնդակներ չեմին փոեցին Թալէաթը եւ ուրիշ երկու հրէշներ: Անշուշտ այսքանը բաւական չէ որ մենք մոռնանք այդ աննախընթաց ոճիրը»:

Երգեց Պ. Զ. Գասեանը: Արտասանեցին Օր. Ժաշատուրեան եւ փոքրիկ Գալուստեան: Պ. Պ. Գուլումճեան կարդաց Հալէպի «Արեւելք» թերթին մէկ խմբագրականը նուիրուած նահատակներուն : Տիկին Օտէթ Միքայէլեան կարդաց Ֆրանսերէն ճառ մը, նկարագրելով ահաւոր բնաջնջումը: Այս առթիւ գրած էր Ֆրանսերէն ոտանաւոր մը զոր հայերէնի թարգմանեց, խորապէս յուզելով ներկաները: Կաթողիկէ համայնքէն Պ. Ց. Կէզուրեան նոյնպէս յուզիչ ուղերձ մը կարդաց , յիշելով մեծ բանաստեղծ Ա. Ահարոնեանի խօսքը—«Այսքան չարիք թէ մոռանան մերորդիք,թող ողջ աշխարհ կարդայ Հայուն նախատինք»: Բողոքական համայնքէն վեր. Աբրահամեան, նոյնպէս դրաւոր, բացատրեց թէ մեծ ապդ ըլլալու համար պայման չէ որ անոր թիւը չատ ըլլայ:Մեծութիւն ուրիշ բան է: Մեր պապերը մեծ էին մենքակէտ է աշխատինք անոնց արժանաւոր ժառանգորդները դառնալ: Թուրքը մեզ կոտորեց որովհետեւ մենք իրմէ բարձր էինք»: Ն. Թէպոյեան

Մասիսիայ մեր թաժանորդներուն

Կը խնդրուի իրենց բաժնեգիները (1951 — 952 տպրիլ եւ 952 — 953 տպրիլ) անյապաղ վճարել հետեւեալ ընկերներուն. —

Ս. ԺԵՐՄԻՄԻ ՄԻՋ.— Ընկեր Էսկիճեանին :
ՊՈՄՈՆԻ ՄԻՋ.— ընկեր Ց. Տէօքմէճեանին:
Պ. ՕՏՏՕ.— Ընկ. Սարգիսեանին (թերթին գործակալը) : .....
Ս. ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԻՋ.— Ընկ. Շիտոյեանին :
Ս. ԼՈՒԻ ՄԻՋ.— Ընկեր Միլոյեանին (թերթին գործակալը):
ՎԱԼՊԱՐԵԼԻ ՄԻՋ.— Ընկեր Աբամ Պետիկեանին:
ՔԱՂԱՔԸ.— Պ. Ց. Մալաքեանին, ընկեր Ա. Բէօսէկեանին, Գ. Ծերիկեանի , ընկեր Ա. Պետիկեանի:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱԿՕՍ, երկամսեայ հանդէս գրականութեան եւ արուեստի: 8րդ տարի թիւ 4, ճոխ բովանդակութեամբ: Հասցէ.—B.P. 1245, Beyrouth (Liban):

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՑՈՒՀԻ, ե. տարի թիւ 3 (1952 Մարտ): Տարեկան բաժնեգին (Ֆրանսա) 1500 ֆրանք: Հասցէ.— Mme. Siran Séza, B. P. 334, Tripoli (Liban):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (81)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Սէրելիս, մրմնջեց կինը: Կրնամ քիչ մը եւս մնալ մօտդ :

Շուարեցայ, ի՞նչ պիտի ընէի հիմա. կացութիւնս զէշ էր: Հեռաձայնի զանգակը անգամ մը եւս փրկեց զիս: Տիկ. Րաքէլ վերցուց ընկալուչը:

— Այո, Սուզին եմ, ըսաւ:

Ուրեմն իր անունը Սուզի էր :

— Նիլպէրկն է, ըսաւ ինձի դառնալով :

— Ալօ, ըսի :

— Փութով պէտք է ձեզ տեսնեմ:

— Լաւ, ո՞ւր էք :

— Սենեակ մը վարձած եմ պանդոկին մէջ — թիւ 284 :

— Շատ լաւ, հիմա կուգամ, դուռը բաց ձգեցէք, ըսի :

— Ես ալ ձեզի հետ պիտի դամ, ըսաւ Սուզի ընկալուչը տեղը դնելով :

— Աւելի լաւ, չեմ ուզեր որ ամէնքը իմ սենեակս դան, կրնայ ուշադրութիւն գրաւել :

Երբ սանդուխներէն կը բարձրանայինք, կը խորհէի թէ Փօլթիւի ոչքան պիտի ուզէր գործածել անզրմանիչակազդն ճառադայթներու լամբարը, բայց պիտի չհամարձակէր :

Ո՛վ էր այս Նիլպէրկը: Հաւանաբար իմ դործակալներէս մէկն էր եւ կարեւոր մէկը, քանի որ Սուզին ալ կը ճանչնար :

Նրբանցքին մէջ ոչ ոք կար: Ժամը տասնըմէկն էր: Ուղղակի դացինք դէպի թիւ 284 սենեակը եւ դուռը հրեցի: Նիլպէրկ հսկայ մարդ մըն էր. սիրով ընդունեց մեզ եւ ըսաւ .

— Հիանալի բան մը դտայ, սքանչելի լուր մը: Անգլիացիներ նոր դիւտ մը ըրած են :

— Ի՞նչ դիւտ, հարցուցի :

— Վերջերս իմ գործակալներէս մին, որ օդակայանները դիտելու պաշտօն ունի, ինծի տեղեկացուց հետեւեալ դէպքը.— դիշեր մը, պանդոկի մը մէջ հետեւեալ նախադասութիւնը լսեր է. «Ես նախորդ պատերազմին ծովային սպայ էի եւ երբ ական մը տեսնեմ կը ճանչնամ զայն: Վաստահ եմ թէ չուրչ ականներ տեսայ»: Իմ գործակալս, ե. 43, անմիջապէս գործի ձեռնարկեր է չայորդ օրը եւ արդարեւ ստուգեր է թէ նորատեսակ ականներ փոխադրուած են օդակայան: Պէտք է խօսկն լուր տանք մեր մարդոց որպէսզի դիտնան թէ Անգլիացիները մտադիր են չարձակելու :

— Շատ լաւ, Նիլպէրկ, ըսի, լաւ աչխատեր էք թէ դուք եւ թէ ե. 43ը: Պիտի չմոռնանք :

— Իրա՞ւ կ'ըսէք, ըսաւ Նիլպէրկ երջանիկ ժպիտով մը, չատ չնորհակալ եմ :

— Հիմա երթամ եւ տեղեկացնեմ մեր ընկերներուն: Պէտք է որ մենք մեկնինք, ըսի :

Սուզիին հետ դուրս ելանք :

— Ես ալ այլեւս պէտք է մեկնիմ ըսաւ կինը, չատ կը ցաւիմ , բայց . . .

(Շար.)

բլոյ, Լիբրանէի, Իրաքի, Յորդանանի, Սէուտ Արաբիոյ եւ Լիբիոյ անդ. դեսպանները: Ժողովը պիտի բացուի Յունիսի կիսուն: Այս կարգի խորհրդակցութեանց չարքը բացաւ Հանդուցեալ Պեւին 1945ին: Երկրորդ եւ վերջին ժողովը տեղի ունեցաւ 1949ին: Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս խորհրդակցութեան: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Պ. Իմրէն խօսակցութիւն մը ունեցած է Պ. Շումանի հետ, արաբական գործերու մասին: Այս առթիւ Պ. Շուման կրկներ է թէ կարդ մը արտաքին միջամտութիւններ կնճռոտեցին Թունուզի խնդիրը:

Դաշնակիցներ եւ Գերմանիա համաձայնեցան

Արեւմտեան Գերմանիոյ երեք մարզպանները եւ Տոքթ. Ատենաւըր Մայիս 22ին վերջացուցին բանակցութիւնները՝ հաշտութեան առժամեայ պայմանագրի մասին որ պիտի ստորագրուի երկուշաբթի օր, Պ.Պ. Շուման, Իտընի եւ Էչիսընի կողմէ: Դաշնակից եւ գերման մասնագէտներու յանձնաժողովը խմբագրել ընդհ. պայմանագրին եւ յարակից համաձայնութեանց բնագիրներըը, որոնք յետոյ պիտի ներկայացուին երեք արտաքին նախարարներուն:

Տոքթ. Ատենաւըր անձամբ յայտարարեց թէ լուծուած է Գերմանիոյ զրամական մասնակցութեան խնդիրը:

Այժմ կը մնան քանի մը խնդիրներ, որոնք պիտի կարգադրուին արտաքին նախարարներուն կողմէ: Այդ խնդիրները են.— 1. Ֆրանսական եւ պելժիական զինուորներուն դիրքը Գերմանիոյ մէջ, զրաման կարգուսարքին դաղարումէն ետք, — 2. Գործադրել պայմանագրին կարդ մը յօդուածները՝ վաւերացումէն առաջ. 3.—Պայմանագրին տրուելիք անունը եւայլն:

Երեք մարզպաններուն եւ վարչապետին վերջին ժողովը տեւեց հինգ ժամ: 33րդ ժողովն էր այս: Անցեալ Սեպտեմբերէն ի վեր, մարզպանները, վարչապետը եւ իրենց խորհրդականները 207 ժամ նուիրած են հաշտութեան պայմանագրին քննութեան համար:

× Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան վարիչը, Շումախըը, յայտարարեց թէ արմէն գնով պիտի պայքարին հաշտութեան պայմանագրին դէմ: «Ո՛վ որ կը վաւերացնէ զայն, այլեւս Գերման չէ:

Արեւելեան Գերմանիոյ վարիչները ալ սպառնալիքներ կը տեղան, միեւնոյն առեն վերապինում քարոզելով: Վարչապետը, Տոքթ. Կրոթեվոլ, յայտարարեց թէ քաղաքացիական պատերազմ պիտի ծագի, եթէ հաշտութեան պայմանագիրը ստորագրուի: Երիտասարդական Միութիւնները զինուորցուներ կը հաւաքեն չոգեպինդ: Միեւնոյն առեն զրոյցներ կը չրջին Պերլինի պաշարման մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թունիզի մարզպանը հրամայեց ազատ արձակել 400 քաղաքական յանցաւորներ, որոնք հեռաւոր դիւղեր աքսորուած էին: Ուրիշ մեղմ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Danremc — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վճարման : 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. 608. 15-79 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 25 MAI 1952 Կիրակի 25 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6772-Նոր շրջան թիւ 2183

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅՐԵՐ...

Մայրերու Օրն է այսօր, 25 Մայիս: Բազմատարած նոր տօն մը, որ հետզհետէ կը տարածուի:

Այն բոլոր երկիրներուն մէջ ուր կը տօնեն այս Օրը, մարդիկ միեւնոյն հասկացողութիւնը չունին մօր մասին: Ոչ ալ նոյն առաջադրանքները՝ տօնակատարութեան առթիւ:

Օրինակ, երկկ թռուցիկ մը կը բաժնէին փողոցի մէջ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

— « Ծաղիկնե՞ր, այո՛. բայց բա՛ն մը աւելի: Քանի մը ժամ հանգիստ ամուսնոյ որ այլեւս չեն կրնար աշխատիլ: Առատաձեռն եղէք, օգնելու համար « Ընտանիքի Մայրերու Օգնութեան Ընկերակցութեան » :

Ցաւատարութենէն կ'իմանանք թէ ընկերակցութիւնը 150 մանուածիւղեր ունի Ֆրանսայի եւ հիւս. Ափրիկէի մէջ: Իր նպատա՞կը, — առժամեայ օգնութիւն հասցնել ընտանիքի մայրերու, հիւանդութեան մը, ծննդեան մը, նեղութեան մը պարագային :

Ուրիշ կազմակերպութիւններ նոյն հոգերն ունին, նեղ կամ լայն սահմանի մը վրայ: Առանց հաշուելու պետական ձեռնարկները :

Արեւմտեան Եւրոպայի վրեթէ բոլոր երկիրներուն մէջ մանուածոր օրէնքներ հաստատուած են, ի պաշտպանութիւն անտէր, բազմազաւակ եւ կամ դժբախտութեան մատնուած մայրերու :

Մուրճ - մանդաղին ենթակայ երկիրներու մէջ, շատ աւելի բարձր կը խօսին մայրերու պաշտպանութեան մասին:

Մեր հայրենիքին մէջ ալ, ի պատուի են բազմազաւակ մայրերը, որոնք հրապարակաւ կը պարգեւատրուին, իբրեւ հերոսուհիներ :

Ինչպէս ուրիշ ճակատներու վրայ, այստեղ ալ յաճախ պատկերին դէղեցկութիւնը կը խաթարուի, աղանդամոլութեամբ կամ խմաստակութեամբ :

Մայիս 18ին, Պուքրէշի հայատառ թերթին մէջ ուսմանէրնէ թարգմանուած էր ոտանաւոր մը, «Ծննդատունը», որ այսպէս կը սկսի . —

Ծննդատան նոր բարձրացող պատերուն
Կին մը յղի ճաեւ եկաւ օգնելու.
Բայց տեսնելով որովայնն իր ուռուցիկ,
Խոնարհեցին որմնադիրներն ակնարկնին :

Հասկնալի է. բանուորները չեն ուզած որ կին մը իրենց օգնութեան հասնի այդ վիճակին մէջ :

Բայց, ո՞ղջ մնայ Սթալինականութիւնը. — Շեշտ ներդաւածքն իր ուղղած ամուսնոյ, կինն ըսաւ.
— « Ես ալ կ'ուզեմ այս տան համար աշխատիլ.
Դաշտը ծնած երկու մանուկ ունիմ դեռ,
Որ ունեցան գերդ խանձարուր տերեւներ» :

Շատ աւելի «զգայացունց» պատկեր մը կը ներկայացնէ ոտանաւորին չարունակութիւնը :

Բայց, դառնանք մեր օրակարգին :

Որ եւ է դրիչ փորձած է նկարագրել հայ մայրը այնպէս ինչպէս որ է: Ոչ թէ չողչողուն ածականներով, այլ խօսուն, բովանդակալից խօսքերով:

Եթէ արձանագործ մը փորձէր քանդակել մայրական ընդդէմ, գուրգուրանքն ու տառապանքը, աղահովաբար պիտի նախընտրէր հայկական տիպարը: Նոյնիսկ սովորական կեանքի մէջ: Իրրեւ հիմնական երեւոյթ :

Իսկ եթէ ան հայ մայրը տեսած ըլլար Զարհուրանքի օրերուն, հանճարի մը կայծերը պիտի խլրտէին իր դլխուն մէջ, տիեզերական ստեղծագործութիւն մը արտադրելու համար: Վստահ ենք:

Այս վստահութիւնը չի նշանակեր նսեմացնել ուրիշ ժողովուրդի մայրութիւնը :

Արիւնածարաւ բռնակալութեանց, աշխարհասատան փոթորիկներու ընթացքին, ո՞ր ժողովուրդը չհպարտացաւ իր մայրերով: Մանաւանդ փոքր եւ անճար երկիրներու մէջ :

Կը կարծենք թէ այդ բոլորին խորհրդանիշը կրնայ կազմել հայ մայրը: Իրրեւ մարմնացեալ տառապանք եւ սէր: Իրրեւ սիրտ եւ կամք ու աշխատանք :

Ողջո՛յն աշխարհի բոլոր մայրերուն եւ համբոյր՝ հայ մայրիկին :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ո՞ՒՐ Է ԳԻՐԴ, ՊՈՆՏՈՍ

Այսօր, կիրակի, Պոնտոսցիներն ալ կը տօնեն իրենց Օրը, նախաձեռնութեամբ Տրապզոնի Հայր. Միութեան :

Վստահ ենք որ ձեռնարկը պիտի պսակուի փայլուն յաջողութեամբ, թարմացնելով յիշողութիւնները :

Տօնակատարութիւնը միեւնոյն առեն առիթ մը պիտի ըլլայ համախմբելու Սեւ Ծովու ափերուն ցիրուցան բեկորները, որոնք բաւական կարեւոր համրանք մը կը ներկայացնեն :

Պոնտոսի շրջանին մաս կը կազմեն — կը կազմէին երէկ — հետեւեալ չէն եւ հայաշատ շրջանները .—

Տրապզոն, Սամսոն, Կիրասոն, Օրտու, Զարշամպա, դէպի ներս՝ Կիւմիւշխանէ, եւ ուրիշ փոքր գիւղաքաղաքներ (Իւնիէ, Իյնէպոլու եւն.):

Դժբախտաբար, այս ամբողջ տարածութեան վրայ, ամէնէն մեծ քաղաքներն անդամ ցարդ չունեցան իրենց Եղեռնապատումը :

Ջեմ ուզեր որեւէ բաղդատութիւն կատարել այս կամ այն շրջանին կրած Սարսափներու մասին (1915):

Ծրագրուած Հայասպնդում էր, եւ ամէն տեղ ալ գործադրուեցաւ նոյն գազանային կատաղութեամբ: Նահանգէն մինչեւ յետին քաղաքն ու գիւղը :

Բայց, ձիւաղը մանաւանդ, արմատական եւ «գիտական» նրբութիւններ յղացած էր իւրաքանչիւր շրջանի համար :

Պոնտոսցիները, մանաւանդապէս Տրապզոնցիները պիտեն թէ ինչ ըսել կ'ուզենք :

Կը բաւէ յիշել մէկայն երկու պարագաներ, — կառավարները ծովուն բացերը ասնիլ եւ աւերքներուն յանձնել, քար կամ երկաթ կապերով առնոց ոտքերուն :

Նորածին երախաներ անասուններու մէջ թխել, դամել եւ ծովը նետել:

Այս « գիւտերուն » հեղինակները Թալէաթ, Ճէմալ Ազմի եւ Պէհաէտտին Շաքիր գան իրենց արժանի պատիժը, Պերլինի փողոցներուն մէջ, չնորհիւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան վրիժառու ղընդակին :

Բայց, ուշ մնացած էինք ...

Պոնտոսցիներ, ո՞ւր է ձեր դիրը : Ձեր «Գիրք Ելից»ը: Ձեր Ցիշատակարանը: Վ. Մինախորեանի «1915 Թուականը» ամբողջութեան մէկ մասնիկն է միայն :

Այսօրուան տօնակատարութեան առթիւ, ուխտեցէք հաւաքել բոլոր հում նիւթերը: Քանի դեռ ձայները չեն մարած ե վկաները չեն մեռած :

Վ.Ա.Հ.

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Գերմանիոյ հաչտութեան առժամեայ պայմանագիրը պիտի ստորագրուի վաղը, երկուշաբթի, Պոնի մէջ, ուր կը գտնուին Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն արտաքին նախարարները :Երեքն ալ գլուխ գլխի տուած են իրենց խորհրդականներուն հետ, հարթելու համար վերջին դժուարութիւնները :

Գերմանիոյ ընկերվարականները փորձեցին վիճաբանութիւն մը յարուցանել խորհրդարանին մէջ, դաշնագրին ստորագրութենէն առաջ , բայց պարտուեցան: Կառավարութեան ներկայացուցիչը խստօրէն քննադատեց Տօքթ. Շումախերի այն յայտարարութիւնը թէ ով որ կը ստորագրէ եւրոպական բանակի դաշնագիրը՝ կը դադրի Գերմանացի ըլլալէ: Վարչապետը ապահոված է մեծամասնութեան հաւանութիւնը: Համաձայնութիւն պիտի կցուին նամակներ, յարդելու համար ապագայ կառավարութեանց իրաւունքները

× Վերջին լուրերու համաձայն, ռուսական դիւանագիտները կը համախմբուին, փակելու համար արեւելեան եւ արեւմտեան Գերմանիոյ սահմանապլուխը: Աւելի վճռական միջոցներ կը սպասուին յառաջիկայ շաբթու, հաչտութեան պայմանագրին ստորագրութենէն առք: Լայփցիկէն կը հեռագրեն

Համաձայնութիւն եւրոպական բանակի մասին

ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ 50 ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ Է

Մայիս 23ին Ֆրանսա, Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ վերջնական համաձայնութեան մը յանդեցան Սթրազպուրկի մէջ, եւրոպական բանակի մասին: Դաշնագիրը պիտի կնքուի 50 տարուան համար:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Շուման, ծանուցանելով այս համաձայնութիւնը, յայտարարեց .

— Պիտի կրնանք դաշնագիրը ստորագրել երեքշաբթի օր : Համաձայնութիւն ըլլացած է որ եթէ Հիւս. Ատլանտեանի դաշինքը վերջնայ 17 տարիէն, եւրոպական բանակի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները իրաւունք պիտի ունենան ժողով գումարելու եւ իրենց դիրքը որոշելու: Բայց ասիկա չի նշանակեր թէ եւրոպական բանակի դաշնագիրը պիտի փոխուի: Դաշնագրին պայմանաժամը 50 տարի է : նախարարը գոհունակութեամբ հաղորդեց թէ իրենց աշխատանքները վերջացած են: «Վերատին քննեցինք նախապէս առկախ մնացած կարգ մը խնդիրներ եւ վերջնապէս պատրաստեցինք համաձայնութեանց ընդդիրները: Այս համաձայնութիւնները վերջ կուտան Գերմանիոյ դրաւման կարգուսարքին, բայց դինուորական դրաւում մը պիտի չարունակուի, հաչտութեան առժամեայ պայմանագրին հիման վրայ: Արեւմտեան պետութիւնները կը պահեն այս իրաւունքը, վասն դի, ներկայ պարագաներուն մէջ, մենք չենք կրնար ստորագրել վիճակի մը մէջ գտնուիլ, Ա. Միութեան դիմաց : Ակնկալուած, պարտաւոր ենք չարունակել մեր ներկայութիւնը Պերլինի մէջ, ինչպէս եւ քննել Գերմանիոյ միացման խնդիրը » :

Թերթերը կը գրեն թէ նախարարական խորհուրդը դիւերանց նիստ գումարելով էլիզէի պալատին մէջ, որոշեց կարգ մը պայմաններ դնել, դաշնագրին ստորագրութեան համար: Այդ պայմաններէն մէկն է դրաւոր երաչխիք ստանալ Անգլիացին եւ Մ. Նահանգներէն: Այս պայմանները անմիջապէս հաղորդուեցան Պ. Շումանի :

Զուսակցութիւններ ստանոզ են

Ամմատական կուսակցութեան համագումարի մէջ, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, հետեւեալ Ափրիկէի եւ եւրոպական բանակի խնդիրներուն մասին: Տալատիէ ըսաւ թէ Հիւս. Ափրիկէի հարցը կարելի էր դիւրաւ կարգադրել, «եթէ ազդայնականները քաջալերուած չըլլային ամերիկեան տնտեսական չահերու ճնշումէն»: Նախկին վարչապետը չուզեր որ օտարներ միջամտեն իրենց ներքին գործերուն եւ Ֆրանսան, ամբաստանեալի աթոռին վրայ նստի, Ազգաժողովին մէջ »:

Գալով եւրոպական բանակին, Տալատիէ վերտառնդաւոր կը նկատէ որ Գերմանիոյ հաւասար իրաւունքներ տրուին, վերջ տրուի դրաւման եւ իր դինուորական ուժը վերականգնուի, քանի անհրաժեշտ երաչխիքները չեն տրուած իրենց: Վերջապէս, Գերմանիոյ վերաղինումը պատճառ պիտի ըլլայ որ Մոսկուան աւելցնէ իր սպառազինութիւնները, աջակցութեամբ Լեհերուն եւ Չեխերուն, որոնց կղերը վերջերս հրաւէր ուղղած էր մոռնալ իրենց ներքին վէճերը, պահպանելու համար իրենց հոդային ամբողջականութիւնը :

Պզդ. Ժողովին նախագահը, Էռիօ եւս խոստմահոդ է, կ'ուզէ «բաց խօսիլ» Ամերիկացիներուն, խնդրելով որ կրկին դիրենք չմոռնան վերջին երկու պատերազմներուն ընթացքին կրած փորձութեանց մէջ: « Կ'ընդունիմ թէ դժբախտութեան մը պարագային մեր կողքին պիտի ըլլաք, բայց անդրադարձէք թէ ինչ պիտի ըլլայ երրորդ համաչխարհային պատերազմը : Մեզի օգնութեան պիտի հասնիք, բայց մինչեւ այդ Ֆրանսան մեռած պիտի ըլլայ, ծածկուած աւերակներով եւ դիակներով: Դուք իրաւունք չունիք, իրրեւ Ամերիկացի, իրրեւ ժողովրդավար եւ իրրեւ մարդ, այս մահացու վտանգին ենթարկելու մեր երկիրը» :

× Ընկերվարական կուսակցութեան համագումարին մէջ ալ տաք վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, մանաւանդապէս եւրոպական բանակի մասին: Պ. Դ. Մայէր, նախկին ընդհ. քարտուղարը , դիտել տուաւ թէ «Գերմանիան վերադինել՝ կը նշանակէ պատերազմը աչք առնել: Ատլանտեանի դաշինքը պէտք չէ պատերազմը չահե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

թէ հարաւսւոր ռուս դինուորներ մեկնած են որոնոցներէն, դէպի արեւմուտք ուղղուելով: Մի եւնոյն ազբիւրին համաձայն, ամրութիւններ կը չինուին սահմանագծին վրայ, որ 800 մղոն երկայնութիւն ունի: Այս չարժումները մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն, եւ բաղմաթիւ Գերմաններ արեւմտեան Գերմանիա կ'ապաստանին:

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ԱԿԻՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

Բ.

Նախ ծանօթացնենք մեր հիւրը :

Հ. Ներսէս Ակինեան ծնած է Արզուէն, 1883 Սեպտ. 10ին : Տակաւին պատանի՝ կը մտնէ Վիէննայի Մխիթարեանց վանքը (1895) : Քահանայ կը ձեռնադրուի 1907ին : Վերատեսուչ կղերանոցին, խորհրդական Վարչ. Ժողովի, մատենադարանապետ եւ խմբագրապետ «Հանդէս Ամսօրեայի», — ահա սանդուղը որ հայ բանասիրութեան ներկայ ժամանակներու այս լաւագոյն ներկայացուցիչը, անխոնջ եւ միշտ յանդուգն, վաստակաբեկ եւ միշտ խանդավառ, դինք կը դնէ համազգային գըրնահատութեան արժանաւորութեան աստիճաններուն վրայ :

Հ. Ակինեան 1912ին կը սկսի հայագիտական ուղեւորութեանց իր երկար շարքը : Նախ Արդուին, Արդանուշ եւ շրջակայքը, յետոյ Էջմիածին, Գեղարդ, Անի : 1922ին՝ Վենետիկ, Միլան, Ֆիրենցէ, Հռոմ : 1924ին՝ Մոսկուա, Նոր-Նախիջեւան, Թիֆլիզ, Երեւան, Էջմիածին, Ախլաթա : 1939ին՝ Պերլին, Լայփցիկ, Միւնխէն, Տիւբինկէն, Փարիզ : 1932ին՝ Լեմպերկ : 1935ին՝ Հռոմ, Պիզա, Լիվոռնօ : 1939ին (ամբողջ պատերազմի ընթացքին) Կիպրոս, Պէյրութ, Զմմառ, Հալէպ, Դամասկոս, Երուսաղէմ, Գահիրէ : 1952ին՝ Մարսէյլ, Փարիզ :

Ուղեւորութեան այս հանդրուանները պարզ անուններ չեն անշուշտ՝ ով որ դիտէ թէ բանասէրները եւս, ինչպէս, առհասարակ, Արդունաւորդները կ'երթային Կողբա՝ ի խնդիր Ոսկեդեղման, հազարամեակ դժուարութեանց դիմադրաւելով՝ կ'աշխատին երեւան հանել Հայոց պատմութեան մուսան որ, եկեղեցիներու ներքնատուներուն կամ վանքերու չտեսարաններուն մէջ թաքնուած, տրոնի ներկով, ծիրանի թանաքով մեր փառքը կը դրէ մագաղաթներու վրայ : Այսպէս, վանքերու պահատուներէն, եկեղեցիներու դանձատուներէն եւ հանրային դրատուներէն Հ. Ակինեան երեւան հանած է ձեռագիրներ, որոնք լոյս կը սփռեն մեր պատմութեան մութ շրջաններուն վրայ :

Վիէննայի « Մեղուն », ինչպէս կ'անուանէ զինք երէկ, իր գրական աշխատանքը սկսած է 1903ին, ուրեմն դրեթէ 50 տարուան վաստակ մը ունի իր կռնակը : Եթէ հաշուենք հատորով առանձին լոյս ընծայած գործերը միայն, անոնց թիւը կ'անցնի 40ը : Իսկ «Հանդէս Ամսօրեայ»ի եւ տարբեր պարբերականներու մէջ տարօրինակ իր ուսումնասիրութեանց թիւը՝ 400ը :

Ցիշենք դլխաւոր գործերը :—

1.— Տիմոթէոս Կուզ հայ մատենագրութեան մէջ (1909) :

2.— Զաքարիա եպ. Գնունեցի եւ իւր տաղերը (1910) :

3.— Յովնաթան Նաղաշ եւ Նաղաշ Յովնաթանեանք եւ իրենց բանաստեղծական եւ նկարչական աշխատութիւնք (1911) :

4.— Կիւրիոն կաթողիկոս Վրաց (1910) :

5.— Հինգ պանդուխտ տաղասացներ (1921) :

6.— Գաւազանագիրք կաթողիկոսաց Աղթամարայ (1920) :

7.— Մատենագրական հետազօտութիւնք, 5 հատոր :

8.— Թուղթ Մակարայ Բ. հայրապետին Երուսաղէմի (1930) :

9.— Մովսէս Գ. կաթողիկոս Տաթեւացի (1936) :

10.— Սիմէոն դպիր Լեհացի (1936) :

11.— Բաղէշի դպրոցը :

12.— Դասական հայերէնը եւ վիէննական Մխիթարեան դպրոցը :

Կարելի չէ յիշել բոլորը, բայց պէտք է յիշել անպայման Յոբենայիի, եղիշէի նուիրած աշխատութիւնները, որոնք ազմուկ յարուցին երկար առեն : Հ. Արսէն Ղազիկեան, փոթորկած, կ'աղաղակէր — «Զգեցէ՛ք, ձգեցէք մեր եղիշէն ինչպէս որ է» : Ընդհակառակն, Հ. Ներսէս Ակինեան չարունակեց սարսել Վարդանանց դիւցազներգութեան հեղինակին «Ոսկեդարեան» պատուանդանը՝ վիրաբոյժի մը պաղարիւնով :— Եթէ ես լռեմ, ձեռագիրները եւս կը լռե՞ն միթէ : Օր մը անպայման նորագիւտ ձեռագիրներու բազդատութիւնը երեւան պիտի հանէ ինչ որ··· չիմոթութիւն է, բայց ոչ պատմութիւն :

Ափսո՞ս, մեր մէջ չատ զարգացած է «որոճացող մատուռականներու» դպրոցը,— կը ծամես ու կը կլլես, յետոյ կըրթ՝ կլլածդ կը ծամես ու նորէն կը կլլես, յետոյ զարձեալ կրթ, եւ այսպէս չարունակաբար : Այսպիսի կըրթերով զրուած են մեր պատմութիւնները, մեր դասագիրքերը, մեր տմէն բանը : Եւ դեռ կան, որ ուրիշին ծամածը կը կլլեն :

Երկու հարիւր տարիէ ի վեր Հայոց պատմութիւնը այն ուսումն է, զոր կը կրկնենք դպրոցներու մէջ եւ դուրսը՝ առանց բան մը աւելցնելու կամ պակսեցնելու : Ինչ որ վարդապետ մը տուաւ մեզի՝ քաղելով դեղնած ձեռագրէ մը, համարուեցաւ վերջնական, ընդունուեցաւ թապու, սահմանուեցաւ··· կըրթի չափով : Նոր ձեռագրի մը վկայութիւնը զարձաւ պայթիկզութիւն : Ձիրար կրկնելու, եղածը որոճալու, եփածը նորէն եփելու այս վարժութիւնը փճացուց հայ քննական միտքը : Եւ խորհիլ, որ մեր վանքերը լեցո՛ւն են ձեռագիրներով : Վիէննայի վանքը ունի մօտ 2000 ձեռագիրներ : Վիէննայի վանքը ունի մօտ 2000 ձեռագիրներ,— ցուցակագրուած է միայն 610 կտոր (Հրատ. Հ. Յ. Տաշեան), մօտ 1000 եւս ցուցակագրուած է Հ. Ոսկեան : Ներկայ ցուցակագրութիւնը (Հրատ. Հ. Յ. Տաշեան), մօտ 1000 եւս ցուցակագրուած է Հ. Ոսկեան : Ներկայ ցուցակագրութիւնը վենետիկի վանքը ունի մօտ 3000 ձեռագիր, (այս ձեռագիրները ընծիր են, հասկցողի հետաքրքրութեամբ հաւաքուած), — ցուցակագրուած միայն 360 կտոր (Հ. Բ. Սահակեան) : Երուսաղէմի վանքին ձեռագիրները մեծ մասամբ կազմուած են ուխտաւորներու նուիրատուութեամբ, — մօտ 1800 կտոր ցուցակագրուած է Տիրան Յաւալանեանցի կողմէ (հին մեթոտով) եւ մօտ 2000 կտոր՝ Սահակ կաթողիկոս Յապայեանի կողմէ (նոր մեթոտով) :

Կան նաեւ Աղտաւաղդ արքեպ. Սիւրմէեանի ցուցակագրութիւնները, ոչ յարդի՝ որովհետեւ Սիւրմէեան ցուցակագրել չի գիտեր, արտաքին ձեւին նկարագրութիւնը բան մը չարժէ՝ եթէ բովանդակութեան մասին քննական վկայութիւն չի տրուիր : Եւ վերջապէս Էջմիածնի մատենադարանը, (այժմ Երեւանի մատենադարան) ունի մօտ 10.000 ձեռագիր :

Ահա բոլոր այս ձեռագիրներուն մէջ կը գտնուի մեր հուն Պատմութիւնը : Պէտք է պեղել այդ դանձատունները, ինչպէս կը կատարուին պեղումները հին տաճարներու եւ պալատներու աւերակներուն մէջ, երեւան հանելու համար նոր վկայութիւն մը, նոր խօսք մը, հայ քաղաքակրթութեան փառքը :

Նորայր Բիւզանդացի հակառակ էր այս ձեռագիրներուն հրատարակութեան, — որովհետեւ, կ'ըսէր, անոնց հրատարակութեամբ կը նուիրագործուին սխալները, խաթարումները, խարդախութիւնները, որոնք մուտք գործած են ձեռագիրներուն մէջ : Անհրաժեշտ է նախ քննել, ճշդել, սրբագրել եւ յետոյ միայն հրատարակել :

Սխալ է այս պատճառաբանութիւնը :

Վաճառի նախ կրնան կորսուիլ, վճռանալ, այրիլ՝ մինչեւ անոնց հրատարակութիւնը : Երկրորդ՝ երկու կամ երեք հայագէտի կամ մասնագէտի գործ չէ այդ աշխատանքը, ոչ ալ մէկ կամ երկու սերունդի,— ամէն սերունդ իր խօսքն ունի : Հրատարակել՝ որպէսզի ամէն ոք իր կարծիքը կազմէ, իր տեսակէտը չինէ :

Աչոտ Յովհաննէսեան կ'առաջարկէր գրուել ձեռագիրները, որպէսզի չմտանդուին ամէնքը միասին :

Սխալ է այս ··· պատրուակը եւս,— պատրուակ կ'ըսեմ, որովհետեւ թոյլ տուէք բանել՝ քիչ մը ռուսական աշխարհակալութիւն կը հետի այս առաջարկը :

Լաւագոյն առաջարկը :

Լուսանկարում :

Բայց այդ մասին եւս ըսելիքներս ունիմ, որ ընդհուպ, ինչպէս կ'ըսէր ողբացեալն Տարօն :

Շ. ՆԱՐՈՒՆԻ

Ծրգի հրապոյրը

Մեզնից հազար - հազար տարի առաջ, մեզնից շատ ու շատ հեռու, կապոյտ ծովերի մէւս ափում կար մի աշխարհ :

Այնտեղ ծաղիկներ կային, նախշուն ու սիրուն ծաղիկներ : Տերեւների պէս՝ փռուած ժայռերի ու դաշտերի վրայ, եւ նրանց անոյշ հոտով լցուել էին այդ աշխարհի աարերն ու ձորերը :

Այնտեղ աղբիւրներ կային, պայծառ ու քչքըչան աղբիւրներ՝ մանուկների պէս, որոնք ուրախ ու զուարթ թռչկոտում էին քարից քար, ծաղիկները համբուրելով :

Բայց այնտեղ մարդիկ չար էին ու անգութ :

Մի խեղճ, որը ու աղքատ մանուկ էր ապրում այդ մարդկանց մէջ, նա դիչերը տեղ չունէր գլուխը դնելու, հաց չունէր ուտելու եւ շոր չունէր հագնելու :

Նա մենակ էր, ինչպէս մի թռչուն ամայի ժայռերի մէջ

Եւ աճում էր բոլորի աչքի առաջ՝ անտէր ու անյայտ. կերակրւում էր դաշտի բոյսերով եւ պատսպարւում էր անտառների ու արտերի մէջ :

Երբ մի քիչ մեծացաւ, թողեց այդ քարասիրտ աշխարհը եւ ճամբայ ընկաւ մի ուրիչ լաւ աշխարհ գտնելու :

Շատ դնաց թէ քիչ, հասաւ ծովափին, եւ երբ ափի աւազների վրայ չրջում էր, տեսաւ այնտեղ ընկած մի չատ սիրուն, մի չատ գեղեցիկ, չողչողուն ձուկ :

Ձուկը դարձաւ՝ մարդու լեզուով ասաւ.

— Բարի տղայ, ծովի ալիքները ինձ ձգեցին աւազի վրայ, չեմ կարողանում էս դառնալ քոյրերիս մօտ, խղճա ինձ, վերցրու, ծովը ձգիր :

Մանուկը, որ բարի սիրտ ունէր, առանց վախենալու զրկեց ձուկը եւ քնքշութեամբ տարաւ՝ բաց թողեց ծովի մէջ :

Եւ երբ ձուկը փաթաթուեց առաջին ալիքին դարձաւ ասաւ մանուկին .

— Ինչ որ սիրտդ կ'ուզէ, ասա, ես կը կատարեմ քո արած լաւութեան փոխարէն :

Մանուկը մի փոքր մտածեց եւ ասաւ.

— Ինձ այնպիսի մի հնար տուր, որ մարդկանց կրծքի տակ եղած քարը սիրտ դարձնեմ :

— Դու սէր ես ուզում, հրաչալի տղայ··· : Շատ լաւ : Կտրիր ծովափի եղէգներից մէկը եւ նրանից մի սրինգ չինիր. դնա մարդկանց մէջ նրանց եւ երդիր : Եւ երբ տեսնես, որ նրանց աչքերը արցունքով լեցուեցին, այն ժամանակ կ'ի մանաս, որ քարը հալուեց, սիրտ դառաւ :

Այսպէս խրատեց ձուկը մանուկին, իսկ ինքը վխաթխուելով ալիքների հետ՝ սուզուեց ծովի խորքը :

Մանուկն իսկոյն կտրեց եղէգը, սրինգ չինեց եւ փչեց : Այնպէս քաղցր, այնպէս հոգեդրաւ ու անոյշ դուրս հոսեցին հնչիւնները սրինգի միջից, որ բոլոր թռչունները կանգ առած՝ լռեցին ու ականջ դրին :

Եւ մանուկը չտապեց մարդկանց մօտ, մտաւ մարդաչատ քաղաքը, կանգնեց հրապարակում եւ սրինգը նուագեց :

Քնքուշ ու գեղեցիկ, ուղղակի մանուկի սրտի խորքերից դուրս ցայտեցին երկնային, չքեղ երգերը :

Նա երգում էր արցունքով թրջած հացը աղ-

Մտորումներ

Կովկասի փիլիսոփայի մը

Վերջերս լոյս տեսաւ լրագրող եւ պիտնական Ուսպենսկիի մէկ դիրքը,— «Մարդն ու իր հաւատնական բարեշրջումը» : Այս գործը բովանդակութիւնը կը կազմէ նախապատերազմեան տարիներուն Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ կատարած իր հինգ դեկուցումներուն եւ կը չօշափէ իր վարպետին՝ Կիւրճիյեւի , խմաստասիրական հայեացքները :

Ի՞նչ է հիմը իր վարդապետութեան : Ուսպենսկի հետեւեալ կերպով կը մեկնէ . —

« Մեր հիմնական դաղափարն այն է, թէ մարդը, այնպէս ինչպէս կը ճանչնանք, կատարեալ էակ մը չէ : Բնութիւնը դայն կը դարգացնէ մինչեւ որոշ կէտ մը, կը թողու ինքն իր դլխուն եւ թոյլ կուտայ որ իր սեփական ճիդերով եւ նախաձեռնութեամբ չարունակէ իր դարդացումը , կամ ապրի ու մեռնի, այնպէս ինչպէս որ ծնած է, կամ թէ այլասերի եւ կորսնցնէ իր դարդացման ընդունակութիւնը » :

Այս դաղափարէն մեկնելով, Ուսպենսկի կ'աշխատի լուծել հիմնական հարցը.— մարդը ինչպէ՞ս կրնայ կատարեալ դառնալ » :

Կը յուսայ լուծում մը դտնել չիման մէջ մտնելով Արեւելքի մասնաւորապէս իր կրօնական եւ խմաստասիրական դպրոցները,— դոհացում կուտան իրեն, որովհետեւ չեն կրնար պատասխանել հետեւեալ հարցումներուն.— Ի՞նչ է մարդուն դոյութեան պատճառը, ո՞ւր է իր տեղը տիեզերքին մէջ » :

Բայց, Ռուսիա վերադառնալով, հրաչքը դոր այնքան հեռուները փնտռած էր, կ'իրագործուի , այսինքն կը հանդիպի Կիւրճիյեւի : Այս կերպով , Ուսպենսկի կը դտնէ իր վարպետը, որուն մօտ կ'աշխատի ութ տարի : Անկէ բաժնուելէն ետքն

քանների, ցուրտ, անտուն դիշերները աշխան. նա երդում էր փակ դռներն ու քար սրտերը մարդկանց, անտէր անտէրունչ մեռնակութիւնը որբերի :

Եւ փռուեցին նրա երդերը հրապարակի վրայ, մտան ամէն մի խրճիթ ու տուն, փչրեցին բոլոր սրտերի քարերը և ծորեցին հոդիների խորքերում :

Եւ ամէն մի մարդ ուզում էր դուրս թռչել, վազել, սիրով ու կարօտով զրկել մի ուրիչ, անծանօթ մարդու զրկել, համբուրել եւ մեռնել նրա համար :

Եւ ահա մարդիկ դուրս թռան տներից , վազեցին հրապարակ, չրջապատեցին մանուկին, առաջին անգամ նկատեցին, որ աղքատ է ու մենակ. զրկեցին ու համբուրեցին նրան, եւ իրենց կեանքում առաջին անգամ արտասուեցին ու վրատահար հեկեկացին :

Իսկ մանուկը նուագում էր աւելի քաղցր, աւելի զգայուն եւ սրտառուչ, իսկ մարդիկ ամէնքը, ամէնքը լսում էին հոդեվարց եւ լալիս էին ու լալիս :

Ահա այդ օրուանից աչխարհ եկաւ երգը, երգի միջոցով հալուեցին քար սրտերը, եւ այդ օրուանից սէրը վչտի հետ անբաժան բոյն դրաւ մարդկանց սրտերի մէջ : Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ի միջա՝ տ'էսքէ

Պարտէզին մէջ Թիվոլիի
Կը ցայտեն բիւր աղբիւրներ ,
Իւրաքանչիւր աղբիւր ունի
Ծառերուն խո՛ղն ու ըստուեր :

Պարտէզին մէջ Թիվոլիի
Կ'հստոստեն բիւր թռչուններ ,
Իւրաքանչիւր թռչուն ունի
Կրտուցին ե՛րգ մը տարբեր :

Պարտէզին մէջ Թիվոլիի
Կ'երագեն ջինջ աղջիկներ ,
Իւրաքանչիւր աղջիկ ունի
Սրտին գարո՛ւնն օրհնաբեր :

Պարտէզին մէջ Թիվոլիի
Կը հսկեն յաղթ դիւցազներ ,
Իւրաքանչիւր դիւցազն ունի
Ձեռքին աշտէ՛ կամ սուսեր :

Պարտէզին մէջ Թիվոլիի
Կը կանգնին պերճ վեհիւսներ ,
Իւրաքանչիւր վեհիւս ունի
Կողքին չաստուա՛ծ մը ընկեր :

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Թիվոլի (Իտալիա), 13 Ապրիլ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ »Ը

ՑԱՆԴՈՒԻՉՆ ԹՌԻՉՔԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մայիս 20ին 25ամեակն էր ամերիկացի օդանաւորդ Լինտպէրկի թռիչքին : Մինչեւ այդ, շատեր փորձած էին, բայց ոչ ոք կրցած էր կտրել Ատլանտեանը :

Լինտպէրկ ծնած էր 1902 Փետրուար 4ին, Տիթրոյիթի մէջ : Եղած էր սպայ զինուորական օդանաւորդութեան, աչքի զարկած էր իր քաջութեամբ եւ քաջութեամբ, որ նուիրագործուած էր անկարգելի միջոցաւ կատարած երկու ազատաթռիչ գործերով : Բանակէն հեռանալէ ետք, թղթատարական պարկեր կը փոխադրէր Շիքակոյէն Լուի դիծով : 1926ի վերջին ամիսներուն, երկու անգամ մոլորած էր մառախուղին մէջ եւ ըստիպուած էր դիմել անկարգելին, կեանքն ապատելու համար :

Օդանաւը, որով պիտի կտրէր Ատլանտեանը, կը կոչուէր Spirit of Saint - Louis (Սէնթ Լուիզի Ոգին) , իրրեւ երախտագիտութիւն : Քաղաքին բնակչութիւնը հանգանակութեամբ դնած եւ իրեն նուիրած էր զայն : Տախտակէ թեւը ծածկուած էր մոմլաթով : Շարժանիւը ունէր 200—240 ձիու ուժ, աստղաձեւ էր, օդին յորձանքէն պաղած :

Հոջակաւոր օդանաւորդը, բացի չարժանիւի վերստուգիչ գործիքէն, ունէր նաեւ ուրիշ գործիք մը, զոր հնարած էր Ֆրանսացի մեքենագէտ մը : Վերջապէս, Լինտպէրկ ընտրած էր սաւառնակ մը, որ այն ժամանակուան չափանիշով լաւագոյնը կարելի էր նկատել եւ նոյն ատեն ցոյց կուտար իր փորձառութիւնը ու արհեստագիտական պատրաստութիւնը այս վտանգաւոր ճամբորդութեան համար :

Ուրեմն, 1927 Մայիս 20ին, Լինտպէրկ ճամբայ կ'ելլէր Նիւ Եորքի մէկ օդակայանէն : Սաւառնակին անիւները կը դպչէին, հեռաճայի թելերուն եւ մազ մնաց որ բոլորէն վերջ տային իր ճամբորդութեան : Երիտասարդ օդանաւորդը կ'անցնի Պոսթընի եւ Նոր Սկոտիոյ վրայէն, իր բախտը յանձնելով սաւառնակին :

Ճամբորդութիւնը կարծուածին չափ դիւրին չէր եղած : Օդերեւութաբանական արձանագրութիւններէն կարելի է եզրակացնել թէ՝ Լինտպէրկ երկու հազար քիլոմեթրի վրայ ամպակոյտերուն դուռ էր հովէն, բայց երկար ատեն սաւառնած էր անճիրեւի տակ, ամպերու եւ մառախուղի մէջէն , մըշտական օրէն փոխելով դիրքը : 3500 մեթր բարձրութենէն մինչեւ ջուրին անմիջական դրացնութիւնը ապրած էր : Նոյնիսկ վախցած էր, որ թեւերուն վրայ թառած եղեամը պիտի ծանրացնէ սաւառնակը եւ փորձանք մը պիտի բանայ դլխուն : Իր յանցապի մօտեցած ատեն օդը կը բացուի եւ անկէ մինչեւ Փարիզ ճամբորդութիւնը խաղ մը միայն կը դառնայ :

Օդանաւին կտրած ճամբան չուրջ 6300 քիլոմեթր էր, 33ուկէս ժամէն իրագործուած, այսինքն ժամական 188 քիլոմեթր միջին արագութեամբ :

Լինտպէրկ Պուրժէ հասաւ առտու եւ թարմ , ինչպէս մեկնած էր Նիւ Եորքէն : Ամբողջ կը վերարձուի այն իրողութեան, որ միւս օդանաւորդներուն պէս ծանր հաղուստներ չէր հագած :

Աննախընթաց ձեռնարկ մըն էր, այդ չրջանին համար, հետեւաբար իրեն եղած ընդունելութիւնը համապատասխան եղաւ իր խիզախ արչաւին մեծութեան :

Փարիզի ժողովուրդը խելայեղ ընդունելութիւն մը ըրաւ հերոսին : Օդանաւային միութիւնը պինդը պատուոյ փառաւոր ճաշով մը, հանրապետութեան նախագահը պինդը ողջունեց Էլիզէի պալատին մէջ եւ իրեն նուիրեց պատուոյ Լեգէոնի ասպետութեան պատուանշանը : Տիկին Տէօյչ որ լա Մէսրին իրեն յանձնեց 150.000 ֆրանքի չէք մը : Երիտասարդ օդանաւորդը չմերժեց, բայց դրամը նուիրեց օդանաւային օդնութեան անուանկին : Փարիզէն դէպի Պրիւքսէլ մեկնելէ առաջ, Լինտպէրկ դրօշ մը կցուած պատգամ մը նետեց օդանաւէն, որով չնորհակալութիւն կը յայտնէր Ֆրանսայի ժողովուրդին, իրեն եղած ընդունելութեան համար :

Այսօր, 25 տարի անցած է այն օրէն ի վեր , Լինտպէրկ յիսուն տարեկան եղած է : Ներկայիս, վերջին կատարելագործութեամբ օդանաւ մը կարելի է նստիլ Օրլիի օդակայանէն եւ 18 ժամէն Նիւ Եորք հասնիլ :

ԻՍՐԱՑԷԼԻ մէջ քարիւղի խնայողութեան համար կառավարութիւնը որոշեց չաբաթը երկու օր դադրեցնել փոխադրութիւնը եւ փակել այն դարձարանները որոնք անհրաժեշտ պիտոյքներ չենթադրեր :

ԼՈՆՏՈՆի մէջ թղթատարական կառքի մը վրայ յարձակելով, անծանօթներ 200.000 սթերլին թռցուցին : Ապահովագրութեան ընկերութիւն մը 10.000 սթերլին պարգեւ խոստացած է, ուրիշ մըն ալ՝ 4500, դողերուն հետքը դտնելու համար :

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

Եւ մեկնեցաւ :

Վերադարձայ Միլըրի սենեակը : Փոնթիւի կայծակի նման ներս մտաւ : Պատմեցի Նիլսէրկի մասին :

Ցետոյ մօտեցաւ սեղանին եւ վառեց անդրմանիչակազոյն ճառագայթներու լամբարը : Դրան վրայի ծակէն դիտած էր ամէն ինչ : Ուշի ուշով սկսաւ քննել թուղթերը :

Երջանիկ էր, երբ գործը աւարտեց, աչքերը կը փայլէին :

— Ասիկա չատ բան կ'արժէ, ըսաւ : Շլօսպէրգէրի տեսակցութիւնն ու այս թուղթերը ամբողջութիւն մը կը կազմեն : Բայց չարունակենք, ուրիշհետեւ կ'ուզեմ դտնել սարդին ոստայնը :

— « Սարդի ոստա՞յն » ...

— Այո : Միլըր սարդն է եւ հետեւաբար ունի իր ոստայնը, ուր արձանագրուած են իր գործակալներուն անունները : Փնտռենք :

Կարճ վնտռտուքէ մը ետք, սեղանի ապակիին տակ դտանք անկիւն մը դետեղուած ճերմակ թուղթ մը : Փոնթիւի յաղթական, երեւան հանեց դայն եւ տարածեց անդրմանիչակազոյն լամբարին վրայ . երեւան եկաւ անուններու ցանկ մը : Փոնթիւիի աչքերը ուրախութեամբ կը փայլէին :

— Ահասիկ սարդը եւ իր տոտիկները, կը կրկնէր չարունակ : Ահաւասիկ նախ քաղաքական մասը, յետոյ զինուորական մասը եւն . : Բայց հոս նայեցէք ասիկա ի՞նչ է :

Թուղթին վրայ տեղ մը սեւ բիծ մը կար, ուչադրութեամբ քննեցինք եւ տեսանք թէ Հըչինսըն անունը աւրուած էր :

Ինչպէս յայտնի է Հըչինսըն, Էյսթի նախկին անունն էր, Պլէնքիսրթի մէջ եւ ատոր փոխարէն դրուած էր ժաղ անունը :

— Ո՞վ է արդեօք այս ժաղը, հիմա ալ այս անծանօթ մարդուն հետ պիտի զբաղինք : Կեցէք հիմա ատոր ճարը կը դտնենք :

Վերցուց ընկալուչը եւ պաչտօնեային ըսաւ թէ կ'ուզէ տեսակցիլ Պլէնքիսրթի ոստիկանապետին հետ : Պաչտօնեան պատասխանեց թէ կարելի պիտի ըլլար խօսիլ : Մինչ այդ, Փոնթիւի անհամբեր կը խօսէր չարունակ :

— Պիտի ձերբակալենք բոլորն ալ, առանց բացատրութեան : Բոլորին անուններն արձանագրուած են թղթակցութեան վարժարանի տոմարներուն մէջ :

— Ուշադրութիւն ըրի՞ք որ Միլըր մէյ մէյ իր դործակալներուն անդլիական անունները կը դործածէ :

— Այո եւ իւրաքանչիւր անունի դիմաց թիւ մը դրուած է . հաւանաբար երկրորդ օդնական ցանկի մը վրայ պիտի դտնենք այդ թիւերուն համապատասխանող դերմանական անունները :

(Շար .)

լու մէջից մը դառնայ, այլ պայն խափանելու : Գերմանիան ներս առնելով, փոխած կ'ըլլաք դա - չինքին պաշտպանողական հանդամանքը, վասն զի մեր հասարակութեան մէջ ընդունած կ'ըլլանք միակ ազգը որ հողային պահանջներ ունի: Ռու - սերը զինեալ ընդհարման մը պէտք չունին, պա - տերազմը չսկսելու համար» :

Ազգ· պաշտպանութեան նախկին նախարարը, Պ· Թիլ Մոք եւս ընդդիմացաւ դաշնագրին վաւե - րացման, բայց ի վերջոյ մեծամասնութիւնը հա - ւանութիւն յայտնեց դաշնագրին վաւերացման, որոշ վերապահումներով :

«Րիճուէյ, տպող գիւս»

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ԹՇՆԱՄԱԿԱՆ ՑՈՑՑԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԳԱՒԱՌԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը կը չարունակէ ցոյցեր սարքել զօր· Րիճուէյի դէմ, որ Փարիզ պիտի հասնի երեքշաբթի օր առանձնե - լու համար արեւմտեան ճակատին հրամանատա - րութիւնը :

Ուրբաթ օր կարգ մը ցոյցեր տեղի ունեցան Փարիզի զանազան թաղերուն մէջ եւ մասնաւորա - պէս Սէն Լազարի կայարանին առջեւ: Ոստիկա - նութիւնը անմիջապէս միջամտեց, երբ թրու - ցիկներ կը ցրուէին եւ համախմբումներ կը կա - տարուէին: Մօնը դէպքեր չպատահեցան: Համա - դումար 260 հոգի ձերբակալուեցան, բայց մեծ մասով արձակուեցան, օրինական սուդրումներէ վերջ :

Թռուցիկները խմբագրուած են միեւնոյն բո - վանդակութեամբ, առելութիւն սերմանելու հա - մար նոր սպարապետին դէմ, որ «պատերազմի ոճ - րագործ», «մարդասպան», «մանրէական պատե - րազմի պատասխանատու» կը համարուի :

Զօր· Րիճուէյ ճառ մը խօսելով Ուոշինկթընի մէջ, մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, յայտարարեց .

— «Ինչպէս կ'երեւայ, համայնավարները պատ - րաստութիւնները կը տեսնեն, պիս «ընդունելու» համար Փարիզի մէջ: Միեւնոյն ընդունելութիւնը սարքած էին զօր· Այզընհաուըրի համար, մէկ տարի առաջ: Միշտ միեւնոյն ռազմավարութիւնն է որ կը փորձեն .— Բոնի ուժ գործածել՝ ուր որ կրնան· իսկ եթէ բռնութիւնը անկարելի է, մինչ - դային ահաբեկման դիմել: Իմ հողս չէ: Ես կա - տարեալ վստահութիւն ունիմ արեւմտեան ետր - պայի ժողովուրդներուն վրայ » :

× Նոյն օրը գաւառի մէջ ալ ցոյցեր տեղի ու - նեցան, Ալժերիացիներու միջոցաւ: Մօնպէլիառի մէջ, բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ոստի - կանութեան եւ Ալժերիացիներու միջեւ : Ցուցա - րարներէն մէկը սպաննուեցաւ: Տասնեակ մը վի - րաւորներ կան ոստիկաններուն մէջ, մէկը ոստի - կանապետը, ինչպէս եւ ցուցարարներուն մէջ :

Շարվիլի մէջ եւս ցոյց մը տեղի ունեցաւ 800 ցուցարարներու կողմէ: Երեսունի մօտ վիրաւոր - ներ կան երկուստեք :

Հավռի մէջ հարիւրներով Ալժերիացիները, երբ ցոյցերով փողոցներէն կ'անցնէին, բախում ունե - ցան ժողովուրդին հետ: Ոստիկանութիւնը հասաւ եւ արտասուաբեր կազեր գործածեց:

Մարսիլիոյ մէջ ալ, Սէն Լուի չաքարի գոր - ծարանին առջեւ ցոյցեր տեղի ունեցան: Ալժերիա - ցիները կ'արգիլէին որ իրենց ազգակիցները աշ - խատին: Տասներկու ցուցարարներ ձերբակալուե - ցան : Իսկ կէսօրէ վերջ երեսուներեք հոգի ձեր - բակալուեցան :

× Ընդհ· դատախազութիւնը որոշեց 1848 Յունիս 7ի օրէնքը գործադրել անոնց դէմ որ հա - մախմբումներ եւ ցոյցեր կը կատարեն :

Ա· ՄԻՈՒԹԻՒԻՆԸ ԵՒ ԻՐԱՆ

Ա· Մխութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով Ի - րանի, ազդարարեց թէ ծանր հետեւանքներ կը - նայ կրել, եթէ ընդունի Մ· Նահանդներուն դին - ուորական եւ տնտեսական աջակցութիւնը :

Պ· Վիլինսկին էր որ այս ծանուցագիրը յանձ - նեց Մոսկուայի պարբկական դեսպանին: Ծանու - ցագիրը դիտել կուտայ թէ ամերիկեան զինուորա - կան մարմնին հետ կնքուած պայմանագրին նորո - գումը նորէն Իրանը կը դնէ ամերիկեան տիրապե - տութեան տակ, այնպէս որ «Իրանեան բանակը կը կորսնցնէ իր ազգային բանակի հանդամանքը, իսկ Իրան՝ իր անկախութիւնը եւ վեհապետու - թիւնը: Այս կարգադրութիւնները չեն համապա - տասխաներ բարի դրացնութեանյարաբերութեանց եւ 1921 Փետրուար 26ի դաշնագրին տրամադրու - թեանց » :

Ծանուցագիրը մեծ տպաւորութիւն չգործեց Թէհրանի մէջ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԲԱՐԵԽԱ - ԽԱԼ ՕրԷՆՔը

քուէարկուեցաւ ծերակոյտին կողմէ : Բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան լման երկու շաբաթ : Երեսփ· Ժողովը զայն քուէարկած էր ապրիլ 25ին: Նոր օրէնքով կ'աւելնայ իւրա - քանչիւր երկրի սահմանուած տարեչափը (քոթա) եւ կը ջնջուին կարգ մը ցեղային խտրութիւններ :

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· « Եղիպատացի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆր· Կ· Ֆաչի, Հա - մազգայինի եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

31 Մայիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Վեցերորդ fաղաքապետարա - նի շքեղ սրահներուն մէջ: **Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :**

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ կը խօսին Պ· ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ, Պ· MARCEL CARLIER, երեսփոխան Տրոմի, Տիկին ՕՏԼԻՔ ՄԻ - ՔԱՑԷԼԵԱՆ եւ ընկեր ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ :

×

Մարսէյլի մէջ

Մայիս 31ին, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանի բո - լոր խումբերու եւ քոյր կազմակերպութեանց :

Պատուակալ նախագահութեամբ երեսփոխան եւ նախկին նախարար GASTON DEFERREի եւ երես - փոխան FRANCIS LEENHARDTի :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկեր Ս· Տ· ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ եւ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա· Տ· Վարդանեան, Պ· Զ· Գասեան (երգ), Ա· Մար - գարեան (արտասանութիւն), խմբերգ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Պօմոնի եւ քաղաքի խումբերու կողմէ: ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ՆՈՒԱԳ :

Դաշնակ՝ Օր· Մարկոսեան, նուագ Պ· Լ· Ղեւոնդեան :

×

ԿՐԼՆՈՑԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ: Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Գ· Թաղապետարանի սրահը :

Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս Շաբաթ գիշեր, ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ

×

ՎԱԼԱՆՍ, Մայիս 31ին :

Կը խօսի ընկեր ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒ

ԲԱՇԿԱՊԵՏ Պ· ՔՈԼՕԼԵԱՆԻ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի գիրք մը, որ կ'ուսուցանէ ի՞նչ - պէս կարճ տալ երախային, ի՞նչպէս հաղուեցնել, ի՞նչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ:

Գինը 800 ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր·), արտասահման 1000 ֆրանք: Դիմել Յառաջի հաս - ցէով :

ՊՈՆՏՈՍՑԻՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Տրապիզոնի Ցեսիանգի (Պոնտոս) Հայր· Միութեան: Հովանաւորու - թեամբ Նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ Կամաւոր - ներու Միութեան: 25 Մայիս, կիրակի ժամը 15- էն կէս գիշեր, Cercle Militaireի սրահներուն մէջ, Place St. Augustin, métro St. Augustin :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ :

45 Rue la Boétie , Paris Métro Miromesnil

SALLE GAVEAU

Կիրակի, 25 Մայիս ժամը 17.45ին

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ուսի Հրանտի կոպմէ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ երեքշաբթի 27 Մայիս, ժամը 8.30ին, Alhambraի չքեղ սրահին մէջ, (métro Mairie d'Issyին ճիշդ դիմացը :

Նուագահանդէսը կը լրանայ ժամը23.30ին դիւրա - ցնելու համար հեռուէն եկողներու վերադարձը :

Տոմսերու համար դիմել.— Rest. Elmas, 11 rue Buffault, Markarian 32 rue de Trévise, Sarafian Meu - don, (Obs. 13-45) եւ Իսի, 20bis Rue de la Défenseի Ջատիկեանի սրճարանը, Tél. Mic. 01-89:

ՑՈՒՇԱՑԱՏԵՑՔ

ՓԱՐԻԶ.— Ֆր· Կապոյտ Խաչի ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3ին, Ազգ· Տան մէջ, 32 rue de Trévise: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿԱՑՈՑՑ ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղը Կ· Խաչի օրը կը տօնէ Յունիս 8ին :

ԶՈՄՈՒՆԻՔ եւ համակիրները, Փարիզի մէջ, կարեւոր խորհրդակցութեան մը կը հրաւիրուին այս երեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ· — ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ Նախկին Սաներու Միութեան տարեկան ընդհա - նուրդը կը տեղի ունենայ Յունիս 22ին, Սեւրի Մուրատեան վար - ժարանին մէջ :

ՆՈՒԻՐ.— Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան եւ Տիկին Գ· Խաչիկեան 1500 ֆրանք կը նուիրեն Ա.Խնճարի «Յառաջ» վարժարանին, փոխան ծաղ - կեպսակի՝ Պ· ՑՈՎՆԱՆԵԱՆի (Ալֆորվիլլէն) մահ - ուան առթիւ :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ (ՏԻՄՔ)

Բալուեան դպրատունը (43 Rue Richer) սուս - ցած է հայկական բազմաթիւ տեսակ երգապնակ - ներ: Դիմել անձամբ ամէն օր՝ կէսօրէն վերջերը:

Գործատու կ'ուզուի

Լաւ ափիէէօր գործատուր մը կ'ուզուի իր տան կամ աշխատանոցին մէջ աշխատելու համար: Ներկայանալ նամոյներով, Tailleur Kékliguian, 12 Rue Jules Guesde, L'Hay les Roses :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԼԸՐ ՔԵՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բա - նակարանի դիւրութիւն :

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պա - հուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախ - քի կամ ձեւականութեան , առաջոդին համար :

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարսանեկան չաքարները (dragées) ամէն տե - սակ անուշեղէն եւ մրգեղէն (desserts)

30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82

եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆՃԱՇԱՐԱՆ - ԾԱՂԱՐԱՆ

«Ս Թ Ա Մ Պ Ո Ւ Լ» Լիօն

ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՆՔ ՓԱՓԼԱՎԱ, ՔԱՏԻՖ ԱՆՁՈՒԳԱԿԱՆ ՕՂԻ, ՀԱՄԱՌԱՄ ԱՂԱՆԴԵՐՈՎ

ՏՈԼՄԱ, ՔԷՕՖԹԷ, ՔԷՊԱՊ ԵՒ ՖՐԻԹ

Ամէն տեսակի յարմար ժողովրդական գիներ

24, Quai Jean-Moulin — LYON

(Ex· Quai de Retz) — Entresol

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 փր · , Տար · 2200 , Արտ · 3000 փր ·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր · C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 27 MAI 1952 Երեքշաբթի 27 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6773-Նոր շրջանք իւ 2184

Խմբագիր՝ Շ · ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Մոսկուա ժողով կ'առաջարկէ

ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՏԵՆ ԾԱՆՐ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ - ՆԵՐ ՈՒՂՂԵԼՈՎ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Արեւմտեան Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութենէն 48 ժամ առաջ, Մ · Միութիւնը պաշտօնապէս առաջարկեց արեւմտեան պետութեանց՝ Զորսերու ժողով մը գումարել, Գերմանիոյ միացումը դլուխ հանելու եւ հաշտութիւն կնքելու համար :

Ծանուցագիրը կ'ըսէ · — « Մ · Միութիւնը անդամ մը եւս կ'առաջարկէ անյապաղ քննել այս խնդիրները (հաշտութեան դաշնագիր, միացում Գերմանիոյ եւ կառավարութիւն մը ամբողջ Գերմանիոյ համար) : Այս խնդիրներուն քննութիւնը ծանուցագիրներու փոխանակութեամբ, չի կրնար տալ այն արդիւնքները զոր կարելի է ստանալ ուղղակի բանակցութիւններով : Ընդհակառակն աւելի կը դժուարացնէ համաձայնութեան մը յանդելու ճիդերը » :

Ցեղոյ դիտել կուտայ, — «Սորհրդային կառավարութիւնը այն տեսակէտն ունի թէ դերման ժողովուրդին անձեռնմխելի իրաւունքն է ունենալ իր սեփական ազգային դինեալ ուժերը, պաշտպանելու համար իր երկիրը : Որեւէ անջատ համաձայնութիւն չի կրնար յանձնառութեան տակ դնել վերահաստատել Գերմանիոյ կառավարութիւնը : Այդ անջատ հաշտութիւնը կնքելով արեւմտեան Գերմանիոյ հետ, Մ · Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա իրաւապէս կը նուիրագործեն դերման բանակի մը վերահաստատումը : Այսպէս դերման ժողովուրդը Պոնի կառավարութեան միջոցաւ կը խրի նոր պատերազմի մը պատրաստութեան մէջ » :

Մոսկուայի ծանուցագիրը բուռն լեզու մը կը գործածէ արեւմտեան Գերմանիոյ հետ կնքուած համաձայնութեանց մասին, դիտել տալով թէ անոնք «բացորոշապէս կը բռնաբարեն Փոթսդամի համաձայնութիւնները եւ կը մշտնջենաւորեն դինուորական դրաւումը : Այսպէս արեւմտեան Գերմանիան պիտի վարեն հիթլէրական եւ ֆաշական դօրավարները » : Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Պոնի կառավարութիւնը նոր պատերազմ մը պատրաստելու կը պատրաստուի իր վրէժխնդրական տենչերով » :

« ԻՄԱՆՆԻԹԻ» ԽՄԲԱԳԻՐԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ

«Իմանիթէ»ի խմբագրապետը, Անտրէ Սթիլ, ձերբակալուեցաւ չարաթ առաւ եւ Սանթէլի բանտը փոխադրուեցաւ, այն ամբաստանութեամբ թէ անկարգութեան կը հրաւիրէր ժողովուրդը : Օրէնքը տասը տարի բանտարկութիւն կը տրամադրէ այս կարգի յանցանքներու համար : Խմբագրապետը բուռն դրութիւն մը հրատարակած էր ուրբաթ օր, հրաւիրելով ժողովուրդը դղրդապին ցոյցեր կատարել զօր · Բիճուէյի դէմ, որ Փարիզ կը հասնի այսօր, երեքշաբթի :

Համաչնամար կուսակցութեան կեդր · կոմիտէն եւ մամուլը ուժգնօրէն բողոքելով այս ձերբակա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ · Էջ)

Քահջահիչ յայտնութիւններ Իսմէ Իզէօնիւի մասին

Պոլսոյ վերջին թղթակիցէն (17 Մայիս).—

Ենի Պահչէի Շէնքըիւ, որ Միլլի Պայքարի ախոյեաններէն է եւ մօտէն կը ճանչնայ Ինէօնիւն, չընդալից յայտնութիւններ ըրած է Ինէօնիւի մասին, անոր վերջին քարոզչական պտոյտին առթիւ.

— Ինէօնիւ որ կը չրջի Սեւծովեան դաւառները, յանդիմութիւնը կ'ունենայ ըսելու թէ երկրին մէջ ազատութիւն չկայ, բանուորները եւ հայրենակիցները սպառնալիքի տակ կ'ապրին : Ես որ չատ մօտէն կը ճանչնամ Ինէօնիւն, դիտեմ թէ ան իր քեռայրին՝ Ուչադի Ապտիւրրէզագի հետ խոյտուած է Պաղեստինի ճակատէն, լքելով իր զօրադունդը : Ինէօնիւի պատերազմին առեն ալ մեեւնոյն փախուստը փորձած է, սակայն ուրիշ բանակը ցիրուցան եղած էր : Ինէօնիւ այսպիսի հերոս մըն է ահաւասիկ :

Քաղաքական ասպարէզին մէջ ալ ժխտական դործեր կատարած է, եւ ինք որ օգտուած է Ա-թաթիւրքի անհատականութենէն, անոր չուքին տակ ապաստանելով, արժէքաւոր ծանծաղութիւններ հեռացուցած է Ա-թաթիւրքի քովէն եւ դանոնք կախաղան տարած, Ինէօնիւ առած եւ ծաղրած է նաեւ թուրք դէւդային :

Այս անկեալ եւ անճարակ դիկտատորը, որ երբ է ըսելու թէ երկրին մէջ ազատութիւն չկայ, թող չմոռնայ որ պաչարման վիճակով կառավարեց Թուրքիան եւ անհամար անօրինութիւններով պարտկած է անիրաւութիւնները : Մամուլի ազատութիւն չկայ, կ'ըսէ, մինչ ինք չատ մը լրագրողներ աքսորեց կամ բանտարկեց, դոցեց անոնց թերթերը : Իր եղբայրը եւ ազգականները անիրաւ հարստութիւն մը դիզած են, կրնա՞ն հաչիւը տալ այդ հարստութեան :

1918ի Մայիսեան հերոսամարտը

Կիրակի օր հոգեհանդիսա կատարուեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ի յիչատակ 1918ի մայիս - եան հերոսամարտի զոհերուն, նախաձեռնութեամբ Հայ Սպայից Միութեան :

Այս առթիւ քարոզ մը խօսեցաւ Սերովբէ վրդ · Մանուկեան, նկարագրելով այն հերոսական կռիւները որ մղուեցան Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաչ Ապարանի ռազմադաչտերուն վրայ, եւ որոնց մասնակցեցան բոլոր հոսանքները անխտիր, փրկելու համար ժողովուրդը եւ հայրենիքը : Յիչեց նաեւ օրուան կաթողիկոսին՝ Գէորգ Ե-ի եւ Գարեգին արք · Յովսէփեանի գործօն դերը :

× Տարագիր Վրացիները կիրակի օր տօնեցին իրենց անկախութեան տարեդարձը, Cercle Militaire-ի դլխաւոր սրահին մէջ, մինչ վերը Պոնտոս - ցիներն ալ իրենց օրը կը տօնէին : Այս տարեդարձին առթիւ Հ · Հ · Պատուիրակութեան կողմէ ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Ս · Թորոսեան :

զոհերուն հատուցման եւ «Թրըսա»ներու վերադարձման :

4.— Ելմտական համաձայնութիւն :

5.— Իրաւարարութիւն, որով խառն ատեան մը պիտի կազմուի, լուծելու համար դաչնակից - ներուն եւ դերման կառավարութեան միջեւ ծագելիք վէճերը՝ կնքուած համաձայնութեանց մասին :

6.— Պերլինի պայմանագիրը, որուն համաձայն դաչնակիցները չանձն կ'առնեն այդ քաղաքը մնալ :

Մանդատներու կարծիքով, ամէնէն կարեւորը «ընդհանուր պայմանագիրն է», որ կը սահմանէ Գերմանիոյ եւ Դաչնակիցներուն նպատակները եւ իրենց փոխադարձ յարաբերութիւնները ապագային : Պայմանագրին մէջ յատկապէս յիչուած է թէ այդ նպատակներէն մէկն է արեւմտեան Գերմանիոյ դաչնակցային հանրապետութիւնը եւրոպական հաւաքակութեան մէջընդունելհաւասարութեան հիման վրայ : Մանաւոր յօդուածի մը տրամադրութեամբ, «ընդհանուր պայմանագիրը « կրնայ վերաքննուիլ Գերմանիոյ կամ դաչնակիցներուն առաջարկութեամբ : Զանազան դաշնագիրները գործադրելի պիտի դառնան ամերիկեան, Ֆրանսական, անդլիական եւ գերմանական խորհրդարաններուն կողմէ վաւերացուելէ ետք :

Արեւմտեան Գերմանիոյ մարզպաններուն կողմէ հաստատուած դատարանները պիտի փակուին դրաման կարդուսարքին դաղարումէն անմիջապէս վերջ : Դաչնակից դինուորները պիտի դատուին դինուորական ատեաններու կողմէ, բայց քաղաքացիները՝ գերման դատարաններու առջեւ : Դաչնակիցները այլ եւս պիտի չկրնան բնադրաւել Գերմաններու պատկանող ստացուածքներ : Զինեալ ուժերու համար բռնագրաւումները այսուհետեւ պիտի կատարուին Գերմաններու կողմէ :

Գերմանները պիտի կրնան քաղաքային օդատորմիզ եւ առեւտրական հաղորդակցութիւններ ունենալ : Այս իրաւունքը գործադրելի չէ Պերլինի համար :

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

Դաչնակիցները ջնջելով հանդերձ դրաման կարդադրքը, կը պահեն հետեւեալ իրաւունքները.—

1. Միջամտել արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար, եթէ արտաքին յարձակում մը կատարուի կամ ներքին ծանր խռովութիւններ ծագին :

2. Պաչտպանողական ուժերը պահել արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, ցորչափ կը հարկադրէ միջազգային կացութիւնը :

3. Բանակցիլ Ա · Միութեան հետ, Գերմանիոյ եւ Պերլինի միացման համար :

Այս բացառութիւններէն դուրս, արեւմտեան Գերմանիան կատարեալ ինքնօրինութիւն պիտի վայելէ ներքին եւ արտաքին գործերուն մէջ :

Երբ դաչնագիրը գործադրուի — թերեւս անկէ ալ առաջ — մարզպանութիւնները դեսպանութեան պիտի վերածուին : Գերման կառավարութիւնը իր ուղածին պէս պիտի վարէ երկրին արտաքին գործերը, բայց այդ քաղաքականութիւնը «պէտք է համաձայն ըլլայ Ազգաժողովին սկզբունքներուն եւ Եւրոպայի Խորհուրդի նպատակներուն » :

Ամբողջ համաձայնութիւնը կը բաղկանայ 400 էջերէ :

Քահջահիչ յայտնութիւններ Իսմէ Իզէօնիւի մասին

Պոլսոյ վերջին թղթակիցէն (17 Մայիս).—

Ենի Պահչէի Շէնքըիւ, որ Միլլի Պայքարի ախոյեաններէն է եւ մօտէն կը ճանչնայ Ինէօնիւն, չընդալից յայտնութիւններ ըրած է Ինէօնիւի մասին, անոր վերջին քարոզչական պտոյտին առթիւ.

— Ինէօնիւ որ կը չրջի Սեւծովեան դաւառները, յանդիմութիւնը կ'ունենայ ըսելու թէ երկրին մէջ ազատութիւն չկայ, բանուորները եւ հայրենակիցները սպառնալիքի տակ կ'ապրին : Ես որ չատ մօտէն կը ճանչնամ Ինէօնիւն, դիտեմ թէ ան իր քեռայրին՝ Ուչադի Ապտիւրրէզագի հետ խոյտուած է Պաղեստինի ճակատէն, լքելով իր զօրադունդը : Ինէօնիւի պատերազմին առեն ալ մեեւնոյն փախուստը փորձած է, սակայն ուրիշ բանակը ցիրուցան եղած էր : Ինէօնիւ այսպիսի հերոս մըն է ահաւասիկ :

Քաղաքական ասպարէզին մէջ ալ ժխտական դործեր կատարած է, եւ ինք որ օգտուած է Ա-թաթիւրքի անհատականութենէն, անոր չուքին տակ ապաստանելով, արժէքաւոր ծանծաղութիւններ հեռացուցած է Ա-թաթիւրքի քովէն եւ դանոնք կախաղան տարած, Ինէօնիւ առած եւ ծաղրած է նաեւ թուրք դէւդային :

Այս անկեալ եւ անճարակ դիկտատորը, որ երբ է ըսելու թէ երկրին մէջ ազատութիւն չկայ, թող չմոռնայ որ պաչարման վիճակով կառավարեց Թուրքիան եւ անհամար անօրինութիւններով պարտկած է անիրաւութիւնները : Մամուլի ազատութիւն չկայ, կ'ըսէ, մինչ ինք չատ մը լրագրողներ աքսորեց կամ բանտարկեց, դոցեց անոնց թերթերը : Իր եղբայրը եւ ազգականները անիրաւ հարստութիւն մը դիզած են, կրնա՞ն հաչիւը տալ այդ հարստութեան :

ՎԻԿՏՈՐ ՉԵՐՆՈՎ

(1874 — 1952)

Ա.— ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉԸ

Վիկտոր Չերնով, ռուս սոցիալիստ - յեղափոխականներու անվիճելի առաջնորդը եւ տեսաբանը, մեռաւ ապրիլ 15ին, Նիւ Եորքի մէջ :

Ծնած էր 1874ին : Դեռ դպրոցական տարիքէն մասնակցեր է յեղափոխական չարժումներուն : Բանտարկութեան եւ ոստիկանական հետապնդումներու հետեւանքով՝ ստիպուեր է անդադար ձգել իր բնակավայրն ուստմը (իբրեւ աքսոր) եւ անցնիլ արտասահման : Հաստատուելով Ժընեւ, որ այն տուն կեդրոն կը հանդիսանար ռուս (ինչպէս եւ հայ) տարագիր յեղափոխականներու, Չերնովը կը մասնակցի սոց· յեղ· (կամ էր) կուսակցութեան հիմնադրման աշխատանքներուն եւ, կուսակցութեան կազմակերպութենէն վերջ կը դառնայ անոր ղեկավարներէն մէկը «Ցեղափոխութեան Տաճիկ» Բրեչկովսկայայի, Միխայիլ Գոցի, Շիշկոյի եւ Վերխովսկոյի հետ : Գերշունիի՝ սոց· յեղ· կուսակցութեան հիմնադրի եւ Միխ· Գոցի մահէն ետքը՝ կը դառնայ կուսակցութեան անվիճելի ղեկավարը :

1905 Թուականի ռուսական առաջին յեղափոխութեան ժամանակ կուդայ Պետերբուրգ, եւ կը վարէ կուսակցութեան մամուլը, որ պահ մը սկսեր էր հրատարակուիլ, օրինաւոր (լեգալ) կերպով օգտուելով ձեռք բերուած համեմատական ազատութենէն, ինչպէս նաեւ Դումայի (Ռուսաստանի խորհրդարանի) սոց· յեղ· խմբակցութեան աշխատանքները : Ցեղափոխութեան պարտութենէն վերջ, Չերնով կը ստիպուի նորէն արտասահման անցնիլ եւ այնտեղ չարունակել իր կուսակցական աշխատանքները, մշտական կապ պահպանելով երկրի կազմակերպութիւններու հետ :

1908ին Չերնով, ամենամեծ վտանգի ենթարկելով ինքզինքը, արտասահմանէն կուդայ Կովկաս (Թիֆլիս, Բաքու) եւ ապա կ'անցնի Ռուսաստանի զանազան քաղաքները, վերակազմելու կուսակցական մարմինները եւ ղեկուցումներ տալու օրուան հրատապ հարցերու չուրջը : Թիֆլիս հազիւ կը ըգտնէ վերկել զինքը ոստիկ·հետապնդումներէն եւ ճամբել Բաքու, ուր հայ սոց· յեղափոխականներու չրջանակին մէջ մնաց երկու օր եւ կրցաւ չարք մը դասախօսութիւններ կարդալ :

1917ին ռուսական երկրորդ յեղափոխութենէն վերջ, Չերնով միւս բոլոր տարագիրներու հետ կը վերադառնայ Պետերբուրգ եւ կը ստանձնէ ղեկավարութիւնը սոց· յեղ· կուսակցութեան : Կ'ընտրուի կեդր· կոմիտէի անդամ ազատ պայմաններու մէջ գումարուած կուսակցութեան համագումարին, ինչպէս նաեւ գլխաւոր խմբագիր կուսակցութեան պաշտօնաթերթի («Դէլօ Նարոդա ») : Նոյն տարուան ամառը կ'անդամակցի ժամանակաւոր կառավարութեան, իբրեւ հողագործութեան նախարար : Բոլշեւիկեան յեղաշրջումէն վերջ, երբ կը գումարուի Համայն Ռուսիոյ Սահմանադիր Ժողովը, որու մէջ սոց· յեղափոխականները ունէին մեծամասնութիւն, Չերնով կ'ընտրուի այդ ժողովի նախագահ : Սահմանադիր ժողովի ցրումէն ետք՝ բոլշեւիկներու կողմէ, նորէն կ'անցնի ստորերկրեայ գործունէութեան : Մօտ երկու տարի կը մնայ Մոսկուա, միշտ հետապնդուելով Զեկայի գործակալներէն, բայց , ի վերջոյ, կը ստիպուի անցնիլ արտասահման եւ կը հաստատուի նախապէս Ռիգա, ապա Բերլին եւ Պրագա : Այստեղ Չերնով կը վերսկսի հրատարակութիւնը կուսակցութեան պաշտօնաթերթին՝ «Ռեւոլիւցիոննայա Ռօսիա » («Ցեղափոխական Ռուսաստան») եւ կը գլխաւորէ արտասահմանեան պատուիրակութիւնը, զոր կը կազմէ Մոսկուայի մէջ դաղտնօրէն գործող կեդր· կոմիտէի յանձնարարութեամբ :

Չեխոսլովակիայի գրաւման նախօրեակին կուգայ եւ կը հաստատուի Փարիզ, ուր, սակայն , երկար չի կրնար մնալ : Կը սկսի պատերազմը եւ Հիթլերի բանակները կը մօտենան Ֆրանսայի մայրաքաղաքին : Ոտքով, վերջին պահուն, միայն մէկ ձեռք ճերմակեղէն առած իր հետ, կը միանայ «Մեծ Ելքին» ու կը մեկնի Դաքս : Վրայ կը հասնին Հիթլերի զինուորները ու կը գրաւեն Դաքսը : Չերնով կը ստիպուի տանի մը ապրիլ հոն ուրիչ անունով, մինչեւ որ կը յաջողի անցնիլ «ազատ գօտին» եւ անկէ ալ Նիւ Եորք : Դաքս գրուած ժամանակ յարաբերութիւն հաստատեց ինծի հետ : Կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ վիճակի մէջ էին իր ձեռագիրները : Աւա՛ղ, ոչինչ կրցայ փրկել իր դոյքերէն եւ ձեռագիրներէն : Փարիզի գրաւման երկրորդ օրն իսկ Գեստապոն խուզարկելով Չերնովի բնակարանը՝ գրաւած էր բոլոր ձեռագիրները, իսկ դոյքերը կողոպտուեցան տանտիրոջ կողմէ :

Նիւ Եորք հաստատուելով, Չերնով չարունակեց իր գործունէութիւնը, որ կը ստանձնէր ուշէր գերազանցապէս հրապարակագրական աշխատանքներով : Վերջին երկու տարիները անկողին դամուած էր ծանր հիւանդութեան մը հետեւանքով, բայց այդ վիճակին մէջ ալ չդադրեցաւ դրելէ : Իր վերջին գրութիւնը նուիրուած ռուս լեհական յարաբերութիւններու հարցին, որ տպագրուեցաւ «Նովիյ Ժուռնալ» ամսաթերթի մէջ, լոյս տեսաւ քանի մը օր առաջ միայն :

Չերնովի երկար տեղնուան երազն եղած է ռուս ընկերվարական երկու կուսակցութիւններու՝ սոցիալիստ - յեղափոխականներու եւ սոց· - դեմոկրատներու միացումը : Վերջին տարիները մեծ ջանքեր կը թափէր այդ ուղղութեամբ : Իր մահէն մէկ ամիս առաջ հրատարակուեցաւ զանազան հոսանքներու պատկանող 15 ականաւոր ընկերվարականներու ստորագրութեամբ դիմում մը, որով կը չեշտուէր մէկ եւ միացեալ կուսակցութեան անհրաժեշտութիւնը : Ամիկա առաջին քայլն էր որ կը կատարուէր եւ այդ յաջողութիւնը ձեռք կը բերէր գլխաւորապէս չնորհիւ Չերնովի, որ ամէնէն հեղինակաւորն էր եւ ամէնէն ազդեցիկը ռուս ընկերվարականներու մէջ :

Չերնովի թաղման արթիւ կազմակերպուած սգահանդէսին ներկայ եղած են ոչ միայն ռուս , այլ եւ զանազան օտար ընկերվարական եւ ժողովրդավար կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ : Սգահանդէսին նախագահեր էիրակլի Ծերեթէլին : Դամբանականներ կարդացած են սոց· - յեղ· կողմէ Մ· Վիչնեակ եւ Զենզինով, սոց· - դեմոկրատ· կողմէ՝ Աբրահամովիչ, Ուկրայինիայի սոց· յեղ· կողմէ՝ Պրոֆ· Գրիգորիեւ, Լեհ սոցիալիստներու կողմէ՝ Վացլաւ Սոլսկիյ, Իսրայէլի ընկերվարականներու կողմէ՝ Յայիմ Գրինբերգ, հրէական բանուորական եւ սոցիալիստական կազմակերպութիւններու կողմէ՝ Բահկին, Նիւ Եորքի հրէական սոցիալիստական «Ֆորվէրց» թերթի կողմէ՝ Լ· Ֆոգելման եւ Կոլումբիայի համալսարանի կողմէ՝ պրոֆ· Մոդլի (ամերիկացի) : Ստացուեր են նաեւ ցուակցական բազմաթիւ հեդիրներ եւ նամակներ, որոնց կարդին՝ Ընկերվ· Միջազգայինէն, բրիտանական աշխատաւորական կուսակցութենէն (Մորգան Ֆիլիպսի ստորագրութեամբ), Ամերիկայի սոցիալիստական կուսակցութենէն (Ն· Թոմասի ստորագրութեամբ), Ազատ Սենտիկալներու կոմիտէէն, Բունդի կոմիտէէն եւայլն : Բազմաթիւ պատկերու կարդին, պատկ դրկուած նաեւ Ծովակալ Կըրկի կողմէ, որ նախագահն է Ռուսաստանի ժողովուրդներու ազատագրման Ամերիկեան կոմիտէի :

Այս երար չարքին մէջ կը բացակայի անուններ Հայերու ներկայացուցիչի , ինչ որ չատ զարմանալի է, որովհետեւ հայ քանի մը սերունդներ դաստիարակուեր են Չերնովի գաղափարներով եւ միւս կողմէ՝ հանդուցեալը եղած է անձնական բարեկամը Հ· Ց· Դաշնակցութեան աւագ սերնդին պատկանող բազմաթիւ գործիչներու, ինչպէս օրինակ, Ք·ր· Միքայէլեան, Ս· Չաւարեան, Մ· Վարանդեան, Համօ Օհանջանեան, եւայլն :

Ա· ՀՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՅՐԵՐՈՒ

*ՄՄԲ·— Ինչպէս ծանուցած էինք, ալճեալ շաբթու լոյս տեսաւ Շ· Նարդունիի նոր գործը , Առաջնորդ Մայրերու, պատկերազարդ, **250** էջ : Բժշկապետ Պօղոս Քօլօլեան գրած է յառաջաբան մը, իբրև թուղթ ընծայութեան, որ ահաւասիկ·—*

Ֆրանսացի մեծ դրադէտ մը, իր կեանքի վերջալոյսին՝ ինչպէս այժմ ես, կը դրէ·— «Նոր բան չեմ կարդար հիմա, որովհետեւ նոր բան կարդալու տարիքին մէջ չեմ գտնուիր, այլ վերստին կը կարդամ ինչ որ կարդացեր եմ տարիներ առաջ» : Այսպէս ալ ես՝ կը կարդամ ... մեծ դասականները, որոնք կարդացած եմ առեներ եւ որոնք չեն մեռնիր երբեք :

Արդ, Սոկրատի աշակերտը, Քսենոփոն , կը դրէ·— « Մայրը, առանց փոխարինութիւն սպասելու , կը տնուցանէ եւ կը խնամէ այն էակը որ տակաւին չի կրնար դնահատել բոլոր այն բարիքները իրեն ընձեռողը, նոյնիսկ անկարող է հասկընելու թէ ինչի՛ պէտք ունի : Մայրը, սակայն, կը չանայ դուշակել ինչ որ չարմար է եւ ինչ որ հաճոյք կը պատճառէ, ու կը չարունակէ տնուցանել զիչեր - ցերեկ հազար տեսակ նեղութիւններ կրելով, առանց ուզելու դիտնալ թէ ինչ երախտիքով պիտի հատուցուին իր կրած տառապանքները » :

Ներկայ դիրքը նուիրուած է այդ օրհնեալ հերոսուհիին, զոր ըկը կոչենք մայր : Չարն երդած են բոլոր բանաստեղծները, բոլոր լեզուներով : Ահա Վիքթոր Հիւկոն·—

J'eus, dans ma blonde enfance, hélas trop éphémère,
Trois maîtres: un jardin, un vieux prêtre et ma mère .
Le jardin était grand, profond, mystérieux ,
Fermé par de hauts murs aux regards curieux . .
Le prêtre, tout nourri de Tacite et d'Homère,
Etait un doux vieillard. Ma mère était ma mère.

« Մայրս իմ մայրս էր» : Կարճ, բայց ի՛նչ հրապարտութիւն «իմ մայրս» կոչելուն մէջ, բանաստեղծը թերեւս կ'ուզէ ըսել թէ սեփականութեան իր զգացումներուն մէջ ոչինչ այնքան պարծանք կը պատճառէ իրեն՝ որքան մայր մը ունենալու հարստութիւնը, եւ ի՛նչ մայր··· :

Մեր Սիամանթօն ալ երդած է մայրը, եւ ի՛նչ յուզումով ու ջերմութեամբ ·—

Մայրի՛կ, մայրի՛կ, հին օրերու արշալոյս ···
Մայրի՛կ, մայրի՛կ, հին օրերու սրբութիւն ···
Մայրի՛կ, մայրի՛կ, հին օրերու բաղցրութիւն···

Իսկ Նարդունի, փոխանակ բանաստեղծութիւն մը նուիրելու հայ մայրերուն, կը նուիրէ··· «Առաջնորդ» մը : Որովհետեւ ամէն ժամանակէ աւելի այժմ պէտք ունինք դիտակից ու պատրաստուած մայրերու, այն տեսակէտով որ հայ մայրը կը խորհրդանչէ մեր պատմութիւնը, մեր լեզուն եւ մեր աւանդութիւնները : Օտարութեան մէջ, ազգային եւ անհատական մտահոգութիւններու կարգին, որոնք կը դժուարացնեն Հայուն կեանքը, ունինք նորօրինակ դժուարութիւն մըն ալ, — Հայր Ֆրանսերէն կը խօսի Ֆրանսայի մէջ, անգլերէն՝ Ամերիկայի մէջ, արաբերէն՝ Արեւելքի մէջ, յունարէն Յունաստանի մէջ : Ահա թէ ինչո՞ւ Նարդունի, փորձելով ուշացնել վերջնական ճնշումը, ոչ միայն աքանչելի հայերէնի դասագիրք մը կուտայ Մնացորդացին ձեռքը, այլ եւ հասկնալի դառնալու համար բոլորին, դիտական բառերուն դէմ կը դնէ անոնց օտար համարժէքը, (նախընտրելի էր բոլոր այդ օտար բառերը դնել դիրքին ետեւը, բառարանի ձեւով) :

Կարդացի իր դիրքը մէկ չունչով, վէպի պէս, հետաքրքրութեամբ :

Չայն օգտակար կը դտնեմ ոչ միայն մայրերուն, այլ եւ··· հայրերուն : Շատ կը փափաքիմ որ այս դիրքը «բարձի դիրք» մը դառնայ ամէն հայ տան մէջ : Լաւ պատրաստուած է : Առաջին մասը, ուր մայր եւ բժիշկ կը խօսին, կը պարունակէ մայրութեան արուեստին տարրական դիտելիքները, պարզ եւ յստակ : Երկրորդ մասին մէջ , «Առաջնորդը» կ'ընդլայնէ ու կը խորացնէ այդ ծանօթութիւնները : Պարզէն դէպի բարդը քալելով, ոչ միայն կ'աչխատի ընտանի դարձնել մայրութեան դիտութիւնը, այլ եւ կրկնութիւններով, որոնք մանկավարժութեան ամէնէն հին եւ ապահով մեթոտը կը կազմեն, ինչպէս եւ «վերաքաղներով» կը չանայ յիշողութեան մէջ անջնջելի կերպով դրոչմել մայրութեան երջանկ դիտական , նոյնքան արքայան սկզբունքները :

Գրքին մէկ ուրիչ արժէքն ալ այն է որ խմբագրուած է բազմաթիւ մանկաբոյժ բժիշկներու աչխատակցութեամբ :

Պատիւ կը համարեմ ներկայացնել այս դիրքը, զոր (les bonnes feuilles, ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիները) ինձ ղրկած էր Նարդունի՝ որպէսզի «Ընծայական» մը բերեմ, իր խոկ բառովը, այլ եւ երջանիկ կը դտամ ինքզինքս, որ դրադէտ - բժիշկը չէ մոռցեր իր ծերունի բարեկամը, որ այլեւս կը պատկանի « Հին-Հին դարուց յիչատակներու» :

Կը ճանչնամ Նարդունին, իր բժշկական ուսանողութեան առաջին տարիներէն սկսեալ : Հետեւած եմ իր աքանչելի վերելքին, փառքի ճամբուն վրայ : Հպարտ եմ որ չեմ խաբուած իմ յոյսերուս մէջ, երբ առաջին խոկ տեսութեանս՝ դպացի թէ տաղանդաւոր երիտասարդի մը հետ է գործս : Անկից յետոյ աչխատեցաւ իմ մօտս, իբրեւ ներքին բժիշկ կարմիր Խաչի Բուժարանին, ուր , դիտուն բժիշկ եւ դրադէտ - բանաստեղծ, աւողջութիւն կը չնորհէր չատերուն եւ յոյս՝ ամէնուն : Ես, հրապարակով, թերթի մը մէջ ալ յայտնած եմ իմ դնահատութիւնս իր ճչդրիտ ախտաճանաչութիւններուն մասին : Ցետոյ, աչքի հիւանդութեան դէչ օրերուն, յաճախ եղայ իր տնարին մօտ, երբ, լոյսի գործարանները խափանած, կ'ապրէր խաւարին մէջ , վաղուան յոյսով : Այդ լոյսը փերկեց դինք, ի մեծ ուրախութիւն բոլորիս :

Եւ ահա դարձեալ լծուած իր սիրական աչխատանքներուն : Այժմ մերթ դրական հատոր մը կուտայ, մերթ բժշկական դիրք մը, չարունակելով հանդերձ ՀԱՑ - ԲՈՑԾԲ, բժշկական ժողովրդական մեր միակ ամսաթերթը : Ունի տասնեակներով հատորներ, հրատարակելի :

Այս « Առաջնորդը » գիրք մըն է որ պէտք է տպել եւ տպառել հազարներով : Որովհետեւ նախ օգտակար է Հայութեան ,երկրորդ՝ հեղինակը մեծ դրադէտ մըն է եւ պրպտող բժիշկ մը : Իր բարեկամները, տարածելով գիրքը, օգնած կ'ըլլան հայ ժողովուրդին՝ որ առողջ ապրի, եւ քաջալերած կ'ըլլան տաղանդաւոր եւ բազմահմուտ մտաւորական մը՝ որպէսզի հրապարակ նետէ նորանոր դործեր :

ՊՕՂՈՍ ՔՕԼՕԼԵԱՆ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ մեծ ռազմափորձեր պիտի կատարուին Թրակիոյ մէջ, յառաջիկայ Օգոստոսին, Հելլենական տորմիղն ալ պիտի մասնակցի Նեղուցներու պաչտպանութեան :

Գաղութէ գաղութ

ՊԱՂՏԱՏԻ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ եւ Ազգային կալուածներու վերաշինութեան համար դրամարկուած խորհրդակցական ժողովի մը մէջ ընտրուած է հանգանակիչ յանձնախումբ մը: Բաղբեր Պ. Սիմոն Ղարիպեան յայտնած է թէ ինք հանգանակուած դրամարին դիմաց հատասար դրամարով մը պիտի բերէ իր մասնակցութիւնը: Պաղտատի Հայերուն թիւն է 7000: Գոյամարտ խմբագրականով մը կը քաջալերէ ձեռնարկը եւ կը յուսայ թէ դիւրութեամբ կարելի պիտի ըլլայ գըլուխ հանել չինութիւնները: Հանգանակիչ յանձնախումբը կոչով մը կը հրաւիրէ ժողովուրդը որ լիարուն մասնակցի վերաշինելու եկեղեցին եւ կարդ մը աղգապատական կալուածները, անոնց հասոյթով մօտիկ ապագային կարենալու համար չինել ծրագրուած նոր եկեղեցին:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատր. տեղապահ Եղիշէ արք. Տէրոէրեան Պոլիս պիտի այցելէ Մայիսի վերջը, ինչպէս կը հաղորդէն Երուսաղէմ դացած ուխտաւորները:

ԴԵՐԱՍԱՆ Պ. ՊԱԼԹԱՋԱՐի յոբելեանը, ինչպէս դրեցինք տեղի ունեցաւ, Ապրիլ 28ին Պոլսոյ մէջ: Նիւթական դուռ հասոյթը եղած է 2418 ոսկի: Վաստակաւոր դերասանը այս առթիւ բաժին հանած է բարեգործական հաստատութեանց, համապատասխան 530 ոսկի, որուն 300 ոսկին Ազգ. հիւանդանոցին:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Վիին, (Յառաջ).— Ահա այս չորրորդ տարին ըլլալով, դովելի կանոնաւորութեամբ, Հ. Մ. Ը. Մ.ական մեծ ընտանիքին պատկանող եւ անոր դրօշը յարատեւօրէն բարձր բռնող չորս քոյր Միութիւններ պիտի հաւաքուին Տէսինի մէջ, Հոգեգալստեան տօնական երկու օրերուն առթիւ (1 եւ 2 Յունիսին), մասնակցելու համար, «Ե. Պապիկեան» բաժակի մրցումներուն:

Համախմբումը, այս տարի տեղի կ'ունենայ ինչպէս անցեալ տարի՝ Կեդր. Ֆրանսայի մէջ: Միայն թէ այս անգամ նախաձեռնութեամբ եւ համագործակցութեամբ Լիոնի - Տէսինի եւ Վիէնի քոյր Միութեանց:

Երկու հեռաւորները՝ Ալֆորվիլ եւ Մարսէյլ անչուչա առիթը պիտի օգտագործեն չափան մէջ մանելու իրարու հետ, մտքերու փոխանակութիւններ ունենալու, նոր ծրագիրներ մշակելու, խանդավառելու եւ խանդավառուելու, մէկ խօսքով սիրոյ եւ համերաշխութեան մթնոլորտին մէջ բարձրացնելու եղբայրութեան կուռ պատնէշը ընդդէմ ներկայ եւ դալիք փոթորիկներուն:

Կազմակերպիչները նախէն հոգ տարած են որպէսզի այս կարեւոր եւ մեծածախս համախմբումը յաջողութեամբ պսակուի: Կիրակի, Յունիս 1ին, եւ յաջորդ օրը կէսօրէն վերջ մրցումները տեղի պիտի ունենան Լիոն - Տէսինի ընդարձակ մարզադաշտին վրայ Rhône Districtի դաստաւորնեբու ղեկավարութեամբ: Կէրակի երիկուն, ի պատիւ հիւրերուն մեծ պարահանդէսը, որուան Տէսինի քաղաքապետական չքեղ սրահին մէջ, պիտի փակէ առաջին մասը «Ե. Պապիկեան» բաժակի մրցումներուն:

Իսկ երկուշաբթի օրը, վերջնական յաղթական նին պիտի յանձնուի արժանի վարձատրութիւնը, ուսուցչուհի Եպրաքսէ Պապիկեանի յիշատակին նուիրուած բաժակը: Մարզասէր հասարակութեան կը մնայ ուրեմն քաջալերել անխտիր բոլոր մարզիկները:

Ա. Կ. ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ

« ՋԱՑՆԸ ՀՆՉԵՑ »

ՊՈՒՏՈ, 21 Մայիս.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Ն. Ադբալեան խումբը երկար եւ տքնաջան փորձերէ ետք յաջողապէս ներկայացուց Ս. Պարթեւեանի «Ձայնը Հնչեց» թատերախաղը, չորս արար եւ երկու պատկեր, 11 Մայիս, Սբնծնի ընկերվարականներու սրահը:

Հինգ ամիս առաջ, նոյն հեղինակի «Անմահ բոցը» ներկայացնող նոր սերնդականները լաւ տպաւորութիւն ձգած էին դաղութին մէջ: Այս ներկայացման առթիւ ալ հայ հասարակութիւնը փութացած էր քաջալերել երիտասարդները, վայելելով դեղարուեստական ցերեկոյթ մը: Ընկերը Ա. Միքայէլեան համառօտակի պարզեց ներկայացումին նիւթը:

Գործին դլխաւոր հերոսուհին՝ իշխանուհի Ս. Աատուրով իշխանական դեղը կեանքը արհամարհելով եւ հոգեկան յեղաշրջումի ենթարկուելով, ամէն օր կը դիտէ կամաւորներու մեկնումը դէպի ճակատ եւ կ'ուզէ անձնուիրութեամբ իր բաժինը բերել հայրենիքի ազատագրութեան գործին: Այս կարեւոր դերը շատ բնականօրէն կատարեց Օր. Վ. Իլպէկեան որ ներկաներու ջերմ դնահատութեան արժանացաւ: Երկրորդ՝ կարեւոր դերը (Տօքթ. Արայ Հախումով) կամաւորական արձանագրութիւններով եւ գործիչի պաշտօնով կատարեց Ց. Միքայէլեան: Զօր. Բագրատ Աատուրով, հայրենիքի ձայնին անսալով Ռուսաստանէն Հայաստան կուդայ հայկական ազատամարտին իր բաժինը բերելու: Պետրոս Քէնտէրեան ոգեւորութեամբ կատարեց այս դերը: Զարուհի, արուեստի սիրահար, սակայն տեսնելով իր նշանածին վճռականութիւնը դէպի « Սուրբ գործ »ը, ինքն ալ կը ծպտուի որպէս այր եւ կ'երթայ ճակատ: Իսկապէս որ յայտնութիւն մը եղաւ Օր. Մ. Տօնիկեանի խաղարկութիւնը: Ֆօն Շաֆէն (դերման սպայ) Պօղոս Քէնտէրեան, Թեւսումանց (բանաստեղծ) Ց. Քէնտէրեան, Ար. Ադաբեան (նկարիչ) Պ. Հալաճեան, Սահակ Աբրամօֆ (ուսանող կամաւոր) Բաֆֆի Տօնէրեան, Նունիկ (Սոնեայի աղախին) Օր. Ա. Ձերմակեան, Եադոր (Աատուրով տան ծառայ), Ս. Քէնտէրեան այս բոլոր դերակատարներն ալ գուսպ եւ լաւ խաղարկութեամբ աւելի փայլ տուին ներկայացման: Իսկ փոքրիկն Աատիկ Հալաճեան ուշադրութիւն դրաւեց իր համարձակ արտայայտութիւններով: Ցուչարարի տաժանելի պաշտօնը համեստօրէն կատարեց Օր. Շ. Քէնտէրեան:

Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի կողմէ ծաղկեփունջ մը նուիրուեցաւ ընկեր Ա. Միքայէլեանի, որ վարիչն է Նոր Սերունդի, իբրեւ վարձատրութիւն իր տարած աշխատանքին: Ընկերը չնորհակալութիւն յայտնելով, ըսաւ թէ այս պատիւը կը պատկանի յատկապէս Նոր Սերունդին եւ մասնաւորապէս Օր. Վ. Իլպէկեանի եւ Օր. Մ. Տօնիկեանին որոնք ապրեցուցին իրենց դերերը:

ՋԱԼԿԱՐԱՑԻ

ՍԳՍՏՕՆ

Սէնթ Էթիէն, (յատկաղած).— Այս տարի եւս, Ազգ. Միութիւնը, կազմակերպած էր հայ մաղդային սգահանդէսը, մասնակցութեամբ ազգ. կազմակերպութեանց: Նախագահը, ընկեր Ա. Պողիկեան քանի մը խօսքով կատարեց սգահանդէսին բացումը: Բեմին վրայ սեւով ծածկուած դադաղին չուրջ կը վառէր յիշատակի բոցը:

Գեղարուեստական բաժինին, մասնակցեցան դաղութիս լաւագոյն ուժերը: Օր. Վ. Մանուկեան երդեց «Տէր Ողորմեա»: Արտասանեցին պատանի Ալ. Ներսէսեան Սիամանթոյի «Մեղդամահ»ը, Ց. Շահրիկեան Ց. Թումանեանի «Լուսաւորիչի կանթեղը», Օր. Ռ. Սեդրակեան Ց. Ադասեանի «Ան - տէր մեռելը», Օր. Ա. Ստեփանեան Սիամանթոյի «Նկարը» Օր. Աբշ. Սեդրակեան երդեց «Վանի կոտորումը»:

Օրուան բանախօսը, Պատ. Երէցեան դրաւոր ճառով մը վերլուծեց մեր պատմութեան այդ սեւ օրերը եւ պարզեց Թուրքերուն կանխամտածուած ծրագիրները: Բարեգործականի կողմէ Պ. Ց. Ցովսէփեան կարդաց ուղերձ մը: Խօսեցաւ նաեւ դաղութիս ծանօթ ազդայիններէն Պ. Պ. Թորոսեան, իսկ Հ. Ց. Դ. եւ Նոր Սերունդի կողմէ ընկեր Ժ. Փալամուտեան, որ քաղաքս կը գտնուէր: Ներկաները սրահէն բաժնուեցան խոր տպաւորութեամբ:

Մ Մանուկեան

ՄՄԲ.— Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք մեր թղթակիցներուն՝ օրը օրին եռադործել տօնակատարութիւները եւ ուրիշ ձեռնարկներ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

— « Այսօր մեր դիւղին տօնն է, երթանք» ըսաւ բարեկամս, եւ դիս առաւ իր ինքնաշարժին մէջ:

Իրաւունք ունէր: Պանեէօ բաշանի հայերէնի դասընթացքին հանդիսն է որ տեղի պիտի ունենար: Փոքր սրահը լեցուեր են լաչակաւոր մամիկներն ու ծերունիները, երիտասարդները, բայց մանաւանդ խատուտիկ աղջնակներ ու մանչուկներ: Եռուզեռ:

Գաղութին անխոնջ մշակը՝ Պ. Ս. Գարակէօզեան ամփոփ տեղեկութիւններ կուտայ իրենց կրթական կեանքի մասին: Դպրոցը կը յարատեւէ 27 տարիներէ ի վեր՝ միայն փոքր ընդհատումով մը: Վերջին տարիները՝ հովանաւորութեամբ եւ մատակարարութեամբ Փարիզի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան: Աշակերտ - աշակերտուհիներու թիւը մօտ 70: Բոլորը համերաշխ են ու կը դուրգուրան դպրոցին վրայ: Ուսուցչուհին է Օր. Բերկրուհի Ծալեան:

Փոքրիկներէն իւրաքանչիւրը իր չնորհքը կը ցուցադրէ մեղի: Ու հանդիսականներս դրեթէ չորս ժամ, հաճոյքով մտիկ ըրինք իրենց արտասանութիւնները, տրամախօսութիւնները, երգերն ու պարերը: Աչքի կը դարնէր իրենց յստակ ու մաքուր առոգանութիւնը:

Իրրեւ քաջալերութիւն պիտի յիշեմ միայն քանի մը անուններ.— Սարդիս Պետոյեան, Մարգարիտ Ալիքսանեան, Կարպիս Մուսէեան, Անահիտ Փաթուքեան, նաեւ համարձակախօս եւ չարաճճի Իրիս Պատմաճեան ու պարուհի փոքրիկ օրիորդը:

Բուռն ծափերն ու ծաղկեփունջը նուիրուած Օր. Ծալեանին՝ երախտագիտութեան եւ գնահատանքի արտայայտութիւններ էին անշուշտ: Նոյնը նաեւ երգերու ղեկավար Օր. Շիրինեանին:

Ծիլերը մայրենի պարտէզէն պոկուած, որոնք յետագային պիտի կազմեն մայր անդաստանին ծաղիկները:

Այս առթիւ նախկին սաներէն Պ. Ցակոբեան դպրոցին նուիրած էր 50 դրէչ:

Թղթակից

Իրանի վարչապետը Տօքթ. Մոսատեղ Մայիս 27ին ճամբայ կ'ելլէ Թէհրանէն դէպի Լաչէյ: Իրեն կ'ընկերակցին տղան, քարիւղի մասնագէտներ եւ խորհրդարանի անդամներ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ զարմանք կը պատճառէ իր կանուխ ճամբայ ելլելը, որովհետեւ ժողովը կը բացուի Յունիս 9ին, բայց կը կարծուի թէ Իրանի վարչապետը կ'ուզէ երկրին քարիւղին չահագործման յանձնել հոլանտական ընկերութեան մը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՐՄԻՐ ԳԻՐԸ, տրամ երեք արարով: Գրեց՝ Մանուկ Խանդէկեան: 1952: Տպ. Վենետիկ, Ս. Ղազար:

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ)

Հեռաձայնին զանգակը հնչեց այդ պահուն: Փօնթիւի հարցուց Պլէնքփօրթի ոստիկանապետին թէ ժապ անունով մէկը կը ճանչնա՞յ: Ոստիկանապետը չէր ճանչնար, բայց խոստացաւ քննութիւն կատարել:

Փօթիւի յուսահատած էր:

— Դեռ ամէն բան կորսուած չէ այսուհանդերձ, ըսաւ: Ժապը չճանչնալը մեծ կորուստ մը չէ ի վերջոյ:

Հինդ վայրկեան ետք հեռաձայնի զանգակը հնչեց. Պլէնքփօրթի ոստիկանապետն էր դարձեալ: Ըսաւ թէ իր պաշտօնեաներէն մին կը ճանչնար ժապ անունով մարդ մը, որ շատ պատուաւոր անձնաւորութիւն մըն էր. ցարդ ոչ մէկ ապօրէն ընթացքի մէջ դտնուած էր:

— Ո՞ւր կ'աշխատի այս մարդը, հարցուց Փօնթիւի:

— Նախկին Հըչինսըն հաստատութեան մէջ քարտուղար է:

— Ի՞նչ ըսիք. չաւ- ես հիմա հոնպիտի դամ. մինչեւ որ դամ բան մը մի ընէք:

Աբատայայտութիւնը մէկ երկվայրկեանի մէջ փոխուած էր արդէն:

— Գիտէի թէ չեմ սխալած, դոչեց, գիտէի թէ դարձեալ պլէնքփօրթ պիտի վերադառնայի: Ես պիտի մեկնիմ, դուք հոս պիտի մնաք: Կը յաւաղդիմինք:

Այդ օրը, Փօնթիւիի մեկնումէն ետք, օրը առանց միջադէպի անցաւ: Օնօրին Հօրսայլ եւ Լուսի ծրագիրներու ընդօրինակութեամբ զբաղածէր:

Երեկոյեան Փօնթիւի վերադարձաւ. բնաւ խանդավառ չէր սակայն:

— Այս ժապը ոչնչութիւն մըն է, յայտարարեց, պարզապէս քարտուղար մը: Տեսայ դինքը. տխմարին մէկն է:

— Արդեօք ուրիշ մեղսակի՞ց մը ունի ընկերութեան մէջ:

— Ոչ. հաստատութեան տնօրէնը վստահելի մարդ մըն է: Ժապէն զատ հոն կ'աշխատին քանի մը Օրիորդներ: Երբ ես դրասենեակ մտայ, ժապ կը դործածէր տարօրինակ դործիք մը: Տնօրէնին հարցուցի թէ ինչ է ըրածը: Պատասխանեց թէ այդ դործիքին չնորհիւ կարելի է հեռու տեղ մը դտնուող մէկու մը նամակ դրել: Այսպէս, երբ ժապ կը հոխէր դրամեքսեայի նման դործիքին մատներուն, ուրիշ հեռաւոր տեղ մը կ'արձանագրուէր իր դրածը:

— Գիտեմ, հեռադրիչ (Թելեփրինթըր) կը կոչուի, ըսի:

— Այո, տնօրէնն ալ այդ անունը տուաւ, ես բնաւ տեսած չէի այդ տեսակ դործիք մը:

— Բայց ի՞նչ պէտք ունին այդ դործիքին. չեմ կարծեր որ այդ աստիճան մեծ եւ կարեւոր հաստատութիւն մը ըլլայ, ըսի:

(Շար.)

լութեան դէմ, կը հրաւիրեն ժողովուրդը հսկայական ցոյց մը սարքել Հոքեքշարթի օր, Ռէփիւպլիքի հրապարակին վրայ, «պատերազմի և ժանտախտի դէմ», զայն իր եկած տեղը վերադարձնելու համար: Ցայտարարութիւնը կ'ամբաստանէ նաեւ Փինէի կառավարութիւնը:

Կիրակի օր, 5000 համայնավարներ ցոյց մը սարքեցին Նասիոնի հրապարակէն մինչեւ Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը, «մարդասպան» կոչելով զօր. Րիճուէյը եւ պահանջելով ազատ արձակել խմբապետը: ....

Ուրբաթ օրուան ցոյցերուն առթիւ, 40 հոգի դատի քաշուեցան: Երկուքը անդամ են Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին, մէկը՝ փիլիսոփայութեան դասախօս (երեքն ալ համայնավար):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի արքայական ամոլը Յունիս 7ին Թուրքիա պիտի այցելէ, ճէլալ Պայարի հրաւէրով: Արքայական հիւրերը չորս օր պիտի բնակին Անգարայի մէջ:

ԵԳԻՊՏՈՍ որոշած է իրականացնել իր ազգային նպատակները, այսինքն պարպել տալ բրիտանական զօրքը եւ Սուէզի ջրանցքը, յայտարարեց Ֆարուք թագաւորը Բամազանի ոճնին առթիւ: Եգիպտոս այլեւս պիտի չարտօնէ որ սեղմումներ ըլլան իր ազատութեան եւ գերիշխանութեան վրայ: «Եգիպտական հարցը վճռական փուլ մը անցաւ երբ անոնց համար որ սահմանած են աշխարհ վարելու պատասխանատուութիւնը»:

ԳԱՂՏՆի ՅԱՆՑ մը երեւան ելաւ Թունուզի մէջ: Ոստիկանութիւնը ձեռք անցուց կարեւոր քանակութեամբ զէնքեր եւ թռուցիկներ: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան: 220 Թոն «ալֆա» այրած Կապէսի մօտերը: Կը կարծուի թէ ըմբոստներու գործն է: Սֆաքսի շրջակաները երեք հեռաձայնի կայաններ խզուեցան, թելերու սղոցումով: Երկու ռումբեր պտնուեցան քաղաքին մէջ: Վնասարարութիւններ կատարուեցան Սուսի մէջ: Թունուզի պինուորական դատարանը դատի քաշեց 17 ըմբոստները, իբրեւ դաւադիրներ: 12 հոգի 18 ամիսէն 3 տարի քանտարկութեան եւ 20—60 հազար ֆր. տուգանքի դատապարտուեցան: Մարզպանը փարիզ պիտի դայ, կառավարութեան հետ խորհրդակցելու համար:

ՀԱՑԵՐԻՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆ մը եւ կարդ մը քարեր դտնուած են Իսքէնտէրուն, ոսկերիչ Իլիաս Գլավուդի խանութին մէջ: Թուրք թերթերը կը դրեն թէ մաքսանենգներու խմբակ մը երեւան հանած է:

9000 ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ հրդեհներ ծագած է Թուրքիոյ մէջ, չորս տարուան ընթացքին, վճասնելով եօթը միլիոն ծառ: 1949—1950ին, 7323 հրդեհ, վնաս՝ հինդ միլիոն, 754.916 ծառ: Իսկ 1950—1952 Մարտ ամիսը, 1615 հրդեհներ ծագած են, այրելով 957.444 ծառ: Ընդհանուր վնաս 88 միլիոն 640.243 ոսկի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Վալանէն ընկեր Սուրէն Յաչատուրեան իր սիրելի կնոջ՝ Ֆլօրի մահուան առթիւ, չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպսակով անձամբ կամ նամակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին: Շնորհակալութիւն մասնաւորաբար Լիոնի հայրենակից ներուն, Ֆ. Կապ. Խաչի, որոնք տիկնոջս Grange Blanche եղած պահուն այցելած եւ քաջալերած էին: Նոյնպէս չնորհակալութիւն Վալանսի գաղութին, ընկերներուս, հայրենակիցներուս որոնք դիս մխիթարեցին: Այս տխուր առթիւ հազար ֆր. կ ընուիրեմ «Ցառաջ»ի տարածման համար:

ԱՑՆՃԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԻԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Այրի Տիկին ԳՈՀԱՐԻԿ ԱՆԱՆԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները եղած են Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին համար: Պ. Պ. Պօյաճեան Մարտիրոս, Պօյաճեան Մարուքէ, Պօյաճեան Գրիգոր եւ Անանիկեան Նիկողոս 3500ական ֆրանք, Նալչաճեան 3000 ֆր., Միհրան Պօյաճեան եւ Օր. Արմինէ Քիւրքճեանէ 2000ական ֆրանք, Պ. Պ. Զենոբ Ճարահեան, Միհրան Քիւրճեան, Օհաննէս Քիւրքճեան, Աբրահամ Պաղտիկեան, Կարապետեան, Ներկարարեան, Մանուկ Քիւրքճեան, Մալխասեան Արամ, Հրանտ Վարդանեան 1000ական ֆրանք, Պ. Ցարութիւնեան Ցակոբ 500 ֆրանք: Ընդհ. գումար 30.500 ֆր:

ՆՈՒԻԷՐՆԵՐ.— Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Գրիգորեան իրենց աղջկան Ալիս Գօճաօղլանեանի (Ծննեալ Գրիգորեան) մահուան քառասունքին առթիւ, փոխան հոգեհանդիստի, 3000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին:

Ստանալ « Ցառաջ »էն:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. « Եղիպատացի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆր. Կ. Խաչի, Համազգայինի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, վեցերորդ բաղաքապետարանի շրջ սրահներուն մէջ: **Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :**

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ, Պ. MARCEL CARLIER, երեսփոխան Տրոմէ, Տիկին ՕՏԻԹ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ եւ ընկեր ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին երգ՝ ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՔՓԷԼԵԱՆ: Արտասանութիւն՝ ՕՐ. ՀԱՑԿՈՒՀԻ ՄՏՇԵԱՆ եւ ընկեր ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Ջութակ՝ Պ. ԶԱՒԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ թառ Պ. Գ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ:

Հայկական տոհմիկ պարեր Ֆ. Կ. Խաչի նուագախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԻԶԵԱՆի:

Խմբերգ՝ Իսիի եւ Շավիղի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մխացեալ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի:

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը հանրածանօթ սեւամորթներու նուագախումբով, ղեկավարութեամբ RICOի, Première Formation:

Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Մուտք **200** ֆրանք

×

Մարսէյլի մէջ

Մայիս 31ին, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերու եւ քոյր կազմակերպութեանց:

Պատուակալ նախագահութեամբ երեսփոխան եւ նախկին նախարար GASTON DEFERREի եւ երես փոխան FRANCIS LEENHARDTի:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկեր Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ եւ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ա. Տ. Վարդանեան, Պ. Զ. Գասեան (երգ), Ա. Մարգարեան (արտասանութիւն), խմբերգ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պօսթոնի եւ քաղաքի խումբերու կողմէ: ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ՆՈՒԱԳ:

Դաշնակ՝ Օր. Մարկոսեան, նուագ Պ. Լ. Ղեւոնդեան:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:

Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Գ. Թաղապետարանի սրահը:

Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր, ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

×

ՎԱԼԱՆՍ, Մայիս 31ին:

Կը խօսի ընկեր ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

Ուտի Հրաւէրի կողմէ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ երեքշաբթի 27 Մայիս, ժամը 8.30ին, Alhambraի չբեղ սրահին մէջ, (métro Mairie d'Issyին ճիշդ դիմացը:

Նուագահանդէսը կը լրանայ ժամը 23.30ին դիւրացնելու համար հեռուէն եկողներու վերադարձը:

Տոմսերու համար դիմել.— Rest. Elmas, 11 rue Buffault, Markarian 32 rue de Trévise, Sarafian Meudon, (Obs. 13-45) եւ Իսի, 20bis Rue de la Défenseի Ջաւիկեանի սրճարանը, Tél. Mic. 01-89:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Տիրուհի Իւզինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Սոփոկլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գ. Տէր Օհանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մագոսա Օյինեան, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Քոսթիքեան իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, նամակով կամ յուղարկաւորական թափօրին մասնակցութեամբ, պատուեցին իրենց կսկիծը իրենց ամուսնոյն, հօր, բաժնեցին իրենց կսկիծը իրենց մեռնելոյն եղբօր եւ աներձագին «ՎԱՐԴԵՐԵՍ ԽԻՋԻՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

× Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 1500 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Խաչատուրեան եւ Այրի Տիկին Գ. Խերնէլեան:

ՑՈՒՇԱՑԵՏՕՐ

ՋՈՄՈՒՆԻՒ եւ համակիրները, Փարիզի մէջ, կարեւոր խորհրդակցութեան մը կը հրաւիրուին այս երեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը:

ԻԹԱԼԻԱ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ժանթիլիի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

Հ. Ց. Դ. ԱՆԻԷՌ Պուա Քոլոմպի Ազատ ենթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ օր ժամը 9ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին 78 բիս Ռապլէյի դպրոցի սրահը: Սահպոդական օրակարգ:

ԼԻՈՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ, նիւթ ունենալով Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի ազգասիրական - գրական գործունէութիւնը: Մուտքը ազատ է:

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՑՐ ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆի

« Համազգայինի» Լսարանը կը կազմակերպէ թէյասեղան մը ի պատիւ «Հանդէս Ամսօրեայ»ի խմբագիր եւ ներհուն բանասէր ՀԱՑՐ Ն. Վ. Ա-ԿԻՆԵԱՆի:

Թուականը եւ վայրը մօտ օրէն:

ԼԻՈՆԻ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քրիստոնեայ եւ բիհայադրաց սրահին մէջ, 8 Passage Coste (Cours Lafayette): Դասախօս Բժ. Յ. Սարաֆեան: Նիւթ՝ «Ներքին ուղիներ» (հայերէն):

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑիի ՄԱՍԻՆ.— ԼԻՈՆ.— Այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահին մէջ, 78 rue Rabelais, Հայկազեան ժամանակ Հ. ՍԱՀԱԿ ՔԻՇԻՇԵԱՆի կողմէ որ նարեկը մասնաւոր կերպով ուսումնասիրած ու ֆրանսերէնի թարգմանած է

ՀԱՑ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

Կ'ուզէք լաւ մեբենայ մը գնել
Դիմեցէք **O. G. I. M. E. X.**ին
45 Rue St Roch, Paris (I)

Որ ձեզի կը տրամադրէ նաեւ առաջնակարգ «Métiers DIAMANTներ :

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի «Ե. ՊԱՊԻԿԵԱՆ»

Բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ Մարսէյլի, Ալֆորվիլի, Լիոն-Տէսխնի եւ Վիէնի Հ.Մ.Ը.Մ.ական քոյր Միութեանց, տեղի կ'ունենան 1 եւ 2 Յունիսին (կիրակի, երկուշաբթի) Հոդեդալստեան տօնին առթիւ Տէսին մէջ: Կիրակի իրիկուն, պարահանդէս ի պատիւ հիւրերուն, Տէսինի քաղաքապետական չքեղ սրահին մէջ:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ (ՏԻՄՔ)

Բալուեան գրատունը (43 Rue Richer) սուացած է հայկական բազմաթիւ տեսակ երգապնակներ: Դիմել անձամբ ամէն օր՝ կէսօրէն վերջերը:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE, Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԷՕՆԷՐ ՔԻՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բենակարանի դիւրութիւն :

ՀԱՅՐԱՆԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամսյա 1500 ֆր., Տարի 2200, Արտ. 3000 ֆր.
Tél. GOB. 16-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-03

Mercredi 28 MAI 1952 Չորեքշաբթի 28 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année № 6774-Նոր շրջան թիւ 2185

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ԵՒ ՋԻՆԱԿԻՑ

ԻՆՉՊԷՍ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՒ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Մայիս 26ին արեւմտեան Գերմանիոյ մայրաքաղաքին՝ Պոնի մէջ ստորագրուեցաւ այն դաշնագիրը որով կը դադրի զինուորական գրաման կարգադրութիւնը եւ արեւմտեան Գերմանիան կը վերստանայ իր անկախութիւնը, դառնալով զինակից արեւմտեանճակատին :

Ստորագրութեան արարողութիւնը տեւեց 27 վայրկեան: Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները խորհրդարանին մէջ ընդունուեցան վարչապետին՝ Տոքթ. Ատընաուերի կողմէ, երկուշաբթի առաւ. ժամը 10ին, ի ներկայութեան 500 հանդիսականներու, մեծ մասով կառավարական պաշտօնեաներ, դիւանագիտական եւ զինուորական մարմիններու անդամներ եւն.: Տոքթ. Ատընաուերը, որ 76 տարեկան է, նստած էր թաւշապատ եւ ծաղկազարդ ղրասեղանի մը առջեւ, ստորագրելու համար համաձայնութիւնը, — Ֆրանսերէն, գերմաներէն եւ անգլերէն : Պ. Ռոպէր Շուման, որ առաջին ազամ խօսք առաւ պատասխանելու համար գերման վարչապետին, ըսաւ թէ դաշնագիրը արդիւնք է դիւանագէտներու յամառութեան , — « մարդիկ որ չվախցան նոր խոչընդոտէ» : Իր յայտարարութեան համաձայն, Տոքթ. Ատընաուերը «ամէնէն յամառը եղաւ բոլորին մէջ, իր երկիրը առանձնորդելով դէպի ազգերու միաբանութիւնը , հակառակ իր հայրենակիցներուն ցոյց տուած անհասկացողութեան » : Անդրադառնալով Ֆրանսայի կողմէ վերջին պահուն ցոյց տրուած վարանումներուն, Պ. Շուման բացատրեց.— «Ֆրանսայի ժողովուրդը դիտէ թէ ինչ կ'ընենք հոս: Բայց եւ այնպէս իր հաւատարմութիւնը պիտի ստանանք : Ամէն ջանք պիտի թափենք, որեւէ խոչընդոտ խուսափելու համար» :

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Իտըն յայտարարեց.— «Այսօրուան ստորագրութիւնը հանդրուան մը կը կազմէ երկար ճամբորդութեան մը մէջ: Ոչ միայն կառավարութիւններէն, այլ եւ ժողովուրդներէն կախում ունի պատմական դարձնել այս ստորագրութիւնները : Դիւանագիտութիւնը եւ ժողովուրդներու խմաստութիւնը կրնան վճակել պատերազմներու դլուխը որ ազգերը տանջեց լման երկու սերունդ» :

Աբտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին խորհրդարանին չուրջը, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Ձպղիւ քանի մը հարիւր հանդիսատեսներ համախմբուած էին չրջականները: Գերմանի ընկերվարական կուսակցութիւնը դիրք բռնած էր համաձայնութեան դէմ :

Զորս դիւանագէտները վճռական դիրք մը բռնած էին Մ. Մուլթեան վերջին ծանուցագրին հանդէպ :

Պ. Իտըն ըսաւ.— «Ծանուցագիրը չի կրնար խանգարել մեր ներկայ ծրագիրները»: Իսկ Պ. Էչիսըն դիտել տուաւ հեգնութեամբ.— «Չեմ կրնար հասկնալ թէ Սովետները ինչու այսքան կ'օգնեն մեզի վերջին պահուն:» Մ. Մուլթիւնը պնդելով գերման բանակի մը կազմութեան վրայ, զօրացուց Ֆրանսայի աջակցութիւնը »: Ցետոյ բացատրեց թէ Դաշնակիցները ստիպուած էինկարգ մը վերապահումներ հաստատել, « իրրեւ հետեւանք այն դժբախտ իրողութեան որ Գերմանիան տակաւին երկու մասի բաժնուած է եւ անհրաժեշտ է դրաման բանակներ պահել» :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈԽԱՐՈՒԹԵԱՆ արձանագրութիւնները սկսան երկուշաբթի օր: Վարչապետ Նոյն իրիկուն ձայնափիւռ ճառով մը բացաւ թէֆրանքը անկումէ անկում կը դլորի: «Այսօր կառավարութիւնը կը պաշտպանէ Ֆրանքը: Ան կը խուսափի տուրքերու ծանրացումէն, պայքարեցաւ եւ պիտի պայքարի դինները հաստատուն վիճակի մը վերածելու համար: Եթէ մեռաղը բարձրանայ, կը հետեւի իր յեղաշրջումներուն, իսկ եթէ իջնէ կը պահէ իր անուանական արժէքը: Պետական սրճատուկը չի դպչիր ոչ դրամադլուխին, ոչ ալ տոկոսին » :

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՏՐԱՒԱԴՐԷ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Երէկ ամփոփած էինք հաշտութեան առժամեայ պայմանագրին դլխաւոր կէտերը: Ահաւասիկ լրացուցիչ տեղեկութիւններ .—

Դաշնակիցները նախապէս կը խորհէին Գերմաններուն յանձնել 700 պատերազմի ոճրագործներ որոնք իրենց զինուորական բանտերուն մէջ կը պահուին, բայց սահմանադրական դժուարութիւններ տեսնելով, որոշեցին առ այժմ պահել ներկայ վիճակը:

Ապահովութեան համար Գերմանիոյ մէջ պահուած զաշնակից զօրքի մասին պայմանագիրը դիտել կուտայ թէ արեւմտեան Գերմանիան «յառաջացեալ ռազմադիտական վտանգուած չրջան մըն է, որ կրնայ զինուորական գործողութեանց թատերաբեմի մը վերածուիլ, կարդ մը պարագաներու մէջ »:

Գերմանները օժանդակ աշխատաւորներ պիտի ճարեն զաշնակից զօրքին համար: Օտար զինուորները պարտաւոր են յարգել գերմանական օրէնքը: Քրէական յանցանքներու համար իրենց զինուորական առեաններուն մէջ դատուելով հանդերձ, զաշնակից զինուորները ենթակայ պիտի ըլլան Գերմաններու իրաւասութեան, քաղաքային դատերու համար: Օրինակ՝ այդ զինուորները ենթակայ պիտի ըլլայ դատական հետապնդումի, եթէ մերժեն խնամել Գերմանուհիներէ ունեցած զաւակները, առանց ամուսնացած ըլլալու: Դաշնակից պետութեանց դատարանները իրաւասութիւն պիտի չունենան Գերմաններուն վրայ :

Գալով ղրամական հարցին , արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը յանձն կ'առնէ տարեկան դումար մը վճարել արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար, ոհամաձայն Ատլանտեան դաշինքին: Դաշնագրին գործադրութեան թուականէն սկսելով, ամսական 850 միլիոն մարք (72 միլիոն սթերլին) որոշուած է մինչեւ 1953 Յունիս 30: Առաջին վեց ամիսներուն համար մը չին հաշուով 551 միլիոն մարք (47 միլիոն սթերլին) պիտի վճարուի Գերմանիոյ դաշնակից բանակներուն համար: Յաջորդ երեք ամիսներուն՝ միայն 319 միլիոն: Այս կրճատումը ընդունուած է անոր համար որ Գերմանիան կարենայ իր զօրամասերը պատրաստել եւրոպական բանակին համար :1953 Յունիսէն վերջ վճարելի դումարը պիտի ճշդուի յատուկ կերպով :

Դաշնագրին կցուած նամակով մը, գերման վարչապետը կը յայտարարէ եւ երեք մարզպանները կը հաստատեն թէ Սարի վերաբերեալ դաշնադիրները եւ համաձայնութիւններէն չի հետեւիր թէ Գերմանիա կը ճանչնայ այդ չրջանին ներկայ կարգուսարքը: (Գերմանները օրինապէս իրենց սեփականութիւնը կը նկատեն Սարի չրջանը, բողոքելով ներկայ քաղաքական անջատման դէմ) :

ՁՕՐ. ՐԻՃՈՒՆԻՑ ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՒ

Արեւմտեան ճակատի նոր սպարապետը, Զօր. Րիճուէյ Փարիզ հասաւ երէկ կէսօրին եւ Օրլիի օդակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ կառավարութեան կողմէ : Ցետոյ առաջնորդուեցաւ Ցաղթական կամար, ծաղկեպսակ դետեղելու համար անծանօթ զինուորին դամբարանին վրայ : Ոստիկանական չղթայ մը կազմուած էր ի նախատեսութիւն համակիրներու կողմէ սպրդուած թշնամական տարրերու :

Կառավարութիւնը արդիլեց այսօրուան (չորեքշաբթի) ցոյցը, որ տեղի պիտի ունենար Ռեփուպլիքի հրապարակին վրայ: Ով որ կը պատասխանէ կոչին, դատի պիտի քաշուի:

Մարսէյլի մէջ ալ միջոցներ ձեռք առնուեցան ծրագրուած թշնամական ցոյցերուն դէմ:

× « Իւմանիթէ»ի խմբագրապետը, Անտռէ Սթիլ, բանտէն նամակ մը ուղղելով հարցաքննիչ դատաւորին իր ազատ արձակումը կը պահանջէ : Այս առթիւ կը յայտնէ թէ ծանր պատասխանատուութեան մը տակ կ'իյնայ, որովհետեւ երբ իր յօդուածը դրուեցաւ, ոստիկանութիւնը տակաւին չէր արդիլած ցոյցը :

ԹՈՒՐՔԻՍ 687 ՄԻԼԻՈՆ տոլարի վարկեր առած է Մ. Նահանգներէն, 1948էն ի վեր : Ներկայ տարուան ընթացքին յատկացուած դումարն է 240 միլիոն տոլար, ինչ որ ցոյց կուտայ չօշափելի յաւելում մը :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ՝ ԱՊԱՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 409.000 ՁԻՆՈՒՈՐ

Այսօր , չորեքշաբթի, Փարիզի մէջ պիտի ստորագրուի ուրիչ կարեւոր համաձայնութիւն մը , Եւրոպայի պաշտպանութեան ուխտը, որով պաշտօնապէս ընդունուած կ'ըլլայ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը :

Այս գործողութեան պիտի մփոնակցին 15 ազդեր: Արարողութիւնը պիտի կատարուի Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան Ժամացոյցի սրահին մէջ, ժամը 5ին, Քորքայի պատերազմէն քսան ամիս ետք, իբրեւ արդիւնք երկար եւ տըքնաջան բանակցութեանց :

Առաջին անգամ վեց պետութիւններու արտաքին նախարարները պիտի ստորագրեն դաշնագիրը մը որ կը հաստատէ Եւրոպայի Պաշտպանութեան Միութեանը (ուխտ): Այդ պետութիւններն են Ֆրանսա, արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա , Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ: Նոյն վեց պետութիւնները յետոյ պիտի ստորագրեն փոխադարձ օդնութեան դաշինք մը իրենց կազմակերպած միացեալ ճակատին եւ Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ: Ցետոյ պիտի ստորագրեն երկու պայմանագիրներ, սերտ կապ մը հաստատելով Հիւս. Ատլանտեանի կազմակերպութեան եւ Եւրոպայի պաշտպանութեան ուխտին միջեւ: Այսպէս արեւմտեան Գերմանիան ալ պիտի դառնայ զինակից :

Երեք արտաքին նախարարները Պոնէն Փարիզ եկան օդանաւով, այս թռուղթերը ստորագրելու համար : Անշուշտ բոլոր խորհրդարանները պիտի վաւերացնեն ստորագրուած համաձայնութիւնները, որպէսզի գործադրելի դառնան :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւմտեան Գերմանիան պիտի տրամադրէ 30 զօրավարներ, Եւրոպական բանակին համար: Զօրս խառն զօրաբաժիններու հրամանատարները պիտի ըլլան գերման զօրավարներ, իսկ ուրիչ չորս գերման զօրավարներ ալ պիտի ըլլան անդամ խառն սպայակոյտին: Գերմանիոյ զինուորական մասնակցութիւնը կը հաշուեն 30 %,— 12 զօրաբաժին կամ 409.000 զինուոր: (76 վաշտ հետեւակազօրք, 36 հրետաձիգ եւն.): Այս բոլոր ուժերը պիտի խառնուին միւս վեց պետութեանց բանակներուն մէջ: Յաղթութեան առեն Եւրոպական բանակը ընդհ. հրամանատար տեղի չունենայ: Պատերազմի առեն սպարապետը պիտի ըլլայ Ատլանտեանի զինակցութեան վերին հրամանատարը (զօր. Րիճուէյ) :

Թէ Գերմանիոյ հաշուեհան դաշնագրին եւ թէ այս համաձայնութեանց վաւերացումը փութացնելու համար, առաջին քայլը պիտի առնեն Մ. Նահանգները :

ՄՈՍԿՈՒԱ. ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Այս համաձայնութեանց կնքումը մեծ պայթյթ պատճառեց Խ. Միութեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Մոսկուայի անթելը ազդարարեց թէ պիտի չճանչնան ընթացած համաձայնութիւնները, իսկ արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը մանաւանդ նիստ մը դումարելով, «որոշեց այն միջոցները որոնք ձեռք պիտի առնուին, պաշտպանելու համար ժողովրդական հանրապետութիւնը լրտեսներու, վնասարարներու եւ ամերիկեան դործակալներու թափանցումին դէմ»: Սպահովութեան նախարարութեան հրահանգուեցաւ խիստ միջոցներ ձեռք առնել անյապաղ, զօրացնելու համար սահմանադիծը»: Զրոյց կը չրջի թէ ամբողջովին պիտի փակուի սահմանադիծը՝ Գերմանիոյ երկու մասերուն մէջեւ »:

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը , « Փրաւտա », խմբագրականով մը կը յայտարարէ թէ Խ. Միութիւնը «Գերմանիոյ վտահելի բարեկամն է, իսկ արեւմտեան պետութիւնները կ'ուզեն իրենց տիրապետութեան տակ պահել Գերմանիան»: Մոսկուայի անթելն ալ Գերմանիոյ համար «ազգային ազէտ մը» համարելով առեւմտեան պետութեանց հետ կնքուած համաձայնութիւնները , կ'ըսէ թէ «միլիոնաւոր Գերմաններ կը բողոքեն այս դաւաճանութեան դէմ » :

Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», «պատերազմի դաշնագիր» կը կոչէ Գերմանիոյ հետ կնքուած համաձայնութիւնը, «որ սահմանուած է նախապատրաստել պատրաստութիւն Խ. Միութեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ դէմ» :

« Նիւ Եորք Թայմզ» վերլուծելով կնքուած դաշնագիրները, դիտել կուտայ.—«Ամէնքս ալ արկածալի ճամբայ մը կը բռնենք· բայց ճամբայ մը որուն սպիտուած ենք հետեւիլ: Ուրիչ ելք չունինք » :

× Արեւելեան Գերմանիոյ Աչխատաւորի Դաշնակցութիւնը , որ 7.000.000 անդամ ունի, տարհիներու դործադուլ մը սարքեց երկու օրուան համար ,իբրեւ բողոքի ցոյց :Ուրեմն թերթերը լոյս պիտի չտեսնեն երկու օր : Ուրիչ դործադուլներ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԻԿՏՈՐ ՉԵՐՆՈՎ

(1874 — 1952)

2.— ՏԵՍԱԲԱՆԸ

Վիկտոր Չերնով քաղաքական - յեղափոխական - գործիչէ ասելի տեսաբան մըն էր, ընկերվարական վարդապետութեան ոչ - մարքսեան ուղղութեան մեծ տեսաբան մը, զոր կարելի է համարձակօրէն դասել միջազգային ընկերվարութեան այնպիսի ներկայացուցիչներու կարգը, ինչպէս Ժոռէսը (Ֆրանսա), Վանտերվէլդը (Բելժիա) եւ Բերնշտայնը (Գերմանիա)։ Թող չափազանցութիւն չհամարուի եթէ ըսենք որ ոչ-մարքսեան ընկերվարութեան գլխաւոր սկզբունքներու ճշդման եւ ձեւակերպման ուղղութեամբ անոր կատարած աշխատանքը և բերած նպաստը ասելի եղած են, քան նոյնիսկ վերը յիշուած ականաւոր ընկերվարականներունը :

Լրագրական յօդուածի մը մէջ անկարելի է լրիւ զաղափար մը տալ ընկերվարական այն ուսմունքի մասին, որ յայտնի է « ռուսական » կամ « Նէոնարոդնիկական », «սոցիալիզմ » անունով, որ հիմը կազմեց սոց· յեղափոխականներու ծրագրին ու աշխարհայեացքին (ինչպէս նաեւ Հ· Յ· Դաշակցութեանվիճննայի ընդհ·ժողովին մէջ ընդունած ծրագրին) եւ որու գաղափարախօսը եղաւ Վ· Չերնովը։ Անոնուշա ան ունէր իր նախորդները, յանձինս Հերցէնի, Լաւրովի եւ Միխայլովսկիի, որոնցմէ ստացած ժառանգութիւնը վերաքննեց, ճոխացուց եւ յարմարցուց ժամանակի պահանջներուն։ Հին Նարոդնիկութեան որոշ «դոյթները» (հիմնական սկզբունքները) ան ենթարկեց ստուգման, ուղղումներու, եւ լրացումներու փիլիսոփայական, տնտեսական եւ ընկերաբանական (սոցիոլոգիական) միտքի նորագոյն նուաճումներու լոյսին տակ։ Պէտք է, ի դէպ, յայտնեմ, որ Չերնովը ունէր բազմակողմանի զարգացում եւ կեն - դանի հետաքրքրութիւն կը ցուցնէր հանդէպ փիլիսոփայութեան եւ իրաւագիտութեան, քաղաքականութեան և տնտեսագիտութեան, պատմութեան և գրականութեան, բանաստեղծութեան եւ ժողովրդական բանահիւսութեան (ֆոլքլոր) ։ Այս բոլոր կալուածներուն մէջ ան նոր եւ ինքնուրոյն «ներդրումներ» ըրաւ, որոնց բոլորին վրայ, ինչպէս ըսի, կանգ առնել պիտի չկարողանամ եւ պիտի գոհանամ միայն վեր հանելով անոր գաղափարախօսութենէն միայն հիմնական հարցը, — ի՛նչ է ընկերվարութիւնը եւ որոնք են անոր համար պայքարելու կոչուած ուժերը :

Ընկերվարութիւնը, ըստ Չերնովի, ինչպէս եւ հին ու նոր նարոդնիկներու, ինքնանպատակ մը չէ, այլ միջոց մը՝ ստեղծելու այնպիսի իրավակարգ մը, որու մէջ մարդ անհատը կարենայ զարգանալ բազմակողմանի եւ ներդաշնակօրէն։ «Ռուսական «սոցիալիզմ»ի նպատակը, ուրեմն, մարդն է եւ այդ պատճառով ալ ան կը կոչուի նաեւ էթիկական (բարոյագիտական) ։ Դասակարգի տնտեսական ազատագրումը չէ միայն յանուն ընկերվարական կարգերու հաստատման մղուած պայքարին նպատակը, ինչպէս կը քարոզէին մարքսեանները, այլ մարդ անհատին տնտեսական, քաղաքական, հոգեկան եւ ազգային ազատագրութիւնը։

Ընկերվարութեան այս ըմբռնումը, զոր ժառանգեց Չերնով հին նարոդնիկներէն եւ հիմնաւորուեց ծանր, բայց յաղթական պայքար մղելով մարքսեաններուն դէմ, եղաւ նաեւ, ըմբռնումը Ժոռէսի, Վանդերվելդի եւ անգլիական աշխատաւորական կուսակցութեան։ Աւելին ըսէն իւրացուց բոլշեւիկեան «փորձէն» վերջ Մարքսի վարդապետութեան քուրսը՝ կատսկին։«Ձիշդն ըսելով, կը գրէր կաուցկին, մեր վերջնական նպատակը ոչ թէ ընկերվարութիւնն է, այլ բարձումը ամէն կարգի չհագարծման ու ճնշումի, ըլլան ատոնք ուղղուած որեւէ դասակարգի մը, կուսակցութեան մը, սեռի մը եւ կամ թէ ցեղի մը դէմ » ։

Ո՞վքեր ատակ են կրելու ընկերվարութեան գաղափարը եւ պայքարելու յանուն անոր իրականացման :

— Արտադրական միջոցներէ զուրկ բանուոր - թիւնը (պրոլետարիատ), կը պատասխանէին ուղղափառ մարքսեանները։ Գիւղացին, ուրեմն, դուրս կը մնար այս դասակարգէն, որովհետեւ ան ունէր արտադրական միջոցներ՝ արօր, կոտր մը հող եւ այլն :

Չերնով ծառացաւ մարքսեան այս ըմբռնումին դէմ։ Ան, մեկնելով իրական կեանքի վկայութիւնէն, ցոյց տուաւ վերոյիշեալ տեսակէտին անհեթեթութիւնը եւ յանուն ընկերվարութեան պայքարելու ատակ ուժերը ճշդելու համար՝ հիմք ընդունեց շահագործուած ըլլալու պարագան։ Դրամատիրական կարգերու ժամանակ չհագարծման ենթակայ է բանուորի հետ միասին նաեւ աշխատաւոր գիւղացին, որով անոր հետ մէկտեղ այս վերջինը եւս կրնայ ձգտիլ ընկերվարական կարգերու հաստատման։ Մնաց որ չհագարծումը, ինչպէս ըսինք, միայն տնտեսական հանգամանք չունի, այլ անիկա նաեւ քաղաքական, իրաւական եւ այլն չհագարծում մըն է։ Հանրածանօթ է Չերնովի մէկ փոքրիկ դրքոյկը, «Գիւղացին եւ բանուորը իբրեւ տնտեսական կատեգորիներ » (թարգմանուած է նաեւ հայերէն) որու վերնապիրը արդէն գաղափար կուտայ բովանդակութեան մասին :

Մարքսեաններէն եւ մանաւանդ Պլեխանովին ու Լենինը մոլեռանդօրէն պայքարեցան Չերնովի«աշխատաւոր գիւղացիութիւն» եւ «աշխատաւոր մըտաւորականութիւն» տեսութեան դէմ, մինչեւ բոլշեւիկեան յեղաշրջումը եւ «բանուորադիւղացիական» իշխանութեան հաստատումը։ Բայց ատկէ յետոյ բոլշեւիկները ընդունեցին այդ տեսութիւնը։ Կոմինտերնի 3րդ համաժողովին մէջ Լենինը ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը, զոր կրնար ընել միայն ինքը՝ աշխարհի ամենամեծ սիճիհիը·

—« Մենք յաղթեցինք այն պատճառով, որ ընդունեցինք ոչ թէ մեր, այլ սոցիալիստ - յեղափոխականներու ծրագիրը եւ իրագործեցինք զայն։ Մեր յաղթանակը անոր մէջ կը կայանայ, որ մենք իրագործեցինք սոցիալիստ - յեղափոխականներու ծրագիրը, ահա թէ ինչու այդ յաղթութիւնը եղաւ այնքան դիւրին։ Գիւղացիական զանգուածի իսն տասներորդը քանի մը օրուան ընթացքին անցաւ մեր կողմը»։

Սոց· յեղափ· հողային ծրագրի «էքսպրոպրիացիայի» (սեփականազրկում) մասին խօսած է նոյն անպատկառութեամբ նաեւ Տրոցկին։ Հաւրկ է ըսել թէ բոլշեւիկեան կոլխոզը որ ներկայիս որպէս թէ կը հանդիսանայ էս-էռական հողային բաշրի իրագործման ձեւերէն մէկը, անխիղճ ազատագրում մըն է այդ ծրագրի, ինչպէս որ բոլշեւիկներու հաստատած պետական դրամատիրութիւնը չարաշահութիւն մըն է ընկերվարութեան :

Բոլշեւիկներէն եաք, Չերնովի հիմնաւորած տեսութիւնը գիւղացիութեան մասին ընդունեցին նաեւ արեւմտեան Եւրոպայի այն ընկերվարական կուսակցութիւնները, որոնց գաղափարախօսութեան մէջ կը գերիշխէր Մարքսի վարդապետութիւնը։ Այդ կարգէն էր Աւստրիոյ սոց· դեմոկրատական կուսակցութիւնը, որ մինչեւ համաշխարհային առաջին պատերազմը կանգնած էր ուղղափառ մարքսեան գաղափարաբանական դիրքերու վրայ։ 1926ին Լինց քաղաքի մէջ դումարած համաժողովին մէջ այդ կուսակցութիւնը եւս ստիպուեցաւ թողուլ իր մարքսեանդիրքերէն չատերը և իր նոր ծրագրին մէջ ընդունեց Չերնովի պաշտպանած տեսակէտները եւ մասնաւորապէս անոր տեսակէտը գիւղացիութեան, իբրեւ տնտեսական կատեգորիայի մասին։ Այսօր եթէ չկան այլեւս ուղղափառ մարքսեան դիրքերու վրայ կանգնած կուսակցութիւններ — բացի մեր Հնչակեաններէն, ինչպէս կատակով կ'ըսէր իմ ծանօթներէն մէկը — աւիկա կը պարտինք Ժոռէսին, Վանդերվելդին, « Լէյպցըր Պարտի»ին, Բերնշտայնին ու Դաւիթին եւ մանաւանդ Վիկտոր Չերնովին :

Մեծ չհակասութիւն կը ներկայացնէն նաեւ Չերնովի փիլիսոփայական եւ պատմագիտական տեսակէտները (պատմութեան պղտակներու, մոնիզմի եւ պլիւրալիզմի հարցերը), բայց սոսկ ուսած ենք վերջացնել, չօշափելով միայն վերջին հարց մը՝ Չերնովի վերաբերմունքը հանդէպ բոլշեւիկեան յեղաշրջումին :

Մեկնելով այն հիմնական տեսակէտէն թէ ընկերվարութիւնը մարդուն համար է եւ ոչ թէ մարդը ընկերվարութեան համար, թէ ընկերվարութիւնը միայն արդիւնաբերական միջոցներու պատականացման կամ համայնացման մէջ չի կայանար, այլ միջոց մըն է ազատագրելու մարդը տնտեսական, քաղաքական եւ այլն ճնշումներէ, Չերնով բոլշեւիկեան «յեղափոխութեան» եւ բոլշեւիկեան «սոցիալիզմի» հանդէպ իր վերաբերմունքի մէջ պիտի առաջնորդուէր նարոդնիկներու վերոյիշեալ սկզբունքներէն, որոնց չատ դեղեցիկ մէկ բանաձեւումը կը գտնեն Վանդերվելդի այն խօսքին թէ՝ «ընկերվարութիւնը կամ կ'ըլլայ ազատ մարդոց ընկերվարութիւն, կամ բնաւ չըլլար»։ Ազատութեան ու ազատ մարդոց գոյութիւնը ժխտեցին առաջին իսկ օրէն բոլշեւիկները եւ այդ պատճառով ալ անոնց կատարած «յեղափոխութեան» հանդէպ սկզբէն մինչեւ վերջը բացասական դիրք ունեցաւ Չերնով։ Դեռ 1920ին, երբ Եւրոպայի ոչ միայն ընկերվարութիւնը, այլ եւ յառաջդիմական քաղքենիները Ռուսաստանի մէջ տեղի ունեցած յեղաշրջումը կը համարէին «բանուորական յեղափոխութիւն», Չերնով համարձակեցաւ դրաւոր յայտարարել թէ կատարուածը ոչ թէ յեղափոխութիւն մըն է, այլ հակայեղափոխութիւն։ Այս տեսակէտին ան հաւատարիմ մնաց մինչեւիր մահը։ Շատերը չփոթեցան բոլշեւիկեան Նէպէն (տնտեսական նոր քաղաքականութիւն), ստալինեան սահմանադրութենէն, մեծ կառուցումներէն, Ալեքսանդր Նեւսկիի եւ Պետրոս Մեծի փառաբանութենէն (մեզ մօտ՝ Վարդանմիկոնեան) եւ Ստալինի աշխարհակալական նուաճումներէն, բայց Չերնով չենթարկուեցաւ այդ դայթակղութեան :

Վիկտոր Չերնովը 32 տարեկան էր, երբ իր ուսուցչ ընկերներէն մէկու (Ռուբանովիչի) կողմէ անուանուեցաւ «երիտասարդ տիտան»։Մարքի այդ տիտանը ապրեցաւ 78 տարի եւ այդ միջոցին հասցուց յաջորդական քանի մը սերունդներ հեռուորներու եւ աշակերտներու, որոնք թրծուեցան անոր գաղափարներով եւ պայքարեցան այդ գաղափարներու իրականացման համար։ Համեմատաբար մեծ եղաւ Չերնովի ազդեցութիւնը այս գարու սկիզբներին հասակ նետող հայ երիտասարդներու վրայ, որոնցմէ չատերը իրմէ ստացան իրենց յեղափոխական դաստիարակութիւնը եւ անոր գրուածներու հիման վրայ մշակեցին իրենց աշխարհայեացքը։ Իրրեւ մեկը անոր այդ կարգի աշակերտներէն պարտք համարեցայ վերյիշել իմ սերունդիս պատկանողներու համար մարքի տիտանի կեանքն ու գործը եւ ծանօթացնել զայն նոր սերունդին, որոնք, դէպքերու բերումով, մնացեր են անծանօթ Չերնովին :

Ա. ՄՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

ՏՈՄՍԵՐ

Ազգասէ՛րը ...

— Կը ներէք... Մանկապաշտպան Մխիթեան դողմէ եկած ենք... Թերեւս լսած էք որ որբանոց մը պիտի հաստատենք այս քաղաքին մէջ։ — Անշուշտ, պիտի ուզէիք որ ձեր անունն ալ գտնուէր նուիրատուներու ցանկին վրայ··

— Սիրելի աղջիկներս, չատ ուրախ եմ որ ազգին երեխաներուն հոգ կը տանիք եւ, այսպէս, տունէ տուն պտտելով՝ դրամ կը հաւաքէք։ Ես երախաները չատ կը սիրեմ։ Անոնք պիտի կերտեն մեր ժողովուրդին ապագան։ Ի հարկէ, ամէն մարդ տալու է։ Բայց, իմ անունս մոռցէք այս անգամ, որովհետեւ ես մե՛ծ ծրագիրներու տեսէ եմ եւ, սկզբունքով, հանդանակութենէ չեմ մասնակցեր։Երբ օրը գայ, պիտի տեսնէք թէ ես ինչ նուէր մը պիտի կոտակեմ իմ սիրելի ազգիս····

Երկու տարի վերջը :

—Մայրանոցին ծրագիրը յաջողութեան ճամբուն վրայ է։ Վարչութիւնս չատ կը փափաքի որ դուք ալ ···

— Տիկիններ, սքանչելի ծրագիր է։ Այո, մայրանոցի մը պէտք ունինք չիտակը։ Ինչ ազգօգուտ ձեռնարկ, ինչ աստուածային օրհնութիւն՝ մանաւանդ մեր չքաւոր դասակարգին համար ։ Օհ մեր մայրերը··· Արժանի են ամէն գոհողութեան։ Բայց, ես գաղտնիք մը ունիմ զոր ձեղի պէտք է յայտնեմ։ Սկզբունքի մարդ եմ եւ որոշ համոզումներ ունիմ։ Ես մանր մունր հանգանակութեանց՝ մասնակցիլ չեմ ուզեր։ Սպասեցէք, ես այնպիսի ծրագիրներ ունիմ որ ազգը պիտի ապշի՝ մեռած օրս։ Ազգիս չատմ՝ որո՞ւն տամ ։ Առայժմ դիս մոռցէք ···

Հինգ տարի վերջը :

— Հոդաբարձութիւնս չատ ծանր տագնապի մը մատնուած է։ Մեր հաստյշները նուազած են։ Դպրոցն ալ չատ դէշ կացութեան մէջ է։ Եթէ այսպէս չարունակուի, պիտի ստիպուինք փակել եկեղեցին ալ, դպրոցն ալ։ Եկած էինք կոչ ընել ձեր ազգասիրութեան որ ···

— Մեծայարդ Տէրոջ, կը բաժնեմ ձեր մտահոգութիւնները։ Դարման մը պէտք է գտնել։ Եկեղեցին, դպրոցը փակե՞լ՝ անկարելի է։ Մեր ազգը եկեղեցիին եւ դպրոցին չնորհիւ ազգ եղաւ ։ Կը տաղտիմ որ ձեր հանգանակութիւնը յաջող արդիւնք մը տայ։ Բայց, իմ անունս մի դնէք ձեր ցանկին վրայ··· Ես, ամբողջ ունեցածս ազգին պիտի կոտակեմ եւ, սկզբունքով, հանգանակութեանց մէջ բաժին ունենալ չեմ ուզեր ···

Տասը տարի վերջը, երեւելի ազգասէրը մեկնած էր հոն ուրկէ վերադարձ չկայ։ Ազգային մարմինները կը դիմեն քաղաքին դատական իշխանութեանց՝ տեղեկանալու համար կտակին տրամադրութեանց։ Ու դատարանը կը պատասխանէ ·

— Հանգուցեալը կտակ չունէր, ոչ ալ ժառանգորդ։ Հետեւաբար իր հարստութեան տէրն է պետութիւնը։ Բայց, մեր որոշումով, Հայոց եկեղեցիին յանձնեցինք իր ըղդարանին հայերէն դիրքերը — չորս կտոր, երեքը՝ Կալոօշի Տարեցոյցները, չորրորդն ալ Ադամ Եւայէն մնացած Սաղմոս մը ···

Ազգասէրը, իրաւ , ապշեցուցած էր ազգը՝ իր ազատութեամբ ··· ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՋՈՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

ՏԷՄԻՆ, 21 Մայիս. — Վասպուրականի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած էր հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը, շաբաթ, 17 Մայիս, դիւերուան ժամը 9ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Համազգային հանդիսանք տալու համար ծանակատարութեան, ինչպէս երէկ՝ պայքարի ընթացքին, անոնք հրաւիրած էին.— Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, Ս. Դ. Հնչակեանները, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու, Ֆրանս. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութիւնը, զերիները, Սեբաստիոյ եւ Խարբերդի հայրենակցականները, Կրօնական Ընկերակցութիւնը, Ֆ. Կ. Խաչը, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը եւ զպրոցին հոգաբարձութիւնը:

Օրուան նախագահը, ընկեր Թ. Այվազեան կարճառօտ ճառ մը խօսեցաւ, վերլուծելով Վասպուրականի հերոսամարտին բարձր ու համահայկական արժէքը: Ցաղթանակ մը՝ բուռ մը քաջերու անձնազոհութեան, միահամուռ ճիգերուն, ու արեան գնով: Այս հերոսամարտը նախաքայլը հանդիսացաւ Հայաստանի ազատագրութեան ու անկախութեան, նաեւ փառապանծ չղթայաւորումը բոլոր հերոսամարտներուն: Նոյն համազգուած ճիգերով ու անխորտակելի ոգիով պէտք է աչխատիլ նաեւ արտասահմանի մէջ: Պահել՝ հերոսամարտներու ոգին, ներշնչել զայն նորահաս սերունդին:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ սանուհիներու երգչախումբը յաջողութեամբ երգեց «Ախ Վասպուրական» եւ «Չինուած պատրաստուած» ազգային երգերը ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկ. Գեղ. Փափազեանի, ջերմ ծափերու մէջ: Գերիներու կողմէ Պ. Մուրատեան ուղերձ մը կարդաց, պարզելով իրենց գաղափարները ազգային դեռնի վրայ ու բերելով իրենց յարգանքի բաժինը հերոսամարտի զոհերուն: Ցետոյ արտասանեց մեր նահատակ մտաւորականներուն անմահ յիշատակին նուիրուած գեղեցիկ գրութիւն մը: Վասպուրականի Հայր. Միութեան Փարիզի կեդրոնին քարտուղարը պարզեց տօնակատարութեան իմաստը: Ցառնկայս յարգել տալով ազատագրութեան հերոսներուն յիշատակը, ծանրացաւ հայ ժողովուրդի ձեռներէցութեան եւ ազգային բարձր արժանիքներուն վրայ, որոնց բնական հետեւանքը նկատեց Հայաստանի ազատագրութիւնը եւ Սեւրի դաշնագիրը: Իր խօսքը մասնաւորելով արտասահմանի հայութեան՝ թելադրեց իրրեւ օրինապահ ու պարկեշտ քաղաքացիներ յարգել իւրաքանչիւր երկրի օրէնքները, որպէսզի հարկ եղած պարագային իրաւունք ունենանք ակնկալելու անոնց օժանդակութիւնը մեր ազգային իղձերուն իրականացման համար:

Ցետոյ ներկայացուեցաւ հերոսամարտներու չարժանկարը, որ մեծ ոգեւորութիւն պատճառեց: Ցաջորդաբար ներկայացուեցան Վասպուրականի, Ուրֆայի, Զէյթունի, Շապ. Գարահիսարի, Ագն Տաղի եւ ուրիշ հերոսամարտները իրենց դեկավարներով, յայտնի ու անյայտ հերոսներով, որոնց մասին խօսնակը համառօտ ծանօթութիւններ կուտար: Ներկաները բուռն ծափերով իրենց համակրանքը եւ հիացումը կը յայտնէին բոլոր հերոսներուն:

Ներկայացումէն ետք չարունակուեցաւ զեղարուեստական բաժնի երկրորդ մասը: Իրենց արտասանութիւններով զնահատուեցան Տիկ. Անժէլ Փափազեան՝ Ազգին Մարտիրոսեանի մէկ բանաստեղծութեամբ, Մարի Լուիզ Առաքելեան՝ Դ. Վարուժանի «Եղէգնեայ զրնգով», իսկ դպրոցին աչակերտուհիներէն Բրբբիոն Տապաղեան՝ «Դրօչակիս» ոտանաւորներով: Արտասանեց նաեւ Պրօնէն վոքքրիկն Բարսեղեան՝ «Հայրենի գարունը»: Բարունակ եւ պերճ պատաւեան եղբայրները իրենց մեներգներով խլեցին ծափեր: Վերջապէս Տիկին Աչխէն Պօյաճեան՝ Սրսանճտեանցի «Ծովը յոգնած» մեներգով փակեց զեղարուեստական բաժինը:

Ժողովուրդը մեկնեցաւ զոհ տպաւորութեամբ: Կեցցեն Վասպուրականցիները: Գ.Պ.

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ» ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Շաբաթ, 17 Մայիս «Հելւեթիք»ի մէջ տօնուեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրը: Բեմը բացուեցաւ խորհրդաւոր կենդանի պատկերով մը: Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերէն Օր. Ալիս Կիւրեղեան՝ բեղեան սպիտակ հագուած, այ ձեռքը բոցավառ ջահ մը, բեմին խորը բազմի մը առջեւ արտասանեց «Մենք վառեցինք կրակը, որպէսզի ազատութեան ճամբան լուսաւորենք...»: Ռուբէն Զարդարեանի այս հոյակապ գրուածքը կը խանդավառէր ներկաները, սիրտերը կը լուսաւորուին «Բարդինի փառաբանութիւն»ով:

Երեկոյթին բացումը կատարուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով եւ «Մարսէյեզ»ով զոր երգեցին Նոր Սերունդի անդամները: «Սիամանթօ» խումբի դեկավարը, ընկեր Սերոբ Մանուկեան քանի մը խօսքով բացատրեց հանդիսին նպատակը եւ Նոր Սերունդին դերը, ապա, կարդով բեմ հրաւիրեց երգողներն ու արտասանողները:

Հիւրեր ունէինք Սէնթ Էթիէնէն, Վիէնէն, Վիլֆրաչէն, Տէսինէն եւայլն: Ամէնքն ալ իրենց մասնակցութիւնը բերին հանդիսի զեղարուեստական բաժնին: Ցաջող արտասանութիւններ ըրին Սէնթ Էթիէնէն օրիորդներ Փ. Ստեփանեան՝ «Մեղսամահ»ը (Սիամանթօ), Մ. Փիլիկեան՝ «Մայրիկ, մայրիկ» (Սիամանթօ), եւ ընկեր Ց. Փիլիկեան՝ յուզիչ կտոր մը: Վիէնէն քոյր ու եղբայր Ուզունեաններն իրենց երգերովը փայլ մը տուին հանդէսին: Լիոնէն Ալիս Կիւրեղեան, Ժ. Թէրզեան (արտասանութիւն) եւ Օր. Լ. Հարբէլեան (երգ), ջերմ ծափերու արժանացան:

Նոր սերունդի մասին խօսեցաւ ընկեր Մ. Միրզ: Ցաջող էին նաեւ հայկական պարերը: Դարձեալ Օր. Ալիս Կիւրեղեանի դեկավարութեամբ Նոր Սերունդի աղջիկները հայկական տարազներով զանազան պարեր պարեցին որոնք արժանացան դովասանքի եւ ծափերու: Կ'արժէ յիշել երկու փոքրիկներ — Օր. Սիւզան Ցարութիւնեան եւ Օր. Մարի Ալթունեան որոնց ճկուն պարերը բոլորին հիացումին արժանացան: Սրտանց կը շնորհաւորենք թէ դիրենք եւ թէ իրենց դեկավարը:

Սիրելի «Ցառաջ»ը միշտ կը թելադրէ թղթակիցները երբ այսպիսի մթնոլորտի մէջ

ԻՐԱՒԻ ՔԱՐԻՒՂԸ

Անգլ. թերթ մը դիտել կուտայ թէ քարիւղի չնորհիւ Իրաքի պետական դանձը հոսած չահը թէ առաւելութիւն մըն է եւ թէ մտահոգութեան արբիւր:

Երկրին քարիւղէն, Իրաքի կառավարութեան կ'ինկայ 50 առ հարիւր, վերջին համաձայնութեամբ մը: Այս յետամնաց երկրին ստանալիք ահագին գումարը կը հասնի 534 միլիոն տոլարի, չորս տարուան համար, մինչեւ 1955, եւ այսպէս ալ պիտի չարունակուի եթէ մեծ դէպք մը կամ պատերազմ չծագի:

Իրաքի հինգ միլիոն ժողովուրդին մեծ մասը աղքատ է եւ իր ապրուստի մակարդակը չատ ցած: Երկրին վարիչներուն ձեռքը ոսկի պատեհութիւն մըն է այս դրամը, բարձրացնելու համար ապրուստի մակարդակը:

Անցեալին մէջ սակաւաթիւ մարդիկ կ'օգտուէին, փոխանակ մեծամասնութեան: Այժմ կառավարութիւնը օրինակելի քայլ մը առած է դրացի երկիրներուն համար, քարիւղէն ստացուած հասոյթին 70 առ հարիւրը յատկացնելով հանրօգուտ չինութեանց: Մնացեալ 30 առ հարիւրը պիտի մտնէ պետական դանձը: Վարիչ մարմինը մեծ մասով Իրաքցիներէ կը բաղկանայ, սակայն անոր մէջ կան Ամերիկացի մը եւ Անգլիացի մը:

Այս մարմինը կազմած է հնգամեայ ծրագիր մը որ մասնաւորաբար պիտի դբաղի հերկումի, ողողումներու, անտառամշակութեան, ճամբաներու չինութեան, առողջապահութեան, դաստիարակութեան, ճարտարարուեստի զարգացման եւ օդանաւային կայաններու չինութեան գործերով: Այս նպատակին համար կը մտածէ 57 միլիոն տոլար ծախսել այս տարի: Իրաքի քարիւղէն եկամուտը սթերլին ըլլալով, իր արտաքին գնումները, մեքենաներու եւ սարքաւորումներու համար, կ'ըլլան Անգլիացին եւ ուրիչ սթերլին գործածող երկիրներէ: Այն ապրանքները որ չեն գտնուիր այս երկիրներուն մէջ, պիտի գնուին Մ. Նահանգներէն:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒ, — Ինչպէս սնուցանել, ինչպէս խնամել, ինչպէս մեծցնել զայն: Պատրաստեց՝ Շ. Նարդունի, հետեւողութեամբ Տոքթ. Տմիրյոյի եւ աչխատակցութեամբ այլ մեծանուն բժիչկներու: Ցառաջաբան Տոքթ. Պ. Քոլէճեանի: Փարիզ, 1952: Գինն 800: Թղթատարի ծախքով 850 ֆրանք: Հասցէ 17 rue Damesme, Paris (13):

կը գտնուին, եւ այսպիսի պատկերներ կը տեսնեն, որքան ալ ուզեն կարճ կապել, դարձեալ կ'երկար: Մեր ամենօրեայ կեանքը, այս պարզ, անարձագ ձեռնարկներուն մէջն իսկ է: Ո՞րը գրել, ո՞րը ձգել, ո՞րը յիչել, ո՞րը անտեսել ...

Գիչերուան ժամը 9.30էն մինչեւ առտուան վեց, երգ, պար, արտասանութիւն, բաղձանքներ, մաղթանքներ, բաժակաճառեր եւն.: Ահա, այդքան ժամուան պատմութիւն՝ այս քանի մը տողերով:

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (84)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Շատ հետաքրքրական է այս հեռագրիչի պատմութիւնը պատմութիւնը: Ի՞նչ գիտէք այս գործիքին մասին:

— Գրամեքենայի նման մատներ ունի, որոնց վրայ տառեր գրուած են: Գործիքը ելեկտրական թելերով կապուած է հեռաւոր գրասենեակի մը մէջ գտնուող գործիքին: Եւ դուք ինչ որ գրէք ձեր մեքենային վրայ, հեռաւոր գրասենեակի մարդն ալ կը տառնայ այդ գրութեան մէկ օրինակը իր մեքենային վրայ:

— Շատ լաւ. հիմա յոգնած եմ, պիտի պատ. կիմ. վաղը աւելի մանրամասնօրէն կը խօսինք այս մասին:

— Բայց, փափա, Հօրսայի եւ Լուսի ծրագիրները ի՞նչ պիտի ըլլան:

— Ըսի թէ պիտի պատկիմ, անոնց մասին ալ վաղը կը խօսինք:

— Հետաքրքիր եմ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալ այդ հեռագրիչ գործիքի մասին:

— Գիտեմ, ըսի, եւ այդ պատճառով քնելու թիւն կատարեցի Պլէնքփօրթի մէջ:

— Ի՞նչ, գոչեց Ֆրանսացին, առանց լինամէ արտօնութեան գո՞րծ տեսար: — Այո:

— Անճարակ ...

— Մի ջղայնանաք, փափա, պարզապէս հարցուցի ոստիկանութեան տնօրէնին թէ ո՞ւրտեղի հետ հաղորդակցութեան մէջ է ածուխի վաճառականին հեռագրիչը: Ինծի ըսին թէ կապուած է Մարք Լէյնի ածուխի վաճառականներու ընկերութեան գրասենեակին:

— Էհ, ի՞նչ կ'ելլէ ատկէ:

— Թոյլ տուէք որ աւարտեմ խօսքս, Մարք Լէյնի այս հաստատութիւնը հաղորդակցութեան մէջ կը գտնուի ածուխի վաճառականներու հետ:

— Ածուխի վաճառականները գիս չեն չահագրգռեր. ես կ'ուզեմ ձեռք անցընել զերմանը լրտեսներ, կը հասկընա՞ք:

Իմ ալ ուզածս այդ է: Գանք մեր նկութին, ես յաջողեցայ գտնել անունները բոլոր այն պաշտօնեաներուն որոնք կ'աչխատին Մարք Լէյնի հաստատութեան մէջ: Ահաւասիկ:

— Ի՞նչ ... ստորագծեր էք Ուօնըր անունը: Ո՞վ է այս մարդը:

— Պարզ գրագիր մը. ահաւասիկ Միլըրի գործակիցներուն անուններուն ցանկը, կը տեսնէ՞ք սա անունը:

— Վայ սատասյ Ուօնըր ...

— Այո... ուրեմն կը նչանակէ թէ այս գրագիրն ալ լրտես մըն է:

— Ապրիք, Նիւմըն, վերջապէս սկսաք ինծի նման աչխատիլ:

— Հիմա դիտեմ թէ ինձմէ ինչ պիտի ուզէք, փափա, ըսի, պիտի պահանջէք որ գտնեմ բոլոր այն գրութիւնները, որոնք Պլէնքփօրթի հեռագրիչին միջոցաւ հաղորդուած են Մարք Լէյնի գրասենեակը:

— Սխալեցար, տղաս, պիտի ուզեմ օրինակները այն գրութիւններուն, որոնք Մարք Լէյնին գրկուեցան:

— Բայց Պլէնքփօրթի գրութիւնը կարեւոր չէ՞:

— Ինծի համար կարեւոր է գիտնալ թէ այս լրտեսները ի՞նչ ձեւով կը ղրկեն իրենց լուրերը: Գիչեր բարի:

Մարք Լէյնի ընկերութեան տնօրէնը բարեացակամ էր, սակայն չէր կրնար մեծ օգտակարութիւն մը ունենալ: Հեռագրիչով եկած գրութիւններուն մեծ մասը գամբիւղ կը նետուէր, մնացեալներն ալ կը գետեղէին իրենց մասնաւոր թղթածրարներուն մէջ եւ որեւէքննութիւն մը կրնար կասկած արթնցնել Ուօրնըրի մտքին մէջ:

— Մէկ ճար մը միայն կայ, ըսաւ Փօնթիւի երբ իրեն պատմեցի թէ ապարդիւն եղած է տեսակցութիւնս տնօրէնին հետ:

« Մենք պէտք է լուր մը ղրկենք Պլէնքփօրթ, հեռագրիչի միջոցաւ: Տեսնենք ժապ ի՞նչ պիտի ըլլէ: Հիմա տուա լուր մը յարմարցնենք եւ այս գործը վերջացնենք:

— Ըսինք անոնց թէ Անգլիացիները կը պատրաստուին յարձակում գործել զերմանական գործարանները վրայ: Աւիկա ճիչդ է, անակնկալ յարձակում մը պիտի գործենք, սակայն ես անոնց լուր պիտի տամ այն պահուն երբ մեր ուժերը արդէն իսկ սկսած են ռմբակոծել:

(Շար.)

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ, ՄԱՅԻՍ 28

Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. « Եղիպտացի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆր. Կ. Խաչի, Համազգայինի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

31 Մայիս Շաբաթ դիւերը ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, վեցերորդ բաղաքապետարանի շրջ. սրահներուն մէջ : Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :

Կը նախագահէ ընկերը ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսին Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ, Պ. MARCEL CARTIER, երեսփոխան Տրոմի, Տիկ. ՕՏԻՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ եւ ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին երգ՝ ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ : Արտասանութիւն՝ ՕՐ. ՀԱՑԿՈՒՀԻ ՆՏՇԵԱՆ եւ ընկերը ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : Ջուրթակ՝ Պ. ՋԱՒԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ թառ Պ. Գ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ :

Հայկական տոհմիկ պարերը Ֆ. Կ. Խաչի նոր բակազմ պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԷՋԵԱՆԻ :

Մարերգ՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկերը Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ :

Կէս դիւերին կը սկսին եւրոպական պարերը հանրածանօթ ամերիկեան նուագախումբով, ղեկավարութեամբ RICOի, Première Formation :

Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

Մուտք **200** *ֆրանք*

×

Մարսէյլի մէջ

Մայիս 31ին, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերու եւ քոյր կազմակերպութեանց :

Պատուակալ նախագահութեամբ երեսփոխան եւ նախկին նախարար GASTON DEFERREի եւ երես-փոխան FRANCIS LEENHARDTի :

Կը նախագահէ՝ ընկերը ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ
Կը խօսին՝ ընկերը Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ եւ Պ. ԿԱՐՊԻՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին Ա. Տ. Վարդանեան, Պ. Զ. Գասեան (երգ), Ա. Մարգարեան (արտասանութիւն), խմբերգ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի եւ քաղաքի խումբերու կողմէ : ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ՆՈՒԱԳ :

Դաշնակ՝ Օր. Մարկոսեան, նուագ Պ. Լ. Ղեւոնդեան :

×

ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարդան Հնթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի տեղական մասնաճիւղերուն :

Կիրակի 8 Յունիս, ժամը 3.30ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին : Կը խօսի ընկ. Մ. ՄԻՐՋԷ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Գ. Թաղապետարանի սրահը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկերը ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Կը խօսի ընկերը ՆԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին. — Մեներգ Օր. Ս. Տէր Կոմսեան, կ'արտասանեն՝ Օր. Ա. Թուրլեան եւ Օր. Շ. Յակոբեան, դաշնակ Օր. Մ. Սաղաթէլեան, ջութակ՝ Պ. Պ. Տօստոդրուեան եւ Պէրպէրեան : Հանդիսէն վերջ խնջոյք մինչեւ լոյս, Յոյներու սրահը : Մուտքը ազատ է

×

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան Հնթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու միութեան :

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկերը Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը խօսի ընկերը ՆԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Ինամքով պատրաստուած գեղարուեստական բաժին, (երգախառն կենդանի պատկեր, պար, երգ, արտասան.) : Հանդիսէն վերջ ընկերական խնջոյք, ճաշ : Պարահանդէս : Մանուկներ նուագախումբով՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամներու :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս Շաբաթ դիւերը, ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կաթ. Խաչի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայ Կամ. Մարտիկներու եւ Վասպուրականի Հայ. Միութեան :

Կը նախագահէ ընկերը Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկերը Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբը : Պիտի երգեն Տիկին Թադէոսեան եւ Տիկին Պ. Ա-հարոնեան (Լիոնէն), Օր. Յակոբեան :

Հանդիսէն վերջ եւրոպական պար նուագախումբով : Առատ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

×

ՎԱԼԱՆՍ

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, պետական թատրոնի սրահը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վալանսի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի :

Կը խօսի ընկերը ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

Ինամք պիտի առնեն տեղւոյս Ֆրանս. ընկերվարական ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ :

Կը ներկայացուի նաեւ Ա. Վաստրանդի թատերգութիւնը «ՍԵՐԱՄՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԸ ԱՆԻի ԱԽԵՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ» :

Յաջորդ օրը, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին խնջոյք «Ահարոնեան» սրահին մէջ :

Մուտքը ազատ է :

Ա. Մ. Ը. Մ.ի «Ե. ՊԱՊԻԿԵԱՆ»

Բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ Մարսէյլի, Ալֆորվիլի, Լիոն-Տէսինի եւ Վիէնի Հ.Մ.Ը.Մ.ական քոյր Միութեանց, տեղի կ'ունենան 1 եւ 2 Յունիսին (Կիրակի, Երկուշաբթի) Հոգեդալստեան տօնին առթիւ Տէսին մէջ : Կիրակի իրիկուն, պարահանդէս ի պատիւ հիւրերուն, Տէսինի քաղաքապետական չքեղ սրահին մէջ :

Մարսէյլէն մեկնող կարաւանին մասնակցելու համար 30 % զեղչով արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս 29, վերջին պայմանաժամ հեռեւեալ հասցէներուն.— Mardjoian, 6 rue de Etoile, Kalinderian, 48 rue St. Basile:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Մ. Ը.Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 19ին Bar du Globe, 7 Bld. d'Athènes : Վարչութեան թեկնածուներու արձանագրութիւնները վերոյիշեալ հասցէներուն կամ ժողովի իրիկունը :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ (ՏԻՄՔ)

Բալուեան դպրատունը (43 Rue Richer) սառած է հայկական բազմաթիւ տեսակ երգապնակներ : Դիմել անձամբ ամէն օր՝ կէսօրէն վերջերը :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտ՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդիսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԷՕՆԼԸ ՔԷՊԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բընակարանի դիւրութիւն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԿՈՉ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑՈՒԻԹԵԱՆ

Եկեղեցւոյ չինութեան յանձնախումբին ժողովը պիտի գումարուի այս ուրբաթ ժամը 21ին, Սրմեան զալրոցին մէջ, նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ : Առաջին քայլերը առնուած են արդէն : Դէպի գործ, հայրենակիցներ :

(Յաճախնախումբ)

Օր. ԹԱԳՈՒՀԻ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԵՐՍԷՍ Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ
Նշանուած
Ժանթիյլի 25 *Մայիս* 1952 *Վիթրի*

« ՄԱՑԻՍ 28»ի ԱՌԹԻԻ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը կը կատարէ ընկերը ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ, Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet :

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ հերթական հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի երեկոյ Քառէ սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ, նիւթ ունենալով Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի ազգասիրական - գրական գործունէութիւնը : Մուտքը ազատ է :

ԼԻՈՆԻ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քրիստոնեայ եբիտասարդաց սրահին մէջ, 8 Passage Coste (Cours Lafayette) : Դասախօս Բժ. Յ. Սապաֆեան : Նիւթ՝ «Ներքին ուղիներ» (Հայերէն) :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ՄԱՍԻՆ.— ԼԻՈՆ.— Այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահին մէջ, 78 rue Rabelais, Հալէպէն ժամանած Հ. ՍԱՀԱԿ ՔԻՇԻՇԵԱՆի կողմէ որ Նարեկը մասնաւոր կերպով ուսումնասիրած ու ֆրանսերէնի թարգմանած է

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻԹԱԼԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ժանթիյլիի դպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

Հ. Ց. Դ. Անիէր Պուա Քոլոմպի Սրամ Հնթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին

ԿՐՈՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան Հնթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր ժամը 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին 78 բիս Ռապըլէի դպրոցի սրահը : Սիպողական օրակարգ :

ՊԱՆԵԼՕ - ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» Հնթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Քաշան : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ Ուս. Միութեան ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան Հնթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հ. Մ.Ը.Մ.ի տարեկան մարզահանդէսը՝ Յունիս 6ին :

ՀԱՅՐԵՆԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e) Metro : TOLBIAC

Վեցամս. 1600 ֆր. , Տար. 3200 , Ամս. 3008 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 29 MAI 1952 Հինգշաբթի 29 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6775-ՆԵՐ շրջան թիւ 2186

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՒ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՆՈՐ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐ ԿՈՒՏԱՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ

Երեքշաբթի օր, 27 Մայիս, Փարիզի մէջ ստորագրուեցաւ այն դաշնագիրը որով եւրոպական բանակ մը կը հաստատուի, յանուն ապահովութեան եւ խաղաղութեան: (Երկկ թիւերիս մէջ տեղի ունեցած ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ չորեքշաբթի օր):

Գերմանիոյ հաշտութեան առաջամեայ դաշնագրէն ետք, միջազգային ամէնէն կարեւոր դէպքն է այս, եւ մեծ տպաւորութիւն գործեց:

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարութեան ժամացոյցի Սրահին մէջ, ուր այնքան միջազգային վաւերագիրներ ստորագրուած են, գլուխն ըլլալով Պոլ-ան - Բէյլոկ դաշինքը որ օրէնքէ դուրս կը հռչակէր պատերազմը: Միայն երկու հարիւր հոգի ներկայ էին, — կէսը սեւ զգեստով դիւանագէտներ, միւսները թղթակիցներ եւ չարժանկարիչներ:

Ստորագրութեան ժամն էր հինգ, բայց երբ ժամացոյցը հնչեց, դիւանագէտները չէին հասած դեռ եւ ամբ մը պաշտօնեաներ կը դանուէին սրահին մէջ, թղթատելով դաշնագրին եւ յարակից յաւելուածներուն սպիտակ էջերը: Բոլոր էջերը ոսկեզօծ էին եւ կարմիր ժապաւէնով կապուած:

Շատ չանցած եկան դիւանագէտները: Առաջինը Տոքթ. Ատենաուըրն էր, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը: Թերթերը դիտել կուտան թէ Գերմանիոյ ներկայացուցիչը ժժգոյն էր, ճիշդ հակառակ վերջին դերման դիւանագէտին՝ սխտա - ճեմ Ռիպպընթրոփի որ 1938ին ստորագրեց Փը - րանքեւերման բարեկամութեան կեղծաւոր դա - շինքը: Դիւանագէտները բաժնեցան կանանչ սե - ղանի մը չուրջը: Գլուխը կը դնուէին եւրոպա - կան բանակի վեց անդամակից պետերուն արտա - քին նախարարները (արեւմտեան Գերմանիա, Ֆը - րանսա, Պելճիա, Իտալիա, Հոլանտա եւ Լիւք - սէնպուրկ): Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն ար - տաքին նախարարները, Իմըն եւ Էչիսըն նստած էին քովնտի: Ժամը 5ը 12 անցած էր, երբ Ֆրան - սայի արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման բարիզալուստի ճառը խօսեցաւ, չնորհակալու - թիւն յայտնելով մասնագէտներուն որոնք մշակած էին եւրոպական բանակին կազմութեան մարա - մասնութիւնները, 16 ամսուան ուշնչան եւ ան - ընդհատ աշխատանքով: Ցետոյ ակնարկ մը ուղ - ղելով Իտրնի եւ Էչիսընի, ըսաւ.— « Մենք հա - մոզեցինք մեր բարեկամները եւ դաշնակիցները թէ՝ առանց ուղղակի մասնակցելու մեր ձեռնար - կին, կրնան ընկերակցիլ կարելի եղածին չափ աերաօրէն, մասնաւոր համաձայնութիւններով ո - րոնք պիտի ստորագրուին դաշնագրին հետ միա - ժամանակ»: Ապա չարունակեց .

— Արեւմուտքի պաշտպանութիւնը նպատա - կակէտ մըն է զոր հաւաքաբար կը հետապնդեն այստեղ ներկայացուած բոլոր կառավարութիւն - ները, եւրոպական բլլան թէ ատլանտեան: Մեր նպատակն է հաւաքական ապահովութիւն եւ խա - ղաղութիւն: Ոեւէ մէկուն դէմ ուղղուած չէ այս խաղաղութիւնը: Մենք պիտի ուզէինք զայն կրնա - քել բոլորին հետ: Մենք անդադար կը կրկնենք այս պարագան բոլոր անոնց դէմ որոնք կը խեղա - թիւրեն մեր դիտաւորութիւնները: Մենք միշտ պատրաստ ենք մեր ձեռքերը երկարելու բոլոր ա - նոնց որոնք պատրաստ են չարգելու մեր ազա - տութեան սկզբունքները »:

Նախարարը յոյս յայտնեց թէ եւրոպացի պաշտ - պանութեան Հասարակութիւնը (միաբանութիւն կամ ուխտ) առաջին քայլը պիտի հանդիսանայ ա - ւելի ծաւալուն կազմակերպութեան մը :

Այս ճառէն ետք, արտաքին նախարարութեան պաշտօնեաներէն մէկը դաշնագիրը չարակից թուղթերով ներկայացուց Տոքթ. Ատենաուըրի , որ առաջին անգամ ստորագրեց զայն, վասն զի Ֆրանսերէն Գերմանիան (Allemagne) առաջինը կուգայ այբուբենական կարգով: Ետք ան ստորա - գրեց դէպ մը վաւերագիրները, յաջորդաբար ստո - գրեցին Պելճիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Հո - լանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի ներկայացուցիչները,

Արգիլեալ գօտի մը

ԵՐԿՈՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Արեւմտեան պետութեանց միջեւ կնքուած դաշինքները մեծ վրդովում պատճառեցին Մ. Միութեան մէջ որ կը չարունակէ բուռն քարո - զչութիւններ կատարել: Իրրեւ առաջին հակազդե - ցութիւն, արեւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկեան իշխանութիւնները խզեցին հեռաձայնի հաղոր - դակցութիւնները արեւելեան եւ արեւմտեան Պեր - լինի միջեւ, բացի մէկ թելէ, — այն որ արեւմտ - եան հրամանատարութիւնը կը կապէ խորհրդա - յին իշխանութեանց հետ: Կարծողներ կան թէ առժամեայ է այս կարգադրութիւնը, բայց ուրիշ պարապաներ յոռետեսութիւն կը ներչնչեն :

Նոյն օրը աւելի ծանրակչիռ դէպք մը պատա - հեցաւ : Արդիւնաւէտ գօտի մը հաստատուեցաւ եր - կու Գերմանիաներուն միջեւ, հինգ քիլոմեթր խո - րութեամբ : Այս անօրինութիւնը նշանակալից է անոր համար որ արեւելեան Գերմանիան կը սպառ - նայ զօրակոչ յայտարարել :

Այսպէս ամուր վարագոյր մը կը հաստատուի, որուն ետին խորհրդային իշխանութիւնները պիտի կրնան գաղտնի գործեր կատարել: Միեւնոյն ա - տեն թելադրութիւններ կ'ընէ, «ամերիկեան լըր - տեսութեան» դէմ պայքարելու համար: Այսպէս Մոսկուան արգելակ մը եւս պիտի ունենայ, բո - լորովին անջատելով արեւելեան Գերմանիան:

Արեւմտեան Պերլինը պաշարուած չէ տակա - ւին, բայց միշտ նոր անօրինութիւններ կ'ըլլան, ժողովուրդը ահաբեկելու համար :

Կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց համա - ձայն, Ռուսերը 131 հրամայքեր տեղատորած են արեւելեան չրջանին մէջ, Պրունչվիքի չուրջը , սահմանագիծէն 30 քիլոմեթր հեռու: Կ'ըսուի թէ օդնական զօրք ալ փոխադրուած է :

× Գերմանիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը եւ յարակից յաւելումները Մ. Նահանգներու ծերա - կոյտին պիտի յղուին անմիջապէս , վաւերացուե - լու համար: Նախագահ Թրումըն մասնաւոր նա - մակով մը պիտի թելադրէ վտիճացնել վաւերա - գումը :

Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ կառավարութիւնը մեծ դժուարութեանց պիտի մատնուի, Ազգ. Ժո - ղովին վաւերացումը ստանալու համար: Մաս - նաւ բաւական դժգոհութիւն կը տիրէ Գերմանիոյ վերազինման եւ Ֆրանսական բանակին անկախու - թեան կրճատման դէմ: Զգուշաւոր տարրեր կառա - վարութենէն կը պահանջեն ելք մը դտնել, համա - ձայնութիւն դոյացնելու համար Մ. Միութեան եւ Գերմանիոյ միջեւ :

■■■

ԻՆՉՊԷՍ ԺՈՂՎԵՑ ԵՒ ԳՐԵՑ

(ՌՈՒԲԻՆԻ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԻՐ ՑՈՒՇԵՐՈՒՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ)

ՄՄԲ.— Քալիֆորնիոյ մէջ լոյս տեսած են Ռուբէնի Յուշերուն վեց հատորները: Եօթներորդը ալ պատրաստ պիտի ըլլայ մօտերս: Խոստացուած տասը հատորներէն երեքը կարելի չէ եղած պարաստել, հեղինակին մահուան պատճառով:

Այս առթիւ կ'արտատպենք այն յառաջաբանը զոր ողբացեալ ընկերը գրած էր Ա. հատորին համար եւ որ շատ կարեւոր յայտնութիւններ կը պարունակէ.—

« Յիշածս ու չյիշածս անունները կը ներկայացնեն այն սերունդը, որ իր զոհաբերութեամբ, իր յեղափոխական խանդուռածքով, իր բարոյական ըմբռնումներով մէկ անգամ միայն ծնաւ մեր կեանքին մէջ եւ երկրորդ անգամ այլեւս աշխարհ չտեսաւ: Անոնցմէ ոմանք միայն յիշեցի, ... բայց ուրիշ ատեն, երբ կարելի լինի, պէտք է տալ անոնց բոլորի նկարագիրը, որովհետեւ անոնցմէ ոմանք Հայոց կեանքի մէջ վճռական դեր կատարեցին: Ես չատ սերունդներ տեսայ տարբեր վայրերու մէջ, բայց այդ սերունդին համն ու հոտը տարբեր էր, ինչպէս Արտամեան խնձորինը, թէկուզ մէջը որդ ինկած լինի...»:

ՄՄԲ.— Այս տողերը կը կազմեն տեսակ մը ձօն: Յետոյ կը սկսի բուն յառաջաբանը.—

Անմիջականօրէն դէրակատարներէն լսածը եւ կամ աչքով տեսածը անհրաժեշտ չէ կրնայ լինել, բայց լրիւ ճշմարիտ ալ չի կրնայ համարուիլ. դուռնային ձայնը հարեւանուրիին հաճոյք, իսկ նուրբ ականջներուն սոսկում կը պատճառէ:

Իրականութիւնը ըմբռնելու համար հեղինակներ կարդալը չիմաստութեան մատնուելու համազօր է. հոն առանցքը ինքն է, աշխարհը՝ մոլորակ. ճակատի պապակած հերոսը դիտմամբ մոռցուած է, իսկ անոր ջրկիրը՝ հերոս ներկայացուած: Այդ կը թելադրուի իւր անձի, կամ կուսակցութեան, կամ դասի չահերէն:

Կարդալ օրէնքները՞ սուղման համար: Այդ ալ չինուած է անօրէն գործերը իրականացնելու համար:

Կարդալ վաւերական փաստաթղթե՞ր. — Բայց դրանք չինուած են բուն եղելութիւնները քօղարկելու համար:

Կարդալ օրական թղթակցութիւննե՞ր մամուլի մէջ.— Բայց անոնք գրուած են յատուկ նպատակով, նախ վարձատրութիւն ստանալու, յետոյ բաւարարելու վարձատրողին եւ խուժանին բնազդները:

Ահա այս թերութեանց համար պատմութիւնը եւ ընկերային ուսումնասիրութիւնները դեռ եւս հեռու են դիտութիւն լինելէն. ոմանք կ'ըսեն նըման դիտութիւն կայ, ոմանք կ'ըսեն չկայ:

1905էն սկսած՝ սովորութիւն ըրի իմ գործունէութեան շրջանի մէջ տեսածս կամ լսածս նչանակալից դէպքերու նկարագրութիւնը գրի առնել, հնութեանց, աւանդութեանց, կամ երգերու մասին նօթագրութիւն ընել եւ պահել կարեւոր նամակները եւ յիշատակագրութիւնները: Այս թղթերի պատառիկները եւ կամ տետրակները կրնային իսկական ու անսխալ փաստաթղթեր դառնալ անցածի ու դարձածի նկարը տալու համար: Դժբախտաբար այդ վաւերագրերէն էականերու հետքը չկայ այժմ:

Ցոյց տամ թէ ինչ տեսակի բախտ արժանացան անոնք: Վարագայ լերան ծովահայեաց կողմը, Շուշանց գիւղի մօտ գտնուող վանքի մէջ (որի ճիշդ անունը մոռցած եմ), կան սեպագիր արձանագրութիւններ: Վանքի ձախ պատի հիմքի քարերու բեւեռագրերը մարդ չէ տեսած: Պատճէնը հանեցի եւ որովհետեւ ինքս բան մը չէի հասկընար Ուրարտուէն մնացած այդ արձանագրութիւններէն, ճամբեցի Պարսկաստանի վրայով Մոսկուա, իմ ուսուցչապետներէն Գրիգոր Ոսկանեանին եւ Մըսըրեանին հարցնելու համար: Անոնց ձեռքը հասա՞ն թէ ոչ այդ պատճէնները, ես լուր չունիմ, բայց վստահ եմ որ մատնանչած վայրին մէջ, իսկականները մնացած պիտի լինին: Ճամբած եմ 1905ին:

1905 — 1906 թուականներուն, Կաւկասի Ալճաճորուտ գիւղին մէջ հիւանդի պատճառով հարկադրուեցայ բնատարկուիլ եւ աշխարհէն կտրուիլ: Նկատեցի որ չրջապատուած եմ անձերով, որոնք հայերէն եւ քիւրտերէն երգերու, դիւցազնավէպերու, աւանդութիւններու, հէքեաթներու եւ առհասարակ, անգիր գրականութեան անդնդահատելի աղբիւրներ են: Այդ մարդիկն էին Բերկրիի Ռուշօն, Սպարկերտի Սաֆօն, Ողմի Ռաչօն, Լաթօն եւ ուրիշները: Անկարող էի անոնց եղանակները ձայնագրել, ոչ ալ պարերը սորվիլ եւ նկարագրել, բայց կրնայի դրի առնել անոնց զուտարարբառ երգերը, աւանդութիւնները, հէքեաթները, որոնց հնութիւնը կուգար անծանօթ ժամանակներէն, գուցէ Ուրարտուէն և Հայոց ծագումէն: Թէեւ քրդերէնին անծանօթ էի, բայց այդ լեզուով երգուածներն ալ դրի առի հայերէն տառերով, հասկնալով մօտաւորապէս անոնց իմաստը:

Դրանց մէջ էին Մըկ ծառ մի կեր մըջ ծովուն Իսկէնտէր Թաղաւորի դիւցազնավէպը, Խանա Դըմ - դըմ եանկ զէռիները Պարսից դէմ ապստամբութիւնը, Վոյ Ամարէ Խըբաբի, ուր Հայոց Տըրդատ Թաղաւորը Ամար անունը կ'առնէ, Քրդու - թիւնը իսլամութիւն կ'ընդունի եւ կարապետի ու Ցովհաննէսի դէմ կռիւ կը բանայ:

21 տետրակ եղան այդ գրութիւնները, տետրակը 100 էջէն: Կը գիտակցէի որ այդ անմահ երգերի հաւաքումով, ես ալ անմահներին կը խառնուիմ:

Այս տետրակները Վանի մէջ, բռնութեան իշխանութեան կողմէ, բայց 1908ին ազատութեան չնորհիւ կոմիտաբ Մկրտիչին, եւ ես հետս տարի Էրզրում, ու զանոնք հոն ձգեցի:

1912ին, երբ Էրզրում վերադարձայ, իմացայ որ Բժ. Զաւրիեւ, մէկ թէ երկու տարի առաջ 8 տետրակ ճամբած է Պետերբուրգ (թէ՞ Մոսկուա): Ատոնք տեղ հասած պիտի լինին, բայց որո՞ւ ձեռք լինկան, այդ չեմ գիտեր: Կ'ենթադրեմ, Ն. Մառ, Մսրեանի, Լազարեան Ճեմարանի ուսուցիչներու եւ այն դիտնականներու, որոնց մօտ էր Զաւրիեւը: Երկու հատորը Թողուցի պրոֆէսոր Ատուռճատուր Աճառեանի մօտ, որ ուսումնասիրէ իրր քրտազէտ եւ պատմագէտ, մնացած հատորները իմ հետ տարի Մուշ, որպէսզի արտագրեմ եւ ուղարկեմ արտասահման՝ Վենեւիկ կամ Վիէննա: Զկրցի նպատակս իրագործել, դէպքերու բերումով: 1914ին, զգալով սպառնացող վտանգները, անոնց վրայ աւելցուի իմ նօթագրութիւնները դէպքերու եւ դէմքերու մասին եւ ուրիշ վաւերագրեր, ծրարեցի բոլորը մոմպատ կտաւի մէջ, դրի մի նաւթի թիթեղի մէջ եւ պահեցի իմ բնակած վայրի մէջ (ուր եւ եղած է բժ. Զաւրիեւի կլինիքը), Զոլոյի Գասպարի տանը տակը, դեպի ափին, այն կամուրջի կողքին, որ Սբ. Մարինէ թաղը կը միացնէ Կողու թաղին:

1914—1915 թուականներուն, երբ վայրը պատնի նման, լեռներն էին բնկած, թիկնապահիս՝ Ղուկասի պայուսակը կը լեցուին վաւերագրերով: Թուղթ չունէինք ծխախոտ, խաւծիլի դափ փաթթելու համար: Իսկ ծխելն՝ հոգեվարք ապրողին համար դերազոյն հանգիստն է: Ատոր համար ալ այդ վաւերագրերը բաժնեցի ծխողներուն, որպէսզի ինթեթենաչանքի, հրամանի այդ կտակները եւ երկինք բարձրացնեն: Եւ հաստատ դիտեմ որ այդ վաւերագրերը այլեւս չկան, ոնոնք աղօթք են դարձած:

1916ին՝ մերկացած էի բոլոր վաւերագրերէ եւ հաւաքած նիւթերէ: Կը ցաւէի անոնց կորուստին, բայց չկարասելով, ակամայ նորէն կը հաւաքուէին նիւթեր նոր կեանքէն՝ կովկասի մէջ: Ատոնց վրայ կ'աւելնային նօթագրութիւնները՝ Թուրքիայի մէջ կորսնցուցածս դէպքեր ու դէմքերու, վաւերագրերու, հում նիւթերու մասին. ատոնց վրայ կ'աւելնային Արամի մօտհաւաքուած թղթերը դորս լինճ յանձնած էր, ինչ անելիքը որոշելու համար:

Անդրանիկ անունով Ինուսցի երիտասարդի մը յանձնեցի դասաւորելը, արտագրելը այդ կարեւոր պատմական վաւերագրերու: Արամի մահը պատճառ եղաւ, որ մտածեմ թղթերու ապահով պատճառ եղաւ, որ մտածեմ թղթերու ապահովութեան մասին: Մի ծրար անոնցմէ ճամբեցի Վենետիկ Մխիթարեան Մասին. Մի ծրար անոնցմէ ճամբեցի Վենետիկ Մխիթարեան մասին:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԼԻԶ, 23 Մայիս.— Որչափ կ'երկարին օտարութեան տարիները, այնչափ մեր հայրենասիրական հոգիները կը կարօտին սիրտ-սիրտի երեւոյթներ: Ահա մէկին ալ ամէն տարի այս օրերուն, Վասպուրականի հերոսամարտին տօնակատարութիւնը, որ դուրս գալով հայրենակցական նեղ շրջանակէն, գործած է համազգային փառքի օր: Ապրիլեան Եղեռնի մեծ սուգին յաջորդող, Մայիսեան այս յաղթանակը կուգայ մասամբ մեղմացնել մեր վիշտը:

Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ալ ժողովուրդը խուռներամ լեցուցած էր Սալ Մաղընոյի սրահը: Հանդէսը բացուեցաւ «Արմենիա» երգչախումբի կողմէ, «Մարսէյէզ»ով եւ «Ախ Վասպուրական» երգով: Վասպուրականի եւ բոլոր հերոսամարտներու մէջ ինկող նահատակներուն յիշատակը յարգելու համար յոտնկայս լսուեցաւ «Տէր կեցո դու զՀայս» խմբերգը: Օրուան նախագահը, Պ. Վարդան Պանտիկեան քանի մը խօսքով պատկերացուց հերոսամարտը: «Հայ յեղափոխութիւնը սկսեալ Խրիմեաններէն մինչեւ քաղաքական կուսակցութիւնները պատրաստած էին սերունդ մը, որուն չնորհիւ կրցանք ինքնապաշտպանութեան դիմել եւ յաղթել: Վասպուրականի ժողովուրդը ծեր ու տղայով, կիներով ու աղջիկներով մէկ մարդու նման, մեծանուն զեկավարներու առաջնորդութեամբ երեսնօրեայ օրհասական պայքարով մը փախուստի մատնեց ձէվտէթը եւ իր վոհմակը: Վեց հարիւր տարիէ ի վեր Վանի բերդին վրայ ծածանող մահիկին տեղ տնկեց յաղթանակի հայկական խաչ դրօշակը»:

Երգչախումբը յաջորդաբար երգեց «Սիփիանայ քաջեր», «Իրբեւ արծիւ» եւ ուրիշ ժողովրդային երգեր: Արտասանեց ընկեր Գ. Քէշիշեան՝ Սիամանթոյի «Խրիմեան Հայրիկ» եւ Հ. Թումանեանի «Այս իմ Երեւանն է» այնպիսի դիպուկով մը որ յատուկ է Դաշնակցական հայ մարդուն երբ կը խօսի եւ կ'արտասանէ հայրենիքի մասին: Պ. Գ. Սահակեան (երգչախումբէն) երգեց «Հայասան»ը, ընկերակցութեամբ իր տիկնոջ (դաշնակ): Օրուան բանախօսը Պ. Մ. Գույումճեան պարզերով Հայեցողութիւնները պատերազմին առաջ, ծանրացաւ յաջորդական դէպքերուն վրայ որոնք յանգեցան այս հերոսամարտին: 1914 Նոյեմբերէն սկսեալ անոնախընթաց հալածանքն է որ կը սկսի, անհատական խոշտանգումներ եւ հաւաքական ջարդեր էրարու կը յաջորդեն: Շրջանի դիւղերուն մէջ կը սպաննուին 1600 Հայեր եւ կ'ազատին 14 հոգի, որոնք Վան գալով կը պատմեն իրողութիւնը: Հայ ցեղին ամէնէն աղնիւ զաւակները մարմնացնող Վասպուրականը ճիւաղ ձէվտէթին դիմաց: Իր անյայտացումը, Իշխանի եւ ընկերներուն սպանութիւնը կը ստեղծեն ազգային սրբազան միութիւնը եւ տեղի կ'ունենայ անխուսափելին: Վասպուրական, իբրեւ նախակայ զոհուեցաւ իր կեանքի գնով ցոյց տալու միակ ելքը, հայութեան խորունկ տենչը թէ Վանը պէտք է Հայ մնայ: Ցաղթեց Վասպուրականցին, յետոյ զոհ դառնալով ուրիշ դաւերու: Աւելի քան մէկ միլիոն զոհ տուինք եւ ոչ ոք հետաքրքրուեցաւ: 1917ի հայութիւնը մնաց մինակ բոլոր ճակատներու վրայ, հազար անգամ աւելի ընդարձակ քան մեր իրականութիւնը: Վասպուրական կը պարպուի, կը պարպուին բոլոր ճակատները: Երեւանը վտանգուած, հոն է Վանի Արամը եւ կ'ըսէ թէ Երեւանը պէտք չէ պարպուի: Սարտարապատ - Ղարաքիլիսէ, կը ստեղծուի Հայաստանի հանրապետութիւնը: Արամը ստուերի տակ մնացած է, պէտք է աւելի մեծնայ մեր պատմութեան առջեւ»: Օր. Ալօեանի «Մօր զերեզմանը» արտասանութիւնէն եւ Թորոս Մինասեանի փանթէղինեբէ եաք վերջացաւ առաջին մասը:

Երկրորդ մասին Պ. Վ. Կաքաւեան Փրանսերէն կոչ մը ուղղեց երիտասարդութեան՝ պանծացուց մեր հերոսական պայքարները եւ թուեց կարգ մը դրուագներ: Ապա ներկայացուց հերոսամարտէն առնուած չափանիշները: Հայ ռազմագերիներն ալ իրենց մասնակցութիւնը բերին նուագով եւ կովկասեան պարերով: Փոքրիկ Վանիկ Նազարեան իր թոթով լեզուով բայց մաքուր առոգանութեամբ արտասանեց Զարենցի «Ես իմ անուշ Հայաստանին» ջերմ ծափերու մէջ: Այս առթիւ կարդացուեցան կարգ մը ուղերձներ, Վասպուրականի Ամերիկայի կեդր. վարչութենէն, Փարիզի մասնաճիւղէն, Զարսանճագի, Գղիի, եւ Բարձր Հայքի Հայր. Միութիւններէն: Նախագահին չնորհակալութեան խօսքերով փակուեցաւ հանդէսին դեղարուեստական մասը ժամը 8ին, յետոյ սկսան խրախճանքը եւ պարերը, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր:

ՅՈՎՀ. ՏԷՕՐՄԷՃԵԱՆ

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԴԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ առացանք.—

Հ. Ց. Դ. Շամիլի «Արդութեան» խումբէն եւ Շամիլի մեր բարեկամներէն ու համակիրներէն 5000 ֆրանք, իրենց այցելութեան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Ա. Շահիկեանէ 5000 ֆրանք, իրենց այցելութեան առթիւ: Վարչութիւն

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

ԱՆԿԷՆԻ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

ԱՆԿԷՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ Մայիս 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Նոյն օրուան դարնանային հաճելի օդը, նաւարկութեան մրցումը բացառիկ դէպք, բացատրները մղած էին ժողովուրդը, բայց եւ այնպէս բազմութիւն մը լեցուած էր հանդիսասրահը, հայկական մթնոլորտ մը վայելելու համար: Ներկայ էին Մօնմօրանսիի, Անկէնի քաղաքապետները, Տէօյի քաղաքապետին Ա. փոխանորդը՝ Պ. Մանուկեան, Ֆրանսական զանազան կազմակերպութեան ներկայացուցիչներ եւն.:

Երեկոյթը սկսաւ եւրոպական պարերով, առաջնորդութեամբ Harmonie Symphonie Municipaleի orchestreին: Միջանկեալ եղան հայկական պարեր ազգային տարազներով, դասական ճաշակով մը, ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Գալէկեանի եւ կրկնուեցան բուռն ծափերով: Մասնաւորապէս ուշադրութիւն գրաւեց փոքրիկն Մուրատեան «Պալէթ»ի պարով: Ծանօթ ծուխթահար Ֆիլիփ Ազապրեան իր մասնակցութիւնը բերած էր համայնով ներկաները: Վարչութեան կողմէ խօսք առաւ տիկին Մկրտիչեան: Արտասանեցին Պ. Հ. Քէօսէեան եւ Անկէնի վարժարանի աշակերտ Վարուժան Պետիկեան: Օրուան բանախօսը, Գ. Բայլեան բացատրեց հայ կնոջ դերը դարերու ընթացքին, մինչեւ մեր օրերը: Ցետոյ պարզեց Կարոյտ Խաչին հանրօգուտ գործունէութիւնը Մասնաճիւղին կողմէ Պ. Նիկողոսեան Ֆրանսերէն լեզուով չնորհակալութիւն յայտնեց օտար հիւրերուն, տեղեկութիւններ հաղորդելով մեր ազգային կեանքի մասին եւ չեչտելով Ֆրանքեւհայկական սերտ յարաբերութիւնները:

Ողեւորութիւնը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր: Թէ բարոյական եւ թէ նիւթական արդիւնքը յուսադրիչ եղաւ: Մասնաճիւղին բոլոր բնակուհիները չատ դոհ են իրենց թափած չանքերուն արդիւնքէն:

Ներկայ մը

---

13 ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑ ՏՂԿ ՄԸ ... ՁՕՐԱՎԱՐ

Նիւ Եորքի ոստիկանութիւնը Մայիս 15ին կէս օրէ յետոյ դէպի Ուոշինկթըն գացող հանրակառքի մը մէջէն վար առած է ձօն Արզումանեան անունով 13 տարեկան տղեկ մը, որ հագած էր զինուորական համազգեստ եւ ձեռքն ալ ունէր հրացան մը:

Հարցաքննուելով յայտնեց թէ կ'երթայ սպայակոյտի կեդրոնը (Փենթագոն), տեսակցելու համար մեծ զօրավարներու հետ, թէ կ'ուզէ չուտով մեծ դիրքերու տիրանալ, զօրավար դառնալ եւայլն: Ձօն չափէն աւելի կը հետաքրքրուէր զինուորական գործերով եւ տան սենեակին պատերը զարդարած էր զինուորականներու նկարներով:

Հայրը, Յոսըով Արզումանեան նոյն առտուն, իրեն տուած էր 250 տոլարի գումար մը եւ չէք մը դրամատուն յանձնելու համար:

Ձօն դրամը դրպանելով կ'երթայ դպրոց, ցերեկուան արձակուրդին կը հանդիպի հանդերձեղէնի վաճառատուն եւ կը գնէ զինուորական համազգեստ, կապմածներ, սուին եւ հրացան: Զգեստաւորուած՝ հանրակառք մը ցատկելովճամբայ կ'ելլէ դէպի Ուոշինկթըն, երբ կայարանի մը մէջ վար կ'առնուի ոստիկաններու կողմէ:

Տղան կը խնդրէ ոստիկաններէն որ ազատագրենզինքը չարունակելու իր ճամբան, որովհետեւ կ'ուզէ անպայման երթալ սպայակոյտի կեդրոնը, տեսնուելու համար մեծ զօրավարներու հետ, բայց հակառակ իր պնդումներուն անոնք զինքը առօք փառօք կ'առաջնորդեն ոստիկանատուն եւ լուր կուտան հօրը թէ առ այժմ կասեցուցած են իր զինուորական պտոյտը, սպասելով որ չափահաս դառնալէ վերջ իրագործէ իր փափաքները:

Հայրը կ'առնէ տուն կը տանի ռազմատենչ զաւակը, որու զրպանը մնացած էր մաս մը դրամ՝ 250 տոլարէն: (Ն. Ե. Հէրլտ):

Հակառակ գիշերուան ուշ ժամուն, փոնթիւիի ուրախութիւնը չափ ու սահման չունեցաւ երբ լսեց պատմութիւնս: Արդեօք Ուորները ինչ ըսել ուզեց երբ ձեղի յայտնեց թէ ժամ պիտի հասնի երեքի հանրակառքին, հարցուց:

— Ձեմ գիտեր, սակայն վստահ եմ թէ այդ ժամուն հանրակառքերը չեն բանիր: Ըսածը վրատահաբար ուրիշ իմաստ մը ունէր:

Ժամը երեքի կը մօտենար. փոնթիւիի սկսաւ անհամբերութեան նշանները ցոյց տալ:

— Այս սպասումը անտանելի է, գոչեց, պատմական բան մը պիտի պատահի եւ անշարժ կեցած ենք: Երբ կառավարութեան ներկայացնեմ դերման լրտեսներու անուններու ցանկը, չնորհակալութիւն պիտի յայտնեն ինծի եւ պիտի բսեն. « Շատ լաւ, Պ. փոնթիւիի, սակայն արդեօք ինչ միջոցով իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ կը գտնուին»: Եւ ես ալ պիտի չկարենամ պատասխանել:

(Շար.)

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (85)

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ)

Այս կերպով թէ անոնց վստահութիւնը աւելի պիտի չահէի եւ թէ զանոնք աւելի պիտիկատղեգնեմ: Այս նպատակով փոնթիւիի եւ ես տեսակցութիւն մը ունեցանք օդային ուժերու հրամանատարին հետ եւ մեր ծրագիրը հաղորդեցինք. խոստացաւ թէ մեզի իմաց պիտի տայ երբ օդանաւերը ճամբայ ելլէին դէպի Գերմանիա:

Արդարեւ ճաշի առեն հեռաձայնին զանգակը հնչեց:

— Կրնաք գործի սկսիլ, ըսաւ հրամանատարը, օդանաւերը արդէն իսկ ճամբայ ելան: Մինչեւ որ դուք անոնց լուր տաք, ամէն ինչ վերջացած պիտի ըլլայ:

Իսկոյն դուրս ելայ եւ ուղղուեցայ դէպի Մարք Լէյնի գրասենեակը. սակայն խորհեցայ թէ ճիշդ պիտի չըլլար անձամբ երթալ: Նամակատուն մըտայ եւ հռնկէ հեռաձայնեցի Ուորները:

— Ես Միլըրն եմ, ըսի, փութով պէտք է ձեզ տեսնեմ:

— Շատ լաւ, ո՞ւր էք:

— Մեթրոյի կայարանը:

Կայարանը դեռ չէր փակուած: Լապտերի մը տակ կեցայ, որպէսզի Ուորները անմիջապէս տեսնէ զիս: Լոյսը բարձրէն կը լուսաւորէր զիս, այնպէս որ դէմքս յստակ կերպով տեսանելի էր:

Քանի մը վայրկեան վերջ մարդ մը մօտեցաւ ինծի. ապահովաբար Ուորներն էր: Միասին սկսանք քալել դէպի մութ փողոց մը:

— Շատ կարեւոր լուր մը ունիմ, ըսի, երբ հասանք փողոցին միւս ծայրը, որքո՞ն չուտով կրնաք ընկերներուն լուր տալ:

— Անմիջապէս ժագին լուր կուտամ հեռադրիչով, ան ալ երեքի հանրակառքին կը հասնի:

— Լաւ, Նիլպէրկը ինծի ըսաւ թէ Անգլիացիները պիտի չարձակին մեր զործարաններուն վրայ: — ե՞րբ:

— Հաւանաբար վաղը:

— Լաւ, ուրիշ լուր չունի՞ք:

Ուորներն պատմեցի Շէօսպէրկըրի հետ ունեցած տեսակցութիւնս: Շատ հետաքրքրուեցաւ:

— Ուրեմն պէտք է որ անդամ մը բոլորս հաւաքուինք եւ խօսինք այս խնդիրներուն մասին, ըսաւ: Պէտք է փութով կազմակերպենք նախկին զէնքի ընկերներու հացկերոյթ մը:

Վերադարձին իսկոյն բացի պանդոկին տեսարակը, ուր արձանագրուած էին սարքուած հացկերոյթները: Հոն ուշադրութիւնս դրաւեցին 598րդ զինուորական դունդին անդամներուն չաճախակի սարքած հացկերոյթները. 2 — 3 ամիսը անդամ մը հաւաքուած էին, արձանագրութիւնները նշան չունէին:

Այդ գիշերը անկողին մտնելէ եառ չկրցայ քնանալ: Ես միայն գիտէի թէ, իրը 598րդ զօրագունդի զէնքի հին ընկերներ կր հաւաքուէին լրտեսները, առանց կասկած արթնցնելու ուէշ մէկուն մտքին մէջ:

ՄԻՋԱԴԻՊ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Ազգ. ժողովը Գշ. օր օրէնք մը քուէարկեց, որուն համաձայն բոլոր այն երեսփոխանները որ զրպտութիւն կը սերմանեն, կը նախատեն, կամ կը սպառնան, իրենց թռչակին մէկ քառորդը պիտի կորսնցնեն: Իսկ անոնք որ խօսքը դործի կը վերածեն, վեց ամիս պիտի կախակայուին եւ երեք ամսական պիտի զեղչուի իրենց թռչակէն: Այս օրէնքը առաւելապէս կը վերաբերէր համայնավարներուն: Անոնցմէ մէկը, պալանժէ խօսք առնելով, յիշեց «Իմանիթէ»ի խմբագրապետին ձերբակալութիւնը եւ զօր. Րիճուէյը կոչեց, «Քորէայի ժողովուրդին զահիճը եւ զօրավար ժանտախտ» :

Միւս երեսփոխանները ուժգնօրէն բողոքեցին : Ազգ. ժողովին նախագահը էմիօ, յայտարարեց.— Դուք կը նախատէք ամերիկացի զօրավար մը, որ Ֆրանսայի օդնութեան հասաւ 1944ին: Ձեր խօսքերը ծիծաղելի պիտի համարէինք, եթէ դարչելի չըլլային » :

Պ. Պալանժ դիմադարձեց .

— «Դուք չէք կրնար կաշկանդել մեզ: Մենք միշտ կատուին կատու պիտի ըսենք, իսկ Րիճուէյին պատերազմի ոճրագործ» :

Կէս օրէն վերջ, նոր միջադէպ մը ծագեցաւ, երբ երեսփոխան մը կը մեղադրէր «Իմանիթէ»ի հակամերիկեան պայքարը :

— Անկայ ամերիկեան զրաւումը, գոչեցին համայնավար երեսփոխանները .

— Ամերիկեան զերեզմաններով ծածկուած է Ֆրանսան, պատասխանեց երեսփոխանը, մեծամասնութեան ծափերուն մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶի մէջ ռումբ մը պայթեցաւ Գշ. օր, վիրաւորելով երեք հոգի :

ՓՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ արձանագրութիւնները դոհացուցիչ կը համարուին եւ ամէն օր ոսկի կը ծախուի: Գշ. օր 1816 միլիոն ֆրանք արժողութեամբ ոսկի ծախուեցաւ, Բշ. օր 20.000 նապոլէոն ծախուած էր, երեքշաբթի՝ 100.000, ինչպէս կը զրեն տեղական թերթերը :

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՍԱԿԱՁՈՑԻ նոր օրինադիծ մը մշակած է կառավարութիւնը :

ԹՐՈՒՄԸՆ «Իմարութիւն» կոչեց եւրոպայի սահմանուած զինուորական վարկերուն կրճատումը :

Այրի Տիկին Մարի Մովսէսեան, Տէր եւ Տիկ Պ. Գ. Պետրոսեան եւ զաւակները, Պ. Յովհ. Պետրոսեան (Միւնիխ), Տէր եւ Տիկին Վ. Խ. Գրիգորեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մ. Ա. Մելքէ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սահեան Գասպարեան (Ամերիկա), Տիկին Եղիսաբէթ Խարբութլեան (Ամերիկա), Տիկին Մարի Խաչատուրեան եւ զաւակները սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ Ա.ՐԱՊԵԱՆ)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 26 Մայիս, Լիոնի Granche Blanche հիւանդանոցը, յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, Հինգշաբթի, առաւօտեան ժամը 10ին :

Մարմինը կ'ամփոփուի Կիյոթիէդի նոր զերեզմանատունը (Ave. Berthelot):

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Նուիրուած ժողովրդական դերասան ԹՐԱԳՕՇի, իր բեմական գործունէութեան 35ամեակին առթիւ: Այս կիրակի ցերեկ, ժամը 15ին, Iénaի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iéna:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ՓԱՐԻԶԻ ՆԱԶԱՐ

կատակախաղ 6 արար, հեղինակ՝ Դ. Դեմիրճեան եւ բեմադրութիւն՝ յոբելեար Թրագօյի: Միրայօժար մասնակցութեամբ դերասանները Տ.Նչանեանի եւ Ա. Գրիգորեանի :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդիսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԼԻ ՔԻՖԱՖ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բընակարանի դիւրութիւն :

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ, ՄԱՑԻՍ 28

Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. « Եղիպտացի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆր. Կ. Խաչի, Համազգայինի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, վեցերորդ fաղարախտարանի շրջ. սրահներուն մէջ : Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսին Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ, Պ. MARCEL CARTIER, երեսփոխան Տրոմի, Տիկ. ՕՏԷՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ եւ ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին երգ՝ ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՔՓԷԼԵԱՆ : Արտասանութիւն՝ ՕՐ. ՀԱՑԿՈՒՀԻ ՄՏՇԵԱՆ եւ ընկեր ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : Զուռնա՝ Պ. ՋԱՒԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ թառ Պ. Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ:

Հայկական առհմիկ պարերը Ֆ. Կ. Խաչի նոր բակամ պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԻՋԵԱՆԻ :

Խմբերգ՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ :

Կէս դիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը հանրածանօթRico's Creole Bandի, Première Formation Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

Մուտք **200** *ֆրանք*

×

Մարսէյլի մէջ

Մայիս 31ին, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերու եւ քոյր կազմակերպութեանց :

Պատուական նախագահութեամբ երեսփոխան եւ նախկին նախարար GASTON DEFERREի եւ երեսփոխան FRANCIS LEENHARDTի :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ
Կը խօսին՝ ընկեր Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ եւ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա. Տ. Վարդանեան, Պ. Զ. Գասեան (երգ), Ա. Մարգարեան (արտասանութիւն), խմբերգ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի եւ քաղաքի խումբերու կողմէ : ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ՆՈՒԱԳ :

Դաշնակ՝ Օր. Մարկոսեան, նուագ Պ. Լ. Գէորգեան :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վարդան հնձակոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի տեղական մասնաճիւղերուն :

Կիրակի 8 Յունիս, ժամը 3.30ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին : Կը խօսի ընկ. Մ. ՄԻՐՋԷ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 *Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Դ. Թաղապետարանի սրահը :*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին. — Մեներգ Օր. Ս. Տէր Կոմսեան, կ'արտասանեն՝ Օր. Ա. Թութլեան եւ Օր. Շ. Յակոբեան, դաշնակ Օր. Մ. Սաղաթէլեան, ջութակ՝ Պ. Պ. Տօստոդրուեան եւ Պէրպէրեան : Հանդիսէն վերջ խնջոյք մինչեւ լոյս, Յոյներու սրահը : Մուտքը ազատ է

×

ԿՐՈՆՈՒԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու միութեան :

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ : Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՄԼԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Խնամքով պատրաստուած զեղարուեստական բաժին, (երգախառն կենդանի պատկեր, պար, երգ, արտասան.) : Հանդիսէն վերջ ընկերական կամակրական խնջոյք, ճաշ : Պարահանդէս : Մասնաւոր նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամներու :

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

31 *Մայիս Շաբաթ դիշեր, ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ :*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կապ. Խաչի, Հ. Մ. Ը. Մ. Միի, Հայ Կամ. Մարտիկներու եւ Վասպուրականի Հայ. Միութեան :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբը : Պիտի երգեն Տիկին Թագէոսեան եւ Տիկին Պ. Ահարոնեան (Լիոնէն), Օր. Յակոբեան :

Հանդիսէն վերջ եւրոպական պար նուագախումբով : Առատ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

×

ՎԱԼԱՆՍ

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, պետական թատրոնի սրահը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի :

Կը խօսի ընկեր ՍԻՍԱԿ ՍԻՄԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն տեղւոյս Ֆրանս. ընկերվարական ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ :

Կը ներկայացուի նաեւ Ա. Վատրանդի թատերդրութիւնը «ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԸ ԱՆԻի ԱԽԲԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ» :

Յաջորդ օրը, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին խնջոյք «Ահարոնեան» սրահին մէջ :

Մուտքը ազատ է:

« ՄԱՑԻՍ 28»ի ԱՌԹԻԻ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը կը կատարէ ընկեր ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ, Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet :

Հինգշաբթի ժամը 21ին :

ԿՈՉ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Եկեղեցւոյ չինութեան յանձնախումբին ժողովը պիտի դումարուի այս ուրբաթ ժամը 21ին, Խրիմեան զպրոցին մէջ, նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի : Առաջին քայլերը առնուած են արդէն : Դէպի գործ, հայրենակիցներ :

(Յանձնախումբ)

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑիի ՄԱՍԻՆ.— ԼԻՈՆ.— Այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին, զպրոցի սրահին մէջ, 78 rue Rabelais, Հալէպէն ժամանած Հ. ՍԱՀԱԿ ՔԻՇԻՇԵԱՆի կողմէ որ Նարեկը մասնաւոր կերպով ուսումնասիրած ու Ֆրանսերէնի թարգմանած է

ՀԱՑ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵ՞Ր

Կ'ուզէք լաւ մեբենայ մը գնել
Դիմեցէք **O. G. I. M. E. X.**ին
45 Rue St Roch , Paris (I)
Որ ձեզի կը տրամադրէ նաեւ առաջնակարգ «Métiers DIAMANTներ :

ՅՕԽՇԱՑԵՑՔ

ԻԹԱԼԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ժանթիլիի զպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԿՐՈՆՈՒԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր ժամը 9ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին 78 բիս Ռապլէյի զպրոցի սրբրահը: Մտիպողական օրակարգ :

ՊԱՆԵԼՕ - ՔՈՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Ֆաշան: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑի Ուս. Միութեան ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԱՍՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հ. Մ. Մ. Ը տարեկան մարզահանդէսը՝ Յունիս 6ին :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Vendredi 30 MAI 1952 Ուրբաթ 30 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6776-Նոր շրջան թիւ 2187

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

«Դաւ մը՝ պետական ապահովութեան դէմ»

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԻՒՐ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ՀԱՅԻՒՐԱՀՈՐ ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ , — ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 600 ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ , ԳԼՈՒԽՆ ԸԼԼԱԼՈՎ ԺԱՔ ՏԻՒԲԼՕ.— ԳԱՒԱՌԻ ՄԷՋ ԱԼ ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ

Ինչպէս կը յիշուի, համայնավար կուսակցութիւնը որոշած էր բողոքի ցոյց մը արձակել չորեքշաբթի օր, Ռէփիւպլիքի հրապարակին վրայ, պահանջելով որ արեւմտեան ճակատին նոր հրամանատարը, զօր· Րիճուէյ «իր տեղը դառնայ»:

Ոստիկանութիւնը պաշտօնապէս արգիլած էր այս ցոյցը եւ չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 4.30ին դրաւեց երկու համայնավար թերթեր, «Իւմանիթէ» եւ «Լիպերասիօն», որոնք դարձեալ կոչեր հրատարակած էին, Ռէփիւպլիքի հրապարակը հաւաքուելու համար: Թերթերը կը դրեն թէ 45 հազար օրինակ «Իւմանիթէ», 40.000 «Լիպերասիօն» դրաւած էր ոստիկանութիւնը, առաքման դարձակալութիւններէն, դրախանութներէն եւ կայարաններէն: «Իւմանիթէ» նոյն օրը իբրեւ խմբագրական հրատարակած էր իր կալանաւոր խմբագրապետին բողոք - նամակը, իսկ միւս թերթը տպած էր խաղաղութեան յանձնախումբին զեկոյցը որ կը բողոքէր զօր· Րիճուէյի գալուստին եւ Գերմանիոյ վերազինման դէմ :

Հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն, ծանր դէպքեր պատահեցան չորեքշաբթի, ժամը 6—10: Այս առթիւ ձերբակալուեցաւ նաեւ համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ, որ կառքով կը հետեւէր ցոյցերուն: Ոստիկանութեան տեղեկագրին համաձայն, կառքին մէջ գտնուած են լեցուն ատրճանակ մը եւ մարակ մը, ինչպէս եւ երկու աղաւնիներ եւ անթելի դրոծիք մը :

Ներքին նախարարը, Պ· Պոխն, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ պատահած դէպքերուն եւ Տիւքլոյի ձերբակալութեան առթիւ.

— Իրականին մէջ, կը գտնուէինք պետական ապահովութեան դէմ սարքուած ճշմարիտ եղեռնագործի մը դիմաց: Համայն· կուսակցութեան կողմէ դիմուած բռնութիւններ դաւ մը սարքած էին հանրապետական հաստատութեանց դէմ : Զօր· Րիճուէյ անունը պարզ պատրուակ մըն էր: Կը գտնուէինք համայնավար ուժերու կազմակերպուած հրամանատարութեան մը առջեւ :Իրիկուան դէմ, 10րդ թաղամասին մէջ, ոստիկանութիւնը բռնեց Պ· Ժաք Տիւքլոյի կառքը, ցոյցերու վայրը: Կառքին մէջ գտան ատրճանակ մը , մարակ մը, անթելի մասնաւորապէս պատրաստուած ընկարուչ մը եւ ծածկոցներու մէջ պահուած երկու թղթատար աղաւնիներ: Պ· Տիւքլօ յանգանքի վրայ բռնուած ըլլալով, ձերբակալուեցաւ Մոնթրէօյլի բնակարանին մէջ : Կառավարութիւնը տրամաբանական հետեւանքները պիտի հանէ այս ցոյցէն: Բայց կը յայտարարեմ թէ կարգապահական ուժը կացութեան տէրն էր ամէն տեղ: Ան ոչ մէկ տեղ բռնութեան չդիմեց, մինչեւ որ ցուցարարները չհարկադրեցին միջոցները ձեռք առնել իրենց բռնութիւններով: Մենք կացութեան տէրն ենք եւ պիտի մնանք »:

ԻՆՉՊԷՍ ՍԿՍԱՆ ԽՌՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , առաջին ընդհարումը տեղի ունեցաւ ուիւ տը լա Պանք: Թաղին պահականոցը յանկարծ պաշարուեցաւ ցուցարարներու կողմէ որոնք քարեր եւ երկաթի կտորներ նետեցին ոստիկաններուն վրայ , պռոշտուքներ արձակելով : Ոստիկանները կրցան պաշտպանել չէնքը, բայց ի վերջոյ հարկադրուեցան կրակ բանալ օդին մէջ, ցուցարարները ցրուելու համար :

Ոստիկանները իրենց հրացանները գործածեցին նաեւ ուրիշ վայրերու մէջ, կառ տիւ Նոռի եւ Սթալինկրատի կայարանին շրջականները: Ցուցարար մը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ :

Ցոյցերը գաւառի մէջ

Նոյն օրը ցոյցեր սարքուած էին նաեւ գաւառի մէջ, առանց շատ ծանր հետեւանքներու :

Մարսէյլի մէջ հանրակառքի երթեւեկը դադրեցաւ ժամը 17ին, Քանըպիէռի վրայ, երբ ցուցարարներ կը հանդիպին արտաքսմաններէն : Ոստիկանութիւնը բռնած էր դիւրաւոր դիրքերը: Բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան: Ձերբակալուեցան 150 հոգի, որոնց մէկը համայնավար թերթի մը խմբագրապետը: Վիրաւորուեցան ոստիկաններ եւ ցուցարարներ :

Նիսի մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 20 հոգի, երբ 1500 ցուցարարներ կը փորձէին համախմբուիլ: Այս առթիւ ալ արտասուաբեր կազ գործածուեցաւ :

Լիոնի մէջ կարեւոր դէպք մը չպատահեցաւ, բացի կարգ մը գործադուլներէ :

Աւելի կամ նուազ ծանր դէպքեր պատահեցան ուրիշ բանուորական քաղաքներու մէջ :

⚔ Ամէն տեղ ալ Բանուորական Ուժը եւ Քրիստոնեայ աշխատաւորներու սենտիքան չմասնակցեցան ցոյցերուն :

Ռէփիւպլիքի հրապարակին վրայ, փողոցի մը մէջ ցուցարարները քակելով սալայատակին քարերը, պատնէշ մը շինեցին եւ անոր ետեւէն սկսան քարեր նետել ոստիկաններուն վրայ: Ժամը 9.30ին ոստիկանական զօրաւոր ուժ մը օդնութեան հասաւ եւ դրաւեց պատնէշը, վտխուստի մատնելով ցուցարարները :

Քաղաքին դանագան մասերուն մէջ ոստիկանական կառքեր խորտակուեցան , անուագօտիները քակուեցան եւ ուրիշ թշնամական արարքներ գործուեցան: Ամէն տեղ ցուցարարները աղդատախտակները կը կրէին, որոնց վրայ գրուած էր, Ֆրանսերէն եւ անդլերէն,— «Րիճուէյ , կորսուէ!»: «Րիճուէյ, տեղդ դնա»: Թերթերը դիտել կուտան թէ կարգ մը վայրերու մէջ ցուցարարները յատկապէս կը փորձէին դրգռել ոստիկանութիւնը :

Ցոյցերուն կը մասնակցէին Հիւս· Ափրիկէցիներ, արտակարգ բազմութեամբ: Շատեր Թունուզի եւ Ալժերիոյ ազատութիւնը կը պահանջէին նշանաւոր տախտակներով :

Ամենամեծ կռիւներէն մէկը տեղի ունեցաւ Օտէոնի հրապարակին վրայ, ուր մօտ քանի մը հարիւր — կարգ մը թերթեր կ'ըսեն՝ 2000 — ցուցարարներ յանկարծ պաշարեցին ոստիկանական խումբերը: Այս առթիւ բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան: Ցուցարարները փողոցէ փողոց կը խուժէին, աջ ու ձախ հարուածելով կամ դեամին նետելով իրենց նշանաւոր տախտակները: Ի վերջոյ կարելի եղաւ վերահաստատել բարեկարգութիւնը, երբ 3000 շրջուն պահակներ օդնութեան հասան: Շատեր դեամին փոխուեցան արիւնլուայ: Ոստիկանները եւ պահակները աչ ձախ կը շարժէին իրենց հրացանի բուներն եւ բիրերը :

Ժամը 6.30ին, երբ տեղի պիտի ունենար Ռէփիւպլիքի վրայ ծրագրուած դլխաւոր ցոյցը, ամբողջ հրապարակը բռնած էին ոստիկաններ եւ շրջուն պահակներ, դինուած՝ հրացաններով, դընդացիրներով, կազարդել դիմակներով եւ արտասուաբեր ռումբերով : Միեւնոյն ատեն հետազօտիչ օդանաւ մը հսկողութիւն կը կատարէր: Ցոյցերը սկսան մէկ ժամ վերջը, մեծ պղտոտաներուն վրայ, մինչեւ Օփերա :

Թղթակից մը կը պատմէ թէ ամէն բան հանդարտ էր Ռէփիւպլիքի հրապարակին վրայ, երբ կողմնակի փողոցէ 200 ցուցարարներ մէջտեղ եկան, «մարդասպան Րիճուէյ» աղաղակներով : Թերթերը կ'ըսեն թէ ամէնքն ալ դինուած էին տախտակի եւ երկաթի կտորներով եւ խարազաններով :Իրենց երկաթեայ դրօշներուն վրայ արձանագրուած էր,— «Թող կորսուի մարդասպան Րիճուէյը»: Ցուցարարները փորձեցին Ռէփիւպլիքի հրապարակը երթալ, ճեղքելով բազմութիւնը, խորտակելով կառքերու ապակիները: Յետոյ բին մէջ աղջիկներ ալ կային որոնք բոլշեւիկեան նշանախօսքեր կ'արձակէին:

Ոստիկանները եւ շրջուն պահակները անմիջապէս պաշարեցին ցուցարարները, որոնք անարդական խօսքեր կ'արտասանէին: Ցետոյ կազարձակ ռումբեր նետեցին: Յետոյ մը երիտասարդներ դիմադրելին քարերով եւ բիրերով: Ոստիկանութիւնը եօ մղեց զանոնք: Ցետոյ համայնավարները սկսան վազել, ոստիկաններն ալ իրենց հետեւէն, իբար խառնուելով հանրակառքերու, ինքնաշարժներու եւ բազմութեան մէջ : Պղտոտաներուն վրայ, սրճարանատէրերը անմիջապէս վերցուցին աթոռները եւ սեղանները, փակելով վէղկերը :

Նոյն պահուն աւելի քան 2000 ցուցարարներ խուժած էին կառ տիւ Նոռի մեծ սրահը եւ ոստիկանութեան վրայ յարձակեցան մետաղեայ աթոռներով, չիչերով, բիրերով: Միեւնոյն ատեն կը խորտակէին ապակիները

Կառ տը լ'Էթթի, Գուլվառ տը Վիլլէթի մէջ եւս անկարգութիւններ պատահեցան, ինչպէս եւ Գոպտուռ Մոնմարթրի, Ռէամիւռ եւ ուրիշ բանուբական թաղամասերու մէջ :

Վիլլէթի ցոյցին առաջնորդեցաւ Հիւս· Ափրիկեցի մը: Վիրաւոր ոստիկաններուն թիւը կը հաշուեն 220 ,որոնց քանը ծանր: Ցուցարարներէն վիրաւորուած են հարիւրաւորներ: Ձերբակալուած են 718 ցուցարարներ :

⚔ « Իւմանիթէ» երէկ լոյս տեսաւ խոշոր խոբաղիրներով — «Ահարկու ցոյց մը»: Այս առթիւ կը բողոքէ ժաք Տիւքլոյի ձերբակալութեան դէմ եւ կ'ըսէ թէ չեն գիտեր ո՛ւր փոխադրուած է: Ոստիկանութիւնը նորէն այս թիւն ալ դրաւեց, «Լիպերասիօն»ի հետ :

Երեք Միծերու բացառիկ ժողովը Փարիզի մէջ

Շորեքշաբթի օր կարեւոր խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ, Պ· Պ· Շումանի, Էչիսընի եւ Իրընի միջեւ: Ներկայ էին նաեւ վարչապետը՝ Պ· Փինէ , պղտ· պաշտպանութեան նախարարը , եւ ուրիշ նախարարներ :

Ժողովը նախ զբաղեցաւ Մոսկուայի վերջին ծանուցագրով, յետոյ քննեց մասնաւորապէս Ծայր· Արեւելքի կացութիւնը, սկսելով Հնդկաչինէն: Եբեք նախարարներն ալ համաձայն են որ պատասխանուի Մ· Մուրթեան վերջին ծանուցագրին : Այս առթիւ դնահատեցին Ֆրանսայի ճիդերը՝ Հնդկաչինի մէջ: Կէս օրէն ետք տեղի ունեցաւ նոր խորհրդակցութիւն մը՝ Շումանի եւ Էչիսընի մէջեւ: Ֆրանսայի արտաքին նախարարը բացատրեց թէ Հիւս· Ափրիկէի կացութեան պատասխանատուութիւնը ամբողջովին իրենց կ'իյնայ, թէ օտար կառավարութեան մը կողմէ որեւէ միջամտութիւն, ըլլայ իսկ բարեկամական, Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներուն մէջ, չի կրնար նպաստաւոր հետեւանքներ ունենալ:

Ժողովը երէկ ալ շարունակուեցաւ եւ այս առթիւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը յայտնեց թէ անհրաժեշտ է փութացնել 170 միլիոն տոլարի վարկին վճարումը, որպէս զի կարենան լրացնել վերազինումը: Պ· Էչիսըն հանրապետութեան նախագահին ալ ներկայացաւ :

⚔ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը իր երկիրը վերադառնալով, յայտարարեց թէ եւրոպական բանակի դաչինքը քայլ մըն է դէպի խաղաղութիւն: Իր կարծիքով, Մ· Միութիւնը պիտի փորձէ համաձայնութեան մը յանգիլ Արեւմուտքի հետ, «վասն զի չեն կրնար յաղթել անոր» :

ԿՈՐԷԱՅԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐԱՑԱԾ

Անգլիոյ պաշտպանութեան նախարարը, Լորդ Ալեքսանդը մօտերս Թոքիօ պիտի երթայ, Կորէայի նոր հրամանատարին հրաւէրով: Այս առթիւ , Ձորչիլ յայտարարութիւն մը ընելով երեսփ·ժողովին մէջ, խոստովանեցաւ թէ կացութիւնը ծանրացած է: «Քինական եւ հիւսիսային - կորէական բանակներուն թիւը այսօր կը հասնի մէկ միլիոնի, այսինքն կրկինը, բաղդատելով տասը ամիս առաջ եղածին հետ: Այս օդնական ուժերը մեծ մասով Քինացիներ են: Թշնամին այժմ ունի 500է աւելի հրատայլեր եւ ինքնագործ թնդանօթներ, իսկ 1800 հատ ալ սաւառնակներ, մինչ անցեալ տարի հազար հատ ունէր: Բայց եւ այնպէս Ազգաժողովին ուժերը կը պահեն իրենց օդային դերակշռութիւնը եւ կը տիրեն թշնամին որ մեծ թիւով սաւառնակներ պահէ Մանչուրիոյ մէջ » :

Կը վախցուի որ կարմիրները նոր յարձակողական մը ձեռնարկեն :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ դինաթափութեան յանձնախումբին անդլ· պատուիրակը ծրագիր մը ներկայացուց: Կ'առաջարկէ որ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ· Նահանգները իւրաքանչիւրը մինչեւ 1.500.000 զինուոր պահէ: Փոքր պետութեանց զօրքին թիւն ալ պիտի սահմանափակուի: Այս պարադային , Մ· Միութիւնն ալ պարտաւոր է կրճատել իր բանակը, որուն միայն ցամաքային ուժը 4.000.000կը հաշուեն: (Մ· Նահանգները ունին 3.600.000) : Զինապտանի ուժերը անհաշուելի են :

ԱՆԳԱՐԱ. հասաւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութեան Միջին Արեւելքի բաժնին վարիչը, Պայրոտ, որ նախապէս այցելած էր Իրան, Իսրայէլ եւ Կիպրոս: Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՅԱՌԱՋ»ի ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒԸ (Շաբաթ) ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՑԱՏԿԱՑՈՒԱԾ Է ՄԱՅԻՍ 28ԻՆ :

ԻՆՉՊԷՍ ԺՈՂՎԵՑ ԵՒ ԳՐԵՑ

(ՌՈՒԲԻՆԻ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԻՐ ՑՈՒՇԵՐՈՒՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Այս բացատրութիւնները տալով, երկու նպատակ կը հետապնդեմ :

Առաջինը, որ ցոյց տուած հետքով, կարելի լինի այդ ձեռագիրները որոնել եւ գտնել : Անոնց մէջ կան անտաչ եւ անգնահատելի ազամանդներ Երկրէն, ժողովրդէն պոկուած : Հոն կան վերջին շրջանի վաւերագրեր, որ պիտի լրացնեն եւ կամ հերքեն այն, որ յետին թուով յիշուած է : Իսկականը այդ վաւերագրերն են, որ օր մը չէ օր մը պիտի գտնուին : Ինչ որ պիտի ըսեմ, անոնց արձագանգն է միայն, յենուած յիշողութեանս վրայ՝ ազօտ եւ կիսկատար :

Երկրորդ նպատակս է, ցոյց տալ, որ այժմս, երբ կան լուսանկարչական մեքենաներ, սինեմատոյի, ձայնապնակի եւ այլ ու այլ գործիքներ՝ եթէ լինին հաղորդակցական դիւրութիւններ, եթէ գիտակցուի արժէքը ժայռերու վրայ խաղուած նկարներու եւ ձեւերու, բլուրներու մէջէն ցցուած տարօրինակ քարերու, աւերակներու մնացորդներու, ուր մեր պապերու միտքը, խօսքը եւ կեանքն է դրոշմուած , եթէ չարհամարհուին անոնց թողներու պատմած ու երգած, չարժուած ներով արտայայտուած եւ անճոռնի կարծուած արտայայտութիւնները, ապա այդ բոլորը կրնան դառնալ վաւերագրեր հինաւուրց մեր պատմութեան եւ անցած ու ղնացած մեր ճաշակի եւ ստեղծագործութեան, նպատակի, որ գործիքներով կարելի է անխարդախօրէն արձանագրել :

Իւրաքանչիւր ժողովուրդ հետաքրքիր է դիտնալու իր ծագումը, իր անցեալը : Երբ պատմականները տեւեալները չեն բաւարարեր իր այդ հետաքրքրութիւնը գոհացնելու, ան իր երեւակայութեամբ, իր աղգային յիշողութեամբ կը ստեղծէ առասպելական մի բացատրութիւն, որ յաճախ կը խառնուի աստուածներու պատմութեան հետ , որոնք անկիզբ են եւ անվերջ :

Առանց պատմութեան ազգ չկայ : Ազգի մը պատմութիւնն արձանագրուած է կամ բանաւոր ասացուածքներու, արձակ ու չափածոյ պատմուածքներու, սովորութիւններու եւ առասպելանման հէքեաթներու միջոցով, եւ կամ փորագրուած է քարերու եւ դրուած մատաղաթերու վրայ :

Ժողովրդական անգիր պատմութիւնը, որ դարերու ընթացքին կը պատմուի, որքան ալ որ ան չհաստատուի վաւերագրերով, որքան ալ ան ըլլայ առասպելախառն, որքան ալ անճիշդ ըլլայ իր ցոյց տուած ժամանակագրութեամբ, վայրերու մատնանշումներով, — հիմքին մէջ սուտ չէ, ի - րական է : Այդ պատմութեանց աւանդութեանց մէջ պիտի որոնել անցեալի դէպքերը եւ ապրումները, ներկայի իր որոնումները եւ ապագայի յոյսերու բնազդները, որ խառցած են վէպի, պատմուածքի քօղին տակ : Ժողովուրդի մը իրական նկարագիրը, անոր անցեալը կարելի է գտնել իր անգիր բանահիւսութեան մէջ, որ ամէն ինչ խոտացուցած լինելով իր հերոսներու մէջ, պատմութիւն չէ, այլ պատմութեան նիւթ :

Անհատին պատմութիւնը իր անցեալի յիշողութիւնն է, որ կրնայ դրուիլ կամ չդրուիլ, բայց ան միշտ կենդանի կը մնայ քանի ինքը մեռած չէ : Այդ պատմութիւնը իր շրջապատը կարող է մասամբ գիտնալ, կամ բնաւ չգիտնալ, այդ կարեւոր չէ անոր համար : Բայց անհատին համար իր պատմութեան յիշողութիւնը անխուսափելի, անբաժանելի մասն է իր էութեան եւ ան անկարող է ապահիլ իր անցեալի յիշողութիւններէն, որպէս թէ ան լինէր մի կենսական մասը իր ներկայի եւ ապագայի համար : Այդ յիշողութիւնը յաճախ կը զգացնէ իր ներկայութիւնը, երբ մարդը անգիտակից է, քնած՝ երազներու միջոցով :

Ազգը նոյն ցեղին պատկանող սերունդներու մի անհատականութիւն է . տարբերութիւնը մի - այն այն է, որ անձի անհատականութիւնը սահմանաւորուած է կարճ ժամանակամիջոցով, իսկ ազգինը՝ ժամանակի սահմանաւորում չունի : Ան յաւիտենական է, երբ յիշողութիւնը չէ կորսնցուցած . ան մահկանացու է, երբ իր անցեալով հպարտ չէ եւ կամ զայն չգիտէ եւ երբ ազգովին չէ բնաջնջուած : Երբ մի ազգ իրյիշողութեամբ , իր սկիզբը կ'ընտրէ երկրի ստեղծագործութենէն, եւ իր պատմութիւնը կը սկսի դիցաբանութեամբ Հրեաներու, Յոյներու, Հայերու եւ այլոց նման, ան կը դառնայ անմահ, անկախ իր թիւէն, որակէն եւ իր աննպաստ կացութենէն» : ՌՈՒԲԻՆ

✕

Այսպիսի անաւարտ վիճակի մէջ կը մնայ յառաջաբանը զոր հայրս կ'ուզէր գրել իբր մի կատակ : Ինծի կը մնայ միայն հակիրճ լրացուցիչ տեղեկութիւններ տալ Յուշերու վերաբերեալ ձեռագիրներու ինչպէս եւ այս հատորներու հրատարակութեան մասին :

Հայկական կեանքը Ժընեւի մէջ

ԺԸՆԵՒ, (Ցատագ) .— Հայ ուսանողութիւնը ուրախալի գործունէութիւն ցոյց տուաւ անցեալ վեցամսեակի ընթացքին , ղեկավարութեամբ իր նախագահին՝ Աղեքսանդր Պաղտեանցի : Վարչութեան միւս անդամներն էին Վահէ Godel, քար - տուղար ,եւ Պարգեւ Պետրոսեան , (Գահիրէէն) դանձապետ, երեքն ալ համեստ բայց կարող երիտասարդներ :

Անցեալ Նոյեմբեր 23ի նիստին մէջ ուսանողները որոշեցին, համաձայն Միութեան ծրագիր - կանոնադրին , կազմակերպել դասախօսութիւններ իրենց թէ Զուիցերիացիներու համար

Վարչութիւնը նախ դիմեց ակադեմական Պ. René Grousset-ի, որ հակառակ իր փափաքին ստիպուեցաւ մերժել, իր զբաղումներուն հետեւանքով : Աւոր վրայ վարչութիւնը դիմեց փրոֆ. Հ. Փասդմաճեանի (Ամէն Գարոյի որդին) :

Դեկտեմբեր 9ին, վարչութիւնը օգտուելով եգիպտագէտ Պ. Արտակ Մխիթարեանի Ժընեւ ներկայութենէն, կազմակերպեց դասախօսութիւն մը Café de la Bourse-ի մեծ սրահին մէջ, ի ներկայութեան ուսանողներու եւ Ժընեւի հայ գաղութին : Ֆրանսերէն լեզուով տրուած այս խիստ շահեկան դասախօսութեան նիւթն էր՝ «Նեղոսի ակունքներէն Սինայի լեռը», պատկերաւոր լուսարձակով : Պ: Մխիթարեան , Պրիւքսէլի եգիպտադիտական հիմնարկութեան ընդհ. քարտուղարն է, որ Ժընեւ հրաւիրուած էր, երեք դասախօսութիւն տալու համար Համալսարանին մէջ :

Ուսանողական միութեան նպատակն է, ի միջի այլոց ծանօթ նիւթերու չուրջ կազմակերպել վիճաբանական հաւաքոյթներ, «մարզելու համար ուսանողներու մայրենի լեզուն» :

Այս նպատակով Դեկտ. 12ին տեղի ունեցաւ դասախօսութիւն մը ուսանող Պերճ Եաղուբեանի կողմէ, որուն նիւթն էր ժամացոյցի ծագումը եւ պատմութիւնը» :

Փետրուար 14ին տեղի ունեցաւ ուսանողական պարահանդէս մը, ուրախ մթնոլորտի մը մէջ : Ի միջի այլոց չատ հետաքրքրական էին օր - իորդներ Եօլանտ Աբրահամեանի եւ Սաֆարեանի հայկական պարերը, որոնք չատ քիչ անգամ առիթը ունինք տեսնելու :

Պարահանդէսին հասոյթը պիտի գործածուի «գարկ տալու համար մշակութային ձեռնարկներ - րու» : Դժբախտաբար հայ գաղութը սպառուած բարմութեամբ չէր պատասխանած հրաւէրին եւ հետեւաբար մեծ հասոյթ մը չդոյացաւ :

Փետր. 22ին տեղի ունեցաւ վերջապէս Պ. Հրանտ Փաստրմաճեանի երկար տեւեկ ի վեր սպասուած դասախօսութիւնը ֆրանսերէն, համալսարանի թիւ 30 սրահին մէջ : Նիւթն էր «Հայաստան եւ Բիւզանդիոն» : Ներկայ էին չուրջ 150 հոգի, մէկ մասը Զուիցերիացի : Նախագահը,Պաղտեանց քանի մը խօսքով ներկայացուց բանախօսը , որ խօսեցաւ մէկ ժամ : Բիւզանդիոնի եւ Հայոց յարաբերութիւնները, հայ կայսրեր եւ կայսրուհիներ, հայ զօրապետներ, հայկ. մտքի ազդեցութիւնը Բիւզանդիոնի պատմութեան եւ մշակոյթին վրայ : Տեղական քանի մը թերթեր արձանագրեցին այս բանախօսութիւնը :

Ժընեւի հայ ուսանողութիւնը ուրախալի քայլ մը առած է յարաբերութիւն հաստատելով Լիոնի հայ ուսանողներուն հետ եւ դանոնք Ժընեւ հրաւիրելով : Լիոնցիք ալ Ժընեւցիները հրաւիրեցին Լիոն, « Հայ մշակոյթի օր»ուան առթիւ, Մարտ 22—23ին :

Անցնող վեցամսեակին՝ Ժընեւի հայ ուսանողութիւնը ունեցաւ երկու շրջանառարտ : Նախագահը՝ Ալէք Պաղտեանց (Թէհրանէն), վարդապետ բնագիտական եւ բնական գիտութեանց, Օր. Ռիմա Զարդարեան՝ մանկավարժութեան :

Պ. ՆԻԿՈՂԵԱՆ

Հայաստանի խարհան տղ

ԱՋԲԻ ՓՈՒՇ

Պոլսոյ «Սօն Թելեկրաֆ»ի թերթին թղթակիցը չարունակելով իր տպաւորութիւնները Լիբանանի մասին, հետեւեալ տողերը կը գրէ :

— Պէյրութի պանդոկները բանեցնողներուն մեծ մասը կամ Արաբ են կամ Հայ : Հայերը կամ գաղթականութեան եւ կամ ազգ. պայքարի առաջին տարիներուն հոս եկած են : Արաբները անվրդովահելի են արդէն : Դառնանք Հայերուն :

Աստնգ մէկուն բանեցուցած մէկ պանդոկը իջած էինք : Խոհանոցի դրան վրայ օրացոյց մը կախուած էր, վրան քարտէս մը, ուր անկախ Հայաստանի սահմանները վարդագոյն ներկուած էին : Կարսի, Արտահանի, Էրզրումի եւ Էրզինճանի հողերն ալ վարդագոյն էին :

Նոյն գոյնով ներկուած էին նաեւ Ատանա , Մերսին, Մարաշ եւ Այնթապ : Կը նշանակէ թէ , Արեւելեան նահանգները անբաւական նկատելով , հարաւային նահանգներն ալ կ'ուզէին :

Տակաւին կայ. իւրաքանչիւր էջին վրայ պատկերներ որոնք կը ցուցնեն Հայերու տարագրութիւնը, Ատանայի ջարդը եւ Արեւելեան քրոստութեան ընթացքին սպաննուած Հայերը :

Գաղտնի հայ կազմակերպութեան կողմէ պատրաստուած այս օրացոյցերը, որոնք ցրուած են աշխարհի ամէն կողմ, Պէյրութի մէջ ապահով վայր գտած են : Տարակոյս չկայ որ իւրաքանչիւր Հայու տան մէջ կրնաս հատ մը գտնել : Զարմանալի է որ այս պանդոկին յաճախորդները բոլորն ալ Թուրք են եւ տարակոյս չկայ որ անոնց դրամովը դնած են ատոնք : Ահա թէ ինչպէս Հայերը կը մեծցնէին Թուրքերուն դէմ :

եանց քանի մը խօսքով ներկայացուց բանախօսը , որ խօսեցաւ մէկ ժամ : Բիւզանդիոնի եւ Հայոց յարաբերութիւնները, հայ կայսրեր եւ կայսրուհիներ, հայ զօրապետներ, հայկ. մտքի ազդեցութիւնը Բիւզանդիոնի պատմութեան եւ մշակոյթին վրայ : Տեղական քանի մը թերթեր արձանագրեցին այս բանախօսութիւնը :

Ժընեւի հայ ուսանողութիւնը ուրախալի քայլ մը առած է յարաբերութիւն հաստատելով Լիոնի հայ ուսանողներուն հետ եւ դանոնք Ժընեւ հրաւիրելով : Լիոնցիք ալ Ժընեւցիները հրաւիրեցին Լիոն, « Հայ մշակոյթի օր»ուան առթիւ, Մարտ 22—23ին :

Անցնող վեցամսեակին՝ Ժընեւի հայ ուսանողութիւնը ունեցաւ երկու շրջանառարտ : Նախագահը՝ Ալէք Պաղտեանց (Թէհրանէն), վարդապետ բնագիտական եւ բնական գիտութեանց, Օր. Ռիմա Զարդարեան՝ մանկավարժութեան :

Պ. ՆԻԿՈՂԵԱՆ

Թաւրիզի մէջ, ուր հայրս կ'ապրէր 1921 թ. Ա. Աւետնդիլեանի մօտ, կը պատմէ անոր իր դեռեւս թարմ յիշողութիւնները, եւ ան գրի կ'առնէ զանոնք : Աչսպէսով կը հաւաքուի մօտ 1200 էջ հում նիւթ, ուր մէջ ընդ մէջ կան հատուածներ հօրս ձեռքով գրուած :

Ռուբէն Դարբինեանի պնդումներուն վրայ է որ հայրս փարիզի մէջ կը ձեռնարկէ իր այս նօթերու առաջին վերամշակման : Հաջ Յեղափոխականի մը յիշատակները լոյս կը տեսնեն «Հայրենիք» ամսագրի առաջին թիւէն սկսեալ : Յաջորդաբար կը տրուին անոնց մէջ Տարօնի պատմութիւնը (որ կը կազմէ ներկայ հրատարակութեան Գ .եւ Դ. հատորներու նիւթը) , Պոլսոյ կեանքը (Զ. հատորի վերջին մասը) եւ Կարսի շրջանը (Ա. հատորի սկիզբը)

1950 Մայիսին, Հէրի Քարեան եւ Ալէք Փիլիպոս կը ծանօթանան հօրս հետ , եւ, թող իրենք ըսեն թէ ինչ բանէ առաջնորդուելով՝ կ'առաջարկեն տպագրել Յուշերը առանձին հատորներով , առանձնելով նիւթական բոլոր հոգերը : Յատկապէս այս ձեռնարկին համար կը հիմնեն տպարան մը Լոս Անճելըս, մասնաւորապէս Հէրի Քարեանի անդուլ ջանքերով :

Չէր կարելի արդէն լոյս տեսած նիւթերը եղածին պէս արտատպել : Հարկ էր որ անոնք վերատին վերամշակուելով , յաւելումներու եւ կրճատումներու ենթարկուէին, որպէսզի աւելի միաձոյլ դառնային : Այդ է պաճառը որ ընթերցողը զգալի տարբերութիւն մը պիտի նկատէ այս եւ «Հայրենիք»ի նիւթերու միջեւ :

Որոշ յարմարութեանց համար, հրատարակութիւնը կը սկսի Գ. եւ Դ. հատորներէն (Տարօնի աշխարհ, (1906—1908) : Ցետոյ կը տպուի Ե. հատորը (Աչխաթ, Վան, Թիֆլիս 1908), որու նիւթերը անտիպ էին : Ապա կը տպուի Զ. հատորը (Կարս - Պոլիս 1908 — 1909) , մասամբ անտիպ նիւթերէ :

Մահը վրայ հասաւ երբ հայրս կ'աչխատէր Ա. հատորին վրայ : Աւոր առաջին մասը գլուխները պատրաստ էին արդէն. անոնց յաջորդող նիւթը, որ առնուած է վերը յիշուած Թաւրիզի նօթերէն, կը հասցնէ հօրս, ըստ օրագրին, մինչեւ Երկիր մտնելը (1904) : Բ. հատորի համար (Վան-Լեռնապար, 1904—1906) , նոյնպէս օգտագործուած են նօթերը եւ ուրիշ վերամշակուած հատուածներ ,որոնց մասնանշումը եղած է ամէն անգամ :

Հայրս ծրագրած էր իր Յուշերը հասցնել մինչեւ մեր օրերը, ամփոփելով զանոնք 10 հատորներու մէջ : Յաւով պէտք է յայտնեմ որ ոչ իսկ կմախքը պիտի տրուի այս երկի վերջաւորութեան : Ընդհատեալ եւ սակաւաթիւ են նօթերը առաջին պատերազմի մասին : Ինձ մօտ կայ սակայն հետաքրքրական դրութիւն մը Հայաստանի Հանրապետութեան մասին. յոյս ունիմ որ ան օր մը կը հրատարակուի իբր առանձին նիւթ :

Հայրս կը դրէր մէկ չունչով, առանց որեւէ ուշադրութիւն դարձնելու չարադրութեան ու քերականական օրէնքներուն, եւ հարկ էր որ իրմէ յետոյ մէկը կարգի բերէր իր դրածները և լեզուն : «Հայրենիք»ի մէջ լոյս տեսած նիւթերու սրբագրութիւնը համբերութեամբ կատարած են Ռ. Դարբինեան եւ Ա. Կեսար : Ա. Կեսար կատարած է նաեւ ներկայ հրատարակութեան Գ. Դ. Ե. Զ. հատորներու սրբագրութիւնը :

Ա. եւ Բ. հատորները ի գլուխ հանելու համար անհրաժեչտ էր որ մանրակրկիտ եւ յոդնատանջ աչխատանք տարուէր նօթերուն վրայ, որոնց չափազանց անփոյթ լեզուն, սրբագրութեամբ հանդերձ, պէտք է պահէր իր ոճը, միտքն ու համը : Աչխատանք կատարողը պէտք է ծանօթ ըլլայ ոչ միայն դէպքերուն, այլեւ հօրս մտածելակերպին ու արտայայտութեան ձեւերուն : Այդ մէկը եղաւ հօրս վաղէմի բնկեր Ա. Յովհաննիսեան, որու օժանդակութեամբ ի գլուխ հանեցինք յիչեալ հատորները՝ միացեալ ուժերով :

Վ. Տ. Մ.

Յաջող ներկայութիւն մը

Կարգը Պոնտոսցիներուն էր, ցիրուցան հայ բնակիչները ի մի հաւաքուելու եւ գործի մղելու իրենց « Տիկնանց յանձնախումբը»: Եւ կիրակի օր ամբողջովին լեցուած էր Cercle Militaireի վերի սրահը:

Տրապիզոնցիին խորհրդանիշը՝ փոքրիկ համեղ ձկնիկը, «խամսին» դուռնէն կը դիմաւորէր հիւրերը եւ իր պսպղուն փայլով կը զարդարէր բոլորին ըմբակները, փոխան ինքնաբուխ նուէրի մը:

Եւ սակայն ինչե՛ր, ինչե՛ր կը յիշեցնէր այդ փոքրիկ խորհրդանշանը «լաւ ու վատ» օրերէն, երբ Սեւ Ծովու այդ բանուկ նաւահանգիստները, նախադուռը՝ հայկական գաւառներուն, կը ցնծային ուրախութեան կանչերով եւ փարթամ կենցաղով, մինչեւ ... չանսատակ ձկմալ Ազմիի եւ ընկ. հայաջինջ սպանդը:

Տրապիզոնցին կ'ըսէ — Մերինը, սարսափելի էր, ծծկեր մանուկներ սնուցիկները լեցուցին, մայրեր զամեցին եւ ծովը լեցուցին ...

Այո, սարսափելի էր նոյնպէս ինչ որ տեսան կիրասոնը, Սամսոնը կամ Օրտուն: Եւ ո՞վ ազատ մնաց արդէն այդ դժոխային հաշուեյարդարէն:

Ահ մը մնացեր են այսօր ամէն մէկ քաղաքէն հաւուկուտը, ամէն մէկ ուանկէն, դիւղէն նմոյզներ, բայց մնացեր են Հայ, կապուած իրենց ազանդութեանց եւ նոյնիսկ տեղական սովորութիւններու: Որքան սրտառուչ էր տեսնել չորս տարեցներ, «Լալի» տարազներով, երիտասարդի նման թրվռուն, երբ միասին նուագարանի մը հնչիւններով պար բռնած էին, ինչպէս երբեմն հարիւրներով կը գառնային ձեռք ձեռքի հարսնիքներու կամ ուսնամարզութիւններու մէջտեղին: Շուտով պարախումբին միացան ուրիշներ ալ, այր թէ կին, մինչեւ անգամ 90 տարեկան մայրիկ մը...

Հոս ալ պէտք էր ձեռք ձեռքի տային, գլուխ հանելու համար այս երեկոյթը փայլուն եւ հասութաբեր:

Հաո՞յթը: Անպայման դեղեցիկ նպաստակի մը, մասնաւորաբար կրթական: Ոչ դպրոց կը պակսի, ոչ ալ ուսման ծարաւի պատանիներ:

Շքասեղանը (պիւֆէ) նուէր էր, ամբողջովին ճարուած Տիկնանց Յանձնախումբի ջանքերով: Երիտասարդուհիներ չուռով սպասեցին դայն, ալ ձախ սպասարկելով: Նուէր էին դարձեալ վիճակախաղի առարկաներն ալ, մօտ 400—450 տոմս, որմէ կարծեմ գոյացաւ 45.000 ֆրանք:

Բանախօսութիւն չկար, բայց ունէին դեղարուեստական խնամուած բաժին մը, սիրուած եւ ծանօթ արուեստագէտներով, ինչպէս Օր. Հ. Խաբչեան եւ Պ. Գալբեթեան եւ սիրողներու « կամաւորական » խումբով մը, որոնք արտասանեցին, երգեցին ու պարեցին: Կր մասնակցէր նաեւ կապոյտ Խաչի Փարիզի պարախումբը:

Եւրոպ. պարերուն մէջ ալ հայկական աղ մը կը դնէր Պ. Կարօ Սարեան, մեր կարդ մը երգերու չափը յարմարցնելով օրուան պարերուն:

Որքան ալ յաջող ըլլայ իրենց այս առաջին փորձը, անշուշտ մոռցուելու դատապարտուած է, եթէ մեր Պոնտոսցի հայրենակիցները չնուիրադործեն իրենց Միութիւնը մնայուն ձեռնարկով մը եւ դոնէ տարին մէկ օր չյիշեն իրենց փոքրիկ համեղ ձկնիկը եւ «լազպարերը»:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷ�ն

ԿՈՉ ԼԻՈՆԷՆ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ՝ երկար տարիներէ ի վեր վարձու խարխուլ սրահ մը կը ծառայեցնէր իբր եկեղեցի եւ դպրոց, միանգամայն: Այսօր գնուած է արդէն կեդրոնական թաղի մը մէջ հող մը կառուցանելու համար եկեղեցի, դպրոց, հանդիսասրահ, դրադարան, ի մի բան՝ Ազգ. Տուն մը՝ իբրեւ հզօր ազդակ ազգապահպանման եւ լաւատիպութեան:

Աչխատաւորական բազմահոծ Լիոնի պատուական ժողովուրդը կատարեց եւ դեռ պիտի չարունակէ կատարել իր պարականութիւնը ի խնդիր այդ Ազգային Տան անյապաղ կառուցման: Սակայն եւ այնպէս գիտնալով որ մեր միջոցները անբաւական պիտի ըլլան, վարչութիւնը պիտի դիմէ ֆրանսահայկական հարենակիցներու եղբայրական օգնութեան: Իր ներկայացուցիչները մօտերս պիտի այցելեն հայաշատ կեդրոններ:

Մինչ այդ, կոչ կ'ընէ այն ոսկեսիրտ ունեւորին որ պիտի դիտնայ իր հարստութեան մէկ մասը յատկացնել, յաւերժացնելու համար իր կամ իր սիրելիներուն յիշատակը, յանձն առնելով կառուցումը եկեղեցի - դպրոցին կամ օգնելով այս ձեռնարկին: Ամբողջ սերունդներ երախտապարտ պիտի մնան իրեն, տեսնելով եկեղեցին իբրեւ հովանի եւ դպրոցը իբրեւ վառարան մշակոյթի, ուսուցանելու համար Բարին, Ճշմարիտը եւ Գեղեցիկը:

Դիմել ուղղակի, Ազգ. վարչութեան. — Union Nationale Ephonie de l'Eglise Arménienne, 69 rue Louis Blanc , Lyon (Rhône) :

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել ներկայ կոչը:

Ի դէմս Ազգ. վարչութեան առենապետ՝ Ա. ՂԵՒՕ. Կ. ԿԻԼԻՊԻՆԿԵԱՆ, առենադպիր՝ ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ:

ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՎԻԵՆ, (Յառաջ).— Անհրաժեշտ կը նկատեմ փոքրիկ խորհրդածութիւն մը ընելու թղթակցութեանս սկիզբը: Արժէքաւոր եւ փառաւոր անցեալով հարուստ ժողովուրդ մը ըլլալով հանդերձ, չարունակ երիմիական ողբերով սգալ կ'ուղենք, մեր կեանքի սուղ օրերը կ'անցնենք դանդատելով եւ անճարակօրէն ուծացումի եւ օտարացումի մասին խօսելով, երբ ապրին լաւագոյն միջոցները, ազդակներն ունինք ինքնապաշտպանութեան եւ մեր ցեղային դրօշմի անաղարդ պահպանումին: Մեր մէկէ աւելի հերոսամարտները փաստացի ապացոյցներ են մեր ազգային կորովին տեւականութեան:

Վատպուրականի Հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը, Փարիզէն եռաք, դովելի եռանդով տօնախմբուեցաւ Վիէնի մէջ, նախաձեռնութեամբ խումբ մը Վատպուրականցիներու եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան կոմիտէին, Կապոյտ Խաչի, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Հանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ իրիկուն, 17 Մայիս, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ: Իբր նորութիւն, բեմին վրայ տեղաւորուած էր «Սէնֆօնի ոը Սէն Մարթէն»ի

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

500 տարբի նուէր մը ըրած է Ճորճ Մարտիկեան էչրէֆիէի (Պէյրութ) Ազգ. վարժարանին: Անցեալ տարի դէպի Արեւելք իր չրջագայութեան առեն երբ կ'այցելէր էչրէֆիէի դպրոցը, խանդավառուելով կը հարցնէ դպրոցին տնօրէն ընկեր Ղ. Զարըգի թէ ինչով կրնայ օգտակար ըլլալ: Տնօրէնը ցոյց կուտայ հինցած գրասեղանները: Եւ այս տարի Ճորճ Մարտիկեան ղրկեց 500 տոլարը որով նորոգուեցան վերի դասարաններուն գրասեղանները, բայց յուսախաբ եղան փոքր դասարաններու աշակերտները: Տնօրէնը եւ թաղ. խորհուրդը որոշած են հանգանակութեամբ նորոգել վարի դասարանները:

նուագախումբը իր ամբողջ կազմով, որ հանդէսի նախագահ Կ. Տէրմոյեանի քացման խօսքին վերջ, նուագեց «Մարսէյեզ»ը: Ցաջորդաբար խօսք առին մասնակցող Միութեանց ներկայացուցիչները: Օր. Շ. Ցակոբեան դեղեցիկ արտասանութիւն մը ըրաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան քարտուղարը՝ Ց. Ուդունեան, կարդաց ուղերձ մը: Հ.Ց.Դ. կոմիտէի ներկայացուցիչը՝ Ս. Գալուստեան, ներբողեց եղբայրական գործակցութիւնը հասարակաց թշնամիին դէմ: Կապոյտ Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբը՝ երգեց երկու յաչորդական երգեր:

Օրուան բանախօսը՝ Պ. Մ. Գուլումճեան պարզեց Վասպուրականի մեծ գոյամարտի դրուագները՝ մինչեւ յաղթանակ: Ցետոյ սկսաւ՝ ուրախ եւ հաճելի մթնոլորտի մէջ խնջոյքի եւ պարի բաժինը, որուն յաջորդեց՝ ուշ գիշերին Հերոսամարտներու չարժանկարներուն ցուցադրութիւնը:

Հասարակութիւնը հեռացաւ սրահէն յուզուած եւ խանդավառութեան զգացումներով:

Ա. Կ. ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՅԵՐ

ԹՈՒՌ.— Մեր փոքրաթիւ գաղութը, որ 25 տարիէ ի վեր կարօտը կը քաշէր հայկական չուռնչին, վերջապէս բախտ ունեցաւ Մայիս 18ին տեսնելու հայկական ծէս մը առաջնորդութեամբ Հ. Վ. Պապաջանեանի եւ երկու հայ տիրացուներու (Փարիզէն): Սէն Մարթէն եկեղեցին լեցուն էր տեղացի հաւատացեալներով:

Գաղաքին կարտինալը քարոզով մը ներբողեց հայկական մշակոյթը եւ քրիստոնէութիւնը, յորդելով հաւատացեալները, որոնք գոհունակութեամբ մեկնեցան ինչպէս մենք Հայերս: Այնուհետեւ հիւրերը հրաւիրուեցան Պ. Միհրանին սրճարանը ուր մեծարուեցան ընտիր գինիներով:

Միհայէլ

PETITS LITS BLANCSի տարեկան պարահանդէսին առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 20ին, Շայեոյի պալատին մէջ, հրաւիրուած էր նաեւ պօ. Թորգոմ իր տիկնոջ հետ, իր վաղեմի բարեկամին՝ Պ. Պէլմիէ կողմէ: Մեզի կը տեղեկացնեն թէ մօտերս ըլլայ պիտի տեսնեն Թորգոմի յուշերը:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ
« ՅԱՌԱՋ »Ը

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՊԱՑՓԱՐԸ

(ՎԷՊ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ)

— Ես այնպէս կը կարծեմ թէ ժագ ճայնաս - փիւռի միջոցաւ լուր կուտար իրընկերներուն: Կէս գիչերէն յետոյ ուրիչ ի՞նչ միջոցով կրնայ լուր ղրկել:

Փօնթիւի չպատասխանեց: Այդ պահուն հեռաճայնին զանգակը հնչեց, փրանսացին պատասխանեց:

Ցանկարծ լինդի դառնալով գոչեց .

— Վայ սարսափելի, մեր ոսոիկանն է եւ կ'ըսէ թէ ժագ հեծանիւով դրասենեակ գացեր է եւ հոն տասը վայրկեան մնալէ վերջ...

— Այդքանը բաւական է հեռագրիչով լուր ղրկելու համար, ըսի :

— Դարձեալ հեծանիւ նստեր եւ ճամբայ ելեր է: Վեց մղոն յառաջանալէ ետք ամայի տեղ մը կանգ առեր է: Մեր ոսոիկանը չէ կրցեր չատ մօտենալ եւ բաւականացեր է հեռուէն դիտելով: Հետեւաբար չէ տեսեր թէ ի՞նչ կ'ընէ ժագ, որ հիմդ վայրկեանի չափ հոն մնալէ վերջ դարձեալ հեծանիւ նստեր եւ տուն վերադարձեր է: Այնոր մեկնումէն յետոյ ոսոիկանութիւնը քննութիւն մը կատարեր է հոն, ուր հինգ վայրկեան կեցած էր ժագ, սակայն ոչինչ գտեր է: Արդեօք սուրհանդակ աղաւնի՞ մը թռցուց այդ վայրէն:

— Վայրկեան մը լինդի տուէք հեռաճայնը, ալօ, ըսէք լինդի խնդրեմ, ժագի հեծանիւին վրայ սակաւիկ նման բան մը կա՞ր: Լաւ, իմ դիտնալ ուզածս ալ այդ էր:

Ընկալուչը տեղը դնելէ ետք, Փօնթիւի ըսաւ.

— Աղաւնի մը չի կրնար ըլլալ, մանաւանդ այս երկրին մէջ, ուր ամէն վայրկեան հսկողութիւն կը կատարուի :

— Վայրկեան մը, փափա, ըսի, հասկցայ թէ ինչ ըրած է ժագ: Նկատած էիք թէ տարբերը ի - մասա մը ունէր «3ի հանրակառքը» որուն մասին խօսած էր Ուտրնը: Ինձի այնպէս կը թուի թէ դերման հէլիքօփթէրը մը Պլէնքէօրթի վրայ կանդ առած է քանի մը վայրկեան: Հիմա կը հասկնա՞ք:

— Ոչ, բան մըն ալ չեմ հասկնար :

— ժագ իր հեծանիւին վրայ ունէր ոատիոյի ընկալուչ մը, ծանր չեն կշռեր այս գործիքները :

— Ըսել կ'ուղէք թէ դերման սաւառնորդը ա՞յս ձեւով մտիկ կ'ընէր ժագի ըսածները :

— Այո. «ժամը 3ի հանրակառքը» այդ օգտագնաւն էր ահա: Այս կերպով ժամը որոշուած կ'ըլլար ժամադրութեան: Պարզ բայց հանճարեղ գիւտ մը: Այս ձեւով սաւառնակին մեկնումէն վերջ ոչ ոք կրնայ տուդել թէ՛ով եւ ի՞նչ ձեւով հաղորդակցութեան մէջ մտած է լրտեսներուն հետ: Ցայտնի է թէ ամէն անգամ տարբեր տեղէ կը խօսին իրարու հետ :

— Շատ լաւ, չատ ճիշդ է ձեր ըսածը: Հիմա պէտք է իսկոյն դինակից ընկերներու հաղորդակցութիւն մը կազմակերպէք :

— Ամենայն սիրով, ըսի, կ'ուզեմ հաւաքուած տեսնել լրտեսները :

— Ե՞րբ կրնաք հաւաքել զանոնք:

— Ցառաջիկայ Երեքշաբթի :

Անմիջապէս հեռաճայնեցի Սրնտէյ Փրէսի խմբագրատունը եւ 598րդ գօրագունդի անունով ծանուցում մը գրել տուի, յետոյ հեռաճայնեցի Տիկին Րաքէլի եւ այդ լուրը հաղորդեցի իրեն , նկատելով որ մտերմութիւն մը կար իմ (այսինքն Միլլերի) եւ անոր միջեւ:

— Շատ լաւ խորհեր ես, ըսաւ, ուրեմն ես ալ պիտի դամ եւ ներկայացումս պիտի տամ : — Այո :

— Կրնա՞մ աւելի առաջ քեզ տեսնել : — Անշուշտ: — Վա՞ղը : — Այո :

Պարապ ժամերուս կուսումնասիրէի գերման լրտեսական կազմակերպութեան աչխատանքի ձեւերը: Սակայն չատ դժուար էր այս գործը : Չէի դիտեր օրինակ թէ կազմակերպութիւնը ո՞րկէ կը գտնէր իրեն պէտք եղած մեծ գումարները: Ցայտնի էր թէ գերման լրտեսներու մեծամասնութիւնը Անգլիա ղրկուած էր 1933է առաջ, իսկ Միլլը նախորդ պատերազմէն ի վեր հոս հաստատուած էր: Եւ երեւակայել որ արար աչխարհ կը կարծէր թէ Հիթլէր կոչուած մէկ ուժի մը դէմ կը պայքարինք: Մինչդեռ մենք մեր դէմ լուծէինք բազմաթիւ Հիթլէրներ: Մինչ ես այս մտածումներուն մէջ թաղուած էի, յանկարծ դուռը բացուեցաւ եւ Տիկին Րաքէլի տաք շրթները դգացի իմիններուս վրայ :

(Շար.)

ԿԱՆԽԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ, ՄԱՅԻՍ 28

ԿԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՅՈՎ

«ՄԱՆՐԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ մասին սուտ լուրեր կը տարածէ Մոսկուան», յայտարարեց Թրումըն «Ռումանիոյ զանգուածային տարապրութեան ամերիկեան կոմիտէ»ի ներկայացուցիչը: « Մենք երբեք չենք բռնաբարած Ժընեւի պայմանագրութիւնը : Կրեմլին չատ լաւ դիտէ , բայց անհիմն սուտեր կը տարածէ : Ան աշխարհի ամէն կողմը խաղաղութեան կանչեր կ'արձակէ , սակայն ամէն կողմ պատերազմ կը սերմանէ , կրցած չափով »:

ԳԱՀԻՐԻի էլ Ազգարի համալսարանը մօտերս իւլէմա մը պիտի ղրկէ Վաթիկան, իբրեւ ներկայացուցիչ: Ուրիշներ ալ պիտի ղրկուին Ֆրանսա եւ Գերմանիա, մահմետականներու կեանքի պայմանները ուսումնասիրելու համար: Ակկէ գատ, տասը չէյխեր պիտի ղրկուին Եւրոպա, օտար լեզուներ սորվելու համար :

ԳԻՆԵՐՈՒ ՉԵՂՉի մասին դիմում կատարած են վարչապետին Ֆրանսական երկու կարեւոր բանուորական խմբակցութեանց վարիչները եւ խնդրած են որ կառավարութիւնը վճռական մի - ջոցներ ձեռք առնէ, գիներու անկումը իրական դարձներու եւ աշխատաւորական լայն զանգուածներուն գոհացում տալու համար :

ԹՈՒՆՈՒԶի աշխատաւորական կազմակերպութեանց բացած պայքարին իր համերաշխութիւնը յայտնեց անգլիական բանուորական դաշնակցութիւնը իր վերջին հատաքղթին մէջ: Համաժողովը կը դատապարտէ հողատար իշխանութեանձեռք առած խիստ միջոցները, որոնք կ'անդամալուծեն աշխատաւորական կեանքը : Ի վերջոյ յոյս կը յայտնէ որ ժողովրդավարական ազատութիւնը պիտի վերահաստատուի Թունուզի մէջ :

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի «Ե. ՊԱՊԻԿԵԱՆ»

Բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ Մարսէյլի, Ալֆորվիլի, Լիոն-Տէսինի եւ Վիչիի Հ.Մ. Ը. Մ.ական քոյր Միութեանց , տեղի կ'ունենան 1 եւ 2 Յունիսին (Կիրակի , Երկուշաբթի) Հոգեզալստեան տօնին առթիւ Տէսին մէջ: Կիրակի իրիկուն, պարահանդէս ի պատիւ հիւրերուն, Տէսինի քաղաքապետական չքեղ սրահին մէջ :

Մարսէյլէն մեկնող կարաւանին մասնակցելու համար 30 % զեղչով արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս 29, վերջին պայմանաժամ հետեւեալ հասցէներուն.— Mardjoian, 6 rue de Etoile, Kalinderian, 48 rue St. Basile:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Մ. Ը.Մ.Ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 19ին Bar du Globe, 7 Bld. d'Athènes: Վարչութեան թեկնածուներու արձանագրութիւնները վերոյիշեալ հասցէներուն կամ ժողովի իրիկունը :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Հոգեզալստեան տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ երգեցողութիւն տեղի պիտի ունենայ Շաւիլի մատրան մէջ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը: Օծման 20րդ տարեդարձին առթիւ մասնաւորապէս հրաւիրուած է փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան որ երկուշաբթի օր պիտի պատարագէ եւ իր հոգեշունչ քարոզով պիտի մխիթարէ հաւատացեալ ժողովուրդը: Կը հրաւիրենք Շաւիլի եւ շրջականերու բոլոր ժողովուրդը : (ԿՆԻՔ)

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ժողովրդական դերասան ԹՐԱԳՕՇի, իր բեմական գործունէութեան 35ամեակին առթիւ: Այս կիրակի ցերեկ, ժամը 15ին, Iénaի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iéna:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԱՍԱ ՆԱԶԱՐ
Կատակախաղ 6 արար, հեղինակ՝ Դ. Դեմիրջեան եւ բեմադրութիւն՝ յոբելեար Թրագօյի: Միրայոժար մասնակցութեամբ դերասաններ Տ.Նչանեանի եւ Ա. Գմբէթեանի :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտ՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՒԷՈՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսանեկան եւ այլ հանդէսներու:

Ամէն իրիկուն ՏԷՕՆԷՐ ՔԷՖԱՊ :

Արտասահմանէն եկած յաճախորդներուն բենակարանի դիւրութիւն :

Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. « Եգիպտացի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆր. Կ. Խաչի, Համազգայինի եւ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի :

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, վեցերորդ հագաթապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ: Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսին Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ, Պ. MARCEL CARTIER, երեսփոխան Տրոմի, Տիկ. ՕՏԷՔ ՄԻՔԱԷԼԵԱՆ եւ ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին երգ՝ ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ: Արտասանութիւն՝ ՕՐ. ՀԱՅԿՈՒՀի ՏՏԵՆԱՆ եւ ընկեր ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : Ջութակ՝ Պ. ՉԱԻԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ թառ Պ. Գ. ԳՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ:

Հայկական տոհմիկ պարեր Ֆ. Կ. Խաչի նոր - րակազմ պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԷՉԵԱՆի :

Մրբերդ՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ԳՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի :

Կէս դիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը հանրածանօթ Rico's Creole Bandի, Première Formation
Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :
Մուտք **200** ֆրանգ

×

Մարսէյլի մէջ

Մայիս 31ին, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերու եւ քոյր կազմակերպութեանց :

Պատուակալ նախագահութեամբ երեսփոխան եւ նախկին նախարար GASTON DEFERREի եւ երեսփոխան FRANCIS LEENHARDTի :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ
Կը խօսին՝ ընկեր Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ եւ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա. Տ. Վարդանեան, Պ. Զ. Գասեան (երգ), Ա. Մարգարեան (արտասանութիւն), խմբերգ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Պօհոնի եւ քաղաքի խումբերու կողմէ: ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ՆՈՒԱԳ :

Դաշնակ՝ Օր. Մարկոսեան, նուագ Պ. Լ. Ղեւոնդեան :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի տեղական մասնաճիւղերուն:
Կիրակի 8 Յունիս, ժամը 3.30էն:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

×

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին: Կը խօսի ընկ. Մ. ՄԻՐՋԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30էն, Դ. Թաղապետարանի սրահը :
Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վարանդեան կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ
Կը խօսի ընկեր ՀԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին. — Մեներգ Օր. Ս. Տէր Կոմսեան, կ'արտասանեն՝ Օր. Ա. Թուրլեան եւ Օր. Շ. Յակոբեան, դաշնակ Օր. Մ. Սաղաթելեան, ջութակ՝ Պ. Պ. Տօստոդրուեան եւ Պէրպէրեան : Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ լոյս, Ցոյներու սրահը : Մուտքը ազատ է

×

ԿՐՈՆՈՊԼի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու միութեան :

Յունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:
Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ՀԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Ինամքով պատրաստուած գեղարուեստական բաժին, (երգախառն կենդանի պատկեր, պար, երգ, արտասան.): Հանդէսէն վերջ ընկերակցական խնջոյք, ճաշ : Պարահանդէս : Մասնաւոր նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամներու :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր, ժամը 20.30էն, Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. կոմիտէի , մասնակցութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կապ. Խաչի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայ Կամ. Մարտիկներու եւ Վասպուրականի Հայ. Միութեան:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբը: Պիտի երգեն Տիկին Թադէոսեան եւ Տիկին Պ. Ահարոնեան (Լիոնէն), Օր. Յակոբեան :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պար նուագախումբով: Առատ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

×

ՎԱԼԱՆՍ

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30էն, պետական թատրոնի սրահը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վալանսի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի :

Կը խօսի ընկեր ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն տեղւոյս Ֆրանս. ընկերվարական ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ :

Կը ներկայացուի նաեւ Ա. Վտարանդի թատերգութիւնը «ՄԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԸ ԱՆՒԻ ԱՒԵՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ» :

Ցաջորդ օրը, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին խնջոյք «Ահարոնեան» սրահին մէջ:

Մուտքը ազատ է:

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ը. Դ. «Անտոր» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Հայոց մատուռին սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ԻԹԱԼԻ.— Ֆ. Կ .Խաչի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ժանթիլիի դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ը. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ օր ժամը 9ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին 78 բիս Ռասլըյէի դպրոցի սրահը: Սոխպողական օրակարգ :

ՊԱՆԵՒՕ - ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Քաշան: Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, տուրբարան հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հ. Մ.Մ.Ի տարեկան մարզահանդէսը՝ Յուլիս 6ին:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Տէր եւ Տիկին Կարօ Երանեան հաղար Ֆր. կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին, փոխան Ծաղկեպսակի՝ Այրի Տիկին Ոսկի Ոսկեանի մահուան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Քնար Զաքարեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ ՅՈՎԱԿԻՄ ԶԱՔԱՐԵԱՆի (Շ. Գարահիսարցի) մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Համայեակ եւ Տաճատ Տողրամաճեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Շաւիլի մատրան մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, իրենց մօր՝ ողբացեալ ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՈՎՍԱՆՆԱ ՏՈՂՐԱՄԱՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ: Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հոգեզալստեան կիրակին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ յետ Պատարագի , անոր չինութեան եւ նորոգութեան սատարող ազգայիններու ննջեցեալներուն համար հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի : Կը հրաւիրենք ամէն արարողութեան ներկայ գտնուիլ մեր սիրելի ժողովուրդը: Սկիզբն ժամերգ . ժամը 8.30 , Ս. Պատարագ 10ին:

Շոգեկառքը Gare du Nordէն կը մեկնի ժամը 8.30, 9, 9.30, 10.15, 10.48: Վերադարձ 13.07, 13.21, 13.50, 14.03, 15.03:— Հոգաբարձութիւն

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Samedi 31 MAI 1952 Շաբաթ 31 ՄԱՅԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ – 28e Année No 6777-Նոր շրջան թիւ 2188

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ 28

Երեսուներեք տարի առաջ, Հայոց դարաւոր եւ նուիրական զոյգ սրբութիւններու՝ Արարատի եւ Էջմիածնի Հովանիին տակ հայ ժողովուրդը, յանձինս իր հերոս զաւակներուն, իր նուիրումի ու զոհաբերութեան բոլոր լաւագոյն տարրերուն, պայքարեցաւ, արիւն թափեց եւ ստեղծեց ազատ Հայաստանը :

Հայրենիքը, որ ունինք այսօր՝ խարսխած Արարատեան դաշտին վրայ, հին եւ նոր «Ասուածաշունչ»ներու պարզեւ մը չէ, եւ ոչ ալ մեր արիւնռուչտ թշնամիներու կողմէ եղած « չնորհ » մը : Անիկա՝ մեր բիւրաւոր նահատակներու եւ անհաշիւ զոհաբերութեանց կենդանի վկայարանն է, արբազան աւանդը :

Մայիս 28ը, յաւիտենական խորհուրդն է՝ Հայութեան յարատեւութեան, իր հայրենական հողերուն վրայ ազատ ու անկախ ապրելու անտեղիտալի կամքին, իր հոգեկան ու նիւթական ստեղծագործութեանց թռիչքներուն :

Մայիս 28ը իրականացած իտէալն էր անոնց, որոնք իրենց մտքի եւ բազուկի ստեղծագործութիւններով լուսաւորեցին մեր դարաւոր պատմութեան այնքան մռայլ ու սեւ էջերը :

Այդ իտէալը, որ կուգայ մեր հին պատմութեան չրջաններէն, նոր զոյն եւ բովանդակութիւն ստացաւ ազատագրական չարժման մեր անմահ առաքեալներու կողմէ :

Շատ արիւն թափեց հայ ժողովուրդը այդ իտէալին իրականացման ճամբուն վրայ : «

Առաջին աչխարհամարտը նոր անկիւնադարձ մը կը բանար մեր պատմութեան մէջ :

Օսմանեան վարիչները որոշած էին «արմատական» հաչուեյարդարի ենթարկել Հայ Դատը :

1915ի Մեծ Եղեռնի հրէշային ծրագիրը ամբողջացնելու համար, Կովկասեան Հայաստանը դեռ կանգուն էր :

1917ի բոլչեւիկեան յեղափոխութիւնը « դէպի առուն » ճամբած էր ռուս զինուորները, մինակ ձգելով Հայերը ուժեղ ու կազմակերպուած Օսմանեան բանակին դէմ :

Ապրիլեան Եղեռնի ուրուականը կը սաւառնէր Արարատեան Աչխարհին վրայ :

Ամբողջ Հայութիւնը, տեղացի թէ փախստական, Արամի եւ Զօր· Սիլիկեանի կոչերուն պատասխանելով զինուորագրուած էր սրբազան պատերազմին :

« Մահ կամ Ազատութիւն » նչանախօսքին տակ թշնամիին դէմ նետուող Հայը՝ յաղթանակեց :

Սարտարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաչ Ապարանի ճակատամարտներու մէջ թշնամի բանակները խորտակուեցան :

1918 Մայիս 28ին հռչակուեցաւ Հայաստանի ազատութիւնն ու անկախութիւնը :

Ծագեցաւ Հայոց նոր արչալոյսը :

Հայ ժողովուրդը վերջապէս ունեցաւ իր սեփական հայրենիքը, իր պատմական հողերու մէկ մասին վրայ :

Կարճ տեւեց Հայաստանի ազատութիւնը : Հիւսիսի եւ Հարաւի մեր թշնամիները ձեռք ձեռքի տուած խեղդեցին մեր անկախութիւնը :

Աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր մեր հայրենիքը կը հեծէ բոլչեւիկեան վայրագ բռնակալութեան ճիրաններուն տակ :

Մեր պապենական հողերը կը մնան ամայի եւ բռնագրաւուած : Հայ Դատը կը մնայ անլոյծ :

Ազատատենչ Հայութիւնը —Հայրենիքէն ներս թէ դուրս — հոգեւին ծառացած է իր ազատութեան եւ անկախութեան թշնամիներուն դէմ :

Ամէն տարի, անկախութեան տարեդարձին առթիւ, անդամ մը եւս կը չեշտենք թէ Հայութիւնը չէ հրաժարած իր իրաւունքներէն — Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի դաղափարականէն :

Կորչի՛ն Հայ Դատի թշնամիները :

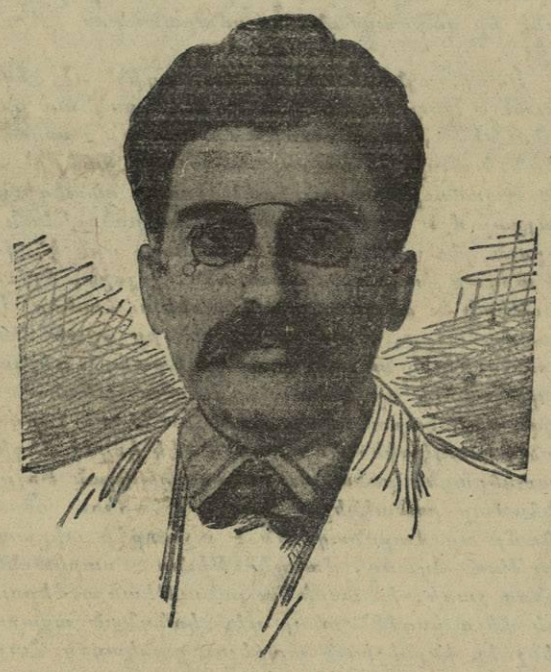
Կեցցէ՛ Մայիս 28ը, Հայ ժողովուրդի ազատութեան նուիրական թուականը :

Կեցցէ՛ հայկական եռագոյնը, խորհրդանչան Միացեալ, Ազատ եւ Անկախ Հայրենիքի :

Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը :

Կեցցէ՛ Հ· Յ· Դաչնակցութիւնը, դրօչակիրը մեր ազատագրական պայքարին :

Հ· Յ· Դ· ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՑԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

Ա Ր Ա Մ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԻՉ ՈՂԻՆ

Թռանուտ աւերին կը սպասէ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Էչիսընի հետ կատարուած խօսակցութեանց ընթացքին, Փրանսայի ներկայացուցիչները մասնաւորապէս անոր ուչադրութիւնը հրաւիրեցին Հնդկաչինի եւ Թունուզի վրայ : Փրանսա աւելի դործնական աչակցութիւն կը սպասէ Հնդկաչինի պատերազմին համար : Միւս կողմէ կը դանդաղի թէ Ամերիկա դաղջ դիրք մը բռնած է Թունուզի հարցին մէջ, ինչ որ կը հակասէ Աթլանտեան պաչտպանութեան ծրագրին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պ· Էչիսըն Փրանսայի պահանջները նկատի առնելով հանդերձ, չէ ուզած որոչ յանձնառութիւններ ստանձնել եւ պիտի խորհրդակցի Նախարարաց Թրումընի հետ :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը քուէարկեց 6700 միլիոն տոլարի վարկ մը ի հաչիւ արտասահմանի տնտեսական եւ զինուորական օգնութեան : Թրումըն 7900 միլիոն տոլար ուզած էր, բայց ծերակոյտը 15 % զեղչ մը կատարեց : 1952 — 1953 տարուան համար, ծերակոյտը քուէարկած է հետեւեալ վարկերը եւրոպայի համար :—3 միլիառ 515.295.500 տոլար զինուորական, իսկ մէկ միլիառ 542.866.000 տնտեսական օգնութեան համար : Միջին Արեւելքի եւ Աֆրիկէի համար 514 միլիոն 263.300 տոլար զինուորական, իսկ 166 միլիոն տոլար 227.599 տնտեսական :

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ իրաւունք ստացաւ վստահութեան քուէ պահանջելու, չարժական սակացոյցի նոր օրինագծին առթիւ որ կը քննուի Ազգ· ժողովին մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը, Պ· Իտըն, Պերլինի արեւմտեան չրջանը այցելելով, հաւատացուց թէ երբեք պիտի չլքեն գերմանը : «Պերլինի ապահովութիւնը եւ բարօրութիւնը եւ մեր դիրքը անհրաժեչտ պահանջներ են աչխարհի խաղաղութեան համար» :

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այսօր, Շաբաթ, ժամը **20.30**էն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասապետարանի սրահին մէջ :

✕

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Այսօր, Շաբաթ, ժամը **20.30**էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

✕

Նոյն օրը, եւ նոյն ժամերուն՝ ԼԻՈՆի, ՎԻԼՆԻ եւ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ : Իսկ վաղը՝ կիրակի՝ ԿՐՔ ՆՈՊԻ :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՅՈՅՑԵՐՈՒՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Ժամ Տիւլօ պաչտօնապէս կ'ամբաստանուի

*****

ԸՆԴԷ· ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ՀՐԱՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ.— ԵՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ .— ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՓԱՍՏԻՒՂԻ ՄԷՋ ԵՒ ԱՁԼՈՒԻՐ

Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը, որ համայնավարներու ձեռքն է եւ մօտ երեք միլիոն անդամներ ունի, հրահանգեց գործադուլներ սարքել ամէն տեղ, բողոքելու համար Ժաք Տիւքլոյի ձերբակալութեան դէմ : Հրահանգը մասնաւորապէս կը չեշտէ .

— « Արագ չարժեցէք կատարեալ միութեամբ, հաւաքուեցէք իւրաքանչիւր գործարանի մէջ, դադրեցուցէք աչխատանքը, պահանջեցէք խաղաղութիւն, հաց եւ ազատութիւն» են· :

Կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առաւ ծէ ամէն տեղ, ապահովելու համար անդորրութիւնը եւ աչխատանքի ազատութիւնը : Մասնաւորապէս հսկողութեան տակ առնուած են զատական պալատը եւ ոստիկանական վերատեսչութեան պաչտօնատունը :

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ՝ չորեքչաբթի օր ձերբակալուեցաւ համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ, երբ կառքով կը հեռանէր տոյժերուն : Հարցաքննիչ դատաւորը պաչտօնապէս իրեն դատաւիր ամբաստանելով համայնավար երեսփոխանը, ծրէնի բանտը փոխադրեց : Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ փոխադրութիւնը տեղի ունեցաւ ձեռնակապով :

Ամբաստանեալին եօթը փաստաբանները անմիջապէս բողոքադիր մը ուղղեցին դատական նախարարին, պահանջելով ազատ արձակել Տիւքլօն : Քննութիւնները կը չարունակուին, ուրիչ կարգ մը կասկածելիներու դէմ, հետեւելով 1848ի եւ 1853ի պատժական օրէնքներուն որոնց համաձայն երկու կամ աւելի մարդիկ դաւ մը սարքած կ'ըլլան, երբ ժողովուրդը կը զրկուն կառավարութեան դէմ, բունութեան դիմելու համար : Այս արարքներուն պատիժն է բերդարգելութիւն : Եթէ միայն մէկ հոգի ըլլայ յանցաւորը, պատիժը կը վերածուի մինչեւ հինգ տարի խցարգելութեան :

Պաչտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ՝ Ժաք Տիւքլօ չորեքչաբթի օրուան ցոյցերուն մէջ կը գործէր « իբրեւ զօրավար մը որ կը հրամայէ իր զօրքին» : Թերթերը կը գրեն թէ ձերբակալութիւնը պիտի ունենայ Ռէպիւպլիքի հրապարակին մօտ, ուր պիտի կատարուէր բողոքի ցոյցը, որ արդիւնած էր : Մանաւանդ չեն կրնար համարուիլ իբրեւ երեսփոխան, քանի որ յանցանքի վրայ բռնուեցաւ : Ազգ· ժողովին կը մնայ վաւերացնել ձերբակալութիւնը կամ ազատ արձակել տալ :

«ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻՆԵՐ »Ը ՄԵՌԱՒ ԼԻՆ

Ազգ· ժողովին եչ· օրուան նիստին մէջ, երբ Տիկին Լիփքովսքի կը պահանջէր վարձատրել վիրաւորուած ոստիկանները, համայնավար խմբակցութեան ներկայացուցիչը, Ֆերնան Կոնիէ բողոքեց Ժաք Տիւքլոյի ձերբակալութեան դէմ, զանազան առարկութիւններով : «Կրնայ ըլլալ որ ազնիւ մը դանուած ըլլայ իր կառքին մէջ : Գալով ազանիններուն...

Ձայն մը .— Անչուշտ խաղաղութեան ազանիներ (քրքիջներ) ...

Կոնիէ .— Ոստիկանական դարչելի պատմութիւն մըն է : Ֆրանսայի ժողովուրդը մտահոգութեամբ կը դիտէ իր երկրին դրութիւնը օտարին կողմէ, ինչպէս եւ հիւլէական բանակին վերածնունդը, նախայարձակման պարտաւորութիւնը : Այդ քաղաքականութեան դէմ է կը բողոքէ :

Ձայն մը .— Իրաւունք չունիք խառնուելու կոչեր ուղղելու :

— Ազատ արձակեցէք Ժաք Տիւքլօն :

= Ազատեցէք Մորիս Թորէզը (որ Մոսկուա կը գտնուի) :

Ուրիշ մը .— Ի՞նչ եղան ազանիները ...

Ի վերջոյ նախագահը յայտարարեց թէ համայնավար կուսակցութեան կողմէ խնդրաւոր արուած չէ Տիւքլօն ազատ արձակելու համար :

Թերթերը կը գրեն թէ թղթատար ազանիները մեռած էին, լաթերու մէջ փաթթուած ըլլալով :

Տիւքլոյի հետ ձերբակալուած էր նաեւ իր կինը, բայց ազատ արձակուեցաւ : Վար դրուեցան չարժաւարը եւ թիկնապահը, որոնց պատմութեան համաձայն արձանակը թիկնապահին կը պատկանէր, իսկ ազանինները նուէր ղրկուած էին Տիւքլոյի վրայ հիացող երկրագործի մը կողմէ :

✕ Հինդչաբթի օր, «Իւմանիթէ»էն եւ «Լիպէրասիօն»էն զատ, Մարսէյլի, Լիոնի, Լիլի եւ ու-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԷԻ ՋԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻ ՕՐԵՐԻՆ

(ՄԻ ՀԱՏՈՒԱԾ ԻՄ ՑՈՒՇԵՐԻՑ)

Ես դինուոր էի հայկական չորրորդ հրեւա - ձիգ վաշտի մէջ: Կարսից նահանջել էինք Ալէք - սանդրապոլ : Այնտեղ հրահանգ ստացանք անցնել Եգիմինների Բամփ գիւղը: Զինադադար էր: Մա - յիս 15ին Թուրքերը հակառակ զինադադարի տրա - մադրութիւններին, նոր պահանջներ դրին մեր հր - րամանատարութեան առջեւ եւ դեռ պատասխան անդամ չստացած, անցան յարձակողականի եւ գրաւեցին Ալեքսանդրապոլը: Մեր մարակոցի հր - րամանատար հարիւրապետ Գուրգէն Մովսէսեա - նը հրահանգ ստացաւ չարժիլ դէպի Ղարաքիլիսէ :

Մայիսեան հրաշալի օրեր էին: Գարունը իր ամէնից ծաղկուն շրջանի մէջ էր: Ո՛վ մեզանից չի կախարդուել Հայաստանի աննման գարունով , մայիսեան օրերու պայծառ եւ բուրումնաւէտ օ - դով: Ծաղկող բնութիւնը իր սքանչելի մարգագե - տիններով, կապերտանման ծաղկազարդերով, իր արագընթաց գետակներով ու բազմաթիւ զուլալ աղբիւրներով :

Սակայն, տխուր էր հայ մարդը 1918ի գար - նան: Նա կարծես չէր նկատում իր չուրջը առատ - օրէն սփռուած գեղեցկութիւնները, մտաղրաղ էր, կքած մի անհասանելի ծանրութեան տակ: Գիւղա - ցիները ամէն տեղ հանդիպում էին մեզ մտահոգ, տխուր հարցումներով: Դժուար էր հանդստացնել խեղճ մարդկանց :

Ճանապարհին խօսում էինք մեր սպաների հետ: Շատերը համոզուած էին, որ կռիւը դեռ պիտի շարունակուի, մասնաւորապէս լեռնամասերում :

Ես լաւատես չէի: Գիտէի որ կորուած էինք ամբողջ աշխարհից, լքուած բոլորից :

Տխուր տրամադրութեան մէջ մօտեցանք Ղա - րաքիլիսէին :

Ղարաքիլիսէ: Այս անունը կապուած էր իմ մանկական օրերի հետ: Քանի՛ անգամ ամառը ըն - տանիքով եկած էինք այստեղ օդափոխութեան : Շրջապատուած լեռներով, բազմաթիւ կիրճերով, արագավազ գետակներով ու անտառներով, Ղա - րաքիլիսէն մեր հայրենիքի ամէնից գեղեցիկ վայ - րերից մէկն էր :

Երբ մեր վաշտը տեղաւորուեց անտառի մօտ, ուր պիտի դիշերէինք, ես մի քանի ժամով արձակուրդ ստացայ եւ գնացի քաղաք, ուր ապ - րում էին իմ մօտ ազգականներ, տարաբախտ ընկ - կարճիկեանի տիկնոջ ծնողները:

Ղարաքիլիսէն սոսկալի տեսարան էր ներկա - յացնում: Գաղթականութիւնը, որ չարժւում էր դէպի Դիլիջան եւ Թիֆլիզ, խռնուած էր այս փո - քրը դիւղաքաղաքում: Իշխանութիւնները որեւէ ուժ եւ հնարաւորութիւն չունէին կանոնաւորելու գաղթը: Եւ ի՞նչպէս կանոնաւորէին: Թուրքերը մտած էին արեւելեան Հայաստանի սիրտը: Ամէն կողմից չարժւում էին առաջ՝ հանդիպելով մա - նակի, յուսահատական դիմադրութեան. Կային գաղթականներ Արեւմտեան եւ Արեւելեան Հա - յաստանի գրեթէ բոլոր շրջաններից: Մի կատար - եալ ժխոր, ահաբեկում, սարսափ ...

Այս վիճակը ինձ վրայ ձգեց ուղղակի չշմե - գուցիչ տպաւորութիւն:

Շատերը՝ կիսամերկ, քաղցած, ոմանք՝ ցըն - ցոտիներով ծածկուած... Ամէնից զարհուրելին ե - րեխաների խնդիրն էր: Զինուորականները փոր - ձում էին համախմբել մէկտեղ իրենց ծնողները կորցրած երեխաներին եւ մի կերպ ճամբել Դիլի - ջան: Դիլիջա՛ն: Բոլորը մտածում էին ժամ առաջ հասնել այնտեղ, ուր կարծես պիտի գտնէին փր - կութիւն ...

Նահանջող զօրամասերն էլ խռնուում էին գաղ - թականութեան հետ եւ այս սարսափելի ժխորի մէջ կորցնում զինուորական կարգապահութեան վերջին մնացորդները: Զինուորներից շատերն էլ դառնում էին գաղթական :

Փողոցներում տիրում էր այնպիսի աղմուկ , որ դժուար էր խօսել անդամ: Սոխլուած բոլորը քշտւում էին :

Երեկոյեան կապիտան Մովսէսեանը կարգա - դրեց մեզ, համաձայն ստացած հրահանգին, պատ - րաստ լինել եւ առաւօտեան չուռշարժիլԴիլիջանի ուղղութեամբ :

Ուրեմն, մենք էլ գնում էինք Դիլիջան... Ան - փառունակ նահանջ ...

×

Սարսափելի էր նահանջը Ղարաքիլիսէից Դի - լիջան: Ամբողջ ճանապարհը բռնուած էր գաղ - թական հոծ բազմութեամբ: Գեղմարդկային ճիգ էր պէտք, որպէսզի հնարաւոր դարձնէինք թնդա - նօթների յառաջխաղացումը: Հրետաձիգ վաշտը կարծես դադրել էր ամբողջականութիւն լինելուց: Կին, երեխայ, առնասուններ, խառնուել էին մարակոցի զինուորների եւ ձիերի հետ, եւ գրե - թէ անհնարին էր առաջ չարժիլ :

Միայն Մովսէսեանի նման հրամանատարը կարող էր մի ելք գտնել այս կատարեալ դժոխքից: Նրան յաջողուեց գոնէ որոշ տարածութեան վրայ համեմատական կարգ հաստատել, վերահսկողել բաժան բաժան եղած մասերը եւ հասցնել մեզ Դի - լիջան :

Ձիշտ էի 1915 թիւը: Կարծես կրկնւում էին Մեծ Եղեռնի օրերը: Հայութեան միւս կէսն էլ կանգնած էր անխուսափելի բնաջնջումի առջեւ : Ամէն ինչ թւում էր վերջացած: Ընդհանուր քայ - քայում, յուսաբեկում: Բոլորիս առջեւ ցցուած էր ահաւոր պատկերը, — Հայ ժողովրդի վերջնական բնաջնջումը ...

Դիլիջանը սակայն մի քիչ սթափեցրեց ինձ : Այստեղ կար որոշ կարգ ու կանոն: Գաղթականու - թեան չարժման աշխատում էին տալ քիչ թէ շատ կազմակերպուած բնոյթ: Տեղական մեր ընկեր - ները ահափին ճիգ էին թափում վերկենալու կացու - թիւնը: Զօրամար Նազարբէկեանը արդէն տեղ - եակ էր զօր. Սիլիկեանի, Դրոյի եւ Դանիէլ Բէկ Փիրումեանի ծրագրած հակայարձակման, որ սկը - սաւ Մայիս 23ին :

Դիլիջանի Հայ. եկեղեցւոյ չուրջ տեղի ունե - ցաւ հրապարակային մեծ ժողով: Բոլորն էլ դի - տակցում էին, որ մենք ճգնաժամային վայրկեան - ներ էինք ապրում, Դիլիջանը արագօրէն լեցւում էր Ղազախից օգնութեան հասած կամաւորական խմբերով, բաղկացած գլխաւորաբար շրջանի դիւ - ղացիներից: Արտասանւում էին կրակոտ ճառեր :

Ճառերից ինձ յաջողուեց լսել միայն երկու - սը: Խօսում էր Գարեգին Նժդեհը: Շատերը ծա - նօթ են Նժդեհի պերճախօսութեան: Բայց այդ օր- ուան ճառը մի առանձին խոր տպաւորութիւն ձը - ղեց բոլորի վրայ: Նա յաջողեցաւ շատերի սրտի եւ հոգու մէջ նորից վառել հաւատք դէպի մեր ժո - ղովրդի ապագան: Ընդհանուր ցնծութեան մէջ կոչ արեց բոլորին անմիջապէս չարժիլ դէպի Ղարա - քիլիսէ, բռնել դիրքերը, ուր դեռ կանգնած էին նա - հանջած զօրամասերից ոմանք եւ կեցնել Թուրքե - րի յառաջխաղացումը :

(Մնացեալը յաջորդիվ) Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՑԻՍ 28

Մայիս 28ը թէ իբրեւ կերտուածք, թէ իբրեւ չօշափելի եւ տեսանելի արդիւնք եւ թէ իբրեւ ըս - տեղծագործութիւն, բացառիկ նշանակութիւն ու - նի 5 — 6 դարերու Հայոց պատմութեան մէջ :

Անոր փաստական եւ իրաւական դոյութիւ - նով՝ հայ ազգը եւս, միւս ազգերու կարգին, այ - սօր կը դրաւէ ազատ արեւին տակ, անկաշկանդ ապրելու եւ յարատեւելու իր արդար իրաւունքը: Միւս կողմէ՝ մեր պատմութիւնն ալ , դարերու զարտուղի, մոլորական թափառումներէ վերջ, կը մտնէ իր զարգացման տրամաբանական հունին մէջ:

Բայց, այն գաղափարական ոգին՝ որ ծնունդ տուաւ « Մայիս 28»ի լուսաշող եւ պայծառ իրա - կանութեան, նոր երեւոյթ մը չէ Հայոց պատմու - թեան համար: Ուշադիր դիտողի մը համար՝ Հա - յոց պատմութիւնը յաւիտենական անսեղմելի պայքար մըն է չարի, խաւարի եւ բռնութեան ու - ժերուն դէմ: Ան, անընդհատ վազք մըն է՝ վեհ եւ արդար խոյանք մը բարիին, լոյսին, ճշմար - տութեան եւ ազատութեան հասնելու համար: Մեր պատմահայրը, Մ. Խորենացին՝ իր դրած Հայոց պատմութեան նախամուտը կը կատարէ դիւցազ - նավէպով մը որ մեծապէս յատկանշական է մեր ազգային նկարագրի եւ ըմբռնումներու բնորոշ - ման տեսակէտէն: Խորենացին մէկ կողմէ մեղի կը պատկերացնէ բռնակալ եւ ազատասպան Բելը իր անհամար բանակներով եւ իր ահարկու զօրու - թեամբ որ մարմնացումն է աշխարհի տիրապե - տութեան ձգտող, մարդկութիւնը սոսկացնելու ճգնող չարի, խաւարի եւ բռնութեան ուժերուն , իսկ միւս կողմէ՝ անոր դէմ կանգնած ազատա - տենչ եւ ինքնիշխան ապրելու ցանկացող Հայկը՝ իր սակաւաթիւ ուժերով :

Այս երկու ուժերը իրար կը բախին, եւ ով հր - բաշք, բռնութեան եւ չարի զօրութիւնը կը տա - պալի, եւ, ինչպէս միշտ կը տեսանենք պատմու - թեան մէջ, յաղթանակը կը մնայ բարիի եւ ազա - տութեան ուժերուն կողմը: Խորենացին այս եր - կու անձերու օրինակին մէջ դրած է ամբողջ պատ - մա - փիլիսոփայութիւն մը, ընդունելով ի յառա - ջապունչ որ ազատութեան, արդարութեան հա - մար մղուած կռիւը, ինչքան ալ դժուար եւ տա - ժանելի ըլլայ, ինչքան ալ մղուի անհաւասար ու - ժերու միջեւ, դարձեալ յաղթանակը պիտի մնայ ազատութեան, արդարութեան ախոյեաններուն կողմը: Որովհետեւ , Խորենացին ինք եւս հաւա - տացած է թէ մարդը կամ ազգերը իրենց արժէք - ները, իրենց բնաւորութիւնները կրնան զարգացնել միայն ու միայն ազատութեան, կամ ազգային անկախ պետականութեան մէջ :

Ուրիշ օրինակ մը կուտայ մեղի յոյն պատ - մագիրը՝ Քսենոփոն: « Նահանջ Բիւրից»ի հեղի - նակը կը պատմէ թէ՝ Հայոց Տիգրան թագաւորը, օգտուելով Պարսից ժամանակաւոր դժուարու - թիւններէն, ապստամբած էր Կիւրոսի դէմ: Բայց ապստամբութիւնը ձախող վախճան մը ունենա - լով՝ Տիգրան գերի կը բռնուի եւ չղթայակապ կը տարուի Կիւրոսի առջեւ : Կիւրոս, Տիգրանի ա - րարքին չարժառիթները հասկնալու համար, երբ հարց կուտայ թէ ինչո՞ւ ապստամբեցար .— Տիգ - րան խրոխտաբար կը պատասխանէ .

— « Ազատութիւն ցանկացայ եւ ազատու - թիւն կամքի թողուլ զաւակացս»:

Տակաւին չենք խօսիր Վերդիլիոսի կամրջա - քանդ Արաքսի ակնարկութեան մասին, որով բա - նաստեղծը ուզած է բնորոշել Հայերու ըմբոստ ո - գին եւ ազատասիրութիւնը :

Միայն այն իրողութիւնը, որ մեր նախնիք - ները ե. դարուն Աւարայրի ճակատամարտը մղե - լու ծանր զոհողութեան ցանկնալու եղան իրենց ազգային ինքնավարութիւնը եւ հոգեկան անկա - խութիւնը պահելու համար եւ Արաբական Տիրա - պետութիւնը Հայաստանի վրայ, Ազգային Անկա - խութիւնը վերականգնելու չարունակական խլըր - տումներու չղթայ մը եղաւ, ապացոյց են թէ ա - զատութեան , անկախութեան եւ ինքնիշխան ապ - րելու գաղափարը կը կազմէ Հայոց պատմութեան մղիչ ազդակը եւ հայ հոգիի բնորոշ գիծերէն մէ - կը :

Ազատութեան, անկախութեան հասնելու այս բնական եւ անտեղիտալի պահանջին է՝ որ սկիզ - բէն մինչեւ մեր օրերը, սկսելով Հայկէն, Արա - մէն, Տիգրաններէն, Վահագնէն, Արշակէն, Վար - դանէն , Վահաններէն, Մուշեղներէն, կուգայ կը հասնի մինչեւ Սասունցի Դաւիթները, Խոյայէլ Օրիները, Դաւիթ Բէկերը, Սալմաստեցիները , Ջուղայեցիները, Մ. Սեբաստացիները, Արղութ - եանները, Շահամիրեանները, Ց. Լմբինները , յանգելու համար Քրիստափորներու, Սերոբ Ազ - բիւրներու, Հրայրներու, Անդրանիկներու, Մու - րատներու, Քեռիներու եւ Սեպուհներու չնորհիւ, Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի ե Բաշ Ապարանի հերոսական կռիւներուն, ուր, դարերու սարկու - թեան մը ետք, հայ ժողովուրդը՝ իր արի արանց քաջերով կուրծք տուաւ չարի, խաւարի եւ բռնա - կալութեան անհամար ուժերուն դէմ եւ օրհասա - կան, արիւնալի, անհաւասար կռիւներէ ետք , դարերու գերութենէ մը վերջ, ստեղծեց իր անկա - խութիւնը եւ պետական ինքնուրոյն կեանքը: Օ - տարին ծախսուած չարամիտներ, կրնան ուրանալ թափուած արիւնը եւ ստորագնահատել « Մայիս 28»ի արժէքը, բայց պատմութեան դատաստա - նին առջեւ, նշանակութիւն չունին այդ բոլորը :

Ձարի եւ բարի, ազատութեան եւ գերու - թեան յաւիտենական այս պայքարին մէջ, երկու ազատասպան եւ բռնակալ ուժերը դաշնակցած ,խոր - տակեցին հայ ժողովուրդի դարաւոր երազին եւ պայքարին արդիւնքը, Հայաստանի Անկախութիւ - նը եւ ազգային պետութիւնը: Տիտանեան այս պայքարին մէջ, հայ ժողովուրդը՝ յանձինս իր ազատատենչ հոսանքին եւ անկախութեան ջահա - կիրներուն, ժամանակաւոր ձախողանք մը կրեց միայն, բայց, իր պայքարին մէջ, երբեք չպար - տուեցաւ եւ երբեք չդաւաճանեց Հայոց պատմու - թեան մղիչ ազդակը հանդիսացող, անոր գերա - ւոր թաւալումին ուժ-գաղափարը կազմող ձգտում - ին.— Անկախութեան :

Ազգերու ազատագրական պայքարին մէջ, մասնակի ձախողանքները եւ ժամանակը, յաճախ, երկրորդական նշանակութիւն ունին: Էականը այն է որ Ազատութեան, անկախութեան եւ սեփական պետութիւն կերտելու հաւատքը, ձգտումը ունե - ցող եւ զայն իրականացնելու վճռականութեամբ տոգորուած ազգերը, ուշ կամ կանուխ, պիտի հասնին իրենց նպատակին :

Երբեմնի մեղի բախտակից ազգերը՝ Ֆունաս - տան, Պուլկարիա, Սերպիա, Ալպանիա, Ռումա - նիա , արաբական երկիրները եւ Իսրայէլ՝ նուազ չսպասեցին, նուազ արիւն չթափեցին և նուազ զո - հողութեանց յանձնառու չեղան, իրենց ազգային անկախութիւնները ունենալու համար :

Անկախութեան, կամ ազգային սեփական պե - տութեան պահանջը՝ այսօր պատմական անհրա - ժեշտութիւն մըն է այլեւս հայ ժողովուրդին հա - մար: Կեանքի եւ մահուան մէջեւ ընտրութիւն մը կատարելու փորձ՝ եթէ կ'ուզէք: Կամ այն է որ հայ ժողովուրդը եւս, ուրիշներու կարգին իրա - ւունք ունի ապրելու եւ պէտք էունենայ իր ուրոյն ազգային պետութիւնը, անոր հովանիին տակ խա - ղաղօրէն գարգացնելու իր հոգեկան, մտաւոր , քաղաքական, տնտեսական եւ ֆիզիքական բնա - տուր ձիրքերը եւ կամ՝ իր սեփական ձեռքերով կը ստորագրէ իր մահավճիռը: Ուրիշ ելք չկայ :

Երկնքի մէջ ոչ մէկ վրէժխնդիր Աստուած եւ ոչ ալ երկրի վրայ ոեէ բռնակալ ուժ, չեն կրնար կապտել հայ ժողովուրդին ապրելու արդար իրա - ւունքը՝ քմահաճ կարգադրութիւններու վրայ

ՄԵՌՆԻԼ ԿԱՄ ԱՊՐԻԼ ՄԻԱՍԻՆ

Արաբեան աշխարհում մեր ազգն իրականացած տեսաւ իր դարեւոր ձգտումների ու պայքարների նպատակը՝ սեփական պետութեան ծնունդն՝ այն օրերին, երբ որեւէ տեղ ու ժամանակ նախընթաց չունեցող ջարդից, տեղահանութիւնից, սովից ու հողային կորուստներից հասել էր ուժերի սպառման սահմանին: Ներքին թշուառութիւնները, բնական չէին: Դրսից չորս կողմից թշնամի երախներ բացուած էին նորաստեղծ հանրապետութեան վրայ, որոնց մէջ ամէնէն զարհուրելին — Թրքականը:

Հայաստանի անկախութիւնը յայտարարուեց Մայիս 28ին, Թիֆլիզում, բայց Քաջազնունու անդրանիկ կառավարութիւնը Երեւան հասաւ Յուլիս 19ին: Այդ ժամանակամիջոցում Թղթատարի և երկաթուղիներու հաղորդակցութիւնները կորած էին Երեւանի եւ Վրաստանի մայրաքաղաքի միջեւ: Երկաթուղիներու կէսը Թուրքերի ձեռքին էր, խճուղին նոյնպէս վտանգուած էր, որով հետեւ մասամբ անցնում էր Ադրբէյջանի հողով: Միակ կապը հեռագրաթելն էր· բայց նրա ծայրին էլ նստած էին քմահաճ վրացիները:

Սարդարապատի յաղթանակից յետոյ նահանջած Թրքական բանակը կրկին երեւաց Ախուրեան գաւառում եւ արշաւեց դէպի Երեւան, վերադրաւելու Յունիս 4ին Բաթումի դաշնադրով որոշուած սահմանագիծը: Նրա յառաջապահներըկանգ առան Հայաստանի մայրաքաղաքից 7 քիլոմեթրի վրայ:

Երեւանում այդ օրերին ոչ ոք չէր հաւատում, *(illegible)* հիմնուած ճակատագիր մը սահմանելով անոր:

Այսօր, փոթորկայոյզ այս աշխարհին մէջ, երբ երկու հակամարտ ուժերու միջեւ քաղաքական, տնտեսական, ընկերային եւ գաղափարական պայքարները հասած են սաստկութեան ծայրագոյն սահմանին, երբ նոր եւ ահարկու աշխարհամարտի մը հեռանկարը մղձաւանջի մը ծանրութեամբ կը ճնշէ ամբողջ մարդկութեան վրայ, հայկական կեանքը չէր կրնար բացառութիւն կազմել: Այսօր հայի· կեանքը եւս բաժնուած է երկու հակառնեայ ուժերու: Մէկ կողմը կանգնած են ազատութեան, անկախութեան եւ ազգային սեփական պետութեան թշնամիները, որոնք ամէն օր եւ ամէն ժամ կը գովաբանեն ստրկութիւնը, բռնակալութիւնը եւ օտար լուծին «բարիքները»:

Անկախութեան, ազատութեան եւ հայրենիքի համար մղուած այս անհաւասար պայքարին մէջ, հայ ժողովուրդի ազատատենչ տարրերը երբեք պարտուած չեն: Շնորհիւ Հ· Յ· Դաշնակցութեան անունը անհրաժեշտ զոհողութեանց առջեւ կանգ պիտի չառնեն՝ վերստեղծելու համար ազատ, անկախ եւ միացեալ Հայաստանի պետականութիւնը:

Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Կուսակցութիւնները համերաշխ էին: Որոշուած էր ոչ մի դէպքում քաղաքը չտալ Թշնամուն: Եթէ առաջապահ դիրքերում պարտուէինք, կռիւը պիտի չարունակէինք քաղաքի մէջփողոցից փողոց, տնից տուն: Այս վճռականութիւնը տար սափ էր պատճառում չտեսերին:

— Եթէ այդպէս է, ասում էին, թոյլատուէք ներքանց, ովքեր հնարաւորութիւն ունին, դուրս հանել քաղաքից կիներ ու երեխան, որոնք այդ դէպքում տաքի տակ կ'երթան, կամ կը կոտորուեն Թշնամուց: Կուսակը եթէ ընտանիք փրկելու հոգը չունենայ, ամուր կը կռուի իր դիրքին ու ակամայ դասալիք չի դառնայ: Մանաւանդ որ ամառ է, տապը քաղաքում անտանելի ու պարենաւորումը դժուարին:

Մտանաւորապէս ունեւոր դասակարգի ներկայացուցիչները պահանջում էին նպաստաւոր կարգադրութիւն այդ մասին: Տեղի ունեցան քաղաքից, ւարելի է ասել, փախչելու դէպքեր: Միջոց ունեցողները առաջապահական գներով ֆուրգոններ ու այլեր վարձեցին ու չուեցին դէպի Սեւանայ լիճ՝ ամարանոց գնալու պատրուակով: Արհեստաւոր ու բանուոր մարդիկ վճռապէս բողոքում էին այդ երեւոյթի դէմ: Մի մեծ առեւտրականի դրան առջեւ կանգնած ֆուրգոնի անիւները հանել էին դիչերն ու տարել:

Տարաձայնութիւնները ծայր առան: Պէտք էր կարգադրութիւն: Քաղաքային տան մէջ հրաւիրուեց ընդարձակ խորհրդակցական ժողով Ազգ· Խորհրդի, կուսակցութիւնների, արհեստակցական միութիւնների, վճռաւականութեան ներկայացուցիչներից եւայլն: Հաղարաւոր բազմութիւն կուտակուած ներքոյ, եթէ դուրսը հրապարակի վրայ, ապասում էր խորհրդակցութեան ելքին:

Առարկութիւնները նոյնն էին, ինչ լսում էր օրն ի բուն քաղաքի փողոցներում, դրօսավայրում, խանութներում ու ընտանիքների մէջ:

Քաղաքի մատնակի էւակուացիան ցանկալի՞ է, թէ ոչ: (Ծրագրեալ պարպում):

Նրա հակառակորդներն առարկում էին· — էւակուացիան խուճապ կը ստեղծի: Ընտանիքը կը տանեն Ծաղկաձորում, էլ յետ չեն գայ: Թշնամին դիմացը կանգնած դիտում է ամէն շարժումդ: Նա անպայման յարձակման կ'անցնի, եթէ տեսնի որ Հայերը չեւում են քաղաքից: Հէնց ընտանիքի պաշտպանութեան համար է, որ մենք կը կռուենք այստեղ, մեր տների չէմքի առջեւ: Ոչ մի դաշթ, ոչ մի տեղահանութիւն, մեռնել ու ապրել միասին: Գիշեր ու ցերեկ հսկել քաղաքի ելքերի վրայ եւ թոյլ չտալ ոչ ոքի հեռանալ Երեւանից: Հին Դաշնակցական Թաղիանոս Թաղիանոսեան խօսեց կլակոտ ճառ, զգածուեց, արտասուեց: Ոգեւորութեան, գոռում գոչումի, երդումների — նրանց կողմից, որոնք էւակուացիա առաջարկելով իբր թէ ժողովրդի բարիքն էին ուզում — ու ձեռքի սեղմումների մէջ տրուեց որոշում — Ոչ մէկի հեռանալը քաղաքից առանց պաշտպանութեան կոմիտէի թոյլտուութեան:

— կեցցէ, չան տղերք, ապրէք, ապրէք:

Հրապարակում ցնծացողները դլխարկները չպրտում էին երկինք, ցատկում, դրկախառնւում: Հնչեց «Մեր հայրենիքը»: Ամէնքը քարացան ու դղացին, որ Երեւանը փրկուեց այդ բոպէներին:

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՑԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

«Հազարաւոր անկորով ներքինիներ են պէտք պաշտպանելու համար համաշխարհային պատմութեան փառահեղ հարէմը: »

Այսպէս էր գրում գերման յայտնի իմաստասէր Ֆրիդրիհ Նիցչէն իր ժամանակի պատմաբաններին մասին: Այն ժամանակ երբ կային յայտնի Մոմզէնը, Թէնը, Ռընանը: Ի՞նչ պիտի ասէր նա այսօր, եթէ առիթ ունենար ծանօթանալու բոլշեւիկ պատմաբանների, ընկերաբանների հետ: Այսօր երբ ամէն ինչ դլխի վրայ է դարձել, երբ սուտը ու կեղծիքը հիմքն են բոլշեւիկեան ուսմունքի, քաղաքականութեան, դործի:

Ակներեւ է որ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը մարդոց եւ պետութիւնների բարքերի մէջ մացրեց նոր ըմբռնումներ: Այն ինչ անցեալի մէջ սրբութիւն էր դարձաւ խոտելի եւ ընդհակառակն խոտելին՝ սրբութիւն:

Մարդիկ յոդնած պատերազմներից, քաղաքական անստուդութիւնից, կծկուեցան իրենց պատեանների մէջ, բոլշեւիզմը իբրեւ «նորութիւն» սկսաւ աստիճանաբար թունաւորել դանթիւնը» հոդիները: Հին բարոյական սկղբունքները կորցրին իրենց նշանակութիւնն ու արժէքը: Երէկի ճշմարիտը դարձաւ կասկածելի, այսօրուանը՝ (բոլշեւիկեան) անտարակելի:

Մասնաւորապէս արժէքէ ինկան կարգ մը ճշմարտութիւններ քաղաքական եւ ընկերաբանական մարդերի մէջ: Այսպէս բռնութիւնը դարձաւ՝ ամէնէն ազատ կարդուսարքը, ժողովրդավարութիւնը՝ միահեծան իշխանութիւն մէկ կուսակցութեան, դինու զօրութեամբ դրացի երկրի մէջ տիրապետութիւն հաստատելը՝ ազատութիւն: Օտարի սուինով երկիր կառավարելը՝ անկաշկանդ անկախութիւն: Մէկ ցանկով 99 % ձայն շահելը ամէնէն ժողովրդավար ընտրութիւն եւն· Ինչ զուտ չարաչահական դիմադարձութիւն ԺԸ· - ԺԹ· դարու յառաջադէմ սերունդների արիւնալի պայքարի ··· Մարքսեան քուրմերը նստած Մոսկուայի մէջ «խելապատարած ամբոխների» անձերը ամուր բռնած, նենդօրէն խնդացին ու կարմիր թոյնը հետեւողականօրէն սրսկեցին դժգոհներին, տառապածներին, անհանդիստներին:

Միամիտ մարդիկ հաւատացին հրձիդներին եւ աշխարհը վերածուեցաւ քաօսի: Ներեպատիր խօսքերին զոհ դնացին ամբողջ Ռուսաստանը ու սահմանակից ժողովուրդները: Սահմանից դուրս մնացածները բոլշեւիզմը երազեցին: Երբ բոլշեւիկեան « ազատարար » բանակները դաւեր սարքելով իրենց սահմաններին մօտեցան, ժողովուրդները « խելապար » դրկաբաց ընդունեցին: Մեղրածոր բառեր, մեղրալուսին ու ընդհանրական հաւասք ···

Հարցրէք Ռուսին, Ուկրայնացիին, Հային, Թաթարին, Լեհին: Չեխին կամ Բուլդարին — դո՞հ են իրենց վիճակից: Համաւարած դժգոհութիւն, բայց աւաղ ···

Քիչ չեն հայութեան մէջ եւս մարդիկ, որոնք բոլշեւիզմն են երազում, դանազան դիմակների տակ: Ցուսահատ՝ Արեւմտեան քաղաքականութիւնից, փրկութեան իրենց յոյսը խրել են բոլշեւիկեան սուտ ու պատիր խոստումների մէջ: Շատերը անմեղ զոհերն են անկեղծ հայրենասիրութեան, ուրիշները՝ հոդիով անարիները, հայկական հինաւուրց դրուժանները՝ վաճակներն ու Մեհրուժանները, արծաթաթաչ փերեզակները բոլշեւիկեան Մեսիան են երազում:

Ազատութեան զանդուածը, քաղաքական, բոլշեւիզմի էութեան, հեռու է նոր օրերի կուռքերը պաշտելուց: Նա դիտէ, որ ոտնահարուած են Հայոց իրաւունքները, կաչկանդուած կամքը, բռնադրաւուած հողերը, ամլացած մշակոյթը, ստրկացուած ժողովուրդը: Ծանօթ է բոլշեւիզմի « ազատութեան », «ժողովրդապետութեան »: Գիտէ որ հազարաւորները տառապում են բանտերում, աքսորավայրերում, դիտէ որ հայ աչխատաւորը տէր չէ իր հայրենիքին: Գիտէ որ դարերի պայքարը յանուն Հայաստանի ազատութեան եւ անկախութեան պսակուեցաւ 1918 Մայիս 28ին, դիտէ, որ բոլշեւիզմը դաշնակցելով Թիւրքի հետ կործանեց այդ ազատութիւնը: Գիտէ՝ որ չկայ հանդիստ մեռելներուն եւ ողջ սերունդներին քանի չեն կործանած բռնութիւնը, անլրաւութիւնը, աքսորը, մահը Հայոց աչխարհում:

Պէտք է կործանի բռնութիւնը, պիտի յաղթանակի Հայոց ազատութիւնն ու անկախութիւնը:

ՀԱՑԱՍՏԱՆՅԻ

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «Ց Ա Ռ Ա Զ» Ը

բիչ քաղաքներու համայնավար թերթերն ալ հաւաքուեցան :

× Աւելի քան 700 կալանաւորներէն վար դուրս ուած են 400 կասկածելիները, որոնք կը հարցա քննուին 25 հոգինոց խումբերով :

× Տիւքլօ գանգատեցաւ թէ ոստիկանութիւնը դրաւած է նաեւ իր անձնական պայուսակը : Այս առթիւ յայտարարեց .

— « Կառավարութիւնը կը դործէ իբրեւ ծա ռաները իր օտար ակերներուն : Ներքին նախարարը ինծի եկաւ պահականոցին մէջ, երբ ոստիկանները կը դողնային պայուսակս : Բոլոր ներքին նախարարները պիտի անհետանան, բայց համայ նավարութիւնը պիտի ապրի» :

× Փարիզի, կեդրոնական եւ հարաւ· Ֆրան ական գործարաններուն մէջ բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան Տիւքլոյի ձերբակալութեան դէմ : Մար սէյլի մէջ ձերբակալուեցաւ համայնավար գործիչ մը, Օկիւթէն Անաստասիօ, երբ թռուցիկներ կը բաժնէր : 48 ցուցարարներ ձերբակալուեցան : Թերթերը դիտել կուտան թէ ամէն տեղ ալ բազ մաթիւ օտարականներ կը մասնակցէին ցոյցերուն :

ԻՍՄԷԹ ԻՆԷՕՆԻԻ զինուորական դասալիք մը կը նկատուի Անգարայի մէջ եւ դատական հետաքննդումի պիտի ենթարկուի : Թուրքերէն թերթ մը կը դրէ թէ պատերազմի ժամանակ , կռիւէն խոյս տուած է եւ եռելի դիծերը ապատանելով , յարդանոցի մը մէջ պահուըտած էր , բայց տասնապետ մը զինք քաշկռտելով ճակատ տարած է :

ՊԵՐԼԻՆԻ արեւելեան շրջանէն 10—15.000 համայնավարներ եչ· իրիկուն խուժեցին ամերիկեան շրջանը, ճիշդ այն միջոցին, երբ բազմահազար աշխատաւորներ դուրս կ'ելլէին գործատեղիներէն : Ցեղոյ ոստիկաններ ճոխանի հարուածներով ճամբայ բացին եւ 60 հոգի ձերբակալեցին : Ցեղոյ ոստիկանութիւնը բարձրախօսով հրաւիրեց ցուցարարները ցրուիլ, «անհաճոյ հետեւանք»ներէ խուսափելու համար : Նոր հրամանի մը համաձայն, ով որ արդիլեալ գօտին կ'անցնի, պիտի ապտնուի առանց ազդարարութեան : Հազարաւոր հոդածներ ներ կը փախչին արեւելեան շրջանէն :

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ շրջանին ամերիկացի հրա մանատարը, ծովակալ Քերնի, անցեալ շաբթու այցելեց Աւստրա, Ալեքսանտրէթ եւ Անթաքիա, եւ քննելէ վերջ օդակայաններու դեռեղումներն ու ռազմական դիրքերը, մեկնեցաւ Տիգրանակերտ եւ Էրզրում :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետը, Փլաստիրաս ա ռողջացած ըլլալով, դործէ ձեռնարկեց : Վարչապետը մեծ յոյս ունի թէ հակառակ միջազգային դժուարութեանց, երկրին վերականդնումը պիտի չարունակուի : Խորհրդարանը օրէնք մը քուէարկեց, որով Հելլէնուհիները պիտի կրնան քուէարկել 21 տարեկանէն սկսեալ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Հոդեզալտեան ոճին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ երդեցողութիւն տեղի պիտի ունենայ Շաւիլի մատրան մէջ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը : Օծման 20րդ տարեդարձին առթիւ մասնաւորապէս հրաւիրուած է Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ· վ· Մանուկեան որ երկուշաբթի օր պիտի պատարագէ եւ իր հոդեշունչ քարոզով պիտի մխիթարէ հաւատացեալ ժողովուրդը : Կը հրաւիրենք Շաւիլի եւ շրջականերու բոլոր ժողովուրդը : (ԿՆԻՔ)

ՑՈՒԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ժողովրդական դերասան ԹՐԱ ԳՕՇի, իր բեմական դործունէութեան 35ամեակին առթիւ : Այս կիրակի ցերեկ, ժամը 15ին, Iénaի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iéna:

Առաջին անդամ ըլլալով կը ներկայացուի Փարիզի մէջ ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ
կատակախաղ 6 արար, հեղինակ՝ Դ· Դեմիրճեան եւ բեմադրութիւն՝ յոբելեար Թրազոչի : Միրայոժար մասնակցութեամբ դերասանները Տ·Նշանեանի եւ Ա· Գրիգորեանի :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE , Paris (9) Tél. Tru. 85-47

Métro : Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

Ամէն իրիկուն ժամը 8էն սկսեալ կը նուագէ Պոլսէն նոր ժամանած հռչակաւոր երաժիշտը՝

ՈՒՏԻ ՀՐԱՆՏ

Իր արեւելեան խումբովը :

Ընդարձակ եւ օդաւէտ սրահ, տրամադրելի բոլոր հարսնեկան եւ այլ հանդէսներու :

Ամէն իրիկուն ՏԻՕՆԻՍ ՔԻՊԱՊ :

Աւրաւասհամանէն եկած յամախորդներուն բընակարանի զիւրութիւն :

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Փարիզի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· « Եգիպտացի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆր· Կ· Խաչի, Համաղդային եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս , վեցերորդ fաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ: **Place St. Sulpice, métro St. Sulpice :**

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսին Պ· ՍՏԵՓԱՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ, Պ· MARCEL CARTIER, երեսփոխան Տրոմի, Տիկ· ՕՏԷՊ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ եւ ընկ· Ա· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին երդ՝ ՕՐ· ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, Պ· ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՔԷԼԵԱՆ : Արտասանութիւն՝ ՕՐ· ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՄՏՇԵԱՆ եւ ընկեր ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : Ջութակ՝ Պ· ՋԱԻԷՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ թառ Պ· Գ· ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ:

Հայկական տոհմիկ պարերը Ֆ· Կ· Խաչի նուրակազմ պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր· ԱԼԻՍ ԳԱՎԷՋԵԱՆի :

Ամբերգ՝ Խսիի եւ Շավիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի :

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը հանրածանօթ **Rico's Creole Band**ի, Première Formation
Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :
Մուտք **200** ֆրանք

×

Մարսէյլի մէջ

Մայիս 31ին, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս , Casa d'Italia :

Պատուակալ նախագահութեամբ երեսփոխան եւ նախկին նախարար GASTON DEFERREի եւ երեսփոխան FRANCIS LEENHARDTի :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՏՈՑԵԱՆ
Կը խօսին՝ ընկեր Ս· Տ· ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ եւ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական մոխ բաժին: Հայկական պար եւ նուադ :

×

Լիոնի մէջ

31 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20.30ին, Գ· Թաղապետարանի սրահը :

Կը նախագահէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ
Կը խօսի ընկեր ԽԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ լոյս ,
Մուտքը ազատ է
Հանդէսէն ետք խնջոյք :

×

ԿՐՔՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 1ին, կիրակի, Sacré Coeurի սրահին մէջ:
Կը նախագահէ ընկեր Ս· ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԽԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Ինամքով պատրաստուած գեղարուեստ· բաժին :
Հանդէսէն ետք խնջոյք :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

31 Մայիս Շաբաթ դիշեր, ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ:
Կը նախագահէ ընկեր Ս· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Հանդէսէն վերջ եւրոպական պար նուագախումբով: Առատ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

×

ՎԱԼԱՆՍ

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, պետական թատրոնի սրահը :

Կը խօսի ընկեր ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը ներկայացուի նաեւ Ա· Վաստրանդի թատերդութիւնը «ՄԵՔԱՍՏԱՅԻ ՄՈՒՐԱՏԸ ԱՆԻի ԱԽԵՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ» :

Ցաջորդ օրը, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին խնջոյք «Ա.Հարոնեան» սրահին մէջ:
Մուտքը ազատ է:

×

ՏԻՍԻՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի, երկուշաբթի (2 Ցունիս), ժամը 20.30ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ: Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

Հ· Մ· Ը· Մ·ի «Ե· ՊԱՊԻԿԵԱՆ»

Բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ Մարսէյլի, Ալֆորվիլի, Լիոն-Տէսինի եւ Վիէնի Հ·Մ· Ը· Մ·ական քոյր Միութեանց , տեղի կ'ունենան 1 եւ 2 Ցունիսին (կիրակի , երկուշաբթի) Հոդեզալտեան ոճին առթիւ Տէսին մէջ: Կիրակի իրիկուն, պարահանդէս ի պատիւ հիւրերուն, Տէսինի քաղաքապետական չքեղ սրահին մէջ :

Մարսէյլէն մեկնող կարաւանին մասնակցելու համար 30 % զեղչով արձանադրուիլ մինչեւ Մայիս 29, վերջին պայմանաժամ հետեւեալ հասցէներուն.— Mardjoian, 6 rue de Etoile, Kalinderian, 48 rue St. Basile:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԼՆ.— Հ· Ց· Դ· «Անտրէ» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Հայոց մատուռին սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս շաբաթ օր ժամը 9ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ· — Հ· Մ· Ը·Մ·ի տարեկան ընդհ· ժողովը այս շաբաթ ժամը 19ին Bar du Globe, 7 Bld. d'Athènes :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լէ գ'Օլիվի (Մարսէյլ) Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի հանդէսը՝ Ցունիս 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ Պոմոնի դպրոց-սրահին մէջ :

ԳԻՆԵՋՕՆ, Ի ՊԱՏԻՒ Հ· ՆԵՐՍԷՍ Վ· ԱԿԻՆԵԱՆի

« Համազդային» ընկերութեան Փարիզի վարչութիւնը պինեճօն մը սարքած է ի պատիւ վաստակաւոր բանասէր եւ «Հանդէս Ամսօրեայ»ի խմբագիր՝ Հ· ՆԵՐՍԷՍ Վ· ԱԿԻՆԵԱՆի : Այս ուրբաթ (6 Ցունիս), ժամը 9ին, Café Voltaireի սրահը, (Place de l'Odéon) :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Քնար Զաքարեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ ՑՈՎԱԿԻՄ ԶԱՔԱՐԵԱՆի (Շ· Գարահիսարցի) մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարդողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Հմայեակ եւ Տաճատ Տղոյ տամաճեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Շաւիլի մատրան մէջ, հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի, իրենց մօր՝ ողբացեալ ԱՑՐԻ ՏԻԿ· ՈՎՍԱՆՆԱ ՏՈՂՐԱՄԱՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ: Իր յիշատակը յարդողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Տէր եւ Տիկին Շնորհք Անդրէասեան 2000 ֆրանք կը նուիրեն , Ալֆորվիլի Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին, իրենց զաւկին՝ Նշանի անուան տարելիցին առթիւ :

Այրի Տիկին Ժերմէն Աբրահամ եւ Աբրահամ ընտանիքը խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ եղբօր՝
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐԱՊԵԱՆի
(Խակիչէհիրցի , նախկին պաշտօնեայ Անատոլուի երկաթուղիներու) :
մահը որ տեղի ունեցաւ Մայիս 28ին իր բնակարանին մէջ:
Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, Ցունիս 2, երկուշաբթի առտուան ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Pantinի դերեզմանատունը:
Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կընդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՇԱՒՈՒՆ ՏՈՒՆ

Խսիի մէջ ծախու է տուն մը, վեց սենեակ, երեք խոհանոց, խանութ մը միասին: Գլխաւոր չէնքէն զատ կայ նաեւ pavillon մը երկու սենեակով, նոյնպէս ծախու: Մէթրոյին եւ կայարանիմօտ :Դիմել ETS. NADJARIAN, 19 RUE BLONDEL, PARIS (2): Հեռաձայն CEN. 18-99:

Հիւանդու սեղեակներ

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր **SURJETEUSE**ներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : **Jean-Jaurès**

Հեռաձայն՝ **NORD 26-98**

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN